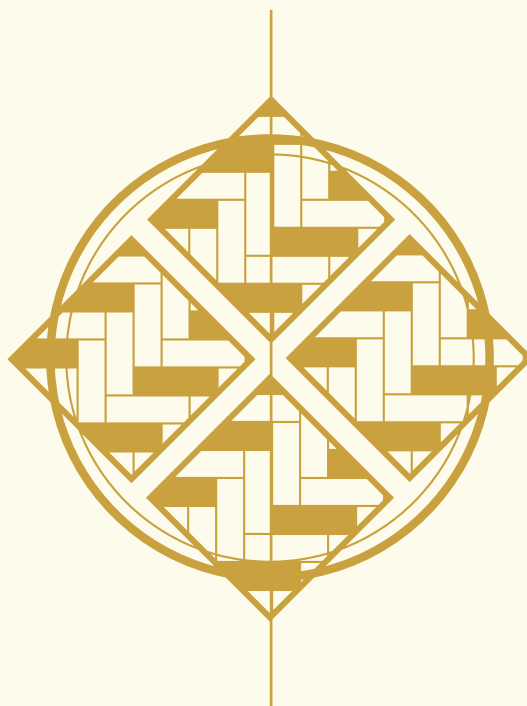

DEVAWONGSE SARN เทวะวงศ์ฯ สาร

ความรู้รอบด้าน
กิจการต่างประเทศของไทย
ที่สัมพันธ์กับประเด็นโลก

หนังสือรวมคำบรรยายคัดสรร

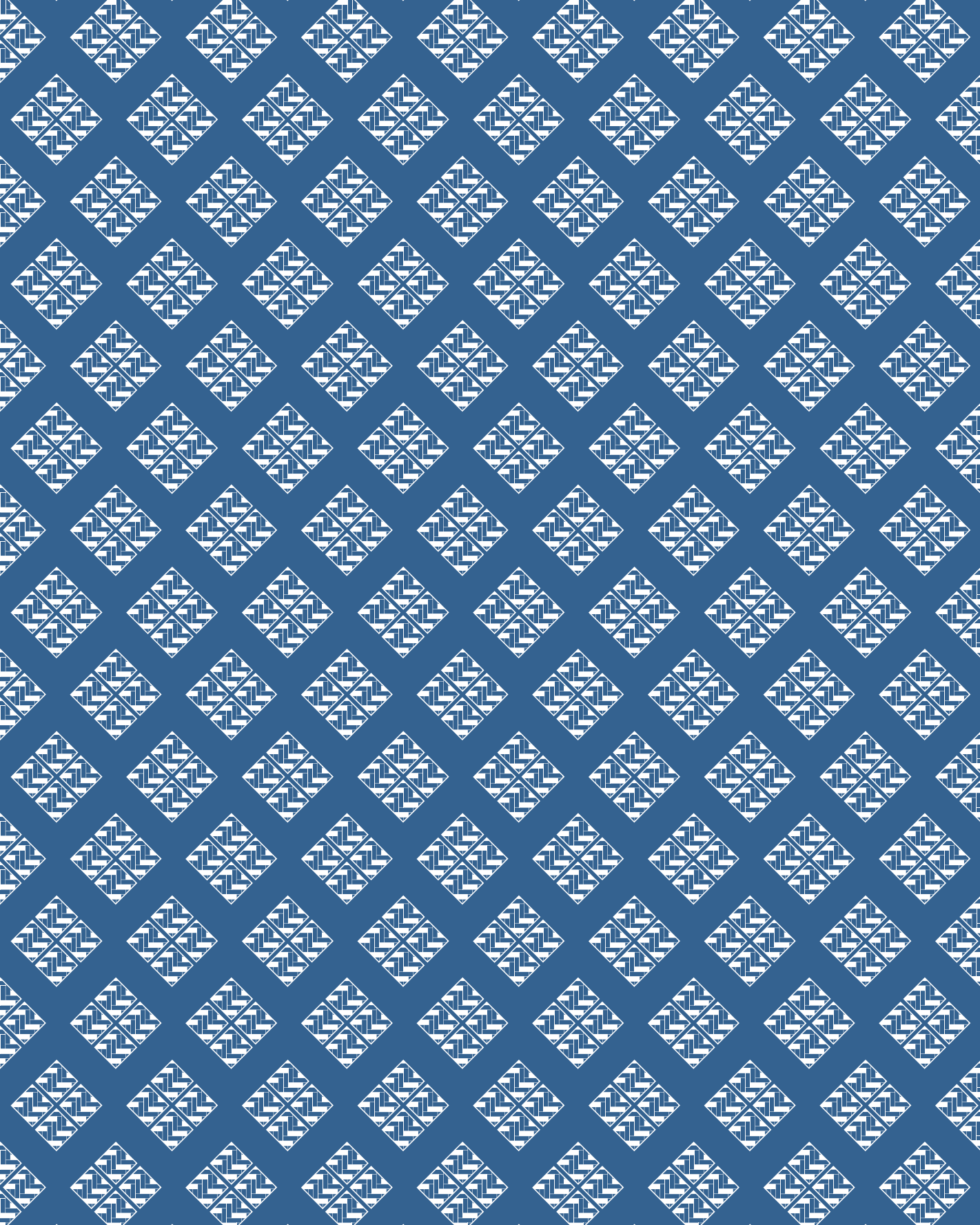
เทวะวงศ์ฯ สาร
2016

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
DEVAWONGSE VAROPAKARN
INSTITUTE OF FOREIGN AFFAIRS

DEVAWONGSE SARN
ເກະວງສ້າ ສາຣ

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
กระทรวงการต่างประเทศ

เลขที่ 120 หมู่ 3 ซีน 7 อาคารรัฐประศาสนภักดี (ทิศใต้)
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

DEVAWONGSE SARN

เดอะวงษ์ สาร

DEVAWONGSE SARN

เดอะวงศ์ฯ สาร

หนังสือรวมคำบรรยายคดีสรร
ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ

ISBN	978-616-341-046-7
พิมพ์ครั้งที่ 1	มิถุนายน 2560
จำนวน	1,000 เล่ม
จัดทำโดย	สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
พิมพ์ที่	บริษัท พลีอาดิส บางกอก จำกัด เลขที่ 21 ซอยสุขุมวิท 5 ซอย 10/3 แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 info@pleiadesbangkok.com

คำนำ

หนังสือ “เทวะวงศ์ฯ สาร” พ.ศ. 2559 เล่มนี้ มีความพิเศษอย่างยิ่ง เนื่องจากการรวบรวมคำบรรยายและบทความจากวิทยากรที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy-SEP) ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จนเป็นที่ประจักษ์และได้รับการยอมรับทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ โดยใน พ.ศ. 2559 เป็นปีแรกที่ประชาคมระหว่างประเทศได้เริ่มดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (Sustainable Development Goals–SDGs) และเป็นปีที่ประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 มีแนวทางที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะแนวทางหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเวทีระหว่างประเทศ (SEP for SDGs)

โดยที่สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงการต่างประเทศในการพัฒนาบุคลากรทั้งของกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยราชการ ด้วยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเป็นหน่วยงานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการทูตและการต่างประเทศให้แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ด้วยการจัดปาฐกถาพิเศษ การเสวนา และการสัมมนาทางวิชาการในหัวข้อต่าง ๆ เป็นประจำ การจัดทำหนังสือ “เทวะวงศ์ฯ สาร” พ.ศ. 2559 นี้ จึงได้รวบรวมบทความและคำบรรยายจากวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการทูตและการต่างประเทศ ตลอดจนด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปาฐกถาพิเศษ การเสวนา รวมถึงการสัมมนาทางวิชาการในหลักสูตรฝึกอบรมและกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการในช่วง พ.ศ. 2559 ด้วย

การจัดทำหนังสือ “เทวะวงศ์ฯ สาร” พ.ศ. 2559 เล่มนี้ จึงเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตลอดจนเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการทูตและการต่างประเทศ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการขอขอบคุณวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณานุญาตให้นำคำบรรยายและบทความเพื่อจัดพิมพ์ในหนังสือ “เทวะวงศ์ฯ สาร” พ.ศ. 2559 ซึ่งมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสาธารณชนทั้งในแง่การเพิ่มเติมองค์ความรู้ ตลอดจนเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงเพื่อวัตถุประสงค์ด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อไป

สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
มิถุนายน 2560

สารบัญ

5 คำนำ

ไทยกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

- 9 ประเทศไทยกับการเป็นประธานกลุ่ม 77
ดร. ไพศาล หรรพานิชย์กิจ
- 13 CSR กับการพัฒนาที่ยั่งยืน
มีชัย วีระไวทยะ
- 30 Sustainable Development :
Thailand's Role in International Arena
Mrs. Kanchana Patarachoke
- 43 องค์การนวัตกรรม
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ดร. วัชรมงคล เบญจธนจิตร
- 71 วิธีดำเนินธุรกิจที่มีความสอดคล้อง
และเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
ดร. พิพัฒน์ ยอดพฤติการ
- 93 แนวทางการขับเคลื่อน
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างประเทศ
กิตติ วะสีนนท์
- 100 Sufficiency Economy Philosophy
Dr. Priyanut Dharmapiya

การบริหารและการต่างประเทศ

- 109 การพัฒนาพลังงานทางเลือก
ดร. ทวารัฐ สูตะบุตร
- 113 ยุทธศาสตร์กับต่างประเทศ
ในการพัฒนาระดับธุรกิจ
และอุตสาหกรรมในด้านชีววิทยาศาสตร์
ดร. นเรศ ดำรงชัย
- 126 มรดกทางภูมิปัญญาการทูตไทย
ของพระองค์วรวงศาฯ
วีระศักดิ์ พุทธะกุล
แพน วรณเมธี
ดร. อรุณ ภาณุพงศ์
ดร. เตช บุนนาค
กษิต ภิรมย์
- 135 กลไกการบริหารราชการในต่างประเทศ
และบูรณาการภารกิจกับประเทศไทย
วิทวัส ศรีวิหค
- 142 งานการทูตมิติใหม่
ทรงศักดิ์ สายเชื้อ
- 159 คุณธรรม จริยธรรม
และการสร้างสมดุลชีวิตสำหรับนักบริหาร
พระอาจารย์ชยสาโร

ความท้าทายไร้พรมแดน

- 171 ทะเลจีนใต้ : อะไร ทำไม อย่างไร
มงคล วัชรินทร์สันต์
- 183 ประเทศไทย 4.0
โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน
ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์
- 202 สุขภาพในฐานะนโยบายประเทศ :
กรณีศึกษาประเทศไทย
(Global Health Challenge : Learn From
The Real Cases)
พว. สุวิทย์ วัฒนผลประเสริฐ
- 210 อนาคตประเทศไทย
และบทบาทผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ
ดร. อภิชาติ ชินวรรณโณ

ภาคผนวก

- 224 บรรณานุกรม
- 227 ประวัติผู้เขียน

ไทยกับเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเทศไทยกับการเป็นประธานกลุ่ม 77

ดร. ไพศาล ทรัพย์พาณิชย์กิจ

บทความพิเศษโดยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

ในโลกปัจจุบันมีการจัดตั้งกลุ่มของประเทศต่าง ๆ หลายกลุ่ม อาทิ G-7 และ G-20 เป็นต้น แต่กลุ่มประเทศที่มีประเทศสมาชิกมากที่สุดน่าจะได้แก่ กลุ่ม 77 หรือ G-77 ซึ่งมีสมาชิกมากถึง 134 ประเทศ กลุ่ม 77 คืออะไร และมีความสำคัญอย่างไรต่อประเทศไทยและต่อเวทีโลก เป็นสิ่งที่คนไทยหลายคนอาจไม่ตระหนักหรือสนใจมากนัก จนกระทั่งประเทศไทยได้รับความไว้วางใจจากประเทศสมาชิกกลุ่ม 77 ให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ ใน พ.ศ. 2559 โดยได้มีพิธีรับมอบตำแหน่งอย่างเป็นทางการ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2559 โดยนายดอน ปรมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้แทนประเทศไทย รับมอบตำแหน่งจากนาย Luwellyn Landers รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความร่วมมือของแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นประธานกลุ่ม 77 พ.ศ. 2558

กลุ่ม 77 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2507 โดยประเทศกำลังพัฒนา 77 ประเทศ ซึ่งร่วมลงนาม “Joint Declaration of the Seventy-Seven Developing Countries” ซึ่งได้รับการรับรองในช่วงท้ายของการประชุมครั้งแรกของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) ณ นครเจนีวา โดยไทยเป็น 1 ใน 77 ประเทศที่ร่วมก่อตั้งกลุ่มฯ

การประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรกของกลุ่ม 77 มีขึ้นที่กรุงแอลเจียร์ ประเทศแอลจีเรีย เมื่อวันที่ 10-25 ตุลาคม พ.ศ. 2510 ซึ่งนำไปสู่การรับรอง “กฎบัตรแอลเจียร์” ระบุถึงโครงสร้างองค์กร ซึ่งต่อมาได้พัฒนาจนนำไปสู่การเกิดขึ้นของจุดประสานงาน (Chapter) ของกลุ่ม 77 เพื่อการประสานงานของกลุ่มฯ ในเมืองต่าง ๆ ที่มีสำนักงานของสหประชาชาติตั้งอยู่ ได้แก่ นครเจนีวา (UNCTAD) กรุงไนโรบี (UNEP) กรุงปารีส (UNESCO) กรุงโรม (FAO/IFAD) กรุงเวียนนา (UNIDO) และกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (IMF และ WB) ปัจจุบันสมาชิกของกลุ่ม 77 ได้เพิ่มเป็น 134 ประเทศ แต่ยังคงชื่อเดิมไว้ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์

ประเทศสมาชิกกลุ่ม 77

กลุ่ม 77 เป็นกลุ่มเจรจาที่ใหญ่ที่สุดในเวทีสหประชาชาติ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสหประชาชาติ โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา ตลอดจนการบริหารงานและงบประมาณของสหประชาชาติ ข้อมูลของสหประชาชาติในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาส่วนใหญ่เสนอโดยกลุ่ม 77 นอกจากนี้ กลุ่ม 77 ยังมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารองค์กรและงบประมาณของสหประชาชาติ ตามกฎบัตรสหประชาชาติ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ หากไม่สามารถผ่านความเห็นชอบโดยฉันทามติและต้องมีการลงมติ ต้องได้เสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของประเทศสมาชิก ซึ่งปัจจุบันสหประชาชาติมีสมาชิกทั้งหมด 193 ประเทศ

กลุ่ม 77 เป็นกลุ่มเจรจากลุ่มเดียวในเวทีสหประชาชาติที่มีสมาชิกมากกว่า 2 ใน 3 หรือมากกว่า 129 ประเทศ

ดังนั้น จึงไม่ต้องแปลกใจที่กลุ่ม 77 จะมีอิทธิพลสูงมากในเวทีสหประชาชาติ และเป็นองค์กรระหว่างประเทศองค์กรเดียวที่มีสำนักเลขาธิการตั้งอยู่ภายในอาคารสำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่แต่อย่างใด เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรของประเทศสมาชิกกลุ่ม 77 ที่ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม 77 จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลสูงมากและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นอันดับที่สองรองจากประธานสมัชชาสหประชาชาติเลยทีเดียว

ประเทศสมาชิกกลุ่ม 77 เกือบทั้งหมดมาจาก 3 ภูมิภาค ได้แก่ แอฟริกา เอเชีย-แปซิฟิก และลาตินอเมริกา-แคริบเบียน ซึ่งจะผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันขึ้นมาทำหน้าที่ประธานกลุ่มฯ โดยผ่านการเสนอชื่อของกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ ดังกล่าว ไทยได้รับการเสนอชื่อจากกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก ให้ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มฯ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 และต่อมาเมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2558 ได้รับความเห็นชอบโดยฉันทามติจากที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของกลุ่ม 77 ให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 ณ นครนิวยอร์ก วาระ พ.ศ. 2559 ต่อจากแอฟริกาได้

ความจริงแล้ว นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่ประเทศไทยได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม 77 ในอดีตไทยเคยดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ ที่กรุงเวียนนา เมื่อ พ.ศ. 2524 ที่นครเจนีวา เมื่อ พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2552 และที่กรุงไนโรบี เมื่อ พ.ศ. 2557 การทำหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้บทบาทของไทยเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม 77 รวมถึงประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ ด้วย การที่ไทยได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ ณ นครนิวยอร์ก ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักเลขาธิการของกลุ่มฯ เป็นครั้งแรก สะท้อนถึงความเชื่อมั่นต่อไทยในเวทีระหว่างประเทศ

ไทยเข้ารับหน้าที่ประธานกลุ่ม 77 ในช่วงเวลาอันสำคัญเนื่องจากเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 สหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญ คือการยกระดับคุณภาพชีวิตของมวลมนุษยชาติและการพัฒนาโลกให้น่าอยู่อย่างมากขึ้น ทั้งนี้ ก่อนที่จะมีการรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 สหประชาชาติได้รับรองวาระปฏิบัติการแอดดิส อาบาบา (Addis Ababa) เพื่อการระดมทุนสำหรับการพัฒนา เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามวาระทั้งสองดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างยิ่งสำหรับประชาคมโลก

ในฐานะประธานกลุ่ม 77 ไทยได้กำหนดหัวข้อวาระการเป็นประธานของไทย คือ “จากวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ : ความเป็นหุ้นส่วนที่ครอบคลุมทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (From

“...การที่ไทยได้รับการเกียรติ
ให้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มฯ...
สะท้อนถึงความเชื่อมั่นต่อไทย
ในเวทีระหว่างประเทศ...”

Vision to Action : Inclusive Partnership for Sustainable Development) ซึ่งสะท้อนปณิธานของไทยที่จะผลักดันการดำเนินการตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และประชาชนประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

**“...ไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเน้นความพอเพียง
ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกัน และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน
มาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา...”**

แม้ประชาคมระหว่างประเทศจะมีเป้าหมายร่วมกัน คือการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่การเดินทางเพื่อไปถึงเป้าหมายนั้นแต่ละประเทศอาจมีหนทางหรือวิธีการที่แตกต่างกัน สำหรับไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเน้นความพอเพียง ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกันและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืนมาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา ไทยได้แสดงความพร้อมที่จะแบ่งปันประสบการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ในกลุ่ม 77 โดยที่ผ่านมากกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินโครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านนี้กับหลายประเทศมาอย่างต่อเนื่อง

ในฐานะที่ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาขนาดกลางที่มีประสบการณ์ตรงในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การปกป้อง

สิทธิมนุษยชน และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงไทยจึงพร้อมที่จะเป็นผู้สร้างสะพานเชื่อมฝ่ายต่าง ๆ (Bridge-builder) ในประเด็นที่เป็นความสนใจระดับโลก ร่วมกันระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน

การบรรลุเป้าหมายตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนในทุกระดับ ดังนั้น พ.ศ. 2559 จึงถือเป็นปีแห่งการดำเนินการ (Year of Implementation) เพื่อก้าวสู่การบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ไทยในฐานะประธานกลุ่ม 77 มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างใกล้ชิดกับประเทศสมาชิกกลุ่ม 77 และประเทศพันธมิตรในการผลักดันการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ให้เป็นวาระที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน เพื่อสร้างโลกที่ดีขึ้นสำหรับทุกคนโดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง

CSR กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

มีชัย วีระไวทยะ

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ พ.ศ. 2559

วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559

สิ่งที่ผมอยากคุยหรือด้วยในวันนี้ เป็นเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ไม่ได้ดำเนินการโดยรัฐ เพราะว่าในอดีตทุกคนมักจะมองว่าการพัฒนาทำโดยรัฐ แต่ที่จริงไม่ได้เป็นอย่างนั้น เพราะมีอยู่ไม่เกิน 2 ประเทศที่รัฐทำได้เกือบทั้งหมด คือ นอร์เวย์กับสิงคโปร์

ทุกวันนี้ในสังคมบ้านเรายังมีความเหลื่อมล้ำมากเหลือเกิน มีคนด้อยโอกาสจำนวนไม่น้อย เราอาจจะมองไม่เห็น แต่ความยากจนก็ยังมีต่อไป ปัจจุบันตัวอย่างชัด ๆ คือ มีคนไทยกว่า 6 ล้านคนที่มีรายได้ต่ำกว่าวันละ 80 บาท ยิ่งกว่านั้นมีเด็ก 6 ล้านคนที่อยู่กับปู่ย่าตายายโดยไม่ได้อยู่กับพ่อแม่และพ่อแม่ก็ไม่ได้อยู่กับลูก เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะระบบการศึกษาและระบบการพัฒนาที่อ่อนแอซึ่งไม่ทำให้เกิดงานขึ้นในชุมชนของเขา ในที่สุดคนในชุมชนก็เลยต้องทิ้งที่อยู่ เขาเลยไม่อยากเรียน หลังจบ ม.1-3 ก็เข้ามาทำงานในเมือง อีกไม่นานก็ส่งลูกไปให้ปู่ย่าตายายเลี้ยง โครงการพัฒนาต่าง ๆ ของเราไม่ได้ทำให้คนสามารถอยู่ในชุมชนได้ และจะมองได้มุมหนึ่งว่าระบบการศึกษา ระบบการพัฒนาของเราเป็นการดึงคนออกจากหมู่บ้าน กลายเป็นการทำลายหมู่บ้านโดยไม่ได้เจตนา นี่คือผลที่เกิดขึ้น และเราก็ไม่ได้พูดถึงเรื่องนี้กันเลย

อีกจุดหนึ่ง เรื่องคอร์รัปชันคงไม่ต้องพูดกันมาก เป็นที่รู้ดีกันแล้วและเป็นเรื่องปกติ ขณะนี้ตัวอย่างอันหนึ่งคือ มีการสำรวจเมื่อ 2 ปีที่แล้ว โดยหนังสือพิมพ์มติชน เขาถามว่าหากมีคอร์รัปชันแต่มีการแบ่งปันโอเคไหม ข้าราชการตอบว่าโอเค ร้อยละ 52 ภาคธุรกิจร้อยละ 65 แต่จุดที่น่าวิตก คือ นิสิต นักศึกษา ร้อยละ 69 บอกโง่ได้ไม่เป็นไร นี่คือนาคตของชาติเรา นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นชัดที่เราอาจจะมองข้ามไป

“...เพราะระบบการศึกษาและระบบการพัฒนาที่อ่อนแอ ซึ่งไม่ทำให้เกิดงานขึ้นในชุมชนของเขา ในที่สุดคนในชุมชนก็เลยต้องถึงที่อยู่...”

อยากถามว่า CSR ทำให้คนซื้อสัตย์ขึ้นบ้างไหม ท่านทั้งหลาย ก็เรียนหนังสือหลังผม เขาเน้นให้เราเป็นพลเมืองดีอย่างไร เรื่องซื้อสัตย์ ไม่โกง ซื้อเสียงขายเสียงไม่ได้พูดถึง แล้วจะหวังให้คนเป็นคนดีได้อย่างไร ถ้าไม่ขัดเกลาดังแต่เด็ก ๆ นี่เป็นจุดที่สำคัญ ท่านคงเดาใจผมออกแล้ว ถ้าใครอยากช่วยเหลือสังคมต้องทำเรื่องการศึกษา เป็นการศึกษาอย่างแท้จริง ไม่ใช่แบบท่องจำ

รัฐบาลว่าจะช่วยจัดการให้ เราก็อเชื่อ แต่เสร็จแล้วปรากฏว่าไม่มีที่ไหนเลยที่รัฐจัดการได้อย่างสมบูรณ์ เพราะฉะนั้นเราต้องยอมรับว่า พวกเราคนเดียวนี้แหละ ไม่ว่าท่านจะเป็นข้าราชการหรือไม่ ในฐานะเป็นพลเมืองก็ต้องหาทางช่วยเหลือ แล้วคนทั้งหมดต้องหันมาให้ความช่วยเหลือด้วย

ตอนสมัยก่อนที่ผมเริ่มทำงานช่วยเหลือสังคม 45 ปีที่แล้ว มีฝรั่งบางคนเรียกผมคุณหญิงมีชัย เพราะเป็นงานของผู้หญิงที่ใส่นิวเพอร์ ในสมาคมมูลนิธิมีแต่ผู้หญิงทั้งนั้นเลย สมัยนี้เปลี่ยนไป ผมจึงอยากเสนอหน่วยงานหนึ่งที่ผมตั้งขึ้นเมื่อ 42 ปีที่แล้ว สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เราเข้ามาช่วยอย่างไร เรามองเห็นว่าเราต้องช่วยทั้ง ๆ ที่บางอย่างรัฐบาลไม่เห็นด้วย บางอย่างรัฐบาลไม่ยอมให้ทำ แต่ผมถือว่าผมเป็นเจ้าของประเทศคนหนึ่ง และทำด้วยความตั้งใจดี ซื้อสัตย์อย่างแท้จริง ในที่สุดพิสูจน์ให้เห็นได้ ก็เลยเริ่มทำมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2517 และ 5 บทบาท ที่ทำขึ้น คือ

1. เรามาช่วยลดการเกิด แต่ตอนนี้คนบอกขอเพิ่มการเกิด
2. เราเริ่มมีบทบาทเรื่องลดการตาย ไม่ใช่ทำในฐานะเป็นรัฐ แต่ในฐานะเป็นเอกชน
3. การระดมทุนในลักษณะใหม่ ไม่ใช่แบบมือขอ
4. ลดความยากจน
5. ปฏิรูปการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ

ทำไมถึงทำ 5 บทบาทนี้ เพราะเราเห็นความจำเป็นว่าต้องทำ ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลทำ ผมมองว่าทุกคนต้องช่วยกัน ก็เลยต้องเริ่มทำด้วยความยากลำบากในตอนต้น

บทบาทที่ 1 ลดการเกิด

เมื่อ 42 ปีที่แล้ว คนไทยมีลูก 7 คน ต่อ 1 ครอบครัว อัตราการเพิ่มร้อยละ 3.3 หรือจะเพิ่มขึ้น 1 เท่าตัวใน 25 ปี เราก็อเลยเห็นว่าจะต้องทำ ผู้หญิงไทยสนใจอยากคุมกำเนิด โดยเฉพาะใช้ยาคุมกำเนิด แต่กฎหมายไทยมีไว้ว่าต้องให้หมอเป็นผู้จ่ายยาคุม เรามีหมอ 1 คน ต่อผู้หญิง 110,000 คน หมอจึงต้องทำทุกอย่างรวมทั้งจ่ายยาคุม เรามองเห็นว่าทำไมไม่หาทางออก จึงเกิดทางออกขึ้นว่าทำไมไม่อบรมพยาบาลให้ทำ ปรากฏว่าพยาบาลทำได้ดี เพราะผู้หญิงกับผู้หญิงพูดจารู้เรื่องดีมาก คนสนใจ ถัดจากนั้นไปพยาบาลมีแคในเมือง ในตำบลก็เอาผดุงครรภ์ ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดีมาก ผมเลยเสนอทางกระทรวงสาธารณสุข ให้คน

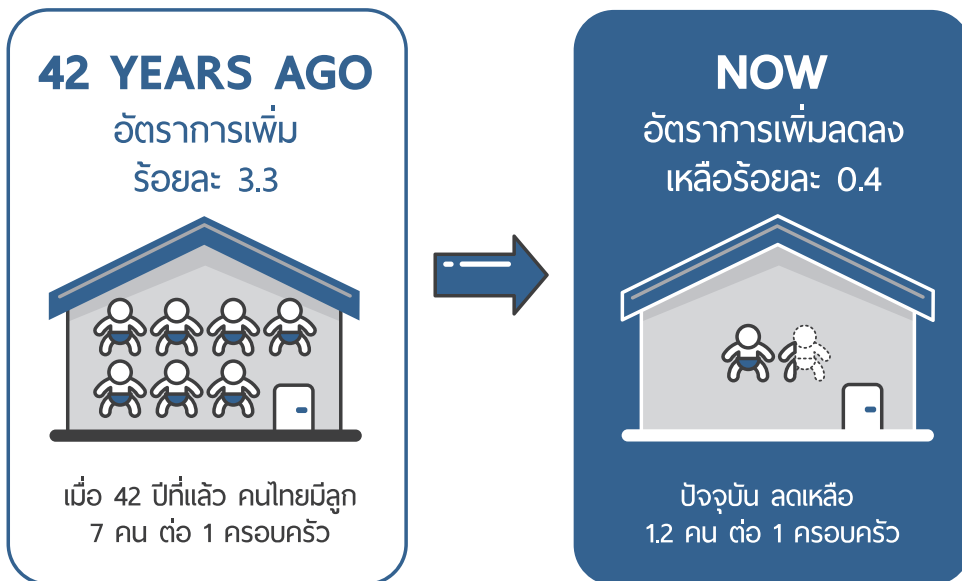

ในชุมชนและหมู่บ้านได้รับการอบรมเพื่อจ่ายยาคุม กระทั่งวงสาธารณสุขถามว่าทำไมผมทำแบบนี้ คุณเอาเหตุผลมาจากไหน ผมบอกว่าเอาคนธรรมดา ๆ มาทำ ทำไม่ทำอะไรไม่ได้ก็เลยคัดเลือกคนที่เขาอยากจะช่วยเหลือ โดยเฉลี่ยเป็นร้านขายของชำ เข้าใจลูกค้า ตอนนั้นจะเห็นว่าไม่มียาวางแผนครอบครัวตัวสีเหลืองใหญ่ ๆ เมื่อ 42 ปีที่แล้ว เราสามารถจ่ายยาคุมในร้านขายของได้ ขายกะป็น้ำปลา เขารู้จักลูกค้าดี มารับยาคุมกำเนิดเมื่อใดก็ได้ ถ้าร้านยังเปิดอยู่ เพราะฉะนั้นนี่เป็นตัวอย่างที่ทั่วโลกเอาไปใช้

ก่อนที่จะมีนโยบายนี้ ผมอยู่สภาพัฒน์ฯ ผมเสนอใช้เวลา 6 ปี รัฐบาลไม่มีเงินให้ทำ ทำอะไรไม่ได้ ผมก็เลยออกมาทำเอง เพราะเห็นว่าจำเป็นต้องทำ ตอนหลังรัฐเห็นด้วยหมดเลย แต่ตอนต้นไม่เห็นด้วย อย่าไปคิดว่าเราต้องทำให้รัฐเห็นด้วยกับเราตั้งแต่ต้น ไม่จำเป็น ถ้าเราถือว่าตรงไปตรงมาถูกต้องข้อสัตย์แล้ว ก็ทำได้ แล้วก็ในที่สุดเราบอกว่าที่ไหนมีมนุษย์ที่นั่นต้องมีการเกิด คุณป้าที่ขายปูขายปลาที่ขายยาคุมกำเนิดด้วย

ตามบ้านตามคลองก็มีการขายยาคุมกำเนิด เราไปทำโดยเราไม่ใช่รัฐ แต่ตอนหลังรัฐเอ็นดู เลยมาร่วมกันขยายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เราเป็นผู้ไปกระตุ้นแล้วเกิดหลายสิ่งหลายอย่าง

มีอีกตัวอย่างที่เห็นผลได้ดี คือ ร้านทำผม พวกผู้หญิงมานั่งทำผมเป็นเป้านิ่งเหลือเกิน เขาไม่ใช่เป่าผมอย่างเดียว เป่าหูไปด้วย มีสุภาพสตรีท่านหนึ่งที่เสียงรายนแนะนำแก่ลูกค้าที่มาทำผมว่าถ้าเธอคุมกำเนิดกับฉัน ฉันจะลดค่าทำผมให้ 10 เปอร์เซ็นต์ นี่คือนโยบายความคิดของเขาเอง ซึ่งได้คำตอบชัดเจนว่าถ้าจะทำให้ประสบความสำเร็จ ต้องทำกับประชาชน ทำกับชาวบ้าน เพราะเขาจะเป็นผู้ให้คำแนะนำอย่างดีที่สุดเรา นอกจากนั้น เราได้อบรมครู 320,000 คน ที่สมัยก่อนเรียกว่าครูประชาบาลในชนบท ร่วมกับสถาบันครูสภาสถานพยาบาลครูสภา อบรมใน 5 ปี จำนวน 320,000 คน ให้ครูเข้าใจว่า ถูยงอนามัยทำมาจากต้นยางธรรมชาติใช้อย่างไร เพื่ออะไร แล้วเราก็มีอีกกระแบบใหม่ด้วยผมกำหนด คือ ก เอ๋ย ก กำเนิด ข ไข่เกิดเป็นทารก ข ขวด

ขยันกันลูกตก ไล่ไปจนหมดเลย ให้เด็กเรียนรู้ไปในระหว่าง
ท่องจำ ให้เด็กรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว อักษรประชาธิปไตย
ก็ทำได้ อักษรเรื่องความไม่โกง อักษรเรื่องความเห็นชอบ
อักษรเรื่องความเสมอภาคชายหญิง ก็ทำได้ มีคนเอาชื่อมีชัย
ไปเป็นยี่ห้อถุงยาง ผมไม่ว่า เอาชื่อพ่อผมชื่อว่าสมศรีไว้
อีกยี่ห้อก็ไม่ว่า ฉะนั้น ทำอะไรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ต้องอย่าใจเสีย ท่านรู้ว่าทำถูกต้องก็ทำต่อไป

ที่ทำมานี้ยังไม่ใช่ CSR เพราะผมไม่ใช่ภาคธุรกิจ แต่เป็น
สิ่งที่ผมทำในฐานะหน่วยงานเอกชนสาธารณประโยชน์
ซึ่งฝรั่งเรียกว่า NGOs เป็นเอกชนที่ทำเพื่อส่วนรวม
เราก็ทำกับเด็กนักเรียนลงไปจนถึงเด็ก ป. 4 รู้หมดเลย
อุปกรณ์คุมกำเนิดมีอะไรบ้างเพราะอยู่ในเพลงลูกตก
โดยทำให้เขารู้สึกเป็นเรื่องปกติ อย่างยาเม็ดคุมกำเนิด
เราเรียกวิตามินบำรุงครอบครัว เราตัดเรื่อง sex ออกไปหมด
แทนที่จะบอกว่าผู้ที่ใส่ถุงยางต้องให้อวัยวะเพศแข็งตัว
เราเลยใช้ศัพท์ “วันทยาหัตถ์” เพราะไม่มีอะไรจกจี
พอเป็นอย่างนั้นก็ไม่มีแม่เด็กมาต่อว่าผม เพราะเราเน้น
ให้เด็กรู้ ตอนหลังมาทำเรื่องโรค AIDS ก็ได้เห็นผลชัดเจน

ผู้หญิงมาวางแผนครอบครัวมาก มาทำหมัน แต่ผู้ชายกลัวมาก
ไม่กล้าทำ กระทั่งวสารณสุขให้ผมช่วยให้ผู้ชายยอม
ทำหมัน เราก็คิดทำ Mobile ซึ่งมีอาสาสมัครประจำจุดต่าง ๆ
เข้าไปชักจูงชี้แจง มีรถเคลื่อนที่ติดแอร์ไปและก็เปิดเพลง
ให้ฟัง ปิดตาระหว่างทำหมันคนไหนอยากฟังเพลงอะไร
ก็เปิดให้ ใครคนอื่นก็มาดูขั้นตอนการทำหมัน จะได้เห็นของจริง
ว่าเราทำยังไง เจ้าตัวก็จะได้ไม่อาย บางคนกลัวว่ากรีด
จากคอหอยถึงสะดือ จริง ๆ แล้วทำแค่ניתเดียว พอเขา
ทำหมันลงมาแล้วทุกคนปรบมือให้ก็รู้สึกดี ผู้ชายเริ่มเข้าใจ
ว่าไม่ใช่เรื่องอันตราย มีการทำหมันเงินล้านร่วมกับ
กองสลากกินแบ่ง บางคนไม่รู้ นึกว่ามาจากกระทรวงสาธารณสุข
ผมไปขอยืมห้องประชุมของกองสลากและใช้โต๊ะอาหาร
กลางวันเป็นเตียงทำหมันทำเสร็จภายใน 7 นาที เราเชิญ
หมอที่เก่งที่สุดในประเทศไทย 52 คน มาทำหมัน วันนั้นทำได้
1,229 คน เป็นสถิติโลก

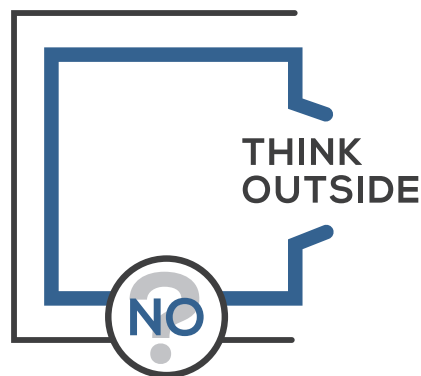
บางคนสงสัยทำไมมีชัยถึงทำ ผมวางตัวให้เหมือนสหรัฐฯ
ที่ขอช่วยคนนั้นคนนี้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ขอเลย ผมก็เลยเอาบ้าง
นี่ก็เป็นตัวอย่างอีกจุดหนึ่งให้ท่านเห็นว่าทำงานใหม่ ๆ

มันต้องมีอารมณ์ขันใส่เข้าไปด้วย พอมีอารมณ์ขัน คนก็ไม่กลัว และเรา อาจจะหมั่นใส่เราตอนต้น ตอนหลังหัวเราะไปกับเราด้วย ขอให้มามีอารมณ์ขัน โดยเฉพาะถ้าเราเป็นคนจน ยิ่งต้องใส่อารมณ์ขัน หลังจากนั้นก็มีการทำหมั่นวันพอให้ลูกพาพ่อมาทำหมั่น บอกว่าถ้าเผื่อไม่ยอมให้มีการแบ่งปันมรดกมากนักพาพ่อมาทำหมั่นซะ เราใช้เหตุผลต่าง ๆ นานา จากลูกเฉลี่ย 7 คน ภายในระยะเวลาที่เห็น เหลือ 1.2 คน แล้วอัตราการเพิ่มลดลงจาก 3.3 เป็น 0.4 จนเป็นที่ยอมรับและในมหาวิทยาลัยทุกจุดทุกคณะที่สอนเรื่อง Population หรือ Demography จะอ้างถึงกรณีศึกษาของประเทศไทยเสมอว่าทำแล้วได้ผล

บทบาทที่ 2 ลดการตาย

ใน พ.ศ. 2525 เราเริ่มได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ (AIDS) มีคนไทยซึ่งกลับจากสหรัฐฯ แล้วมาป่วยที่โรงพยาบาลรามาธิบดี และในที่สุดก็สรุปว่าเป็นเอดส์ เราก็ได้ศึกษาแล้วร่วมกับมหาวิทยาลัยหลายแห่งในโลก สรุปว่าสถานการณ์ในประเทศไทยเหมือนไฟไหม้ฟางได้แน่นอน ในเรื่องเอดส์เราคำนวณได้ว่าในระหว่าง พ.ศ. 2531-2533 น่าจะมีคนไทยติดเชื้อ 2-4 ล้านคน เห็นแล้วก็น่าตกใจ ผมก็เลยไปขอเงินมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์มาทำโครงการ มีบริษัทมาช่วยเหลือโดยไม่คิดเงินได้เป็นสปีดทวีคูณออกมาให้คนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงโรคเอดส์ที่จะเกิดขึ้น แต่ปรากฏว่ารัฐบาลกลัวการทองเที่ยวเสียหาย เราศึกษาดูแล้ว โลกกำลังเริ่มเปลี่ยนแปลง แต่ผมมีปรัชญาในการดำรงชีวิตของผม Think outside the box and take no as a question นั้นยิ่งกระตุ้นให้มีคำถามเพิ่มเติม ผมมองว่าประเทศเราอย่าให้มีคนโศกเศร้าอีก 2-4 ล้านคนเลย ตอนนั้นผมมานั่งคิดว่าจะทำยังไงดี ผมมีสื่อประชาสัมพันธ์พร้อมที่จะเดินไปตามสถานีวิทย์โทรทัศน์ ผมเลยตัดสินใจไปหา ผบ.ทบ. ซึ่งรู้จักกันดี ไปขอให้ทหารช่วย โดยไปคุยให้ท่านรับทราบ ว่าขณะนี้ทหารเกณฑ์ในภาคเหนือมี 14 เพอร์เซ็นต์ที่ติดเชื้อ HIV อีสาน 12 เพอร์เซ็นต์ ท่านเกือบจะไม่มีทหารที่ไม่ติดเชื้อเลยนะ ผมอาจพูดเกินไปนิดนึงนะ ให้ท่านเห็นภาพ ท่านถามว่าคุณมีชัยจะให้ผมทำอะไร ผมบอกว่าขอให้ท่านกรุณาให้เราใช้สถานีวิทย์ของกองทัพ 300 สถานี กับโทรทัศน์

“...ถ้าอะไรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ต้องอย่าใจเสาะ ท่านรู้ว่าทำถูกต้อง
ก็ทำต่อไป...”

“...ผมมีปรัชญาในการดำรงชีวิตของผม
Think outside the box and take no
as a question...”

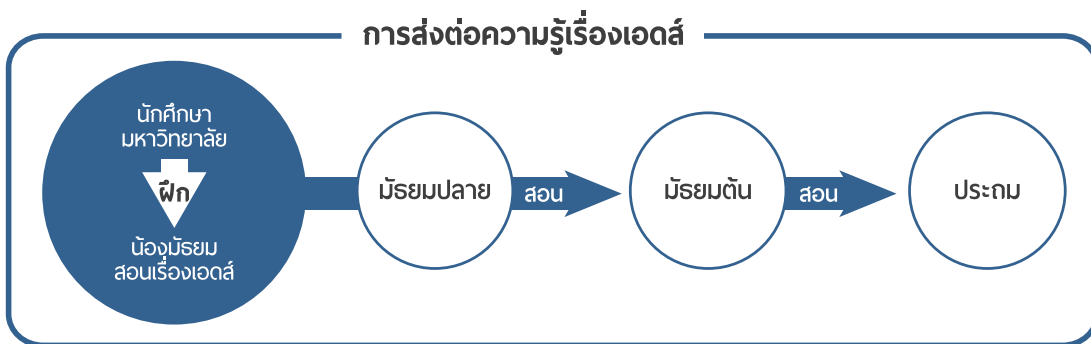
“...เราก็ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยช่วยไปฝึกน้องมัธยม
สอนเรื่องเอดส์ โดยน้องมัธยมปลายสอนน้องมัธยมต้น
และให้น้องมัธยมต้นสอนประถม เนื่องจาก
เด็กพวกนี้โตขึ้นก็ต้องเสี่ยงจึงต้องให้เด็กรู้ตั้งแต่ต้น ๆ...”

2 ช่อง เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องเอดส์ได้ใหม่ ท่านบอกได้เลย แล้วในวันนั้นท่านเลยเชิญอธิบดีกรมตำรวจ มาด้วย นี่คือตัวอย่างว่า Take no as a question เราคิดว่า จะทำสิ่งที่ดี ถึงเขาไม่เห็นด้วย เราก็ต้องเดินต่อ อย่ายอมแพ้ ต้องสู้ต่อ แต่ขอให้เชื่อว่าสิ่งที่เราทำนั้นถูกต้อง

หลังจากนั้น ก็มีคนจากกระทรวงการต่างประเทศไปเป็น นายกรัฐมนตรี คือ คุณอานันท์ ปันยารชุน ท่านได้ชวนผม เข้าร่วมในรัฐบาลนั้นด้วย ผมเคยอยู่ในรัฐบาลก่อนหน้านี้แล้ว ในสมัยรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ และคุณอานันท์ ปันยารชุน ก็ให้ผมเข้าไปร่วมด้วย ให้ดูแลเรื่องต่าง ๆ รวมถึงเรื่องของสื่อ การสื่อสาร การท่องเที่ยวทั้งหมด ผมก็เลยใช้โอกาสนี้บอกว่าเราไม่สามารถสู้ปัญหาเอดส์ ด้วยกระทรวงเดียวได้ เนื่องจากมันเป็นสงครามระดับประเทศ จึงขอให้ท่านเป็นประธานกรรมการเอดส์แห่งชาติ ท่านเป็นคนแรกของโลกและได้รับการยอมรับ ผมขอให้ทุกกระทรวง มีบทบาทในเรื่องวางแผนครอบครัวและเรื่องเอดส์ มีงบประมาณให้ทุกกระทรวง มีเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องได้หมด งบประมาณเพิ่มขึ้น 50 เท่า เพราะเรารู้ว่า 2-4 ล้านคนนี้มัน หนักมาก ตอนนั้นเรายังไม่มียารักษา มีแต่วัดพระบาทน้ำพุ ที่เป็นตัวอย่างในการดูแลผู้ป่วย ผมบอกเลยว่าคนไทย จำนวนไม่น้อยเป็นหนี้บุญคุณ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ และคุณอานันท์ ปันยารชุน ที่ทำให้เขายังได้เดินอยู่บน แผ่นดินไทย

ตอนนั้นผมดูแลกรมประชาสัมพันธ์ ก็ให้ผู้สื่อข่าวทุกคน รวมถึงช่างภาพได้เรียนรู้ข้อเท็จจริงว่าเอดส์คืออะไร อย่าไป ชี้แจงให้คนตระหนกตกใจ ขอให้เอาข้อเท็จจริง อย่าไปเรียกเขา

ว่าเป็นเอดส์ ให้ใช้คำว่าผู้ติดเชื้อ HIV และอยู่ร่วมกันได้ เนื่องจากบางคนถูกไล่ออกจากงาน มีคนหนึ่งชื่ออะฮัน เสือส้ม ได้รับเชื้อ HIV จากการไปรับเลือดจากโรงพยาบาล ของรัฐ ทำให้ถูกไล่ออกจากงาน เขาต้องย้ายบ้าน 32 ครั้ง เพราะไม่มีใครยอมให้อยู่ด้วย บางคนพอชาวบ้านรู้ว่าติดเอดส์ บางโรงเรียนห้ามให้เดินฝั่งเดียวกับที่นักเรียนเดิน กลัวติดเอดส์ น่าเห็นใจผู้ติดเชื้อ เพราะตอนนั้นไม่ใช่เรื่องเล่น ทั้ง ๆ ที่รัฐบาล ยอมรับ เพราะเป็นสงครามใหญ่ที่ต้องทำ เราสร้างความรู้ต่าง ๆ ทุกจุด รวมถึงนักเรียนด้วย เชิญคารากับผู้ติดเชื้อเอดส์มาอยู่ ด้วยกัน พาไปปรับประพาสข้าว ถ่ายรูป พอบอกให้เจ้าของร้าน รู้ว่าคนมารับประทานเป็นผู้ติดเชื้อ แรก ๆ เจ้าของร้านก็ตกใจ แต่หลัง ๆ ก็เห็นว่าไม่เห็นเป็นอะไร อย่างในงานต่าง ๆ ผมก็จะ เอาน้ำหวานมา แล้วให้ผู้ติดเชื้อและผู้หญิงทาปากแดง ๆ ทานก่อน แล้วผมดื่มที่เติม ให้เห็นว่าไม่ต้องกลัวติดเอดส์ เราจะอธิบายต้องใช้วิธีศิลปะ จะติดเชื้อได้ต้องจูบแบบ แลกเปลี่ยนน้ำลายกันถึง 50 ลิตร ถึงมีเชื้อพอที่จะติดได้ เขาก็เลยเข้าใจ ไม่งั้นเขาก็กลัว ตอนนั้นคนกลัวมาก ไม่ยอมพบ ไม่ยอมคุย อย่างในห้องนี้ถ้ารู้ว่าคนติดเชื้อ HIV อาจมีคนขอ ให้ออกไปเพราะกลัวติด เราต้องไปจัดกิจกรรมให้ความรู้ ที่ถูกต้องแก่ผู้ที่อยู่ในวงการเพศพาณิชย์ให้คนเหล่านั้น เข้าใจ โดยแสดงให้เห็นว่าอย่าไปอายเรื่องถุงยางอนามัย แล้วเราก็มีรถบัสเรียกว่า Sex Education Van มองไกล ๆ คนเห็นว่าเป็น Sex Van คนเลยรีบวิ่งเข้ามา โดยหารถบัส จะเป็นลายสเปิร์มที่ว่ายน้ำเก่ง เราทำให้มีความชำนาญ อยู่ในโรงเรียน เราก็ให้นักศึกษามหาวิทยาลัยช่วยไปฝึก น้องมัธยมสอนเรื่องเอดส์ โดยน้องมัธยมปลายสอน น้องมัธยมต้น และให้น้องมัธยมต้นสอนประถม เนื่องจาก เด็กพวกนี้โตขึ้นก็ต้องเสี่ยงจึงต้องให้เด็กรู้ตั้งแต่ต้น ๆ

การชี้แจงเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย ผมได้เรียนรู้ตอนงานวางแผนครอบครัวเรื่องการใส่ยาคุมกำเนิด เด็กผู้หญิงทำได้ดีกว่าผู้ชายมาก แล้วก็มีการแจกถุงยางอนามัยทุกจุดไม่ว่าจะธนาคาร ในบาร์ ด้านจ่ายเงินทางด่วน ป้ายรถเมล์ขอให้ตำรวจช่วยแจก อย่างในงานโอลิมปิกก็น่าจะป้องกันเอดส์ด้วย นี่เป็นตัวอย่างว่าเราต้องอย่าหยุด โดยเฉพาะงานที่เราทำแล้วไม่ค่อยมีเงินสนับสนุน เราก็ต้องหาวิธีการที่คนสนใจ ซึ่งก็มีผลจาก United Nations ที่สรุปออกมาว่าในช่วงระหว่างตั้งแต่รัฐบาลคุณอานันท์ ถึงรัฐบาลพล.อ. ชวลิต แล้วมารัฐบาลต่าง ๆ ในระยะเวลา 12 ปี ประเทศไทยมีการติดเชื้อรายใหม่ลดลง 90 เปอร์เซ็นต์ เพราะคนไทยและทุกหน่วยงานเอาจริงเอาจัง

นอกจากนี้แล้ว World Bank ได้ประเมินว่า ในช่วงนั้นคนไทยจำนวน 7.7 ล้านคน รอดพ้นจากการติดเชื้อเอดส์ตอนแรกผมคิดว่า 2-4 ล้านคน แต่ที่จริงเขาบอก 7.7 ล้านคน

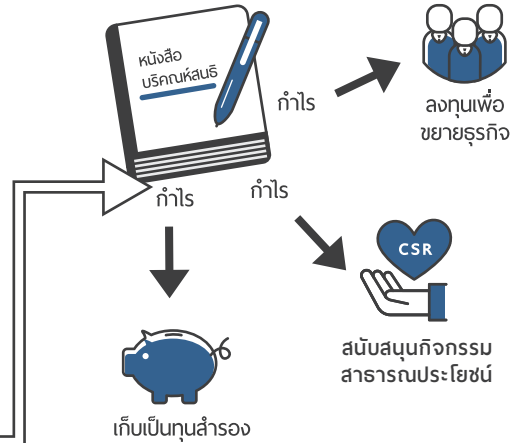
และมาถึงปีที่แล้วเขาบอกมี 10 ล้านคนที่รอดจากการติดเชื้อเอดส์ ท่านคิดดู ถ้าเราไปฟังคนบางคนที่ไม่เห็นด้วยประเทศไทยจะเป็นอย่างไร อย่าไปเชื่ออะไรที่ขัดต่อข้อเท็จจริง เราต้องสอนเด็กให้รู้และในที่สุดมันก็ออกมาถูกต้อง คนไทยอีก 10 ล้านคน น่าจะขอบใจรัฐบาลในอดีตที่ทำมา

บทบาทที่ 3 ระดมทุนแบบลักษณะใหม่

การตั้งมูลนิธิหรือสมาคมคือการขอทาน ผมนี่เป็นขอทานเหรียญทองเลย แล้วเราก็เห็นว่ามันไม่สามารถที่จะดำเนินการต่อไป โดยที่อาศัยความกรุณาปราณีจากคนอื่นก็เลยเห็นว่าต้องหาลักษณะใหม่ เมื่อก่อนอาศัยเงินบริจาค ตอนหลังเราคิดว่าต้องเปลี่ยนแปลง และเห็นได้ชัดว่างานในระบบเก่าทำในเชิงสังคมสงเคราะห์แล้วไม่ยั่งยืน อย่างทุกวันนี้ภาคเอกชนก็มี CSR ที่ท่านได้อินกันมาแล้ว

“...ช่วงระหว่างตั้งแต่รัฐบาลคุณอานันท์ ถึงรัฐบาลพล.อ. ชวลิต แล้วมารัฐบาลต่าง ๆ
ในระยะเวลา 12 ปี ประเทศไทยมีการติดเชื้อรายใหม่ลดลง 90 เปอร์เซ็นต์
เพราะคนไทยและทุกหน่วยงานเอาจริงเอาจัง...”

การหาทุน

เดี๋ยวจะมาดูซี CSR จริง ๆ เป็นอย่างไร ออกมาช่วยเหลือสังคม สังคมก็ดีใจ ตัวอย่างของ CSR ที่มีบางบริษัทหรือสถาบันทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทุนการศึกษา ทัศนศึกษา ห้องสมุด ปลุกป่า ช่วยเหลือคนพิการ อาหารกลางวัน รวมทั้งทำนุบำรุง สถาบันศาสนา จนบางที่บำรุงมากไปหน่อยและผลคือ

1. เราทำในเชิงสังคมสงเคราะห์ และไม่มีความยั่งยืน เกือบทั้งหมดถ้าไปตรวจดูว่าเงินที่ใช้ทำ CSR ที่ใช้จ่าย น้อยกว่าเงินเดือนผู้จัดการอีก มันเป็นไข่มากกว่าของจริง บางบริษัททำจริง แต่ยังไม่มียุติประโยชน์ที่แท้จริง นำขึ้นขมมากนัก และอีกเรื่องหนึ่ง คือ งาน CSR ก็ให้แผนก CSR ทำไป ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จเลย ถ้าพนักงานทุกคนในแผนกอื่น ๆ ไม่เกี่ยวข้องร่วมกัน ฉะนั้นถ้าจะให้ CSR ของบริษัทก้าวหน้าได้ต้องให้ทุกคนรับรู้รับทราบ เข้ารับการอบรม และมี ISR- Individual Social Responsibility ไม่งั้น CSR เกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้น บริษัทจะมีนโยบาย CSR ก็ต้องมีการให้ความรู้กับพนักงานและให้มีบทบาท

อย่างแท้จริง ฉะนั้นหากขาดความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงแล้ว CSR จะไม่สำเร็จ บริษัทที่เห็นทำจริงจิงตอนนี้ คือ Shell

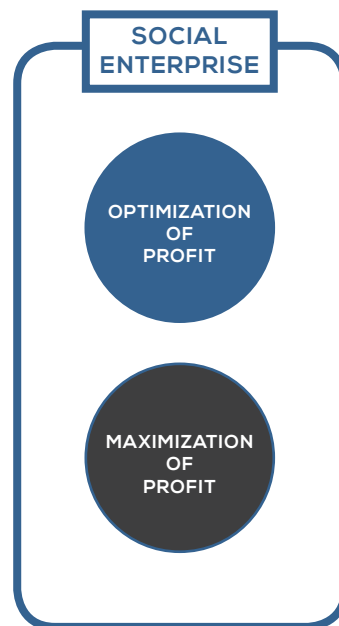
2. ในเมื่อเห็นแล้วว่าไม่ยั่งยืน ก็มีคนจำนวนหนึ่ง เห็นทางออก ตั้งบริษัทซึ่งเราเรียกบริษัทว่า Social Enterprise ซึ่งผมตั้งมาเมื่อ 42 ปี แล้ว Business for Social Progress ธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งตอนนี้ เรียกว่า “กิจการเพื่อสังคม” แทนที่จะรับเงินบริจาค อย่างเดียว เราตั้งเป็นบริษัทขึ้นมาทำธุรกิจ เราเรียก ธุรกิจเพื่อสังคม ทำขึ้นก่อนที่ประเทศอังกฤษจะทำ เสียอีก จุดสำคัญการตั้งบริษัทประเภทนี้ ต้องเสียภาษี เพราะกฎหมายตั้งบริษัท ซึ่งมูลนิธิทำธุรกิจไม่ได้ จึงตั้งเป็นบริษัททำธุรกิจแทน แต่เขียนในหนังสือ บริคณห์สนธิว่า กำไรใช้ได้ 3 ด้าน ให้ไปเก็บเป็น ทุนสำรองได้ ลงทุน เพื่อขยายธุรกิจได้ สนับสนุน กิจกรรมสาธารณประโยชน์ ไม่มีการแบ่งปันให้ใครเลย นี่คือแหล่งผลิตเงินที่จะมาช่วย

ซึ่งตอนนี้รัฐบาลยอมรับแล้วว่า การช่วยเหลือสังคม การพัฒนาสังคมจะพึงรัฐอย่างเดียวไม่ได้แล้ว ต้องมีคนอื่นเข้ามา โดยได้มีกฎหมายใหม่ออกเป็น พ.ร.บ. เขาเรียกว่า “วิสาหกิจเพื่อสังคม” ให้จัดตั้งบริษัทเหล่านี้ได้โดยไม่ต้องเสียภาษี ให้หักลดหย่อนภาษีได้ โดยถ้าใครบริจาคซื้อหุ้น แต่ไม่มีการแบ่งปัน ใครที่ซื้อก็อยากได้ความมั่นคง ไม่ใช่อยากได้กำไร ถ้าอยากได้กำไรให้ไปตลาดหลักทรัพย์ ผ่านคณะรัฐมนตรีแล้ว แล้วกำลังอยู่ในสภาฯ แล้วตอนนี้รัฐเองก็จัดตั้งแล้ว ท่านอาจได้ดูในข่าวบ้างแล้ว บริษัทประชารัฐรักสามัคคี ตั้งเป็นบริษัทระดับชาติและระดับจังหวัด เพื่อลงไปช่วยธุรกิจในระดับฐานราก นายกรัฐมนตรี พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ไปเป็นพยานวันเซ็นสัญญา มีผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพของบริษัท ThaiBev เป็นนักธุรกิจรุ่นใหม่ที่เขาต้องการเนื่องจากช่วยเหลือจริงจิง อีกบริษัทด้านสื่อคือ TRUE คุณศุภชัย และคุณอิสระ หอการค้า และในฐานะที่ผมเป็นคนแก่สุด เขาจึงขอให้ประธานในอังกฤษมีมานานแล้วซึ่งมีมากกว่า 300,000 บริษัทที่เป็น Social Enterprise และที่น่าสนใจคือผู้ก่อตั้งผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ตัวอย่างธุรกิจ ในไทยที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นธุรกิจเพื่อสังคม ย้อนหลังไป ท่านก็เคยเห็นแล้ว เช่น ดอยตุง จิตรลดา ภูฟ้า มาจากในวังทั้งนั้น เจ้านายเป็นคนเห็นแนวทางแล้วเริ่มทำ

ที่อื่น ๆ ส่วนใหญ่เขายังไม่ได้ทำ เพราะเขากลัวจะไปไม่รอด ยกเว้นหน่วยงานของผมที่ทำมา 42 ปี เริ่มต้นด้วยงานวางแผนครอบครัว ต่อมาเรื่องโรคเอดส์ที่ต้องทำต่อไป โดยไม่ได้หวังงบประมาณจากรัฐ ต้องทำให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างของงานสาธารณประโยชน์ที่ยั่งยืน ในระยะเวลา 42 ปี ได้ก่อตั้ง 28 บริษัท ล้มละลาย 2 บริษัท จาก 30 เหลือ 28 แล้วตอนนี้ก็ทำ CSR ถ้าบริษัทใดอยากช่วยใคร ก็ไปช่วยให้เขามี Social Enterprise ให้มีธุรกิจเพื่อสังคม เขาจะได้ช่วยตนเองได้ แล้วเวลาที่คุณไปอยู่ที่อื่น เขาก็จะเดินต่อไปได้

Social Enterprise แบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1. เราเรียกว่า Optimization of Profit ประเภทเท่าทุนไม่เน้นกำไร

แต่ไม่ได้ขาดทุน เราจะตั้งบริษัทที่รับซื้อของในราคาสูงกว่าตลาด 10 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่เดียวกันก็จัดจำหน่ายสินค้าที่เขาต้องการในราคาที่ต่ำกว่าตลาด 10 เปอร์เซ็นต์ บริษัทประเภทนี้จะมีกำไรเล็กน้อย เราจึงต้องมีประเภทที่ 2 เป็นพวกแสวงหากำไรเป็นหลัก เรียกว่า Maximization of Profit ทำธุรกิจ คนรวยที่มีเงินเกินจำเป็น โดยการเอากำไรจากส่วนนี้ ไปช่วยตั้งและขยายธุรกิจประเภทที่ 1 ให้ดำเนินการได้ต่อไป ยกตัวอย่าง เช่น ด้านสุขภาพอนามัย เน้น Optimization of Profit ไม่ได้เน้นกำไรเป็นหลัก การให้บริการตรวจสุขภาพตามสถานศึกษา ทำแบบไม่มีกำไรมาก แต่ให้อยู่ได้ ส่วน Maximization of Profit มีร้านค้าต่าง ๆ และร้านอาหารขายให้คนรวย ซึ่งร้านอาหารที่มีในประเทศไทย 19 แห่ง ทั้งในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดและต่างประเทศ ที่ดังสุดอยู่ในซอยสุขุมวิทซอย 12 ชื่อ Cabbages

and Condoms อยู่ใน Guide Book ทุกภาษาในประเทศไทย ได้รับยกย่องว่าเป็นร้านอาหารที่แปลกที่สุด มีถุงยางอนามัย เต็มฝาผนังเต็มไปหมด มีอาหารชื่อ Condom Salad แต่ใช้ กว๊ายเดียวเสียบไส้ทำ มีลูกค้าประมาณ 300-350 คนทุกคืน นี่คือ Social Enterprise โดยร้านนี้เป็นร้านเด่นที่สุด ทำมา ประมาณ 30 ปีแล้ว และสมัยเลือกตั้งประธานาธิบดี เรามีฝ่ายรีพับลิกันและฝ่ายเดโมแครต คนชอบเยอะมาก ๆ ถ่ายรูปแชร์ในโซเชียลมีเดีย ตอนนี้อยู่เปลี่ยนป้ายเป็น Sorry we have no democracy, please take a condom instead มีให้เลือก 4 ขนาด Military size, Coup d'état size, Democracy size, Under Design เขาชอบใจ ถ่ายรูป ส่งแชร์ตลอด ทำอะไรก็ข้ามัน

ถ้าเราทำให้ดีไม่มีปัญหาอะไร ร้านค้าช่วย 75 เปอร์เซ็นต์ และมีคนอื่นให้ เช่น ผมขอคนอื่น 1 บาท ผมใส่ 1 บาท หรือผมใส่ 2 บาท ตอนนี้มีหลายหน่วยงานสนใจทำมากขึ้น นี่ก็เป็นธุรกิจอีกประเภทหนึ่งที่ทำต่างจังหวัดได้ ก่อสร้างง่าย ๆ ไม่เกินตึก 4 ชั้น ทำเชื่อนวขอบซีเมนต์ ถังน้ำฝน มีโรงเลี้ยง เป็ด ไก่ หมู ที่ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ พอโครงการจบ 10 ปี เราก็ปรับปรุงพื้นที่ใหม่เป็นโรงงาน แล้วไปเชิญบริษัทให้ชนเครื่องไม้เครื่องมือ เครื่องจักร เย็บเสื้อผ้า รองเท้า ทำให้เกิดงานในหมู่บ้าน ได้คนงาน 15,000 คน ผู้หญิงอยู่ได้ ไม่ต้องเข้าไปในเมือง ทำไมเอาคน ไปหาเครื่องจักร ทำไมเอาเครื่องจักรไปหาคน ก็จึงกลายเป็น ธุรกิจที่ไม่ได้เน้นกำไรเป็นหลักเพราะเขาจะได้อยากทำ เราหา คนงานให้เขาดูแลเรื่องความสะดวก ไฟฟ้าต่าง ๆ จัดให้หมด เขาก็พอใจแล้วคนงานก็สบาย บางคนก็กลับมาจากกรุงเทพ เรามี Joint Venture ที่เมื่อก่อนเป็นโรงเลี้ยงไก่ เปลี่ยนมา ผลิตรองเท้าแต่พิเศษตรงที่ให้คนงานมีหุ้น 40 เปอร์เซ็นต์ เรา 30 เปอร์เซ็นต์ บริษัท (สหพัฒนา) อีก 30 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ผู้เป็นแรงงานอย่างเดียวยุบรวมเป็นเจ้าของได้ และก็มี รีสอร์ทบนเขาใหญ่ มีสระว่ายน้ำด้วย แค้มป์ก็ได้ โรงแรมก็ได้ มีประมาณ 60 ห้อง ที่เชียงรายก็มีที่ Golden Triangle อันนี้ผมเรียก Rubber Triangle ที่พญาช้างโรงแม่เอเชีย เบิร์ดแอนบี มีประมาณ 60 ห้องเหมือนกัน เหมือนป่าเลยที่นั่น ไม่ได้ไปซื้อที่ ซื้อไม้ไผ่แพง เป็นที่ดินของครอบครัว 70 ปี

มาแล้ว พ่อโอนให้ผม ผมทำแล้วโอนให้ลูกสาว เป็น Social Enterprise กำไรนำมาใช้เพื่อช่วยเหลือสังคม สร้างโรงเรียน อันนี้เน้นกำไรเป็นหลัก ยกเว้นราชการไปสัมมนา เราให้ ราชการราชการได้ ผักก็ปลูกเอง และสามารถเรียกกุ้งได้ทุกเช้า ที่มีแสงแดด ถ้ายืนหันหลังให้พระอาทิตย์เวลา 8.30 น. ถ้ามีแดดก็จะมีรัง เราก็ดินน้ำในเวลา 16.30 น. เช่นเดียวกัน และนี่ก็คือร้านอาหารที่ติดชายหาด แต่ไม่มีของเสียทิ้ง สูบน้ำไปข้างหลัง 400 เมตร นำไปบำบัดหมด

นอกจากนี้ มีบริษัทที่ตั้งขึ้นมาชื่อว่าบริษัทธุรกิจเพื่อพัฒนา การศึกษาและชนบท ทำธุรกิจขายข้าว ชื่อว่าข้าวโรงเรียน เป็นข้าวจากแปลงนาบริเวณรอบโรงเรียน และกำไรของ ธุรกิจข้าวนำมามอบให้โรงเรียน อย่างที่บอก 75 เปอร์เซ็นต์ ของงบประมาณสมาคมฯ อยู่ได้ด้วยกำไรที่สร้างเอง มีฉะนั้น ผมเชื่อว่าต้องปิดไปแล้วแน่นอน หลายแห่งต้องปิดไปแล้ว หรือไม่ก็ต้องลดคนงานอย่างมาก ตอนนี้อยากเห็นว่า ทุกหน่วยงานต้องมีธุรกิจเพื่อสังคมเกิดขึ้น ซึ่ง USAID บอกว่าเป็น Best Practice เห็นได้ชัดเลย เพราะมีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษว่าเป็นตัวอย่างของหน่วยงาน เอกชนสาธารณประโยชน์ที่จะอยู่ต่อไปโดยช่วยเหลือ ตัวเองได้ด้วย

บทบาทที่ 4 คือช่วยลดความยากจน

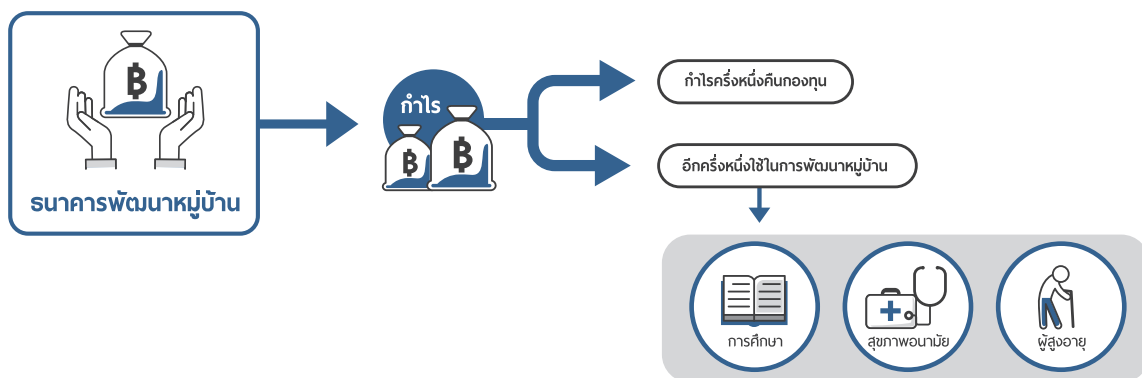
เป็นโครงการให้ภาคเอกชนเป็น Partner ของชาวบ้าน ในหมู่บ้านเพื่อเพิ่มรายได้และเพิ่มศักยภาพ ภาษาอังกฤษ เรียกว่า Realized Development Partnership ด้านเกษตรกรรม ชาวบ้านก็ใส่ด้วยแรงงานกับเวลา บริษัทใส่ด้วยเงินกับความรู้ด้านธุรกิจ คนที่จนคือนักธุรกิจ ที่ไม่เก่ง เพราะเขาทำธุรกิจอยากสร้างกำไร แต่ไม่เก่ง เลยต้องขาดทุนต่อไป เพราะว่า 1. ขาดทักษะความรู้เรื่องธุรกิจ 2. ขาดโอกาสในการกู้เงินในอัตราดอกเบี้ย

คนจนไม่มีหลักประกันเนื่องจากกู้ธนาคารไม่ได้ เลยต้องไปหา พ่อค้าเงินกู้ ดอกเบี้ยเดือนละร้อยละ 10 และ 20 ถึงร้อยละ 30 ซึ่งสูงสุดที่ผมทราบ อยู่ที่หลังตลาดหลักทรัพย์คลองเตย

วันละ 6 เปอร์เซ็นต์ คนจนจะอย่างไร นี่เป็นตัวอย่างที่เห็นชัด แค่คุณไปแก้ไขให้ถูกต้อง อย่าไปแก้ไขให้ของเขาฟรี ๆ แล้วเราหยุดเขาก็จบ เพราะฉะนั้นเมื่อ พ.ศ. 2529 ได้ริเริ่ม โครงการทีเบิร์ด (TBIRD) เป็นโครงการที่汀ภาคเอกชน เข้ามาร่วมมือกัน นับเป็นตัวอย่างของโครงการ CSR ที่เริ่ม ทำมาตั้งแต่ พ.ศ. 2529 แล้ว เราไปหาภาคเอกชน ขอให้มาช่วย ตอนนั้นเรากำลังเรียนรู้ระบอบยากให้ยั่งยืน ไม่ใช่เอาของ ไปแจก ทำอย่างไรให้เขาอยู่ได้อย่างยั่งยืน ก็เกิดขึ้นจาก 2 บริษัท มีบริษัทเพื่อน Raimon Land, Swedish Motors เป็นบริษัท เจ้าของร่วมกัน และ Bangkok Glass

บริษัทแรกผลิตแปรงห้อย ทำในหมู่บ้านที่ อ. บ้านนา จ. นครนายก เขาทำแปรงที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม โดยใช้ ลวดหมุน เมื่อก่อนแปรงนี้ต้องสั่งจากเยอรมัน ใส่น้ำมัน แล้วเอาไปทำความสะอาดเข้าหลอมขวด ไม่ให้มันมีคราบติด แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้นทำที่หมู่บ้านนี้แล้วส่งไปเยอรมัน ต้องมอมย่อนหลังไปเมื่อ 30 ปีที่แล้ว นี่เป็น CSR ที่ยั่งยืน และมีธุรกิจอื่น ๆ ที่ขยายขึ้นเป็นธุรกิจที่เห็นชัดว่าไม่ได้ เอาของไปให้ แต่เราเอาโอกาสไปให้มีเงินกองทุนให้กู้ ไปทำธุรกิจอื่น ๆ ด้วย

บริษัทที่สองทำที่บ้านชะอม อ. แก่งคอย จ. สระบุรี เป็นหมู่บ้านที่ปลูกข้าวโพด ศึกษาแล้วอนาคตแย่มาก ถ้าไรที่ได้น้อยเหลือเกิน จึงสรุปว่าไปดูข้างนอกกัน ว่าจะมี อาชีพอะไรเป็นตัวอย่าง เขาใช้เวลา 3 วัน บริษัทพาไป 6 คน นั่งรถดูไปดูงานนอกหมู่บ้าน ในที่สุดเขาก็ตกลงกันว่า จะเพาะต้นไม้ขาย เริ่มจากไม้ขนาดเล็กอายุ 6 เดือน ก็ขยาย เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ แทนที่จะตัดทิ้ง ค่อยขยาย พื้นที่กิจกรรมจาก 1 หมู่บ้าน ขยายไป 30 หมู่บ้าน และนี่ เป็นตัวอย่างของ CSR ซึ่งลงทุนน้อยแต่ให้โอเคทีเดียว ดี ต้นไม้ เหล่านี้จะเห็นอยู่ข้างถนนเต็มไปหมด เป็นระยะทาง 10-15 กิโลเมตร ตอนนี้ถ้าท่านไปฮ่องกง สิงคโปร์ ได้หัว ต้นไม้ ริมถนนมาจากที่นี่เกือบทั้งนั้น ต้นไม้ปลูกใหม่หลังเกิดสึนามิ ก็มาจากที่นี่ ใครไปมหิดลที่มองเห็นเหมือนป่า ต้นไม้มาจาก ที่นี่ทั้งนั้น บางต้นเป็นแสน ทุกบ้านมีเครื่องรดกหมด จากคนที่ยากจนมาก และตอนนี้ก็เลยใช้หลักสูตรในโรงเรียน บอกว่าต้นไม้ทำให้เรามีความก้าวหน้า หลายครอบครัว ส่งลูกสาวไปเรียนปริญญาโทที่นิวซีแลนด์ แล้วกลับมารับใช้ หมู่บ้าน นำไอทีมาใช้ บริษัทก้าวหน้า โรงเรียน ชาวบ้าน ครูทั้งหมดจะเน้นการสอนเรื่องต้นไม้เป็นหลักสูตร ของโรงเรียนโดยบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทยกับการปลูกต้นไม้ เขาเห็นว่าต้นไม้ทำให้ชีวิตดีขึ้น ไปเรียนกฎหมายทำไม อยู่แบบนี้ไม่ดีหรือ ทุกบ้านมีรายได้ อย่างต่ำ 1 ล้านบาทต่อปี แต่หลายแห่ง 4 ล้าน 5 แสนบาท นี่เป็นตัวอย่างเห็นชัดเป็น CSR บริษัทไม่ต้องให้ตลอด

อีกอย่างหนึ่ง CSR ในระดับหมู่บ้าน โดยการไปตั้งธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน สิ่งที่บ้านขาดคือเงินกู้ในอัตราปกติ เป็นภาค CSR ทำกับหลายบริษัท ตอนนี้มีกว่า 1,000 หมู่บ้านที่มีกองทุนหรือเรียกว่าธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน เป็นแหล่งทุนให้ชาวบ้านกู้ยืม เรียกว่าธุรกิจเพื่อสังคม ถ้าไรใช้ได้ 2 อย่าง ถ้าใครหนึ่งต้องคืนกองทุน อีกครั้งหนึ่งชาวบ้านเลือกได้ว่าจะใช้ในการศึกษา สุขภาพอนามัย หรือผู้สูงอายุ แล้วเงินที่บริษัทสนับสนุนให้ชาวบ้านต้องลงทุนด้วยการปลูกต้นไม้ 1 ต้นเท่ากับ 100 บาท ถ้าได้มา 1,000,000 บาทก็ต้องปลูก 10,000 ต้น ชาวบ้านให้สิ่งที่เขามีคือ แรงงานกับน้ำใจ และมาช่วยกันปลูก และตอนหลังร่วมกับโครงการ ธกส. ปลูกป่าล้านหนึ่ง โดยที่บางหมู่บ้านเป็นหนึ่งคนละ 15,000 บาท แล้วให้ปลูกต้นไม้แทนการใช้หนึ่งก็ต้น ก็วัน ปลูกเสร็จล้านหนึ่งให้ ตอนนี้นำไป 28 ปี คุณค่าต้นไม้ในตอนนี้มากกว่าเมื่อก่อน 4 เท่าตัว ผมเลยอยากคุยกับมทิดล ผมกำลังจะไปทางรัฐบาลว่าคนที่กู้เงินเรียนหนังสือ แล้วยังไม่คืนเงินก็ให้ไปปลูกป่า แล้วให้ไปอยู่ชนบท เราได้ป่าและยังได้คนช่วยเหลือสังคม จะได้ไม่เกิดความรู้สึกว่าคนหนีความดี นี่คือตัวอย่างที่ทำกันได้ แล้วก็ถ้าใครหนึ่งกลับสู่กองทุนให้คนจนกู้ยืม

ทำไมคนจนที่ขาดทักษะเรื่องธุรกิจจึงไม่สามารถกู้เงินในอัตราปกติได้ เพราะฉะนั้นต่อไปนี้เราจึงต้องมีธุรกิจและโอกาสในการกู้เงินปกติแก่คนยากจน ใครอยากทำ CSR ช่วยเขา อยากทำธุรกิจเพื่อสังคมก็ให้ความรู้เรื่องธุรกิจให้โอกาสเขากู้เงินในอัตราปกติ และก่อนที่เขาจะกู้เงินได้นั้นก็ต้องมาฝึกอบรม MBA เท้าเปล่า (Bare Foot MBA) เช่น

ทำไส้กรอก ทำรองเท้า ทำขนม เลี้ยงหมู มีคนอบรมให้พอเขาเป็นแล้ว เราก็มีกองทุนพร้อมให้กู้ไปทำธุรกิจได้ และต้องดูแลเรื่องบัญชีด้วย

เมื่อก่อนผมให้ทุนการศึกษาเด็กสองคนอยู่ชั้น ม.2 ให้เดือนละ 600 บาท ถ้าผมหยุดให้เมื่อใด เขาก็หยุดเรียน เมื่อนั้น ผมเลยเปลี่ยนว่าให้ทุนแค่ 3 เดือน แล้ว 3 เดือนนั้นไปตลาด ให้ไปดูในตลาดที่เราสนใจอยากทำเป็น แล้วมาขาย หลังเลิกเรียนวันละ 2 ชั่วโมง สองคนนี้ไปหาแม่ค้า ในที่สุดเขาอยากขายไส้กรอกปิ้ง เขาไปหาวิชาการจากแม่ค้าเต็มทีเสร็จแล้วมาตั้งขาย ไม่ได้แข่งกัน เพราะขายหลังเลิกเรียนทั้ง 2 ชั่วโมง เท่ากับจำนวนที่เด็กใช้เล่นเกม ได้วันละ 400 บาท ต้นทุน 200 บาท เก็บ 200 บาท เด็กพวกนี้มีอนาคตแล้วเรียนได้ ทำธุรกิจเป็น และยังมีโบนัสเกิดขึ้นที่ผมไม่ได้คิดคือเขาคิดว่าเวลาไปโรงเรียนทำให้เสียโอกาส ไม่ได้เงินจากการขายของ เลยให้ปู่ตายายไปขายแทน กลายเป็นบ้านาญก่อนใหญ่ เห็นไหมว่า CSR สามารถทำในเชิงนี้ได้

เพราะฉะนั้นต่อไป อยากขยายกิจกรรมเพื่อช่วยสังคมด้าน CSR ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เราจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้ความคิดปรัชญาตั้งแต่เป็นเด็ก ๆ ขอเสนอว่า 1. เราต้องร่วมผมคิดว่า CSR เด็ก Children Social Responsibility พอโตขึ้นเป็น Individual Social Responsibility อันที่หนึ่งทำให้เกิดอันที่ 2 อันที่ 2 ทำให้เกิดอันที่ 3 Cooperate Social Responsibility จึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ธุรกิจด้านสังคมให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถม

บทบาทที่ 5 บทบาทสุดท้าย

เรื่องของบริษัท CSR ที่สมบูรณ์มาก ที่ยกตัวอย่างคือ Shell เขาบอกต้องเป็นนโยบายของบริษัท ผู้บริหารทุกคนรับทราบพนักงานทุกคนในบริษัทต้องรับรู้ รับทราบและมีส่วนร่วม ต่อไปก็ปัมน้ำมัน ที่ทั้ง Shell และเอกชนเป็นเจ้าของต้องเข้าร่วมกระบวนการทุกแห่ง และสุดท้ายเปิดโอกาสให้ลูกค้า Shell มีส่วนร่วม เมื่อปีที่แล้วเดือนมีนาคม พฤษภาคม และธันวาคม เขาบอกว่าวันที่ 26 ใครมาเติมน้ำมันทุก 1 ลิตร จะให้โครงการ CSR ของเขาผ่านโรงเรียนไม่ไผ่ วันแรกได้ 9 ล้านบาท ลูกค้าที่ใช้ปั๊ม Shell ก็รู้สึกว่ามันได้ทำประโยชน์เพราะเงินจ่ายจากเขาก็มาเป็นของปั๊ม ปั๊มก็มาเป็นของบริษัท ทุกอย่างคือ

เกี่ยวข้องกับ ใครมาจาก ปตท. ก็ทดลองทำบ้าง โทรศัพท์ร้านอาหารก็ได้ ธนาคารที่ใจกว้างพอสมควร ทุกบัญชี ทุกวัน เสนอบริจาคให้ 1 บาทจากทุกบัญชีที่มี บริษัทจะลงให้ 50 สตางค์ เจ้าของบัญชีลง 50 สตางค์ แล้วอย่าง ปตท. สม. ที่ผมเป็นประธานกรรมการ เขาบอกเราน่าจะเอา 10 เปอร์เซ็นต์ของเบี้ยประชุมไปให้งาน CSR ซึ่งผมพ่นสมัยมา 20 ปีแล้ว ก็ยังทำถึงทุกวันนี้ CSR ถ้าจะต้องทำทั้งหน่วยงาน เป็นสิ่งที่ชาติต้องการ จะทำเป็นงานอดิเรกไม่ได้ ด้านหนึ่งคือรัฐ อีกด้านหนึ่ง คือประชาชน ต้องขึ้นชมรัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่มีโครงการซื้อบริษัทประชารัฐรักสามัคคีซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

ผมขอกลับมาเรื่องที่ 5 เป็นเรื่องบทบาทที่เข้ามาช่วยเหลือสังคมด้านการศึกษา ซึ่งสิ่งที่มีคนทำกันพอสมควร คือ การให้ทุน ซึ่งปัญหาคือพอเราหยุดให้ก็หยุดการเรียน ถึงแม้เราไม่หยุดให้แต่สถาบันการศึกษาได้ขัดเกลาคคนที่รับทุนออกมาเป็นอย่างไร คุณภาพระบบการศึกษาตอนนี้ต่ำขนาดไหนคงไม่ต้องพูด ธนาคารโลกเพิ่งทำการประเมินในเอเชีย โดยประเมินว่าไทย ผู้จบการศึกษามาคับคับ (ม. 3) 1 ใน 3 อ่านออก อธิบายไม่ได้และไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อหรือทำงานไม่ได้ เวียดนามมี 8 เปอร์เซ็นต์ ไทยมี 32 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเขาไม่ได้ให้คะแนนลำเอียง มาดูปัญหาการศึกษา ท่องจำ คอร์รัปชัน เรื่องการฝึกอบรมครูก็ดี ผู้ตรวจการแผ่นดินทำประเมินแล้วป่วยมาก ตั้งแต่เด็กเรียนและครู จนกระทั่งการอบรมครู การฝึกครู เราจะต้องปรับปรุงอย่างเต็มที่ ผมเลยมองว่าถ้าจะปรับปรุงการศึกษาทุกอย่างในไทย จะทำอะไรเพื่อเปลี่ยนแปลง ต้องทำและเขียนโดยเขียนอย่างเดียวไม่ได้ พูดอย่างเดียวไม่ได้ ต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ถ้าสำเร็จก็จะมีคนทำตาม

อย่างเรื่องวางแผนเอดส์ หรือ Social Enterprise ก็ตาม ถ้าเป็นของที่ตีเขาก็อยากทำตาม ที่นี้เรื่องการศึกษา เราอยากพิสูจน์ให้เห็นว่า พูดไม่มีประโยชน์ ต้องทำ ไปขอเงินรัฐก็ไม่ได้ เราก็ต้องหาเงินเอง โดยหาเงินจาก Social Enterprise ขึ้นมา แล้วก็เอากำไรจากนั้นมาตั้งโรงเรียน บวกกับรางวัลที่ผมได้จากมูลนิธิบิลเกตส์มา 1 ล้านเหรียญ ไปเริ่มที่จุดเริ่มต้นคือโรงเรียน โดยจัดตั้งโรงเรียนตัวอย่างของการศึกษาไทย

ในชนบท เพื่อสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ ชาติต้องการคนรุ่นใหม่ มาทำให้ดู ไม่ใช่ของยากลำบาก ใคร ๆ ก็ทำได้ เราก็เลยตั้งขึ้นมา เราเรียกว่าโรงเรียนไม้ไผ่ เราถือว่าเป็นเส้นทางสายใหม่ของการศึกษาไทยในชนบท ปัจจุบันการศึกษาไทยไม่ได้ให้ความสำคัญด้านทักษะชีวิต ทักษะอาชีพที่จะนำไปสู่การงานและอนาคต กลายเป็นท่องจำ หลายอย่างนำไปใช้ไม่ได้ ลองนึกดูสมัยมัธยมว่ามีอะไรใช้ได้บ้าง แล้วทำไมเอกชนถึงตั้งมหาวิทยาลัยของตัวเองมากขึ้น ทุกวันนี้ 7-11 ก็มีของเขาเอง มีโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ เพราะเขาไม่พอใจผลิตของรัฐ ก็สรุปง่าย ๆ ว่าไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ผมเรียกว่าการเรียนรู้ไม้ไผ่เรียนแล้วท่องจำ จากของเดิมมาเป็นของใหม่ ระบบใหม่ โรงเรียนเราเปลี่ยนจากสอนเฉพาะนักเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ในชุมชน ตั้งแต่นักเรียน ผู้ปกครอง ถึงผู้สูงอายุ โรงเรียนมีที่ดินใช้ไม่คุ้ม มีอาคารใช้ไม่คุ้ม มีครูใช้ไม่คุ้ม เพราะเปิดสอน 200 วันต่อปี ซึ่งต่อไปมีโอกาสจะทำอะไรได้อีกมาก

สมมติโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ผมอยากเรียนรู้การทำปาตองโก ทำไอศกรีม โรงเรียนก็ไปหาครูในตลาด ไม่ต้องมีครูประจำ นี่ก็ตัวอย่างง่าย ๆ ทำได้หมด โรงเรียนมาจากภาษากรของประชาชน ทำไม่ประชาชนไม่มีสิทธิ์ต่อไปก็ต้องเปลี่ยนการศึกษาจริง ๆ ต่อไปนี้มหาวิทยาลัยต้องลงไปถึงอนุบาล ควรมีเอกชน มหาวิทยาลัย หน่วยงาน และกระทรวงอื่น ๆ เข้ามา การศึกษาไทยต้องเป็นอย่างนั้น ผมเชื่อว่ารัฐบาลจะก้าวไปถึงจุดนั้นมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนต้องเป็นที่เรียนรู้ของทุกอย่างและต้องช่วยให้เป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนบท ยกตัวอย่างให้เห็นชัด ตอนนี้เรามีโรงเรียนอยู่ 40,000 แห่ง ไม่มีหน่วยงานไหนมีมากเท่านี้ ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นศูนย์กลางการพัฒนาได้มาก สมมติท่านอยากได้ข้อมูลของผู้ปกครองผ่านโรงเรียน ภายใน 2 วัน เช็กได้ว่ามีผู้สูงอายุเท่าไร คิดอย่างไร มีบ้านไหนดื่มเหล้า บ้านไหนคนพิการ บ้านไหนเคยซื้อเสียงขายเสียง หรือจะมีข้อมูลไปให้ หรือบริการไปให้ก็ผ่านเด็ก นักเรียน ผู้ปกครอง สมมติว่าผู้หญิงที่ตั้งท้อง ทุกวันอังคารจะมีวิ他命ผ่านโรงเรียนไปให้ได้

“...เรามองข้ามโรงเรียนที่เป็นแหล่งประโยชน์ต่อสังคมไปมาก ฉะนั้น CSR อยากให้ทำร่วมกับโรงเรียน โรงเรียนจะพัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านไหนก็ได้ ไปทางไหนก็ได้...”

เรามองข้ามโรงเรียนที่เป็นแหล่งประโยชน์ต่อสังคมไปมาก ฉะนั้น CSR อยากให้ทำร่วมกับโรงเรียน โรงเรียนจะพัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านใดก็ได้ ไปทางใดก็ได้ จะด้านภาษา ด้านคอมพิวเตอร์ ด้านอาหาร ด้านฟ้อนรำทำเพลง ได้หมดเลย ชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เป็นนิติบุคคลด้วย เรามีโรงเรียนไม้ไผ่อยู่ที่ อ. ลำปลายมาศ จ. บุรีรัมย์ ห่างจากอำเภอ 6 กิโลเมตร และมีสวนมะม่วงที่เราซื้อไว้ไร่ละ 3,000 บาท ซื้อมา 25 ปีแล้ว มีสระว่ายน้ำ มีอาคารหอพัก เป็นโรงเรียนประจำ และเรามีสวนมะนาวนอกฤดู ซึ่งจะออกในช่วงที่มะนาวแพงที่สุด โดยโรงเรียนนี้ไม่ได้หวังสร้างคนเก่งระดับดอกเตอร์ เราต้องการสร้างคนดี ประเทศไทยไม่ต้องการคนเก่ง ต้องดีก่อนแล้วเก่งตามมา ต้องการสร้างคนดีที่ซื่อสัตย์และแบ่งปัน เป็น CSR นี่แหละ ทำตั้งแต่เด็ก ฝึกให้มีทักษะชีวิต ทำอะไรได้หลายอย่าง คำนคว้า บริหารจัดการเป็น เป็นนักธุรกิจเพื่อสังคม รู้จักแบ่งปัน โดยอยากให้อยู่บ้านเกิดให้มากที่สุด ไม่จำเป็นต้องอยู่กรุงเทพ

และสุดท้าย การส่งเสริมความเสมอภาคชายหญิง ต้องปฏิเสธพฤติกรรมที่ดูหมิ่นความเสมอภาคของหญิงชาย ต้องปฏิบัติให้ได้จริง ไม่ใช่เป็นแค่ทัศนคติ ต้องเป็นพฤติกรรม เราอยากให้นักเรียนกล้าตัดสินใจนอกกรอบ ไม่เช่นนั้นทุกอย่างก็จะตาม ๆ เขาตลอด สอนให้เด็กรู้จักว่าโรงเรียน คือ สิ่งที่เราเข้ามา ข้ามทะเล ข้ามปัญหาได้ ไม่ใช่รัฐบาลบอกต้องไป ให้เด็กเกิดความเข้าใจว่าทำไมฉันถึงมาเรียนหนังสือ นี่ฉันไม่ในโรงเรียนก็สวยได้ นี่ทางเดินก็เป็นสี่สวย ทำไมต้องเอาสี่ซีเมนต์ เด็กเดินผ่านก็ได้ อ่าน ได้เรียนรู้ไปด้วย นี่เป็น

ตัวอย่างง่าย ๆ ของการคิดนอกกรอบ และนี่โรงเรียนไม้ไผ่ เพราะสร้างจากไม้ไผ่ ทำไมจึงเอาไม้ไผ่มาใช้ เพราะกินหน่อไม้ก็ได้ เอามาทำไม้จิ้มฟันก็ได้ ทำเฟอร์นิเจอร์ก็ได้ ตัดแล้ว 3 ปีก็โตเท่าเดิม และลำต้นยังมีน้ำยาพิเศษ ที่ทำให้มอดไม่กิน 80 ปี แต่ละลำรับน้ำหนักได้ประมาณ 100 กิโลกรัม เอาช่างมานั่งหลังคายังได้เลย นี่เป็นทางเดินส่วนหนึ่ง ที่เป็นการยกระดับ และเป็นไม้ไผ่ข้างบนและจากข้างล่าง เป็นซีเมนต์ และนี่ใครเป็นวิศวกรหรือสถาปนิกจะงง เพราะทุกอย่างเป็นรูปร่าง 3 เหลี่ยมจากไม้ไผ่ ทุกอย่างทำมาจากไม้ไผ่ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ที่ใหญ่กว่านี้เป็นเหล็ก ถ้าท่านไป ก็จะมีห้องน้ำที่ใช้นอนได้ เวลาแขกไป นักเรียนจะพาไปดู ห้องน้ำก่อน โดยบอกว่าถ้าห้องน้ำไม่สะอาด อย่างอื่นสะอาดไม่ได้ ใจสะอาดไม่ได้ นักเรียนเราก็น่าจาก 20 จังหวัด แล้วตอนนี้ก็มีกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง มอญ ม้ง กำลังหาทางให้คนในห้องนี้ช่วยผมหานักเรียนจาก ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม ช่วยหาหน่อย ประเทศละ 2 คน มีกะเหรี่ยง วาดภาพเก่งมาก ๆ ให้ฝึกหลายอย่าง เป็นหมอนวดที่เก่งด้วย ฝึกจากโรงพยาบาลวิชัยยุทธ 2 ปี และนักเรียนที่วาดภาพเก่งมาจากกาญจนบุรี เรามีนักเรียนชาวม้งและชาวไทย ซึ่งเมื่อตอนปิดเทอม เราให้มาอยู่ที่ร้านอาหาร ฝรั่งชอบมาก ถ่ายรูปเยอะแยะหมดเลยเป็นการโฆษณาได้อย่างดี โดยตอนนี้ให้เขาเอาของจากหมู่บ้านม้งมาขายเป็นรายได้ ให้หมู่บ้าน ตอนนี้อยากได้นักเรียนจาก ลาว พม่า กัมพูชา เวียดนาม AEC มีแต่ธง โรงเรียนเรามีความแตกต่างกับที่อื่น เช่น นักเรียนมีบทบาทสำคัญมากในการบริหาร ไม่ใช่ให้ครู

เป็นผู้บริหาร นักเรียนต้องบริหารเป็น ถ้าเกิดท่านมีโอกาสไปเยือนโรงเรียนเรา และมีนักเรียนมาต้อนรับตั้งแต่ลงจากรถ มี Power Point นักเรียนทำหมด ครูได้แต่นั่งดูเฉย ๆ คณะจัดซื้อทุกอย่าง นักเรียนเป็นผู้จัดซื้อหมด รถโรงเรียน 3 คันเป็นรถตู้ แล้วก็รถกระบะ นักเรียนเข้าไปเช็คในเว็บไซต์ โดยตัว นิสสัน อีซูซุ เปรียบเทียบต่าง ๆ นานา แล้วมาเล่าหรือสรุปให้เพื่อนฟังว่าทำไมถึงเสนอเลือกคันนี้ รวมถึงอาหารการกินและมีระบบตรวจสอบ เนื่องจากระบบสากลทำอะไรต้องมีระบบตรวจสอบความถูกต้องและนักเรียนก็เป็นผู้ตรวจสอบงบประมาณของโรงเรียน นักเรียนเป็นผู้เขียนงบประมาณของโรงเรียน จะรู้ค่าใช้จ่าย ช่วยทำบัญชีโรงเรียนด้วย เรียนรู้ไป มีเช่นนั้นต่อไปจะเรียนอะไร แล้วมีคณะตรวจสอบไปดูสภาพของราคาสินค้าข้างนอกเป็นอย่างไร คุณภาพเป็นอย่างไร ทำไมเดือนนี้ผักแพงกว่า มันทันเพราะอะไร ดิน ฟ้า อากาศ ของเสียมากน้อยแค่ไหน ชั่งน้ำหนักต่าง ๆ นานา โดยให้รู้ทั้งหมด แล้วนี้ออกไปซื้อผัก ซื้อตะกร้าสำหรับทำการเกษตร เรามีโปรเจกเตอร์สำหรับโรงเรียน มีเงินให้นักเรียนกู้ห้องละ 4 แสน กลุ่มละ 5 คน ให้ทำธุรกิจจริง ๆ ให้เขาไปขายข้างนอก โดยให้กำไร 30 เปอร์เซ็นต์แก่โรงเรียนนั้น ถือเป็น CSR หรือว่า Social Entrepreneur ในตัว สอนตั้งแต่เด็ก ๆ เปลี่ยนบ้างให้สหรัฐฯ ตามหลังเราบ้าง

นักเรียนสอบสัมภาษณ์ครู หลังจากสัมภาษณ์เสร็จแล้วก็ไปเข้าห้องสอน สอนสาธิตให้ดูว่าสอนเป็นหรือไม่ ถ้าครูสอนไม่ได้ก็จะให้เป็นครูทำไม้ และก็ค่าเทอม เราไม่มีอะไรฟรีแต่เราให้จ่ายด้วยสิ่งที่เขามีคือน้ำใจและเวลาก็จ่ายด้วยการดูแลสังคม 400 ชั่วโมง เรียบอกว่านักเรียนได้ประโยชน์ นักเรียนก็ต้องจ่ายค่าเทอมกับผู้ปกครอง คนละครึ่ง ผู้ปกครองปลูกต้นไม้ 400 ต้น นักเรียน 400 ต้น ผู้ปกครองช่วยเหลือสังคม 400 ชั่วโมง นักเรียน 400 ชั่วโมง นักเรียนเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง พ่อแม่บอกว่านักเรียนเปลี่ยนไปมาก ตอนแรกคิดถึงบ้าน ตอนหลังไม่อยากจะกลับบ้าน เพราะสนุก นักเรียนได้เข้าไปในหมู่บ้านเพื่อกระตุ้นให้ผู้ใหญ่ออกมาทำงานสาธารณประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็น ถนน หมู่บ้าน วัด หรือโรงเรียน โดยให้เด็กกระตุ้น เพราะเด็กน่าเอ็นดู เด็กขอผู้ใหญ่ก็ช่วย

ห้องเรียนเราพยายามให้ครูอยู่กลาง ไม่ใช่อยู่หน้าชั้น ให้เด็กคนอื่นเห็นศีรษะเด็กคนอื่น ให้ครูเดินมาหาหรือกัน เรามีเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน และนอกสถานที่ การเรียนทุกชั่วโมง จะมีครึ่งชั่วโมงที่นักเรียนเตรียมคำถามถามครู ถ้าครูตอบได้ก็ว่าไป ถ้าไม่ได้ก็ไม่เป็นไร เพราะครูก็เป็นมนุษย์และเชื่อกฎในกฎก็แล้ว ต่อไปครูจะได้รู้ว่าครูต้องเรียนรู้ตลอด แล้วก็อีกลักษณะหนึ่ง นักเรียนต้องไปแต่งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบ เขาจะได้รู้ว่าถ้าจะได้อะไรคำตอบ มีวิธีถามได้หลายวิธี และบางวิชาเราให้ตั้งคำถาม คำถามมัน ๆ ได้คะแนนสูง คำถามเขย ๆ ได้คะแนนน้อย เช่น วันนี้วันอะไร ได้ 2 คะแนน ถ้าถามครูว่าอายุเท่าไร เมื่อมีหนุ่มจูบแก้ม ให้คะแนนสูง ๆ เลย เด็กสนุก ครูสนุกไปด้วย แล้วก็ตอนปิดเทอม เราให้ทำงานตั้งแต่ ม. 2 เป็นต้นไป ให้งานให้ทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนนานาชาติ ในโรงแรม ในโรงพยาบาล ที่ไหนอยากได้ แล้วเราจะให้เขา ได้วันละ 300 บาท นี่ถือว่าเป็นการเรียนแล้วได้เงิน หลังจากเขาทำงาน เขาต้องจดมาว่าเขาได้ทำอะไรบ้าง ได้เรียนรู้อะไรบ้าง จากการทำงาน จะเอาอะไรไปใช้ในการทำอะไรต่อไป นี่คือการเรียนนอกห้องและได้สตางค์ อีกอย่างหนึ่งที่เราทดลองทำมาแล้ว ทุกคนในห้องมีเงินเดือน เราให้เด็กนักเรียนสอบนักเรียนสอบได้ 80 เปอร์เซ็นต์ ให้ 80 บาท มันเปลี่ยนความคิด เรื่องโรงเรียนผมยังอยากไปเอาโรงเรียนขนาดเล็ก ชัก 50 คน ทุก ๆ วันที่เด็กมา จะได้ 10 บาท เด็กจะรู้ว่ามาโรงเรียนแล้วได้อะไร ไม่ได้ใช้เงินมากอะไรเลย นี่ตัวอย่างต้องคิดนอกกรอบ

เด็กนักเรียนที่เคยไปฝึกงาน ตอนนี้ทำอะไรได้หลายอย่างแล้ว ตอนนี้ใครอยากเป็นเจ้าของร้านอาหาร คนไหนอยากเป็นเจ้าของรีสอร์ท ทำงานรีสอร์ทเราก็ส่งไปโรงแรม ร้านอาหาร ใครอยากเป็นเกษตรกรก็ส่งไปฝึกอย่างจริงจัง IKEA ก็เป็นผู้ช่วยเหลือโรงเรียนเรามาก เด็กนักเรียนก็ไปฝึกงานกับเขาหลายคน ใครมั่นใจว่าเรียนแล้วไม่ทำให้ตลาดขึ้นไปทำงานกับเขาได้ เขาให้อยู่ไทย 2 ปี ไปสวีเดน 3 ปี เขาบอกว่าไม่ต้องกังวลเรื่องปริญญา อีกจุดหนึ่งคือเด็กทุกคนต้องนั่งรถเข็น เดือนละ 1 วัน จะรู้ถึงความยากลำบาก การขึ้นบันได การเข้าห้องน้ำ จะได้เข้าใจ

ชีวิตของคนนั่งรถเข็น จะได้ชื่นชมเขา จะได้วางแผนช่วยเหลือเขาต่อไป ตอนนี้บ้านเรายากลำบากมาก เพราะเราไม่ได้ให้ความสนใจให้ความสำคัญกับคนกลุ่มนี้เลย เราเลยให้นักเรียนให้ความสนใจในเรื่องนี้ ซึ่งตอนนี้เขากำลังเขียนโครงการที่ผมจะช่วยแปลเป็นภาษาอังกฤษ ให้ส่งไปทั่วโลก เพื่อขอบริจาครถเข็นมือสอง แล้วโรงเรียนนี้จะช่วยให้เกิดกิจกรรมนี้ในโรงเรียนอื่น ๆ ครบ 1 ปี จะเขียนจดหมายไปให้ถึงทุกส่วนของแผ่นดิน ต่อไปนี้ เราต้องช่วยเหลือคนกลุ่มนี้มากกว่าในอดีต เราสามารถเปลี่ยนแปลงสังคมโดยที่กับเด็กได้หลายอย่าง เช่น โตแล้วไม่โกง หรืออย่างเรื่องวินัย คนไทยเป็นทาสโทรศัพท์ ต้องวางข้างตัวยังกับเครื่องเดินหัวใจ เราเลยบอกว่าต่อไปนี้ หากไม่ใช่โทรศัพท์จะเป็นอย่างไร ให้ใช้ได้ 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่ให้เขียนจดหมาย 3 ฉบับ 1 ฉบับถึงผู้ปกครอง 1 ฉบับถึงเพื่อนอีก 1 ฉบับถึงคนสำคัญ พ่อแม่ก็ต้องเขียนจดหมาย ตอนนี้พ่อเขียนจดหมายเป็นแล้ว นี่คือตัวอย่างที่ไม่ได้ยากเลย

ตอนนี้เรามีแต่ศาล ไม่มีที่ไหนให้ได้เลย เราเลยสร้างศาลแม่เมตตาในโรงเรียน เช่น ตอนไฟไหม้ในที่ต่าง ๆ เด็กก็ไปแม่เมตตาให้ ตอนนี้ที่หน้าห้องเรียนทุกห้อง ก่อนเข้าห้องเรียนก็แม่เมตตา ทุกวันอาทิตย์ไม่กินข้าวเย็น ไม่ใช่เรื่องศาสนาหรือถือศีลอะไร แต่ให้ได้ว่าคนที่อดข้าวเป็นอย่างไร เรียนรู้แต่หนังสือไม่ได้ มันต้องเรียนรู้เป็นคนที่ดี ขี้ขลาดบ้าง เมื่อรู้แล้วจะได้เปลี่ยนทัศนคติ สละวายน้ำที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชน ก็ใช้สอนเด็กนอกโรงเรียน เด็กอีสาน 80 เปอร์เซ็นต์ วายน้ำไม่เป็น แล้วจมน้ำตายวันละ 4 คน เรามีบริษัทที่เป็นผู้สนับสนุนเลี้ยงอาหารด้วย สอนเกษตรด้วย สอนวายน้ำด้วย สอน 2 ชั่วโมง ทั้งหมด 20 ชั่วโมงก็วายเป็นแล้ว ถ้าบริษัทไหนอยากจะช่วยก็ยินดี

ควรให้มีการสัมภาษณ์บุคคลไม่สำคัญ เช่น ขอทาน เขาก็เป็นประชาชนคนหนึ่งที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง เป็นคนไทยนะ แต่เราควรศึกษาว่าทำไมเขาจึงเป็นขอทาน ชีวิตเขาเป็นอย่างไร ให้ไปศึกษาคนไทยที่ถูกกลืน เราได้รับการสนับสนุนจากบริษัทบางจาก แสงโซลาเซลล์โรงเรียน ก็ใช้โซลาเซลล์จากบริษัทบางจาก สอนให้นักเรียนทำหลอด LED เป็น เตรียมทำ

ไปขายในหมู่บ้าน แผ่งนี้เอามาทำเป็นเครื่องปัมน้ำ ไล่ล่อลากตามหลังรถมอเตอร์ไซด์ได้ นำไปใช้ปัมน้ำในหมู่บ้านเด็กเป็นเจ้าของ แล้วให้เช่า เราให้ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง เราต้องการให้ผู้ปกครองพ้นความยากจน ไม่ใช่เรามีโรงเรียนแล้วทำให้ผู้ปกครองจนกว่าเดิม ต้องทำให้หายจน ยิ่งเป็นโรงเรียนยิ่งทำได้ แต่เรามองข้ามบทบาทนี้ไป เรามีการอบรม มีเงินกู้ให้ผู้ปกครองที่ยากจนด้วย เด็กนักเรียนที่ไม่ต้องเสียค่าอะไรเลย ยูนิฟอร์มแจกให้หมดทุกคนเท่าเทียมกัน แล้วก็ให้มีธุรกิจโรงเรียนต่าง ๆ นานา เช่น ปัมน้ำมัน ไปเอาอาหารทะเลจากตลาดไท มาบรรจุหีบห่ออาหารแห้งขายในหมู่บ้านได้ราคาดี ส่วนข้าวโรงเรียน ข้าวถุงสีฟ้าสำหรับผู้ชาย ถุงสีชมพูสำหรับผู้หญิง หรือถุงน้ำตาลเป็นข้าวแดงและข้าวซ้อมมือ เราทำถ้วยกาแฟที่ฝึกจากบริษัทไมโครซอฟ ใครในห้องนี้ถ้าต้องการถ้วยกาแฟเป็นที่ระลึก ถ้วยรูปมาแล้วเด็กทำให้ได้ ตอนที่ผมอยู่ในคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็ทำภาพชุดรวมและภาพเดี่ยวแต่ละคน คนทำไปขายได้หมดเลย นี่คือการตลาดเด็กก็รู้ นี่เป็นตัวอย่าง

เวลาสวดมนต์ เขาต้องอธิบายว่าสวดแล้วรู้อะไร ถามว่าคนไทยนับถือศาสนาพุทธ ทองนะโมได้หมดแต่แปลไม่ได้ คนฟังก็ไม่เข้าใจ ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง เรามีธุรกิจประเภทหนึ่งที่นักเรียน ม. 1 เป็นผู้ดูแลใกล้ 1,000 ตัว โดยใช้แผงโซล่าที่ดูดความชื้นความเย็นเข้าไป ใกล้เคียงไม้ร้อน คัดแยกใช้ประมาณวันละ 1,000 ฟอง เรามีเลี้ยงแพะด้วย แพะลงทุนถูกกว่าวัว ตลาดเมืองจีนซื้อไม่อั้น นมวัวเด็กดื่มได้ เรามีเด็กนักเรียนผลิตไฟฉายจากแผงโซล่าซึ่งอยู่ได้ตลอดคืน ด้านหลังเอาไวชาร์จโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเซลล์จะช่วยนำไปขายตามปัมน้ำมัน เรามีโรงแหมของโรงเรียนทำจากคอนเทนเนอร์ติดแอร์ด้วย ใช้เฟอร์นิเจอร์จาก IKEA ทั้งหมด เรามีไอศกรีมที่ทำขายตามโรงเรียนต่าง ๆ 30 เปอร์เซ็นต์ของกำไรมอบให้เป็นของโรงเรียนนั้นไป นี่ก็ข้าวโรงเรียน ขายที่ท็อปส์ซูเปอร์มาร์เก็ต การเกษตรเราเน้นว่าอย่าเลือกทำที่ดินที่ดีที่สุด ให้ใช้ที่ดินที่เลวที่สุดก่อนเพราะคนจนมักจะไม่มียากและอย่าเอาไปลงดิน แต่ให้เอาขึ้นเหนือดิน ใส่ถุง ใส่ลงซิเมนต์แทนได้ ที่ดินในโรงเรียนมีกรวดเยอะ เรามีเป็นเมลอนที่ปลูกใน

วงซีเมนต์ ปลุกในถุงซีเมนต์ บริเวณสวนผักเราก็ทำสีให้สวย แปลงเกษตรก็สวยขึ้น ตอนนี้มีปลุกในแข่งด้วย เพราะหนีน้ำท่วมได้ และอากาศถ่ายเทได้ดีกว่า เรียงปลุกผักบั้งในตะกร้า ไม่ต้องรดน้ำเลยภายใน 20 วัน เด็กทุกคนเป็นเจ้าของได้หมด ไปปลูกที่บ้านได้ ปลุกที่หมู่บ้านได้ ปลุกที่คอนโดก็ได้อีก 1 ตะกร้า ได้ผลผลิต 1 กิโลกรัมต่อเดือน เรามีตะกร้าที่อยู่หน้าห้องนอน ใช้ปักตอนเย็นเพื่อไม่ให้ยุงเข้าห้องนอนและแมลงไม่มากิน ถ้าปักตอนเช้าไม่มีประโยชน์เพราะยุงเข้าตอนเย็น ทำเกษตรให้ประณีตได้โดยดูแลกันเองหมดทุกคน เรามีการใช้ขวดน้ำเป็นที่ปลุกผัก รั้วหนึ่งปลุกได้ 400 ต้น ขายได้ต้นละ 3 บาท รวม 1,200 บาท มะนาวออกฤดูในเดือนมีนาคม-พฤษภาคม แพงที่สุด บางทีถึง 10-12 บาทต่อลูก เรามีวิธีทำให้มัน ออกลูกได้ ขายได้ลูกละ 6 บาท เรามีวิธีปลุกมะนาวแบบใหม่ ต้นสูงแค่ 15 นิ้วก็ออกดอกแล้ว เราเรียกมะนาววัยใส แล้วขายได้ราคาดีมาก ดีกว่าลูกมะนาวอีก เด็กที่โรงเรียน ทำได้หมด

ในวิชาการเราก็เรียนเหมือนที่อื่นตามกำหนดคือมีภาษาอังกฤษ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ ด้วย และมีที่เป็นทักษะชีวิตและอาชีพ เราพัฒนาปรับปรุงขึ้นเรื่อย ๆ จากรถเข็นในห้องเรียน เป็นรถเข็นในสวน เด็กเล็กก็ทำเกษตร มีไอเดียจากนักเรียน ม. 4-5 แล้วทำไมไม่หาทางให้คนนั่งรถเข็นมาทำเกษตร ก็เลยมาศึกษาว่าท่อควรสูงเท่าไร กำลังเขียนคู่มือ ปรากฏว่าที่นี้กลายเป็นแหล่งฝึกอบรมของคนนั่งรถเข็น ทั้งผู้สูงอายุ ผู้นั่งรถเข็น เขาอยากทำการเกษตรได้เพราะเขาทำงานไม่ได้ ต้องอยู่บ้าน เขารับเดือนละ 800 บาทไม่ไหว เราพยายามทำ 6,000-12,000 บาท

ต่อเดือน โดยพยายามทำในพื้นที่แค่ 20 ตารางเมตร 10 คูณ 20 เมตร ปลุกเห็ดกำไรดีมากกำไร 200 เปอร์เซ็นต์ ตอนรองนายกรัฐมนตรียุทธร ยุทธวงศ์ ไปก็นั่งรถเข็นเหมือนกัน ท่านถนัดรถเข็น ถ้าไม่ถนัดรถเข็นโปรดอย่าไปที่นี้เป็นศูนย์ฝึกอบรมด้านรถเข็น แล้วเราไปตามโรงเรียนที่มีเด็กนั่งรถเข็น มีนักเรียนจากโรงเรียนศรีสังวาลย์ จ. ขอนแก่น และ จ. เชียงใหม่ มาฝึกเรื่องการเกษตรกับเรา หลังจากนั้น เราไปช่วยสร้างระบบในโรงเรียนให้เขา โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือ CSR ทำเป็นโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง เราทำประสบความสำเร็จ แล้วจึงไปช่วยโรงเรียนอื่น มีโรงเรียนของรัฐบาลหลายร้อยแห่งแล้วที่สนใจ ขอความช่วยเหลือมา เราช่วยได้ปีละ 60 แห่ง ทำให้เขามีฟาร์ม มีธุรกิจเพื่อสังคม ให้เด็กนักเรียนและผู้ปกครองทำธุรกิจเป็น ส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้วย เราไปช่วยโรงเรียนอื่น โดยขอภาคเอกชนทำในฐานะเป็น CSR ของเขา แล้วเราจะไปกระตุ้นและสร้างทักษะอาชีพให้แก่ทั้งนักเรียนและคนในชุมชนรอบโรงเรียน ช่วยจัดตั้งแปลงเกษตร เพื่อจัดความยากจนของโรงเรียน ควบคู่กับกิจกรรมอื่น ๆ ในลักษณะที่ให้เป็นที่ธุรกิจเพื่อสังคม เพราะฉะนั้นต่อไปโรงเรียนทุกแห่งมี Social Enterprise ได้ บริษัทไหนอยากช่วยให้เขามีธุรกิจประจำโรงเรียน ตอนนี้เราทำหลายแห่งแล้ว ให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ และตัวอย่างธุรกิจการเกษตร อย่างตอนนี้ ชาวบ้านต้องการเรียนรู้การปลูกผัก ไม่รู้จะทำอย่างไร ก็ไปศึกษาที่โรงเรียน นี่เป็นตัวอย่างที่ทำต่อไปได้ทั่วประเทศ

Sustainable Development : Thailand's Role in International Arena

Mrs. Kanchana Patarachoke

Lectured for Foreign Affairs Executive Programme

22 June 2016

I am sure that everyone is already familiar with the 17 goals of the Sustainable Development Goals. We have goal number 1 which is no poverty; and number 2 is to end hunger, meaning zero hunger; number 3 is for health; number 4 is for education; number 5 is for gender equality. These goals are cross-cutting. For example, even though in number 5, it talks about gender equality, you will find the issues concerning women in other goals too. In poverty you will find issues concerning women because now you see feminization of poverty everywhere. Or even in health, in number 3, we will talk about sexual and reproductive health and rights of women. Number 16, when we talk about peace, justice, and accountable institution, we will also talk about ending violence against women and children.

Number 6 is clean water and sanitation; number 7 is affordable and clean energy; number 8-decent work and economic growth; number 9-industry and innovation infrastructure; number 10 is reduce inequalities within and between countries; number 11 is sustainable cities and communities; number 12-responsible consumption and production; number 13-climate action; number 14-life below water; number 15 is life on land; number 16-peace, justice, and institution; and number 17 is partnerships to achieve sustainable development.

17 GOALS OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

You can see that all these sustainable development goals are very comprehensive, and actually, they touch every single aspect of your life. To achieve these sustainable development goals will be very challenging. But these are aspirations. I have often been asked by agencies concerned whether Thailand will get any punishment if we don't achieve all the sustainable development goals. The answer is NO. This is moral responsibility. Leaders adopted these sustainable development goals in September

2015, so it is the political commitment that leaders will go back to their countries and try to achieve sustainable development goals for their people.

At the same time, whatever happens in one country also affects other countries. So we have to make sure that we try to enhance sustainable development not only in our country, but in our region and other regions as well. You would have heard a lot from our Prime Minister if you have

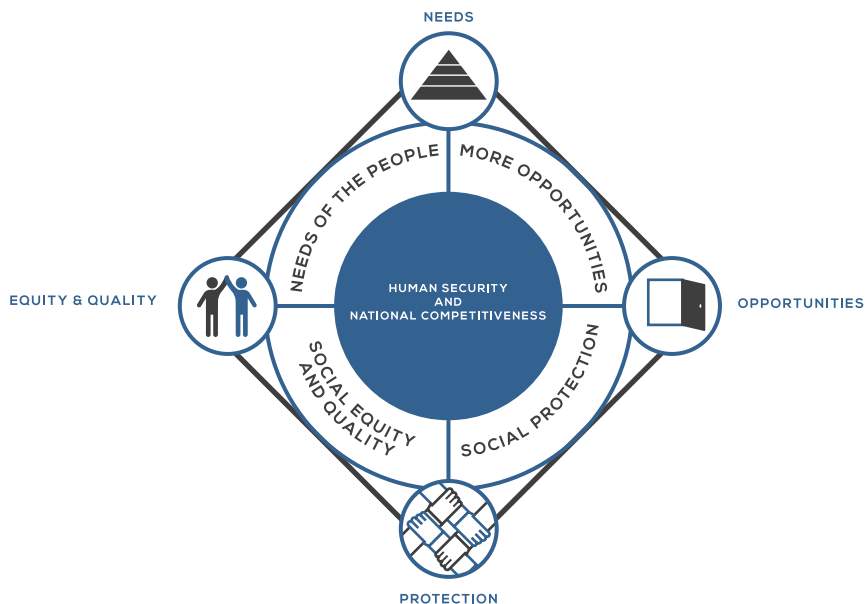
“...At the same time, whatever happens in one country also affects other countries. So we have to make sure that we try to enhance sustainable development not only in our country, but in our region and other regions as well...”

followed his evening television show, especially on Friday. He talks a lot about sustainable development goals and a lot about water and sustainable consumption. Last week I attended a function and a representative of the office at the High Commissioner for Refugees told me that he actually follows PM’s TV show every Friday. He tried to follow every single day, but Friday is a must, because it normally is more comprehensive.

And on Friday, 17 June 2016 the show was about sustainable development goals, about the environment, about Thailand’s chairmanship of the G-77, about Sufficiency Economy Philosophy, about our Minister of Natural Resources and Environment attending the United Nations environment meeting in Nairobi and things like that. So the Prime Minister has become very UN-oriented. The week after that, he would send a delegation to New York to meet with the UN Secretary General or his deputy to talk about the current situation in Thailand. This is to show transparency on our part, to explain about the current political situation in Thailand, the process leading to the referendum in August, and the commitment of the Government in ensuring reform and sustainable democracy for the country.

So these are the 17 goals. And under the 17 goals, there are 169 targets. And also under the 169 targets, you have even more indicators to measure your performance. These are ambitious goals. But they are realistic, because in coming up with the goals, governments participated in negotiations in the Open Working Group on

MAINSTREAMING SDGs into national and local plans and actions

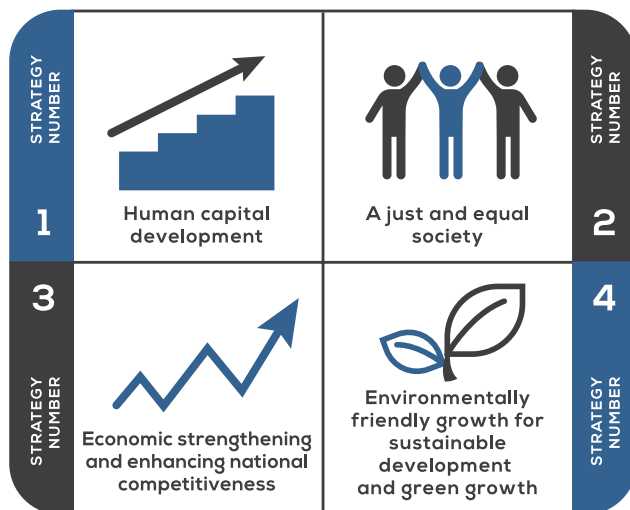
highest potential. Also we would like to focus on lifelong learning because quality of education in Thailand admittedly can be better. Ironically we have a lot of students who went to achieve goal medals in Olympian biology and chemistry and whatsoever, yet we still are complaining about quality education. And we want to make sure that people have lifelong learning.

It is not only in school, but people should have access to education throughout their life, and also in non-educational institutions. Goal number 3 under this strategy is to lower risk-prone behavior. This morning I listened to a national radio show and it talked about the high rate of people in the northeastern part of Thailand having liver cancer because they eat pla-lah. This particular

study indicated that pla-lah may contain parasites and it might create liver cancer. I am not sure whether it is true. But for sure we need to lower risks for unhealthy behavior. And the goal number 4 under this strategy, we talk about good citizen conscience and good social values. This is something that the Government has been stressing to the Thai people to think about public good and to contribute to the society.

The 2nd Strategy is to create a just and equal society. We all have learned that the problem of poverty in Thailand is actually on the decrease. Now we have about ten millions people living under poverty. And living under poverty in Thailand is living under 30,000 baht income per year. But the problem is inequalities.

THE 12th NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PLAN

In Thailand, the inequality situation is getting worse and the gap between the richest and the poorest are worse than before. I just went to Sakon Nakhon this past weekend with my National Defense College class. We went to do our CSR. A lot of people, villagers, came and sat for hours waiting to receive our donation which comprise plastic containers and a few other items. We also built houses for people. Each house costs only 100,000 baht. That can be an airline ticket for us to go to a meeting abroad. And this is a house. One family has nine children, all kids. So you see that 100,000 baht can actually benefit a lot of people. We can see the gaps between those who are rich and those who are poor. While I was there I was thinking the gap is really wide because for us to pay 100,000 baht for a holiday, for vacation, it might not be much. But for these people it means their life. So the gap is real.

And for health, Thailand has the universal health coverage program. And this is still something that continues to be a debate in Thailand. Those who support the universal health coverage say that this is an investment because if we can prevent people from falling ill, then we will have a healthy population; when you have a healthy community, you have a healthy population, you have a healthy nation. People can think, people can learn. They can be a productive labor force. Those who are against it say that this is quite costly and it needs a lot of money to support and it is a burden for small hospitals in remote areas as they cannot cope with the expenses.

In terms of Thai diplomacy, we advocate universal health coverage in the United Nations as well as in many international fora. The Department of International Organizations, Ministry of Foreign Af-

“...when you have a healthy community, you have a healthy population, you have a healthy nation. People can think, people can learn. They can be a productive labor force...”

fairs of Thailand works closely with the Ministry of Public Health. We feel that this is an investment and it gives people dignity. When they know that if they get sick, they can go to hospital and be treated and be given care, and they feel that they are being taken care of by the government, that is better than leaving them at home and not knowing that they can receive help.

We still have some problems in terms of social services. The most vulnerable, for example, are those in the remote areas, the hill tribes. We can still hear that there are mobile medical units going there and give medical care to people. Just to imagine that if you still need to have medical mobile units to go to treat people, that means that the infrastructure in place is not sufficient yet to take care of those people in the remote communities. They are not accessing to these basic services in their daily lives. Studies indicated that people in the remote areas, the hill tribes and in the southern border provinces are still those who need to get better access to social services. There are also other people who may not be Thai citizen, they are migrants. We are good at giving healthcare to migrants. All those who register with the government with the Ministry of Labor can have the health insurance scheme and they can go to hospital.

But there are also other people who may not be in the system. We have asylum-seekers in Thailand, and these asylum-seekers, by law they are not legal, they are not recognized by the Thai immigration law yet. They are illegal and they do not receive health insurance or by law cannot receive health services. But in fact, Thailand is quite humanitarian.

Even though they are illegal, when they are sick and they get to hospital, we will still treat them anyway. This is the problem local hospitals near borders face. Like in Maesod Tak Province, in Sa Kaeo Province, or in Chantaburi Province, hospitals need to take care of a lot of migrants from neighboring countries. And in Rayong province, I was just there two weeks ago, they said that normally the public health expenses public hospitals get are allocated according to the number of the official number of population in that province. But in real life, there are the under-reported populations in the province who come to get free medical treatment. They are migrants, Thais and non-Thais, who migrate to work there with the industrial estate. So the number of population who are in Rayong is actually well beyond 2 millions but the official number is maybe 500,000. So that means the gap between the official budgets allocated to match the size of the official number of population and the actual medical and healthcare that the public hospitals will need to give to the people who come to reside in the areas is extensively large.

The 3rd Strategy is economic strengthening and enhancing national competitiveness. About this strategy we are hearing daily from the government. Every day we have new fiscal schemes and tax schemes and others. We are working towards supporting the business sector to produce better. And we do even more in the agricultural sector. You will hear a lot of talks about agricultural reform, such as smart farming and increasing size of agricultural plots in order for agricultural

mechanics to be utilized, when you have bigger plots of land then it's easier to use farm machines and to produce more. This may also be complemented by alternative farming.

The 4th Strategy is environmentally friendly growth for sustainable development and green growth. Currently we have about 13 provinces in which forests have been depleted. So this is something we need to work on. And we need to work on air pollution in manufacturing areas too. The government is fully aware of the need to make sure of the clean energy and to make sure that we have green manufacturing.

Water resources are also something that is critical in Thailand. When you go to the countryside like in the northeastern part of Thailand, you will see that they are facing with drought. When we are complaining about heavy flood in Bangkok when you get stuck in traffic, people in the north and in the northeastern parts, they are facing with drought. And there are many ways that the Government is trying to do to help them, for example, building small reservoirs in each community. When we are in Bangkok and we always get water out of water pipes, we always have water. But in rural areas they are actually facing with those problems. In terms of water resources, we also need to think about transboundary solution and problems. At the moment, the Lower Mekong countries are facing challenges from the construction of dams in the Upper Mekong, and this is going to be a big challenge. Thailand is also benefiting from construction of dams in our neighboring countries, because we are getting electricity. But in terms of

**“...enhancing public sector efficiency and good governance,
this is something that this current government
focuses on very much...”**

biodiversity, in terms of varieties of fish, there will be effects, negative effects.

For technology, we are also talking about green technology and technology transfer from other countries. For example, Japan is transferring their technologies to Thailand, and to other countries. And then they buy their Carbon Credits. Climate change, of course, is something that is affecting us very badly in terms of natural disasters. We are facing more and more landslides, mudslides, flood and drought.

And we are talking about agriculture, and the trend is to move towards organic agriculture. Successful organic agriculture needs participatory management from community, so that will help empower community too.

Coastal degradation is also a problem in Thailand. If you go to Samut Songkhram Province or those coastal areas you will hear people complaining about coastal degradation.

We have a number of ways to achieve these strategies and I would like to touch on the reduction of carbon dioxide emissions, CO₂ emission. In each country, last year we were required to announce our INDCs, Intended Nationally Determined Contributions to CO₂ emission. Thailand has already

declared that we would be cutting down 20-25% by 2030. The main reduction will come from the energy sector. But we also talk about reforestation and also the need to move towards gas, natural gas, more than using coal and fossil fuels. Nuclear energy is probably not an option in Thailand at the moment.

Now on enhancing public sector efficiency and good governance, this is something that this current government focuses on very much. We have worked on e-procurement. We have worked on addressing gaps in transparency. We are decentralizing authority to the local level so that they can implement work in a more efficient manner, and at the same time, people and local communities can keep their close eyes on the doing of government agencies in their hometowns.

And we are working on reforming laws. Lately, we have heard about the high number of laws that this government has passed as compared to the past governments. This government has been excellent in terms of amending laws and introducing new laws. We are working on the so-called Correction Act. This one can be dated back, so many years ago, to the 1930s. And this is the first time we are reforming it. We are also talking about reducing the age of criminal responsibility for children. At the moment, Thailand is one among

the countries in the world where the age of criminal responsibility is among the lowest which means young children will need to go through criminal justice system, certainly not a good thing. The international standard is at 12 years old or higher. But in Thailand it is 10 years old. So we are aiming to increase it to 12 years of age.

And lately you have heard about the initiative of the Minister of Justice, he gave an interview that there might be a trend towards reducing penalties for those with possession of methamphetamine. This is something that will still need to be debated a lot. I think the point that the Minister of Justice wanted to stress on is that in order to comprehensively

address drug problems, you cannot focus only on suppression or legal or criminal justice system, but you need to take into consideration different factors that lead people to use drugs. So that is something that we need to work towards. And in the past, many years ago, methamphetamine was cheap, and so criminals, drug traffickers did not make profits from methamphetamine. But nowadays it is so expensive, and that is why they can make a lot of money out of it and we hardly catch them. We are also introducing drug laws reform as well. We are compiling a number of drug laws into one single code, in order to integrate all drug laws together to facilitate their effective enforcement.

National Mechanism for the Implementation of the SDGs

Now, we are moving on to the mechanism for the implementation of sustainable development goals in Thailand. The Cabinet of Ministers decided to set up the National Committee on Sustainable Development, chaired by the Prime Minister. He chaired the first meeting of the National Committee in October 2015. But it doesn't mean that the work has not been ongoing. The National Committee has set up three subcommittees. One is the subcommittee to drive the implementation of the SDGs, chaired by a minister attached to the Prime Minister's office. And the benefit is that he also chairs a lot of other committees to make sure that the government reforms are in place and progressing. So he can have the holistic views of all the implementation of SDGs.

The Subcommittee on Driving SDGs' Implementation has set up 3 working groups. One is the Working Group on Integration and Prioritization of the Implementation of SDGs. Since the SDGs comprise 17 goals, it is very difficult to achieve all goals, so we have to prioritize. The 2nd working group is on SDGs reporting to the United Nations. This one is headed by the Ministry of Foreign Affairs. And the 3rd working group is Economic, Social, and Legal Measures to Promote SDGs Implementation. This one, we want to look at existing measures and laws, whether they are coherent and whether they can, together, promote sustainable development and whether we need any new laws to supplement the existing laws.

**“the Sufficiency Economy Philosophy
is a people-centered approach because it focuses on individual level,
and then up to community, and to nation-level. ”**

The second subcommittee is the Subcommittee on Enhancing Understanding and Evaluation of Sustainable Development in Conforming to the Sufficiency Economy Philosophy. And this is something that this current government is attaching a lot of importance to. The 20-Year Country Strategy stresses that our sustainable development will be based on the Sufficiency Economy Philosophy. So this subcommittee will work on trying to make connections between SDGs and the Sufficiency Economy Philosophy, which we have found to be quite applicable and we have been sharing to G-77 countries. The last and the third subcommittee is the Subcommittee on ICT and on Information. This subcommittee works on identifying the existing information and data and statistics to make sure that we have evidence-based policies. We want to make sure that when we enact any laws and any policies, they actually come out from the actual needs of the people and communities.

Sufficiency Economy Philosophy (SEP)

Now we are moving on to the Sufficiency Economy Philosophy and I am sure everybody has been hearing about it so much lately. We are focusing on moderation, reasonableness and prudence, and knowledge and virtues. We have tried to correlate

the concepts of Sustainable Development Goals to the Sufficiency Economy Philosophy. When we talk about people-centered approach to development, the Sufficiency Economy Philosophy is a people-centered approach because it focuses on individual level, and then up to community, and to nation-level. SDGs talk about inclusive development and that no one is being left behind. So SDGs and SEP can go together very well.

About moderation and reasonableness, this is to make sure that we are not being too extravagant in terms of using resources and that we are doing everything within our means. So we are talking about efficient use of resources and balance of the ecosystem, because we want to make sure that we are not exploiting natural resources today, at the cost of the future generations. We are talking about sustainable consumption and production.

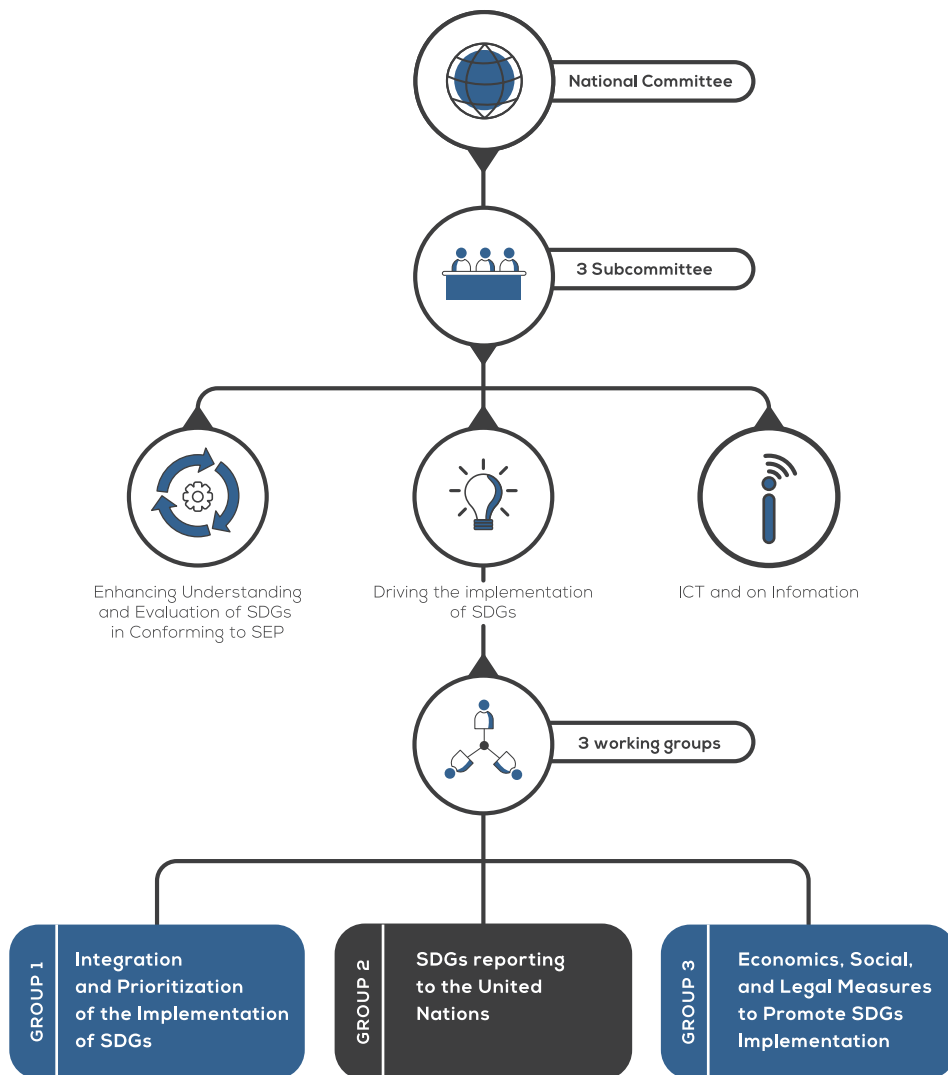
Prudence is a term that seems a bit not too modern these days, but in fact we talk about resilience. We need to make sure that we are careful in any undertaking and always have risk management calculated in our planning and undertaking. So here we are talking about disaster risk reduction, risk management, and others.

Knowledge is evidence-based policies that we talked about.

We have many concrete examples of SEP. TIS is Thailand Industrial Standards. TIS 9999 is the industrial standards that lay out the Sufficiency Economy concepts to apply to industries. And industries that have TIS 9999 are the one that

undertake their businesses according to SEP. And we have the New Theory of Agriculture under the guidance of His Majesty King Bhumibol Adulyadej; we have 8,000 SEP model villages, so those of you who come from embassies can also identify the model villages and go visit or bring your delegations to visit.

NATIONAL MECHANISM FOR IMPLEMENTATION OF THE SDGs

องค์กรนวัตกรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดร. วัชรมงคล เบญจธนะฉัตร

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ผมขอขอบคุณกระทรวงการต่างประเทศที่ให้โอกาสผมมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องการนิมนำของวิเศษของพ่อมาใช้ในองค์กร โดยเฉพาะภาคธุรกิจของผม แต่ท่านเชื่อไหมว่าหัวใจหลักจะใช้ภาคไหนเหมือนกันหมด วันนี้เราจะคุยเรื่องของวิเศษชิ้นนี้ โดยเฉพาะหัวข้อหลักที่ตั้งใจยกมาให้ผมคือเรื่องนวัตกรรม นวัตกรรมในการบริหารองค์กรโดยเฉพาะในการบริหารคนในองค์กรและคนนอกองค์กร เรามีนวัตกรรมตามแนวทางของวิเศษชิ้นนี้อย่างไร สุดท้ายพอยังทำ องค์กรเจริญเติบโต และคนในองค์กรมีความสุขมากขึ้น รวมถึงแบ่งปันกระจายไปสู่คนนอกองค์กรด้วย ของวิเศษชิ้นนี้เรามากอดรหัสว่าใช้ได้อย่างไร

อาจารย์สุเมธ ตันติเวชกุลบอกว่าของวิเศษชิ้นนี้พ่อมอบให้คนไทยทุกคน คนไทยส่วนใหญ่รู้จักแต่คนไทยส่วนน้อยเข้าใจและประยุกต์ใช้ได้ คนส่วนใหญ่จะสงสัยว่าแนวทางนี้ต้องประหยัดหรือเปล่า แล้วถ้าพอเพียงจะพัฒนาอย่างไร พอคนคิดถึงพอเพียง แล้วฉันจะพัฒนาอย่างไร โดยเฉพาะธุรกิจอย่างผมทำอุปกรณ์ห้องน้ำขายหลายแสนหลายล้านบาทไปทั่วโลก แล้วจะพอเพียงอย่างไร แล้วแนวทางนี้สามารถทำให้เราพลิกฟื้นอะไรบ้าง

ตามจริงแล้ว คนเราเข้าใจคำว่าพอเพียงเพียงมิติเดียว ถ้าท่านศึกษาอย่างลึกซึ้งจะย่อเหลือคำเดียวคือการพัฒนาอย่างสมดุล ทุกท่านเชื่อไหมว่าทุกสิ่งบนโลกอยู่ได้ด้วยความสมดุล ทุกอย่างอะไรที่สมดุลเดี๋ยวมันก็จะมันคง สิ่งใดที่มันคงจะยั่งยืนในระยะยาว หลักสูตรนี้บอกพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ซึ่งมันเป็นนามธรรมและอนาคตมาก โดยเราไม่รู้ว่าจะอยู่ถึงหรือเปล่า ณ วันนี้ เราต้องมันคงและสมดุลก่อน

เราจะคุย Key word สำคัญไม่กี่คำ โดยเฉพาะ **สมดุล** คือ Key word สำคัญในการแปลงนามธรรมเป็นรูปธรรม แปลงวิสัยทัศน์ภาพใหญ่เป็นกลยุทธ์ และ Activity ได้ วันนี้คงไม่ใช่พูดถึงเรื่องทฤษฎี ท่านทราบไหมว่าของวิเศษชิ้นนี้จะทำให้เราเข้าถึงเป้าหมายของชีวิตของพวกเราทุกคน เราเคยถามตัวเองไหมว่าตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เราตื่นเช้าทุกวัน เราทำงานเพื่ออะไร ชีวิตที่ผ่านมาเป้าหมายคืออะไร มีคนสงสัยและทำสำรวจวิจัย ท่านเชื่อไหมว่ามี 2 คำ ที่เป็นเป้าหมายของทุกชีวิตบนโลกใบนี้ คำแรกคือคำว่า **ความสุข** คงไม่มีใครตื่นเช้ามาอย่างมีความสุข ทุกคนอยากมีความสุขทุกวัน คำที่ 2 ที่เป็นเป้าหมายของทุกชีวิต คือ **ความสำเร็จ** ถ้าท่านเข้าอบรมนี้คงไม่มีใครไม่ต้องการความสำเร็จ

ความสำเร็จกับความสุข สองคำนี้ซึ่งเป็นเป้าหมายมักจะสวนทางเสมอ มันไม่เคยไปด้วยกันเลย การวิจัยพบว่า คนทุกประเทศที่ประสบความสำเร็จ ผลสรุปมา เหลือแค่ 2 บรรทัด คือ **คนที่ประสบความสำเร็จมักจะไม่ค่อยมีความสุข แต่ขณะเดียวกันที่มีความสุขมักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จ** แปลกนะ แต่ถ้าท่านเข้าใจของวิเศษของพ่อชิ้นนี้จะทราบว่าความสุขกับความสำเร็จจะไปด้วยกันได้ ความสุขและความสำเร็จจะวิ่งเข้ามาจนเราจับไม่ทันเลย มันเป็นอย่างไร วันนี้ผมจะใช้เวลา 2 ชั่วโมงครึ่งของทุกท่านให้มีค่าที่สุด ผมจะมี 3 Key words ให้ในวันนี้ แล้วท่านเอาไปประยุกต์ได้ทั้งชีวิต

คำแรก คำว่า **ความสุข** เราเห็นใครดำเนินชีวิตแบบไหนใครจะเป็นอย่างไร ไม่มีใครผิด ไม่มีใครถูก ทุกคนทำตามสิ่งที่ตัวเองคิดมีความสุข ถ้าพวกเขาเข้าใจมิติความสุขต่างกัน เขาก็อยู่รอกไฟจนลະขบวนแล้วนะ คนส่วนใหญ่บอก ความสุขถ้าได้ต้องได้เร็วที่สุด มากที่สุด ดังใจมากที่สุด ท่านว่าจริงไหม คนที่มีเงินมากที่สุดในประเทศ จำเป็นต้องเป็นคนที่มีความสุขที่สุดหรือเปล่า ความสุขไม่ได้อยู่ที่ใกล้ตัว มันอยู่ใกล้ ๆ ตัว แต่บางทีเราลืมมองไป

คำที่ 2 ที่ใช้ขับเคลื่อน ตะวันตกใช้คำว่า **Passion** ดูเหมือนมีความโลภนิด ๆ แต่ในทางพุทธหรือพอบอก ใช้คำว่า **รัก** ความรักทำให้มีความสุขและความสำเร็จได้ยังไง รักมี 2 แบบ **รักแรก** ในสมัย 2500 ปีที่แล้วก็มีแล้ว เป็นความรักที่ทำให้เราสำเร็จทุกคน คือ หลักในการสู่ความสำเร็จ 4 ข้อ ได้แก่ **อิทธิบาท 4** ข้อแรกสำคัญสุด ท่านมีข้อแรก ข้อ 2-4 จะตามมาหมด

ตัวแรก คือ **ฉันทะ** แปลว่า รักและสนุกกับงานที่ท่านทำ ท่านสังเกตไหมนักฟุตบอลทั่วโลก ตอนเด็ก ๆ ไม่มีพ่อแม่บังคับให้เตะบอลหรอก มันเห็นฟุตบอลก็วิ่งไปแล้ว แม่เรียกก็ไม่กลับ ฉันทะสนุกกับมัน คนที่ประสบความสำเร็จเรื่องแพชชั่น เขาจะมองคนที่เดินสวนมาเป็นแพชชั่นใหม่ ๆ เสื้อใหม่ ๆ ต่างหูใหม่ ๆ ทรงผมใหม่ ๆ ซึ่งคนทั่วไปมองไม่เห็นนะ คนที่ชอบรถยนต์ ลองขับไปในท้องถนน รถรุ่นใหม่ ๆ คนมีฉันทะเรื่องรถจะมองเห็นว่ารถนี้ยี่ห้ออะไร ตัวที่ 2 คือ **วิริยะ** การสนุกกับมัน ถึงแม้ 5 โมงเย็นก็ไม่หยุดคิด กลับบ้านนั่งรถเรื่องราวต่าง ๆ ก็ยังเข้ามาตลอด ตัวที่ 3 จึงมาเองเรียกว่า **จิตตะ** มาจาก คำว่า สติ+สมาธิ ถ้าเราทำอะไรที่ชอบ สติสมาธิจะอยู่กับมัน คนเรียกไปไหนก็ไม่ไป และตัวที่ 4 มาเองเรียกว่า **วิมังสา** คือ หมั่นทบทวน คนไหนทำอะไรที่รัก ถ้าทำผิดเขาไม่ท้อ เขาจะหาวิธีแก้ไขพัฒนา ถ้าทำถูกเขาจะไม่หยุด เขาจะต่อยอด ท่านเคยได้ยินนักวิทยาศาสตร์ที่ผลิตหลอดไฟฟ้าให้เราใช้ในโลกลใบนี้ไหมคือ โทมัส เอดิสัน เขาผลิตเป็นร้อยเป็นพันครั้ง บ้านเขามีชั้นใต้ดินเป็นห้องทดลอง เขาทุ่มเททดลองเป็นปี จนภรรยาเริ่มหวั่น ไม่ได้ขึ้นมาจากห้องทดลองเลย ก็เลยไปถามเอดิสันว่า พี่ไม่ไปพักผ่อนบ้างหรือ เอดิสันก็เลยถามภรรยาว่าจะให้พี่ไปไหน ภรรยาเลยบอกว่าไปที่พี่ชอบใจเอดิสันก็เลยขึ้นไปบนบ้านอาบน้ำแต่งตัว ภรรยาซื้อสุทชุดใหม่ให้ เปลี่ยนสุทชุดใหม่ ภรรยานึกว่าจะได้เที่ยว แต่สุดท้ายกลับไปห้องทดลองใต้ดินเช่นเดิม ภรรยาถามว่าทำไมพี่ไม่ไปเที่ยวพักผ่อน เอดิสันบอกว่านี่คือพี่ที่มีความสุขที่สุด แล้วต่อมามีสั่งประดิษฐ์ที่เป็นประโยชน์ต่อคนทั้งโลกก็เกิดขึ้น เบื้องหลังความสำเร็จไม่ใช่ความโลภ

ความรักที่ 2 ที่นำไปสู่ความสำเร็จคือ **เรื่องคน** ท่านลองถามตัวเองดูว่า ปกติเราทำงาน จะทุกข์เพราะ 2 เรื่อง ทุกข์เพราะงานและทุกข์เพราะคน ส่วนใหญ่ทุกข์แบบไหนมากกว่า ส่วนใหญ่ทุกข์เพราะคนมากกว่างาน เรื่องคนก็มีตลอดทุกวัน พอบอกว่าต้องสุขกับคนซิกง มองคนรอบข้างให้เหมือนคนในครอบครัว ค่อย ๆ ขยาย ๆ ไป ถ้าเรามองคนรอบข้างเหมือนคนที่เรารัก ยิ่งให้มันไม่เสีย ยิ่งให้ยิ่งได้ แล้วเราก็จะได้ความรักกลับมาจนเรานึกไม่ถึงเลยว่ามันย้อนกลับมาขนาดนี้ ดังนั้นคำว่ายิ่งให้ยิ่งได้

มาคำที่ 3 ที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาเราเรียกว่า **ความสมดุล** สมดุลในการบริหารองค์กรวันนี้มี 4 สมดุล เรามองเป็นรูปธรรมได้ง่าย

พอบอก**องค์กรต้องสมดุล** พอแนะเสา 3 ต้น ห่วง 3 ห่วง ถ้าใครเคยอ่านตำราพิชัยสงครามซุนวู ท่านจะทราบเลยว่า รู้เรา รู้เขา รู้โลก รอบ 100 ครั้ง ชนะ 100 ครั้ง แนวทางของวิเศษชิ้นนี้ คือตำราพิชัยสงครามซุนวูดี ๆ นั่นเอง **รู้เรา** คือรู้จักพอประมาณ พึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด ปรับตัวจุดเด่นจุดด้อยเรา **รู้เขา** เขาในที่นี้คือ Stakeholder ไม่ใช่คู่แข่งอย่างเดียว ลูกค้า พนักงาน ผู้ถือหุ้น คนในชุมชนใกล้เคียงสังคมใกล้เคียง สิ่งแวดล้อม เราจะทำอย่างไรให้อยู่กับเขาได้ แล้วสุดท้ายเขากลับมาเกื้อหนุนเรา

รู้ที่สามคือ **รู้โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว** เราจะเห็น Globalization ที่เปลี่ยน เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม แล้วเราในอีก 10-20 ปีข้างหน้า จะอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงยังงี้ นี่คือเหตุผลทำไมองค์กรผมต้องทำนวัตกรรม ไม่งั้นขายสู้เงินไม่ได้ ต้นทุนเราไม่ได้ต่ำขนาดนั้น ดังนั้น ผมต้องสร้างนวัตกรรมมิติใหม่ ๆ ไปขายต่างประเทศ เพราะฉะนั้น จึงเป็นตัวตอบโจทย์ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ประหยัด หรือทำของถูก หรือทำแค่การเกษตร แต่คุณสร้างภูมิคุ้มกันคุ้มครองตนเองและแต่ละองค์กรไม่เหมือนกัน

รู้เรา รู้เขา รู้โลก คือสมดุลแรก ส่วนสมดุล 2 คือ **คนในองค์กรต้องสมดุล** เราบอกว่าเราต้องการคนเข้ามาในองค์กร ด้านหลังรถตู้ของราชการจะเขียนว่า ข้าราชการต้องเป็นคนเก่งและคนดี เห็นไหมครับ ทำไมต้องสมดุล ทำไมส่วนใหญ่เวลาสัมภาษณ์ต้องการแต่คนเก่ง คนเก่งดูง่าย ดูแค่ Portfolio ดู Experience คนดีดูอย่างไร คนดีพัฒนาอย่างไร จะทำให้คนในองค์กรเรามีคนดีมากขึ้นอย่างไร และสุดท้ายเราจะโปรโมทคนดีให้ได้ได้อย่างไร แล้วจะทำให้คนในองค์กรเราชื่นชมคนดีอย่างไร ทำอย่างไรให้คนเก่งและคนดีสมดุล โดยเฉพาะคนดี เราจะพูดเยาะหย่อย คนเก่งท่านทำได้อยู่แล้ว

สมดุลที่ 3 **องค์กรสมดุล KPI** ภาครัฐและธุรกิจคล้าย ๆ กัน คือ วางเป็นตัวเลข อย่างภาคธุรกิจของผม ปีนี้ต้องได้กำไรกี่เปอร์เซ็นต์ กำไรกี่ล้านบาท ต้องมีมาร์เก็ตแชร์กี่เปอร์เซ็นต์ ผลตอบแทนต่อหุ้นเท่าไร เพื่อแบ่งปันให้ผู้ประกอบการที่ถือหุ้น พอบอกไม่ผิดนะ เราเรียกสิ่งนี้ว่า ประโยชน์หรือมูลค่า เป็นสิ่งที่วัดเป็นตัวเลข อีกสิ่งหนึ่งที่ไม่สมดุล สิ่งนั้นเรียกว่าคุณค่าวัดเป็นตัวเลขไม่ได้ เราจะนิยามค่านีว่า ประโยชน์สุข ซึ่งเป็นค่าที่พอพระราชทานให้เรา โลกใบนี้อย่าไปมองแค่ประโยชน์ตัวเลขอย่างเดียว สิ่งที่สำคัญในชีวิตไม่สามารถวัดเป็นตัวเลขได้อีกเยอะ ความสุขใจ เอาประโยชน์สุขตั้ง และประโยชน์สุขจะวางอย่างไรก็วางไปก่อนแล้วก็มาหาแนวทาง

สมดุลสุดท้ายสมดุลที่ 4 เมื่อองค์กรได้ประโยชน์ได้กำไร และคนในองค์กรมีความสุข พอบอกต้องแบ่งปันสู่ Stakeholder อย่างสมดุล Outcome ต้องแบ่งปันอย่างสมดุล ทำอย่างไรลูกค้าได้ผลงานจากผมแล้วชื่นชมบอกคนอื่นให้มาซื้อต่อ ทำอย่างไรให้พนักงานของเรารู้สึกว่ายู่องค์กรนี้เหมือนอยู่บ้านเลย อยากจะชวนพ่อแม่พี่น้องมาทำงาน คนในชุมชนรู้สึกว่ายู่องค์กรนี้มาตั้งอยู่ตรงนี้ได้อย่างไร อยากนำลูกหลานมาสมัคร ทำอย่างไรให้คนด้อยโอกาสใกล้เคียงได้ประโยชน์ องค์กรนี้อยู่ไกลแต่ก็ส่งคนมาช่วย สิ่งแวดล้อม รู้สึกว่าเราไม่ได้ไปทำร้ายเค้า ช้างส่งคนไปฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในประเทศ โดยสิ่งนี้เป็นสมดุลสุดท้ายคือ **Outcome**

ดังนั้นมีแค่ 3 Key words ในวันนี้ คำแรกคือ เป้าหมาย เอาความสุขมาเป็นเป้าหมาย คำที่ 2 ที่ใช้ขับเคลื่อนคือ ความรัก พื้นฐานที่ 3 ในการพัฒนาคือความสมดุล มีแค่ 3 Key words เองแนวทางของพ่อ ผมขอแบ่งการพูดคุยวันนี้เป็น 3 ส่วนสั้น ๆ

จุดแรกเป็นจุดเริ่มประยุกต์ของพิเศษของพ่อ ในช่วงไหนดีใช้อย่างไร แล้วมันเกิดอะไรขึ้นในการเปลี่ยนแปลงในช่วงนั้น ส่วนที่ 2 เป็นการประยุกต์ของวิเศษนี้เป็นรูปธรรม

ผมขอเริ่มจากเศรษฐกิจของผม เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2538 ผมจบ ABAC ผมสนุกกับการชอบคิดนอกกรอบ ผมเรียนการตลาด ผมชอบการออกแบบสินค้า ผมเห็นรถยนต์ ผมไม่ได้อยากซื้อ แต่ผมอยากไปดูว่าปีนี้มีเทคโนโลยีหรือดีไซน์ใหม่ ๆ อย่างไร ผมฝันว่าอยากออกแบบรถยนต์ อยากมีโรงงานผลิตรถยนต์ในอนาคต อยากมีโรงงานที่เหนือกว่าแบรนด์ระดับโลกที่ออกมา เห็นเฟอร์นิเจอร์และเห็นเครื่องใช้ไฟฟ้าแล้วอยากศึกษา ช่วงนั้นทำงานที่ SCG ขายเหล็กเส้น 2-3 ปี ผมก็ไปเรียนต่อภาคการตลาดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พอจบแล้วไฟเริ่มแรง อยากจะทำธุรกิจส่วนตัวเล็ก ๆ เพราะว่าผมชอบออกแบบสินค้า ผมพยายามออกแบบเหล็กเส้นให้แตกต่างจากเหล็กเส้นปัจจุบัน ผู้ใหญ่บอกว่าอย่าไปคิดเลย ผมเลยถามว่าทำไมเหล็กเส้นต้องลายปล้องอ้อยด้วยเหมือนกันทั้งโลก ลายอื่นได้ไหม ลายหลุยส์ วิตตอง ลายกุชชี ลายนก ลายบั้งไม้ไผ่ได้ไหม ทำไมต้องมีสนิม พ่นเคลือบสนิมได้ไหม ทำไมต้องเหล็กสีดำอย่างเดียว ทำไมต้องตัน ทำไมต้องทรงกลม ผู้ใหญ่บอกคิดมากเกินไปแล้ว ผมเลยไปดูสินค้าบุณญถาวรอินเตอร์สัชภัณฑ์ ความคิดผุดขึ้นมาเลยอยู่ตึกแถวห้องน้ำใต้บันได เราไม่เคยคิดว่าห้องน้ำจะสามารถวิจิตรพิสดารได้ขนาดนั้น ห้องน้ำนั้นราคาหลายแสน และห้องน้ำไม่มีข้อจำกัด คุณสามารถออกแบบให้เป็นสี่เหลี่ยม วงกลม หรือลายอะไร มันเริ่มสนุก แล้วที่สำคัญคือ Value added สูงสุดในบ้าน คุณลองหารเฉลี่ยต่อตารางเมตร จะเห็นว่าราคาห้องน้ำแพงที่สุด

ผมเลยเริ่มสนุก เริ่มทำธุรกิจจากเงิน 2 แสน 5 หมื่นบาท ผมเริ่มจากผลิตโดยการวัดขนาดตู้อาบน้ำของแต่ละบ้าน

เขาเรียกธุรกิจการแยกส่วนแห่งส่วนเปียกออกจากกัน เมื่อ 20 ปีที่แล้ว ยังเป็นผ้าผืนอยู่ ท่านว่าผ้าผืนกันน้ำได้ 100 เปอร์เซ็นต์ใหม่ ใช้แรง ๆ กระเช้น ดึงแรง ๆ เดี่ยวหุขาด ใช้นาน ๆ ราขึ้น แล้วลายมันหวนแหวน มีแต่ลายผู้หญิง ตู้อาบนั้นมีตู้มาตรฐาน 3 X 3 ฟุต เข้ามมูมเหลื่อมกลมสูง 1.85 เมตร บ้านคนไทยเรา ไม่ได้ทำมาสำหรับสิ่งนี้ 20 ปีที่แล้ว ผมมีเพื่อนที่ทำงานอะลูมิเนียม คุณนำเข้าเฟรมมา ผมทำการตลาดให้ ผมพกตลับเมตรไปวัดห้องน้ำทุกหลัง ช่วงนั้น พ.ศ. 2538 คอนโดได้รับความนิยมมาก ดอกเบี้ยเงินฝากเกือบร้อยละ 20 ขายดีกันมาก ช่วงนั้นจองคอนโดยังได้กำไร ช่วงนั้นผมก็ขายของดีมากเพราะ Estate ได้รับความนิยม ผมนำกำไรไปนำเข้าก็กอน้ำฝักบัว เครื่องทำน้ำอุ่น 100 เปอร์เซ็นต์ ติดแบรนด์ต่างประเทศหมด ประเทศเราเป็น 1 ในไม่กี่ประเทศในโลกที่ไม่ชอบซื้อของผลิตในประเทศตัวเอง ยิ่งแพงเท่าไรยิ่งซื้อ ผมจึงไม่บอกให้ใครรู้ว่าของเราแบรนด์ไทย เขียนผลิตในต่างประเทศหมด ซึ่งขายดี

แต่หลังจากนั้นไม่นานผมเจอวิกฤตต้มยำกุ้ง ผมเพิ่งนำเข้า 100 เปอร์เซ็นต์ พนักงานผม 40-50 คน ช่วงนั้นของขายไม่ได้ ค่าเงินบาทอ่อนค่า ลงต่ำสุด 1 ดอลลาร์มากกว่า 56 บาท ท่านว่าหนี้ผมเป็นยังงี้ สมมติว่า 10 ล้านก็เป็น 20 30 40 ล้าน ช่วงนั้นเครียดนอนไม่หลับ ช่วงนั้นธุรกิจ SME ล้มหายตายจาก ธนาคารล้ม ผมไม่รู้ว่าผมจะปรับตัวยังไง ผมมีความสุขกับการตลาดที่โตขึ้นมากกว่า 100 เปอร์เซ็นต์ นำเข้า 100 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีแบรนด์ของตัวเอง แล้วผมจะปรับตัวทำไม พอเจอเหตุการณ์ พ.ศ. 2540 เห็นแล้วว่าไม่ใช่ สิ่งที่เราคิดไม่ถูก เราโตแบบบ้านไม่มีเสาเข็ม ต่อยอดแข่งกันล้มลง เสาเข็ม

วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ผมเหมือนกับพวกเราทุกคน นั่งผ้าหน้าจอโทรทัศน์ก่อนวันเฉลิมพระชนมพรรษา 1 วัน ช่วงนั้นพ่อยังแข็งแรง ท่านจะออกมาสั่งสอนเราทุกปีว่าปีนี้ท่านมีอะไรแนะนำ ปีนั้นปีมหาวิกฤต ฟังว่าท่านสอนอะไร ท่านให้คำแรกที่ไม่เคยได้ยินคือคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง พ่อเปรียบเสมือนการสร้างตึก ไม่ได้ห้ามเราสร้างตึก แต่อย่าลืมว่าต้องลงเสาเข็มและฐานรากให้แข็งแรงก่อน ผมมองแต่

“...ปีนั้นปีมหาวิกฤต...ท่านให้คำแรกที่ไม่เคยได้ยินคือคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง พอเปรียบเสมือนการสร้างตึก ไม่ได้ห้ามเราสร้างตึก แต่อย่าลืมว่าต้องลงเสาเข็มและฐานรากให้แข็งแรงก่อน...”

ข้างหน้า แต่ผมล้มสร้างรากฐาน พอเจอปัญหาหน่อย บ้านไหนรับสร้าง พอมีปัญหาที่ตัวใครตัวมัน ผมฟังด้วยความศรัทธา แต่ธุรกิจผมมันธุรกิจในห้องน้ำ ไม่ใช่การทำเกษตรและไม่ได้อยู่ในชนบท แล้วแนวทางนี้ มันเรื่องการเกษตรหรือเปล่า ผมหาวิธีเพิ่มเติมโดยการติดตามอาจารย์ใหญ่ของผม อาจารย์สุเมธ ต้นติเวชกุล เวลาท่านได้รับเชิญไปไหน ผมจะเช็คตารางเวลาและตามไปฟังทุกครั้ง ท่านเชื่อไหมว่าพอฟังมากกว่า 10 ครั้ง เราเริ่มจับประเด็นแล้วตกผลึกเหลือหัวใจอยู่คนเดียว เศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาอย่างสมดุล ถามว่าสมดุลด้วยอะไร ท่านบอกว่าด้วยสติ เสียอะไรให้เสียไปแต่ขอให้รักษาใจให้ดี เพราะเมื่อใดใจเสีย ทุกอย่างเสียหาย ช่วงที่เกิดวิกฤต ทุกคนใจเสียหมด แล้วความรู้อะไรไม่ทัน พอบอกว่าพอมีสติแล้วนะ ทำยังไงให้เราพึ่งพาตัวเองได้ ต้องหาแนวทางวางแผนปรับตัว แข่งขันให้ได้ ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และต้องทำให้คนอื่นหรือคนรอบข้าง Stakeholder พึงพาได้ แล้วสุดท้าย Stakeholder จะกลับเป็นที่พึ่งพาให้เรา

พึ่งพาตัวเองได้ ปรับตัวแข่งขันได้ เป็นที่พึ่งให้คนอื่นได้ และใช้สติ ผมก็เลยค่อย ๆ ใช้สติช่วงนั้น เอาปัญหาทั้งหมดที่ผมมีมาเรียง อันไหนระยะสั้นมาเรียงก่อน อันนี้ระยะกลาง ต้องแก้ใน 3-5 ปี ส่วนระยะยาว 10 ปี ต้องวางเอาไว้แล้วค่อย ๆ หาวิธีแก้ในแต่ละมิติ อันแรก ผมเป็นหนี้ค่าเงิน แลกเปลี่ยน ไม่รู้ค่าเงินบาทจะอ่อนลงไปเมื่อไร ผมคุยกับธนาคารผมหวังเรื่องนี้ ผมไม่รู้จะเซตราคาขายอย่างไร ธนาคารบอกมีบริการหนึ่ง เขาเรียกว่าประกันความเสี่ยง อัตราแลกเปลี่ยนเงินล่วงหน้า แต่ก่อน 1 ดอลลาร์ แลกเปลี่ยน 25 บาท ไม่เคยคิดว่าเปลี่ยนแปลง เลยไม่รู้ว่ามีบริการนี้ แล้วถ้าคุณเปิด LC ซื้อสินค้าเข้ามา ถ้าเปิดวันนี้ ใช้พรุ่งนี้

บวกพรีเมียมเรท ประกันความเสี่ยงนิดหน่อย เราได้เครดิตอีก 2 เดือน ของกว่าจะเข้าอีก 2 เดือน เราใช้พรุ่งนี้ ในอีก 4 เดือนข้างหน้า ทำให้เรารู้ต้นทุนวันนี้ที่แน่นอนไม่ขาดทุน อัตราแลกเปลี่ยน

อันที่ 2 ผมมีปัญหาเรื่อง Cash flow ของขายไม่ได้ และของเหลืออยู่ในคลังเยอะ ผมลดราคา 70-80 เปอร์เซ็นต์ แต่เอาเงินสดเข้ามาจ่ายเงินเดือนพนักงานก่อน ต่อมาธนาคาร 3 แห่งทวงหนี้ ผมไม่มีเงินจ่ายเพราะของขายได้ไม่เยอะ แทนที่ผมต้องจ่ายเดือนละ 100 เปอร์เซ็นต์ เหมือนที่เคยสัญญาไว้ในช่วงเกิดวิกฤต ผมขอลดลง 30 เปอร์เซ็นต์ ได้ไหม แต่ขอยืดจาก 30 งวด เป็น 60 งวดได้ เราเริ่มหายใจคล่อง หายใจได้แบบระยะสั้น ครอบคลุมและพนักงานพอเลี้ยงชีพได้ เราพอมีเงินจ่ายหนี้ได้

จากนั้นผมต้องสร้างแบรนด์ของตัวเอง ผมไม่สามารถนำเข้า 100 เปอร์เซ็นต์ได้ ผมต้องหาแหล่งผลิตในประเทศ ผมต้องมีนวัตกรรมบางอย่าง ระยะยาวผมต้องส่งออกได้ เพื่อชดเชยกับการนำเข้า 100 เปอร์เซ็นต์ นี่คือการผจญภัย แต่ก่อนโรงงานยังไม่มีเลย จะส่งออกได้อย่างไร พอบอกให้ตั้งโทยไวก่อนการสร้างแบรนด์ คือ พอผมนำเข้า ผมไม่ใช่แบรนด์ต่างประเทศ ผมใช้โลโก้มาตรฐานดีไซน์ในประเทศและปะทับหมดเลย หลังจากนั้น ลดการนำเข้า ผมเดินสำรวจในกรุงเทพ และปริมณฑล เจอโรงงานผลิตอะลูมิเนียม โลหะ อะคริลิก ซิลิโคน เมื่อไทยผลิตได้เองมาก ส่งออกมากกว่า 95 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้น ผมคิดว่าผมออกแบบสินค้าสักชิ้น ไปจ้างโรงงานติดโลโก้เราก็คงดี ผมเลยจ้างฝ่ายออกแบบ ผมใช้กลยุทธ์ในการสร้างนวัตกรรมสินค้า 6 มิติ บันได 6 ขั้น ท่านสามารถนำไปใช้ได้และนำไปขายได้ทั่วโลกแน่นอน

อันแรกคือคำว่า **ติไซน์** ทุกคนชอบสินค้าสวยแตกต่างกัน จากชาวบ้าน เอาเก้าอี้มาวาง 2 ตัวให้เลือก ตัวหนึ่งเหมือนที่เราเห็นทุกวัน อีกตัวหนึ่งสีสันแบบติไซน์สวย ราคาเท่ากัน ของติไซน์สวยผลิตไม่พอขาย เพราะฉะนั้นผมเริ่มจากชั้นวางของในห้องน้ำ สมัยก่อนผมพกตลับเมตร ผมเจอลูกค้าหญิงพอเข้าไปในห้องน้ำ ชั้นวางของเธอเต็มทะลักทุกครั้ง เธอไม่ได้ใช้แชมพู สบูก่อนเดียวเหมือนชายทั่วไป บางคนไม่เคยใช้หมดเลย มี 7 สี 7 อัน ไม่ค่อยใช้หมด เธอต้องการใช้ของที่ใหญ่ ผมเลยมองวัสดุอะคริลิกสีขาวเหมือนอ่างอาบน้ำ พอร์ซเลนรูปติดแบรนด์เรา จากนั้นพอขายดี เราจ้างโรงงานนั้นทำอ่างอาบน้ำ เจอปัญหาโรงงานที่เราจ้างทำ เห็นขายดี จึงเลียนแบบของเรา เราไม่มีความรู้เรื่องจลลิกสิทธิ์ โลโก้ของโรงงานคู่แข่งรู้ว่าเราจ้างโรงงานนี้ กลายเป็นว่า ของเราแพงสุดในตลาด เลยต้องสร้างโรงงานเอง จึงต้องซื้อที่ดินเล็ก ๆ ที่รังสิตคลอง 3 สร้างทีมทำโมเดลก่อน ทำแบบอย่างแบบชั้นวางของที่เคคิดว่ายาก แต่เขาคิดค่าโมเดลแพง เราทำเองถูก เราสั่งเขาทำระยะการทำโมเดล 6 เดือน เราทำแค่ 1 เดือน Variety of product มากขึ้น เรากลับมาเป็นผู้นำตลาดเรื่องชั้นวางของ

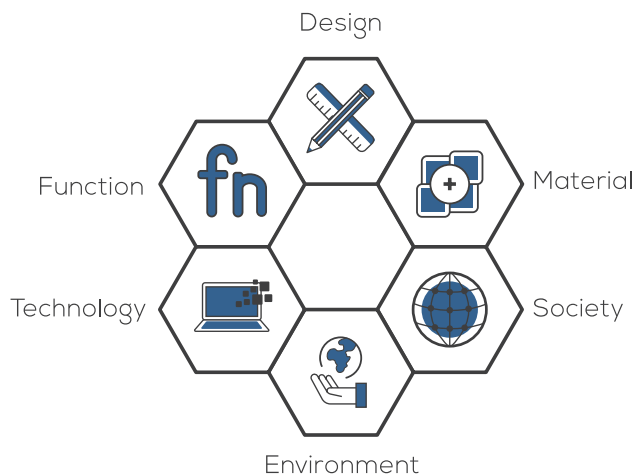
จากนั้นผมใส่ตัวที่ 2 คือ **ฟังก์ชัน** อ่างเปล่าขาย 7-8 พัน เขายังมาต่อราคาเลย ทำให้อ่างน้ำวนสหรัฐฯ แปรนต์ตัวที่เราเคยได้ยินทั่วโลกราคาหลายแสน ทำไมคนขายกันดีจัง อะไหล่ไม่มี เปลี่ยนอะไหล่ดทุกปี ดังนั้นผมว่าอ่างน้ำวนน่าสนใจ เอาฟังก์ชันเข้ามาใส่ พอประยุกต์แล้วเกิดอ่างน้ำวนที่ผลิตในเมืองไทยครั้งแรกประมาณสัก 12-13 ปีที่แล้วเราเป็นรายแรก ๆ ในไทย

พ.ศ. 2545-2546 ช่วงนั้นเอง อิตาลีขายอ่างน้ำวนแสนกว่าบาท เราขาย 7 หมื่น ถูกกว่าเกือบ 2 เท่า เขารับประกัน 1 ปี ผมรับประกัน 5 ปี ผมเก็บอะไหล่ให้ลูกค้า 10 ปี ลูกค้าเริ่มสนใจ หลังจากนั้นขายดีอยู่ 2 ปี อ่างจากประเทศจีนทะลักเข้ามาตีตลาด ตายละเราขาย 7 หมื่น อ่างจีนเข้ามาวันแรก 25,000 บาท ใ้ใหญ่กว่าด้วย มันถูกกว่าต้นทุนเราอีกนะ จะทำอะไร แนวทางพอบอกอย่ายอมแพ้ ต้องสนุกกับมัน

ตัวที่ 3 **เทคโนโลยี** เป็นที่มาของแบรนด์ไอสป่า ไอสป่า คือเทคโนโลยีที่จีนกับยุโรปไม่มี เราจะทำอะไรขึ้นมา 10 ปีที่แล้ว iPod ออกครั้งแรกมาสู่โลก เราเป็นอ่างน้ำวนใบแรกเราใส่ลำโพง เชื่อมต่อเสียงเพลงฟังเพลงจาก iPod ได้ ซึ่งในยุโรปยังไม่มีหลังจากนั้นเริ่มมีแสงไฟในอ่างเหมือนสระว่ายน้ำ แสงไฟในอ่างเปลี่ยนสีตามจังหวะของเพลงในมือถือ ใน iPod ได้ เราเรียกว่า Chromotherapy ศาสตร์ของการบำบัดด้วยสี ท่านเชื้อไหม มันเหมือนกับทุกคนบนโลก เมื่อไหร่ท่านฟังเพลงช้า มันจะเปลี่ยนสีโทนที่ทำให้ท่านรู้สึกเย็น คือ สีฟ้า สีน้ำเงิน สีเขียวเหมือนกับต้นไม้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย เมื่อใดร่างกายอ่อนเพลียต้องการเติมพลัง เปิดเพลงเร็ว เพลงร็อค มันเปลี่ยนสีโทน Active สีแดง สีส้ม สีเหลือง เพราะฉะนั้น มนุษย์ทุกคนเห็นแล้วรู้สึกเหมือนกันคือการบำบัด

หลังจากนั้นผมได้ใช้ Ozone therapy ไม่ต้องไปสูดโอโซนริมทะเล เราสูดในห้องน้ำได้ทุกวัน เริ่มสนุกแล้ว อ่างน้ำวนลดทุนได้ คนทุกคนต้องการทุนดี แต่พอเราทำการวิจัยคนส่วนใหญ่กลับชี้แจงจออกกำลังกาย แต่อยากให้ทุนดีเป็นไปได้ไหมถ้าแช่อ่างน้ำวนแล้วทำให้ทุนดี เลยตั้งโจทย์ เพราะว่าอ่างน้ำวนเราปรับอุณหภูมิได้ อาจทำให้ร้อนเหมือนเครื่องอบซาวน่า ผมเรียกพนักงานทุกคนมาแช่น้ำฟรี หลังเลิกงาน เราเช็คตัวแปรอุณหภูมิเท่าใด 38-40 องศา เราทำเป็นกราฟ อันที่ 2 คุณเพศอะไร อายุเท่าไร น้ำหนักเท่าไร แล้วอยู่ในอ่างกี่นาที และก็เรื่องของแรงขนาดตัว ลำดับที่เท่าไร เราตัดตัวแปร น้ำหนัก อายุ เพศ ไม่เกี่ยวเลย ตัวแปรที่สำคัญคืออุณหภูมิ น้ำ ยิ่งเมื่อใดที่มันร้อนกว่า อุณหภูมิในร่างกายที่ 40-42 องศาเซลเซียส กราฟของการเผาผลาญแคลอรีจะสูงขึ้น ยิ่งอยู่ในนั้นนานยิ่งเผาผลาญเยอะ และปรับระดับขนาดตัวแรง Airpool และ Whirlpool สนุกละ กลายเป็นว่าเราไปเช้คกับการวิ่งจ็อกกิ้ง ปกติแล้ว 15 นาที สามารถเผาผลาญได้ 150 – 200 มันเท่ากับคุณแช่อ่างน้ำวนอุณหภูมิ 40-41 นาที พอใช้แล้วลุกขึ้นมา รู้สึกว่ามันเพลีย พอตื่นเข้ามาสลิ้มด้วยเลย มันเป็นอีกตลาดที่เราพยายามเล่น

กลยุทธ์ในการสร้างนวัตกรรมสินค้า 6 มิติ

หลังจากนั้น กรุงเทพมหานคร เราไปเล่นกับรถ เป็นไปได้ใหม่ ใช้ประโยชน์จากรถติด อย่างน้ำวนกว่าจะเปิดน้ำเต็มใช้เวลา 10-20 นาที อยู่ใน 4 แยกกว่าจะถึงคอนโดที่บ้าน กตโทรทัศน์ บอกอ่างอาบน้ำ มันมีเปิดน้ำรหัสอัตโนมัติในอุโมงค์ที่เราชอบ พอถึงบ้านกระโดดลงน้ำ ฟังเพลง ดูแสงเปลี่ยนสีในอ่างอาบน้ำ ได้ทันทีครั้งแรกในโลก ท่านเชื่อไหมพอเราเอาเทคโนโลยีนี้ เข้าไปใสในอ่างน้ำวน จากต้องขายแข่งกับจีน เรากลายเป็น ส่งออกได้ จากที่ต้องขาย 7 หมื่น แข่งกับ 2 หมื่น กลายเป็น เราขายแสนกว่า จนกระทั่งอ่าง 2 แสนกว่าบาททุกใบ เป็นอ่างอาบน้ำผสมสระว่ายน้ำ ทำหมดเลย ทุกคนอยากมี สระว่ายน้ำแต่ไม่มีที่ สระว่ายน้ำมันสวยอย่างไร น้ำมันไหล อย่างไร ล้นตลอด ไม่เป็นไร ไหลล้น ไม่ต้องล้นห้องน้ำ ผมดีเซ็น รางรอบ ๆ แล้วก็ดูดกลับเข้าไปใหม่

เริ่มสนุกแล้ว จากนั้นเริ่มทำอ่างที่ใช้ระบบมือสัมผัส สั่งงาน แบบไม่มีสวิตช์ครั้งแรก เกิดที่เมืองไทยเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หลังจากนั้นสัมผัสโดนลอกเลียนแบบ จึงไม่ได้สัมผัสแล้ว บางคน สัมผัสยังขี้เกียจเลย เลยใช้มือโบกเราเรียก Wave control เวลานอนอยู่ ต้องการเปลี่ยนเพลงใช้มือโบก ต้องการปรับ ระดับเสียงใช้มือซ้าย ต้องการเปลี่ยนไฟใช้ขาโบก จนกระทั่ง เราปรับมีเบาะอีกชุดหนึ่ง พอนอนเหนือเบาะ เรามีกดปุ่มน้ำ

เข้าบน 15 แถว เหมือน Shower ยาว ๆ เรียก Vichy therapy ที่ดังในปารีสหลาย 10 ปีที่ผ่านมา นอนบนเบาะ ใช้มือซ้าย โบก น้ำอุ่นไหลวนตบโปก จากหน้าไปหลังจากหลังไปหน้า ต้องการให้ไหลเป็นสายหรือหยดลงมา เราคอนโทรลได้หมด มูลค่าเพิ่ม 6 แสนกว่าบาท แล้วท่านเชื่อไหมครับ อ่างรุ่นนี้ กลายเป็นผู้นำ ในอาเซียนใช้ของเราหมดแล้ว ส่งออก เยอะแยะเลย

ตัวที่ 4 **Material** วัสดุศาสตร์ ทำอ่างอาบน้ำต้องเป็น วัสดุตัวนี้ ผมทำอ่างรุ่นใหม่ ๆ เช่น แสงทะลุอ่างมาได้ ไม่ต้อง มีหลอดไฟ ก็อวกน้ำที่นิ่มดัดได้ ราวจับในห้องน้ำ ทดแทน สแตนเลส นิ่มแข็งแรง ส่งสัญญาณเตือนภัยเมื่อล้นในห้องน้ำ เราเริ่มใส่ตรงนี้เข้าไป

ตัวที่ 5 และ 6 เราใส่ **Social environment** นวัตกรรมที่ดี ต้องช่วยคนในสังคม ในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเป็นโลกของ Aging society คนอายุ 60 ขึ้นไป จะเป็นส่วนใหญ่ของโลก สินค้าในห้องต้องตอบโจทย์ของผู้สูงอายุอย่างไร คนใช้วีลแชร์ จะใช้อ่างน้ำอย่างไร สินค้าในห้องน้ำ ประหยัดน้ำที่สุดในโลก ทำอย่างไร แต่ละสินค้าคือโจทย์ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า 6 มิติ ไม่ใช่ขายอย่างเดียว แต่คุณต้องดูแลสังคมสิ่งแวดล้อม

นวัตกรรมในมิตินี้ เชื้อใหม่ครับว่าพอเราปรับมิติพวกนี้แล้ว จากสินค้าที่ต้องนำเข้า 100 เปอร์เซ็นต์ เราค่อย ๆ มีโรงงานผลิตได้เอง ปัจจุบันเราเป็นผู้นำเรื่องอ่างน้ำวนและตู้อาบน้ำผลิตตามขนาด เราก็คือเบอร์หนึ่ง

นวัตกรรมใหม่ ๆ เราส่งออกมากกว่า 30 ประเทศทั่วโลก ในแบรนด์คนไทยบริษัทของ OEM ติดแบรนด์สวีตเซอร์แลนด์ เราไม่ขาย เราขอโตช้าหน่อย เราขอโตตามธรรมชาติ เราขอใช้แบรนด์ Made in Thailand ดีกว่า เราต้องการเป็น Apple ในห้องน้ำได้ไหม สินค้าผมหน้าตาเป็นอย่างไร เราได้รางวัลระดับประเทศ ระดับโลก International Award มากกว่า 80 รางวัลไม่ถึง 10 ปี รวมถึงรัฐบาลเยอรมันและจากทั่วโลก พนักงานเราปัจจุบันจาก 30 คน ขยายเป็น 500 คน Turn over ไม่ถึง 2 เปอร์เซ็นต์ บริษัทเราทำงานจันทร์ถึงเสาร์ หยุดแค่วันเดียวคือวันอาทิตย์ และแนวโน้มเรื่องของนวัตกรรมล้วนมาจากเด็กต่างจังหวัดทั้งสิ้น

ดีเอ็นเอของเรา 30 คน มาจากต่างจังหวัด มาจากพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ลำบาก แต่มีภูมิหลังเรื่องจิตอาสา เดียวดูว่ามิตินี้ มันเกี่ยวกับเรื่องนวัตกรรมอย่างไร เดียวดูว่ามันเชื่อมถึงกันหมด อย่างมองแค่ภายนอกอย่างเดียว แนวทางของวิเศษขึ้นนี้ท่านใช้ไม่ยาก ท่านต้องเข้าใจก่อนว่า ความฝันสูงสุดของพ่อคืออะไร ท่านเชื่อไหมปีกาญจนานิเชก เมื่อ พ.ศ. 2539 มีคนมาอวยพรท่าน ในโอกาสที่ทรงครองราชย์ครบรอบ 50 ปี ที่ศาลาดุสิตาลัย ท่านกล่าวขอบคุณและกล่าวว่า ทรงต้องการเห็นเป็นที่ 1 ของโลกด้านไหน มาดูกัน

ท่านประกาศกับคนไทยทุกคนเมื่อ 20 ปีที่แล้วว่า ไทยอาจไม่ใช่ประเทศที่รุ่งเรือง รวย หรือฟูฟ่องที่สุด แต่ขอให้ไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคงและสงบ เพราะว่าโลกนี้หาสิ่งเหล่านี้ยากแล้ว เราทำประเทศให้สงบ ประเทศที่มีแต่คนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เราจะเป็นที่ 1 ในโลกในข้อนี้ พ่อไม่ต้องการเห็นประเทศไทยมี GDP เติบโตที่สุด หรือก้าวกระโดดเรื่องธุรกิจ จะมีประโยชน์อะไร ถ้าประเทศไทยโตแล้วคนในประเทศฆ่ากันทุกวัน ประเทศเหมือนบ้านท่านเอาไหม บ้านที่มีเงินร้อยล้าน ในบ้านพ่อแม่ทะเลาะกัน

ลูกหลาน พ่อ แม่ ไม่เคยมีใครรักกันเลย เงินร้อยล้าน มีประโยชน์ไหมครับ ไม่มีประโยชน์ เดียวมาดูว่าแนวทางของวิเศษตอบโจทย์ภาพรวมนั้นได้อย่างไร

คำพ่อสอนนี้ เมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ใช้กับเราได้ทั้งชีวิตจริง ๆ หัวใจหลักคือพ่อสอนว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย สรรพสิ่งคือทุกอย่างบนโลก คน สัตว์ สิ่งของจะเจริญยั่งยืนไปได้ เพราะว่ามีคุณสมบัติในตัวเอง ทุกอย่างถ้าจะทำให้ยั่งยืน มันต้องย้อนกลับมาที่สมดุล สมดุลเราว่าต้องวางกลยุทธ์อย่างไร คำว่าสมดุล สมดุลตรงไหน พ.ศ. 2493 ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ผมก็ฟังแล้วสงสัยนะ แปลก ๆ คำว่าแผ่นดินหรือประเทศ ปกติจะใช้คำว่าปกครอง แต่ทำไมท่านใช้ครอง ท่านว่าคำว่าครอง กับ ปกครอง เหมือนกันไหม ปกครองใช้อำนาจใช้ใหม่ คำว่าครอง ครองคู่ ครองเรือนที่ว่า ท่านใช้อำนาจครองเรือนหรือเปล่า ท่านใช้ความรักใช้ไหม ดังนั้น วันแรกที่ทรงขึ้นครองราชย์ท่านบอกว่า ท่านจะใช้ความรัก ไม่ใช่ใช้อำนาจดูแลพวกเรา แล้วเป็นแนวทางว่าผู้นำต้องใช้วิธีนี้ท่านอย่าใช้อำนาจ ผู้นำคนไหนใช้อำนาจ ยิ่งใช้ยิ่งหมด วันไหนที่ท่านใช้ความรักมันก็ยังมีความขึ้น

โดยธรรม ธรรมข้อนี้ คือ ธรรมะสำหรับผู้นำ 10 ข้อ ทศพิธราชธรรม ไม่ใช่ธรรมะสำหรับพระมหากษัตริย์เลย พวกเราทุกท่านที่นั่งอยู่นาคหรือปัจจุบัน ท่านเป็นผู้นำประเทศ อนาคตอาจเป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้นอย่าฝากธรรมะ 10 ข้อ สำหรับผู้นำมีอะไร ผมคิดว่าคนในห้องมีหมดแต่ข้อไหนมาน้อย เดียวมาพิจารณาปรับกัน

เพื่อประโยชน์สุขคือเป้าหมายของทุกชีวิต ประโยชน์ คือความสำเร็จวัดเป็นตัวเลขได้ ความสุขวัดเป็นตัวเลขไม่ได้ เพราะฉะนั้นพ่อไม่ได้ต้องการให้เรารวยมีเงินอย่างเดียว ต้องสุขด้วย และแบ่งปันความสุขให้คนรอบข้างด้วย คือมหาชนชาวสยาม ถ้าท่านมีครบ 10 ข้อ จะมีแต่คนอยากมาทำงานกับท่าน แล้ววันหนึ่ง ท่านไม่ต้องทำ วันหนึ่งมีแต่คนทำให้ แล้วดีกว่าที่ท่านทำเองอีก

“...หัวใจหลักคือพ่อสอนว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย... จะเจริญยั่งยืนไปได้ เพราะมีความสมดุลในตัวเอง...”

ข้อ 1 ผู้นำต้องเป็นผู้ให้ “ทานัง” ให้ง่ายที่สุดเลย คือ ผู้ได้บังคับบัญชาโปรโมทก็ขึ้น แต่อย่าให้อยันอันตราย ถ้าให้แค่ เงินหรือวัตถุ

ให้มากกว่าเงินวัตถุสิ่งของ คือ ข้อ 2 เรียกว่า “ปิยวาจา” บางคนไม่ต้องการเงินทุกวัน บางคนต้องการคำพูดไพเราะ จากเราบ้าง ลูกน้องเราบางทีต้องการให้ชมบ้าง ไม่ใช่ถูกติตลอด บางทีชมให้กำลังใจเขา ปิยวาจาไม่เสียเงิน

ข้อที่ 3 เหนือกว่าแค่ชมหรือคำพูดไพเราะ เขาเรียก “อรรถจริยา” ประสพการณ์เราช่วยเขา เช่น ถ้าเกิดมีพนักงานลูกน้องเรา ลูกป่วยเป็นไข้ ให้คิดว่าเหมือนกับลูกเรา แล้วเราเคย ไปหาหมอคนนี้หาย เราแนะนำให้ไปหา ถ้าลูกคนนี้หาย เขาจะรักเรามาก ใช้ประสพการณ์เราหรืออีกทางหนึ่ง คือ จิตอาสา เวลาเห็นคนตกทุกข์ได้ยาก น้ำท่วมไฟไหม้ เราส่งคนในองค์กรหรือเราไปช่วยเขา แล้วตอนเย็นกลับมา ติกว่าที่เราบริจาค แต่ถึงกระนั้นไม่พอ

พ่อบอกข้อที่ 4 สูงสุด เขาเรียกว่า “สมานัตตา” ร่วมสุขร่วมทุกข์ กับคนที่เราจะไปช่วยอย่างเสมอต้นเสมอปลาย พ่อยกตัวอย่าง ว่าคนไม่มีกิน เอาเครื่องมือหาปลาไปให้เขาดีกว่าเอาปลาไปให้ เดียวก็หมดใช้ไหม บางครั้งเอาเครื่องมือหาปลาไปให้ ทุกหมู่บ้านเลย แต่หมู่บ้านนั้นไม่มีแหล่งน้ำ หมู่บ้านนี้ ไม่ได้ต้องการอุปกรณ์หาปลา เขาต้องการอุปกรณ์อย่างอื่น ที่ทำให้เขาพึ่งพาตัวเองได้ และแนวทางนี้เป็นแนวทางเดียว บนโลกที่สอน แล้วเมื่อเขาพึ่งพาตัวเองได้ หาแนวทางให้เขา ช่วยคนอื่นต่อ ท่านไม่สามารถจุดเทียนเล่มหนึ่ง แล้วจุดให้ 60 ล้านเล่มได้ แต่ท่านช่วย 1 แล้ว 1 ไปช่วย 2 จุด 2 เล่ม แล้วเทียน 2 เล่ม เขามีโอกาสจุดได้อีก 2 เป็น 4 จาก 4 จุด อีกเป็น 8 ไม่นานได้ทั้งประเทศ แนวทางพ่อบอกว่าต้อง

สนับสนุนให้คนที่เราช่วยไปช่วยต่อ ตรงนี้สำคัญ

ผู้นำต้องมีศีล ศีลแปลว่าปกติ ศีล 5 พื้นฐานที่สุดในการ อยู่ด้วยกัน เราลองจินตนาการเราอยู่กับหัวหน้าที่ไม่มีศีล 5 เขาจะคิดทำร้ายเราเมื่อใด จะละเมียดจะล่วงเกินเราเมื่อใด พุดวันนี้แล้วพรุ่งนี้จะจำได้หรือเปล่า เราไม่ชอบหัวหน้าแบบนั้น ใช่ไหม วันนี้พ่อเราเป็นหัวหน้า เราก็ต้องทำตามที่เราคิด แล้วท่านเชื่อไหม ศีล 5 ทุกคนมีเอง เมื่อเรานึกถึงใครที่เรารัก ศีล 5 จะวิ่งเข้าหาเราอัตโนมัติ ศีล 5 ไม่ต้องถือ ถ้าเรา รักใครสักคนเราจะมีศีล 5 กับคนที่เรารัก ลองดูนะครับ ท่านลองนึกถึงหน้าพ่อแม่ของท่านมาพร้อมกัน ท่านจะมี ศีล 5 ทันทีกับพ่อแม่จริงไหม แค่นี้คิดว่าจะทำร้าย คิดจะทำให้ ทรัพย์สมบัติท่านมีปัญหา เราก็ก่อนไม่ทำ จะทำให้คนที่ท่านรัก ทุกข์ เราก็ก่อนไม่ทำ ทำให้ท่านเครียด เราก็ก่อนไม่ทำ เรามีปัญหา แล้วทำให้ท่านห่วงเรา เราก็ก่อนไม่ทำ

เพราะฉะนั้นศีล 5 จะมีต่อเมื่อเรารักใครสักคน ท่านลอง กระจายไปสู่คนในองค์กร ลูกน้องเราเป็นคนที่เรารักหมด เราจะมีศีล 5 ซึ่งกันและกัน กระจายสู่คนในชุมชน จนกระทั่ง สู่คนทั้งประเทศ เรามีพ่อคนเดียวกัน จริงไหมครับ เรารักพ่อ คนเดียวกัน ดังนั้นเราเป็นพี่น้อง ผู้นำต้องเป็นผู้เสียสละสูงสุด คือเสียสละความสุขส่วนตัว ท่านอยู่ในพระราชวังก็ได้ ทำไมท่านต้องเสด็จไปในพื้นที่ที่มีโคลนแบบนั้น ถ้าเราไม่รัก ใครสักคน เราไปทุกข์กับเขาไม่ได้ เห็นไหมครับ พอคความรักมา ธรรมชาติหลายข้อมันวิ่งมาเอง ผู้นำต้องเป็นผู้ตรงต่อตนเอง และผู้อื่นอย่างจริงใจ เขาบอกก่อนพูดเราเป็นนายคำพูด พอแล้วจากมากกลับกัน คำพูดกลับเป็นนายเรา ผู้นำต้อง ไม่พูดทุกคำที่คิด แต่ต้องคิดทุกคำที่จะพูด ผู้นำต้องเป็น ผู้อ่อนโยนที่สุด

ทำไมในหลวงของชาวไทยทรงโน้มพระพักตร์ใกล้ชิดกับหน้าคุณยายท่านหนึ่งในการเสด็จที่ จ. สกลนคร แล้วเราใกล้ชิดกับ รปภ. คนระดับล่างที่สุดไหม เราให้ความรักความเมตตา กับเขาดีแค่ไหน ตรงนี้สำคัญนะครับ ถ้าทำได้ท่านจะไปนั่งในใจเขาเลย ผู้นำต้องเป็นผู้มีความเพียรที่สุด ผู้นำเวลาเจอปัญหาต้องยืมให้ ผู้นำเห็นปัญหาต้องยืมให้มัน ผู้นำต้องโกรธยาก แล้วพัฒนาจนไม่โกรธ ผู้นำกับความโกรธง่ายมักมาเป็นแพ็กเกจคู่ ยิ่งเป็นผู้ระดับสูงยิ่งโกรธง่าย เหมือนช็อกโกแลตพอให้กินแล้วต้องกินทั้งคุกกี้ แล้วเวลาเราโกรธใคร มันร้อนที่ไหน ที่ใจของคนอื่นหรือมันร้อนที่ใจเราเอง มันเหมือนสภาวะเผาตัวเอง เผาตัวเองจริง ๆ ท่านเคยสังเกตไหม ท่านทำสถิติเผาตัวเองมากที่สุดในชีวิตวันละกี่รอบ บางคนบอกจำไม่ได้มันเยอะมาก บางคนตื่นเช้าขึ้นมาต้องเผาตัวเองก่อนเป็นนิสัย ก่อนขับรถมาทำงานต้องเผาตัวเองระหว่างรถติดต้องเผาตัวเอง บางคนก่อนนอนยังเผาตัวเองก่อนนอนเลย เพราะฉะนั้นแล้วสภาวะสรวรค์นรกไม่ได้อยู่ต่อเมื่อเราจากตอนนีไปนะ นรกอยู่ต่อเมื่อเราหาเหตุเผาตัวเองตลอดทั้งวัน เหตุการณ์ที่ควรจะเผา เราไม่เผาให้ไหม้หรือจากเผา 10 ครั้ง เหลือ 9 วัน อันนี้เอาไว้อ่าน ไม่เห็นต้องเผาเลย ต่อไปพอมีอะไรให้ท่านโกรธ ไม่เอาแล้ว เราไม่อยากตกนรกแล้ว แล้วท่านจะมีกล้องวงจรปิดอีกตัวเตือนท่าน เวลาจะทำอะไรท่านโกรธ ลูกก็ตี ลูกน้องก็ตี ไม่เอาแล้วมันร้อน

ผู้นำต้องไม่เบียดเบียนทั้งกาย วาจา ใจ คำพูดโดยไม่ได้คิดของผู้คนจะอยู่ในใจบางคนทั้งชีวิต ตรงนี้ระวังให้ดี คำว่าอดทนสำคัญมาก พ่อบอกว่าทั้งความโลภ โกรธ หลง ผู้นำคนไทยเจออะไรแล้วอยากได้ไปหมดนี้อันตราย ผู้นำต้องวางตนเป็นหลักหนักแน่นในธรรม ข้อนี้คือสุดยอด เขาบอกว่าผู้นำเวลาเจอปัญหาจะมีทางเลือก 2 ทางเสมอ ให้ตัดสินใจ อันแรกถูกใจ ทางที่ 2 ถูกต้อง ปกติแล้ว ถ้าเป็นเรื่องเดียวกันเลือกไม่ยาก เลือกแล้วแก้ปัญหาด้วยถูกใจด้วยถูกต้องด้วย แต่เมื่อใดมันถูกใจแต่ไม่ถูกต้อง หรือถูกต้องแต่ไม่ถูกใจ เราได้ผลประโยชน์น้อยลง ครอบครัวยกพวกฟ้องไม่ได้รับหรือได้รับน้อยลงหรือได้รับผลกระทบ ถ้าเลือกความถูกต้องท่านจะเลือกแบบไหน ต้องถามตัวเอง ผู้นำคนไหน

ที่เลือกความถูกต้องไว้อีก่อน เชื้อไหมถึงว่าเราได้น้อยลงนะ แต่มันดี คนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา พ่อเลือกสักพักหนึ่งเอาถูกต้องก่อนความสุขหรือความถูกใจ สุขจะเข้ามาเอง แล้วเขาจะเป็นที่พึ่งขององค์กร คุณเลือกคนนี้ไปโมทได้ คนนี้จะเป็นผู้นำที่เป็นที่พึ่งของชุมชนท่านและเป็นที่พึ่งของประเทศ ถ้าท่านเลือกคนที่มีความถูกต้อง ตรงกันข้ามกับผู้นำที่เลือกถูกใจไว้อีก่อนแล้วได้ประโยชน์ คนอื่นจะเป็นอย่างไรไม่สน เขาจะเป็นผู้นำที่เลือกแต่ความถูกใจ คนอื่นจะเป็นอย่างไรก็ช่าง จะเป็นผู้นำที่เห็นแก่ตัว พอสักพักหนึ่งเขาจะเป็นผู้นำที่ทำให้องค์กรท่านล่มสลาย ถ้าท่านไปโมทเขา เขาจะทำให้ประเทศล่มสลาย ถ้าวันไหนเขาขึ้นมาเป็นผู้นำในประเทศ รวมถึงโลกก็จะล่มสลาย ถ้าผู้นำเลือกความถูกต้องไว้อีก่อน อันตรายนะครับ เพราะฉะนั้นสุดยอดผู้นำคือเลือกความถูกต้อง

เรามาดูว่าคำว่าความสุขมี 2 อย่าง พ่อสอนความสุขแค่ 2 อย่าง พ่อบอกว่าคนเราถ้าพอใจในความต้องการ ก็จะมี ความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็จะเบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดจะทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็จะอยู่เป็นสุข เห็นไหมว่าพ่อเน้นย้ำว่าอย่าสุดโต่ง อะไรมากไปมันก็ไม่ดี กินมากไป เครียดมากไป น้ำมามาก ๆ เหมือน พ.ศ. 2554 เอาไหม น้ำมาน้อย ๆ เหมือน 2 ปีนี้ มันก็ไม่ดี คำว่าพอดีนี้แหละดีที่สุด เป็นประตูลู่ความสุขพอใจ แล้วพอใจเมื่อไหร่ถึงจะสุข สุขเกิดจากความพอใจ ความพอใจเกิดจากคำว่าพอดี ทำไมเราต้องการมากที่สุด เราต้องการมากขนาดนั้นหรือ ยศ ตำแหน่งใหญ่โต ตั้งเป้าไว้ จำเป็นหรือ ต้องมีเงินขนาดพันล้านก่อนเกษียณ จำเป็นหรือ ตอนสุดท้ายกลายเป็นทุกข์เผาเราตลอด วังหาไปมันวังพินเราตลอด แต่จริง ๆ แล้วรอบ ๆ ตัวเมื่อไหร่พอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ภูมิใจในสิ่งที่เป็น พอเรารู้สึกแบบนี้เราจะสุขมากขึ้นกว่าเดิมเยอะ สุขอยู่รอบตัวหมดเลย เรามีเวลา มีความคิด มีทรัพยากรที่ทำอะไรให้เกิดประโยชน์ เยอะแยะเลย เรามาดูนะ สุขเกิดจากความพอใจ ไม่ใช่เกิดจากเงินที่เรามี

ความสุขที่ 2 ไม่ได้เกิดจากการได้ แต่มันตรงกันข้าม พ่อจะรับสั่งกับคนที่ช่วยงานท่านในถิ่นทุรกันดารเสมอว่า ขอบใจนะที่มาช่วยฉันทำงาน ทำงานกับฉันนั้นไม่มีอะไรจะให้นะ นอกเสียจากความสุขที่จะมีร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับคนอื่น ถ้าท่านอยู่ในเหตุการณ์นั้นจะอึ้งใจเลย ทำไมพ่อถึงเหนื่อยตลอด 70 ปี ท่านสุขใจ เวลาช่วยคนแล้วสุข ท่านว่าความสุขจากการคิดอยากจะได้อะไร กับความสุขที่ได้จากการคิดอยากจะให้คนอื่น อันไหนสุขกว่ากันครับ ให้นะ แค่คิดก็สุขแล้ว เสียเงินยังสุขเลย ให้กับคนที่เรารัก ผ่านไปก็สิบปี นึกเท่าไรก็ยังสุข สุขแบบนี้ทำอย่างไรถึงจะนำมาใช้ในการวางกลยุทธ์ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ทางตะวันตกบอกไว้ว่า แนวทางของหลักสูตรปีนี้ต้องพัฒนาเพื่อความยั่งยืน อีกคำหนึ่งที่ได้ยินมาพร้อมกันในต่างประเทศ UN เขาบอก Social Enterprise สองเรื่องนี้เรื่องเดียวกัน คือความสมดุล แต่เขาใช้ตัว 3 ห่วงแทน เขาใช้ว่า Economic, Social และ Environment มันมาเกี่ยวข้องกันที่จุดน้ำเงิน เพราะฉะนั้นจุด SD (Sustainable Development) คือ

จุดน้ำเงิน ไม่ใช่ 3 ห่วงทั้งหมด ห่วงเศรษฐกิจที่พูดเรื่องเดียวกับเศรษฐกิจล้วน ๆ ไม่ใช่เรื่อง SD เวลาจะพูด SD ในองค์กรหรือในประเทศ ต้องบอกว่าเราจะทำให้องค์กรเรามีเศรษฐกิจที่พึ่งพาตัวเองได้อย่างไร สังคมอยู่ร่วมกันได้ สิ่งแวดล้อมอยู่ได้ อันนี้คือ SD

UN บอกว่าต้องมี Triple bottom line ซึ่งให้จำกัด 3 คำ คือ 3P มันเหมือนกันแต่ทำให้จำง่าย P แรกคือ Profit P สองคือ People และ P ที่สามคือ Planet สิ่งแวดล้อม ทั่วโลกพูดเหมือนกันหมด แต่แนวทางพ่อลึกกว่า อันนี้แค่ตื้น ๆ พ่อบอกสมดุลแล้วต้องไม่ทุกข้ง่าย ๆ พ่อบอกบางคนสมดุลแล้วทุกข์ทั้งวัน ทางสายกลางคือหัวใจหลักของของวิเศษชิ้นนี้ ทำไมพ่อถึงใช้คำนี้ “ทางสายกลาง” ทำไมไม่ใช่คำว่าสมดุล ถ้าใครเป็นคนพุทธจะเข้าใจ ทางสายกลางเป็นหัวใจของพุทธศาสนา ทางสายกลางทางพุทธเรียกมัชฌิมาปฏิปทา ทำอย่างไรถึงจะไม่ทุกข์ พุทธสอน 2 เรื่อง คือ ทุกข์กับไม่ทุกข์

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

3P

Profit

People

Planet

ทางไม่ทุกขมี 8 ข้อ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 คำว่า “สัมมา” คำแรกเหมือนกันหมดเลย แปลว่า ความถูกต้องมันเชื่อมโยงกับหัวใจของผู้นำ ถูกต้องไม่ใช่ดีชั่ว ดูให้ถูกต้อง “สัมมาสังกัปปะ” เป็นเรื่องปัญญา แล้วรองลงมาเป็นเรื่องศีล เรื่องการกระทำ “สัมมาวายามะ” “สัมมากัมมันตะ” “สัมมาอาชีวะ” การทำงานที่ถูกต้อง แล้วรองลงมาเรื่องสมาธิ “สัมมาสติ” “สัมมาสมาธิ” เพราะฉะนั้นศีล สมาธิที่ถูกต้อง จะอยู่ในเรื่องนี้ถูกต้องอย่างไร ถูกต้องแล้วไม่ทุกขง่าย ๆ ในชีวิตเราส่วนใหญ่เราเจอเรื่องที่ทำให้เราทุกข์อยู่แค่ 4 กลุ่ม เขาเรียกว่า ของ 4 คู่ทางพุทธเรียกว่าโลกธรรม 8 มีลาภคู่เสื่อมลาภ มียศคู่เสื่อมยศ มีสรรเสริญคู่निโทษ สุขคู่กับทุกข์ เพราะฉะนั้นคนส่วนใหญ่ชอบคู่แรก มีลาภ มียศชอบ แต่เมื่อใดที่ยศลดลง บางคนเครียดไปฆ่าคนอื่น เขาบอกว่าดูดี ๆ ง่าย ๆ หลวงปู่ชา วัดหนองป่าพง ที่ จ. อุบลราชธานี ท่านสอนเรื่องนี้ไว้ดี ถ้าเราลองทำได้ เราจะไม่ทุกข์ได้ง่าย ท่านบอกของ 2 สิ่งนี้มันเหมือนงูพิษ เราเห็นงูเลื้อยมา ส่วนใหญ่คนชอบไปจับหางงู คนไม่ชอบจับหัวงู คนดำนี้ไม่ชอบ เสื่อมลาภ เสื่อมยศไม่ชอบ คือ หัวงู ไม่มีใครอยากไปจับ แต่เราชอบจับหางงู คนขม ชอบไหม ชอบ มีลาภชอบไหม ชอบ มียศชอบไหม ชอบ จับหางงูกันทุกคนเลย แล้วท่านว่าวันหนึ่งงูมันจะแว้งกัดไหม ท่านจับหางมันอยู่ กัดไหม ไม่มีใครชมท่านได้ทุกวันหรอก ไม่มีศโดยอยู่กับท่านทั้งชีวิตหรอก ถึงจุดหนึ่งท่านต้องปล่อยไปถ้าท่านเข้าใจแบบนี้

หลวงปู่ชาถามว่าต่อไปถ้าท่านเจองูเลื้อยผ่านหน้า ท่านจะจับอะไร จับหัว จับหาง หรือไม่จับเลย ปล่อยให้มันเลื้อยไปจับไหม ไม่ไปจับมัน ไม่ไปแบกมัน ไม่ต้องไปแบกมัน พอมีศ เราทำให้ดีที่สุด พอมีลาภ เราก็ใช้ปัจจัยให้ดีที่สุดให้เกิดประโยชน์กับเราและคนอื่น แล้วถ้าเป็นแบบนี้เราจะไม่ถูกงูกัด แนวทางสายกลางบอกเรื่องนั้นะ สมดุลจะต้องไม่ทุกข์ด้วย พอบอกว่าต้องมองเสา 3 ต้น พอประมาณ หมายถึงรู้เรา มีเหตุผล รู้เขากับเรื่องคน ใช้เหตุผลแล้วใช้ความรัก มีภูมิคุ้มกันคือโลกที่เปลี่ยน เวลาเราคุยถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่าไปคุย 3 ห่วงใหญ่ จุดน้ำเงินเหมือนกับ SD เราจะเห็นว่าเรื่องเดียวกัน แต่ทาง

พุทธว่าเรื่องต้องไม่ทุกข์ด้วยนะ บางทีรู้เรายังทุกข์ง่ายมาก บางทีคนใจบุญยังทุกข์ง่ายมาก แต่ในขณะที่เดียวกันต้องวางพื้นฐานความสมดุล สมดุลที่ไหนครับ ที่ความรู้และคุณธรรมปกติแล้ว ต่างประเทศใช้คำว่าความรู้อย่างเดียว แต่เมืองไทยโดยเฉพาะของพ่อใช้คำว่าคุณธรรมต้องสมดุล

คุณธรรมมี 3 ข้อ เรามาดูว่า ข้อสัตย์ รับผิดชอบ จิตอาสา มันแทนคุณธรรม 3 มิติ ซึ่งครอบคลุมคุณธรรมทั้งโลกจริงหรือเปล่า เดี๋ยวมาดูกันในช่วงหลัง แล้วทั้งหมดต้องนำไปสู่ **ความสมดุล ถึงใดที่สมดุล มันจะมั่นคงและยั่งยืนระยะยาว** เราต้องการคำว่ายั่งยืน ต้องเริ่มที่สมดุลก่อนนะ ก่อนอื่นเราต้องวางวิสัยทัศน์ พนักงานกว่า 500 คน ผมจะมีการวางวิสัยทัศน์ต่อทุกวัน ใน ค.ศ. 2020 องค์กรเราต้องเป็น 1 ใน 5 ผู้นำนวัตกรรมของโลก เราจะเห็นว่า เราจะใช้ 6 มิติสร้างนวัตกรรม อันที่ 2 เราจะใช้ Good governance และ Efficiency economy 2 มิตินี้ และต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำปีหนึ่งแล้วหยุด หากจุดอ่อนและพัฒนาที่จุดอ่อน และต่อมาคือต้องเพิ่มประโยชน์ ความสุขต่อ Stakeholder เราไม่ได้มอง Maximize profit แต่ Stakeholder ของเราจะต้องได้รับประโยชน์และความสุข และสุดท้ายมันจะเกิด SD ส่วนรวม แล้วองค์กรเราอยู่ในส่วนรวม เราจะพลอยยั่งยืนไปด้วย คนเราพอพัฒนายั่งยืนจะบอกว่าฉันต้องยั่งยืน ไม่นะ คำว่ายั่งยืนคือส่วนรวมยั่งยืนถึงจะไปได้ ถ้าประเทศมีปัญหาไม่สามัคคีหรือสิ่งแวดล้อมมีปัญหา บริษัทก็อยู่ไม่ได้ เราก็จะพลอยล่มสลายไปหมด

เรามาดูมิติแรกง่ายที่สุดเลย พอประมาณหมายถึงรู้เรา รู้กิจของภณอันคืออุปการณในท้องถิ่น เพราะฉะนั้นตราบใดที่คนใช้ท้องถิ่นอยู่ เราพัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ไม่ใช่ว่าพอเราเห็นธุรกิจอื่นที่กำไรดีกว่าเราแล้วโลก เปลี่ยนธุรกิจดีกว่า ทำตรงนั้นรวยเร็ว กลายเป็นว่าล้มเหลวหมด แนวทางพอบอก อย่าทำเพราะความโลภ แต่ทำเพราะความรัก เพราะฉันทะ

อันที่ 2 เวลาจะขยายกิจการ เราต้องขยายกิจการจากเงินกู้ และเงินลงทุนบางส่วนให้สมดุล เราเรียกว่า Debt/Equity

ratio ไม่เกิน 1 ต่อ 1 เพราะฉะนั้น สัดส่วนตรงนี้ต้องสัมพันธ์ ไม่ใช่ว่าตรงนี้นั้นอาคารให้กู้ 10 เท่าของ Equity ตายเลย เวลาเศรษฐกิจดาวน์ เรายิ่งเลย เราต้องบริหารกระแสเงินสด ให้สมดุล ไม่ได้คำนึงถึงแค่ Profit กระแสเงินสดมันเวียนเกิดจากอะไร Financial analysis, Liquidity ratio, Quick ratio การบริหาร Stock ต้องให้น้อยที่สุดและหมุนเวียนให้เร็วที่สุด การบริหารเทอมรับเงินและเทอมชำระเงิน ขายกับซื้อเครดิตต้องให้สมดุลนะ ไม่ใช่ซื้อเยอะแยะเลย ซื้อเงินสดขายในเครดิตยาวเขียว 6 เดือนเงินไม่มี องค์กรไปไม่ได้ อันนี้ในภาคธุรกิจ การประหยัด เราเรียก 3R คือ Reduce, Reuse และ Recycle สำหรับองค์กรผมใครสามารถประหยัดพลังงานได้มาแข่งกัน น้ำทุกหยดที่ทดสอบอย่างนั้นแล้วเสร็จ เราไหลขึ้นไปเก็บที่แท่นมารดน้ำต้นไม้ เศษอะคริลิกเราไม่ทิ้ง เราเก็บเอาไว้เป็นเศษแล้วมูลนิธิไหนขอมา ผมทำให้ฟรี ออกแบบให้ฟรี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย มูลนิธิสืบนาคะเสถียรก็ดี มูลนิธิกาชาดก็ดี ที่บริษัทผมถ้าท่านเข้าไปดู จะไม่มีของหรูหราฟุ่มเฟือย เราจะใช้วัสดุประยุกต์ใช้เอง เช่น ตู้วางรองเท้า ตู้วางหนังสือ ชั้นวางรองเท้าทำมาจากเศษวัสดุตู้อาบน้ำทั้งหมด เวลาจัดซื้อในองค์กรเราใช้หลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช คือประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ถ้าฟุ่มเฟือยได้ประโยชน์สูงสุดเอาไว้ก่อนประหยัด แต่ไม่ค่อยได้ประโยชน์เอาไว้ก่อน แต่เมื่อใดประหยัดเรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุดเราจัดซื้อก่อน

มาดูด้านที่ 2 ด้านคนนะครับ เรื่องคนที่ว่ายากที่สุดนะ พอบอกคนต้องมีเหตุผล แต่เหตุผลอย่างเดียวแก้ปัญหาไม่ได้ พอบอกว่าเอาความรักเข้าไปบวกด้วย บางปัญหาเหตุผลแก้ไม่ได้หรอก เช่น อ้อยเข้าปากข้าง เวลาเราจะป้อนอ้อยให้แม่ช้างกิน มีทางไหมที่จะดึงอ้อยขึ้นมา ไม่มีช้างตัวไหนกิน แต่อาจารย์พุทธทาสบอก สังเกตดี ๆ ชี มีผู้ที่ทำให้ช้างคายอ้อยให้ทันที ใครครับ ลูกช้างไง แม่ช้างทุกตัว เวลาลูกวิ่งเข้ามา สังเกตมันจะคายให้เลย ความรักแก้ปัญหาได้ ไม่ใช่เหตุผลอย่างเดียว คนร้ายเหตุผลดีกว่าคนจนเสมอ คนมีอำนาจมีเหตุผลมากกว่าคนด้อยอำนาจเสมอ เพราะฉะนั้น

เหตุผลอย่างเดียวไม่พอและปัญหาแก้ไม่ได้

ผมจะแบ่ง Stakeholder แต่ละกลุ่มด้วยความรัก กลุ่มแรกคือ ลูกค้า กลุ่มแรกผมมองเขาเหมือนคุณแม่พ่อคุณแม่ของผม เราปลูกฝังในมอร์นิงทอล์กทุกวัน สินค้าในแต่ละชิ้นที่ผลิตในโรงงานผม ขึ้นนี้เขาจะต้องรู้สึกว่าเขาผลิตให้คุณพ่อของเขาเอง มันจะผลิตอย่างไรมันจะผลิตออกจากข้างใน แล้วเราจะมาวิเคราะห์ว่าอันนี้ มันจะดีขึ้นอย่างไร พอไปติดตั้งเสร็จแล้ว ให้ไปติดตั้งเหมือนติดตั้งให้พ่อแม่ตัวเอง เราจะมีการเช็คและ Comment เพื่อกลับมาพัฒนาตลอด ให้เขารู้สึกว่าเราใส่ใจเขามากกว่าทั่วไปและบอกต่อ เพราะฉะนั้น Re-purchase order เราจะเยอะกว่าปกติ มาตรฐานอุตสาหกรรม พนักงานเราก็เชื่อว่ามาตรฐานอุตสาหกรรมตัวไหนออก เรากำลังทำงานโรงงานกระจกอบนิรภัย มาตรฐานอุตสาหกรรมเดือนสองเดือนนี้น่าจะได้ เพราะฉะนั้นตู้อาบน้ำเรา เราจะทำกระจกนิรภัยของเราเอง ในโรงงาน เวลาส่งออกก็จะแข่งขันเขาได้

ในส่วนมาตรฐานอิเล็กทรอนิกส์ ทุกชิ้นของเราได้มาตรฐานยุโรปหมด และก็การออกแบบที่บอกว่าฝ่ายออกแบบ 30 กว่าคน การออกแบบต้องได้มาตรฐาน International ISO 9001/2008 with design ดังนั้นกลุ่มลูกค้าจะพัฒนาเหมือนเขาเป็นกลุ่มพ่อแม่ แล้วเขาจะเข้ามาหาเอง บริษัทเรามีพนักงาน 400-500 คน ซึ่งเราไม่ได้มองว่าเป็นแค่พนักงาน แต่ทุกคนเป็นพี่น้องกันหมด ผมเป็นพี่คนโต ผมเกษียณตัวเองออกมาแล้ว 4-5 ปี แล้วเราสร้าง Generation 2-3 อย่างไร ปัจจุบันพนักงานของเราค่าจ้างและโบนัสเราให้สูงกว่าตลาดมากไม่ได้ เราให้สูงไม่ได้ เราเป็น SME แต่เราให้มากกว่านั้น คือความรักที่เราให้ เดียวมันเกิดแนวทางที่ต่อยอด เช่น ใครต้องการเรียนต่อ ถ้าทำงานครบ 2 ปี มีผลการทำงานที่ดี มีเรื่องของมาตรฐานคะแนนคุณธรรม ที่บริษัทไม่ได้ประเมินแค่ความเก่ง แต่ประเมินความดีด้วย แล้วเราจะประเมินแล้วจะให้ทุนเขาจบออกมาแล้วไม่มีข้อผูกมัด

“...เรื่องคนที่ว่ายากที่สุด พอบอกคนต้องมีเหตุผล แต่เหตุผลอย่างเดียวแก้ปัญหาไม่ได้ พอบอกว่าเอาความรักเข้าไปบวกด้วย...”

ถ้าเขามีบุตร ผมมีทุนการศึกษาให้จนถึงปริญญาตรี แต่อาจไม่ถึงกับ International เรามี Day Care เล็ก ๆ เลี้ยงบุตรถึง 15.30 น. ถ้าใครไม่มีคนดูแลเด็กที่บ้าน เอรารถโรงเรียนมาส่งเด็กที่โรงงาน แล้วเรามีนมให้เด็กดื่มคนละกล่อง พนักงานมีหมูนเวียนจิตอาสาสอนเด็ก พอเลิกงาน 17.00 น. เด็กพวกนี้มีลุงป้าน้าอาเต็มไปหมดเลย กลายเป็นว่าความอบอุ่นมันเริ่มกระจาย เหมือนครอบครัวใหญ่ไม่ใช่โรงงาน ที่นี่เราสอนทุกคนต้องเป็นอาจารย์ เขาจะภูมิใจถ้าคุณเรียกเขาว่าอาจารย์ คุณเก่งอะไรให้เขียนลงใส่กระดาษ ผมรวมกลุ่มเป็นชมรม คนที่เก่งคอมพิวเตอร์จับกลุ่มกับเพื่อนที่จบคอมพิวเตอร์ คุณเป็นครูสอนคอมพิวเตอร์ หลังเลิกงานจิตอาสาคนบางคนเก่งดนตรี เรามีห้องซ้อมเล็ก ๆ ซ้อมอุปกรณ์ดนตรีให้ห้องเล็ก ๆ พักผ่อน บางคนชอบทำขนม บางคนเก่งทำแกงเหี่ยว แกงใต้ ทำเป็นกองทุน เชื้อไหมครับ ปัจจุบันมีเมนูใหม่ ๆ กลับไปทำให้ลูกกินเกือบทุกวัน จนปัจจุบันแม่ไม่เชื่อแล้วว่าลูกไปทำงานจริง ทำไม่มีขนมมาให้อีกแล้ว ความสุขมันกระจายไปที่บ้านด้วย

บางครั้งพนักงานอยากมีรายได้พิเศษเสริม โดยไม่กระทบงาน เรามีพนักงานที่เก่งด้านหัตถกรรมหรือเชิญคนจากข้างนอกมาสอน แค่ว่าจะมีอาชีพเสริม ใครต้องการทุนดี เราเชิญอาจารย์โยคะมาสอนหลังเลิกงานได้ ไม่เว้นแม้แต่คนชอบพระเครื่อง ที่มีชมรมพระเครื่อง วันจันทร์เช้า ๆ อาจจะมาคุยว่าวันอาทิตย์ไปเจอพระอะไรใหม่ ๆ ไม่ใช่ว่ารู้สึกวันจันทร์แล้วไม่อยากทำงาน เรามีโอกาสเจอเพื่อนที่ชอบอะไรเหมือนกัน ที่บริษัทบริหารพนักงานอย่างนี้ครับ เงินได้ไม่สำคัญเท่าเงินเหลือ คนหนึ่ง 20,000 ไม่เคยเหลือเลยกับคนหนึ่ง 15,000 เหลือทุกเดือนอันไหนดีกว่า เพราะฉะนั้นเราจะบริหารเงินเหลือ

ผมจะสำรวจค่าใช้จ่ายทุกคน ค่าใช้จ่ายแต่ละเดือน อะไรบ้าง แล้วจัดกลุ่มค่าใช้จ่ายอะไรมากที่สุด ที่เราลงไปช่วย แล้วทำให้เขามีเงินเหลือเลยคือค่าอาหารกลางวัน บางคนบอกไปกินข้าวแกง 35 บาท 2 ชาม ยังไม่อิ่มเลย แล้วถ้าเราทำอาหารเอง 10 กว่าปีที่สำรวจมา เมนูบุฟเฟต์กับข้าว 2 อย่าง กับข้าว 2 ชาม เรียกว่าหิวละ 13 บาท ทำให้เขามีเงินเก็บเพิ่ม 70 บาทต่อวัน คุ่มใหม่ ดีกว่าเอาเงินให้เขาเพิ่ม เราทำให้เขาเห็นคุณค่าของเงินทุกบาท เพราะฉะนั้น ทุกคนจะมีข้าวแล้วข้าวตกได้ไม่อั้น แต่มีข้อแนะนำ ถ้าท่านไหนจะเอาไปใช้ ต้นเดือนข้าวอย่าหุงเยอะ เงินเดือนเพิ่งออกเหลือประจำ พอปลายเดือนหุงดับเบิ้ลเลย เงินเดือนหมดแล้วกินเยอะแล้ว เพราะฉะนั้นเราจะมีข้าวที่สมดุลกัน แล้วเราจะทำคำถามว่าคนชอบเมนูไหนอันไหน คนไม่ชอบเราก็จะไม่ทำ

กลางวันพนักงานบางกลุ่มไม่อยู่โรงงาน กลุ่มนั้นเป็นพนักงานติดตั้งสินค้า ต้องเข้าไปในเมืองเช้า ๆ 7 โมงครึ่งจะมาเข้าคิวกัน เราจะทำชุดอาหารกลางวัน เหมือนชุดใส่บาตรพระ เคยเห็นไหม น้ำติ่ม น้ำหวาน โอเลี้ยงชาเย็น เดียวนี้แก้วละ 20 บาท เชื้อไหมครับ ต้นทุน 6 สลึงรวมน้ำแข็ง ผมเลยไปศึกษาให้เลี้ยงคนในโรงงาน แต่มีข้อแม้ให้จับกลุ่มหมูนเวียนตกให้เพื่อนให้เห็นถึงความสุขจากการแบ่งปัน ได้รับอย่างเดียวยังไม่ได้ แต่บริษัทลงทุนให้เขา เพราะฉะนั้นเลือกเลยว่าจะดื่มอะไร กระเจี๊ยบ ชาเย็นฟรีหมด เรามีตู้เย็นมือถือบริการให้เขาและเป็นกระติกน้ำแข็งบริการแต่ละจุดในโรงงาน เนื่องจากเราติดแอร์ทั้งโรงงานไม่ได้หรอก เพราะฉะนั้น ใครอยู่ในโรงงาน คุณได้บริการน้ำแข็งทำให้คุณหมดกังวล

“...แผนกไหนที่พนักงานรักครอบครัว ไม่มีปัญหาครอบครัว ผลการงานจะดีกว่าแผนกที่พนักงานมีกิ๊กเยอะ...”

ใครเกิดวันไหนเป็นวันสำคัญที่สุด ไม่ต้องทำงานและที่สำคัญมีเค้ก 1 ปอนด์มอบให้ เขาดีใจนะที่ผู้บริหารเห็นคุณค่าของเขา และคุณมีสิทธิได้ของขวัญวันเกิด แต่มีข้อแม้ ลุ้นเอาชนะจับสลาก 1,000 บาท 500 บาท ตัวเล็กสุดตัวหนึ่ง 2 ใบ กับแฟนแล้วกลับมาเล่าให้ฟัง คนที่ได้ของขวัญวันเกิดเขาไม่ได้เอาของเลี้ยงเพื่อนรู้จักให้กัน ที่นี้ไม่ได้สอนให้รับอย่างเดียว เสียนิสัย เขาจะไปซื้อกล้วยเลี้ยงเพื่อนเป็นเครื่องเห็นมัย 40 บาท 50 บาท ที่นี้ไม่มีคอฟฟี่เบรกเป็นคุกกี้ กินกล้วยฟรี มีข้อแม้คุณกินกล้วยเขาแล้วคุณต้องเขียนสแปชีเบียร์เคยให้เขานะ เมื่อกล้วยถูกกินหมดเครื่องเหลือการ์ดไว้ด้วย

บางคนรู้แต่วันเกิดตัวเอง เราจึงเก็บบันทึกวันเกิดพ่อแม่พนักงานเอาไว้ เรามีอุปกรณ์ให้คุณทำให้พ่อแม่มีความสุข ถ้าคุณต้องการส่งของขวัญ เราส่งพัสดุให้ฟรี พ่อแม่จะนั่งเฝ้าเลย จากพนักงานแต่ก่อนไม่จำวันเกิดแม่เลย แต่พออยู่บาร์ธรมติไซน์จำได้เลย เป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องทำ บางคนบอกพ่อแม่เสียชีวิต เราจัดให้ส่งให้ได้ถึงเลย นิมนต์พระมาบอสังฆทานให้ พนักงานทำบุญให้พ่อแม่เสียชีวิตแล้วถึงละ 1-2 ร้อยไม่เยอะ แต่เขาเห็นคุณค่า แม้ว่าพ่อแม่ที่ลาออกไปแล้ว วันครบรอบแต่งงาน แจกช่อดอกกุหลาบ บางคนถ้าคู่สมรสอยู่ที่บ้าน ก็ให้เอาช่อดอกไม้ไปมอบให้คู่สมรสที่บ้านได้ ใครที่ไม่มีคู่สมรสสามารถขอได้ 14 กุมภาพันธ์ เอาไปมอบให้แฟน กิจกรรมนี้มันเกี่ยวอะไรกับงาน ท่านเชื่อไหมมีหลายแผนกเราจะวัดผลเลย แผนกไหนที่พนักงานรักครอบครัว ไม่มีปัญหาครอบครัว ผลการทำงานจะดีกว่าแผนกที่พนักงานมีกิ๊กเยอะ วัน ๆ สมาริไม่อยู่กับเนื้อกับตัว พนักงานบางทีคิดอะไรก็ไม่รู้ ข้อความลบทุกอย่างในมือถือ ผมไม่รู้ทุกอย่างลบ

ทำให้ข้อมูลบางอย่างมันหายไป ยุ่งเลยนะ เพราะฉะนั้นสำคัญตรงนี้

ที่บริษัทมีปัญหาเรื่องยาเสพติด เพราะอยู่ในแหล่งวังน้อย จ.อยุธยา ผมมีเคสลับให้ยาเสพติดลดลง ทุกเดือนผมจะสุ่มโรงงานวันหนึ่งตอนเช้า ห้ามคนเข้าคนออก สุ่มตรวจปัสสาวะทุกคน ใครมีปัญหาฉีดยาไม่ได้ออก เรียกมาคุยด้วยความรัก จะบำบัดไหม เราส่งไปให้ ถ้าคุณกินยา เราส่งไปตรวจต่อที่โรงพยาบาล แล้วผมจะส่งไปตรวจสุ่มคุณเป็นพิเศษ โทกเราไม่เอาไว้ แต่ถ้าเจอครั้งที่ 2 เราไม่ไว้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นพนักงานจะซีเรียส หลังโรงงานมีที่ดินเหลืออยู่ เราจับกลุ่มพนักงานไม่ถูกกันไปทำงานด้วยกันทำนาชีวภาพ หลังจากโรยปุ๋ยให้หวานเก็บเกี่ยว มันรักกันเป็นเพื่อนซี้กัน พอเวลาทุกข์ด้วยกันจะรัก เรามีฟาร์มเพาะเห็ดในราคาขายต่ำกว่าตลาดให้พนักงาน ที่สำคัญเราสอนพนักงานนั่งเห็ดเห็ดในโรงงาน และเวลาแจกที่บริษัทไม่ได้แจกเงิน แจกก้อนเห็ดให้เขาไปทำที่ไถ่ถอนบ้านพนักงานเรากลุ่มนี้จะมีเห็ดที่อร่อย สดที่สุดกิน เพราะเห็ดเอาได้เลย

วันพ่อวันแม่ไม่เคยปล่อยผ่าน ทุกคนจะมีกิจกรรมแต่ละปีสลับกัน กิจกรรมคือคุณต้องเขียนการ์ดความตั้งใจพ้องถึงแม่ โดยเฉพาะพนักงานใหม่ ๆ และผู้บริหารทุกคนต้องอ่านเองและให้รางวัลและทุกปีพนักงานและผู้บริหารมาเล่าให้ฟังคนที่ได้รางวัลที่เขียนให้พ่อแม่จะเป็นคนที่หน้าตาน่ากลัวที่สุดทุกปี หนาวเพิ่ม เราเจอยังกลัวเลย แต่เขามีจิตใจที่งดงามเขาจะเล่าถึงความกตัญญูและซึ่งถึงบุญคุณอย่างไร ตรงกันข้ามกับพนักงานที่สำอองที่กิจกรรมพวกนี้ไม่ค่อยเข้า เราารู้เลย

ว่าถ้าพนักงานไม่รักครอบครัวหรือรักพ่อรักแม่ โอกาสที่เขาส่งรักองค์กรเรามีเยอะไหม ตอบได้ว่ามีน้อยนะ เพราะฉะนั้น การสร้างคนมีคุณธรรมไม่ใช่ส่งคนเข้าวัดนะ ให้รักคนที่ควรรักก่อน คนที่ให้กำเนิดคุณ ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องก่อนแล้วค่อยไป ทำกับคนอื่น แต่บางอย่างต้องทำพร้อม ๆ กัน แต่ไม่ได้อยากให้มองว่าต้องส่งเข้าวัดอย่างเดียวเลยนะ

มาตรฐาน CSR ที่บริษัทบอกว่าไม่ใช่เงินเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เกิดจากข้างบนแต่เกิดจากข้างล่างขึ้นมา และไม่ได้ทำเป็นกิจกรรม แต่ทำเป็นโครงการระยะยาว ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ทุกโครงการต่อเนื่อง ผมแบ่ง CSR เป็น 6 มิติ คือ ชุมชน การศึกษา อาชีพ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และสังคม

1

ด้านแรกด้านชุมชน เราอยู่รังสิตคลอง 3 ติดกับคลอง 4 ตรงนั้นจะมีสถานสงเคราะห์ทุกวันพุธเราจะมีรถรับส่ง โดยคุณไปแล้วคุณต้องเล่าว่าคุณไปทำอะไร รู้สึกอย่างไร บางคนบอกไปที่นั่นป้อนอาหารเด็ก เขาไม่รู้เลยว่าพี่เลี้ยงเด็กที่นั่น ต้องดูแลเด็ก 20-25 คน ท่านว่าพ่อแม่ที่เอาเด็กมาฝาก กลับมาเยี่ยมลูกตัวเอง เยอะไหม ไม่ถึงครึ่ง เด็กบางคนพ่อแม่มาฝากแล้วไม่เคยไปเยี่ยมลูกเลย

แล้วเขาชี้ให้เราดูว่าเด็กบางคนผิวสีก็ต่างกัน แต่มีแม่คนเดียวกัน แล้วมาฝากทุกปีเลย กลับไปปูกกลับมาฝากอีก ปัญหาสังคม ไม่ใช่ชน้อยเลย พนักงานได้เข้าไปป้อนข้าว 1 ต่อ 20 เขาเล่าว่า เขาเอาเด็ก 20 คนนั่งล้อมวง เด็กที่ยังกินข้าวเองไม่ได้ เอาข้าวคลุกใส่กะละมังใหญ่ให้เด็กคนแรก ป้อนข้าวก่อนแล้ว เด็กคนที่ 2 จะอ้าปากอัตโนมัติ คนที่สามต่อ ๆ ไป อัตโนมัติอย่างรวดเร็ว เด็กที่นี่พัฒนาการเคี้ยวไวทุกคน เคี้ยวข้าวไม่ครบรอบ กินรอบต่อไปไม่ทัน พนักงานป้อนอย่างมีความสุขตอนเที่ยง

ต่อจากนั้นไปป้อนยาที่ห้องพยาบาล ท่านเชื่อไหมว่า ห้องพยาบาลที่เด็กที่โดนทิ้งเวลาเขาป่วย เขาจะคิดถึงแม่ที่สุด เขาจะลุกขึ้นเอามือกระดืบ ๆ ขึ้นเอามือเกาะลูกกรง แล้วเขาลูกกรงสแตนเลสร้องดังที่สุดในชีวิต ร้องเรียกแม่ ทันใดนั้นเองเด็กคนอื่น ๆ อีก 30 เดี๋ยวจะทำปฏิกิริยาเหมือนกัน คือลุกมาเกาะลูกกรงเหมือน ๆ กัน แล้วพนักงานมาแล้วทั้งน้ำตา

ว่าเขาได้ยินเสียงเขย่ากรงนั้นเขาจับไม่ได้ ถ้าพ่อแม่ตัวจริงได้มารับฟังนะ เขารู้สึกว่าทำไมต้องเอาลูกตัวเองมาทิ้งที่นี่ พนักงานบางคนบอกว่าที่สุดสุดคือได้กอดเด็ก พี่เลี้ยงที่นี่ไม่ได้กอดเพราะกอดไม่ทัน แต่พนักงานเราพอได้กอดเด็กจะกอดไม่ปล่อย เอาหัวชนบ่าแล้วเรียกพ่อครับหรือแม่ขา พอกอดเสร็จ เด็กในห้องอีก 39 คน ห้องนี้จะมี 40 คน ท่านทราบไหมว่าเด็ก 39 คนมีปฏิกิริยาเหมือนกันหมด คือต่อคิวเรียง 1 เรากอดเด็ก 10 วินาที เด็กคนที่ 2 เริ่มกระตุก ขาคนแรกหมดเวลาขอหนูกอดบ้างสิ เราต้องปล่อยเด็กคนแรกแบบจำใจนะ เด็กคนแรกไม่อยากจะลงหรอก แต่รอคิวอีก 39 คิว พอกอดเด็กคนที่ 2 เด็กคนแรกไปไหนรู้ไหม ไปต่อคิวสุดท้ายใหม่ กอดอยู่ 1 ชั่วโมงคิวเท่าเดิม แขนตะคริวจะกินแล้ว เด็กไม่รู้ พนักงานบอกว่ายิ่งกว่านั้น พอจะถึงคิวเขาเองที่กอดดีใจกว่าได้ของเล่นอีก มีคนให้ความรัก พนักงานบอกว่าอันนี้คือความสุขที่เขาไม่เคยได้รับ โรงงานไม่ได้สอนเขา แต่เขาบอกว่าสุขจากการให้คนที่ไม่ใช่ญาติ

ทางสายเลือดมันสุขแบบนี้ พอท่านทำ วัฒนธรรมองค์กร จะเริ่มเปลี่ยน สุขเกิดจากการให้ ให้เขาสัมผัสเอง

เอาช่างไปซ่อมอุปกรณ์อะไรต่าง ๆ อีกส่วนหนึ่งไปช่วยคุณตา คุณยาย แก่อยากอ่านหนังสือ ไปตัดแว่นให้ คุณตาคุณยาย บ้านพักคนชราที่คนกรุงเทพฯ ถ้าเอาไปฝากเขาจะรับตายาย มาเลี้ยง เกินกว่าครึ่งลูกหลานไม่เคยมาเยี่ยม ทั้ง ๆ ที่สัญญาว่าจะมาเยี่ยม ช่วงทุกข์สุดคือช่วงเดือนแรก เวลาได้ยินเสียงรถยนต์จอดหน้าตึก คุณตายายน้องใหม่ทุกคนจะมาเกาะหน้าต่าง ลุ้นว่ารถยนต์เสียงนี้ ลูกชายลูกสาวตัวเองหรือเปล่า พอไม่ใช่ แกจะกลับไปร้องไห้ทีเดียวไม่หยุด จนกระทั่งหลายเดือนหลายคนเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต หลายคนไม่ถึงปีเสียชีวิต

ติดต่อกันไม่ได้ ไม่มีสวดศพ คุณตาคุณยายที่บางคนน่าสงสาร ทั้งชีวิตเลี้ยงลูก แต่ลูกหลานไม่รู้รัก พนักงานตั้งกองทุน คุณตาคุณยายคนไหนไม่มีพิธีสวดศพ เราจะมีพิธีให้น้อย 1 คืน ถึงแม้ว่าไม่ใช่พ่อแม่แท้ ๆ แต่ท่านก็คือคนไทยเหมือนกัน บางวันพุทก็เอาหนังสือไปอ่าน คุณยายอยากอ่านธรรมะ บางทีไปป้อนอาหาร ไปทำความสะอาดห้องน้ำ บางคนไปอาบน้ำให้คุณยายที่เป็นอัมพฤกษ์ช่วยตัวเองไม่ได้ พนักงานผู้หญิงจะกลับมาเปิกหมด แต่เย็นหัวใจ นึกเท่าไรก็มีความสุข อันนี้ตึกคุณยายอยู่ตรงข้ามตึกคุณตา คุณยาย บ่นเสมอว่าอาบน้ำที่ไร เปลี่ยนผ้าถุงที่ไร ตาฝั่งนั้นชอบมอง จิ้งขอให้เราเย็บผ้ามานไปให้ท่าน บางทีประตูปานเลื่อนเสีย ต้องรีบซ่อมเลย บางทีหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็ไปเยี่ยมคุณตา คุณยาย

2

มาดูด้านการศึกษา ด้านนี้หลายองค์กรท่านลองเอาไปให้ผมตั้งกองทุนเล็ก ๆ ชื่อกองทุนพี่น้องบาร์ธูมช่วยสังคม โดยให้พนักงานเขียนเงินเดือน หักจากเงินเดือน เขียนเท่าไรบริษัทจะเพิ่มให้อีก 1 เท่า คนดูแลกองทุนนี้ไม่ใช่บริษัท คุณต้องเลือก ตัวแทนมาประชุมกันทุก 2 อาทิตย์ จดรายงานประชุมและเอาเงินไปทำอะไร ปีหนึ่งได้หลายแสนบาท

เชื่อไหมครับว่าปีแรกยังไม่เข้าที่เข้าทาง พอทำไปสักระยะหนึ่ง เขาจะรู้ว่าสิ้นเดือนจะไปช่วยคนที่ด้อยโอกาส ใครที่เขาพอจะช่วยได้ มันต่างจากแต่ก่อนนะ ที่แต่ก่อนจะมองว่าฉันจะได้อะไร ทำไมบริษัทไม่ให้ฉันเพิ่ม กลายเป็นฉันจะให้ใคร พอคุณรักคนอื่น ความเห็นแก่ตัวจะลดลงอัตโนมัติ แล้วเราจะอยู่ร่วมกันระยะยาวได้โดยอัตโนมัติ

พอเหลือเงิน เงินกองทุนเหลือ เขาจะไปสร้างโรงเรียนปีละ 1 โรง โดยเขาเลือกกันนะ โดยชาวบ้านมีข้อแม้ว่าต้องไม่คิดค่าแรง เราหุงอาหารให้คุณกิน คุณต้องจิตอาสาามาทำให้ หลังจากนั้นพนักงานส่งช่างไปติดตั้งสายไฟ ทำห้องน้ำ

เดินทางขึ้นไป บางพื้นที่ต้องเดินทางขึ้นไป เช่น พื้นที่ อ. เฉลิมพระเกียรติ จ. น่าน ไม่มีรถนะครับ ครูอายุเกือบ 50 แล้ว ท่านเดินขึ้นไปเกือบ 20 ปี ทางชันกว่า 30 องศา ลำบากมาก บางพื้นที่ถนนเข้าไม่ถึง ต้องนั่งแพต่อแพเข้าไป นั่งรถในช่วงหน้าแล้งใช้เวลา 3 วัน อ. อมก๋อย อ้อมทาง ลำน้ำงามมีเขาสสูง ในหมู่บ้านนี้มีโรงเรียน เด็กต้องเดินทาง 2 ชั่วโมงไปเรียน โรงเรียนเล็ก ๆ นี้ใช้บแค่ 7 หมื่น ใช้วิธีนี้ คือไม่ไปจ้างให้พนักงานไปร่วมทำบุญร่วมกัน แล้วเวลาไป เราจะไปช่วยสอนหนังสือ มีทีมงานหรือตัวผมเอง 10 กว่าปีที่ผ่านที่ผมเปลี่ยนจากนักธุรกิจมาทำงานเพื่อสังคม เพราะแรงบันดาลใจพวกนี้

ผมได้เข้าป่ามา 10 ปีแล้ว เรามาเจอบางพื้นที่ไม่คิดว่ามีครู
กลัมาสอน ต้องเดิน 3 วันกว่าจะถึงโรงเรียน โรงเรียน
กลุ่มแรก ๆ ที่ผมไปคือ อ. อุ่มผาง จ. ตาก อยู่ในเขตมรดกโลก
เป็นทุ่งใหญ่นเรศวรตะวันออก มีมากกว่า 10 โรงเรียน
เชื่อไหมครับว่าแกละเคยชวนผมไปเดินครั้งหนึ่ง เคยไหม
เดิน 1 ครั้ง ถอยหลัง 2 ก้าว ใส่รองเท้าบูทเลย ใส่เสื้อกันฝน
เดินหน้าฝน โคลนถึงน่องเดินต่อไม่ได้แล้ว คุณต้องถอนเท้า
ออกมา แล้วหาที่เดิน ผ่านลำห้วยที่เขียวไม่มีสะพานเลย
ลำห้วยแม่จันทร์ที่ไหลลงมาสู่เขื่อนเขาแหลม เขื่อนศรีนครินทร์
พอหลังจากไปขึ้นใจ เด็กมารอครู ครู 1 คนสอนเด็กลูกศิษย์
ตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยม 6 แกสอน 30 วัน ไม่เหมือนเรานะ
มีเสาร์-อาทิตย์ แกสอนวันที่ 1-21 รวด แล้วหยุด 8 วัน
แกต้องเดินลงดอยมา 3 วัน ถามว่าแกได้พักจริง ๆ กี่วัน
แกได้พัก 2 วัน เพราะต้องเผื่อเวลาเดินขึ้นไปโรงเรียนอีก 3 วัน
แกสอนอย่างนี้มา 10 กว่าปี ผมไปเจอแล้วผมขนลุกเลย
แล้วผมไม่มี เวลาป่วยนี้เด็กเสียชีวิตเยอะมากจากไข้มาลาเรีย
แกไปเรียนวิชาการป้องกัน ตรวจเช็คขอรับบริจาค
กล่องจุลทรรศน์ หาวิธีการให้ยา จนปัจจุบันไม่มีประวัติ
การเสียชีวิตอีกเลย ครูแบบนี้มีเยอะ ไม่ใช่ข้าราชการด้วย
แต่เป็นการต่อสัญญาปีต่อปี

ผมมีโอกาสไปช่วยสอน บางทีสอนหลายวิชา ครูคนเดียว
แกสอนเนี่ยเอาเด็กนั่งหลังชนกัน โรงเรียนหลังใหญ่สุดคือ
ขนาด 4x8 เมตร กระดานดำรอบ ๆ แล้วที่จะสลับสอนน้อง
เด็ก ป. 3 ต้องสอนน้องอนุบาล 3 ป. 4 สอนอนุบาล 2 ป. 5
สอนอนุบาล 1 แล้วเวลาอ่านภาษาไทย จะอ่านพร้อมกันไม่ได้
เพราะไม่ได้ยิน แกจะให้การบ้านแล้วสลับกันมา โดยคนหนึ่ง
สอนทั้ง 6 ชั้น ไม่ใช่่ง่าย ๆ นะ กลางวันหายไปหมด กินข้าว
แล้วหายไปนอนชั้นบันไดโรงเรียน ลมมันเย็น ไฟฟ้า ร้านอาหาร
ไม่มี นอกจากครูที่หายากแล้วนะ ที่หายากไม่แพ้กันคือ
คุณหมอ เวลาป่วยท่านเชื่อไหม พวกผมต้องหามไปด้วยเท้า
8 ชั่วโมง หามตั้งแต่เช้าถึงสถานีนอนมัย ผ่านลำห้วย
หลาย 10 ลำห้วย ในหลายพื้นที่นะ ที่เราติดตะเช็บขายแดน
เมียนมาร์ ปรากฏว่าไม่เคยมีเจ้าหน้าที่อนามัยมาเลย เพราะว่า
มันไกลและก็มีแค่โซลาร์เซลล์แผงเล็ก ๆ เพราะฉะนั้น
แนวทางที่ยั่งยืนที่สุดคือส่งเสริมเด็กชาวเขามาเรียนหมอ
เรียนพยาบาลแล้วให้เขากลับขึ้นไปบนดอย

ผมต้องเดินทางขึ้นดอยแล้วไปสัมภาษณ์เด็กทุกคน ผมต้องขอ
โควต้าต่อกระทรวงสาธารณสุข สถาบันพระบรมราชชนก
เรื่องพยาบาล เจ้าหน้าที่ด้านทันตแพทย์และสาธารณสุข
แล้วเพิ่มเด็กกลุ่มนี้เข้าไปและเด็กต้องมีภูมิลำเนา ผมจะ
สัมภาษณ์โดยละเอียด คนละ 30 นาที ประวัติจิตอาสาคือ
ความเป็นผู้นำ แล้วเด็กพวกนี้พอได้โควต้า ไม่ต้องไปสอบ
เพราะเด็กบนดอยและ 3 จังหวัดชายแดนใต้สอบแข่ง
กับโรงเรียนในเมืองไม่ได้หรอก แต่คุณมีข้อแม้ คุณต้องกลับ
ไปทำงานที่บ้านเกิดที่ขาดแคลน ไม่น้อยกว่าเวลาที่เรียน
เรียน 4 ปี ทำงานบนดอย 4 ปี คุณเรียนหมอ 6 ปี ต้องกลับ
ไปทำงานบนดอย 6 ปี เราให้ทุนหมด ระหว่างเรียน ต้องทำ
จิตอาสาไม่ต่ำกว่า 40-100 ชั่วโมงทุกปี คนที่เป็นประธาน
โครงการเราคือองคมนตรีเกษม วัฒนชัย ท่านให้คำแนะนำ
ที่ดีมาก

หลังจากนั้นผมมีโอกาสได้ทำงานภาครัฐกับกองทุนกู้ยืม
เพื่อการศึกษา (กยศ.) ผมเอาแนวคิดของโครงการสมเด็จพระเจ้า
ไปชายที่ กยศ. โดย กยศ. มีแนวคิดที่ดี ต่อไปจะให้ทุนเด็ก
ฟรี ๆ ไม่ได้แล้ว เพราะปัจจุบันเด็กกู้ยืมทุนเรียนเกือบ
10 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ พ.ศ. 2539 ที่เขาให้ทุน
เป็นปีแรกจนถึงปัจจุบัน เด็กไทยได้ทุน กยศ. ไม่ต่ำกว่า
5 ล้านคน ถ้าเรียนปริญญาตรีเขาออกให้หมด ปกติคนหนึ่ง
2 แสนกว่าบาท ท่านว่าเด็ก 5 ล้านคน จบแล้วประมาณ
3 ล้านคนจ่ายคืน กยศ. ให้รุ่นน้องเรียนต่อเยอะไหม
แต่ก่อนไม่รู้แต่ปัจจุบันพอรู้ข่าวผมใจหายเลย 2 ใน 3
ชักดาบเบี้ยวหนี้กันหมด จำนวนมากทำงานในภาครัฐ
จำนวนมากทำงานในรัฐวิสาหกิจ อาชีพที่ทำเงินดีที่สุดคือ
อาชีพที่เบี้ยวหนี้มากที่สุด แพลกใหม่ ไม่ใช่คนไม่มีเงินนะ
แต่ยังฉลาดตรงนั้นนะ แล้วถามว่าเป็นเงินก็มากน้อย
ท่านทราบไหมเงิน 5 แสนล้าน ปรากฏว่าที่ชักดาบอยู่
มากกว่า 2 แสนล้าน

เราเอาไปบอกว่าเราทำโครงการ ผมเป็นเอกชนรายแรก
ที่ไปขอว่าขอตรวจสอบพนักงาน 500 คน แล้วผมจะหัก
เงินเดือนที่ติดหนี้ กยศ. คืนทุกเดือนเป็นต้นแบบ หลังจากนั้น
ไปที่กรมบัญชีกลาง ไปที่รัฐวิสาหกิจบางแห่ง ลงนาม MOU
กับปลัดกระทรวงการคลังซึ่งมากกว่า 50 รายแล้ว พอเราทำ

โครงการนี้แล้วออกสื่อ ปัจจุบันป็นปีแรกที่รัฐบาลไม่ต้อง
เติมงบลงไป มันเริ่มเกิดโมเมนตัมกระแสของสิ่งที่ตึงมากขึ้น
ในสังคม เรามีเงินคืนมาปีหนึ่งมากกว่า 3 พันล้าน จากแต่ก่อน
คืนไม่กี่พันล้านไม่ถึงหมื่นล้าน เราต้องเติมเงินให้เด็กรุ่นใหม่
2 หมื่นล้าน ปีหนึ่งเรียน 2-3 แสนคน เด็กทุกคนต้องทำ
จิตอาสาไม่ต่ำกว่าปีละ 36 ชั่วโมง อันนี้จากแนวทาง
ที่ผมใช้ในโครงการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 10 ปีที่แล้ว กยศ. รับไปแล้ว
ต่อไปจะเกิด 36 ล้านชั่วโมงความดีทั่วประเทศในปีหน้า
ซึ่งจะเป็นอะไรที่งดงามมาก ขณะเดียวกันเราไปเห็น
ครูที่เสียสละ เราเห็นว่าครูแบบนี้ที่ต้องเดิน 3 วันและเสี่ยงภัย
ทำอะไรให้คนไทยไม่ลืมเขา ปีที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาสิ้นพระชนม์จึงขอพระราชทาน
พระนามท่าน ท่านเสมือนครูแผ่นดิน ทำโครงการเชิดชู
คุณครูที่เสียสละ มอบรางวัลและสร้างกระแสคนดีในสังคม
พวกเราไปเป็นจิตอาสาซึ่งเป็นงานหลักงานหนึ่งของผม

พอเกษียณอายุตนเอง ผมไปทำงานร่วมกับครูที่อยู่ในพื้นที่
ไกล ๆ 3 หน่วยงาน ได้แก่ สพฐ. ดชด. กศน. คำนครปีละ
10 คน สัมภาษณ์เสร็จเราลงพื้นที่ 1 เดือน ไปกินนอนกับครู
เพื่อดูว่าครูเสียสละอย่างไร ไปอยู่บางพื้นที่ที่ไม่มีไฟฟ้า
บางพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมภาษา บางพื้นที่ที่เป็นคนนับถือ
ศาสนาคริสต์ทั้งหมด แต่ไม่มีอบายมุขเลยแม้แต่คนเดียว
โดยมีครูเป็นต้นแบบ เราไปเจอโรงเรียนที่ไม่มีหมอ แต่ครู
เป็นมาลาเรีย 20 กว่าครั้ง ในรอบ 10 ปี ครูให้ยาตัวเอง
แล้วครูไม่คิดจะลงจากดอย ยังมีนะครับเยอะเลย เราเชิญครู
ที่เสียสละมาปีหนึ่ง 3 หน่วยงาน หน่วยงานละ 3 คน
มามอบรางวัลในวันที่ 6 พฤษภาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันประสูติ
ของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ปีนี้ครั้งที่ 7 ครูบางคน
เปลี่ยนชีวิตท่านได้ เช่น ครูณฤมลที่ผมไปช่วยเธอสอนหนังสือ
เดิน 3 วัน ที่ อ. อัมพวา เธอเป็นหมอตระกูลมาลาเรียให้เด็ก
ครูพิศมัยสอนที่แม่ฮ่องสอน อ. อดภัย เดิน 3 วัน ล่องแพ
ต่อด้วย เวลาเดินลงมาน่ารักมาก แกเอารูปมาให้ดู เด็กไม่ทั้งครู
เดินมาส่งครู 3 วัน เด็ก ป. 6 เดินมาส่งครู แล้วรอครูที่หมู่บ้าน
ตีนดอย ให้ครูพัก 2 วัน แล้วรอครูกลับมา หนูจะเดินไปส่งใหม่

ครูท่านหนึ่งเป็นชาวอาข่าน่ารักมากเลยสอนคณิตศาสตร์
สอนเด็กโดยมีเคล็ดลับก็คือสอนเด็กให้ใช้วิชาหุ่นยนต์

ให้ประดิษฐ์ประดอยหุ่นยนต์ ไม่ไผ่เยาะเอาไม่ไผ่ตัดต่อมาทำ
หุ่นยนต์ แล้วเชื้อไหมครับ หุ่นยนต์เก็บขยะมีรีโมทคอนโทรล
เป็นบั้งไม้ไผ่ เชื้อไหมครับเด็กคนนี้ประกวดได้ที่ 1 ระดับ
ประเทศ โดยคนที่ได้ที่ 2 ผลิจากเลโก้ เป็นเด็กในเมือง
เมื่อประมาณ 7-8 ปีที่แล้วได้ไปญี่ปุ่น ได้ตัวเครื่องบินไปกลับ
3 ที่นั่ง เด็กที่ไม่เคยออกจากหมู่บ้าน ไม่เคยออกจาก
อำเภอเลย ได้บินไปโตเกียว ผมอยากรู้เหมือนกันว่าเด็ก
รู้สึกอย่างไร เลยขึ้นไปสัมภาษณ์เป็นอย่างไรบ้าง เด็กตอบว่า
พวกเราเห็นญี่ปุ่นแล้วดีใจมาก ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศ
ที่สะอาดมากเลยครับ ไม่มีขยะ เขาสัญญาเขาจะพัฒนา
หุ่นยนต์เก็บขยะ เขาฝันเห็นประเทศไทยสะอาดเหมือน
ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไทยจุดไหนไม่รู้นะ เขาเห็นแค่
ในหมู่บ้านเขา กลับมาเขาทำได้ที่ 1 ถึง 2 ปีซ้อน

ครูที่เป็นต้นแบบของผมเป็นครูที่อยู่ในพื้นที่ลอบสังหารครู
มากที่สุด อยู่ที่ อ. ศรีสาคร จ. นราธิวาส ครูเคยมีอยู่ 10 คน
มีนักเรียนประมาณ 500 คน ปัจจุบันครูเหลืออยู่ 5 คน
ที่เหลือโดนลอบสังหาร เป็นเราเรายังอยู่ใหม่ เงินเดือน
15,000 บาท ท่านบอกว่า ถ้าท่านไม่อยู่แล้วใครจะมา
สอนหนังสือเพราะพอเสียชีวิตไม่มีใครกล้ามาเติม แต่ที่
น่าประหลาดใจกว่านั้นคือท่านมีบุตรที่เป็นผู้ชาย 2 คน
จบปริญญาตรี เมื่อปีก่อนพอบุตรจบปริญญาตรี บุตรสมัคร
ทำงานอาชีพอะไรทราบไหม เขาจบมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ขอสมัครเป็นครู จชต. เหมือนพ่อ ในพื้นที่โรงเรียนใกล้ ๆ
ที่มีการลอบสังหารครู ไอ้โหดแล้วคนเป็นพ่อทุกข์ได้
ลำบากเสี่ยงภัยได้ แต่เราจะไม่ยอมให้ลูกเรามาเสี่ยงตาย
แต่ลูกบอกไม่ได้ พ่อทำได้ หนูก็ต้องทำได้ ท่านเพิ่งได้รับ
รางวัลของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เมื่อไม่กี่ปีก่อน
สุดยอดจริง ๆ นะครับ ท่านบอกท่านรักสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สุดหัวใจ คำว่ารัก แค่ว่าทรงพระเจริญไม่พอ
พระองค์เสด็จพระราชดำเนินเกือบทุกปี ท่านจะต้องอยู่ที่นี้
ผมเห็นเยอะมากคนไทยลักษณะนี้ เรามีโอกาสเชิญชวน
สื่อมวลชนมาทำข่าวเรื่องราวครูดี ๆ ธนากรไทยพาณิชย์
มาให้รางวัลครู ให้ครูทุกคนมาเจอกันปีละครั้งมาแลกเปลี่ยน
มาให้กำลังใจกัน หนังสือดี ๆ ที่ทางธนากรไทยพาณิชย์
แจกฟรีเป็นอีบุ๊ก ถ้าท่านศิษย์ในภูเก็ตพิมพ์ว่า ครูเจ้าฟ้า
กรมหลวง จะไปเจอเว็บลิงค์ดาวน์โหลดฟรีเก็บเอาไว้จะครับ

เราไปถอดสิ่งดี ๆ ที่ตั้งงามของท่าน อ่านแล้วจะได้เติม
बाटเตอริ์ในตัวเอง เวลาเราเหนื่อยเราท้อ เราทุกข์
อ่านเรื่องราวของครูแคว้นเดียวต่อวันจะรู้สึกดีใจมาก

ผมมาบรรยายให้ภาคธุรกิจฟังเยอะ พอลงเวทีคนมาหาเยอะเลย
บอกว่าผมมีโรงงานรองเท้าเด็ก ผมอยากฝากรองเท้าไปให้
โรงเรียนที่ครูได้รับรางวัลได้ไหม คำว่าไม่มีโอกาสไปหรอก
เอาอย่างนี้ ครูบอกว่าให้เด็กทำความดีตามแนวทางของ
สมเด็จพระเจ้าเพื่อแลกรองเท้า คุณทำดีแล้วคุณได้ดี จะได้เป็น
วัฒนธรรมใหม่ของประเทศ การเป็นวิทยากร ผมเป็นนักธุรกิจ
ถ้าผมทำธุรกิจ 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ผมได้รับรางวัล กปร.
ธุรกิจผมอาจโตกว่านี้หลายเท่า การที่ผมมาเป็นวิทยากรปีหนึ่ง
100 วัน ผมพูด 6-9 ชั่วโมงจนเสียงไม่ค่อยมี ถามว่าเพราะอะไร
ผมต้องการเอาของวิเศษส่วนหนึ่งให้พวกเราทุกคนที่เป็นคนไทย
ลูกที่เป็นที่รักของพ่อทุกคน เชื่อไหมว่าผมมีโอกาสได้บรรยาย
มากกว่า 20 มหาวิทยาลัย ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ใช้ผมมากที่สุด แล้วก็หลักสูตร กพ. นปส. แล้วก็สำนักงาน
ทรัพย์สินกิติ กพร. กิติ มูลนิธิต่าง ๆ และได้มีโอกาสเป็น
อาจารย์พิเศษในเรือนจำ ได้เข้าคุกกับเขาด้วย เป็นอาจารย์

พิเศษ เราอยากจะให้กำลังใจเขา ออกมาแล้วไม่อยากให้กลับ
เข้าไปอีก เงินทั้งหมดจากการบรรยาย 10 กว่าปี รวมถึง
คลาสนี้ด้วย ผมไม่เคยเอามาใช้แม้แต่สตางค์เดียว เอามาตั้ง
กองทุนส่งเด็กเรียนต่อ เชื่อไหมว่าเราส่งเด็กคนหนึ่งเรียนหมอ
จบมา 4 ปี ช่วยคนเป็นแสน เป็นอะไรที่ตั้งงามมาก ซึ่งเรา
บอกว่าเงินไม่ใช่สิ่งสำคัญสุดในชีวิตแน่นอน

ผมมีโอกาสบรรยายหลักสูตร Tepcot ของมหาวิทยาลัย
หอการค้า มีผู้บริหารจากบริษัทสิงห์เขาอยากทำบ้าง อยากทำ
แบบยั่งยืน อยากชวนผมไปบรรยายที่สิงห์ ที่บุญรอด เขาพูด
อย่างซีเรียส เขาอยากพัฒนาเรื่องสาธารณสุขกับคนด้อยโอกาส
บนดอย จะให้ทุนการศึกษาเด็กมัธยมที่มีแวว จะให้ผม
เป็นคนสัมภาษณ์ ผมก็สัมภาษณ์ให้ทุกอย่าง เดินทาง
ไปทั่วประเทศ สัมภาษณ์ให้เขา พอจบแล้วเรามาเลือกคน
ในหมู่บ้านที่ไม่มีสถานีนอนมา 13 แห่ง เอาไปเรียนหลักสูตร
สาธารณสุข 1 ปี สร้างสาธารณสุขพัฒนา โซลาร์เซลล์
ตู้แช่วัคซีน ไปอยู่ที่สาธารณสุข 5 แห่ง ซ็อรดโฟร์วิลให้
อันนี้เป็นโครงการที่เรามีโอกาสรู้จักกัลยาณมิตร ซึ่งผมได้พบ
ขณะบรรยาย

3

มาดูด้านอาชีพ ที่บริษัทผมจะเจอบางคนที่ยิ้มทั้งวันโดยเฉพาะคนพิการ มีพนักงาน
เป็นโพลีโอ แต่เป็นมือหนึ่งด้านอิเล็กทรอนิกส์ คนข้างล่างพูดด้วยไม่ได้ เขาหูหนวก
พอเพื่อนทุกข์ เห็นเพื่อนพิการยิ้มทั้งวัน เราจะทุกข์ลดลงเลย ล่าสุดเราไปทำ
โครงการเด็กบางกลุ่ม สังคมอาจจะลืมเขาไป กลุ่มนี้เป็นเด็กต้อยอดจาก
สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนที่พวกเราไปอุ้มเด็ก พอเขาโตเขาจะถูกส่งไปที่

มูลนิธิบ้านมหาราช เลี้ยงตั้งแต่อายุ 6-18 ปี เด็กพวกนี้
พอหมดความน่ารักไม่ค่อยมีใครไปเยี่ยมเขา พอเขาจบแล้ว
นอกจากมีปมด้อยแล้วเขาไม่เคยเห็นหน้าพ่อแม่เลย
แล้วพวกนี้เรียนไม่เก่ง แต่บางคนมีจุดเด่นหลายอย่าง

เช่น เรื่องศิลปะ ผมไปรับเด็กพวกนี้ไปทำงานต่อ แล้วอยาก
ขยายเชิญชวนพวกเรานะ เขามีพรสวรรค์ดี ๆ มาก แล้วผม
จะหาที่พักให้ ดูแลเหมือนบุตรเราคนหนึ่ง ผมมองว่าเขา
เคยขาดโอกาส

ผมไปทำโครงการธนาคารข้าว ธนาคารพริก ให้คนด้อยโอกาส บนดอย ไม่เอาเงินไปแจก แต่ไปสอนให้เขาตั้งกลุ่ม ด้านสาธารณสุขส่งคนไปทำงานกับมูลนิธิ พศ. เป็นจิตอาสา สภากาชาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่น่ารักมาก เขามีคุณหมอ แค่คนเดียวคือคุณหมอวางคนหาหรือคุณหมอเป๊ป คุณหมอคณีนเป็นหมอตามือหนึ่งของไทยอยู่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แต่เขาไม่ได้รับเงินเดือนหมอนะครับ เชื้อใหม่ครับ ผมเคยไปบรรยายที่สภากาชาดครั้งหนึ่ง เงินเดือนของจักษุแพทย์หลายแสน ยังอยู่ในคลินิกเอกชนหรือเป็นเจ้าของอยู่ในโรงพยาบาลเอกชน เงินเดือนหลายแสน หมออยู่นี่เงินเดือนหลักหมื่น หมอยู่มาก 20 ปี หมอบอกไม่ไปหรอก ความสุขมันต่างกัน อยากรู้ไหมถ้าอยากรู้ก็ไปช่วยงานหมอซิ หมอชวนเราเป็นจิตอาสา

จำได้วันแรกที่หมอชวนไปประมาณ 5-6 ปีที่แล้ว อ. แสงหาจ. อ่างทอง อำเภอเล็ก ๆ ไม่มีเครื่องมือผ่าตัดตา คุณหมอไปปั๊บกี้ประกาศให้คุณตาคุณยายที่ยากไร้ตรวจตาฟรี ปรากฏว่าแก่นิดหมอที่ศาลาวัด ผมไปวันแรกตกใจ ทราบไหมครับว่าจำนวนตายายมาเท่าไร วันแรกที่มาหาหมอ หมอคนเดียวเจ้าหน้าที่ที่ไป 2-3 คนเอง เรามีพนักงาน 4-5 คนไปช่วย ปรากฏว่าคนที่มาตรวจกับหมอมียิ่ง 300 คน ท่านลองคิดดูว่าหมอตตรวจ 300 คนต่อวัน แต่ตรวจอย่างมีความสุขยิ่ง วันที่ 2 หนักกว่านั้น แก่ให้คว

มาผ่าตัดตา วันแรกตรวจ วันนี้แยกเคส ต้อกระจก ต้อหิน เคสนิ่งวันนึงแก้ผ่าตัดตา 30 เคส ครึ่งวัน 15 คน เคสนิ่ง 15-20 นาที ถ้าผ่าตัดต้อกระจกไม่นานหรอก ผมเคยผ่าข้างหนึ่งไม่นาน แต่ต้องใช้สมาธิอย่างสูง เขาทำที่ละ 2 ข้าง วันสุดท้ายสุขที่สุด

วันที่ 3 วันที่เราผ่าตาคุณตาคุณยายวันนี้ พรุ่งนี้นัดมาก่อนพระอาทิตย์ขึ้น มาเปิดตา 30 คน นั่งเก้าอี้เรียงกัน เจ้าหน้าที่ค่อย ๆ เปิดทีละคน พอคุณตาคุณยายได้รับการเปิดตา แต่ละคนร้องให้ออกมาเอง แก่ไม่คิดว่าชีวิตจะมองทุกอย่างชัดเหมือนหนุ่มสาว คนแรกที่ตายายอยากจะทำอะไรไม่ใช่ลูกไม่ใช่หลานของตัวเอง คุณหมอผู้หญิงที่ผ่าตัดยายเมื่อวานคนไหนได้ยินแต่เสียง พอหมอมา แก่กระโดดกอดหมอไม่ปล่อยแล้วร้องไห้ มีคุณยายคนหนึ่งเคสที่ผมเจอ ลูกหลานทั้งไว้นานแล้ว ที่บ้านเป็นกระต๊อบเก่า ๆ มีโอกาสพาไปส่ง แก่เรียกคุณหมอมานี้ แก่ต้องตอบแทนคุณหมอ แก่ให้หมอแบมือออกมา แก่ล้วงมือลงในย่ามผ้าเก่า ๆ แก่กำของชิ้นหนึ่งให้หมอ มันคือเบงค 20 รูนเก่า ๆ ที่เราไม่เคยเห็น ตา ๆ ขยี้มาให้หมอ หมอได้รับหมอร้องไห้ไม่หยุดเลย ไม่ใช่หมออยากได้เงินนะ แต่ยายไม่มีอะไรจริง ๆ ความรู้สึกแบบนี้ ถ้าหมอทำงานคลินิกในเมืองหมด ไม่ได้ให้ความสุขแบบนี้ **คนเราจะทำอะไร ประกอบอาชีพอะไร ต่างกันที่ความสุข หมอมีความสุขมากกว่าปัจจุบัน**

4

ด้านศาสนา ผมเชิญพระมาเทศน์ให้กำลังใจพนักงานทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือนทุกวัน ศุกร์-อาทิตย์ พนักงานผมมีหน้าที่ต้องไปปฏิบัติธรรมสลับกัน 3 วัน ไม่ใช่ทุกอาทิตย์นะ สลับกันปีหนึ่ง 3 วัน เรามีเสื้อขาวไปให้ด้วย วัดหลวงพ่อปัญญา กุฏิคนละหลัง มีข้อแม้ห้ามเอามือถือไป ห้ามพูดคุยกันให้อ่านหนังสือเล่มเดียวคือเล่มข้างในตัวเอง ให้สังเกตจิตตัวเอง เวลาเจออะไรไม่ได้ตั้งใจปฏิบัติอย่างไร

5

ด้านสิ่งแวดล้อม ผมไม่ไปปลูกป่าและสร้างฝาย ผมไปช่วยงานมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร พี่สืบเป็นฮีโร่ผม ท่านจากไปเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2533 จะครบ 26 ปีแล้ว เชื่อไหมครับว่ามีคนไปเห็นจดหมายที่พี่สืบเขียนก่อนเสียชีวิต หลายคนไม่ทราบ ผมเห็นใจคนไม่มีโอกาสในสังคมถูกบีบคั้นเอาเปรียบทุกอย่าง ประเทศไทยจะดีขึ้นถ้าคนไทยที่มีโอกาสยอมสละโอกาสบ้าง ท่านเห็นด้วยกับพี่สืบไหม ประเทศไทยพัฒนาไกลแต่ดูเหมือนไม่ดีขึ้นเลย คนที่มีโอกาสไม่สละโอกาส อยากได้โอกาสมากขึ้น ประเทศไทยเห็นแล้วว่า เป็นห่วงเรื่องสิ่งแวดล้อม บางปีน้ำท่วม บางปีฝนแล้ง เพราะเราไม่มีที่เก็บน้ำถาวร เชื่อนเป็น ที่เก็บน้ำชั่วคราว ป่าคือที่เก็บน้ำถาวร ปัจจุบันป่าในประเทศไทย ดูผ่านดาวเทียม จะเห็นนะครับ เวียดนาม ลาว กัมพูชา พม่า มีป่า 80 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปหมด ประเทศไทยเห็นชัดสุดว่ามีป่าสมบูรณ์เหลือ 18 เปอร์เซ็นต์จาก 70-80 เปอร์เซ็นต์ เมื่อไม่กี่สิบปีก่อน

เพราะฉะนั้นไม่กังวลเลยว่าทำไมเมื่อน้ำมันตกแล้วไหลเหมือนตกบนกระดานไหลตกมากรุงเทพฯ และปริมาณตลอดหมด ท่านเชื่อไหมผมได้ความรู้หนึ่งจากที่นี่ ผันศรร้อยเปอร์เซ็นต์ตกลงในป่าสมบูรณ์ ป่าเก็บน้ำไว้ครึ่งหนึ่ง ปล่อยลงมาครึ่งเดียวเอง เยอะมากนะ ครึ่งหนึ่งที่มันเก็บแบ่งเป็น 2 ส่วน 30 เปอร์เซ็นต์ เขาจะปล่อยผ่านราก 11 เดือนเป็นต้นน้ำ เคยเห็นไหมน้ำผุดเป็นต้นน้ำไหลลงมาเป็นลำห้วย ต้นไม้ลำธาร แม่น้ำเจ้าพระยาที่เราเห็น เขาเรียกว่าน้ำท่า 30 เปอร์เซ็นต์นะ อีก 20 เปอร์เซ็นต์ ต้นไม้จะค่อยปล่อยลงดินเป็นน้ำบาดาล อัจฉริยะนะ ถ้าเราไม่มีป่า น้ำบาดาลจะน้อยลงหน้าแล้งเราจะไม่มีน้ำใช้ เพราะฉะนั้นเชื่อนไม่ใช่วิธีแก้ไขเสมอไป ป่าที่สมบูรณ์ที่สุดที่พี่สืบสละชีวิตปกป้องกินพื้นที่เท่ากับ 12 เท่าของกรุงเทพฯ กินพื้นที่ 6 จังหวัด กินพื้นที่ 2 เชื่อนที่ปล่อยน้ำมากรุงเทพฯ เชื่อนเขาแหลมและเชื่อนศรีนครินทร์ และกรุงเทพฯที่ยังมีน้ำอยู่ เพราะป่านี้อุดมสมบูรณ์ ถ้าไม่มีป่านี้น้ำกรุงเทพฯมีโอกาสขาดน้ำสูงมาก

หลังจากที่พี่สืบเสียชีวิต ผมไปร่วมทำงานมาเกือบ 10 ปี จากที่ผมไป อ. อุ้มผาง ไปเจอมูลนิธิสืบ ตอนแรกผมก็คิดว่ามันคือการค้านเชื่อนอย่างเดียว เอาจริง ๆ มันไม่ใช่ เขาไปส่งเสริมอาชีพ ร่วมจัดกลุ่มกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าอย่างมีส่วนร่วม จนได้ไปทำงานเป็นคณะกรรมการ ปัจจุบันเขาให้โอกาสผมเป็นรองประธานซึ่งช่วยดูแลพื้นที่ตรงนี้อยู่ร่วมกัน ผมก็จะประสานกับภาคเอกชนเพื่อเข้าไปร่วมงานสิ่งแวดล้อมที่นี่ อีกส่วนหนึ่งคือออกแบบ Souvenir เก่งออกแบบให้ฟรี ฝ่ายการตลาดขอพื้นที่เมืองทองธานีได้ไหม เวลาจัดงานแฟร์อะไร ขอมูลนิธิสืบไปออกงานฟรี กล้องรับบริจาคที่ทำจากโรงงาน เรามอบให้ฟรี เราไม่ไปบริจาคนะ เราเก่งอะไร ถนัดอะไรไปช่วยกันได้ไหม

6

ด้านสังคม ผมได้พาพนักงานไปในพื้นที่ที่เราไม่เคยถึง 6 ลำห้วยในพื้นที่ที่ลำบากที่สุดที่แม่สะเรียง อยู่ ต. เสาหิน อ. อุ่มผาง จ. แม่ฮ่องสอน โชนที่เราไปนอกจากเราเอาเอาหนังสือไปให้ เราไปคัดข้างเผือกมาเรียนหมอเรียนครู สิ่งที่มีงานประทับใจที่สุดคือ การไปเลี้ยงอาหารที่เขาไม่เคยกินในชีวิต กว๋ยเตี้ยคืออาหารที่พวกเรากินตั้งแต่เด็ก เด็กพวกนี้รถเข้าไม่ถึงต้องเดินเข้าไป

ร้านกว๋ยเตี้ยไม่แบกขึ้นไปขาย เวลาเราเข้าไปใช้รถ 4 Wheels เราเลี้ยงกว๋ยเตี้ยเด็ก เราต้องเอาตู้แช่ใหญ่ ๆ เอาจานไปให้พร้อม แล้วเวลาเลี้ยงกว๋ยเตี้ย 100 คน เราต้องเผื่อ 300 ชาม คนเตี้ยกินเฉลี่ย 3 ชาม เพราะเด็กไม่เคยกิน จะมาต่อคิวกัน ปรากฏว่าฝีมือกว๋ยเตี้ยเราดีมากเลย ให้ทายว่าเด็กกินกี่ชาม เด็กกิน 8 ชาม กลับมาเปิดร้านขายกว๋ยเตี้ยได้เลย ผมทำวิธีนี้ ไม่ได้ลวกที่ละชาม ผมต้มทุกอย่างลงไป ในหม้อเดียวกัน เส้นเล็กลงก่อนนะ ลงด้วยพริกกระเทียม ผัก ลูกชิ้น เด็กกินกัน 8 ชาม บางคนบางโรงเรียนกินไม่เยอะ เด็กเล็กเยอะ เด็กไปเรียกแม่ไปกิน แม่บอกชามเล็กไปลูกวิ่งมาเอาด้วยภาษาที่เราตกใจ ชันตักน้ำหลังบ้าน กินด้วยขัน ร่อยมาก กลัวไม่ได้กิน เด็กทุกคนเวลากินกว๋ยเตี้ยทุกคน เขาจะกินแต่เส้นลูกชิ้นไม่ยอมกิน บางคนอมแล้วคายออกมาล้างน้ำเก็บไว้ เราถามทำไมไม่กินลูกชิ้น เขาบอกกลัวเรากลับไปจะไม่เห็นลูกชิ้นอีก บางคนบอกเก็บไว้ให้คุณแม่ที่บ้าน มือเที่ยงนี้กินกว๋ยเตี้ยอย่างเพิ่งกินลูกชิ้นนะ นึกถึงเด็ก ๆ บนดอย

เด็กที่นั่นเป็นเหาทุกคน เพราะไม่มีสบู่แชมพูขาย และเขาตัดผมทรงเดียว โดยเฉพาะเด็กชายใช้ทรงชั้นบันไดใช้กรรไกรตัด มีปีหนึ่งเราไป เราเอาปัตตาเลี่ยนไปมอบให้ เขามีไซลาร์เซลล์ แผลงเล็ก ๆ ปรากฏว่าไม่เคยมีใครเรียนวิชาตัดผมมาเลย เลยตัดกันไม่เป็นทุกคน ครูก็ตัดไม่เป็น ท่านทราบไหมทรงไหนตัดง่ายสุด ไม่ต้องมองที่หัวผมนะ เขาเรียกทรงนายแบบ สกินเฮด เวลาเปิดมาในกล่องปัตตาเลี่ยน เขามีที่รองมา 3 เบอร์ เบอร์ 1 ตัดสั้นสุด ทรงนักเรียนตัดยาก ลองเอาอันนี้ตัดง่ายสุดไม่เคยได้ยินนะ ทรงสกินเฮด เคยได้ยินแต่ทรงนักเรียน เราบอกว่ามันเป็นแฟชั่นลูก ที่กรุงเทพฮิตมากตัดทรงนี้กันหมด

เขาเลยให้ผมตัดทรงนี้ดูก่อน หลังจากนั้นพอเปลี่ยนเสร็จเด็กมาเข้าคิวอยากจะทำทรงสวย ไปหมู่บ้านนี้รู้เลยเราไปมาแล้วทรงนี้ทั้งหมู่บ้านเลย

รู้เรารู้เขาสุดท้ายรู้โลกที่เปลี่ยน การที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแนะนำให้เราสร้างภูมิคุ้มกันธุรกิจ อย่างผมภูมิคุ้มกันคืออะไร การขยายตลาดส่งออก การทำประกันทุกชนิด การจดลิขสิทธิ์ทางปัญญา ปัจจุบันเรามีสิทธิบัตรมากกว่า 100 ชิ้น และลิขสิทธิ์ต่าง ๆ เทคโนโลยีต่าง ๆ หลาก 10 แบบ แล้วขณะเดียวกันหน่วยงานตรวจสอบภายในตรวจสอบความเสี่ยงสำคัญ มาดูนวัตกรรมที่เราสร้างจาก SME เล็ก ๆ เราเอาแนวคิดจากไอเดอลของเราคืออัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ท่านบอกเป็นวลีคลาสสิกว่า จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ เราก็เห็นด้วย คนเรียนหลักสูตรนวัตกรรม เรียนแล้วเก่งหมดนี้ไม่ใช่เลย หลักสูตรเดียวกัน จบออกมาเก่งก็ไม่ได้เท่ากัน ความรู้เหมือนกัน ท่านบอกให้เราแปลงความรู้เป็นจินตนาการ ต้องกล้าฝัน ต้องต่อยอด ต้องรักกับมันถึงฝันได้ พอมีฉันทะ แปลงให้เป็นกำลังใจ หาข้อมูลเพิ่ม กลยาคมมิตรเพิ่ม และต้องกล้าลงมือทำ ถ้าไม่กล้า ความรู้ก็แค่ความรู้ ฝันก็แค่ฝัน และเชื่อไหมว่าผิดคือความรู้นั่นเอง นักวิทยาศาสตร์ที่สำเร็จ มักล้วนมีประสบการณ์ที่ผิดแล้วคิดค้นวิธีแก้ปัญหามา

กระบวนการในนวัตกรรมของผมมีอยู่ 6 มิติ สินค้าผมดีไซน์ฟังก์ชัน วัสดุ ต้องต่างไม่เหมือนใครในโลกเพราะเราต้องไปแข่งในระดับโลก และนวัตกรรมที่ดีต้องช่วยสังคมและสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมที่ดีต้องตอบโจทย์ตลาด ผมทำ Market survey ตลอดเวลา ลูกค้ายกถามต้องการสุขภาพดี

Entertain ขณะใช้งานในห้องน้ำ ไม่พลาดการสื่อสาร อยู่ในห้องน้ำก็ไม่พลาดได้ไหม จึงตั้งโจทย์เกิดนวัตกรรมใหม่ สินค้าในห้องน้ำผมต้องตอบโจทย์ 6 สัมผัส คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสก่อน แล้วไปกระตุ้นถึงสัมผัสที่ 6 คือจินตนาการ บริษัทผมไม่ได้ผลิตสินค้าในห้องน้ำ แต่เราขายความสุขในห้องน้ำ เพราะฉะนั้นบริษัทไม่ได้ขายสินค้าในห้องน้ำเลยนะ ใช้สินค้าเราต้องเกิดความสุขตลอด คือ Creative Economy 5 กลุ่มหลัก ๆ สินค้าของผมนี่จะมี 2 กลุ่มแรกที่เราเป็น Market leader คืออ่างอาบน้ำและตู้อาบน้ำ และอีก 3 กลุ่มที่เราทดลองทำแต่ไม่ได้มี Market share เยอะมาก แต่เกิดนวัตกรรมที่เข้าชัวร์กัน การสร้างแบรนด์จะต้องนำเข้า 100 เปอร์เซนต์ ผมจำเป็นต้องสร้างเป็น Local brand แล้ววันหนึ่งผมฝันว่าเราจะไปเป็น Global brand ให้ได้

เราใช้วิธีไหน ก้าวแรกเราใช้การส่งเข้าประกวดเวทีที่โลกยกย่อง ผมไปสำรวจว่าโลกยกย่องการประกวดเวทีไหนบ้าง Top 5 ตกลงว่า German design award ก็ดี Red Dot Design ที่ญี่ปุ่น G-mark เรามาเรียงลำดับและผมก็เริ่มส่งสินค้าประกวดเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ที่เยอรมนีครั้งแรกคือที่ IF จากประวัติเขาตั้งมา 40-50 ปี เลยไม่เคยมีคนไทยหรือเอเชียได้รางวัลชนะเลิศเลย ค.ศ. 2007 อ่างนํ้าวนไบที่เหมือนสระว่ายน้ำใบแรกและใช้วัสดุหินแกรนิตไม่ใช่อะคริลิกสามารถโทรศัพท์สั่งงานได้ วัดแคลอรีเผาผลาญได้ เชื่อมต่อ iPod ได้ ได้รางวัลชนะเลิศในปีนั้น

หลังจากนั้นเราส่งไปที่ Red Dot ซึ่งใหญ่ที่สุด จากกรรมการทุกปีมีมากกว่า 10 ชาติ คนแข่งกันจาก 60-70 ประเทศเราบังเอิญมาก ค.ศ. 2008 เราได้รางวัลแรกของ Asia เลยตัวนี้คืออ่างซึ่งไฟฟ้าไม่ช็อตแน่ เพราะไม่มีหลอดไฟ แสงไฟจะผ่านวัสดุใหม่ของโลก ทะลุทะลวงขึ้นมา ไม่มีสวิตช์ใช้มือสัมผัสทั้งหมด สุขภัณฑ์ปลูกต้นไม้ใบแรกของโลกทำไมต้องใช้แท่งในการสูบน้ำเสียทั้ง ทำให้น้ำเป็นแจกันได้ไหม เปลี่ยนน้ำปั๊มน้ำเติมแจกันเสร็จ ตรงนี้รางวัลจากญี่ปุ่น อ่างอาบน้ำแปลงเป็นเตียงอาบน้ำเหมือน Transformer เลยพออาบน้ำเสร็จมีเลาะอีกชุดหนึ่ง คุณนอนเหนือเบาะ ใช้มือโบกซ้ายขวา มีสายน้ำอุ่นนวดตัวคุณคือ Vichy therapy นี่เอง

อ่างที่ประหยัดน้ำที่สุดเกิดที่เมืองไทย อ่างไบน์ใช้น้ำเท่ากับอาบน้ำ 80 ลิตร พอมาถึงครั้งอ่างตัดการทำงาน พอเราลงไปเต็มพอดี แล้วเป็นอ่าง Day bed อ่างนอนและดวงไฟเหมือนดวงดาวในกาแล็กซี ไม่มีเพศหญิงเพศชาย ทุกคนชอบดวงดาวเหมือนกันหมด ใช้มือโบกเปลี่ยนสีระยิบระยับตัวนี้เป็นตัวห้องน้ำที่เราส่งออกแพงสุดจากเมืองไทย ขายปลีก 1.6 ล้านบาท เป็นแก้วคริสตัล 50 กว่าดวง ในตัววันออกกลางในอินเดียก็ดี ระบบไม่ต้องใช้มือสั่งการ รุ่นนี้ใช้เท้าสั่งการอย่างเดียว เพราะบางครั้งมือไม่ว่างสระผมอยู่ เท้าวางให้เลือกว่าต้องการจากฝั่งไหน แล้วมีดวงดาว 700 กว่าดวงได้เท้าคุณและเพดานรวมแล้ว 1,400 ดวง เปิดเพลงจากบลูทูธ ทุกอย่างเป็น Wireless หมด ตัวบลูทูธที่ Red Dot ให้รางวัลเหมือน Cotton buds เราแปลงราวจับในโรงพยาบาลเราว่าสแตนเลสเยอะมาก บางทีเราเป็นผู้สูงอายุในบ้าน จึงมีราวจับที่แข็งแรงมากจึงมีแต่นิมปร็องศาได้ ที่น่ารักกว่านั้นมันมีตัวติดตามการล้มเป็น Wristbands เล็ก ๆ ให้คุณตาคุณยายใส่เวลาเขาล้มในห้องน้ำมันจะส่งสัญญาณ RF frequency ปลดล็อกห้องน้ำ และส่งสัญญาณเตือนภัยในบ้าน ส่ง sms ให้บุตรหลาน 5 คน ให้รู้ว่าอาจเกิดอุบัติเหตุในห้องน้ำในบ้านให้โทรกลับไปเช็คบ้าง

ตัวที่ได้ Red Dot ติดต่อกัน 4-5 ปีเป็นสินค้าเหมือนกิ่งไม้ทำฝักบัวต้องเป็น 4 เหลี่ยมวงกลม เราอยากอาบน้ำได้ต้นไม้เป็นกิ่งไม้เลือกได้หลากหลายต่าง ๆ ตัวนี้ตั้งโชว์อยู่ที่เยอรมนีและได้รับรางวัลจากรัฐบาลเยอรมนีด้วย มีอีกตัวเป็นอ่างอาบน้ำสำหรับวิลแชร์เข้าไปถึงใช้มือเคาะอย่างเดียวไม่ต้องบอกอะไรทั้งสิ้น มีที่รางวัลจากรัฐบาลเยอรมนีล่าสุดเป็นอ่างซึ่งผิวด้านเบาที่สุดในโลกใส่ระบบได้ ปกติอ่างผิวเงาใช้ใหม่ครับ เราเป็นรายแรก ๆ ที่เป็นผิวด้านและเป็นวัสดุที่เบาและประกอบวัสดุนี้แล้วได้ ตัวนี้มีปุ่มเดียวไม่ต้องมีอะไรเลยซึ่งปุ่มเดียวจบ ที่โลก Surprise ปุ่มนี้ทดแทนอุปกรณ์ทั้งหมดของอ่าง บิดปั๊ป ปรับอุณหภูมิได้ ปล่องให้น้ำลงมาได้และในขณะเดียวกันย้อนเป็น Over flow แล้วตัวมันจะมีบอกเป็นดิจิทัลเป็นหน้าจอบอกว่าน้ำอุณหภูมิเท่าไรเพราะฉะนั้นอ่างต่อไปไม่เยอะแล้ว เราเรียกว่า Simple but surprise อนาคตนวัตกรรมของโลกคือ Simple but surprise อะไรที่ใช้งานยาก ๆ จะไม่ประสบความสำเร็จแน่นอน

“...อนาคตนวัตกรรมของโลกคือ

Simple but surprise

อะไรที่ใช้งานยาก ๆ จะไม่ประสบความสำเร็จแน่นอน...”

ตัวนี้เป็นอ่างซึ่งขายดีมากในปัจจุบันเป็นอ่างซึ่งแปลงร่างอ่างล้างหน้าซึ่งดูเชย จะมีบ้านไหนจะแต่งหลุยส์ตลอด บางบ้านต้องการวางที่คอริดอร์ วางในห้องนั่งเล่นได้ ตัวนี้เป็นไม้แต่เป็นไม้ซ้อนท่อน้ำอยู่ใต้ไม้และระบบทั้งหมดเป็นระบบสัมผัสผ่านไม้ข้างบน ถ้าคุณมีมือถือนิ้วห้อยซุ่มซุ่มที่วางชาร์จแบตเตอรี่อยู่ อันนี้ชาร์จได้ด้วย โดยในรุ่นที่อปเราจะมีลำโพงอยู่ข้างล่าง ตัวนี้เป็นตัวล่าสุดที่ Red Dot ให้ 3 รางวัลในปี ตัวนี้รับเชิญไปแสดงที่งาน G-77 ด้วย นายกรัฐมนตรีชอบใหญ่เลย และก็เป็นตัวที่เป็น Shower outdoor indoor ก็ได้ หัวสวิงได้ เป็นของเด็กก็ได้ และปรับอุณหภูมิ มีกึ่งเล็ก ๆ ยังมีอ่างอีกตัวหนึ่งที่สวยสุดเบาที่สุดในโลกเหมือนปุยพูน เป็นดีไซน์ที่เรียบและผิวด้านมีอ่างที่เหมือนผ้าลินินเป็นรุ่นลินินเหมือนอ่างที่กริดตรงรอยต่อมันจะแว้งไปเป็นที่วางแขนเป็นที่แขวนผ้าและไฟจะเปลี่ยนสีตามอุณหภูมิ น้ำ ดังนั้นจะเป็นอ่างที่เรียบ ๆ แต่ดูแล้วมีบางอย่างที่เป็น Universal language ที่จะสื่อสารกับผู้บริโภคต่างประเทศ เราได้รับเชิญให้ไปแสดงที่พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ มีโลโก้พิมพ์ทีมชาติไทย และก็มี Trademark ที่เราจดแต่ละประเทศที่เราส่งออก มาตรฐานระดับสากล Outlet ที่เราส่งออกบางประเทศอย่างญี่ปุ่น ฮองกง ก็เป็นสินค้า Hi-end บางประเทศเราก็พัฒนาสินค้าเฉพาะ เช่น บาห์ลีที่อินโดนีเซีย ที่มีลวดลายที่เป็นริสอร์ทยื่นออกไป มีของเรายะเยอเลย ที่กาตาร์ ที่อินเดีย เป็นสินค้า Hi-end อิหร่าน ซาอุดีอาระเบียเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของเราในปัจจุบัน และที่จีนขายผ่านฮ่องกง ที่เมียนมาร์มีร้านที่ยุ่งกึ่งและมันทะลเย้ย

ต่อมาเราไปเล่นกับ Sport marketing ทำอย่างไรถึงจะสร้างแบรนด์แล้วเชื่อมโยงกับความรักฟุตบอล ครอบครัวเสาร์-อาทิตย์ก็ไปดูบอลกัน เราเป็นสปอนเซอร์ทีมเดียวในภาคเหนือ ปัจจุบันในไทยพรีเมียร์ลีกคือ เชียงรายยูไนเต็ด 3 ปีแล้ว

สุดท้ายรู้เขา รู้เรา รู้โลก ความรู้และคุณธรรม ความรู้มี 3 มิติ รอบรู้ มีสติ มีปัญญา พนักงานของเราต้องเป็นอาจารย์สอนกันเองได้ เราจ้างอาจารย์ที่ปรึกษาที่เราไม่ถนัดมาช่วยแนะ ทีมวิจัยต้องเป็นคนไทยทั้งหมด เราไม่เอา Outsource ที่นี้เราไม่อยู่ดี ๆ จ้างเขามาผลิตเทคโนโลยีเราคิดเองทำเอง มันอาจใช้เวลาใช้เงินหน่อย แต่มันสร้างคน มันคุ้มค่ากว่าและความลับไม่รั่วไหล ด้านคุณธรรม 3 มิติ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ จิตอาสา ซื่อสัตย์คือคุณธรรมส่วนบุคคล รับผิดชอบต่อคุณธรรมระหว่างบุคคล และจิตอาสา คือคุณธรรมเพื่อผู้อื่น แต่สุดท้ายจะย้อนกลับมาให้ผู้ให้ 3 มิติ นี่คือนวัตกรรมที่ผมเล่ามานอนอยู่ในคุณธรรม 3 มิติ ถ้าท่านต้องการเอาคุณธรรมในองค์กร เอา 3 มิตินี้แหละเป็นที่ตั้งซื่อสัตย์และมีวินัย ความกตัญญูอยู่กลุ่มเดียวกันได้ และคุณให้คะแนนแล้วแต่คุณให้

ปัจจุบันบริษัทผมเวลาประเมินพนักงาน 100 คะแนน คุณธรรม 40 เปอร์เซ็นต์ การที่คุณไปโรมโทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้จัดการ คุณต้องได้คะแนนคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์เหนือด้วย เก่งอย่างเดียวไม่ได้ การสร้างคู่มือจรรยาบรรณ แล้วก็เกณฑ์การสร้างความรักผู้อื่นลงในกิจกรรมต่อยอดเข้าไปเรื่อย ๆ เป้าหมายล่ะ เราต้องมอง Stakeholder รอบด้านให้สมดุล ต้องพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง การที่เราขยายตลาดส่งออก การประกันทุกชนิด การจดลิขสิทธิ์ และที่สำคัญการก้าวทันโลกาภิวัตน์ อย่างรางวัลจากญี่ปุ่น เราได้มาเกือบ 20 รางวัล จากเยอรมนี 20 รางวัล ซึ่งรางวัลนี้ภูมิใจเพราะเราส่งประกวด ไม่ได้ German Cousin เป็นคนคัดเลือกสินค้าที่ได้รางวัลระดับสากลเป็นนอมินี 10 รางวัล แล้วกระทรวงพาณิชย์เขาจะเป็นคนคัดเลือกและถ่ายทอดสดในเดือนกุมภาพันธ์ ปรากฏว่า 5 ปีที่ผ่านมา เราได้รางวัลติดต่อกัน 5 ปี แต่เป็นนอมินีเข้ารอบสุดท้าย แต่มีปีหนึ่งเราได้รางวัลเก็บบรองชนะเลิศ Special mention

แล้วก็อ่าวไบที่ได้รับรางวัลต้องขอบคุณผู้บริหารจากกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ ทำให้ได้รางวัล Design Excellence Award ก็ต่อยอดหลาย ๆ อย่างเลย เราได้รางวัลธรรมาภิมุขดีเด่น รางวัล PM Award 3 รางวัล ใน ค.ศ. 2007 เกือบ 10 ปีแล้ว รางวัลพัฒนาดีเด่นไทยสร้างสรรค์ รางวัลพัฒนาดีเด่นแห่งชาติ

รางวัลที่เราภูมิใจที่สุดคือด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรามาคณะครับว่าเอาของวิเศษของพ่อมาใช้ในองค์กร เป้าหมายคืออะไร 3 มิติที่สมดุลที่ทำให้องค์กรอยู่ได้

1. เครื่องยนต์ต้องแรง คุณต้องมี Efficiency แข่งกันได้ ธุรกิจผมต้องมี Global brand ให้ได้นะ มี Excellence innovation และ World class บางคนมองเศรษฐกิจพอเพียงว่าต้องประหยัดอย่างเดียว ไม่ใช่เนะ เครื่องคุณต้องแรง

2. คุณต้องมี “เบรก” ที่ดี เบรกคือ Sufficiency ธุรกิจคือไม่ใช่โตแล้วขยายสุดโต่ง คุณต้องทำทุกอย่างอย่างสมดุล อย่าขยายอย่างไม่สมดุล และใช้ทรัพยากรให้มีคุณค่าสูงสุด เครื่องแรง เบรกดีพอไหม พ่อบอกแค่นี้ยังไม่พอ

3. พวงมาลัยต้องดี ทำไมผมต้องพูดเรื่อง Social responsibility มันทำให้วัฒนธรรมองค์กรไม่ได้ไปเพื่อตนเองอย่างเดียว องค์กรต้องรับผิดชอบ ผู้บริหารและพนักงานทุกคนจะต้องสุขในการทำงานสูงสุด เราจะดูแลลูกค้าเหมือนคุณพ่อคุณแม่ เราจะดูแลลูกค้าอย่างเป็นธรรมที่สุด เราจะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมทุกรูปแบบ และเราจะร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรประเทศให้ยั่งยืนสูงที่สุด ท้ายที่สุดของวิเศษของพ่อจะนำพวกเราไปสู่องค์กรแห่งความรัก ไม่ใช่รักตัวเองอย่างเดียวนะ รักผู้อื่น และท้ายที่สุดองค์กรแห่งความสุข เราสุขด้วยคนรอบข้างสุขด้วยครับ

มาดูสรุปว่าของวิเศษของพ่อคำเดียวคือพัฒนาอย่างสมดุล 4 มิติ สมดุลแรกองค์กรต้องสมดุล รู้เราพอประมาณ พึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด รู้เขามีเหตุผลบวกความรักกับ Stakeholder รู้โลกที่เปลี่ยนสร้างความคุ้มกัน ปรับตัวแข่งกับโลกภายนอก สมดุลที่ 2 เรื่องคน คนนี้อย่าสร้างแค่คนเก่ง ประเทศถ้ามีแต่คนเก่งอันตราย ต้องสร้างคุณธรรมเยอะให้สมดุล สมดุล 3 เป้า ถ้ามองเป้าเป็นเพียงตัวเลข กำไรองค์กรก็ไปอีกทางหนึ่ง แต่ต้องเอาความสุขเป็นเป้าให้สมดุลด้วยนะ แล้วสมดุลที่ 4 พอเกิดประโยชน์และความสุข ต้องกระจายไปสู่คนอื่นด้วยไม่ใช่แค่ตัวเอง อย่างสมดุลและท้ายที่สุดคือตัวเรา

แนวทางของวิเศษของพ่อเราเป็นแนวทางเดียวที่กษัตริย์ทั่วโลกไม่มีใครพูดถึง แต่มีในหลวงประเทศไทยพูดถึง อันนี้เรื่องของตัวเรา พ่อบอกว่าอย่าลืมที่ต้องดูแลทิศทั้ง 6 อย่างสมดุล บางครั้งเราทำงานหนักเกินไป ลืมให้เวลาคุณพ่อคุณแม่ บางครั้งพอนึกอีกที บางทีท่านจากเราไปกะทันหัน อาหารก็มีอากี้แสนกินไม่ได้แล้ว ที่เที่ยวที่ดีที่สดนิกอยากจะไป ไม่ได้พาไปซักที สุดท้ายท่านไปกับเราไม่ได้แล้ว พ่อบอกอย่าลืมทิศเบื้องหน้า และพ่อบอกว่าอย่าลืมทิศเบื้องหลัง บุตร ภรรยา สามิ อย่าคิดว่ามีเงินแล้วดูแลเขาไม่ได้นะต้องใช้เวลาเขา ดูแลเขาเยอะ ๆ ยิ่งบางคนเราทำงานกระทรวงการต่างประเทศ บางทีไม่ได้อยู่ด้วยกัน จำเป็นต้องให้ความรักความอบอุ่นเขาเยอะ ๆ เราต้องไม่ลืมทิศเบื้องขวาครูผู้มีพระคุณที่ทำให้เรามีวันนี้ เราได้ตอบแทนบุญคุณอะไรท่านหรือยัง บางทีต้องลิสต์มาเลยนะครับ อะไรที่ได้ตั้งแต่วันนี้ลิสต์ไว้เลยนะ เราต้องไม่ลืมทิศเบื้องซ้ายเพื่อนแท้ คุณมีเพื่อนแท้อะไรบ้าง ก็คน เงินซื้อเพื่อนแท้ไม่ได้ ให้เวลาให้ความรักเขาเยอะ ๆ เพื่อนแท้สำคัญในชีวิต เราต้องไม่ลืมทิศเบื้องล่างผู้ด้อยโอกาสในสังคม ในขณะที่คนกรุงเทพไม่ทราบว่ามีหน้าต้องไปกินอาหารอร่อยร้านไหน คนอีกเยอะที่ผมสัมผัสไม่รู้ว่ามีหน้าจะกินอะไร อยู่บนดอย ถ้าแล้งเข้าไม่มีอะไรจะกินเลยนะ ต้องไปขุดเผือกขุดมันกิน ผมเจอเยอะเลย

เราต้องไม่ลืมทิศเบื้องบน ขาด ศาสนา พระมหากษัตริย์ เราเป็นคนไทย เชื่อไหมพอไปถามคนไทยตามท้องถนน คุณทำอะไรทดแทนคุณแผ่นดินบ้าง หลายคนเชื่อว่าคิดนาน หลายคนตอบว่าร้องเพลงชาติทุกวัน อาจไม่ได้หมายถึง ทดแทนบุญคุณชาติเท่าไรนะ การที่เราอยู่บนแผ่นดิน ผมไม่รู้ว่าบรรพบุรุษเสียสละชีวิตก็หมั่นก็แสนคน กว่าจะทำให้เรามีแผ่นดินไทย เรานับถือศาสนา ทุกศาสนาสอนเหมือนกันหมดคือรักผู้อื่น เราจึงรักหัวใจศาสนา แล้วสอนลูกหลานต่อไหม หรืออนาคตลูกหลานเราจะต้องไม่มีศาสนา ไม่ใช่เช่นะครับ เรามีพระมหากษัตริย์ที่ดีที่เสียสละทำงานหนักที่สุดเปรียบเสมือนพระโพธิสัตว์ ท่านเห็นด้วยกับผมไหม พระโพธิสัตว์ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ข้อ ถ้าใครทำได้ จะเป็นพระโพธิสัตว์ สุทธิ ปัญญา เมตตา ชันติ สุทธิคือความบริสุทธิ์ จิตใจของท่าน ความเมตตาของท่าน ปัญญา คือความเฉียบแหลม พระจริยาของท่าน ความเมตตา และชันติ ความอดทน เราไม่เคยเห็นพระองค์ท่านทรงกริ้วเรื่องอะไร เราโชคดีที่เกิดในยุคสมัยที่มีพระมหากษัตริย์เหมือนพระโพธิสัตว์ คำว่ารักพ่อ คำว่าทรงพระเจริญไม่พอใส่ Wristband สีเหลืองไม่พอ ลูกขึ้นเล้าสิ่งที่พ่อสอนพวกเรา เอามาเริ่มใช้กับตัวเองตั้งแต่วันนี้ แล้วขยายผลออกไปร่วมกัน

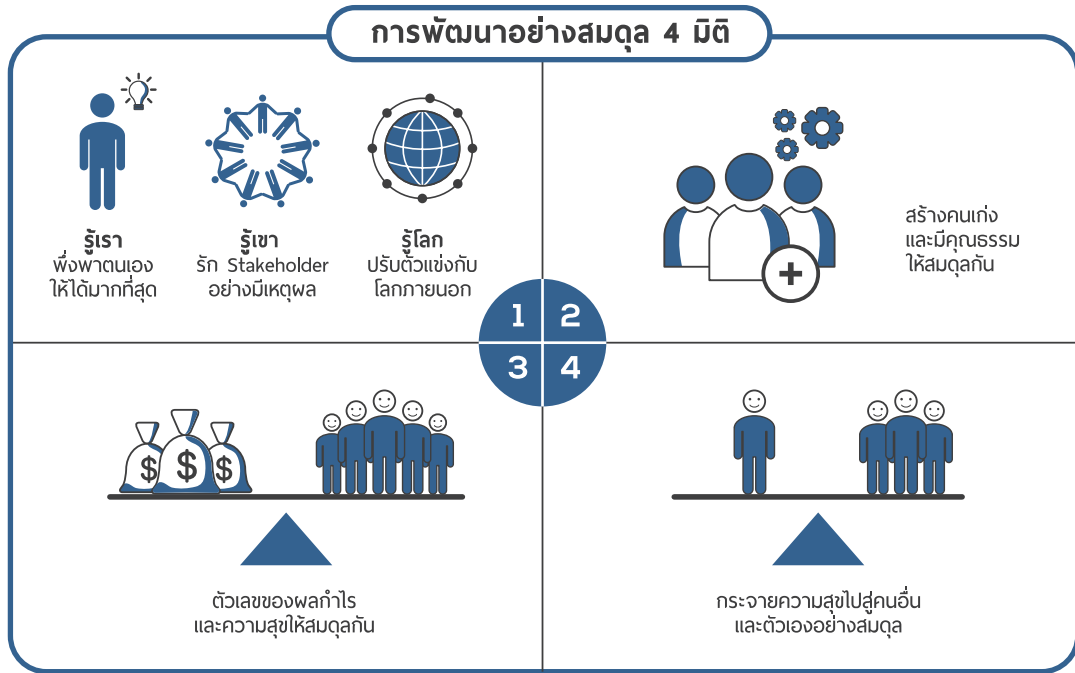
พ่อไม่มีเวลา 5 โมงเย็นเลิกงานนะครับ อาจารย์สุเมธเล่าให้ฟังว่าดึกแค่ไหนถ้างานไม่จบท่านไม่กลับ ในพื้นที่ที่มีแมลงที่กัดเป็นตัวคุณที่กัดแล้วเจ็บมาก กัดเต็มเท้าท่านหมดเลย แต่ไม่มีใครรู้เลยว่าแมลงกัดท่านอยู่ ท่านทำงานด้วยความเต็มใจ แคไฟฉายกระบอกเดียว ท่านทำงานถึงเที่ยงคืนก็มีบางวัน สะพานนี้แทบจะพังแล้วนะ ทุกคนขอให้ท่านเสด็จเปลี่ยนทางพระราชดำเนิน ท่านเสด็จพระองค์แรก สะพานไม่มี มีแค่ไม้ท่อนเดียวพาด จะมีกษัตริย์ประเทศไหนเสด็จ เป็นผมยังไม่ไปเลย แต่กษัตริย์เราไปครับ ท่านไม่มีห้องแอร์ทำงานเหมือนเรา กว่าเงื้อมจะไหลออกจากพระสุทนต์ท่านไม่ได้ยืนแค่ชั่วโมงเดียว อาจารย์สุเมธบอกเป็นวันเพอร์นิเจอร์ดีที่สุดในชีวิต ท่านไม่มีนะ เวลาทำงานพื้นที่เลอะโคลนนะ มีแต่ตะปู ไม้สะพาน ล้อรถยนต์ เลอะโคลนหมดเป็นที่ประทับ ที่ทรงงานที่ดีสุดของท่านในเวลานั้น เวลาที่รถไปไม่ได้ ท่านจะเสด็จลงมาและก้มชกุง

รถทุกคันด้วยพระองค์เอง ท่านจะไม่ทิ้งคันไหนไว้เลย และทุกคันไม่ทิ้งท่าน

ในปีน้ำท่วม พ.ศ. 2554 ถ้าใครจำได้ บ้านใครน้ำท่วมบ้างครับ บ้านผมท่วม 2 เมตร โรงงานผม 2 เมตรกว่า รายได้ผมหายไปตลอด 3 เดือน ไม่มีบ้านอยู่ คนหลายครอบครัวไม่มีบ้านอยู่ ผมก็นึกว่าผมและก๊วกเราทุกข์ที่สุด แต่มารู้ทีหลังไม่ใช่ซะใครรู้ไหมที่ทุกข์ที่สุด ไม่ได้นอนหลายเดือน อาจารย์สุเมธเล่าให้ฟัง ในช่วงนั้นในหลวงท่านแทบไม่ได้บรรทม แพทย์ประจำพระองค์ไม่กล้ากราบทูลพระองค์ให้บรรทมบ้าง ในหลวงทรงให้อาจารย์สุเมธเข้าเฝ้าทุกวัน เพื่ออัปเดตสถานการณ์น้ำท่วมถึงไหน มูลนิธิชัยพัฒนาจะช่วยอย่างไร สำนักพระราชพิธีการจะช่วยเหลือได้บ้าง เชื่อไหมครับ พอท่านถวายรายงานเสร็จ ท่านก็กราบบังคมทูลขอให้บรรทมบ้าง พะยะคะ ในหลวงตอบว่าจะหลับลงได้อย่างไรในเมื่อประชาชนไม่มีที่นอน ผมได้มีโอกาสบรรยาย ได้มีโอกาสเจอผู้ใหญ่ที่สำนักพระราชพิธีการ ท่านบอกว่าเชื่อไหม พ.ศ. 2554 ช่วง 3 เดือน ปลายปี ที่น้ำท่วมไม่มีใครที่สำนักพระราชพิธีการได้หยุดเสาร์-อาทิตย์เลย หลายร้อยคนแล้วไม่มีใครหยุดงานก่อน 3 ทุ่ม เพราะมีคนสั่งงานตลอด คนเดียวคือใครทราบไหม พ่อของเรา จนท่านนอนไม่หลับ

ในปี 2 ปีที่แล้วอาจารย์สุเมธได้เข้าเฝ้าในหลวง ตอนที่อาจารย์สุเมธอายุ 72 ปัจจุบันท่าน 78 แล้ว เชื่อไหมว่า อาจารย์สุเมธเล่าให้ฟังต่อหน้าเจ้าหน้าที่มูลนิธิชัยพัฒนา ผมโชคดีมีโอกาสกราบขอพรอาจารย์สุเมธในวันสงกรานต์ อาจารย์สุเมธเล่าให้ฟังว่ามีความลับเรื่องหนึ่งจะเล่าให้ฟัง ท่านได้มีโอกาสกราบขอพรในหลวงที่ศิริราชเมื่อ 2-3 ปีก่อน ขอพรในหลวงตอนท่านอายุ 72 ในหลวงให้พรแปลกมากเลย อาจารย์สุเมธถวายงานให้ท่านมากกว่าครึ่งชีวิต โดยในหลวงเรียกอาจารย์สุเมธเข้ามาใกล้ ๆ แล้วใช้พระหัตถ์แตะไปที่อาจารย์สุเมธและรับสั่งว่า สุเมธ 72 นี้อายุยังน้อยนะ อาจารย์สุเมธตั้งใจว่าจะกราบขอบังคมทูลเกษียณ พอได้ยินแบบนี้หยุดเลย ท่านทรงใช้พระหัตถ์แตะ 2 ครั้งและรับสั่งด้วยพระสุรเสียงดังว่า สุเมธงานของเรายังไม่เสร็จนะ ใครที่รักพ่ออย่างสุดหัวใจเวลาเจอปัญหาอะไร เวลาทำ

“...องค์กรต้องรับผิดชอบผู้บริหารและพนักงานทุกคนจะต้องสุขในการทำงานสูงสุด เราจะดูแลลูกค้าเหมือนคุณพ่อคุณแม่ เราจะดูแลคู่ค้าอย่างเป็นธรรมที่สุด เราจะช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมทุกรูปแบบ และเราจะร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรประเทศให้ยั่งยืนสูงที่สุด...”

เพื่อส่วนรวม ทำไม่ได้รับผลแบบนี้ ให้นึกว่ามีพ่อมาเตะหลัง เวลาเราเหนื่อยเราท้อ เตะที่บ่าเรา เปลี่ยนชื่ออาจารย์สุเมธ เป็นชื่อเรา แล้วพ่อกระซิบเรียกชื่อเราแล้วบอกว่า งานของเรา ยังไม่เสร็จ เราจะไม่เหนื่อย เราจะไมื่อยอมเกษียณเลย ถึงเกษียณไปแล้วเราก็คอยจะทำอะไรให้ประเทศชาติ

เพื่อเป้าหมายที่สูงสุดของพ่อคืออะไร พ่ออยากให้ประเทศไทย เป็นที่ 1 ของโลกด้านไหน ไม่ใช่รวยนะ ประเทศที่มีแต่คนรักกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่สุด ผมว่าเป็นไปได้ ประเทศไทยมีสิ่งทั้งดงาม ฝากประเทศไทยไว้กับทุกท่านด้วย

วิธีดำเนินธุรกิจที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดร. พัทธน์ ยอดพฤติกการ

บรรยายให้หลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2559

หัวข้อวันนี้ที่ได้รับมอบหมายจะดูยาวไปเล็กน้อยและอาจค่อนข้างไกลตัว แต่อย่างน้อยที่สุด ผมอยากจะกระตุ้น (Challenge) ทุกคน ไม่ว่ามาจาก กระทรวงต่างประเทศ หรือกระทรวงอื่น ๆ หรืออาจจะมืองค์กรอื่น เช่น องค์กรอิสระ ด้วยว่าเรื่องนี้เกี่ยวกับทุกคน ผมทำเรื่อง CSR (Corporate Social Responsibility หรือบรรษัทภิบาล) งานแรก ๆ ประมาณ พ.ศ. 2548 ก็ได้รับเชิญเข้าไปพูดให้กระทรวงแห่งหนึ่ง พอเริ่มพูดเรื่อง CSR เจ้าหน้าที่หลายท่านคิดว่าไม่เกี่ยวกับเรา เราเป็นข้าราชการ เรื่อง CSR เป็นเรื่องของภาคธุรกิจหรือเอกชน มาฟังก็เสียเวลาเปล่า อันนี้เป็นความเชื่อ (Mindset) หนึ่งที่ผมอยากให้ท่านเปิดใจกว้างสักเล็กน้อย เนื่องจากหัวข้อที่เราจะพูดมันมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ท่านในฐานะที่เป็นผู้แทน ไม่ว่าจะอยู่ส่วนไหนในประเทศก็ตาม ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่มากก็น้อย

หัวข้อจะแบ่งเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรกผมอยากจะทำความเข้าใจกับความหมายคำจำกัดความบางคำก่อน เพื่อให้เราได้มีบรรทัดฐานเดียวกันว่าวันนี้ที่เราคุยเรื่อง CSR ในกรอบไหน บริบทไหน เรื่องความหมายของคำ เป็นเรื่องหนึ่งที่ยอยากเล่าให้ฟังนะครับ ถัดมาเป็นเรื่องที่มาที่ไปของ CSR ถ้าเราเข้าใจที่มาของเรื่อง เราก็จะสามารถเดาทางหรือคาดการณ์สิ่งที่จะเป็นภารกิจงานที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ เหมือนกับเราจะทำความรู้จักใครสักคนหนึ่ง ถ้าเรารู้เรื่องที่มาที่ไปของเขา ก็จะทำให้เราประเมินสถานการณ์ และสามารถกำหนดจุดยืนของเราที่มีต่อเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่ 3 ผมจะเล่าให้ฟังว่ามีเป้าหมายการพัฒนาของโลกที่สหประชาชาติกำหนด เมื่อเดือนกันยายนปีที่แล้ว ซึ่งมี 17 ข้อ เรียกว่า Sustainable Development Goals (การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือ SDGs)

ฟังชื่อแล้วอาจรู้สึกไกลตัว แต่ผมเรียนว่าแม้ในภาคธุรกิจเอง ซึ่งไม่ได้เกี่ยวกับสหสังคมโลก ก็เอาเรื่องนี้มาเป็นโจทย์และเอามาเป็นเป้าหมายที่จะทำให้ธุรกิจของเขากลมกลืนไปกับเรื่องนี้ด้วย ในฐานะที่เราอาจจะมีส่วนในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนในการทำงานในหลายประเทศ ในภาคส่วนต่าง ๆ ก็จำเป็นที่จะต้องเข้าใจเรื่องนี้ เหมือนกับที่ธุรกิจเข้าใจ ไม่เช่นนั้นถ้าเขาคุยธุรกิจกับเราแต่เราคุยกันคนละภาษา เราก็จะล่าหลังได้ง่าย ๆ

เราจะรู้ทิศทางว่าเราอยากทราบเรื่องอะไรบ้าง ถึงแม้ว่าเวลาจะมีอยู่ด้วยกันไม่มากแต่ผมอยากให้ทุกท่านได้ประมวลข้อมูลที่เราจะคุยกันและอยากจะขอให้ท่านใช้ประโยชน์ในงานของท่านได้โดยตรงทันที ไม่ใช่เป็นข้อมูลที่ท่านจดไว้แล้วเอาไปขึ้นหิ้งหรือเป็นทฤษฎีวิชาการต่าง ๆ ไม่มีประโยชน์ วันนี้ผมอยากจะผสมหลักวิชากับเรื่องของตัวอย่างกรณีศึกษาที่อาจจะเป็นกรณีศึกษาทั้งบวกและลบ แล้วเราอาจจะถามท่านด้วยว่ามุมมองต่อเรื่องนี้ของท่านที่ต้องไปช่วยภาคเอกชนในการทำธุรกิจในแต่ละประเทศจะตอบโจทย์เขาอย่างไร เพราะมันมีดีมานด์ (Demand) แน่ ๆ ทั้งจากฝั่งของเราเอง ในฐานะที่เป็นผู้ที่เข้าไปลงทุนซึ่งเขาต้องการให้ท่านสนับสนุนและจากเจ้าของประเทศที่เป็นเจ้าภาพ เขาก็อยากดูแลชุมชนและทรัพยากรของเขา เราจะมีวิธีอย่างไรในการรักษาสมดุลเรื่องแบบนี้

เริ่มต้นผมอยากจะอธิบายให้เห็นความแตกต่างของ CSR ในมุมมองที่ท่านเข้าใจ ในมุมมองความเป็นจริงที่หลาย ๆ โรงเรียนได้บัญญัติ นิยาม ความหมายหรือคำจำกัดความเรื่อง CSR ยังมีอีกหลายมิติ ซึ่งท่านอาจจะยังไม่มีเวลาศึกษาอย่างครอบคลุม ตัวอย่างเช่น พอพูดเรื่องนี้ ท่านจะพูดถึงว่าธุรกิจจะทำ CSR ก็จะต้องไปหาเป้าหมายที่เป็นชุมชน อาจต้องเข้าไปสร้างกิจกรรม เช่น การทำโรงเรียน การทำถังน้ำ การสร้างฝาย การปลูกป่า เราน่าจะมีการชวนเอกชนมาทำเรื่องนี้ด้วยกันใหม่จะได้ไม่ต้องใช้ทรัพยากรหลายครั้งและอาจกระจายกระจาย ซึ่งมีมิติของ CSR ในมุมมองนี้ สำหรับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เรียกเป็นเชิงสังเคราะห์ เป็นเชิงบทบาทของธุรกิจ เพราะธุรกิจหลายท่านสะท้อนว่านักธุรกิจเขาต้องทำกิจกรรม

ที่แสวงหากำไร พื้นที่ท่านมองตามบทบาทเขาแล้วบอกว่า CSR คือแบบนี้ ถามว่าจะมีธุรกิจที่รายที่อยากจะทำ CSR ในเชิงแบบนี้ คงไม่ทุกรายใช่ไหม เราก็ต้องชี้ไปต่อว่าถ้าอย่างนั้นธุรกิจที่มีกำไรเท่านั้น ถึงจะมีโอกาสทำ CSR แบบนี้ เพราะถ้าเขาไม่มีกำไรเขาอาจจะทำการบริจาค แต่อาสาไม่ได้ ซึ่งนั่นหมายความว่า CSR จะจำกัดเฉพาะธุรกิจที่มีกำไรแล้วหรือเปล่า ท่านก็เริ่มเห็นข้อจำกัดว่าตรรกะมันไปไม่ได้เพราะว่าสามัญสำนึกท่านก็จะบอกว่ามันไม่ใช่ ทุกธุรกิจไม่ว่าจะใหญ่ กลาง หรือเล็กต้องมี คราวนี้ CSR หน้าตามันจะต้องเป็นอย่างไร ถ้าไม่ใช่เรื่องของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ปลูกป่า สร้างฝาย แจกผ้าห่ม CSR หน้าตามันควรจะเป็นแบบไหน ถ้ามันไม่ใช่กิจกรรมภายนอก ไม่ใช่โปรเจกต์ ผมจะลองเอาเคียเวิร์ดบางคำมาให้ท่านได้เห็นภาพกว่า

ความจริง CSR มันเป็นเรื่องของกระบวนการคือกระบวนการทางธุรกิจนั่นเอง เราจะต้องเข้าใจโดยพื้นฐานก่อนว่าธุรกิจมีหน้าที่ทำสินค้าและบริการเพื่อจำหน่ายให้ได้รายรับและกำไร เพราะฉะนั้นความรับผิดชอบต่อสังคมจะต้องเริ่มต้นจากกระบวนการทางธุรกิจ ไม่ใช่ทำหลังจากทำธุรกิจแล้วไปหาเวลานอกไปทำ อันนั้นจะเป็น CSR ที่ผมเรียกว่านอกกระบวนการ (After Business Process) ซึ่งเราจะเห็นกิจกรรม CSR แบบนี้เยอะมากและจะบอกเลยว่าทุกองค์กรธุรกิจมีกิจกรรมแบบนี้อยู่ ด้วยธรรมชาติของคนไทยที่มีความใจบุญ ไปวัดก็ทำทาน ทำบุญ พอมาเป็นผู้ประกอบการ เขาก็อยากตอบแทนคืนสังคม เขาก็เอาไปทำกิจกรรมเชิงบริจาค ซึ่งทางภาษาอังกฤษเรียกว่า Philanthropy Activities การทำกุศลคล้าย ๆ กับ Charity หรือ Donation หรืออยู่ในคำจำกัดความเดียวกัน พื้นที่เดียวกัน แล้วเราจะเริ่มเห็นว่า CSR มี 2 กระบอใหญ่ ๆ คือแบบนอกกระบวนการ (After Process) กับแบบที่อยู่ในกระบวนการ เรียกว่า In Process จำพวก In Process ถ้ามองในแง่ของงบกำไรขาดทุน (Income Statement) ของธุรกิจ เวลาเราพูดถึงว่าธุรกิจจะสำเร็จหรือไม่ เราดูที่ Bottom Line คือกำไรสุทธิ บรรทัดสุดท้ายของกิจการว่าทำได้หรือไม่ ถ้าไรหรือขาดทุน ดังนั้น CSR แบบนอกกระบวนการจะเข้าตรรกะในเชิงแคบ คือที่บอกว่าจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีกำไร ถูกไหมครับ

“...ต้องคิดตั้งแต่ต้นทางว่าการที่คุณผลิตสินค้า
ต้นทางวัตถุดิบหรือพัสดุที่คุณเอามาให้บริการ
มีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือเปล่า ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า
อันนี้แหละครับ CSR ของจริง คือ CSR ที่นำไปสู่คำตอบที่เราต้องการ
การพัฒนาที่ยั่งยืน...”

CSR แบบ After Process ต้องหาเวลานอกเวลางานหา อาสาสมัครไปทำ ไม่เกี่ยวกับงาน พอมันมีข้อจำกัด เราจะเห็นว่า การโน้มน้าวพนักงานก่อนที่จะมาทำ CSR ลักษณะนี้ ต้องใช้ความพยายาม ผู้บริหารมักจะบ่นบ่อย ๆ ว่าเราอยากไปปลูกป่า แต่เชิญชวนพนักงานไปแล้วไม่ค่อยได้รับการตอบรับเท่าที่ควร เพราะอะไร เพราะพนักงานส่วนหนึ่งจะรู้สึกว่ามันไม่ใช่หน้าที่ มันเป็นเรื่องที่บริษัทขอเพิ่ม ดังนั้นจึงอยู่ที่ตัวพนักงานว่าจะไปหรือไม่ไป ถ้าเราบอกว่าเราต้องการทำ CSR ให้สำเร็จ ก็ต้องมีมาตรการจูงใจหวานล่อม อาจจะให้สิ่งกระตุ้น (Incentive) บางเรื่องอาจจะไปผูกกับเรื่องของผลตอบแทนเลยก็ได้ นับเป็นจำนวนชั่วโมงการเป็นอาสาสมัคร ใครทำเยอะอาจได้โบนัสสูงตอนปลายปีหรือบอกว่าจะเป็นการทำเพื่อสังคมก็ได้

ในการสร้างกิจกรรมเพิ่มเติมขึ้นมาจากกระบวนการธุรกิจ กิจกรรมแบบนี้ถ้าในบริบทใหญ่ของ CSR มันเป็นส่วนเดียว น่าจะเป็นส่วนเสริมด้วย แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ในเรื่อง CSR-in-process มันอยู่ในธุรกิจ เริ่มตั้งแต่บรรทัดแรกของกิจการ ไม่ได้เริ่มจากบรรทัดสุดท้ายของกิจการ บรรทัดแรกของกิจการคืออะไร ถ้าเราไปอ่านในงบดุล รายรับ ยอดขายมาจากไหน ต้นทุนดำเนินงานเท่าไร แล้วหักลบเหลือกำไรเท่าไร เพราะฉะนั้นต้องคิดตั้งแต่ต้นทางว่าการที่คุณผลิตสินค้า ต้นทางวัตถุดิบหรือพัสดุที่คุณเอามาให้บริการ มีความรับผิดชอบต่อสังคมหรือเปล่า ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือเปล่า อันนี้แหละครับ CSR ของจริง คือ CSR ที่นำไปสู่คำตอบที่เราต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน ความยั่งยืนมันจะเกิดจากบรรทัดแรก ถ้าบอกแบบนี้

ท่านจะสามารถประมวลภาพบางอย่างในใจ องค์กร CSR ประเภทไปปลูกป่า สร้างฝาย แจกผ้าห่ม บางทีมันอาจจะเป็นกิจกรรม CSR ที่ถูกพัฒนาหรือถูกสร้างเพื่อกลบเกลื่อนธุรกิจบางอย่างที่ไม่ได้รับผิดชอบ ไประเบิดภูเขา เกิดฝุ่น แทะที่ จะดูแลผลกระทบ ก็ไปพัฒนาชุมชน ให้ถ้ำน้ำ ให้ศาลา หรือ เวลาชุมชนเจ็บป่วยจากผลกระทบเรื่องฝุ่นเรื่องมลภาวะ ก็ไปเยียวยาให้การรักษาพยาบาล สร้างโรงพยาบาลหรือ สำนักรักษาพยาบาลให้ชุมชน ซึ่งมันเป็นปลายทาง เพราะฉะนั้น CSR-in-process จะเกิดขึ้นได้โดยเริ่มตั้งแต่เรื่องมาตรการ การป้องกันไม่ให้ผลกระทบมันเกิดขึ้นกับชุมชน สิ่งแวดล้อม และสังคม ไม่ต้องมาเยียวยาภายหลัง ถ้าเรามาคิดมุมนี้ ทุกเรื่องในกระบวนการธุรกิจคือสิ่งที่เราจะต้องมีความรับผิดชอบต่อ มันคือ CSR ทั้งนั้นเลย

ทุกวันนี้ธุรกิจหลายแห่งเริ่มตระหนักแล้วว่าการทำธุรกิจ วิถีเดิมมันเริ่มไปไม่ได้ เมื่อสิบปีที่แล้ว ผมทำ CSR พูดได้เลยว่า ตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะช่วยรักษาผลประโยชน์ของชาวบ้าน คือเอ็นจีโอ (NGO) ผู้แทนชุมชน ผู้แทนสังคม แต่วันนี้ ท่านลองเดาว่าใครเป็นตัวขับเคลื่อนใหญ่ ท่านบอกว่าวันนี้ เราเจอปัญหาเรื่องประมง (เรื่องกฎระเบียบ IUU หรือ Illegal, Unreported and Unregulated Finishing) เราเจอปัญหา เรื่องการบิน ลูกค้ารายใหญ่ไม่ยอมซื้อสินค้า เพราะคุณ อาจจะมีการละเมิดที่ต้นน้ำ เขาจึงขอระงับออเดอร์ ตัวขับเคลื่อนใหญ่ก็คือผู้ค้าของคุณ (Business Partner) บางเรื่องอาจเป็นกฎระเบียบตามกฎหมายเพราะว่าถูกพัฒนา จนบัญญัติเป็นกฎหมายได้ แต่บางเรื่องไม่เป็นกฎหมาย คือคุณ

ไม่ทำก็ไม่ผิด ผมอาจพูดในทำนองเข้าข้างธุรกิจนิดหน่อย สมมติว่าผมขายอาหารสัตว์ ผมขายสัตว์น้ำ ในโรงงาน ผมดูแลทุกอย่างตามมาตรฐานกฎหมาย ไม่ได้ละเมิดแรงงาน จ่ายทุกอย่างตามสวัสดิการ แล้วอยู่ดี ๆ ลูกค้าผมที่เมืองนอก บอกว่าไม่ซื้อเพราะว่าบริษัทผู้จัดหา (Supplier) ของคุณ ละเมิดกฎหมาย มีการใช้แรงงานที่ไม่ถูกต้อง หรืออยู่ดี ๆ วันนี้ คุณตื่นมาพบว่าถูกระงับออร์เดอร์ เพราะอาหารปลาปน ที่คุณใช้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำของคุณที่เอาไปขายมาจากทะเล ที่ไม่ได้ดูแลเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยความเป็นธรรมนะครับ ถ้าผมเป็นเจ้าของกิจการ ผมจะต้องตั้งข้อสงสัยว่าเกี่ยวอะไรกับผม ในบ้านตัวเองดูแลดีแล้วนะ แต่คนที่ส่งของให้คุณมันผิดกฎหมาย วันนี้ตัวขับเคลื่อนใหญ่ อยู่ที่ธุรกิจด้วยกันเอง ไม่ใช่เรื่องกฎหมายเลย เพราะฉะนั้น คำตอบที่ผมจะให้ CSR วันนี้ ขอบเขตไม่ได้จำกัดอยู่ในแค่ ขอบเขตขององค์กรอีกต่อไป แต่มันขยายไปครอบคลุม ทั้งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ที่คุณเข้าไปเกี่ยว CSR ในมุมหนึ่งเกิดจากเรื่องจิตสำนึกและคุณธรรมก็จริง แต่ในเชิงปฏิบัติในเชิงพาณิชย์ มันถูกนำมาใช้ในเรื่องการเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่เรื่องของภาษี

ธรรมชาติของธุรกิจก็ต้องมองทั้ง Value Chain ว่าอันไหน เขาสามารถเข้าไปทำธุรกิจได้ แล้วอยู่ในวิสัยที่เขาจะทำได้ดีกว่ารายอื่น เขาก็อยากเข้าไปทำ ที่นั่นมันก็จะมีเส้นแบ่งว่าการเข้าไปเป็นธรรม หัวข้อหนึ่งของเรื่อง CSR สากล เขาจะพูดคำว่า Fair Operating Practice คือไม่ได้ปิดกั้นว่าคุณห้ามทำแบบนั้น แต่ถ้าคุณทำ คุณเปิดโอกาสให้รายอื่น แข่งด้วยได้ไหม อันนี้เป็นเรื่องที่คุณจะต้องไปหาจุดที่มันสมดุลพอดี หรือแม้กระทั่งวันนี้ก็มีข่าวว่าร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่งจะทำการกับข้าวปิ่นโต แล้วสังคมบอกว่า คุณจะมาแย่งอาชีพที่เป็นแม่ค้าหรือเปล่า ถ้ามองตามข้อกฎหมาย นี่เขาทำผิดกฎหมายหรือไม่ ก็ไม่ผิด แต่เราพูดถึงเรื่องการเอาไม้บรรทัดอีกอันหนึ่งไปจับเขา เพราะฉะนั้นมันมีอีกมุมหนึ่งที่เรากำลังมองให้เห็น เวลาที่เราจะไปตัดสินเรื่องนี้ เราใช้ไม้บรรทัดอะไร ซึ่งมันก็มีความหลากหลายในแง่มุมมองของคนที่เราไปเทียบ

เรามองในลักษณะ In Process เราจะเห็นว่าทุกกระบวนการทางธุรกิจเกี่ยวข้องกับ CSR ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายจัดหาธุรกิจ ฝ่ายทรัพยากรบุคคล (HR) ฝ่ายการเงิน ฝ่ายวิศวกรรม ทุกงานที่เป็นฟังก์ชันงานปกติ มีส่วนผสมของงาน CSR ทั้งสิ้น พูดแบบนี้ CSR มันครอบคลุมเลยนะครับ มันเกี่ยวข้องกับทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ที่องค์กรเข้าไปมีส่วนในการปฏิสัมพันธ์ทั้งหมด ผมขอยกตัวอย่าง ตอนผมทำงานเรื่อง CSR ใหม่ ๆ ก็มีบริษัทถามผมว่าการจัดหลักสูตรอบรมสำหรับพนักงานให้เขามีทักษะมีความก้าวหน้าในหน่วยงานถือว่าเป็น CSR ด้วยไหม ตอนนั้นผมก็ไม่ได้เชี่ยวชาญ CSR ต้องยอมรับว่าหน้าแตก เพราะเป็นเรื่องปกติของธุรกิจไม่ใช่เรื่องของ CSR หรือเปล่า แต่จริง ๆ แล้ว ถ้าไปอ่านตามมาตรฐานอย่าง ISO 26000 ถ้าใครอยากศึกษาเรื่องนี้เชิงลึก มาตรฐานนี้ชื่อว่า Guidance Social Responsibility ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้ได้กับทุกองค์กร ไม่จำเป็นต้องเอกชน ภาครัฐ ภาคประชาชนก็ได้ เขียนไว้เลยว่าการฝึกอบรมเพื่อพนักงานมีความก้าวหน้าในสายงาน หรือแม้กระทั่งออกไปแล้ว ไปทำให้เกิดความสามารถที่เรียกว่า Employability ความสามารถที่เขาจะได้งานทำต่อไป ถือว่าเป็น CSR ถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องรับผิดชอบต่อ Stakeholder ซึ่งในที่นี้ก็คือพนักงานของตัวเอง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าถ้าเราเอา Stakeholder มาจับ จะเห็นว่าภาพชัดเลยว่า CSR ไม่ได้เกี่ยวข้องแค่ชุมชนหรือสังคมภายนอกแต่มันเริ่มตั้งแต่สังคมภายในองค์กรก็คือพนักงาน

เพราะฉะนั้นก็ไปดูเลยว่าพนักงานควรจะได้รับอะไรจากองค์กร เอาแค่ถ้าเราพูดถึง SME บริษัทเจ้าของกิจการคนเดียว มีพนักงานไม่กี่คน การที่เรายึดมั่นในการจ่ายเงินเดือน ค่าตอบแทนพนักงานตรงเวลาถือว่าเป็น CSR หรือไม่ เพราะอย่างเราทำงานหาเข้ากินค่า คุณได้รับเงินเดือนเข้าไป 2 วัน มีปัญหาทันที ต้องไปกู้นอกระบบ การที่เรามีวินัยซื้อตรงจ่ายเงินค่าตอบแทนตรงเวลาและเป็นธรรมก็คือความรับผิดชอบต่อสังคมพนักงานแล้ว จะเห็นว่ามิตินี้มันยืดหยุ่นมาก ขยายรายละเอียดครอบคลุมเรื่องราว

ที่มีผลต่อการปฏิสัมพันธ์กับ Stakeholder การตัดสินใจที่มีผลเกิดขึ้น ตรงนี้แหละจุดที่ความรับผิดชอบจะเกิด มีใครอีกครับที่เป็น Stakeholder หลักขององค์กรธุรกิจลูกค้าคนที่สร้างรายได้ให้กิจการ การรับผิดชอบต่อสังคมต่อลูกค้าที่บริษัทพึงจะมี ใช้แล้วปลอดภัยไหม มีรังสีไหม หรือทำอาหารเราใช้วัตถุดิบถูกสุขอนามัยไหม นี่คือการรับผิดชอบต่อสังคมที่มีต่อลูกค้านะครับ

เพราะฉะนั้นข้อหนึ่งเลยคือเรื่องของสินค้าที่เป็นมิตรกับสังคม (Product Responsibility) เรื่องของประเด็นสินค้า (Product Issue) นอกจากตัวผลิตภัณฑ์แล้ว ยังมีเรื่องฉลาก เราไปซื้อของซื้อสินค้าซื้อบริการ บางทีเห็นใบปลิวเห็นเครื่องหมายดอกจัน ตัวหนังสืออ่านไม่ออกเลย นี่คือ Sense ของความรับผิดชอบต่อสังคมจะต้องทำให้ลูกค้าไม่เข้าใจผิด ให้ข้อมูลครบถ้วน โดยเฉพาะเรื่องอาหารการกินและยา เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทั้งตัวสินค้า ตัวข้อมูลที่ให้ไม่ใช่ให้อย่างเดียว เรารับเข้ามา เราต้องดูแล อย่างการเปิดบริการบัตรเครดิต เปิดบัญชีธนาคารสักบัญชีหนึ่งแล้วข้อมูลที่เรามาให้มันทั้งวันเกิด สถานภาพ เงินเดือนต่าง ๆ วันดีคืนดี เกิดบริษัทเอาข้อมูลนี้ไปขาย ท่านเดือดร้อนไหม นี่เรื่องของความเป็นส่วนตัว (Privacy) นี่ก็เรื่องของ CSR ที่ต้องรับผิดชอบต่อสังคมเช่นกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นว่านี่คือสาขาหนึ่งของ CSR ที่มีต่อ Stakeholder ที่มีต่อลูกค้า

นอกจากนี้ ก็จะมีประเด็นเรื่องบริษัทจดทะเบียน บริษัทมหาชนที่ผู้ได้รับตำแหน่งเป็นผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน นี่เป็นเรื่องธรรมาภิบาล ซึ่งก็เป็นหลัก CSR อย่างหนึ่ง คู่ค้ากลุ่มที่ 3 คือ Business Partner หรือคู่ค้าที่เป็นทั้ง Business Supplier เป็นทั้ง Distributer ทั้งต้นน้ำ ปลายน้ำ ต้นทางปลายทาง อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่วันนี้เจอปัญหา เหมือนที่บอกว่าแม้กระทั่ง Supplier เราไปทำอะไรไม่ได้อย่างหนึ่ง ปรากฏว่าเราขายสินค้าไปแล้วผู้บริโภคใช้แล้วเกิดปัญหา เขาก็ฟ้องคุณ คุณก็โดนร่างแหไปด้วยเพราะมันมีกฎหมายฉบับหนึ่งที่เขาพูดถึง เขาเรียกว่า Product Liability ให้สิทธิผู้บริโภคฟ้องโดยไม่ต้องไปสืบว่าใครเป็นคนทำผิดพลาด ใครเป็นคนทำ

คือคุณต้องเป็นจำเลยร่วม อันนี้คือพัฒนาการของสังคมที่มันไปขนาดนั้นเพราะว่าความซับซ้อนของการผลิตสินค้าไม่ได้เป็นลักษณะแยกออกจากกัน (Isolate) ไม่สามารถชี้ไปที่ใครคนใดคนหนึ่ง มันมีความโยงใยไปทั้งสายห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) และห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เพราะฉะนั้นเราต้องตามให้ทัน ต้องเข้าไปกำกับควบคุมดูแลให้มีความรับผิดชอบในระบบมากขึ้นนะครับ อันนี้ก็คือมิติของ CSR-in-process ที่อยากจะพูดถึง

ขอตัวอย่างสักนิดได้ไหมครับว่าฝ่ายบัญชี ฝ่ายกฎหมาย เขาทำ CSR อะไรให้องค์กรธุรกิจฝ่ายบัญชีการเงินสามารถทำ CSR ได้โดยไม่แต่งบัญชี เสียภาษีให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่ไปเปิดใน Tax Haven ที่ไปทำให้ชื่อเราปรากฏในปานามา เปเปอร์ส (Panama Papers) อันนี้คือบทบาทของนักการเงิน นักบัญชีที่สามารถทำ CSR ในองค์กรของตัวเอง แล้วฝ่ายกฎหมายทำอะไรได้บ้าง ดูแลพิทักษ์ประโยชน์ของบริษัท ด้วยความเป็นธรรม ไม่ใช่หลักกฎหมายหรือหลักวิชาชีพของตนเองไปเอาเปรียบคู่กรณีหรือคนอื่นหรือสังคม เพราะฉะนั้น ไม่ว่าฟังก์ชันงานไหนในองค์กร ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับ CSR ทั้งสิ้น ถึงจุดนี้แล้วทุกคนในองค์กรเริ่มตระหนัก CSR ไม่ใช่แค่ฉันไปใส่เสื้ออาสาปลูกป่า สร้างฝาย อันนั้นมันแค่กระพี้ นี่เป็นสิ่งที่ควรจะทำ ถ้าเกิดคุณมีกำลังคุณก็ไปช่วยคนที่ด้อยกว่า ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดีสมควร แต่ว่าไม่ใช่หัวใจหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อพัฒนาองค์กรและสังคม

Social Enterprise (SE) ที่วันนี้สังคมพูดเยอะมาก จนมาเป็นตัวแบบอันหนึ่งที่รัฐก็ทำความร่วมมือกับภาคเอกชน มีคนเทียบกันระหว่าง CSR กับ SE ผมจะพูดในทำนองว่า CSR ที่สร้างภาพเป็นกิจกรรม PR ไม่ยั่งยืนหรอก เพราะฉะนั้นไปทำ SE ดีกว่า คือถ้าเราพูดแล้วไม่มีเนื้อหา และแค่ CSR มันแค่ปลูกป่า สร้างฝาย แจกผ้าห่ม แต่เมื่อเราเปิดใจรับแล้วบอกว่า CSR มันมี 2 มิติใหญ่ คือ In process กับ After process ไม่ใช่เรื่องบริจาคอย่างเดียว เราจะพบว่า CSR-in-process ก็คือตัวที่กำกับ SE ซึ่งเป็นรูปแบบของกิจการหนึ่งที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้เอื้อต่อการตอบโจทย์สังคม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คุณจะดูแลสังคม

ไม่ได้ ถ้าหากคุณไม่ได้ทำ SE คุณสามารถใช้ธุรกิจที่มีอยู่ (Existing Business) ในการดูแลสังคม ไม่จำเป็นต้องตั้ง SE ใหม่ เพราะฉะนั้นถ้าเอาเฉพาะคำนี้มาเทียบกัน มันก็คงเทียบไม่ได้ เพราะว่าคำหนึ่งมันเรื่องของความหมาย อีกคำหนึ่งคือกิจการ กิจการมันคือสัจจะมันคือ Entity เพราะฉะนั้น ถ้ามองว่า SE ในมิตินี้มันเป็น CSR-as-process (ไม่ใช่ In Process แล้ว) คือทั้งกระบวนการของตัวธุรกิจหรือกิจการ มันเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมเป็นหลัก จึงอยากให้ทำความเข้าใจว่าไม่ใช่ว่าจะช่วยเหลือสังคมแล้วเป็น SE อย่างเดียว คุณทำธุรกิจปกติคุณก็สามารถช่วยเหลือสังคมได้ในรูปแบบ CSR-in-process ได้

หลาย ๆ ประเทศจะมีการบัญญัติกฎหมาย เพราะว่าข้อจำกัดของการจดทะเบียนบริษัทแต่เดิมไม่เอื้อต่อการเปิดช่องให้ทำประโยชน์กับคนอื่นนอกจากผู้ถือหุ้น เรื่องนี้มีความรุนแรงมากในสหรัฐฯ เพราะกฎหมายในสหรัฐฯ เรื่องบริษัท (Corporation) จะบัญญัติชัดเจนว่าผู้บริหารบริษัทหรือพนักงานบริษัทจะต้องดำเนินการหรือบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดประโยชน์หรือรักษาความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก อันนี้คือข้อกำหนดมานะครับ ที่นี้มันเคยมีเคสว่าบริษัทแห่งหนึ่งเคยมี CSR ในแบบให้ทุนการศึกษา การบริจาค ก็มีผู้ถือหุ้นยกมือในที่ประชุมแล้วบอกว่าบริษัททำไม่ได้ ผมจะฟ้องกรรมการเพราะคุณไม่ได้รักษาประโยชน์ของผู้ถือหุ้นของผมอย่างดี ก็ปรากฏว่าศาลรับฟ้อง แล้วชนะด้วยนะครับ เพราะนี่คือข้อกำหนดที่บอกไว้ มันก็เลยเป็นเหตุว่า หลาย ๆ ประเทศพยายามที่จะขยาย Entity ใหม่ ๆ เพื่อจะครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ไม่เฉพาะแค่ผู้ถือหุ้น แต่พยายามจะให้กว้างไปถึง Stakeholder อื่น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นเคสที่รุนแรง (Extreme) ไปหน่อย แต่จริง ๆ แล้วมันก็มีทางออกหลาย ๆ ทาง เพราะว่าในทางปฏิบัติ ถ้าเกิดบริษัทจะทำเรื่องเหล่านี้มันเป็นเรื่องเป็นราว อาจจะขอมติจากผู้ถือหุ้นได้หรืออาจจะส่งเรื่องเพื่อให้ผู้ถือหุ้นมีการเห็นชอบ มันก็มีช่องทางของมันอยู่ ผมเพียงจะชี้ให้เห็นว่า SE มันเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างกิจการที่จะเป็นประโยชน์ให้สังคม แต่ในขณะเดียวกันตัว CSR ในรูปแบบปกติที่ทำอยู่ก็เชื่อว่าทำไม่ได้

มี Social Business อีกคำซึ่งเป็นเซตย่อย (Subset) ของ SE แต่มันก็จะแตกต่างกันในมิติ Social Business มีผู้ริเริ่มคือมูฮัมหมัด ยูนุส (Muhammad Yunus) ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์จากบังกลาเทศที่ได้รับรางวัลโนเบล ท่านใช้คอนเซ็ปต์ธุรกิจเพื่อสังคมว่า Non-lost, Non-dividend คือประมาณว่าเอาคอนเซ็ปต์นี้มาแทน CSR ในรูปแบบการบริจาคแบบเดิมที่ให้เปล่า เพราะเงินที่ให้เปล่าจะเป็นศูนย์ซึ่งมันจะมีอายุขัย เหมือนกับการที่เราไปทำบุญที่วัดหรือบริจาคไปแล้วได้อนุโมทนาบัตรมาในหนึ่ง เงินนั้นก็ถูกนำไปทำประโยชน์ หากองค์กรที่ได้รับบริจาคมีประสิทธิภาพก็จะได้ประโยชน์มาก แต่ในหลายกรณี เราก็มองว่ามูลนิธิที่รับบริจาคจากเรา เงินนั้นจะเอาไปทำอะไรบ้าง อย่างข่าวเมื่อเร็วนี้ ๆ ที่มีมูลนิธิแห่งหนึ่งที่บอกว่าเงินทุก 1 บาท ที่ท่านบริจาคเด็กครบ 600 บาท จะตกไปเป็นข้าวกลางวันของเด็กทุกคน พอสิบไปสิบมา 600 บาท ไม่ใช่เงินให้เด็กนะ แต่เป็นเงินที่นำมารวมเป็นกองกลาง นำมาตัดค่าบริหาร ค่าแอดมิน (Admin) ต่าง ๆ นี่คือการที่เป็นเรื่องของความโปร่งใสเรื่องธรรมาภิบาล

เพราะฉะนั้นยูนุสเขาก็เลยสร้างแนวคิดให้เงินของท่านมีค่าไม่รู้จักคือการช่วยเหลือสังคมไม่ใช่การให้เปล่าอย่างเดียว แต่เราสามารถลงทุน โดยที่เงินต้นยังอยู่ แต่มีเงื่อนไขว่าท่านไม่เอาผลตอบแทน เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ยุติธรรม (Fair Deal) สมมติว่าท่านมีเงินในบัญชีสัก 1 ล้าน ท่านอยากไปช่วยเหลือสังคม มีทางเลือก 2 ทางคือทุกปีท่านอาจตัดเงินมาช่วยปีละหนึ่งแสน 10 ปีก็ครบ 1 ล้าน จบภารกิจของท่าน ท่านก็ไปหารายได้สร้างอาชีพ บริจาคใหม่ แต่ยูนุสบอกว่าเงิน 1 ล้าน ท่านเอาไปลงทุน แล้วหาใครก็ได้ที่บริหารเชิง Social Business ดังนั้นเงิน 1 ล้านท่านก็ยังคงอยู่ แล้วก็สามารถพัฒนาช่วยเหลือสังคมได้เรื่อย ๆ ไม่ต้องหาเงินใหม่มาเติม นี่คือการคิดที่ค่อย ๆ พัฒนา (Evolve) พยายามหาโมเดลที่มีประสิทธิภาพเรื่อย ๆ ในสังคมยุคปัจจุบันที่สามารถตอบโจทย์สังคม

ทีนี้พอเรารู้จักคำว่า CSR ที่เป็นรูปแบบ 2 กลุ่มใหญ่ เราต้องมาดูว่าพอเราพูดถึง CSR-in-process การทำ CSR ในเชิงการรับผิดชอบต่อสังคม จุดเน้นหลักของเรื่องนี้คือการเน้นดูแลในเรื่องผลกระทบเชิงลบ ซึ่งทุกธุรกิจ เวลาท่านจะประกอบการมันจะต้องมีผลกระทบไปสู่สังคม จะมีประเด็นที่เรา ๆ พูดกันว่า “ไม่มีใครรับผิดชอบต่อตรงนี้” ไม่มากนักน้อย พอเราพูดถึงการทำ CSR ในเชิงการรับผิดชอบต่อสังคม จุดเน้นหลักของเรื่องนี้คือการเน้นดูแลในเรื่องผลกระทบเชิงลบก่อน ความหมายคือว่าทุกธุรกิจ เวลาท่านจะประกอบการ มันจะต้องมีผลกระทบไปสู่สังคม มันต้องมีที่เราเรียกว่าไม่มีใครรับผิดชอบต่อตรงนี้ไม่มากนักน้อย ไม่มีธุรกิจไหนที่ประกอบการแล้วบอกว่า ฉันไม่ส่งผลกระทบต่ออะไรเลย (Zero Impact, Zero Effect) เพราะในเชิงเศรษฐศาสตร์ ทุกกระบวนการผลิตคือการทำลาย แปรรูปของสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง มันต้องมีของเสีย (Waste) ออกมาไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ของเสีย ทุกธุรกิจมีผลกระทบ

ข้อตกลงก็คือว่าไม่ใช่ CSR ที่จะไปตอบโจทย์การแก้ผลกระทบ โดยการขจัดผลกระทบให้จบ เป็นไปไม่ได้ ถ้าทำให้เหลือน้อยที่สุดได้ก็ดี แต่จริง ๆ เกณฑ์ตรงนั้นมันคือเกณฑ์ที่บอกว่าทำอะไรที่จะทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบที่ออกมาสู่สังคมอยู่ในขั้นที่ยอมรับได้ ใครยอมรับก็คือบรรทัดฐานสังคมยอมรับ มันก็ออกมาในรูปกฎหมาย กฎระเบียบ เช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อม การปล่อยมลพิษ ต้องไม่เกินค่าที่กำหนด นี่คือการรอบที่สังคมยอมรับ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า CSR ไม่ใช่เรื่องที่จะบอกว่าคุณต้องทำให้กิจการของคุณมีผลกระทบเชิงลบเป็นศูนย์ ซึ่งมันเป็นอุดมคติ แต่เป็นการดูแลผลกระทบให้อยู่ในวิสัยอยู่ในเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ ถ้าพูดแบบนี้ ด้วยกรอบนี้ ก็ดูเหมือนธุรกิจน่าจะปฏิบัติได้ ถ้าเกิดท่านทำธุรกิจท่านก็ต้องเชื่อฟัง (Comply) กฎหมาย

ผมขอยกเคสในนิคมอุตสาหกรรม สมมติท่านไปดูแลนิคมอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ในนั้นมี 100 โรงงาน ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมบอกว่า ทุกโรงงานสามารถปล่อยค่าน้ำเสียของเสีย อากาศเสียได้ไม่เกินเท่านั้นเท่านี้ ตัวเลขคงไม่ต้องยกนะครับ ปรากฏว่าทุกโรงงานก็ทำตามกฎหมายไม่มีใครปล่อยเกินเลย ถูกต้องหมดทุกอย่าง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือมีชาวบ้านเจ็บป่วย เกิดน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ท่านลองเดาว่าเพราะอะไร ทั้งที่ทุกคนอ้างว่าไม่มีการปล่อยเกิน ข้อเท็จจริงก็คือ ในนั้นมี 100 โรงงานอัดกันอยู่ ทุกโรงงานก็ปล่อยตามเกณฑ์ แต่มันปล่อยพร้อมกันเวลาเดียวกัน แล้วมันเกินไหมครับ ชาวบ้านเดือดร้อนจริง ๆ ไปถามองค์กรธุรกิจก็บอกฉันทำตามกฎหมายทุกอย่าง พอไปตรวจชุมชนชาวบ้านในชุมชนป่วย ท่านจะทำอย่างไร นี่คือโจทย์ของจริงจะทำอย่างไร เชิญมาคุยพร้อมกัน ผมก็ยืนยันว่าผมไม่ได้ทำผิดกฎหมาย ชาวบ้านก็บอกว่า ฉันป่วย ไม่ไหวแล้วไม่มีค่ารักษาพยาบาล เพราะฉะนั้นจะเห็นว่านี่คือเรื่อง CSR มันโผล่ (Pop Up) ขึ้นมา เป็นอีกบทบาทหนึ่งของภาคธุรกิจที่พึงกระทำ โดยอยู่นอกเหนือจากกฎหมาย (Beyond the law) คือต้องให้ภาคธุรกิจเห็นว่าปัญหา

เกิดขึ้นจากอะไร เพราะจริง ๆ เขาไม่ได้ละเมิดกฎหมายเราไปว่าเขาไม่ได้ แต่เราชี้ให้เห็นปัญหาว่า นี่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง แม้ว่าเขาจะทำตามกฎหมาย ดังนั้น มันจะมี CSR ระดับการปฏิบัติตามกฎหมาย คือ CSR ขั้นพื้นฐาน หรือ CSR Fundamental ที่ทุกบริษัทต้องปฏิบัติซึ่งอันนี้ทุกองค์กรเคลมว่าทำหมด คงไม่มีใครประกาศว่าตนเองละเมิดกฎหมาย แต่มันมี CSR อีกระดับหนึ่งที่องค์กรจะต้อง Voluntary คืออาสาเข้าไปทำ เพราะมันเกิดผลกระทบบางอย่างเกิดขึ้นกับสังคม แล้วเกิดความเดือดร้อนจริง ๆ นี่คือส่วน (Area) ที่อยู่นอกเหนือจากกฎหมาย

บางท่านบางสำนักอาจบอกว่าใช้กฎหมายอย่างเดียวพอทุกคนปฏิบัติเท่าเทียมกันหมด พอมาเจอเคสจริง มันไม่ใช่สถานการณ์บางอย่างนั้นไม่สามารถจะใช้เพียงกฎหมายและบางกลุ่มอาจจะบอกว่ากฎหมายไม่มีความหมาย (Meaningless) ต้องใช้จิตสำนึกอย่างเดียว ซึ่งก็ไม่ใช่ผู้ประกอบการทุกคนหรือทุกคนที่มีจิตสำนึก เลยต้องใช้กฎหมายบังคับ (Enforce)

กลับมาที่บทบาทของรัฐที่มีผลต่อ CSR ภาคเอกชน ควรจะมีอะไร ผมขอพูดทั้งบริบทเล็ก (Local Context) และบริบทใหญ่ (Global Context) ธนาคารโลก (World Bank) เคยมีการกำหนดบทบาท (Define Role) ของภาครัฐที่มีต่อเรื่อง CSR อยู่ 3 บทบาท แต่ในแง่ของ Local ผมก็แปลให้เป็นภาษาไทย เรียกว่าพื้นที่ (Area) ที่ท่านสามารถทำได้ก็คือส่งเสริม สนับสนุน และสอดส่อง คือต้องเข้าใจธรรมชาติขององค์กรธุรกิจว่ามันไม่ได้เป็นปัจเจกเดี่ยว องค์กรธุรกิจนั้นมีคนที่อยู่ทั้งตรงหัวขบวน กลางขบวน และท้ายขบวน ท่านต้องดูแลคนร้อยพ่อพันแม่

องค์กรที่อยู่หัวขบวน องค์กรธุรกิจประเภทนี้คือพวกแอดวานซ์ คือพวกประเภทว่าไม่ต้องรอให้มีกฎหมายบังคับแล้วทำเขาอยากจะทำเองเพราะเขามีจิตสำนึกหรืออาจจะเข้าใจบริบทของโลกว่าวันนี้ไม่ทำไม่ได้ เลี้ยงไม่ได้ ถ้าวันนี้เขาไม่ทำวันหน้าก็ต้องทำเอง ดังนั้นเขาก็เลือกทำวันนี้เพราะจะได้เป็นผู้นำไปเลย ฉะนั้นพวกหัวขบวนท่านไม่ต้องทำอะไรมากแค่ส่งเสริมเขาเพราะเขาจะมีวิธีปฏิบัติ (Practice) มีความรู้และทักษะ (Know-how) อยู่แล้ว ส่งเสริมให้เขาขึ้นมาเป็น Leadership ให้เป็นผู้นำคนอื่น ๆ นำห่วงโซ่อื่น ๆ ตาม ๆ ขึ้นไป

ส่วนกลางขบวนอาจจะจะเป็นพวกที่ยังไม่อยากรำ แต่ฉันก็ไม่อยากผิดกฎหมาย ไม่อยากโดนตราหน้าว่าเป็นคนไม่ดี เป็นผู้ร้ายพวกนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุน ท่านจะต้องสนับสนุนเขาในแง่ที่ว่ามิฉะนั้น มีมาตรฐาน ช่วยให้เขาสามารถทำตามมาตรฐาน อย่างน้อยก็ที่เป็นมาตรฐานสากล

WORLD BANK กำหนดบทบาทของภาครัฐต่อ CSR

ส่งเสริม

ส่งเสริม องค์กรธุรกิจที่อยากทำ
และพร้อมสำหรับการทำเพื่อสังคม ให้ขึ้นมาเป็น Leadership
เพื่อเป็นผู้นำคนอื่น ๆ ต่อไป

สนับสนุน

สนับสนุน องค์กรธุรกิจที่ยังไม่พร้อม
แต่ก็อยากทำเพื่อสังคม โดยการให้ข้อเสนอแนะในเรื่องมาตรฐาน
ช่วยให้เขาสามารถทำตามมาตรฐาน อย่างน้อยที่เป็นมาตรฐานสากล

สอดส่อง

สอดส่อง องค์กรธุรกิจที่สนใจแต่ผลกำไรอย่างเดียว
ถ้าหากทำผิดกฎหมายเมื่อไรก็จะโดนดำเนินคดี

บทบาทสอดส่องคือพวกที่อยู่ท้ายขบวน คือพวกที่พูดอย่างไรก็ไม่เอา ทำอย่างไรฉันก็เอาแต่ผลกำไรอย่างเดียว ไม่สนใจเรื่องสังคม จริง ๆ ก็ต้องเรียนว่าบริษัทจดทะเบียนชั้นนำในไทยในตลาดทุนก็มีกลุ่มนี้อยู่ ฉันทขอแค่ตัวเลขกำไร ดังนั้น กลุ่มนี้ท่านต้องใช้ Enforce บังคับ สอดส่อง มอนิเตอร์ ถ้าผิดกฎหมายเมื่อไรโดน ถือไม่เรียว ดังนั้น กลุ่มท้ายอาจต้องเข้มงวด กลุ่มหัวขบวนอาจจะต้องมีแครอทให้เขาเป็นรางวัลสนับสนุน (Reward Endorsement) ซึ่งตรงกับที่

World Bank กำหนดว่าในเรื่อง CSR รัฐมีบทบาทเป็นผู้ออกกฎหมาย เป็นผู้ออกกฎระเบียบ เป็นผู้รับ ลงโทษ ท่านก็ต้องใช้ในเชิงของคำสั่ง (Mandate) ในการกำกับสังคม ให้มีความเรียบร้อย ยังมีอีกบทบาทหนึ่งคือ Facilitating ในเรื่องการอำนวยความสะดวก อาจจะเป็นพาร์ทเนอร์กับเขาอย่างในกรณีของพาร์ทเนอร์ของรัฐ โดยรัฐอาจจะเป็น Facilitating ให้กับเอกชน เพราะฉะนั้นรัฐก็อาจจะมาร่วมทุนร่วมหุ้น มีเรื่องของ Incentive บางอย่าง สำหรับ

องค์กรที่อาจจะเป็นเรื่องของวิสาหกิจและอีกบทบาทหนึ่งคือการให้การรับรอง (Endorsing) ก็คือเหมือนมีรางวัลให้ใช้มาตรการในเชิงเรื่องของรางวัลในการเข้าไปรับรององค์กรที่ดี

จะเห็นว่าโดยเนื้อแล้ว CSR จะเป็นเรื่องการดำเนินการของเอกชน ซึ่งตอนนี้ทำได้ระดับหนึ่งคือดูแลได้ทั้งผลกระทบเชิงลบและสร้างผลกระทบเชิงบวก คือเมื่อการดำเนินการเรียบร้อยดีไม่มีปัญหาที่จะมาส่งมอบผลกระทบเชิงบวกให้สังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งการส่งมอบตรงนี้เป็น การส่งมอบด้วยกระบวนการเชิงธุรกิจ ไม่ใช่เชิงบริจาจาค หรือกิจกรรมเพื่อสังคมที่อยู่นอกกระบวนการ แต่ท่านเองก็มีบทบาท คือทั้ง 3 บทบาทข้างต้น เพื่อเข้าไปทำให้เกิดบรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม (Ecosystem)

ผมกำลังทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมงานหนึ่งให้กับรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง เขากำลังระดมสมองเยอะมากในเรื่องของการผลักดันเรื่องรถยนต์ไฟฟ้า นี่เป็นส่วนหนึ่งที่ผมคิดว่ามันจะเป็นบริบทของการสร้างคุณค่าเชิงบวกให้สังคมและสิ่งแวดล้อม เรื่องนี้อาจไม่ได้สร้างรายได้ แต่การสร้างรายได้อาจจะเกิดจากการรวม (Combine) เรื่องปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในทางสินค้า

ถ้าเราจะดูแลผลกระทบเชิงลบ เช่นในเรื่องสิ่งแวดล้อมในเรื่องสิทธิมนุษยชน ในเรื่องแรงงาน เรื่องเหล่านี้ ดูเหมือนว่ายังโยงองค์กรก็ต้องทำ โดยอาจจะไม่ได้คำนึงว่าองค์กรมีความเชี่ยวชาญหรือเปล่าเพราะมันเป็นเรื่องพื้นฐาน (Fundamental) เป็นเรื่องที่ทุกองค์กรต้องดำเนินการไม่อย่างนั้นจะเกิดความสูญเสีย ส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนแต่ไมเคิล อี. พอร์เตอร์ (Michael E. Porter) กูรูด้านกลยุทธ์การแข่งขัน เขาเพิ่มอีกองค์ประกอบ (Element) หนึ่งขึ้นมาถ้าเราสามารถจะเลือกประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมบางอย่างโดยใช้ความเชี่ยวชาญขององค์กรจะดีกว่าไหม อันนี้ก็อีกองค์ประกอบหนึ่งที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความต่างจากของเก่า หมายความว่าองค์กรที่ทำ CSR นอกจากการดูแลระดับความสำคัญของประเด็นสิ่งแวดล้อมแล้ว

อาจคำนึงว่าตัวเองมีอะไรที่จะไปส่งมอบ (Deliver) ให้กับสังคมในมุมที่ตัวเองถนัด หรือในมุมที่ตนเองมีสินทรัพย์ (Asset) อยู่บ้าง

ตัวอย่างน้ำท่วมหนักใน พ.ศ. 2554 ที่กำลังจะไหลมาที่ตอนเมืองคนที่ดูแลเรื่องนี้ก็จวนตัว ไม่รู้จะทำอะไร จึงประกาศรับอาสาสมัคร ขอให้ทุกคนที่มีจิตอาสาไปช่วยกันที่ตอนเมืองมีคนไปกันมากมาย แต่ถ้าจำเหตุการณ์ (Moment) นั้นได้เราจะนึกออกว่า ทุกคนนั้นไปด้วยจุดประสงค์เดียวกันครับ คือไปแพ็กของ แพ็กกระสอบทราย เพื่อเอาไปแจก อันนี้คือตัวอย่างของการที่ไม่ได้จัดระบบ (Organise) เนื่องจากคนที่ไม่มีความหลากหลายทางวิชาชีพมาก หมอกก็ไป นักบัญชีก็ไป วิศวกรก็ไป แต่ไปถึงได้รับคำสั่งเดียวกันหมดคือแพ็กของ จะเห็นว่าเรื่องการเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) เป็นเรื่องหนึ่งที่แสดงออกถึงความมีน้ำใจ แต่ไม่ได้พูดถึงเรื่องทักษะความสามารถพื้นฐาน (Skills and Competency Base) เพราะฉะนั้นในหลายกรณีในเรื่องการช่วยเหลือสังคมในเชิงภัยพิบัติ ในเชิงฉุกเฉิน ถ้าองค์กรมีการบริหารจัดการที่ดีเขาจะต้องจัดล่วงหน้าว่าคุณมาที่นี่ โปรไฟล์คุณคือใคร แทนที่คุณจะแพ็กของ คุณเป็นนักบัญชี คุณควรไปช่วยเรื่องของบัญชีบริจาจาค อันนี้คือจุดหนึ่งที่ทำให้เกิดผลิตภาพ (Productivity) เกิดประสิทธิภาพบางอย่างขึ้นมา ตรงนี้น้อยคนที่จะวิเคราะห์ให้ท่านฟังนะ เพราะทุกคนก็คิดคล้าย ๆ กันว่า มาช่วยก็ถือว่าได้บุญแล้ว แต่ท่านผู้บริหารระดับ C8 ท่านเชี่ยวชาญด้านการทูต แต่ท่านไปแล้ว ไม่ได้ใช้ศักยภาพเต็มที่ ท่านรู้สึกว่ามีไหม

มีชุมชนหนึ่ง ที่เขาต้องการให้ไปช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กร A ไปด้วยใจ องค์กร B มีความสามารถ (Competency) ปรากฏว่าองค์กร A ไปคือมีส่วนร่วม (Engage) แต่ไม่ได้สร้างผลิตภาพเท่าไร (เพราะไปอย่างไม่มีความสามารถ แต่ไปด้วยใจ) คือเข้าไปใช้เวลาและทรัพยากรของชุมชนในเชิงเศรษฐศาสตร์จะเกิดต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ส่วนองค์กร B ไปแล้วทำให้เกิดผลสำเร็จหรือ Yield นี่เป็นเรื่องของค่าเสียโอกาส ทุกวันนี้ในทางธุรกิจเอง การที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้สิทธิได้สัมปทานได้อะไรบางอย่างจากรัฐที่เราอนุญาต

“...องค์กรที่ทำ CSR นอกจากการดูแลดับความสำคัญ
ของประเด็นสิ่งแวดล้อมแล้ว
อาจคำนึงว่าตัวเองมีอะไรที่จะไปส่งมอบ (Deliver)
ให้กับสังคมในมุมที่ตัวเองถนัด
หรือในมุมที่ตนเองมีสินทรัพย์ (Asset) อยู่บ้าง ...”

(Authorize) ให้เขา แล้วเขาทำได้ไม่เต็มที่ อันนี้ก็คือ
ค่าเสียโอกาสทางสังคม นี่คือตัวอย่างว่าทำไมกลยุทธ์ CSR
จึงเกิดขึ้น เพราะต้องการให้เกิดทั้งประสิทธิภาพ (Efficiency)
และประสิทธิผล (Effectiveness)

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2 คำนี้มีความแตกต่างกันไหม
ยกตัวอย่าง มีหมอ 2 คน คนแรก ในหนึ่งชั่วโมงสามารถ
รักษาคนไข้ได้ 10 คน กับอีกคนหนึ่งรักษาคนไข้ได้ 5 คน
แต่ถ้าหมอคนที่สองรักษา 5 คน แล้วหายทั้ง 5 คน หมอคนแรก
ทำได้ 10 คน ตายไป 10 คน ท่านจะเลือกประสิทธิภาพ
หรือประสิทธิผล คำเฉลยคือประสิทธิภาพ ดูจาก Output
เทียบกับ Input ในเวลาเท่ากัน หมอคนแรกประสิทธิภาพ
ดีกว่าเพราะตรวจคนไข้ได้มากกว่า แต่ไม่มีคุณภาพ Output
ออกมาเป็นศูนย์ หมอคนที่สองรักษาหายหมดอันนี้คือ
ประสิทธิผล เพราะฉะนั้นการทำ CSR ขององค์กรธุรกิจ
เราต้องคำนึงถึง 2 ตัวนี้เหมือนกัน ดูทั้งทรัพยากรที่ใส่เข้าไป
ว่าตรงไหน ถนัดไหม มี Asset ที่ตรงประเด็นไปช่วย
ประเด็นนั้นไหม ประสิทธิภาพคือผลลัพธ์ที่ชุมชนจะได้
โดยไม่ต้องแก้ปัญหาก็ชุมชนนั้นต้องการจริง ๆ คือเมื่อเกิด
ค่าเสียโอกาสแล้ว แต่ผลที่ได้คือการทำให้ชุมชนเกิดความ
เหนื่อยหน่าย เพราะเราเข้าไปแล้วไม่สามารถแก้ปัญหาได้
ก็จะทำให้องค์กรอื่นเข้าไปทำอีก เวียนไปแบบนี้ บางที
ชุมชนเขาเบื่อแล้วเพราะมาเพื่อสร้างภาพ มาแจกของ
อันนี้ก็ต้องยอมรับว่าเราก็คือเป็นต้นเหตุ ภาคธุรกิจก็เป็นต้นเหตุ
ทำให้ชุมชนไม่ได้มีโอกาสในการพัฒนาอย่างเข้มแข็งเท่าที่ควร
เพราะเราไปทำให้เขาอ่อนแอด้วยการทำ CSR จากการให้
CSR ของภาครัฐก็มีตัวอย่างที่ทำให้ชุมชนอ่อนแอลงเยอะ

อย่างเรื่องโปรเจกต์ประชานิยม ทุกคนบอกว่าให้தியுแล้ว
ให้แล้วได้บุญ แต่เราไม่ได้ให้ตลอดศก พอเราอิงให้ ชุมชนก็ยิ่ง
จับทาง เขาก็รอรับอย่างเดียว ไม่พัฒนาตัวเอง พอมีปัญหา
ก็ออกมาเรียกร้อง ออกมาประท้วง กลายเป็นประเด็นเรื่อจริง
อันนี้ก็จะเป็นส่วนที่ผมไล่เรียงลงมา เริ่มจาก CSR 1.0
ที่เป็นแบบประเภทใจบุญคือทำเพราะว่าตัวเองจะต้อง
ตอบแทนคืน อันนี้คือ CSR ภาคแรกของสังคม ซึ่งมีทุกประเทศ
ทั่วโลก CSR แบบนี้ก็ยังจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าในบางกรณี
สังคมมีภัยพิบัติ เราจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังเร่งด่วน
ดังนั้น CSR แบบนี้มันต้องมีอยู่ จากนั้นก็พัฒนามาเป็น 2.0
คือ CSR ดูแลผลกระทบเชิงลบ พยายามไม่ทำให้สังคม
ได้รับผลกระทบเชิงลบไปมากกว่าเดิมเพราะสิ่งแวดล้อม
มันทนมากกว่านี้ไม่ได้แล้ว อันนี้ก็เป็นสัญญาณที่สิ่งแวดล้อม
เตือนเราว่าเราทนไม่ไหว เราไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้ทัน
มันเริ่มจากการปฏิรูปอุตสาหกรรม ที่เราต้องการผลผลิต
มาก ๆ ใช้เทคโนโลยีไปชุดค้น ค้นหา (Explore) อย่างรวดเร็ว
นี่คือผลพวงจากการเกิดอุตสาหกรรม ทำให้เกิดผลกระทบ
เชิงลบที่มันแสดงผลออกมา ส่วน CSR 3.0 คือยุคการสร้าง
ผลกระทบเชิงบวก ในเชิงของคุณค่าร่วมซึ่งสัมพันธ์กับเรื่อง
SDGs

มุมมองของ CSR 3.0 สามารถสร้างอะไรได้เยอะมาก
โดยมีหลักอยู่ 3 หลัก หลักแรกคือประเด็นปัญหาทางสังคม
สิ่งแวดล้อมที่รอการแก้ไข ซึ่งวันนี้มีเยอะแยะไปหมด
เราอาจจะต้องคัดเลือกเรื่อง หลักที่ 2 คือเรื่องความเชี่ยวชาญ
คุณมีความถนัดด้านนั้นไหม แล้วหลักที่ 3 คือต้องเป็นกำไร
กับทางธุรกิจด้วย ซึ่งเป็นหลักที่มีการถกเถียง (Debate)

กันเยอะ เนื่องจากถ้าพูดถึงเรื่อง CSR ในยุคคุณพ่อคุณแม่ปู่ย่าเรา ถ้าเราไปช่วยเหลือสังคม เราก็คงไปตั้งมูลนิธิ ถ้าเป็นธุรกิจ คุณต้องทำกำไรอย่างเดียว ถ้าไปทำมูลนิธิต้องมีอะไรแอบแฝงในธุรกิจ อันนี้คือเมื่อก่อน แต่ในยุคของเราและยุคที่กำลังจะเกิดขึ้น จะเห็นว่ามันได้ถูกผสมในเรื่องของวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจ (Business Objective) และเรื่องของเป้าหมายทางสังคม (Social Purpose) เข้าด้วยกัน กลายเป็นว่าวันนี้สังคมเรียกร้องให้ธุรกิจมาช่วยเหลือ โดยยอมรับได้ว่าบางธุรกิจจะมีเรื่องของผลกำไรทางธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ทีนี้จึงเป็นเรื่องการปรับทิศทางของ Social Purpose และ Business Objective ให้ไป

ในทางเดียวกัน ก็คือ Win-Win ทั้งธุรกิจและสังคมนั่นเอง นี่คือ 3 หลักที่วันนี้สังคมกำลังเดินไปสู่ แต่ต้องมีเงื่อนไขอะไร ท่านจะบอกว่าวันนี้ท่านจะมีค่านิยมร่วม (Shared Values) แต่จะไม่ประเมิณผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อม อันนี้ไม่ได้ ถ้าทำแบบนั้นในกระบวนการหนึ่ง ก็หมายความว่าท่านกำลังทำร้ายสังคม โดยที่อีกกระบวนการท่านกำลังดูแลช่วยเหลือสังคม อันนี้มันขัดแย้งไม่ได้ ในหลักพุทธธรรมมันล้ากันไม่ได้ ท่านทำกรรมดีก็ได้ผลดี ท่านทำกรรมไม่ดีท่านก็ต้องได้รับผลกระทบนั้น ไม่ใช่ว่าเอากรรมดีมาลบล้างกรรมไม่ดี ในมือซ้ายท่านทำร้ายสังคม แล้วเอามือขวาทำดีมาช่วยเหลือสังคม มันไม่ได้

เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าธุรกิจที่มีสินค้าและบริการที่ส่งผลร้ายต่อสังคม ส่วนใหญ่ทำ CSR ไม่ค่อยขึ้น ท่านก็คงรู้ว่าผมพูดถึงธุรกิจอะไรและพวกนี้ก็จะเสียบาลีเยอะมาก คือถ้าตามหลักวิชา CSR วิเคราะห์ว่าท่านควรทำ CSR อะไรในธุรกิจของท่าน เราจะเอาเรื่องผลกระทบมาจับ ลดตรงนั้น ไปจับที่เหตุ หากเราไปพูดกับนักธุรกิจประเภทนี้ เขาจะพาท่านขึ้นม้าเลียบค่าย ไม่ได้พูดตัวปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวธุรกิจจริง ๆ และก็จะทำให้ท่านเคลือบว่าบริษัทนี้ดีมากเลย ช่วยเหลือสังคมเยอะ แต่เขาก็ยังหลอกทำร้ายสังคมด้วยผลิตภัณฑ์และบริการของเขาอยู่ เพราะฉะนั้นหน่วยงานหรือบุคลากรเป็นสิ่งที่เราจะต้องแยกแยะครับ เพราะบางทีอย่างเราไปประเทศเพื่อนบ้านหรือท่านต้องเป็นผู้แทนของประเทศไทย การที่ท่านจะต้องไปสนับสนุนธุรกิจ ท่านอาจจะต้องมีวีจาร์ณญาณชนิดหนึ่งเหมือนกันนะครับ ไม่ใช่ว่าสัญชาติไทยแล้วช่วยหมด บางทีมันก็ทำร้ายเขาเหมือนกัน ในแง่ที่ว่าทำให้ชุมชนสังคมเขาเดือดร้อน

มีผู้ขอให้ช่วยขยายความคำว่า SE อีกครั้งหนึ่งและความแตกต่างระหว่าง SE กับสหกรณ์ เริ่มจากอย่างแรก เมื่อเราพูดถึงองค์กรเชิงสังคมอย่างเดียวว่า ณ วันนี้ ถ้าเราต้องการสร้างประโยชน์ให้สังคมเป็นหลัก ส่วนใหญ่แล้วรูปแบบที่กฎหมายรองรับที่จะทำได้ก็คือ มูลนิธิ องค์กรสาธารณูปโภค องค์กรเหล่านี้ถูกบัญญัติขึ้นมาด้วยกรอบที่ว่าเมื่อทำประโยชน์ให้สังคมแล้ว ในเรื่องของภาษีก็จะถูกละเว้นไป อันนี้ก็เข้าใจได้นะครับ ที่วันนี้องค์กรธุรกิจถูกเก็บภาษี (Tax) ไปเกือบ 30 เปอร์เซ็นต์ นี่ก็เป็นหน้าที่ที่คล้าย ๆ กับการดึงเงินส่วนที่เป็นผลกำไรนำมาให้ภาครัฐ ในฐานะผู้แทนของสังคม เราสร้างประโยชน์ในเชิงสังคม ดูแลสาธารณูปโภค ดูแลเรื่องความสงบเรียบร้อย อันนี้คล้าย ๆ ว่ารัฐทำหน้าที่แทนในเรื่องการที่จะสร้างประโยชน์ให้สังคมโดยใช้การเก็บภาษี เพราะฉะนั้นถ้าเรามองการสร้างประโยชน์ให้สังคมล้วน ๆ โดยตรรกะจึงไม่จำเป็นต้องเสียภาษี อันนี้คือที่มาที่ไป

เรากำลังจะเริ่มมีองค์กรที่เรียกว่าลูกผสม (Hybrid) เพราะเมื่อก่อนองค์กรมูลนิธิการกุศลก็ทำประโยชน์ให้ล้วน ๆ ไม่มีการค้าขาย รายได้ก็อยู่ได้ด้วยทุนบริจาค ทุนสนับสนุนอุปถัมภ์อย่างเดียว แต่ธุรกิจแบบเดิมยังใช้กำไรเป็นหลัก ยังมีเรื่องของผลตอบแทนสูงสุด (Maximize Profit) วันนี้มีองค์กรพันธุ์ใหม่เรียกว่า Hybrid ซึ่งเกิดจากช่องว่างขององค์กรภาคสังคมที่มีอยู่เดิม ที่ถึงแม้จะมีจุดประสงค์ มุ่งเน้นเรื่องการดูแลสังคมเป็นหลักแต่ไม่มีประสิทธิภาพเพราะเอานักทรัพยากรมาบริหาร

จริง ๆ ภาคธุรกิจอาจจะเป็นตัวอย่างหนึ่งเหมือนกัน ที่ว่าเรามีงบประมาณ เราไม่จำเป็นต้องปากกัดตีนถีบ เพื่อจะหารายรับมาบริหารจัดการภารกิจที่เราทำ เพราะฉะนั้น มันจะทำให้จุดแข็งบางอย่างของเราไม่มี เช่น ในแง่ของการที่จะต้องแข่งขันกันในตลาดธุรกิจ แต่พอไปมองในฝั่งธุรกิจ สิ่งทีภาคธุรกิจมีก็คือ เรื่องของประสิทธิภาพ (Efficiency) และผลผลิต (Productivity) แต่เขาไม่ได้มีวัตถุประสงค์ เป็นที่ตั้ง เขาทำกำไรเพื่อพวกพ้องและส่วนตัว คนที่คิด สังคันธ์ (Entity) แบบ SE คือการที่พยายามเอาข้อดี 2 อย่างนี้มารวมกัน อันนี้ก็คือหลักที่มันเกิดก่อนนะ SE เกิดเพราะการนี้ เกิดเพื่อจะเอาข้อดีของ NGOs ที่มุ่งทำ ประโยชน์ให้สังคมเป็นที่ตั้งกับข้อดีของภาคธุรกิจคือ เรื่องของแผนธุรกิจ (Business Model) มันเป็นการพึ่งตนเอง (Self-sustain) คือมันมีศักยภาพในตัว สามารถหาเลี้ยง ตัวเองได้ ไม่จำเป็นต้องรอรับปัจจัยจากภายนอกเข้ามา เพราะฉะนั้นการนิยาม SE ก็จะประมาณว่าเป็นวิธีการ การดำเนินงานในแบบธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ ทางสังคมเป็นหลัก อันนี้คือคอนเซ็ปต์ของ SE ถ้าเราจับหลัก อันนี้ได้ เดียวเราจะมาดูความแตกต่างหลากหลายข้างใน เรามาดู CSR-after-process จากการบริจาค หากพูดถึง ในรูปแบบของการดูแลผลกระทบ จะเห็นว่าเป็นแบบ In Process แต่ความจริง เราให้คำจำกัดความของ SE ว่าเป็น CSR แบบ As Process คือทั้งกระบวนการ เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ ไม่ใช่แค่ In เพราะ SE ไม่ได้มุ่งหวังกำไรเป็นหลัก แต่มุ่งประโยชน์ต่อสังคม เป็นหลัก กำไรเป็นผลพลอยได้ เพราะฉะนั้นองค์กรธุรกิจ แบบนี้ สามารถผลิตสินค้าและบริการขาย มีเงินได้ มีกำไรได้ แต่สิ่งที่ต่างจากธุรกิจคือไม่มีปันผล (Dividend) หรือปันผลน้อย ไม่ถึง 30 เปอร์เซ็นต์แล้วกันครับ ซึ่งแต่ละ ประเทศก็แตกต่างกัน ในประเทศของเรา กรมสรรพากร ออกระเบียบมาว่าคนที่จะมีทุน SE สามารถลดหย่อน ภาษีได้ แต่ SE จะต้องไม่ปันผลออกไปเกิน 30 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นผู้ถือหุ้น SE อาจจะมีเงินปันผลแต่ถ้า 70 เปอร์เซ็นต์ ของกำไรจะต้องเก็บ (Hold) ไว้ในกิจการเพื่อลงทุนต่อ (Reinvest) ในส่วนบริการสาธารณะ (Public Service) อันนี้คือแนวคิดของ SE

ในช่วงที่ผ่านมาบ้านเราเอาแนวคิดนี้มาใช้กับคำว่า “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นการดึงเอาภาคเอกชนเข้ามาร่วม แล้วตั้งเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่เรียกว่า “ประชารัฐสามัคคี” ซึ่งตรงนี้จะเห็นว่าเมื่อลงไปรายละเอียด องค์กรประกอบ ที่มาร่วมในประชารัฐนี้ ความพร้อมมันอยู่ที่องค์กรขนาดใหญ่ จำเป็นต้องลงทุนกัน มีเรื่องของนายทุน มีการตั้งบริษัท ซึ่งเป็นรูปแบบปกติ สังคมก็มองว่าจะมีประโยชน์แอบแฝง หรือเปล่า พอเป็น SE ถ้าโดยกฎหมาย (By Law) ซึ่งบอกว่า มันปันผลออกมาได้ (Dividend Out ได้) สังคมก็ตั้งแต่นี้ ว่ามันอาจจะมียอะไร ช่วงหลังก็จะเห็นว่าข้อความ (Message) ที่ออกมาจากกลุ่มประชารัฐหรือเศรษฐกิจฐานราก บอกว่า ไม่ปันผล เพื่อเป็นการเคลียร์ว่า SE จะไม่ปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น แล้วก็จะมีการจรรยาบรรณจากหลาย ๆ ฝ่ายมาประกอบกัน พอเป็น แบบนั้นมันก็จะเข้าเกณฑ์ Social Business ที่มัน Non-Lost Non-Dividend แล้วจะเห็นว่า Social Business เป็นเซตย่อย (Subset) หนึ่งของ SE เพราะ Social Enterprise ปันผล ได้หรือไม่ก็ได้ แต่แนวคิดของ Social Enterprise ที่ยูนิส เริ่มต้นบอกว่าต้องไม่ปันผลเพราะต้องการจะให้ไฟท์ที่ ผลประโยชน์ของสังคม ถ้ามองว่าทำไมต้องเคร่งขนาดนั้น ลองคิดถึงว่าหากท่านเป็นเจ้าของธุรกิจ SE ตอนแรก ท่านต่างมาเพื่อประโยชน์สังคม แต่พอทำไปตามา กำไรเริ่มเยอะ เริ่มคิดเรื่องระหว่างประโยชน์ส่วนรวม กับปันผลส่วนตัว ก็นี้บริษัทฉัน ฉันก็ถือหุ้นอยู่ มีหลายบริษัท นะครับ ที่ตอนเกิด เกิดแบบ SE แต่พอตอนโต โตแบบ ธุรกิจปกติ เพราะเปลี่ยนใจ เพราะธุรกิจมันไปได้ดี ก็ขอ เปลี่ยนมาเป็นธุรกิจทั่วไปแล้วกัน ยูนิสเขาเห็นข้อนี้แต่ต้น จึงได้กำหนดเงื่อนไขไว้ตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นแบบ A คือประเภท หลักของ Social Business แต่เอาจริง ๆ ยูนิสก็บอกว่า มี Social Business อยู่อีกประเภทหนึ่งคือถ้าสมมติว่า มีเงื่อนไขธุรกิจเพื่อสังคมนี้ ชาวบ้านผู้เป็นผู้ด้อยโอกาส มาถือหุ้นทั้งหมด อันนี้ Dividend Out ได้ เพราะเป็นการ แก้ปัญหาสังคมในตัว เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สังคม ซึ่งมันต่างกับแบบ A ที่มีนายทุนมาถือ

เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ สหกรณ์ก็ใช้หลักเดียวกันว่า ถ้าเป็นสหกรณ์ที่รวมกลุ่มกันเพื่อที่จะช่วยเหลือหรือสร้างความเข้มแข็งให้สมาชิกที่เป็นผู้ด้อยโอกาสหรือยากจน อันนี้ก็ถือว่าเป็น Social Business แต่ถ้าเป็นการรวมตัวของสหกรณ์เพื่อรักษาสถาปัตยกรรมของชุมชน โดยไม่ได้มุ่งเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาสังคมหรือความยากจน อันนี้ไม่จัดว่าเป็น Social Business เพราะมีหลายสหกรณ์เหมือนกันที่ดูแลประโยชน์ของสมาชิก

จริง ๆ แล้ว SE ปันผลได้ มี Social Business รูปแบบ A ที่ไม่ปันผล คำว่าปันผลไม่ปันผล มันไม่ใช่ประเด็นหลัก ตั้งแต่ตอนตั้ง แต่ที่ตั้งไว้เพื่อให้ท่านโฟกัสว่าจะไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ในเมื่อท่านมาแนวนี้ ท่านก็ทำให้เต็มที่ ไม่กลับไปกลับมา แต่ถามว่าตัวอย่าง SE ที่โดดเด่นในบ้านเรามีไหม ต้องบอกว่าที่ผ่านมาเนี่ย SE จริง ๆ ก็เหมือน SMEs รูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีวัฏจักรของมัน เมื่อท่านสร้าง SE ขึ้นมาแล้ว บอกว่าสิ่งที่ท่านทำนั้นสำเร็จ ความสำเร็จวัดจากไหน วัดจากที่ท่านอยู่รอด (Survive) และยั่งยืน (Sustain) เช่นเดียวกับ SMEs ที่เมื่อท่าน Start Up เสร็จ ท่านต้อง Take Off ไม่ใช่ว่าท่าน Start Up เสร็จ แล้วบอกว่าท่านสำเร็จ ความสำเร็จไม่ได้วัดที่จุดนั้น มันวัดในช่วง Take Off ในช่วงที่ท่านขายงานแรกหรือสินค้าชิ้นแรกได้คือท่านมีลูกค้า บางทีโปรดักต์ท่านอาจจะเพลกิดันะครับ ดังนั้น Start Up ที่เราส่งเสริมเป็นแค่จุดเริ่มต้น เรียกว่าวิสาหกิจเริ่มต้น แต่การ Take Off มันเป็นการยืนยันว่าสินค้าท่านมีตลาด จากนั้นมาที่ช่วงเติบโตคือท่านสามารถสร้างตลาดของท่านได้ แล้วก็จะมีช่วง Land Down ช่วงที่มันจะเริ่มลดลงตามวงจรรอบเหมือนช่วงเกิด แก่ เจ็บ ตายของคน ธุรกิจมีช่วงโตและช่วงซาลง ความสำเร็จของ SE วัดที่ว่าท่านอยู่รอดได้หรือยัง ถ้าอยู่รอดแล้ว คุณโตและยั่งยืนได้ขนาดไหน ถ้าจะถามการจำกัดความเกี่ยวกับ SE ว่ามีใครตั้งกิจการเพื่อสังคมแล้วสำเร็จเกณฑ์นี้เลยไหม ก็บอกได้ว่ายังไม่ยาวขนาดที่วัดได้ แต่มีการเทียบเคียง ตัวอย่าง SE วันนี้ที่มีการพูดถึงเยอะ เช่น โครงการพัฒนาออยตุงฯ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ซึ่งเดิมทีเขาตั้งธุรกิจนี้มาหลายสิบปีแล้วนะครับ ตอนนั้นยังไม่มีคำว่า SMEs ในสารบบ เราเพียงกำหนด (Define) ว่ามันเข้าข่าย ซึ่งบางทีเราไปเรียกชื่อเขาเอง

เขาบอกว่าเขาไม่ใช่ SE ก็มีเหมือนกัน แต่มันเป็นการยกตัวอย่างเพื่อเทียบเคียงว่าธุรกิจเขาเข้าข่ายธุรกิจ SE ที่ประสบความสำเร็จ

มี CSR ชนิดหนึ่งที่เขาเรียกว่า Cross Related Marketing เป็นการตลาดที่ต่างไปจากเมื่อก่อนเขาบอกว่าทุก ๆ 10 บาทจะนำไปบริจาคให้ที่นั่นที่นี่ แต่คราวนี้เปลี่ยนจากการให้เงินเป็นให้รองเท้าอีกคู่หนึ่งคือการตลาด เอาประเด็นปัญหาทางสังคมที่ต้องการแก้มาผูกโยง ถ้าท่านสังเกตดี ๆ มันจะต่างกับเรื่อง Philanthropy คือการบริจาคที่ว่าปกติแล้วธุรกิจต้องให้ท่านคือเอาเงินที่มาจากผลกำไรมาให้ได้ถ้าเป็น Cross Related Marketing จะสังเกตว่ามันไม่ใช่เงินที่ภาคธุรกิจให้โดยตรง แต่เป็นเงินที่ท่านบวกจากค่าขายแล้วเอาค่าขายไปให้กับสังคม ซึ่งก็มีธุรกิจที่ทำแบบนี้อยู่แล้วถ้าทำแบบในเชิงพาณิชย์ (Commercially) มาก ๆ เขาก็อาจไม่ต้องใช้เงินตัวเอง ก็เป็นการบวกเพิ่มเข้าไปเป็นภาระของลูกค้านในการช่วยเหลือสังคม ซึ่งอันนี้ก็จะเป็นผู้บริโภคยินดีจ่าย

สำหรับคำถามเรื่องที่ว่าบริษัทไม่ติดต่อด้านสิ่งแวดล้อมต้องการเปิดตลาดในต่างประเทศ แล้วถ้าเราเป็นเจ้าหน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือดูแล เจริญ ให้เขาเปิดตลาดได้ เราจะมิวิธีรับมืออย่างไรต่อเรื่องนี้ ขอตอบว่าเราต้องยกปัญหานี้มาเผชิญให้เขาเห็นว่าถ้าหากไม่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการแล้วเราให้การสนับสนุน จะเกิดอะไรขึ้นบ้างในอนาคตที่นั่นพอเขาเห็นปัญหาซึ่งมันจะเกิดขึ้นจริง เราจะมีกุศโลบายอย่างไรในการที่จะให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน ไม่ใช่โยนให้เป็นภาระของหน่วยงานอื่นที่เป็นหน่วยงานนอก มันจะดีกว่าไหมถ้าเราจะมาใช้วิธีบางอย่างในการป้องกัน มีการชวนเขามาคุย In Process ให้มากขึ้น แทนที่จะให้เกิดปัญหาไปแล้วค่อยแก้ มันก็เหมือนการจำลองเหตุการณ์ (Scenario) ถ้าคุณยอมรับต่อปัญหาที่มันจะเกิดแบบนี้จริง แล้วมันจะดีกว่าไหม ถ้าป้องกันไม่ให้เกิดตั้งแต่แรก มันก็จะช่วยให้เกิดโครงสร้างการพัฒนา (Constructive) ขึ้นมา แต่ถ้าคุยแล้ว เขาเข้าใจ แต่ทำเป็นเพิกเฉย อันนี้ท่านต้องประเมินแล้วว่าท่านจะสนับสนุนเขาต่อหรือไม่เปล่านั้น ในเมื่อเขารู้ว่าจะเกิดปัญหาประเภทนี้

สำหรับท่านที่ถามว่าเราจะออกไปรายงานสาธารณชนหรือตอบ UN อย่างไรว่าเราบรรลุเป้าหมายในการทำ SDGs แล้ว มีการนับอย่างไร อาจต้องเล่าประวัติศาสตร์นิดหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจที่มาที่ไปของ SDGs ที่กว่าจะมาเป็น 17 ข้อนั้นมีความเป็นมาอย่างไร

ต้องเรียนว่าตั้งแต่ประชุม Rio+20 (การประชุมว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน) เมื่อปี ค.ศ. 2012 ในครั้งนั้นผมกับทีมของไทยพัฒนาได้ไปเข้าร่วมในฐานะที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ 1 ใน 4 องค์กรของไทยที่ UN รับรองให้ไปร่วมประชุม การประชุมครั้งนั้นมีการร่างเอกสารผลลัพธ์การประชุม (Outcome Document) แล้วก็มาถึงตัวที่เรียกว่า Agenda for Sustainable Development

ที่สมาชิกทุกประเทศ 193 ประเทศต้องรับรอง มีข้อหนึ่งที่เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ ในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนคือภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทสนับสนุนเรื่องธุรกิจการจ้างงานต่าง ๆ ในที่ประชุมเองก็ยอมรับว่ามีความหลากหลายในแต่ละอุตสาหกรรม ทั้งในเรื่องของกลุ่ม (Sector) เรื่องของรูปแบบธุรกิจ แต่ทุกธุรกิจไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มไหนรูปแบบไหนก็ถูกเรียกร้องให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามวิถีของการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีหลายประเด็นที่ทำทนายในปัจจุบัน ท่านเลขาธิการ UN พูดถึงบทบาทธุรกิจในส่วนของ SDGs 17 ข้อ โดยท่านบอกว่า หนึ่ง-ต้องประเมินก่อนว่าผลกระทบของธุรกิจมีผลต่อเรื่องอะไรในสังคม สอง-ต้องตั้งเป้าหมายที่ค่อนข้างท้าทาย ทะเยอทะยาน และสาม-สื่อสารถึงผลลัพธ์ ซึ่งต้องมาดูทั้ง 3 สิ่งนี้ว่าจะทำอะไรได้บ้าง

แรกเริ่มเดิมทีของคำว่าพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development มาจากการประชุมครั้งหนึ่งใน ค.ศ. 1987 ซึ่งมีการมอบหมายให้ที่ประชุมยกร่างรายงานฉบับหนึ่งและมีการบัญญัติคำว่า Sustainable Development ที่เป็นทางการว่าเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรเพื่อให้คนรุ่นหลังมีโอกาสใช้พัฒนาตัวของเขาเองด้วย เป็นการสืบทอด เพราะโดยนัยของคำว่า Sustainable จะต้องถูกโยงกับเงื่อนไขเวลาอยู่แล้ว อะไรที่สามารถ Sustainable มันต้องพูดถึงการดำเนินในหัวเวลาที่เกิดขึ้นต่อไป และการพัฒนาที่ยั่งยืนก็มุ่งหมายว่าเราจะพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรที่เรามีและต้องเผื่อให้ลูกหลานของเราหรือส่งมอบมรดกตกทอดให้รุ่นหลานเรา ไม่ใช่เราไปตัดดวงทรัพยากรของเขาเพื่อนำมาพัฒนาตัวเองจนหมด เหมือนอย่างตอนนี้ที่มีเรื่อง Fossil Fuel เรื่องของทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างที่มีมันร่อยหรอไป ซึ่งมันอาจไม่ใช่วิถีที่ยั่งยืน พอมีการบัญญัติศัพท์ที่เป็นทางการขึ้นมาในครั้งนั้น จึงมีการประชุมในระดับโลกที่สำคัญ ๆ ต่อมา ที่เด่น ๆ มี 3 ครั้ง คือช่วง ค.ศ. 1992 ค.ศ. 2002 และ ค.ศ. 2012 โดยมีระยะห่างกัน 10 ปี

ปีแรกที่เรารู้จักคือ Earth Summit จากนั้นเป็น Rio+10 และต่อมาเป็น Rio+20 ทุกการประชุม มีการพูดถึงว่า การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจโดยใช้เศรษฐกิจนำ มันอาจไม่นำไปสู่หนทางที่ตอบโจทย์ จึงดึงเรื่องมิติสิ่งแวดล้อมเข้ามา

ประกอบ มีหลักฐานเชิงประจักษ์มากมายว่าสิ่งแวดล้อมเสื่อมทรามลงเรื่อย ๆ สังคมไม่ได้มีเอกภาพกันเหมือนเดิมทุกอย่างจึงเกิดความผันผวน มี 3 มิติ และดูเหมือนว่ายิ่งเราเน้นเรื่องนี้เท่าไร ความเป็นจริงยิ่งถดถอย แต่ก็จะมี

นักเคลื่อนไหวหลายกลุ่มบอกว่า นี่เป็นแค่ลมปาก พูดไปก็อยู่ในเอกสาร ไม่สามารถนำมาใช้จริงได้ เป้าหมาย SDGs นี้ไม่ได้เกิดขึ้นครั้งแรกใน ค.ศ. 2000 เราเคยลองทำมารอบหนึ่งแล้ว โดยตั้งชื่อเป้าหมายว่า MDGs หรือ Millennium Development Goals มีอยู่ประมาณ 8 เรื่อง เป้าหมายนี้เป็นผลพวงมาจากการประชุมการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการขับเคลื่อนโลกไปในวิธีที่ยั่งยืน โดยมีเวลาพัฒนาเวลา 15 ปี เท่ากับอายุของ MDGs 15 ปี ซึ่งหมดอายุไปแล้วในการประชุม ค.ศ. 2012 เขาตกลงกันว่าจะมีการเปลี่ยนผ่าน MDGs มาสู่เป้าหมายที่ตั้งชื่อว่า SDGs คือ Sustainable Development Goals ซึ่งมีอยู่ 17 ข้อ โดย 17 ข้อนี้มีอายุไปอีก 15 ปีข้างหน้า

17 ข้อนี้ แทบทุกเรื่องเป็นประเด็นปัญหาทางสังคม อันนี้ก็เป็นสิ่งที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจะมีสิ่งที่เรียกว่า Common Language คือเมื่อก่อนเวลาทำ CSR กับภาคเอกชน เขาจะไปตั้งเป้าหมายที่เขารู้สึกว่าประสบความสำเร็จและเป็นผลกำไรของเขา พอมาคุยกับภาคประชาสังคม เขาก็จะมีเป้าหมายในมุมมองมิติชุมชนมากกว่า เพราะฉะนั้นหลายเวทีไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้ จุดประสงค์อย่างหนึ่งของการมี Global Goals หรือ Sustainable Development Goals ก็คือเราสามารถใช้เป็นส่วนอ้างอิงได้เลย มันเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ทุกฝ่ายเห็นพ้อง คือมันตกผลึกมาแล้วจาก 193 ประเทศสมาชิกทั่วโลกที่เห็นพ้องกันว่าเป็นเป้าหมายโลกไม่มากก็น้อย เราจะต้องตอบโจทย์หรือพูดเป้าหมายเหล่านี้ในวิถีการทำงาน ในวิถีการดำเนินชีวิตของเรา เป้าหมายทั้งหมด มีอยู่ 169 ข้อ ซึ่งจะแบ่งเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ คือ 5 ปีแรก ใน ค.ศ. 2020 จะเกิดอะไรขึ้น และอีก 10 ปีหลัง ใน ค.ศ. 2030 จะเกิดอะไรขึ้น ในส่วนของเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวทั้ง 17 ข้อ ถูกแบ่งออกเป็น 5P มีเรื่อง People, Planet, Partnership, Peace และ Prosperity เมื่อก่อน ก่อนที่เราจะมี SDGs เวลาเราพูดถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนเราจะมีการอ้างถึง 3P คือ People, Profit และ Planet จะเห็นว่าตรงนี้มีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อย คือ People และ Planet ยังคงเดิม แต่ Profit เขาบอกว่า

มันจำกัดความคิดไปเพราะมันหมายถึงผลกำไรอย่างเดียวเลยใช้คำกว้างกว่านั้นคือ Prosperity หรือความมั่งคั่งต่าง ๆ ที่ไม่ได้คำนึงถึง Profit องค์กรใดองค์กรหนึ่ง แล้วก็มี การเพิ่มเรื่องของ Partnership และ Peace ขึ้นมา

ทีนี้ถามว่าจะเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจอย่างไร ผมว่าเราอาจต้องเห็นผลประโยชน์ (Benefit) หรือคุยกับภาคเอกชนให้ฟังก่อนเกี่ยวกับ Benefit ว่าการที่คุณเอาเป้า SDGs มาใช้พิจารณาในการวางแผนเป้าหมายของการทำธุรกิจมันจะตอบโจทย์อะไรบ้าง อันนี้คือ 5 ข้อ ที่มีการตกผลึกมีการประมวลกัน ข้อนี้ผมพูดไปแล้วว่า มันเป็นภาษาร่วมเป็น Common Language ตั้งเพื่อจะเดินไปด้วยกัน ส่วนอีก 4 ข้อที่เหลือเป็นเรื่องของ Value หรือคุณค่าที่จะได้หรือที่เขาทำ CSR เรื่องการทำธุรกิจเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Corporate Sustainability) มันก็ไปในทางตอบโจทย์สังคมอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าการมองเรื่องความยั่งยืนขององค์กรอาจจำกัดเพราะมองแต่องค์กรตัวเองเป็นหลัก ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่ว่าการเชื่อ (Presume) เรื่องความยั่งยืนขององค์กรอาจจะสวนทางกับความยั่งยืนของสังคมโดยรวม สมมติว่าถ้าเราพูดถึงเรื่องพลังงานโรงงานไฟฟ้า พูดเรื่องเชื้อเพลิงที่ใช้เราไปดูหน่วยงานที่ผลิตไฟฟ้า เขาบอกว่าถ้าเป็นความยั่งยืนขององค์กรวันนี้ เขาอยากจะได้เชื้อเพลิงที่ใช้ประโยชน์ได้ (Available) ราคาถูกก็คือพวกถ่านหิน ซึ่งมันก็เป็นเชื้อเพลิงที่ยังประหยัดอยู่ ทำให้องค์กรยั่งยืนในการหา Supply ที่ต่อเนื่อง แต่สังคมบอกว่าควรใช้พลังงานทดแทน พลังงานลม น้ำ แสง นี่คือตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่าความยั่งยืนของสังคมโดยรวมอาจจะไปคนละทางกับสิ่งที่องค์กรอยากจะได้ เพราะฉะนั้นวิธีการคือเราจะต้องพยายามชี้ให้เห็นว่าทำอะไรถึงจะปรับทิศความยั่งยืนขององค์กรให้สอดคล้องกับทิศทางความยั่งยืนของสังคมโดยรวมคาดหวังเอาไว้ซึ่งเป็นเรื่องที่เราอาจไม่สามารถทำได้ในชั่วข้ามคืน อาจต้องการช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน ต้องชี้ให้เห็นว่าท้ายที่สุดถ้าคุณเดินคนละทิศ คุณก็ไม่ยั่งยืน เพราะคนส่วนใหญ่ โลกส่วนใหญ่ต้องการแบบนี้ เราจะต้องโน้มน้าวภาคเอกชน ให้เขามีส่วนร่วมในขบวนการขับเคลื่อน SDGs ด้วย

Benefit อีกอย่างหนึ่งก็คือเรื่อง Stakeholder เมื่อตอนต้นได้พูดแล้วว่า Engagement และ Stakeholder มีความสำคัญ เพราะว่า CSR มันเหมือนเหตุที่ทำให้เกิดผลคือความยั่งยืน ก็อย่างที่เราจะรู้ว่ามันเป็นเรื่องขององค์กรและสังคมโดยรวม การที่องค์กรดำเนินเรื่อง CSR ผมก็อยากจะให้คิดตรงนี้ เวลาท่านชวนองค์กรธุรกิจเล็ก ๆ ทำ ผมว่ามันจะมี Motto หรือ Campaign ที่เดือนเวลาที่เราไปส่งเสริม CSR ว่าอย่าพยายามไปทำให้ CSR เป็นงาน แต่ให้เขาทำงานที่เป็น CSR ต่างกันไหมครับ ถ้าเอา CSR ไปเป็นงาน มันจะเอียงไปทาง After Process คือจะไปคิดกิจกรรม และโครงการเพิ่มขึ้นมา แต่จริง ๆ ไม่ใช่เนะ ตัวบริษัทใหญ่ คือเราต้องการ In Process คือการทำงานที่มีอยู่ตรงหน้า ที่อยู่ใน Job Description ของคุณอย่างมีความรับผิดชอบ อันนี้คือหลักใหญ่ใจความ แล้วถ้า CSR เป็นปัจจัย หรือเป็นเหตุที่นำไปสู่เรื่องนี้ เราไปตามดูต่อว่า CSR เกี่ยวข้องกับอะไร เราจะพูดถึง Stakeholder เพราะฉะนั้น วิธีการจูงใจพวกบรรดาองค์กรที่ไม่ได้อยู่หัวขบวน เราต้องชวนเขา แล้วบอกให้เขาขยายขอบเขต สร้างประโยชน์ให้กับผู้ถือหุ้น (Shareholder) และนำประโยชน์ของผู้ถือหุ้นส่งต่อไปยัง Stakeholder คือไม่ได้จำกัดแค่มิติผู้ถือหุ้นนะ ที่ได้ประโยชน์ แต่ต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยรวมด้วย ซึ่ง SDGs ตอบโจทย์ได้ มันสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียรอบ ๆ องค์กรกิจการคุณได้ ส่วนพวกกลุ่มหัวขบวนนั้น เขารู้อยู่แล้ว

จะเห็นว่าองค์กรมีการตั้งคำถาม (Address) ในเรื่องสังคม ลูกค้าต้องการอะไร สิ่งแวดล้อม หรือ NGOs ต้องการอะไร ความต้องการเหล่านี้ในแต่ละกลุ่มต่างกัน ท่านเป็นผู้บริโภคคนหนึ่งของสังคม ระหว่างการที่ท่านซื้อสินค้าและบริการของบริษัทหนึ่ง แล้วบริษัทนี้โฆษณาว่าเขาสามารถลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) ได้ 3 เท่า จากผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเดิม กับการที่ท่านซื้อผลิตภัณฑ์นี้ แล้วบอกว่าฉันใช้แล้วปลอดภัย ราคาถูก ท่านจะเลือกแบบไหน เมื่อยี่ห้อหลังใช้แล้วปลอดภัย เชื่อถือได้ ไม่มีอันตราย เหมาะสมกับราคาที่จ่ายไป ผมบอกได้เลย ร้อยทั้งร้อยข้อความเรื่องสิ่งแวดล้อมที่โฆษณาเพื่อสื่อสารกับผู้บริโภค อาจไม่มีผลเท่าไรนัก อันนี้พูดถึงการหาความคาดหวัง

ของ Stakeholder ให้ตรงกลุ่ม ตรงเรื่องที่จะทำ ไม่ใช่ว่าเราทำ CSR วันนี้เพื่อโลกสวยอย่างเดียว ขอให้ CSR Campaign ดี ๆ แล้วคาดหวังว่าผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มจะยอมรับ (Bye-in) คงไม่ได้ พนักงานที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กร อาจเป็นหน้าที่หนึ่งก็ทำไป แต่เทียบกับว่าเขามีสวัสดิการที่ดี มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยเหมาะสม ถามว่าเขาจะเลือกอะไร เขาก็ต้องเลือกอะไรที่มันตรงกับความต้องการของเขา

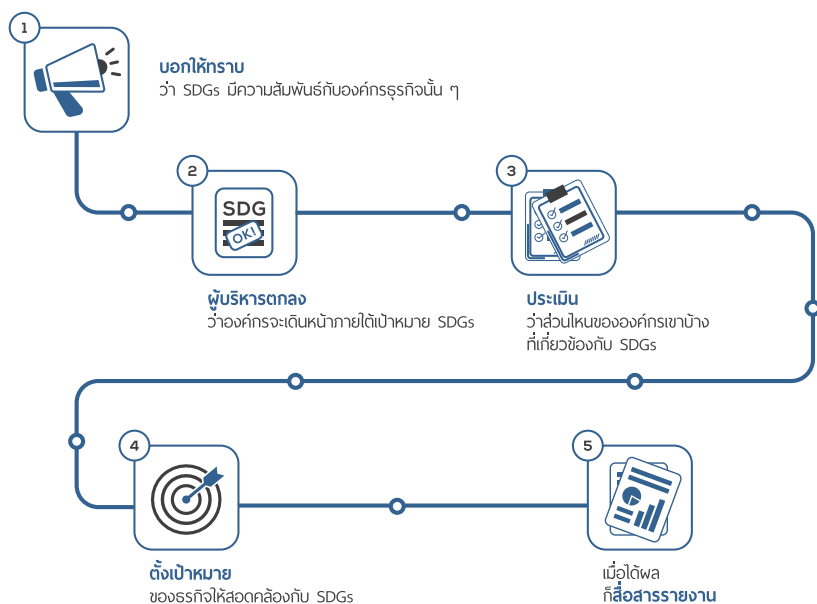
มีหลายองค์กรพูดกับผมว่าช่วยคิดหน่อยสิครับ องค์กรอย่างเขา ต้องทำ CSR แบบไหนถึงจะเหมาะ เอาแบบโครงการเดียวเลยนะ จะได้ทุ่มทรัพยากรทำให้เกิด Impact เรื่องเดียวเลย เอาจริง ๆ ไม่มีคำตอบ เพราะว่าทุกองค์กรมีหลาย Stakeholder ท่านจะต้องค้นหาความคาดหวังของ Stakeholder ตนเอง ให้เจอ ไม่มีโครงการเดียว ๆ แล้วบอกว่าตอบโจทย์ทุกอย่าง เป็นไปไม่ได้ เพราะถ้ามีแบบนั้นแสดงว่ามีเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ ตอบโจทย์สังคมโดยรวม แต่ไม่ตอบโจทย์เรื่องความคาดหวังของผู้บริโภค ลูกค้า หรือคู่ค้าได้ SDGs มี 17 ข้อ ซึ่งมีประเด็นที่ครอบคลุมหมด เพราะฉะนั้นองค์กรต้องเพินหาว่า SDGs ไหนที่สำคัญกับตัวเองกับองค์กรของตัวเอง ตรงนี้ก็จะมาสู่คำตอบข้อหนึ่งที่ท่านอาจจะต้องมีเป็นสคริปต์ไว้คือองค์กรธุรกิจทุกองค์กรไม่ว่าจะต้องทำทั้ง 17 ข้อ แต่ต้องพิสูจน์ได้ว่าเป้าหมายที่เลือกมานั้น จะตอบโจทย์ในธุรกิจของตน เพราะฉะนั้น 1 องค์กรอาจจะเลือกมา 7 หรือ 3 ข้อ ซึ่งก็ต้องหาวิธีเลือกออกมาให้ได้ เหมือนกับการทำแผนผังกำหนดความคาดหวังของ Stakeholder ว่าเขาให้ความคาดหวัง ให้ความสำคัญอย่างไร ตรงนี้ชี้ให้เห็นเลยว่า SDGs ทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจในอนาคต คือทำแล้วมันตอบโจทย์ธุรกิจ ผมมักจะพูดโดยใช้คำนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ คือว่า ณ วันนี้ ถ้าท่านมองไปในอนาคตของพหุของธุรกิจ การแข่งขันทางธุรกิจ ในวันนี้ที่ฟอร์เตอร์บอกว่าต้องสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขัน ส่วนใหญ่ที่ผ่านมา ทุกธุรกิจจะคิดค้นปัจจัย (Factor) ในแง่ของธุรกิจ ทั้งเรื่องจุดเด่น (Feature) สินค้า (Product) และภาพลักษณ์ (Image) องค์กรใดก็ตามที่มี Factor ครบทั้งหมด คล้าย ๆ ว่าวันนี้รู้ทันทางธุรกิจหมดแล้ว พื้นที่เดียวที่จะทำให้ภาคเอกชนมีความโดดเด่นและแตกต่าง

คือเรื่องการเอาประเด็นหรือ Factor ทางสังคมมาเป็นโจทย์ทางธุรกิจ สิ่งที่ยังเรียกว่า Blue Ocean อยู่ แต่บางธุรกิจก็ไม่สนใจ เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับเขา

แต่ถ้าวันนี้เราตั้งคำถามว่าสังคมเรากำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุในอีก 5 ปีข้างหน้าคือทุก ๆ 5 คน จะมี 1 คนที่เป็นผู้สูงอายุ เขาบอกว่าวันนี้สังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก้าวเข้ามาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2548 เพราะฉะนั้นประเด็นปัญหาสังคมในอนาคตคือเรื่องของความสูงอายุ ซึ่งจะต้องมีการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ไม่มีเหลี่ยม ไม่มีมุม ไม่ลื่น ฯลฯ นี่คือการหยิบประเด็นทางสังคมสิ่งที่สังคมจะต้องเผชิญมาใช้เป็นโจทย์ทางธุรกิจ วันนี้มีโฆษณาเดียวที่ไฟเปิดได้เอง ห้องน้ำมีราวจับ ฯลฯ นี่คือการขับเคลื่อนตอบโจทย์สังคม โดยทำออกมาเป็นผลิตภัณฑ์สร้างให้เกิดการบริการที่ตอบโจทย์สังคม ตรงนี้แหละครับที่เป็นโอกาสทางธุรกิจ (Business Opportunity) เพราะฉะนั้นที่มีคนถามว่า SDGs มันจะมาตอบโจทย์ธุรกิจได้อย่างไร ตรงนี้เลยครับ มันทำให้ท่านเกิดตลาดใหม่โอกาสทางธุรกิจ ในเมื่อท่านมีโอกาสทางธุรกิจก็หมายถึง

รายได้ใหม่ก็จะเกิดขึ้นในอนาคต ถ้าไม่ทำก็เซย์ (Out) ก็เหมือนวันนี้ SDGs ทำไม่มีการฆ่าสินค้าตัวเอง แล้วเปลี่ยนเป็น Eco Value คือผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อย นี่ก็คือตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนธุรกิจ การฆ่าผลิตภัณฑ์ตัวเอง แล้วใส่ผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อมมาเสริม แล้วก็เป็นเรื่องของการค้าทุนหรือดูแลสังคมให้มีเสถียรภาพ เพราะไม่มีธุรกิจไหนอยู่ได้ถ้าสังคมล้มเหลว อันนี้ก็จะ เป็นลักษณะของเรื่องหลักธรรมาภิบาล เรื่องต้องคำนึงว่าตัวเองอยู่ภายใต้กติกาของสังคมที่ต้องช่วยดูแลสังคมไปพร้อม ๆ กัน นี่คือนิยามตัวอย่างของการพยายามเชื่อมโยงให้เห็นว่า เรื่อง SDGs มันมีผลต่อธุรกิจของเขาอย่างไร ผมขออนุญาตแนะนำเครื่องมือตัวหนึ่งที่ UN Global Compact ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน และองค์กร World Business Council for Sustainable Development ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มในภาคเอกชนใช้นั่นก็คือ SDGs Compass หรือเข็มทิศในเรื่องของการขับเคลื่อน SDGs ซึ่งประกาศใช้หลังวันที่มีประกาศเรื่องของ SDGs Goals แล้ววันเดียว

SDGs COMPASS

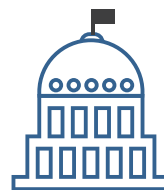
เราจะจำได้ว่าท่านนายกรัฐมนตรีไปร่วมให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 ต่อ 17 SDGs Goals ในวันรุ่งขึ้น SDGs Compass ก็ประกาศตามมา แล้วภาคธุรกิจนำไปใช้อะไร ไปดูกัน เครื่องมือนี้ค่อนข้างเป็นรูปธรรมมาก SDGs Compass มี 5 ขั้นตอน คือ ต้องเข้าใจก่อนว่า SDGs นั้น มีความสำคัญต่อตนเอง เมื่อเข้าใจและผู้บริหารองค์กรตอบรับว่าองค์กรของเขาจะก้าวไปสู่การสร้างธุรกิจภายใต้ SDGs Goals ต่อไปเป็นการประเมินว่าสิ่งไหนเกี่ยวข้องกับเขา สิ่งไหนมีความสำคัญมากน้อย แล้วก็ตั้งเป้าหมายของธุรกิจให้สอดคล้องกับ SDGs Goals แล้วนำไปใช้ตามเป้าหมายนั้น เมื่อใช้ได้ผลก็สื่อสารและรายงาน การสื่อสารและรายงานนั้นมีสองช่วง หนึ่ง-คือรายงานกับสาธารณชน (Public) ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ทำรายงานเรื่องความยั่งยืน หรือ Sustainability Report คล้าย ๆ กับรายงานประจำปี (Annual Report) เพื่อให้เห็นว่าเขาให้ความสนใจ ให้ความสำคัญจริงกับเรื่องของความยั่งยืน ถ้าใครไปลงทุนในตลาดหลักทรัพย์หลาย ๆ บริษัท เวลาเขาส่ง Annual Report ให้ท่าน เขาจะแนบ Sustainability Report มาให้ท่านด้วย อาจจะมาในรูปของเอกสาร ซีดี ท่านลองเปิดศึกษาดูก็ได้เนาะครับ ข้อมูลในนั้นหลายอย่างเป็นประโยชน์เพราะเขาจะบอกศักยภาพในการทำงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ท่านถามว่าจะรายงานต่อ UN อย่างไร มีหลายช่องทางนะครับ ช่องทางที่เป็นทางการก็คือรัฐบาลในแต่ละประเทศที่มี Commitment ที่ต้องรับผิดชอบรายงานความก้าวหน้าทุก ๆ 2 ปี อย่างตอน MDGs เกิด เข้าใจว่าตอนนั้นสภาพพัฒนาเป็นเลขาธิการ (Secretariat) ก็จะมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อไปหาข้อมูลและไปส่งการบ้านให้ UN ตอนที่ UN ทำ MDGs เราประสบความสำเร็จ (Achieve) เยอะไหม คำตอบคือไม่ถึงครึ่ง ถ้าไปดูในรายงานที่สภาพพัฒนาทำ ก็จะมีการเขียนว่าในเป้าหมายทั้ง 8 ข้อของ MDGs นั้น เราทำสำเร็จในแต่ละเรื่องอย่างไร

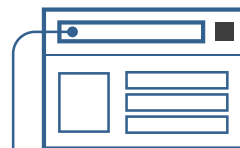
ดังนั้น SDGs ก็คล้าย ๆ กัน ถ้าเป็นช่องที่เป็นทางการก็จะผ่านทางรัฐบาล เพื่อจะไปรายงานทาง UN และ UN ก็จะรวม (Incorporate) ทั้ง 193 ประเทศ ให้เป็นตัว SDGs ของโลก

ช่องทางการรายงาน ความก้าวหน้าตาม SDG ต่อ UN

ช่องทางที่เป็นทางการ รายงานผ่านรัฐบาล

ช่องทางที่ไม่เป็นทางการ รายงานผ่านเว็บไซต์ ที่ UN จัดทำไว้ให้

www.sustainabledevelopment.un.org/partnerships/

แต่ถ้าเป็นช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ในหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กำกับของ UN ก็จะมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น SDGs Partnership ถ้าท่านหาข้อมูลในกูเกิล ก็จะเห็นว่า UN ทำหน้าเว็บไซต์ที่ให้เราเข้าไปลงทะเบียน คล้าย ๆ กับความริเริ่มที่เราขับเคลื่อนในประเทศ ซึ่งรัฐทำได้ เอกชนไปลงทะเบียนหรือภาคประชาสังคมจะริเริ่มก็ได้ จะมีฟอร์มให้กรอกว่าท่านเลือก SDGs ข้อไหน แล้วเป้าหมายของท่านเป็นอย่างไร วิธีการดำเนินงานเป็นอย่างไร เขาจะให้ท่านรายงานตามช่องทางตรงนี้ ซึ่งตัวที่ท่านรายงานจะเปิดเผยสู่สังคม ทำให้ท่านสามารถสื่อสารถึง UN และต่อสังคมได้

ว่าผลงานการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ของเรา ในหน่วยงาน แนวร่วมเราเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นผมให้กำลังใจว่า ถ้าท่านมีภารกิจในการดูแลเรื่องนี้ ส่วนที่ท่านดูแลในประเทศที่ท่านไปประจำการ อาจจะชวนบริษัทเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปเสนอ (Submit) ความริเริ่มนี้ใน UN Partnership Platform (United Nations Partnerships for SDGs Platform) จะได้เป็นการรับรู้ (Awareness) บางอย่าง หรือผลงานบางอย่างที่ท่านใช้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาต่อไป ซึ่งถ้าเป็นไปได้ ต้นสังกัดอนุญาตท่าน ท่านอาจเอาหน่วยงานท่านไปเข้าร่วมก็ได้ ซึ่งนี่เป็นส่วนหนึ่งที่ท่านทำได้

เดิมทีธุรกิจมีเป้าหมายธุรกิจ พอมีเรื่อง SDGs เข้ามาเกี่ยวข้อง เราก็จะเห็นว่ากรอบของภายนอกจะกลายเป็นตัวกำหนดขอบเขต ทำให้เราจำเป็นต้องขยายเป้าหมายของธุรกิจเราให้ครอบคลุม ส่วนจะขยายแค่ไหน อันนี้คือช่องว่างที่ธุรกิจพึงดำเนินการ ตรงนี้จะเป็นตัวเชื่อมโยงเป้าของ SDGs กับเป้าของธุรกิจเข้าด้วยกัน หมายความว่าเราต้องพยายามออกแบบเป้าหมายธุรกิจให้ตอบโจทย์ SDGs ตัวนี้คือตัวกำกับทิศทางที่สำคัญ เพราะถ้าเราไม่กำกับด้วยวิธีนี้ ธุรกิจก็จะทำการตอบโจทย์ SDGs ด้วยการไปสร้างโปรเจกต์นอกกระบวนการที่ไม่เกี่ยวกับธุรกิจในเชิง After Process ยกตัวอย่าง หากเราต้องการตอบ SDGs ข้อ 2-เรื่องความหิวโหย ถ้าธุรกิจอยากทำแบบ After Process ทำอย่างไรครับ ก็ไปตั้งโครงการกองทุนอาหารกลางวัน ไปให้มูลนิธิต่าง ๆ ตอนแรกก็รู้สึกแข่งขัน แต่จะทำได้ก็ปี ถ้าไม่มีใครท่านจะทำไหม จะเห็นได้ว่ามันไม่ยั่งยืน ดังนั้นเราควรเลือกให้มันสัมพันธ์กับ Goals ของธุรกิจคือถ้าท่านอยู่ในธุรกิจอาหาร ท่านอาจจะสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบโจทย์ผู้ด้อยโอกาสหรือขาดการเข้าถึงเรื่องอาหาร หรือถ้าวันนี้ถ้าเข้าไปดูในส่วนของห่วงโซ่การผลิตอาหารใหญ่ เช่น ธุรกิจสะดวกซื้อ หรือกลุ่มโมเดิร์นเทรด ท่านรู้ไหมครับว่าหลังบ้านเขาจะมีการทิ้งอาหารมหาศาล เอามาจุนเจือปرنเปรอพวกเราที่เป็นผู้บริโภคในเมือง สะดวกมาก ตกเย็นจะเดินเข้าบ้านก็แฉะร้านสะดวกซื้อหน่อย เขาให้ความสะดวกสบายเรา ถ้าเป็นพวกของสด หากท่านไม่หยิบมาทั้งหมดก็อาจทำให้เกิดของเสียใหม่ อันนี้คือที่มันสูญเสีย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้หลายประเทศกำลังจะออกเป็นกฎหมาย เช่น ที่ฝรั่งเศสมีการบังคับเลยว่าพวกโมเดิร์นเทรดห้ามมี Waste เกินเท่าไร ดังนั้นก็ต้องไปหาวิธีการที่ไม่ทำให้เป็น Waste เช่น ไปติดต่อกับ NGOs ไปดูว่าสิ่งของที่ใกล้หมดอายุต้องทำอะไร ถึงจะจัดส่งไปให้คนที่ขาดแคลนได้บ้าง นี่คือตัวอย่างของการใช้ SDGs มาเชื่อมกระบวนการธุรกิจ ไม่ใช่สร้างกิจกรรมนอกกระบวนการ

อีกรูปแบบหนึ่งก็คือโอบอ้อม (Embrace) เรื่องของ Goals เข้าไปสู่ฟังก์ชันงาน วิธีที่ภาคธุรกิจคุ้นเคยคือการกำหนดตัวชี้วัดผลงาน (Key Performance Indicator-KPI) เพราะเรารู้ว่า SDGs ข้อไหนตอบโจทย์ ก็จะส่งเป็นฟังก์ชันงาน ผู้บริหารเขาจะเอาไปถ่ายทอดสู่ผู้ปฏิบัติ การจะมีการกำหนดเป้าหมายให้แต่ละคนว่าในแต่ละปีบริษัทต้องการอะไรบ้าง อันนี้คือการ Embrace เรื่องของ SDGs ในเรื่องของกระบวนการทางธุรกิจ (Business Process) ท่านไม่ต้องทำงานเพิ่ม ท่านทำงานของท่านอย่างเดิม แต่ตอบโจทย์เรื่องของธุรกิจกับเรื่อง SDGs ไปพร้อม ๆ กัน พอท่านทำแล้วได้ผล ท่านก็จะมาเปิดเผยข้อมูลหรือรายงานในเครื่องมือที่ผมได้กล่าวไปข้างต้น ท่านอาจจะต้องมีแม่พิมพ์ (Matrix) ในการเลือกว่าเรื่องอะไรที่ท่านต้องนำมารายงานต่อสาธารณชน เพราะว่ารายงานทุกวันนี้เป็นการยำหรือการประมวล คล้ายหนังสือรายปี (Year Book) ซึ่งอาจไม่จำเป็น ควรเลือกเฉพาะเรื่องที่มีนัยสำคัญมารายงานต่อสาธารณชน เพราะถ้าท่านนำรายงานไปให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอ่าน แล้วเขียนทุกอย่างลงไปนั้น เขาอาจจะไม่สามารถเห็นได้ว่าอันไหนที่สำคัญกับเขา อันไหนสำคัญกับธุรกิจ เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีวิธีการเลือกรายงานที่จะเปิดเผยหรือออกรายงานที่จะเป็นไฮไลต์ให้ได้

อีกหนึ่งตัวอย่างในเรื่องของ SDGs คือ ภาคการเงิน อย่างที่ผมเรียนเมื่อสักครู่ว่าเรากำลังจะส่งมอบผลกระทบเชิงบวกให้กับสังคม โดยการมองในรูปของค่านิยมร่วมหรือกลยุทธ์ CSR องค์ประกอบที่ต้องนำมาพิจารณานั้น มี 3 อย่าง 1.ประเด็นนั้นเราเลือกมาแก้ไขประเด็นสังคม 2.สร้างโอกาสทางธุรกิจ 3.ใช้ความเชี่ยวชาญของเรา ถ้าในเรื่องของด้านการเงิน การที่เราจะตอบโจทย์เรื่อง SDGs ด้านการศึกษา เราควรทำเรื่องของความรู้เรื่องทางการเงิน (Financial Literacy) เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าตั้งแต่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์ ธนาคาร ไฟแนนซ์ต่าง ๆ ล้วนแต่ตอบโจทย์เรื่องนี้ ด้วยการให้ความรู้ลูกค้าในรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการทั้งนั้น แล้วจะเห็นว่าในบ้านเราก็ไม่ใช่ว่าจะเพิ่งเริ่มดำเนินการเรื่องนี้ เราค่อนข้างจะก้าวหน้าพอสมควรที่ภาคธุรกิจ ในหลายภาคส่วนที่ใช้กลยุทธ์ CSR หรือค่านิยมร่วม โดยการเอาศักยภาพของธุรกิจมาเป็นตัวตอบโจทย์สังคม เมื่อมีความเชี่ยวชาญแล้ว ต่อไปเราก็ออกแบบว่าเราจะส่งมอบความเชี่ยวชาญนี้เข้าไปได้อย่างไรบ้างในกลุ่มเป้าหมาย กรณีที่กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก เพราะอยากให้เข้าถึงตั้งแต่แรกเริ่ม ก็ต้องมีการกำหนดว่าเราจะให้ความรู้เรื่องทางการเงินในแบบใดได้บ้าง และในด้านอื่น ๆ จะส่งเสริมอย่างไรได้บ้าง

“...SDGs กายที่สุดคือการลงมือทำในพื้นที่
แล้วตอบโจทย์การแก้ปัญหาในประเทศ ซึ่งไม่ใช่เรื่องไกลตัว
เป็นการหยิบเอาเป้าหมายที่ทุกคนยอมรับ
และต้องการจะแก้ปัญหาในพื้นที่ของเรานั้นเอง...”

อันนี้ก็คือโมเดลที่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ แล้วก็มีตรรกะที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างที่เราคุยกันตอนต้น ที่นี้ในบ้านเราเอง ผมอาจขออนุญาต ทิ้งท้ายไว้ว่า จาก SDGs จะทำอะไรถึงจะมีรูปแบบที่เป็น Local อันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ไทยพัฒนากำลังริเริ่ม เรียกว่า Society 2020 เพื่อที่จะทำให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม ภายใต้การนำ Goal ข้อที่ 17-เรื่อง Partnership ตั้งแต่ต้น ปีที่เรามีการประกาศเรื่องของ SDGs มีการแนะนำเครื่องมือ SDGs Compass ผมเองได้เข้าไปเชิญชวนองค์กรธุรกิจเข้ามา ขับเคลื่อนเรื่องนี้ ซึ่งก็คิดว่าปีนี้เราน่าจะมีองค์กรธุรกิจนำร่อง ประมาณ 10-20 แห่ง

ถ้าเรามองภาพของ SDGs ในแบบฉาบฉวย เราจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องไกลตัว แต่ถ้าท่านวิเคราะห์ 17 ประเด็น แล้วลอง คิดดูว่าการแก้ปัญหาความหิวโหย แก้ปัญหาความยากจน และการศึกษา ท่านทำกับใคร กลุ่มเป้าหมายไหนที่ท่าน เลือกทำ ก็คือคนในประเทศเราใช่ไหม ท่านจะเห็นว่า

การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ไม่ใช่จะต้องทำที่บราซิลหรือ แอฟริกา แล้วเรามาบอกว่าเราประสบผลสำเร็จในเรื่อง SDGs แต่จริง ๆ ก็คือการหยิบเป้าหมายสากล (Global Goal) ที่เป็นเป้าหมายโลกมาทำให้เป็น Local เท่านั้นเอง

ฉะนั้นตัวเป้าหมายสากลจึงเป็นแค่เครื่องมือที่องค์กรต่าง ๆ หยิบมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน ถ้าท่านเป็น เอกอัครราชทูตประจำประเทศต่าง ๆ พื้นที่การทำงาน ของท่านคือภาคเอกชนของพื้นที่ที่ไปเปิดหน้างาน ในประเทศที่ท่านประจำการ อันนี้ก็เป็นการแก้ปัญหา ที่เป็นแบบชุมชนท้องถิ่น (Local) เพราะฉะนั้น SDGs ท้ายที่สุดคือการลงมือทำในพื้นที่ แล้วตอบโจทย์การแก้ปัญหา ในประเทศ ซึ่งไม่ใช่เรื่องไกลตัว เป็นการหยิบเอาเป้าหมาย ที่ทุกคนยอมรับและต้องการจะแก้ปัญหาในพื้นที่ของเรานั้นเอง ท่านสามารถดูข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่อง CSR ได้ที่ thaipat.org

แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในต่างประเทศ

กิตติ วะสีนนท์

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรงานบริหารในต่างประเทศระดับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ประจำ พ.ศ. 2559
วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2559

ปีแรก ๆ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการขอให้ผมพูดเรื่องกับประเทศไทย พอเริ่มเข้าที่ก็เปลี่ยนเป็นเรื่องการวางตัวการเข้าสังคมให้กับทูตปายแดงและหัวหน้าส่วนราชการที่ไปประจำการต่างประเทศ คราวนี้มาพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผมเข้าใจว่าหมายถึงการที่เราจะไปขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ในต่างประเทศ จริง ๆ แล้ว ตอนนี้อายุส่วนใหญ่ผมจะทำหน้าที่ที่สำนักงานกฤษฎีกา แห่งชาติ (สนช.) มากกว่า แต่ก็อยู่ในบอร์ดของมูลนิธิธรรมาภิบาล ซึ่งตั้งมา 2 ปี เพื่อทำเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) โดยใช้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นต้นแบบ พูดยกย่องเราเองก็คือ เราจะขับเคลื่อน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระแสนของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ฉะนั้นในระยะสั้นคงต้องสร้างการยอมรับให้มีความเข้าใจ ในเรื่องนี้ ให้อำนาจปรัชญาเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแล้วก็ได้จริง ประยุกต์ใช้ได้จริงในทุก ๆ วงการแน่นอน พวกเรามักจะคิด กันว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาชนบท แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ภาคเอกชนก็นำไปใช้ได้จริง เช่น ปูนซิเมนต์ไทย (SCG) ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) แม้แต่บริษัทอย่างเครือ เจริญโภคภัณฑ์ (CP) ก็ยืนยันว่าได้รื้อนำปรัชญาเข้าไปอยู่ ในกระบวนการของธุรกิจด้วย

หลายท่านแม้จะเป็นทูตครั้งแรก ท่านก็เป็นอธิบดีกันมา เป็นผู้ใหญ่ของกระทรวงการต่างประเทศกันมา ฉะนั้นเรื่อง ที่ออกไปอยู่ด่านหน้า (Outpost) ไม่ใช่เรื่องที่แปลกใหม่อะไร ผมก็ขออนุญาตแสดงความยินดี แล้วก็ฝากประเทศไทย ไว้ด้วย โดยเฉพาะ ในขณะนี้ประเทศไทยอยู่ในช่วง เปลี่ยนผ่านในปัจจุบัน

“...เรามองเศรษฐกิจพอเพียงเฉพาะแค่เรื่องของเศรษฐกิจหรือเปล่า
ซึ่งจริง ๆ แล้ว เศรษฐกิจพอเพียงไปได้กับทุกเรื่อง...
ไปอย่างพอประมาณ ไปอย่างมีเหตุผล ไปอย่างมีภูมิคุ้มกัน
และเรามีความรู้จริง มีคุณธรรม...ความเป็นกุศ
คุณก็ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้
เป็นกงสุลใหญ่คุณก็ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้...”

ในเรื่องการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ชื่อนี้ท่านฟังให้ตื่นครับ เมื่อสักครู่ท่านพิธีกรก็ได้พูดแล้ว
ใช้ใหม่ครับว่าปรัชญา “ของ” เศรษฐกิจพอเพียง ผมก็ติด
คำว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนก็พูดอย่างนั้น
แต่ที่จริงที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานก็คือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะ
ตัวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคอนเซ็ปต์อยู่แล้ว แต่คอนเซ็ปต์นั้น
มีปรัชญาซึ่งก็คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขนั่นเอง เรื่องความพอประมาณ
ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน แล้วก็บวกกับเงื่อนไขความรู้
คุณธรรม อันนี้ทุกคนรู้หมดแต่ที่ว่าที่เราอาจจะต้องดูต่อไป
ก็คือดูว่าเบื้องหลังเป็นอย่างไร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทาน
ปรัชญานี้ตอน พ.ศ. 2540 เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง
ถ้าจะสังเกตให้ดี ปรัชญานี้เป็นการรวบรวมจากประสบการณ์
ของพระองค์ เพราะจริง ๆ ตอน พ.ศ. 2540 ทรงครองราชย์
มา 50 ปี และทรงงานมามากมายแล้ว โดยเฉพาะเรื่อง
การพัฒนาที่ทรงงานกว่า 40 ปี พระองค์ทรงสั่งสมประสบการณ์
มาตั้งแต่ก่อนทรงครองราชย์เสียด้วยซ้ำ เมื่อพระราชทาน
ปรัชญานี้ สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็นำไป
ใส่ในแผนพัฒนาตั้งแต่แผนที่ 8 เป็นต้นมา และทุกรัฐบาล
ก็รับใส่เกล้าฯ มาปฏิบัติ

แต่ว่าก็ยังมีความขัดกันอยู่เพราะเรายังไปแบบมุ่งเน้น
การเติบโต (Growth-Oriented) แต่ว่าแก่นของการนำ
ปรัชญานี้มาใช้ทั้งในรอบของภาครัฐและเอกชน ผมคิดว่า
มันส่งผลนะ เพราะเมื่อเกิดวิกฤตทางการเงิน (Financial
Crisis) ในยุโรป ค.ศ. 2007-2008 ประเทศไทยได้รับ
ผลกระทบก็จริงแต่กระทบเฉพาะเรื่องการส่งออก
และที่เกี่ยวกับต่างประเทศ ปัจจุบันผลกระทบส่วนใหญ่
จะอยู่ที่เรื่องของการส่งออก แต่ผลกระทบในเชิงอื่น ๆ
ในเชิงปัจจัยพื้นฐาน (Fundamentals) เรายังรักษาไว้ได้ดี
แม้ว่าปีที่แล้วอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่แค่ร้อยละ 2.9
และตอนช่วง ค.ศ. 2007-2008 ไทยติดลบ และปีหน้า
ก็คาดว่าจะอยู่ที่ร้อยละ 3-4 ทั้งนี้เราไปเทียบกับประเทศ
ทั่ว ๆ ไปไม่ได้ เพราะว่าเราพึ่งพิงการส่งออก ผมไม่ได้บอกว่
การส่งออกไม่ดี แต่มันคงจะต้องพอประมาณมากขึ้น
พอประมาณในนัยของผมก็คือมันจะต้องสมดุลมากขึ้น
เป็นความพยายามในหลายยุคหลายสมัยที่จะให้การบริโภค
ภายในประเทศ (Domestic Consumption) แข็งแกร่ง
แต่ในทางปฏิบัติก็ปรากฏว่าการส่งออกยังคงตัวเป็นตัวนำ
ไปเรื่อย ๆ เรื่องอื่นก็ยังมีปัญหาอยู่ อาทิ เรื่องการท่องเที่ยว
ที่มีเรื่องทัวร์ศูนย์เหรียญ อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้ว
ถ้าไปดูตัวเลข ก็มีสถานะอะไรบางอย่างที่ส่งผล ผมตั้ง
สมมติฐานเองว่าส่งผล แต่ว่าจากการที่คุยกับนักเศรษฐศาสตร์
ท่านก็บอกว่ามีผล การนำหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขมาใช้
ทำให้เรามีความระวังในการดำเนินทั้งธุรกิจและชีวิตมากขึ้น

ผมคิดว่าหลายท่านหันตอนทีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เอกอัครราชทูตเข้าเฝ้าฯ ในโอกาสการประชุมเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ทั่วโลก ในระยะหลังพระองค์รับสั่งโดยทรงใช้คำว่าพอเพียงเฉย ๆ ก็พยายามไปตีความว่าทำไมท่านทรงใช้คำว่าพอเพียง เพราะภาษาไทยทั่วไปใช้คำว่าเพียงพอใช่ไหมครับ มันคือ Enough ใช่ไหม มันไม่ใช่ะ ท่านทรงสลับคำ และคำว่าพออน่าจะหมายถึงคำว่า “พอ” ประมาณ แล้วก็ให้ “เพียง” พอ คือเป็นการประสมประสานกัน

เรามองเศรษฐกิจพอเพียงเฉพาะแค่เรื่องของเศรษฐกิจหรือเปล่า ซึ่งจริง ๆ แล้วเศรษฐกิจพอเพียงไปได้กับทุกเรื่อง เพียงแต่คุณต้องไปดูว่ามันเข้ากับหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไขหรือไม่ มันไปอย่างพอประมาณ ไปอย่างมีเหตุผล ไปอย่างมีภูมิคุ้มกัน และเรามีความรู้จริง มีคุณธรรมหรือเปล่า หลักการของความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน

ใช้ได้ทุกอย่าง ความเป็นทูต คุณก็ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นกงสุลใหญ่คุณก็ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

ตอนที่ผมเป็นทูตหรือตอนที่ไปเป็นกงสุลใหญ่ก็มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเผยแพร่เรื่องในลักษณะนี้อยู่เหมือนกัน ในช่วงผมอยู่ที่ซิดนีย์ มีชุมชนไทยมาก ฉะนั้นสิ่งที่ทำก็คือเรื่องการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เผยแพร่สิ่งที่พระองค์ทรงปฏิบัติเป็นพระราชกรณียกิจ แต่พอไปที่ลอนดอน กลับกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย ต้องไปพูดกับฝรั่งต้องพูดให้เขาเชื่อ แต่การที่จะพูดให้เขาเชื่อนั้น ตัวเราเองเชื่อแล้วหรือเปล่า เคยมีท่านผู้ใหญ่ท่านหนึ่งถามผมว่า ตกลงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทำเพื่อเฉลิมพระเกียรติหรือทำเพราะเชื่อในปรัชญาจริง ๆ ตอนนี้ผมพูดแทนหลาย ๆ ท่านที่ทำงานในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า พวกเราเชื่อจริง ๆ ว่าสิ่งนี้ทำได้จริง

ประสบการณ์และบทพิสูจน์ที่ชัดเจน ผมคิดว่าอาจจะมาจากภาคชนบทและภาคการเกษตรที่ขณะนี้มีความรู้เพื่อการพัฒนา 6 แห่งทั่วประเทศ มีโครงการพัฒนา 4 พันกว่าโครงการ เหมือน ๆ กับศาสนาพุทธ ที่บางครั้งความเป็นชาวพุทธทำให้เราปฏิบัติไปโดยอัตโนมัติ ปรัชญานี้ก็ซึมซับแบบนั้น ผมมีความรู้สึกว่าได้ผลจริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม หลักการนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้หมด มูลนิธิมันพัฒนาได้สนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนปรัชญานี้ให้มีความเป็นสากล เพื่อให้เป้าหมายได้รับการยอมรับนำไปสู่เป้าหมายระยะยาวก็คือมีความเข้าใจและนำไปปรับใช้ (Application and Implication) ให้มากขึ้น มีหนังสือชื่อว่า Thailand's Sustainable Development Sourcebook เป็นหนังสือที่อ่านสนุก ในนี้จริง ๆ มีการคัดเรื่องสำคัญ ๆ มารวบรวมไว้ องค์กรมนตรีเกษม วัฒนชัย เขียนคำนำสรุปไว้ดีมากครับ และอีกชิ้นหนึ่งก็คือที่ ดร. ชามฮัด อัคตาร์ (Dr. Shamshad Akhtar) ผู้อำนวยการบริหารของ The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) เขียน

การที่จะไปส่งเสริมเรื่องนี้ เน้นอนว่าท่านก็ต้องมีความรู้ มีความเข้าใจและตัวท่านเองก็ต้องมีความเชื่อมั่น หากท่านไม่เชื่อก็จะไปพูดยาก ไปพูดแบบเป็นนกแก้วนกขุนทอง แล้วผมคิดว่าความเชื่อมั่นที่ดีที่สุดคือการคิดเทียบกับตัวเอง ลองมาคิดว่าท่านทำอะไรแล้วใช้หลักปรัชญานี้อย่างไร ท่านจะไปทำที่ไหน เน้นอนว่าบริบทไม่เหมือนกัน เช่น ที่จาการ์ตา มาดริด หรือบาร์เซโลน่า ก็ไม่เหมือนกัน ฉะนั้นในหลักการของมูลนิธิมันพัฒนาคือเราจะไม่โอ้อวด อันนี้พูดตรง ๆ เลยนะครับ เราเทิดทูนไว้เหนือหัว แม้แต่การอ้างอิงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ถ้าสังเกตก็จะเห็นว่าเราพยายามอ้างอิงอย่างจำกัด ทั้ง ๆ ที่ปีนี้ (พ.ศ. 2559) ทรงครองราชย์ครบ 70 ปี ซึ่งยาวนานที่สุด พวกเราภูมิใจ แต่ไม่จำเป็นต้องโอ้อวด

การไปดำเนินการแต่ละที่คงไม่มีแบบแผนตายตัว แต่ผมเชื่อว่าทำได้ทุกที่ที่เพียงแต่ว่าจะทำอะไร ท่านก็คงจะต้องดูสิ่งแวดล้อมของท่านเอง ดูสภาวะแวดล้อมเชิงการเมืองและปัจจัยภายในของประเทศและเมืองนั้น ๆ ที่ท่านประจำการอยู่ ฉะนั้นเราจะไปแค่ไหน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจเขาเป็นทุนนิยมสุดโต่งหรือไม่ หรือว่าใช้หลักเชิงสังคมอยู่แล้ว อย่างประเทศแถบสแกนดิเนเวีย อาจจะไม่สนใจมากนักเพราะเขาปฏิบัติอยู่แล้ว เราก็จะต้องหาจุดร่วม หรือว่าอย่างสังคมในประเทศจีน หลายท่านก็เป็นหัวหน้าสำนักงานในประเทศจีน มันไม่ง่ายเพราะเขามีหลักขงจื้อและความเชื่ออื่น ๆ ฉะนั้นการนำไปใช้ ท่านคงไม่ได้ไปบอกว่าสิ่งนี้เป็นของวิเศษเพื่อจะไปแข่งกับลัทธิขงจื้อ คงทำเช่นนั้นไม่ได้ แต่น่าจะเป็นเรื่องของการทำงานที่เราจะไปแชร์ประสบการณ์

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์มีโครงการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ดำเนินการในต่างประเทศ ในลักษณะการนำไปเสนอในสถานที่หลาย ๆ แห่ง (Road Shows) ซึ่งผมก็ได้มีโอกาสร่วมงานตอนอยู่ที่ลอนดอนทั้งในกรอบของชุมชนไทยและในกรอบภาควิชาการ ผมก็มีความรู้สึกที่เราควรจะเชื่อมโยงกับกระทรวงการต่างประเทศ โดยผมพยายามจะเชื่อมโยงเรื่องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปของโครงการต่าง ๆ กับกระทรวงการต่างประเทศและกับสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของเรา พยายามทำให้รูปแบบงานเป็นเนื้อเดียวกันมากที่สุด

ในปีนี้เป็นโอกาสดีที่ประเทศไทยได้เป็นประธาน G-77 และเราก็สามารถใช้เรื่อง Sustainable Development Goals (SDGs) มาเข้ากับ Sufficiency Economy Philosophy (SEP) โดยให้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่ SDGs สิ่งหนึ่งที่ผมอยากจะฝากไว้ก็คือกระทรวงการต่างประเทศเป็นสำนักงานใหญ่ (Headquarters) แต่กระทรวงการต่างประเทศก็เป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลัง (Back Office) ด้วย สิ่งที่ท่านจะต้องทำ หรือขับเคลื่อนโครงการลักษณะนี้ ต้องอยู่ที่ความร่วมมือของตัวท่านก่อน ดูจังหวะเวลาดูสิ่งแวดล้อมว่าท่านจะทำออกมาในรูปแบบไหนดี จะออกมาในเชิงรุก จะจับมือกับชุมชนไทย จะไปทาง

สายวิชาการหรือไปในแนวที่อยู่ในความสนใจของประเทศและเมืองนั้น ๆ อาทิ เรื่องการพัฒนา (Development) แนวการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Approaches) ต่าง ๆ ที่ตรงกัน อันนี้เป็นสิ่งที่ผมบอกไม่ได้ ท่านเองต้องไปวิเคราะห์เองว่า อะไรจะดีที่สุดสำหรับท่าน

ผมคิดว่าเป้าหมายระยะสั้นเราจะต้องยกระดับการรับรู้ (Recognition) ให้ได้ในระดับของประเทศผู้รับ (Receiving State) พยายามให้เรื่องนี้มีความสัมพันธ์หรือทำให้โครงการนี้เกี่ยวข้องกับประเทศผู้รับหรือประเทศเจ้าภาพ (Host Countries) ของท่าน ท่านคงจะต้องไปดูว่ามิตร (Friends) ในเรื่องนี้ของท่านคือใคร มิตรของท่านจะเป็นกระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาหรือจะเป็นภาควิชาการ ทั้งนี้ แนวทางหนึ่งที่มูลนิธิมั่นพัฒนาพยายามทำคือภาควิชาการ

มีหนังสืออีกเล่มจะออกมาในเดือนพฤษภาคมปีนี้ เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นหนังสือเชิงวิชาการเล่มแรกที่ชาวต่างชาติมาเขียนให้ ขอให้ท่านลองศึกษาส่วนหนึ่งที่คล้าย ๆ มักจะขาดไม่ได้ก็คือได้อัญเชิญพระราชดำรัสมาไว้ในหนังสือ ถ้าสังเกตในตอนต้น ๆ จะเน้นคำว่า Middle Path หรือ Moderation มาก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเห็นใจผู้ด้อยโอกาส ทรงแนะนำให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มองระยะยาวมากกว่าระยะสั้น สิ่งนี้เป็นปรัชญาที่พระองค์ทรงทำมาตลอด แล้วก็มารวมอยู่ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คำว่า Moderation ฝรั่งเศสนำมาใช้ในความหมายว่าพอประมาณ นอกจากนี้ก็ยังมีกรปรับมาแปลถ้อยคำกันนิดหน่อย อย่างคำว่า “การมีภูมิคุ้มกัน” ฝรั่งเศสแนะนำให้ใช้ Prudence ซึ่งก็คือความรอบคอบ (สมัยก่อนใช้คำว่า Immunity) ซึ่งก็ตรงกับคำว่า Risk Management เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง ส่วนความมีเหตุผลใช้ Reasonableness มาตลอด ตรงนี้ผมว่าเป็นจุดหนึ่งที่จะทำให้เห็นความต่างระหว่าง Sufficiency Economy กับ Self-sufficient Economy สิ่งแรกคือท่านต้องใช้คำว่า Sufficiency Economy ไม่ใช่ Self-sufficient

Economy เพราะ Self-sufficient Economy มาจาก มหาตมะ คานธี คือการอยู่กับตัวเอง อยู่สังคมปิด แต่เราไม่ใช่ แม้ว่า Self-reliance หรือการพึ่งพาตนเองจะเป็นขั้นตอนหนึ่งในโมเดล โดยเฉพาะในการพัฒนาในชนบท

ที่นั่นมี 3 S's โดยเฉพาะเวลาที่เกิดโครงการหลวง อันแรก คือ Survival การอยู่รอดคือต้องรอด (Survive) เสียก่อน และอันที่ 2 เป็น Self-reliance การพึ่งพาตนเอง แต่ไม่ใช่ การปิด เพราะจะทำให้ถูกมองว่า SEP ไปต่อต้านกระแส โลกาภิวัตน์ ต่อต้านกระแสตลาดเสรี (Market Economy) ไม่ใช่ซะครับ และคำสุดท้ายก็คือ Sustainability

จริง ๆ ตามความเข้าใจของทางมูลนิธิมันพัฒนา คำว่า Sufficiency ควรจะใช้แทนคำว่า Sustainability เลย 3 คำนี้เลยยังเป็นคำที่ยังเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา แต่ว่า 2 เงื่อนไข ก็คือความรู้คู่คุณธรรม คำภาษาไทยฟังง่ายมากเลย Knowledge นั้นชัดเจน ส่วน Virtues หรือ Ethics เป็นภาษาที่ยังดินได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็มีการพิจารณาเช่นเดียวกับสหประชาชาติ ซึ่งเน้น 3 ด้าน คือ Economic, Social และ Environmental สหประชาชาติจะเน้น 3 เรื่องนี้เสมอ แม้แต่ Growth ของสหประชาชาติก็จะยึด 3 เรื่องนี้ แต่ว่าของ Sufficiency จะแยก Culture ออกมา โดยถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาในแต่ละสังคม

“...เศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ ไม่ใช่การทำ CSR แต่ต้องเป็นการดำเนินธุรกิจทั้งหมด ตอบสนองการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ไม่ใช่เอาทำอย่างไรอย่างเดียวนะ ไม่ใช่ทำไปเพื่อผู้ถือหุ้น เพื่อเจ้าของ แต่ต้องทำอะไรบางอย่างให้กับสังคม...”

เรื่องการศึกษาหรือการที่จะชี้วัดอะไรต่าง ๆ ทั้งหมดทั้งปวง จะนำไปสู่ความสมดุล ความมีเสถียรภาพ และความยั่งยืน อันนี้ก็เป็นคำที่มาจากฝรั่งเหมือนกัน เขาพยายามที่จะอธิบายว่า Moderation คืออะไร ที่ชัดที่สุดคือไม่สุดโต่ง (Extreme) แต่ trying to strike a balance between deprivation and overindulgence ระหว่างความเห็นแก่ตัวกับการปล่อยทิ้งไปหมด Reasonableness ก็คือ gauge the impacts of our actions and decisions วัดผลกระทบจากการกระทำและการตัดสินใจของเรา อันนี้เขาชัดเจน Prudence ก็เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่วนเรื่อง Knowledge and Virtues มีคำอธิบายที่ชัดเจนกว่านั้น ก็คือจะต้องมี Inside ก็คือเข้าใจลึกซึ้ง ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่า Understanding ส่วนคำว่า Prudence และ Application ก็คือสามารถที่จะ Apply นำไปใช้อย่างระมัดระวังและถูกต้อง

ส่วนเรื่องของคำว่า Virtues เป็นอะไรที่ผมคิดว่าพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงตั้งพระราชหฤทัยเพิ่มเข้ามา เพราะว่าสังคมไทยที่เป็นสังคมพุทธ ซึ่งบางทีสังคมเราขาดเรื่องคุณธรรม พระองค์พระราชทานตั้งแต่ ค.ศ. 1997 แล้วนะครับ ตอนนั้นเราก็เริ่มมาคุยเรื่องคุณธรรมกันใหม่ เพราะเป็นเรื่องที่หลงลืมเพราะว่าไปตามกระแสโลก กระแสวัตถุนิยม กระแสเสรีนิยม เพราะกระแสเสรีนิยม ตัวใหญ่ หรือแม้แต่บริษัทเอกชนนำกิจกรรม CSR มาแทน แต่ที่จริงผมคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ ไม่ใช่การทำ CSR แต่ต้องเป็นการดำเนินธุรกิจทั้งหมด ตอบสนองการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ไม่ใช่เอาทำไปอย่างเดียวนะ ไม่ใช่ทำไปเพื่อผู้ถือหุ้น เพื่อเจ้าของ แต่ต้องทำอะไรบางอย่างให้กับสังคม

เมื่อสักครู่ผมพยายามแยก Sufficiency Economy ออกจาก Self-sufficient Economy พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงตระหนักว่าในสังคมไทยมีคนที่ยึดโอกาสอยู่มากและเป็นผู้ที่อยู่ข้างล่าง ฉะนั้นคนรวยคนมีฐานะในกรุงเทพ ท่านก็ไม่ต้องช่วยเท่าไรหรอก แต่ท่านก็ไปช่วยคนที่ด้อยโอกาสช่วยให้เขาดีขึ้นมา ไม่ใช่ไปช่วยให้เขาอยู่แค่นั้น แต่เป็นการช่วยให้เขายืนอยู่บนขาตนเอง ด้วยทรัพยากรที่เขามี ทฤษฎีใหม่ด้านเกษตร 30 : 30 : 30 : 10 จำได้ใช่ไหมครับ ท่านรู้จักหมดแล้วใช่ไหม

10 ก็ที่อยู่อาศัย 30 น้ำ 30 ข้าว 30 อื่น ๆ เช่น ผักต่าง ๆ แล้วพระองค์ก็ได้ทรงบอกว่าให้อยู่แค่นั้น แต่ต้องให้ช่วยตัวเองกันได้เสียก่อน ไม่ใช่ว่ากันที่ยืมสินกันไปตลอด ให้ช่วยตัวเองเพื่ออะไร เมื่อเหลือก็ขาย เมื่อเหลือก็แบ่งปัน เมื่อใครเจริญไปได้ ก็อาจจะเป็นผู้ส่งออก เป็นนักธุรกิจ ไม่ได้หยุดอยู่แค่นั้น เมื่อมองระยะยาว รุ่นที่สองเขาก็อาจจะไม่ได้หยุดตรงนั้น อาจจะไปทำธุรกิจอย่างอื่นที่มีความเกี่ยวเนื่อง แต่จะทำให้เกิดคุณธรรมก็คือว่ายังเชื่อมกับท้องถิ่น หรือมีการเข้ามาช่วยให้ท้องถิ่นเจริญเติบโต

เมื่อ ค.ศ. 2006 ทางโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program-UNDP) ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล The First Human Development Lifetime Achievement แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยนายโคฟี แอนนัน (Kofi Annan) มาเข้าเฝ้าฯ เอง ผมคิดว่านายโคฟีก็อ่านเศรษฐกิจพอเพียงนะ โดยได้กล่าวสรรเสริญพระองค์ว่า ทรงเป็น Visionary Thinker นายโคฟีกล่าวว่า

“...Your Majesty has played an invaluable role in shaping the global development dialogue...Your Majesty’s Sufficiency Economy philosophy-emphasizing moderation...”

ใช้คำตรงกันว่า Responsible Consumption เขาไปดูเรื่องนั้น เขาไปตีความว่าความมีเหตุมีผลเป็นเรื่องการบริโภค แต่ว่า Consumption ในที่นี้ผมคิดว่าเขามองภาพกว้าง คือการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีเหตุมีผล เรื่องนี้ก็เป็นอะไรที่น่าภาคภูมิใจนะครับ แล้วตอนนั้นในช่วงเดียวกัน UNDP ก็จัดทำ Thailand-Human Development Reports และเรื่อง Sufficiency Economy ซึ่งก็ติดตลาดตั้งแต่ตอนนั้น

ผมคิดว่าตอนนี้เราทำได้มากมาย ท่านทูตท่านกงสุลใหญ่ทั้งหลายน่าจะมีโอกาสนำเรื่อง SEP ไปพูดได้ ท่านอาจจะพูดงานวันชาติ อาจจะไปพูดในชุมชนไทย ในมหาวิทยาลัย หรือสมาคม Thai Society ในหัวข้อที่เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชหรือเกี่ยวกับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเรื่องของ SDGs 17 ข้อเพิ่มเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง No Poverty ก็คือ Zero Hunger เรื่อง Decent Work and Economic Growth ก็ได้ Industry, Innovation and Infrastructure ก็เข้า หรือ Sustainable Cities and Communities ก็ใช่ ดูแล้วสามารถนำมาใช้คู่กับ SEP ได้ทุกเรื่อง

ส่วนภาคเกษตรกรรม (Agricultural Sector) เรื่องทฤษฎีใหม่ (New Theory) ซึ่งไม่ใหม่แล้ว เพราะว่ามีตั้งแต่ 30 ปีที่แล้ว ก็มีการทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (Step by Step) เรื่อง Survival, Self-reliance, Sustainability ที่ผมเล่าให้ฟัง

“...พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่จริง
แต่เวลาที่พระองค์ทรงปฏิบัติ พระองค์จะทรงปฏิบัติอย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน (Simple)
การบำบัดน้ำเสีย ทรงใช้แดด พืชน้ำ ธรรมชาติ เพื่อที่จะให้ทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติตามได้
ทรงนี้ผมว่าเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่ง เมื่อหน่วยงานของไทยทำโครงการ
ไปใช้ในความร่วมมือด้านการพัฒนากับต่างประเทศ...”

ก็เป็นโมเดลที่โครงการหลวงใช้ และใช้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน
เรามีโครงการพระราชดำริ 4,596 โครงการ มีศูนย์การเรียนรู้
การพัฒนา 6 แห่ง โครงการเหล่านี้เป็นโครงการตัวอย่าง
ที่เป็นผลสำเร็จของ SEP นอกจากนี้ ยังมีเรื่องการบำบัด
น้ำเสียที่เป็นศูนย์ศึกษา แต่ไม่ได้เรียกตัวเองว่าเป็นศูนย์ศึกษา
เพราะไม่ครบวงจร หากท่านสังเกตจะเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์
ก็จริง แต่เวลาที่พระองค์ทรงปฏิบัติ พระองค์จะทรงปฏิบัติ
อย่างเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน (Simple) การบำบัดน้ำเสีย
ทรงใช้แดด พืชน้ำ ธรรมชาติ เพื่อที่จะให้ทุกคนสามารถ
นำไปปฏิบัติตามได้ ทรงนี้ผมว่าเป็นจุดแข็งอย่างหนึ่ง
เมื่อหน่วยงานของไทยทำโครงการไปใช้ในความร่วมมือ
ด้านการพัฒนากับต่างประเทศ เขาไม่ต้องทำอะไรใหม่
เพียงแค่ว่าไปดูธรรมชาติว่าธรรมชาติของเขาเป็นอย่างไร
ก็นำไปปรับใช้กับตรงนั้น สามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้
นี่คือสิ่งที่พระองค์ทรงมีพระวิญญู

มีตัวอย่างอีกมากมาย อย่างเช่น ที่เขาหินซ้อน หรือโครงการ
ที่ จ. น่าน ซึ่งที่ จ. น่านมีโครงการเยาะและมหัศจรรย์มาก
จ. น่านเคยเป็นถิ่นสีแดง ซึ่งก็คือถิ่นคอมมิวนิสต์นะครับ แต่มี
โครงการในพระราชดำริอยู่ในพื้นที่เต็มไปหมด มีพระตำหนัก
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ มีโครงการปิดทองหลังพระ

แล้วพลิกโฉม จ. น่าน ด้วยโครงการ From Poppy to
Coffee ซึ่งโด่งดังมาก เพราะสอดคล้องกับระเบียบวาระ
(Agenda) ขององค์การสหประชาชาติที่จะให้ลดพื้นที่
การปลูกฝิ่น กลายเป็นตัวอย่างของกิจการเพื่อสังคม (Social
Enterprise) ผมคิดว่าหลายโครงการมีการบริหารจัดการ
และสามารถที่จะดูแลตัวเองได้ ทำให้เห็นถึงชุมพลังแห่งปัญญา
(Power of Wisdom) อย่างเรื่องโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง
(Sufficiency Schools) 18,000 แห่ง ซึ่งเราต้องปลูกฝัง
ลงไปให้กับเด็ก ๆ รุ่นใหม่

ในภาคธุรกิจก็มีความสำเร็จของ SCG มหาวิทยาลัย
หอการค้า โดยเฉพาะเรื่อง 1 ไร่ 1 แสน ซึ่งประสบความสำเร็จ
อย่างยิ่ง เขาเคยไปพูดที่ลอนดอนน่าประทับใจมาก
นอกจากนี้ก็มีโครงการที่กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ
ของเราที่พม่า อัฟกานิสถาน จอร์แดน เซเนกัล เลโซโท ลาว
โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-
ห้วยซั่ว ซึ่งน่าประทับใจมาก แต่ในบางประเทศอาจมีเรื่อง
Politics of Envy เราจึงต้องดำเนินการแบบแนบเนียน
ทั้งนี้โครงการที่ได้ทำล้วนมีผลงานชัดเจน ที่สำคัญก็คือ
เห็นรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความเปลี่ยนแปลง
ก่อนทำและหลังทำ (Before and After) ภูมิประเทศดีขึ้น
สิ่งแวดล้อมดีขึ้น เราสามารถวัดการพัฒนาในเชิงนั้นได้

Sufficiency Economy Philosophy

Dr. Priyanut Dharmapiya

Lectured for Foreign Affairs Executive Programme

23 May 2016

You all are part of a selected group to attend the working session of the United Nations Group of 77 here in Bangkok on the first of June, so let me brief you on the significance of this meeting since you are all promising young officers of your respective governments and I am part of the organizing committee.

This year, Thailand has accepted the rotating chairmanship of the Group of 77, which represents the interests of what used to be the 77 developing country members that originally founded it but which now represents 134 developing countries in the General Assembly of the UN.

At the same time, this year marks the twentieth year since our revered late monarch, His Majesty King Bhumibol Adulyadej, bestowed on us his philosophy of development, based on his personal observations after half a century of working in the field for the socio-economic development of the Kingdom. **His Majesty first articulated his “Philosophy of Sufficiency Economy” in 1997 when our country’s economy collapsed under the so-called Asian Financial Crisis. Sufficiency economy was his practical approach to achieving sustainable development, which he formulated into a series of observations that were compiled into a formal statement. It is described in the blue booklet¹, written by my co-authors and myself, that you have received.**

1 Wibulswasdi, Chaiyawat, Priyanut Dharmapiya and Kobsak Pootrakool. 2016. *Sufficiency Economy Philosophy and Development*. Second ed. Bangkok : Foundation of Virtuous Youth.

We began recovering from the nationwide devastation to most businesses and people's lives using the principles of sufficiency economy, both on an individual and national level. Our government planning agency incorporated the guiding principles into the following five-year national economic and social development plan, which was launched in 2002.

During the 20 years of applying its cogent wisdom since 1997, we have gained much experience that is worthwhile to contribute to other interested parties and countries with similar needs. The practical knowledge that we have accumulated of the various economic, social, cultural and environmental sectors of our country's development have been summarized in the volume "Thailand Sustainable Development Sourcebook."²

Providentially, our chairmanship of the Group of 77 has occurred at this juncture of the UN's global campaign for sustainability, targeting 17 Sustainable Development Goals. The 17 SDGs have been outlined for you in the paper by Mrs. Kanchana Patarachoke of the Thai Ministry of Foreign Affairs³. This global program has been designed as our means to tackle the crisis of unsustainability of our collective lifestyle. The providential part is that Thailand has already articulated its own means of finding its direction back to a more responsible and sustainable form of development, in the form of His Majesty King Rama IX's sufficiency economy principles. Thailand's solutions can serve as seed

material for other countries to consider applying in their own cultural contexts.

Our global crisis today is characterized by inequalities in the quality of people's lives and in differing access to economic, social, cultural and environmental resources. Our growing global population consumes natural resources at insupportable rates of increase. In your field visit to northern Thailand, you will visit the province of Nan, which is an example of how excessive use of natural resources has stripped the land of its rich forests and created conditions for natural disasters, like flooding and drought, through the loss of the forest cover that used to provide a regulating mechanism for water resources. The state of the environment you will see is a kind of microcosm of the syndrome of climate change that the world is experiencing.

The twentieth century may be viewed as the era of boundless faith in the benefits of socio-economic development; however, in the latter half, it became clear that the world's natural resources were being overexploited. In the 1960s, the idea emerged in Europe and elsewhere that there should be limitations to growth, even while countries should be able to develop and improve the quality of life for their growing populations. Succeeding crises in the 1970s, of oil supply and energy, were reminders that resource supplies were subject to political as well as natural limitations. In 1979, the Three Mile

2 Editions Didier Millet. 2015. *Thailand Sustainable Development Sourcebook*. Bangkok : EDM.

3 The article "Sustainable development : Thailand's role in the international arena" by Kanchana Patarachoke appears in this same edition of Devawongse Institute journal.

Island nuclear power catastrophe in the United States showed the danger of relying on technology to provide solutions for gaps in natural resources, without full knowledge of its limitations.

By the 1980s, the United Nations was reaching a consensus on the need for limitations on a global scale. In 1987, the World Commission on the Environment and Development produced the Brundtland Report, *Our Common Future*, from which comes the accepted definition of sustainable development as “development that meets the needs of the present, without compromising the ability of future generations to meet their own needs.”

The three “pillars” or supports of sustainable development were identified as the economy, society and the environment, whose requirements must be kept in balance within any vision or plan for development. In Thailand, we have added a fourth, culture, to these three components because it has proven to be essential as a consideration in the balance of factors that must prevail in the outcomes of development action.

With that brief sketch of the background to sustainable development, we can approach the key issue in our present discussion. With the recognition that sustainability is the paramount factor to be attained by all development outcomes and the formulation of the 17 SDGs agreed by the UN General Assembly just last year, we need to focus on the means to achieve those goals and

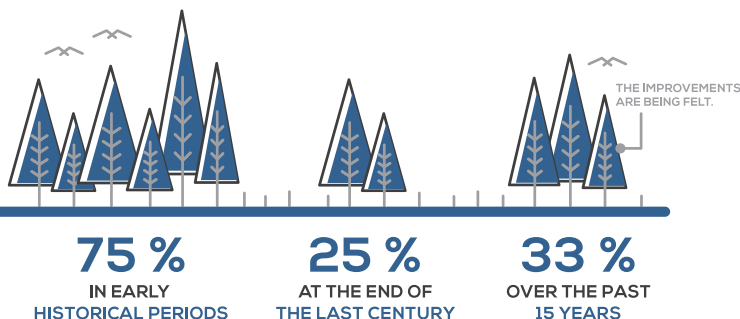
thereby attain sustainability of our civilization. **To begin the process of changing people’s lifestyles in order to achieve the goals, we will need to change behavior through changes in their attitudes and their mindset.**

Now, at a personal level, I need to consider how to encourage people to become truly serious about caring about the impacts of the results of their activities. If I throw a plastic bag into the sea, for example, I have to think what could happen to it. I would need to think that it might find its way to a turtle that could try to eat it and perish as a result, with possible further complications in the form of disruptions of the undersea ecology which could become amplified. So, to change behavior, society as a whole has to think about the way it regards natural resources and the way we interact with nature.

Coming back to Thailand, what are the issues we see in its development that impact sustainability? Economic factors have been the most carefully studied. The World Bank commissioned a report from Professor Michael Spencer which is of interest to us here because it grouped Thailand among the 13 countries or territories⁴ in the world that have achieved long-term growth at a minimum of 7 percent per year for 25 consecutive years. The author found that those countries shared five similar factors in their economic growth : engagement in the world economy (export and import activities), macro-economic stability (involving rates of inflation, interest, and currency

4 In alphabetical order : Botswana, Brazil, China, Hong Kong, Indonesia, Japan, Korea, Malaysia, Malta, Oman, Singapore, Taiwan and Thailand.

OF THE WHOLE COUNTRY
HAS BEEN ESTIMATED AT

As a constitutional monarch and head of state, his three duties were to advise the government as he saw fit on a given issue, approve or disapprove of laws submitted by the government after parliamentary approval, and receive state guests. It was his royal capacity in giving advice to the nation that was pivotal in our context of sustainable development. Ever since committing himself in his coronation oath to “reign for the benefit and happiness of the Thai people,” he dedicated himself to understanding the real conditions in every region of Thailand in order to be able to formulate options for the improvement of people’s lives and livelihoods. He had seen the economic, social, and environmental changes during his extraordinarily long reign, the longest of any monarch-2016 was his seventieth on the throne.

In 1997, which was the 51st year of his reign, after the collapse of the Thai economy at the onset of the region-wide Asian Financial Crisis, His Majesty responded with a series of comments and analyses that constituted the core of the philosophy of sufficiency economy and became the ethos for national development ever since.

In that year I myself was not present in Thailand. I was finishing up my Ph.D. dissertation in Canada. I was surprised to hear my professor say, “Ah, Priyanut, you are going to have crisis for sure this year.” The numbers were showing that the bubble economy was going to collapse because it had happened before in Russia. And after Russia, it was Thailand’s turn with the so-called “Tom Yum Goong Crisis” (named after a famous Thai soup with a diverse assortment of spicy ingredients). I wondered at that time, “Why didn’t people in Thailand know about this?” My professor, an economist, had read articles, journals, and newspapers, and was well prepared to forecast when an economic bubble was going to burst. But why didn’t people in Thailand know that? I returned to that puzzle when I was back in Thailand. I worked at the National Development Board for 10 years before I embarked on my work on sufficiency economy, my current field of specialization. I spoke with my colleagues at the National Social and Economic Development Board and they said they did know of the impending disaster and rang the warning bell for the government. The government didn’t believe it and just didn’t seem to want to hear it.

There have been so many times in different countries that I believe that public officials have the data

and know the facts but politicians may not want to hear what officials would like to say. We all can understand that. The financial crisis in Thailand was something that could have been prevented but no one apparently wanted to prevent it. They didn’t want to stop what they were doing. What they needed to do, like the Bank of Thailand, was to lower the price of the Baht, right? It was a very difficult decision to make, but I will return to this issue. When we had the crisis in 1997, His Majesty the King mentioned the word “sufficiency economy” for the first time. He said, “I have been talking about sufficiency economy for about 25 years.” The first time he said that was when Argentina experienced economic collapse; if you remember, they had to borrow from the World Bank for the first time, as well as the International Monetary Fund. That year, His Majesty said that we should learn from our friends in other countries and not follow on the same path. But the authorities did not listen to him.

His Majesty spoke about the sufficiency economy philosophy as decision-making principles. Whatever decisions we are considering, we need to think about whether they are moderate — not too much nor too little, to any extent. For example, the current interest rate in Thailand is very low, at about 1 percent. But how can we know that that is appropriate? We would need further analyses to determine that the rate was not too high. In Thailand, it is therefore not worth keeping money in the bank because the service fees alone are enough to offset any gains from such a low interest rate. In Japan, the interest rate is negative, so you actually must pay to keep your money in the bank.

“...His Majesty said
that we should learn from our friends
in other countries and not follow on the same path...”

The second principle of the sufficiency economy philosophy concerns reasonableness. The Bank of Thailand also uses reasonableness in considering whether something is enough or not enough. **To be able to determine that something is moderate or enough, one needs to have reasons.**

And the last principle is prudence. We have to think ahead about the risks that we may have to face and prepare for them. For example, most of you here came from abroad, right? How many items of clothing did you bring to Thailand? You are going to be in Thailand for two weeks, so did you pack 14 shirts or blouses? Some people might say yes but some would not. Some would rely on having laundry done at the hotel. However, if you need to take a medicine every day, you need to have at least two-week's supply with you, right? For medicine, you are not going to risk trying to find it at a pharmacy in Thailand since it might not be available. **All decisions that are successful and come with minimal risk are really moderate and reasonable ones because we have thought through the causes and effects and are prepared for any changes; therefore, we are being prudent.**

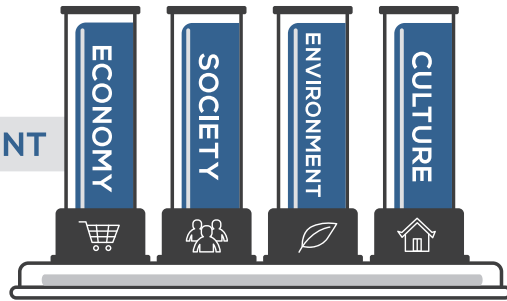
Such a satisfactory situation can apply only when we have knowledge and are virtuous. Knowledge for you travelers involves knowing how many days

you are in Thailand. I would imagine that before you came here, you checked the location of your hotel and where you could buy the things you would need. You would have to have knowledge. Regarding virtues, you would automatically resolve to abide by the rules in the host country, without wishing to violate any that would be socially disruptive because that would jeopardize the success of your mission here and perhaps your job back home.

The sufficiency economy approach to development involves more than the three pillars of sustainable development. As mentioned earlier, the fourth component is culture. His Majesty the King talked about the fourth pillar, which is culture. With Thai culture, we have long and deep traditional roots that preclude the development of only economic prosperity or society or the environment. **We have to sustain our culture while sustaining our personal identity at the same time. So progress with balance, based on sufficiency economy, involves balance between the material economy, the environment, society, and culture.** These four components are the pillars of sustainable development.

So we return to the proposition that sufficiency economy is Thailand's approach to achieving

THE PILLARS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

sustainable development. First of all, we have the framework of decision-making. Everything we do should be in moderation. The 12th SDG, which concerns sustainable production and consumption, must be embedded in the consumer and producer's mindset. We have to think about how much we should consume : not too much and not too little. The reasons for such moderation are manifest : how we should not create waste, to what extent we really ought to consume natural resources, and how we can improve on that performance. All of this thinking should reflect prudence, thinking about the risks that are involved and how to avoid them for a successful outcome.

Ten years after His Majesty the King had bestowed this thinking on the Thai people, the Secretary-General of the United Nations Mr. Kofi Annan came to Thailand to present the first Human Development Lifetime Achievement Award to His Majesty. Mr. Annan stated that the reason that the United Nations Development Programme had decided to present the King of Thailand with this award is because His Majesty had visionary thinking and the ability to

conceptualize his sufficiency economy philosophy, which is the philosophy for human development. It is a mindset that provides a framework for decision-making. It helps people to develop the ability to think or have a framework for thinking and leads them toward a sustainable development outcome. That is the gist of what Mr. Annan had said.

For the coming generations of citizens, we need to instill a sufficiency mindset as students. When students start the first semester of a new year, they like to start with a new notebook and new stationary. Could they not use stationary or notebook left from last year? While this example is a minor one, it indicates the level of the individual's mindset. If they buy drinking water in a plastic bottle, which they throw away after finishing the water, they do not show that they have acquired an appropriate mindset for building a future based on sufficiency economy. Therefore, schools that seek to cultivate the right mindset put sufficiency thinking into the curriculum. In Thailand, we have been developing curricular inputs on sufficiency thinking in primary and

secondary schools for ten years already, and it is aimed at achieving our goals of creating a sufficiency mindset in the generations to come. This is our program of education for sustainable development in Thailand.

As a summary of the educational approach being taken in this all-important initiative for the sustainability of Thailand's future, I would like to leave you with the following extract from the concluding pages of the booklet *Sufficiency Economy Philosophy and Development*.

“The emphasis is on changing mindsets, from the level of kindergarten up to university and the general public. Experiments are under way to extend sufficiency principles into the management and running of schools. These efforts will bear

fruit only if they are embraced and “owned” by the teachers and school administrators. The aim is to integrate SEP as a framework of thinking and action into the school curriculum from primary to higher secondary stages, starting from the year 2009. The sufficiency economy framework will be taught within the subjects of society, religion, and culture. Moreover, teachers of other subjects, such as mathematics, history, science, and languages, will also integrate the SEP way of thinking into their teaching. The emphasis is on learning from practical experience, based on reasonable thinking and morality. The process will form the mindset and train students for a sufficiency way of life — for their livelihoods and living. Ultimately such thinking will prepare them for the sustainable development of the country.”

การบริหาร
และการต่างประเทศ

การพัฒนาพลังงานทางเลือก

ดร. กวาร์ัฐ สุตะบุตร

บรรยายให้ผู้เชี่ยวชาญหลักสุนทรนักรบริหารการกุต (นบก.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2559

พลังงานในความเข้าใจของคนทั่วไปหมายถึงไฟฟ้า น้ำมัน ก๊าซ และการอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งในอดีตการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอาจไม่เกี่ยวข้องกับพลังงาน แต่ปัจจุบันวิวัฒนาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปมาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบของการใช้ เช่น โทรศัพท์ในอดีตเป็นแบบหมุน ไม่ได้ใช้พลังงาน มีเพียงกลั่นสัญญาณที่ส่งเชื่อมต่อกัน แต่ปัจจุบันต้องใช้ปลั๊กเสียบ เตาไรต์สมัยก่อนใช้ฟืน ถ่าน ถือเป็นพื้นฐาน พลังงานแบบดั้งเดิมซึ่งฟืน ถ่าน ไม้ เป็นพลังงานประเภทที่ไม่ผ่านกระบวนการทางการตลาดสามารถจัดหาเองได้ แต่ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง จากถ่านจึงกลายเป็นก๊าซและไฟฟ้า เป็นต้น

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีวิวัฒนาการนโยบายด้านพลังงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความมั่นคง ให้มีระบบเศรษฐกิจพลังงานที่สามารถทำให้ราคาอยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้บริโภคและผู้ผลิต สามารถที่จะทำให้เกิดการพัฒนาพลังงานทดแทนได้ ยกตัวอย่างเรื่องพลังงานทดแทนกับเรื่องราคาน้ำมัน ถ้าในช่วงใดที่ราคาน้ำมันต่ำ พลังงานทดแทนก็จะเกิดค่อนข้างยาก นอกจากนี้ยังมีเรื่องของ การส่งเสริมให้เกิดการประหยัดพลังงาน การอนุรักษ์พลังงาน ดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นนโยบายด้านพลังงานของประเทศไทย

หัวใจสำคัญที่ประเทศไทยเรียนรู้มาตลอดเกือบ 30 ปี คือ รัฐไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงทุนอยู่ฝ่ายเดียว หลายประเทศเรื่องกิจการพลังงาน ผู้ที่ลงทุนทั้งหมดคือเอกชน เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ยุโรป ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยในอดีตได้มีการวางรากฐานมาอย่างดี ทำให้เกิดการลงทุนในการเชื่อมต่อแหล่งพลังงาน เช่น ก๊าซที่อยู่ในอ่าวไทย นำขึ้นมาใช้บนบกได้ ปัจจุบันมีวิวัฒนาการเพิ่มเติม เช่น ที่ระยองมีโครงการคลังก๊าซธรรมชาติเหลว (LNG Terminal) ปัจจุบันก๊าซธรรมชาติเหลวกำลังปฏิบัติการใช้ก๊าซธรรมชาติในโลกอยู่เพราะเริ่มเจาะเจอก๊าซธรรมชาติอยู่หลายแห่งทั่วโลก แต่ยังไม่สามารถที่จะต่อท่อมาใช้ได้ ทำได้อย่างเดียวคือแปรสภาพก๊าซเป็นของเหลวและส่งออกขาย

“...หัวใจสำคัญที่ประเทศไทยเรียนรู้
มาตลอดเกือบ 30 ปี คือรัฐไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงทุนฝ่ายเดียว
หลายประเทศ เรื่องกิจการพลังงาน
ผู้ที่ลงทุนทั้งหมดคือเอกชน...”

นอกจากแหล่งก๊าซธรรมชาติที่เราต้องนำเข้าแล้ว แหล่งน้ำมัน
หรือแหล่งก๊าซธรรมชาติบนบกของประเทศไทยก็มี เช่น
ก๊าซธรรมชาติแหล่งสิริกิติ์ จ. กำแพงเพชร แหล่งก๊าซธรรมชาติ
ภูฮ่อม จ. อุดรธานี เป็นต้น เพราะฉะนั้นโดยหลักแล้ว
โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ต้องมีแหล่งและต้องนำ
ทรัพยากรพลังงานจากแหล่งนั้นมาจนถึงตลาดให้ได้ ตลาดในที่นี้
หมายถึงโรงไฟฟ้าและโรงกลั่น

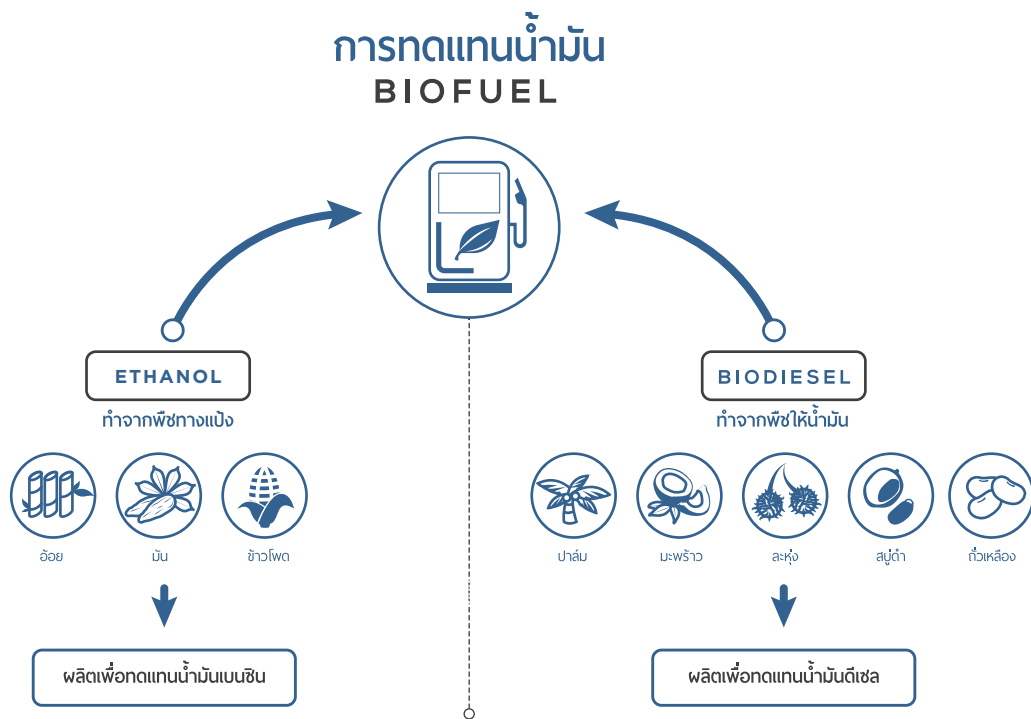
เรื่องการเจาะสำรวจ ประเทศไทยก็มีพื้นฐานด้านกฎหมาย
รองรับให้เกิดการแสวงหา รองรับให้เกิดการลงทุน หลัก ๆ แล้ว
การสำรวจขุดเจาะหาแหล่งทรัพยากรพลังงานหรือปิโตรเลียม
เป็นเรื่องที่ทำมาตลอด 100 ปี ปัจจุบันเทคโนโลยีการเจาะ
ได้เปลี่ยนไป มีวิวัฒนาการเรียกว่า Hydraulic Fracturing
เป็นเทคโนโลยีผสมระหว่างการระเบิด ทำให้รอยหินแตก
เพื่อให้ก๊าซที่มีแรงดันไหลเข้ามา

นอกจากเรื่องน้ำมันแล้ว ที่น่าสนใจสำหรับความมั่นคง
ด้านพลังงานคือไฟฟ้า การผลิตไฟฟ้ามีการใช้เชื้อเพลิง
หลายหลายรูปแบบ อาทิ น้ำ ลม ถ่านหิน ความร้อน
แสงอาทิตย์ ส่วนใหญ่ประเทศต่าง ๆ จะใช้เชื้อเพลิงประเภท
ฟอสซิลในการผลิตไฟฟ้า ประเทศไทยใช้ก๊าซธรรมชาติ
เป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าสูงถึง 70 เปอร์เซ็นต์
และมีนโยบายที่จะกระจายความเสี่ยงโดยการใช้ถ่านหิน
น้ำจากเขื่อน ขยะ ชีวมวล พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานทดแทน
ลม

ข้อดีของการกระจายความเสี่ยงเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าคือลดการพึ่งพาก๊าซธรรมชาติ เพิ่มการพึ่งพาเชื้อเพลิง
จากแหล่งอื่น เช่น ชี้อไฟต่างประเทศ เช่น ลาว ฯลฯ เกิดใช้เชื้อเพลิงถ่านหินเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันสัดส่วนการใช้ถ่านหิน
ยังมีไม่มากและยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้อยู่

สำหรับการใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่น ๆ การผลิตไฟฟ้าแทนการใช้เชื้อเพลิงจากถ่านหินนั้นยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น
พลังงานแสงอาทิตย์ใช้ได้ช่วงกลางวันเท่านั้น ไทยไม่สามารถทำพลังงานนิวเคลียร์ได้เพราะคนส่วนใหญ่กลัว พลังงานลมที่มี
ศักยภาพอยู่บริเวณภาคใต้ เช่น แหลมตะลุมพุก

อย่างไรก็ตาม พลังงานทดแทนเป็นความหวังและเป็นจุดเปลี่ยนของโลกนี้แต่หัวใจสำคัญที่ยังต้องก้าวข้ามคือความเสถียร
ของพลังงานทดแทน ไม่ว่าจะเป็นพลังงานจากแสงอาทิตย์ที่ผลิตได้เฉพาะกลางวัน พลังงานลมที่ผลิตได้เฉพาะช่วงลมพัด
และเป็นลมแบบไม่แน่นอน

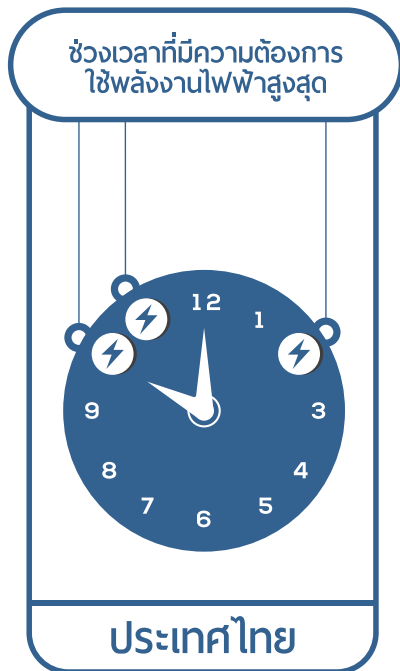

ยุทธศาสตร์การใช้พลังงานทดแทนเป็นกระแสโลกและเป็นอนาคตของโลกที่ใช้พลังงานทดแทนมาแทนเชื้อเพลิงฟอสซิล ซึ่งปัจจุบันเป็นช่วงการเปลี่ยนผ่าน ประเทศไทยมีแรงจูงใจในการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนคือการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยให้การสนับสนุนหรือเรียกว่า Feed-in Tariff ซึ่งเป็นมาตรการที่หลายประเทศทั่วโลกใช้ ไทยมีมาตรการดังกล่าวทำให้เกิดการลงทุนเพราะทำให้สินค้าที่มีต้นทุนสูงเข้าระบบได้เนื่องจากรัฐจ่ายส่วนต่าง การส่งเสริมพลังงานทดแทนไม่ได้มีแค่เฉพาะเรื่องไฟฟ้าเท่านั้น แต่มีเรื่องการทดแทนน้ำมันหรือ Biofuel กล่าวคือ Ethanol ทำจากพืชทางแป้ง (อ้อย มัน ข้าวโพด) นำมาหมักแทนเบนซิน ส่วน Biodiesel ทำจากพืชให้น้ำมัน (ปาล์ม มะพร้าว ละหุ่ง สับปะรด ถั่วเหลือง) แทนดีเซล ซึ่งในแต่ละประเทศมีพืชหลักที่ผลิตเอทานอล (Ethanol) และไบโอดีเซล (Biodiesel) ที่ไม่เหมือนกัน เช่น ไบโอดีเซลของยุโรปทำมาจากพืชเมล็ดถั่วที่เรียกว่าเรพซีด (Rapeseed) ขณะที่เอทานอลของยุโรปทำมาจากบีทรูท (Beetroot) มีการส่งเสริมพลังงานทดแทน

ประเภทอื่นที่เป็น Bio เช่น Biomass Biogas ไทยเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร การแปรรูปสินค้าเกษตรทำให้เกิดของเสีย นำเสียนำมาหมักเป็นก๊าซ และนำก๊าซมาปั่นไฟได้

นโยบายเรื่องพลังงานทดแทน มักจะมาควบคู่กับการอนุรักษ์พลังงานคือการประหยัดหรือการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระตุ้นและรณรงค์ให้ทุกคนใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า เพราะหากเราใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ว่าจะหาพลังงานมาได้เท่าไรก็คงไม่เพียงพอ ซึ่งทุกคนควรใช้อย่างพอประมาณ อย่างเช่นในช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก ก็ต้องช่วยกันลดปริมาณการใช้ไฟฟ้า ซึ่งความต้องการใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยสูงสุด แบ่งเป็น 3 ช่วง คือ 11.00 น. 14.00 น. และ 22.00 น. ส่วนช่วงที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าน้อยคือช่วงพักกลางวัน กับช่วงเวลาเลิกงาน การอนุรักษ์พลังงาน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นแนวหน้าในเรื่องนี้ โดยไทยมีเป้าหมายในการขับเคลื่อน

“...พลังงานทดแทนเป็นความหวัง
และเป็นจุดเปลี่ยนของโลกนี้
แต่หัวใจสำคัญที่ยังต้องก้าวข้าม คือ
ความเสถียรของพลังงานทดแทน...”

ให้เกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเทคโนโลยีขั้นสูงที่จะนำมาใช้เพื่อไม่ให้เกิดการใช้พลังงานที่สูงเกินไป คือ Smart Grid Energy Management System เป็นระบบที่แต่ละบ้านต้องมีเครื่องตรวจวัดการใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน และมีห้องควบคุมอุปกรณ์ทั้งหมดที่ใช้ไฟฟ้าภายในเมืองนั้น ๆ ว่ากินไฟเท่าไร ใช้จำนวนเท่าไร เคยมีการทดลองติดตั้งอุปกรณ์ดังกล่าวในโรงงานแล้วใส่แรงจูงใจบางอย่าง เช่น หากช่วงนี้ลดความต้องการการใช้ไฟฟ้าลง จะมีเงินทดแทนให้ 3 บาท จะมีการลดการใช้ทันที แต่ต้องมาจากข้อมูลที่ตอบสนองก่อน ข้อมูลดังกล่าวสามารถแสดงผ่านไอแพด คอมพิวเตอร์ ซึ่งในอนาคตจะสามารถเห็นการจัดการพลังงานได้มากขึ้นเรื่อย ๆ

โดยสรุปคือนโยบายพลังงาน มีทั้งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับพลังงาน นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่พัฒนาด้านนี้มาโดยตลอดหลายสิบปี โดยยึดหลักนโยบายความมั่นคงซึ่งประกอบด้วย

1. หากมีแหล่งต้องแสวงหาแหล่งขึ้นมาสู่ตลาดให้ได้
2. นโยบายแหล่งพลังงานต้องควบคู่กับการกำกับราคา ไม่อุดหนุนราคา จนเกิดการใช้อย่างฟุ่มเฟือย หรืออุดหนุนราคาจนไม่สามารถทำให้มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ยุทธศาสตร์กับต่างประเทศในการพัฒนายกระดับธุรกิจ และอุตสาหกรรมในด้านชีววิทยาศาสตร์

ดร. นเรศ ดำรงชัย

บรรยายให้ผู้เชี่ยวชาญบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ทำไมประเทศไทยจะต้องสร้างอุตสาหกรรม Life Sciences อุตสาหกรรมที่มีฐานจากด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เราจะนำยุทธศาสตร์การต่างประเทศมาช่วยได้อย่างไร กระแสของโลกต่อเรื่องนี้เป็นอย่างไร และประเทศไทยมีนโยบายอย่างไรต่อเรื่องนี้

เรามาทำความเข้าใจในบริบทก่อนว่า ในหน่วยงาน TCELS-Thailand Center of Excellence for Life Sciences ทำอะไรบ้าง และอยากให้ร่วมคิดว่า ในมุมมองของการต่างประเทศ การสร้างเพื่อนหรือว่าการที่อยากจะให้เขาทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมารองรับประโยชน์ของเราน่าจะมียุทธศาสตร์อย่างใดบ้าง ผมคงคิดได้ไม่ครบ ผมคิดมาแล้วส่วนหนึ่งและกำลังดำเนินการอยู่

ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ชีวภาพมีการพัฒนามาจากการแพทย์ที่ดี ด้านสิ่งมีชีวิตที่ดี ซึ่งมีการค้นคว้ากันมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อก่อนเราไม่มียาปฏิชีวนะ จนใน ค.ศ. 1928 Alexander Fleming ได้ค้นพบและตีพิมพ์เรื่องนี้ ตอนนั้นเขาไม่ได้คิดว่าจะทำสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเป็นยาแต่ค้นพบวิธีที่จะใช้ไปฆ่าตัวอื่น วันนี้นี่สิ่งนี้กลายเป็นยาปฏิชีวนะหรือเพนิซิลิน (Penicillin) ซึ่งปัจจุบันยังมีอยู่แต่เริ่มใช้กันน้อยลงโลกกำลังเผชิญปัญหาใหญ่คือเชื้อโรคดื้อยา เมื่อก่อนเราเคยคุมได้โดยใช้เพนิซิลิน แต่ตอนนี้จำเป็นที่จะต้องค้นคว้า

หรือหาวิธีการใหม่ ๆ มาสู้กับจุลินทรีย์ที่ก่อโรคแบบนี้ ซึ่งไม่ได้เกิดมาจากคนเพียงคนเดียว แต่เป็นผลงานเผยแพร่ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับและจากฐานข้อมูลนี้ก็มีคนนำไปทำต่อ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (University of Oxford) เป็นแห่งหนึ่งที่น่าส่งนี้ไปพัฒนาวิธีการผลิตในยุคต่อมา เข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 อังกฤษมีความจำเป็นมากที่จะต้องผลิตเพราะเขารู้แล้วว่าป็นสารปฏิชีวนะหรือเป็นยาได้ จึงพยายามค้นหาว่าทำอย่างไรจะผลิตได้จำนวนมาก ๆ เพื่อนำไปให้ทหารหรือคนที่ติดเชื้อ ผู้ที่ลองใช้คนแรกเป็นตำรวจ ผลคือเสียชีวิต แต่ด้วยสาเหตุอื่นอย่างไรก็ตาม เกิดการค้นพบว่า ยานี้ใช้ได้จริงในเวลาอันสั้น ต่อมาการผลิตซึ่งฐานการผลิตใหญ่อยู่ที่ออกซ์ฟอร์ด กระบวนการผลิตได้ถูกพัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ มีนักวิจัยและบริษัทที่เข้ามามีส่วนร่วมหลายคน ภาคเอกชนอย่างเช่น เตอะเมอร์ค กรุ๊ป (The Merck Group) ก็เข้ามามีส่วนอย่างมากแต่คนไม่ค่อยรู้จักกัน

“...ไม่ใช่แค่นักวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่ค้นพบเท่านั้น
แต่จะต้องมีคนก็นำไปถ่ายทอดต่อ พลิต ทดสอบให้ปลอดภัย
ขาย ทำการตลาด มีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องมากมาย
นี่คือสิ่งที่เราเรียกว่า Life Sciences Industry...”

มหาวิทยาลัยอ็อกซ์ฟอร์ดเปลี่ยนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องแล็บและรู้สึกว่ามันใช้ประโยชน์ได้กลายมาเป็นยาที่ใช้รักษาชีวิตคนได้ ต่อมาก็มาอยู่ในมือเอกชน เหตุการณ์นี้ผ่านมานานมากจนคนลืม กระทั่งเมื่อปีที่แล้วมีชาวญี่ปุ่นที่ได้รับรางวัลโนเบลชื่อศาสตราจารย์ ดร. ซะโตะชิ โอมูระ (Satoshi Omura) ได้รับรางวัลโนเบลจากการค้นพบคล้าย ๆ กัน แต่ไปรักษาการติดเชื้อจากหนองพวยอิตัวกลมที่ได้รางวัลเพราะนำไปสู่การรักษาโรคได้หลายชนิด ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นการค้นพบที่ลึกกลับซับซ้อน แต่ผลที่เกิดขึ้นช่วยชีวิตคนได้เป็นล้านคน โดยเฉพาะในแอฟริกา จึงถือเป็นการจุดประกายความสนใจว่าการค้นพบแบบเดิม ๆ ก็มีข้อดีเหมือนกัน อาจารย์คนนี้ก็บรรยายจากส่วนแบ่งที่ภาคเอกชนนำยานี้ไปผลิตขาย และนำเงินไปอุทิศให้กับมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดของญี่ปุ่นเพราะตนเองก็มาจากมหาวิทยาลัยในต่างจังหวัดเช่นกัน ตอนนั้นรัฐบาลของญี่ปุ่นกำลังเตรียมยุบมหาวิทยาลัยขนาดเล็กแบบนี้เพราะคนญี่ปุ่นน้อยลง แต่อาจารย์คนนี้ได้รางวัลโนเบล มหาวิทยาลัยก็ไม่ถูกยุบ

ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของวิทยาศาสตร์ด้านชีวภาพที่ว่าด้วยการยกระดับสุขภาพ สิ่งเหล่านี้จะเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมที่ได้บอกไปตอนต้น ลองนึกถึงпениซิลิน ที่ไม่ใช่แค่นักวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่ค้นพบเท่านั้น แต่จะต้องมีคนก็นำไปถ่ายทอดต่อ ผลิต ทดสอบให้ปลอดภัย ขาย ทำการตลาด มีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องมากมาย นี่คือสิ่งที่เราเรียกว่า Life Sciences Industry

กระแสตลาดโลกซึ่งเป็นข้อมูลจากการศึกษาในปีนี้ที่สหรัฐฯ บอกว่านวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Bioscience) มีส่วนในการจ้างงานและเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในสหรัฐฯ ได้อย่างไร โดยอุตสาหกรรมนี้ ถือเป็นอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างใหม่และกำลังโต มีการจ้างงานในสองปีที่ผ่านมาจำนวน 1.6 ล้านคน มีบริษัทหรือธุรกิจ 77,000 แห่ง การจ้างงานโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง 4 ปี และบรรดาหน่วยย่อยของอุตสาหกรรมหรือธุรกิจก็เติบโตเช่นกันจริง ๆ ถ้าเทียบเฉพาะตัวอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ชีวภาพกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ อาจไม่ได้มีขนาดใหญ่ แต่มีการเติบโตสูงและที่สำคัญคือค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้ทักษะ แรงงานต้องมีการศึกษาสูงพอสมควร เป็นกำลังแรงงานที่มีนวัตกรรม (Innovative Workforce) เพราะฉะนั้นถ้าเทียบกับค่าจ้างเฉลี่ยในสหรัฐฯ จะได้ค่าจ้างเฉลี่ยประมาณ 100,000 เหรียญต่อปี และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเอกชนร้อยละ 85 ซึ่งถือว่าสูงกว่าภาครัฐเยอะมาก และตั้งแต่ ค.ศ. 2001 ซึ่งเป็นปีที่อุตสาหกรรมไอที (IT) เติบโตอย่างมาก อุตสาหกรรม Life Sciences ก็เติบโตขึ้นเช่นกัน และแม้ต่อมาอุตสาหกรรมไอทีจะเกิดวิกฤตการณ์ฟองสบู่แตก แต่อุตสาหกรรม Life Sciences ก็ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง และในช่วง 2-3 ปีมานี้ก็มีการเติบโตและกระจายตัวในรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ทั้งหมดเป็นข้อมูลล่าสุดที่เกิดขึ้น ความเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและผมคิดว่าประเทศไทยมีศักยภาพที่จะทำได้แบบนี้ ถ้าเรามีความพยายาม

ถ้าพิจารณาผลิตภัณฑ์ยาของโลกในทศวรรษที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีการเติบโตสูงต่อเนื่องและเมื่อแบ่งตามตลาดที่ขายได้ สหรัฐฯ ขายได้มากที่สุด ตามมาด้วยยุโรป เอเชีย ญี่ปุ่น และเมื่อแบ่งตามโรค อันนี้หมายถึงเฉพาะยา Biotech คือยาที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ จะพบว่าอันดับ 1 คือ โรคมะเร็ง ซึ่งเป็นโรคยอดฮิตในสังคมผู้สูงอายุ อันดับ 2 คือ โรคในกลุ่ม Neurology โรคสมองเสื่อม พาร์กินสัน (Parkinson) เป็นต้น อันดับ 3 คือ โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคหลอดเลือด โรคติดเชื้อก็มีบ้าง แต่น้อยลงมากจึงมีมูลค่าทางการตลาดน้อย ขายได้ไม่ค่อยมาก

บริษัทเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotech) ซึ่งหมายถึงบริษัทยาที่เป็นบริษัทเล็ก ๆ แต่ใช้เทคโนโลยีสูงจะทำวิจัยเยอะ แล้วขายเทคโนโลยีให้บริษัทยาอีกทีหนึ่ง ที่เขาทำวิจัยเยอะ และให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเหล่านี้เพราะว่าตลาดมีขนาดใหญ่ ถ้าดูตามรายประเทศ อันดับ 1 คือ สหรัฐฯ อันดับ 2 คือ อังกฤษ อันดับ 3 คือ สวิตเซอร์แลนด์ อันดับ 4 คือ ไอร์แลนด์ ถัดมาคือ สิงคโปร์ แคนาดา อิสราเอล เม็กซิโก แอฟริกาใต้ อาร์เจนตินา อินเดีย ตุรกี รัสเซีย จีน บราซิล อันนี้เป็นอันดับของขีดความสามารถ ซึ่งหมายถึงถึงการวิจัยและพัฒนา กำลังคน สภาพกฎหมายที่เอื้ออำนวยความสะดวก การลงทุน การตลาด นี่คือปลายทางที่เราอยากให้ประเทศไทยเราเก่ง ที่นี้มาดูประเทศที่กินตลาดในความหมายที่หมายถึงให้ต่างชาติมาลงทุนในประเทศนั้น ๆ เช่น เรบอกว่าประเทศไทยเก่งเรื่องการท่องเที่ยว เราเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมยนต์ที่ก่อให้เกิดการจ้างงาน เรามีอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า แอร์ เป็นต้น

มีกลุ่มหนึ่งที่เราเรียกว่าเทคนิคการแพทย์ (Medical Technology) ก็เป็นกลุ่มที่อยู่ในวิทยาศาสตร์ชีวภาพเหมือนกัน กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเครื่องมือแพทย์ ชุดทดสอบ เป็นกลุ่มที่มีตลาดเติบโตต่อเนื่องเช่นกัน ผมมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันแต่เป็นข้อมูลอีกแบบหนึ่ง คือ การใช้ยาของประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ไปสำหรับเรื่องการดูแลสุขภาพ ใน ค.ศ. 2010 กลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development

หรือ OECD) และ BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้) มีค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพอยู่ที่ร้อยละ 6 ของ GDP ส่วนใน พ.ศ. 2558 ของไทยอยู่ที่ร้อยละ 4.6 ยิ่งประเทศพัฒนามากขึ้นก็จะมีค่าใช้จ่ายประเภทนี้เยอะขึ้นซึ่งหมายถึงรวมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เมืองไทยมีระบบประกันสุขภาพซึ่งจะผูกกับโรงพยาบาลของรัฐเป็นหลัก จึงมีค่าใช้จ่ายต่ำแต่มีแนวโน้มเติบโตขึ้นทุกปี และเมื่อเทียบกับสหรัฐฯ ซึ่งมีเอกชนเยอะหน่อย จะมีราคาแพงมาก การใช้จ่ายเป็นตาบสองคมคือด้านหนึ่งแสดงให้เห็นความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ชีวภาพ กับอีกด้านหนึ่งคือถ้าเราใช้ระบบรัฐสวัสดิการ ค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องแบกรับจะสูงมาก และจะควบคุมไม่ได้ จึงเป็นที่มาของการถกเถียงกันว่า จะใช้ระบบ Co-pay คือรัฐจ่ายด้วย แต่ละคนก็ร่วมจ่ายด้วยหรือไม่ ซึ่งก็ดูสมเหตุสมผลและทำให้คนหันมารักษาสภาพ

ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่เป็นตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) ในสายตาของตลาดยา กลุ่มที่เป็นตลาดเกิดใหม่จะมีการเจริญเติบโตเยอะ กลุ่มที่ไม่ใช่ตลาดเกิดใหม่ก็เติบโตแต่น้อย เพราะฉะนั้นที่เห็นว่ายอดขายเพิ่มขึ้น เกิดจากการหาตลาดใหม่ ๆ เป็นส่วนใหญ่ ตลาดใหม่ส่วนใหญ่ที่อยู่ในลำดับแรก ๆ (Tier 1) คือ จีน บราซิล อินเดีย รัสเซีย ส่วนไทยอยู่ใน Tier 3

ส่วนเครื่องมือแพทย์ซึ่งมีลักษณะคล้ายกัน ตลาดโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในสหรัฐฯ แต่ก็มีตลาดเปิดใหม่ รวมทั้งจีนด้วย กลุ่มเครื่องมือแพทย์ที่มีกระแสหรือเทคโนโลยีที่สำคัญ เช่น เครื่องพิมพ์สามมิตินั้นถูกใช้ในวงการเครื่องมือแพทย์เยอะมาก เข้ากับความต้องการของการบำบัดหรือดูแลรักษาของแต่ละคน ทำได้เร็วและราคาถูก การใช้หุ่นยนต์ (Robotic Application) มีมากแน่นอน การใช้ชุดทดสอบ ชุดตรวจสอบ คู่ไปกับการรักษามีมากขึ้น เมื่อสักครู เราพูดกันเรื่องยาซึ่งเป็นตัวรักษา ชุดทดสอบคือการตรวจวินิจฉัยทั้งสองใช้ควบคู่กันเพื่อให้รู้ว่าที่รักษาไปตรงเป้าหรือไม่ Mobile Health คือการใช้โทรศัพท์มือถือติดตามตัวไปทุกที่ สุดท้ายเป็นเรื่องของระบบที่เรียกว่า Reimbursement ซึ่งก็คือระบบสามสับบาทรักษาทุกโรคหรือระบบ

ของกรมบัญชีกลาง ถ้าเครื่องมือแพทย์ใดเข้าไปอยู่ในรายการที่สามารถเบิกได้ ตลาดก็จะเปิด การเบิกคืนได้ (Reimbursement) จึงสำคัญยิ่งไปกว่าการอนุญาตจากหน่วยงานกำกับดูแล เช่น ออย. ซึ่งก็สำคัญมากเช่นกัน แต่การเบิกคืนได้สำคัญมากกว่า

นโยบายในไทยโดยภาพใหญ่ เรากำลังมองหากลไกการขับเคลื่อนชุดใหม่ (New Growth Engine) ตั้งแต่รัฐบาลที่แล้ว สภาพัฒน์ฯ บอกว่าการเจริญเติบโตที่วุ่นวายจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถแข่งขันได้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และทุกคนต้องได้ประโยชน์ สภาพเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum หรือ WEF) ได้แบ่งประเทศนี้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ประเทศเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม (Factor-Driven Stage)
2. ประเทศที่เริ่มเข้าสู่อุตสาหกรรม (Efficiency-Driven Stage)

ปัจจุบันไทยอยู่ในกลุ่มที่ 2 ในอนาคตเราอยากอยู่ในกลุ่มที่ 3 คือ Innovation-Driven Stage รัฐบาลถึงพูดเรื่องนี้มาก เพราะเราอยากก้าวข้ามค่าที่เราชอบใช้ว่ากับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) เราก็มองว่ากลุ่ม Life Sciences คือยาและยาที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Pharmaceutical and Biological Product) รัฐบาลเริ่มจะเชื่อแล้วว่าเป็นกลไกการขับเคลื่อนชุดใหม่ จึงมีการ

ประกาศนโยบาย New S-Curve มีเรื่องของการแพทย์และหุ่นยนต์ นอกจากนี้ ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้พูดถึง Thai Economy 4.0 คือ ไม่ใช่ More For Less คือ การทำของเยอะแต่ขายในราคาถูก แต่เป็น Less For More ทำน้อย ๆ ขายได้แพง ๆ ซึ่งก็คือเทคโนโลยีนวัตกรรมและการค้าบริการและเปลี่ยนจากข้อได้เปรียบที่มีอยู่แล้ว เช่น ความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นข้อได้เปรียบที่สามารถนำไปแข่งขันกับประเทศอื่นได้จริง

เมื่อคิดได้แบบนี้ก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง (Transform) ตอนนี้ที่ TCELS มีโครงการหนึ่งชื่อ Transformer จะเริ่มในปีงบประมาณหน้า เราจะให้แข่งขันกันว่าใคร Transform เก่งที่สุดเพราะตอนนี้อุตสาหกรรมยานยนต์ในไทยเริ่มซบเซาลง เรากำลังเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นบริษัททำชิ้นส่วนรถยนต์มาทำเครื่องมือแพทย์ เราทำงานร่วมกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เรานำบริษัทเหล่านี้เข้ามา Transform และให้รางวัลกับผู้ทำได้ดี เพื่อเป็นตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นการเปลี่ยนจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมมาเป็น Smart Farming เปลี่ยนจาก SMEs ธรรมดามาเป็น Start Up เปลี่ยนจากการบริการธรรมดาเป็นการบริการที่มีมูลค่าสูง (High-valued Service) และแรงงานที่ไร้ทักษะมาเป็นแรงงานที่มีทักษะและได้รับค่าจ้างสูงจากอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Bioscience) แบบในสหรัฐฯ

สิ่งที่ผมพูดอยู่นี้เป็น 1 ใน 5 New S-Curve คือ Health, Wellness และถ้าเป็น Start Up เราเรียกว่ากลุ่ม Health Tech เมื่อปลายเดือนเมษายน เรามี Start Up Thailand จัดที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ TCELS เป็นผู้ดูแล Start Up ที่เป็นกลุ่ม Health Tech หน่วยงานมีทั้งภาครัฐบาล เอกชน สถาบันการเงิน ตอนนี้นักวิชาการกรุงเทพฯ ก็ให้ความสนใจมากในกลุ่มนี้ แม้แต่ในกลุ่มการเกษตรที่เรียกตัวเองว่าเป็นชีวเศรษฐกิจ (Bio Economy) ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่กลุ่มเกษตรเลย เพราะว่าเป็นบริษัท ปตท. เอสซีจี มิตรผล เป็นบริษัทใหญ่ ๆ ซึ่งเปลี่ยนวัตถุดิบตั้งต้น (Feedstocks) จากแก๊สและน้ำมันมาเป็นอ้อย น้ำตาล มันสำปะหลัง ทั้งหมดร่วมงานกัน Bio Economy ตัวที่ทำเงินได้สูงสุดคือผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ (Medical Product) จึงเป็นกลุ่มที่ทำงานภายใต้กรอบการทำงานที่รัฐบาลเรียกว่าประชารัฐ นี่คือนโยบายรัฐบาล

ขอเสริมนิดหนึ่งว่าทำไม Bio จึงเป็น S-Curve ของเทคโนโลยี ยกตัวอย่าง ยาเพนิซิลิน ยารุ่นเก่าหรือปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนี้คือมีโมเลกุลขนาดเล็ก ช่วงหลัง ยาที่มาจากเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) เริ่มมีมากขึ้น ราคาแพง แต่ขายได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโปรตีน แอนติบอดี (Antibody) เซลล์ ยีน ฯลฯ TCELS ส่งเสริม สร้าง Start Up และให้ทุนวิจัยเกี่ยวกับพวกนี้ ซึ่งในอนาคตจะสามารถขายได้ในราคาแพง ในส่วนผู้ผลิตในเมืองไทยมีบริษัทชื่อ Siam Bioscience ก็ร่วมมือกับต่างประเทศ ส่วนคิวบาที่เปลี่ยนประเทศจากอุตสาหกรรมอ้อย มาเป็นอุตสาหกรรมยาเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นเราจึงทำงานกับคิวบาและรับเทคโนโลยีมาจากเขา ทั้งแอนติบอดี และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ก็รับมาจากญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้บริษัททั้งไทยและต่างชาติต้องการมาลงทุนในไทย ซึ่งมีทั้งที่เข้ามาแล้ว และรอที่จะเข้ามาลงทุน นโยบายรัฐคือทำอะไรที่จะให้บริษัทต่างชาติเหล่านี้เข้ามาลงทุนได้ ส่วนบริษัทไทยเองไม่ได้กลัวเพราะอยากได้คู่ค้า เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองกลุ่มตลาดเกิดใหม่ได้ ทำคนเดียวไม่ได้ ดังนั้นการเปิดประตูครั้งนี้ได้ประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย เราจึงทำข้อเสนอโครงการที่เรียกว่า Bio Economy S-Curve แนวคิดก็คือจะมี Input ซึ่งได้แก่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำการทดสอบประสิทธิภาพของยา (Clinical Trial) และการผลิตต้นน้ำคือทำไปก่อน แต่เร่งรัดที่กลางและปลายน้ำ และได้ Output คือ ยาที่เป็นชีววัตถุ วัคซีนชั้นสูง เป็นต้น นี่คือนโยบายปัจจุบันเริ่มมีแล้วและต้องการการผลักดันต่อ

วิสัยทัศน์ของ TCELS คือ เป็นหน่วยงานหลักที่สร้างธุรกิจและอุตสาหกรรมด้านชีววิทยาศาสตร์ให้เติบโตเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักของประเทศนำประเทศไทยไปสู่ระดับแนวหน้าของภูมิภาค ถ้าเป็นเมื่อสิบปีก่อน ยังไม่มีในกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ เราเพิ่งเข้ามาอยู่ในกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้เพียง 3 ปีเท่านั้น เพราะเดิมคือการสร้างฐานให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ปัจจุบันคือการผลักดันไปสู่อุตสาหกรรมและธุรกิจ เจ้าหน้าที่ของ TCELS จึงเป็นคนที่ต้องรู้จักเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา บริหารจัดการได้

ต่อรองได้ มีความสามารถทางการเงิน ซึ่งแน่นอนว่าจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์ด้วย ซึ่งคนแบบนี้หาได้ยาก ยังมีตำแหน่งงานว่างอีกเยอะ

จุดประสงค์ของการพูดในวันนี้ ต้องการให้เห็นว่าบริบทความร่วมมือกับต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ข้างต้นได้ มีอยู่ 4 กลุ่มที่เน้นคือ

1. ยาและยาที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
2. เครื่องมือแพทย์
3. กลุ่มผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ
4. บริการไฮเทค

พันธกิจก็คือการประสานความร่วมมือ นำเอาประชาคมวิจัยทั้งจากมหาวิทยาลัยและภาครัฐมารวมกับผู้ประกอบการและนักลงทุน หากทั้งสองฝ่ายไปด้วยกันได้ เราจะเดินหน้าได้เร็วขึ้น มหาวิทยาลัยก็หันมาพัฒนาแนวทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ผู้ประกอบการก็เริ่มสนใจ เช่น ธนาคารที่กล่าวไปเมื่อสักครู่นี้ เริ่มมีกระแสที่ตีมากขึ้น

ภาพนี้คือความเป็นจริง งานวิจัยในมหาวิทยาลัยส่วนมากเป็น Basic Research เราคาดหวังว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง ไม่ผิดพลาดหรือหลอกลวง วิทยาศาสตร์คือสิ่งที่มีทฤษฎี แล้วนำมาทดสอบและทำซ้ำได้ผลเหมือนเดิม หากตัวนี้ดีก็จะเป็นต้นทางที่ดี นักวิจัยส่วนใหญ่ก็อยากให้มีคนนำผลงานตนเองออกไปขายต่อ แต่ไม่อยากจะเองต้องการให้คนอื่นนำไปทำต่อ ซึ่งคนกลางตรงนี้คือความเสี่ยง เพราะต้องลงทุนตรวจสอบว่าเป็นวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องได้มาตรฐานหรือไม่ ตลาดยอมรับหรือไม่ และจะขายอย่างไร ถ้าผ่านคำถามเหล่านี้ไปได้ ก็จะเดินไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ได้ ส่วนใหญ่นักวิจัยจึงไม่ทำเองหรือเดินมาถึงปลายทางด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นตรงนี้คือ Safe Zone เพราะไม่มีความเสี่ยงของการลงทุน เงินวิจัยส่วนใหญ่เป็นเงินของคนอื่น ตรงกลางก็มีใครสักคนหนึ่งเป็นคนคอยแปลและปลายทางลูกค้าน่าจะมีความสุขที่ได้ใช้

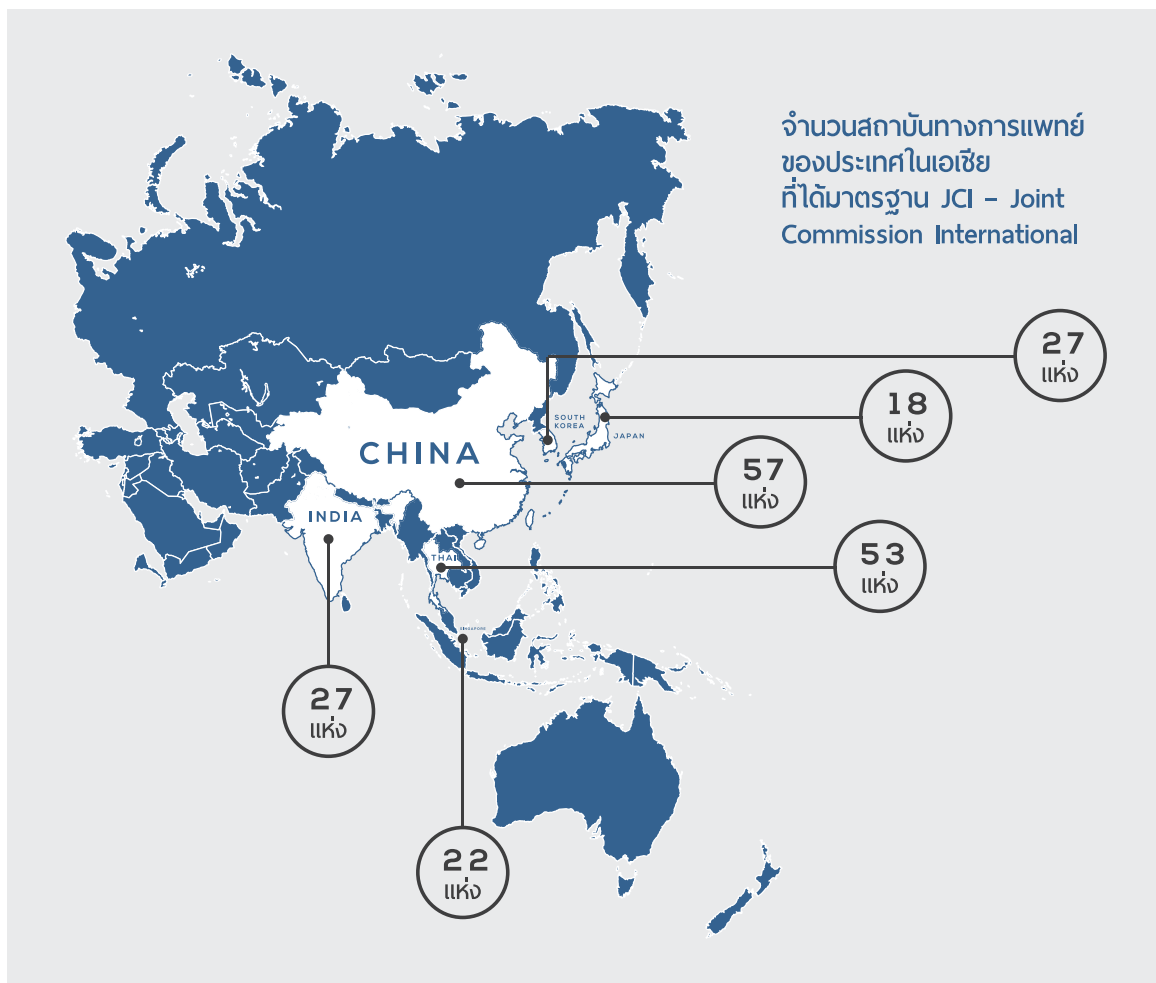
“...เรายังไม่ได้สร้างแบรนด์ที่เป็นที่น่าเชื่อถือของต่างประเทศ
อุปสรรคตรงนี้จะยังมีอีกเยอะ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับชีวิต
ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์จากต่างประเทศจึงน่าเชื่อถือมากกว่า
คุณภาพก็อาจจะดีกว่า ผู้ซื้อเป็นคนเลือก
จึงเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญ...”

แต่ในความเป็นจริงเป็นเช่นนั้นหรือเปล่า ยกตัวอย่าง
เครื่องมือแพทย์ สมมติว่าไปโรงพยาบาล หมอใช้เครื่อง
ซีที W มีซีทีสแกนยี่ห้อของเมืองไทย หมอจะเลิกใช้ซีเมนส์
แล้วมาใช้ยี่ห้อของไทย ซึ่งมันก็ยังไม่ได้เป็นแบบนั้นเท่าไรนัก
เพราะเรายังไม่ได้สร้างแบรนด์ที่เป็นที่น่าเชื่อถือของต่างประเทศ
อุปสรรคตรงนี้จะยังมีอีกเยอะเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับชีวิต
ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์จากต่างประเทศจึงน่าเชื่อถือมากกว่า
คุณภาพก็อาจจะดีกว่า ผู้ซื้อเป็นคนเลือก จึงเป็นอุปสรรค
อย่างสำคัญ งานนี้จึงเป็นงานใหญ่ TCELS สนับสนุน
เครื่องซีทีสแกนที่ทำโดยคนไทย ตอนนี้เริ่มใช้ในโรงพยาบาล
มหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพิ่งไปที่สกลนครมา เรากำลัง
ติดต่อกับสกลนครอยู่ และที่สุราษฎร์ธานีด้วย เรากำลัง
ใช้ความพยายาม ใช้ความน่าเชื่อถือของภาครัฐเป็นประกัน
ทำสัญญาและให้เขาทดลองใช้และโน้มน้าว (Convince)
ว่ามันเป็นการประหยัดงบประมาณ ช่วยคนได้เยอะกว่า
ซึ่งในระบบที่ต้องการประหยัดเงิน อาจจะเป็นตัวเลือกที่ดี
อย่างหนึ่ง ถ้ารับประกันได้ว่าคุณภาพของสินค้าดี ซึ่งเรา
ก็บอกว่าซีทีสแกนจะมีกัมมันตภาพรังสีออกมา แต่ตัวนี้
จะมีน้อยกว่า มีหลักฐานพิสูจน์ได้ เป็นงานหนึ่งที่ TCELS
กำลังทำอยู่คือการสนับสนุนทุนวิจัยผลิตและนำไปให้ผู้ที่ใช้
มันต้องมีใครสักคนที่ทำตรงนี้

ที่ผ่านมารัฐบาลลงทุนเยอะ บางส่วนเกิดสิ่งที่เรียกว่า งานวิจัย
ขึ้นหิ้งคือไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป ก็มีข้อมูลปรากฏว่าในไทย
เราทำ Clinical Trial มากกว่าประเทศอื่นในอาเซียนและมี

จำนวนของชิ้นงานคิดเป็นเงิน 600 กว่าล้านเหรียญสหรัฐฯ
ใน ค.ศ. 2015 เหตุที่มาเมืองไทยเพราะต้นทุนต่อหน่วย
ถูกกว่าร้อยละ 26 ถ้าเทียบกับที่ทำให้สหรัฐฯ คือเราทำได้
ถูกกว่า และทำได้เยอะกว่า ข้อได้เปรียบคือเรามีบุคลากร
และโรงพยาบาลที่ดี หมายความว่าเรามีโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐาน
โดยจำนวนสถาบันทางการแพทย์ในเอเชียที่ได้มาตรฐาน
JCI-Joint Commission International จีนมี 57 แห่ง
ไทยมี 53 แห่ง ถือว่าดี เกาหลีใต้มี 27 แห่ง อินเดีย 27 แห่ง
สิงคโปร์ 22 แห่ง ญี่ปุ่น 18 แห่ง ตัวเลขนี้เผยแพร่ใน
หนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นเมื่อ 2 ปีก่อน ซึ่งตอนนั้นเรามีน้อยกว่านี้
และแพ้เกาหลี หนังสือพิมพ์ญี่ปุ่นมีการลงข่าวว่าโรงพยาบาล
ในญี่ปุ่นตอนนี้มีมาตรฐานต่ำในแง่ของความครบครัน ไทยเรา
อยู่ในจุดที่ได้เปรียบเพราะเรามีนักทองเที่ยวทางการแพทย์
ค่อนข้างเยอะ มีการรองรับที่ดี มีโครงสร้างพื้นฐานดีอยู่แล้ว

ในส่วนการเร่งการเจริญเติบโตของผู้เข้ารับการบ่มเพาะ
(Acceleration) คือเน้นภาคเอกชน เราจะไม่พูดถึงกลไก
ที่เราทำโดยละเอียด แต่เราจะเน้นที่ Start Up ตอนนี้ TCELS
เข้าไปช่วยกลุ่ม Start Up ทางด้านเทคโนโลยีชีวภาพ
และสุขภาพค่อนข้างเยอะ เราให้ทุน บางอย่างอยากทำ
แต่ยังไม่ได้ทำเพราะกฎหมายยังไม่เอื้อ เช่น การให้ทุน
เอกชนโดยตรง ถือว่าผิดกฎหมาย แต่ก็ยังมีกลไกที่สามารถ
ทำได้ เช่น ไม่ได้ให้เงินเอกชน แต่ให้ไปที่หน่วยงานภาครัฐ
ที่เอกชนจะไปซื้อบริการแทน ประเมินเทคโนโลยีให้
ทำกลยุทธ์ Outside In คือการเชิญหรือซื้อเทคโนโลยี
จากบริษัทที่มีศักยภาพ กลยุทธ์ Inside Out ก็คือ

การหล่อเลี้ยงบริษัทไทยให้เข้มแข็งและส่งออกไปต่างประเทศหรือส่งไปหาประสบการณ์ในประเทศ ซึ่งเราก็ตัดต่อร่วมงานกับหลายประเทศ เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน เมื่อ 2 สัปดาห์ก่อน เราเริ่มโครงการ Mini Life Sciences Mentorship Program หรือพี่เลี้ยงที่แสนดี เชิญต่างประเทศมาเป็นพี่เลี้ยงและให้บริษัทแข่งกันประกาศผู้ชนะ 3 ราย เป็น Start Up และเป็นบริษัทที่มีศักยภาพสูง เป็นการทำการฝึกสอน (Coaching) อีกโครงการคือ ทุนย่นต์การแพทย์ เป็นการแข่งขันประกวดทุนย่นต์ทางการแพทย์ เคยจัดไปแล้ว 1 ครั้ง เราได้ผู้ชนะซึ่งเก่งมาก เพราะตอนนี้ขายสินค้าได้แล้ว เป็นเครื่องล้างข้อต่ออัตโนมัติ

โดยใช้รังสีวิธีที่ใช้ตามฟุตคอร์ต อีกกลุ่มทำทุนย่นต์เพื่อช่วยเด็กที่เป็นออทิสติก

ขอยกตัวอย่างเรื่องซีทีสแกนเพิ่มเติมคือเราเดินเข้าไปเซ็นสัญญากับผู้ซื้อ โดยระบุว่าถ้ามีเงื่อนไขแบบนี้ โรงพยาบาลของท่านจะใช้หรือไม่ เราเดินเข้าไปดูห้องเลยว่าเขาจะวางเครื่องไว้ตรงไหน เป็นห้องสารกัมมันตรังสีหรือไม่ ทุกอย่างจะมีการตกลงกันหมด เมื่อตกลงแล้วจึงค่อยมาผลิตและส่งมอบเป็นการแก้ปัญหาการขึ้นหิ้งคือเราคิดตั้งแต่ต้นแล้วว่าผลิตมาขายใคร เพราะฉะนั้นการทำแบบนี้คือการลงทุนซึ่งเราใช้งบจากรัฐบาล ถือเป็นการสนับสนุนงานวิจัย

แต่ไม่ได้เป็นการสนับสนุนห้องทดลอง เรานำงานที่ทำในห้องทดลองมาต่อยอดเป็นต้นแบบ แล้วนำไปสู่ปลายทาง ซึ่งนี่เป็นภารกิจของเรา ผมเคยคุยกับท่านทูตเบลเยียม เรื่องนวัตกรรมที่ใช้กับผู้สูงอายุ อย่างหุ่นยนต์เดินสอที่ทำหน้าที่ดูแลคนแก่ก็เริ่มผลิตแล้ว มีตลาดสำคัญอยู่ที่ญี่ปุ่นและยุโรปเหนือ ดังนั้น บริษัทที่ทำงานกับเราต้องไปขายในตลาดเหล่านี้ บางครั้งต้องเดินทางไปกับบริษัท เพื่อไปเจรจาเปิดตัว สร้างความน่าเชื่อถือให้กับไทยซึ่งเป็นการทำการตลาด

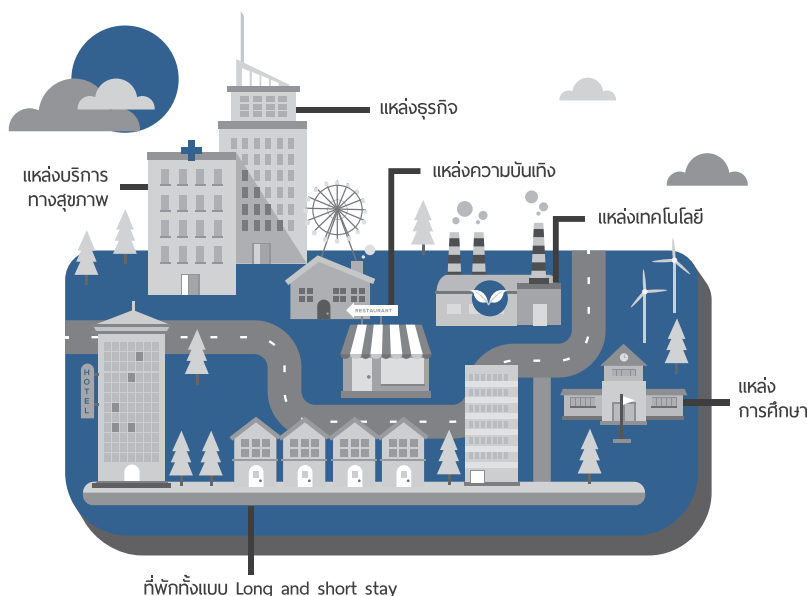
และหากขายได้ในตลาดยุโรป หรือทางเทศบาล หรือแค่เมืองในต่างจังหวัดของสวีเดนยอมซื้อไปทดลองใช้ แค่นี้ก็ถือเป็นความก้าวหน้าที่เราก็ดีใจแล้ว สำหรับบริษัทที่ไปจดทะเบียนในญี่ปุ่น ตอนนี้เรากำลังเดินหน้าเพื่อที่จะช่วยขยายตลาด วันที่มาคุยกับนักศึกษาของสถาบันฯ ผมก็อยากจะเล่าเรื่องแบบนี้ให้ฟัง เพื่อท่านจะไปเป็นหูเป็นตาให้เราว่าที่ไหนมีความต้องการอย่างไรและนำมาแชร์กัน

ผมขอเล่าเรื่องเมืองสุขภาพ (Medicopolis) ให้ฟัง บ้านเรามีนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) ซึ่งโตขึ้นทุกปี ประมาณร้อยละ 10 แม้จะเป็นช่วงที่เราเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็ยังมีมาเพราะเรามีโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐาน มาแล้วยังได้เที่ยว เป็นลักษณะกึ่งสูตรสำเร็จ ซึ่งตอนนี้ไม่ได้มีแค่เฉพาะโรงพยาบาลแต่ลงไปถึงระดับคลินิกแล้ว เรามีนักท่องเที่ยวแบบนี้ 2-3 ล้านคนต่อปีมาสร้างรายได้ แต่มาแล้วไม่เกิดนวัตกรรมเพราะคนที่ได้ประโยชน์ คือหมอ โรงพยาบาล โรงพยาบาลเอกชน ที่เหลือก็เป็นเรื่องของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว จึงเกิดคำถามที่ว่า ทำอย่างไรให้การขับเคลื่อนของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เข้ามาช่วยในเรื่องนวัตกรรมด้วย

คอนเซ็ปต์ของเมืองสุขภาพมี 3 ส่วน ตรงกลาง คือ โรงพยาบาล คลินิก สถานบำบัด (Rehab) ศูนย์สุขภาพ (Wellness Center) สถานบริบาลผู้สูงอายุ (Nursing Home) ตัวนี้ คือแม่เหล็ก ต่อมาเป็นฝั่งสนับสนุนที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร คอนโดมิเนียม ประกัน ความบันเทิงต่าง ๆ แต่ส่วนซ้ายมือที่เป็นเทคโนโลยี เดิมเราซื้อเข้ามา เรากำลังจะค่อย ๆ เปลี่ยน นำเทคโนโลยีที่พัฒนาในเมืองไทย โดยบริษัทไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยไทยเข้ามาแทน ตอนนี้เริ่มมีนโยบายบางอย่าง เช่น บัญชีนวัตกรรม ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ที่เปิดกว้างให้ฝ่ายจัดซื้อของหน่วยงานรัฐ จัดซื้อนวัตกรรมที่เป็นของไทยได้มากที่สุดถึงร้อยละ 30 ซึ่งการที่จะเข้าไปอยู่ในบัญชีนี้ได้ จะต้องผ่านการตรวจสอบที่ได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของผลิตภัณฑ์หรือบริการ

ทั้งหมดนี้เกิดในที่เดียวกันคือเขตส่งเสริมพิเศษหรือเมืองสุขภาพ ตอนนี้เราเริ่มทำงานในเฟสถัดมาคือทำงานร่วมกับบางจังหวัดที่มีการริเริ่ม คุยกับผู้ว่าราชการจังหวัดเยอะมากในช่วงที่ผ่านมาและนำเรื่องนี้เข้าไปอยู่ในแผนของจังหวัด บางแห่งยินดีและต้องการทำให้เราไปคิดแผน เราได้คุยกับกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่ม Young Entrepreneur Club ว่าหากมีนโยบายส่งเสริม คุณจะทำอะไรและต้องการการสนับสนุนอย่างไรบ้าง เดือนที่แล้วเราเปิดตัว 3 จังหวัดพร้อมกัน ซึ่งเป็นจังหวัดค่อนข้างเล็ก แต่มีศักยภาพสูง อยู่ในเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ในกลุ่มที่รัฐบาลส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางเรื่องสุขภาพ (Health Hub) เพื่อที่จะพัฒนาพื้นที่ของตนเอง คือ จ. ปราจีนบุรี จ. ระนอง และ จ. สกลนคร 3 จังหวัดที่กล่าวมาเกี่ยวข้องในบริบทของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

MEDICOPOLIS

เพราะเป็นเขตติดต่อกับลาว กัมพูชา และพม่า ที่ จ. ปราจีนบุรี เราได้ลงนามร่วมกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลอภัยภูเบศร ผู้ว่าราชการจังหวัด จัดทำเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ แบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ เริ่มจากแบบบ้าน ๆ คือ สมุนไพร ท่านคงเคยได้ยินชื่อสมุนไพรยี่ห้อเจ้าพระยา อภัยภูเบศร กระทั่งวงการต่างประเทศเคยจัดทัศนศึกษา ตลาดที่สหรัฐฯ เราพาคณะโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และอีกหลายหน่วยงานไปด้วย ในครั้งนั้นโรงพยาบาล เจ้าพระยาอภัยภูเบศรซื้อยาสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ อาหารเสริมจากธรรมชาติของสหรัฐฯ กลับมาวิเคราะห์ เพราะเตรียมจะบุกสหรัฐฯ เราจึงได้ร่วมมือกับทางโรงพยาบาล เพื่อบุกตลาดกัมพูชาซึ่งเป็นตลาดเกิดใหม่

เราอยากเป็นเมืองสุขภาพที่เติบโตขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ อาจจะต้องอยู่ในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น หัวหิน เขาใหญ่ หรือสถานที่ใกล้เคียง ๆ กับกรุงเทพ ซึ่งตอนนี้เรากำลังศึกษากันอยู่ แต่มันจะต้องประกอบไปด้วย

1. มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตความรู้ ผลิตคน
2. มีที่พักทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว (Long and Short Stay)
3. มีแหล่งบันเทิง ธุรกิจ ช้อปปิ้ง

นอกจากนี้ อาจจะต้องมีโครงการนำร่อง (Pilot Plant) อาจจะเป็นที่ทดสอบ ทดลอง ซึ่งไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม และต้องมีหน่วยรับรองมาตรฐาน ทั้งหมดนี้จะกลายเป็นหนึ่งระบบนิเวศ (Eco System) และถ้าเราได้มาตรฐานส่งเสริมชัดเจน ก็จะเกิดชีวิตขึ้นมาตราบนี้ นี่คือนวัตกรรมเมืองสุขภาพหรือ Medicopolis ตอนนีรัฐมนตรีนึกว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมอบให้ผมผลักดันเรื่องนี้ ต่อจากเรื่องเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) ที่ท่านผลักดันอยู่แล้วเพราะนโยบายทางการแพทย์เป็นนโยบายสำคัญสำหรับรัฐบาล

ผลิตภัณฑ์บางตัวที่ผมพูดถึงเมื่อสักครู่ คงมีคำถามว่า ตัวไหนขายที่ไหนบ้าง ขอเริ่มจากยางพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่กำลังมีปัญหาราคาคงตัวก็ต้องทำต่อเมื่อหลายปีก่อน TCELS ได้ให้ทุนวิจัยกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขาค้นพบสารชนิดหนึ่งที่ออกมาจากน้ำยาง แต่ไม่ใช่ตัวยาง เป็นน้ำส่วนใส ๆ ของยาง สารสกัดชนิดนี้ เราจดลิขสิทธิ์ เพราะได้มีการทดสอบทั้งในสัตว์และคนแล้ว มีผลช่วยเพิ่มความกระชับของใบหน้า ผิวขาวขึ้น ฝ้าและริ้วรอยลดลง จะเห็นภาพว่าก่อนและหลังใช้มีความแตกต่าง ผมให้ที่บ้านลองแล้วได้ผลจริง สารสกัดนี้มีมูลค่าสูงมาก แต่ละปีเรารีดน้ำยางออกมาเป็นยางแท่ง 4 ล้านตัน ที่เหลือเราทิ้ง 4,000 ล้านลิตรต่อปี แต่ไม่เคยทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ตอนนี้มีมูลค่าเพิ่มแล้ว สารสกัดนี้ขายในราคากิโลกรัมละ 45,000 บาท ตอนนีผลิตไม่ทันและกำลังขยายโรงงาน สารสกัดตัวนี้เราขายให้กับบริษัทของคนไทย ยังไม่ได้ขายให้ต่างชาติที่ภาคเหนือเป็นแหล่งสมุนไพรที่สำคัญ เราได้ให้มหาวิทยาลัยนเรศวรซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่เรากำลังส่งเสริมให้เป็นศูนย์ใหญ่ของการวิจัยเชิงคลินิกของผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ จำพวกเครื่องสำอาง เป็นผู้วิจัย เรากำลังเตรียมขยายให้โรงงานหรือบริษัทเอกชนไปนำทำเอง สร้างโรงงานสกัดเอง และจะมีการประกาศโดยทั่วไป ให้บริษัทที่สนใจ มายื่นข้อเสนอร่วมกัน เราจะได้เลือกข้อเสนอที่ดีที่สุดและถ่ายทอดให้เอกชนรายนั้นไปผลิต ได้ข่าวว่าตอนนี้ลูกค้าคนจีนต้องการเยอะมาก

เรื่องการตรวจยีน เราสนับสนุนการวิจัยด้านนี้มาเยอะแล้ว ปัจจุบัน เกิดบริษัท Start Up ขึ้นมาซื้อบริษัท ลีดเดอร์ เมดิคอล เจเนติกส์ แอนด์ จีโนมิกส์ จำกัด (Leader Medical Genetics and Genomics, Co., Ltd. หรือ LMGG) ให้บริการตรวจยีน เพื่อดูว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการแพ้ยาหรือไม่ มีแนวโน้มจะป่วยเป็นโรคใดและให้คำปรึกษาแนะนำจากแพทย์ การตรวจดูความเสี่ยงของอาการแพ้ยา ตอนนี้เบิกได้กับโครงการ 30 บาทด้วย (เฉพาะบางโรค)

รากฟันเทียมราคาย่อมเยาสำหรับผู้มีงบประมาณจำกัด เป็นอีกผลงานหนึ่ง จัดทำขึ้นเป็นเป็นโครงการถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระองค์พระราชทานชื่อโครงการให้ว่า “ฟันยิ้ม” เป็นชื่อที่ดีมาก

เรื่องของไบโอพลาสติก พลาสติกเป็นวัสดุที่ใช้ทำจอโทรทัศน์ อยู่ยุคหนึ่ง มีลักษณะเป็นเหลวและมีหมอนักประดิษฐ์ชาวไทยนำมาพัฒนาเป็นเครื่องพลาสติกซึ่งใช้ควบคู่กับครีมดูแลผิว เริ่มได้รับความนิยมและมีคนมาซื้อเทคโนโลยีแล้วนำไปใช้ในสเปาระดับบน (Hi-end) หลายที่

หุ่นยนต์ดินสอดำที่เมื่อสักครู่บอกว่านำไปขายในญี่ปุ่นและยุโรปเหนือ บางท่านอาจจะเคยเห็นจากสื่อแล้ว มีรุ่นมินิซึ่งตัวเล็กหน่อย ทำเพื่อดูแลคนแก่ หุ่นยนต์เครื่องจ่ายยา ติดตั้งไว้ที่โรงพยาบาลรามาริบัติแล้ว เป็นความร่วมมือของ 3 ฝ่าย คือ TCELS บริษัท สุพรีมไฮเทค จำกัด และมหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี ปัจจุบันมีถึงเวอร์ชัน 6 แล้ว

เครื่องเอกซเรย์สามมิติที่ได้เล่าให้ฟังเมื่อสักครู่ เราเป็นคนที่ไปติดต่อกับโรงพยาบาล ติดตั้ง ทดลองใช้ เก็บข้อมูล มีชื่อว่า “เดนทิสแกน (DentiScan®)” ซึ่งจริง ๆ ก็คือซีทีสแกน ไทยสามารถทำเครื่องเองได้แล้ว ยกเว้นตัวหลอดเอกซเรย์ ต้องให้ความคิดความชอบกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่พัฒนา ส่วนทาง TCELS เข้าไปช่วยลงทุนต่อยอดและสร้างเครือข่ายกับโรงพยาบาล

สำหรับแอปพลิเคชันที่ให้ความรู้เรื่องข้อมูลทางพันธุกรรม (Genome) ที่เกี่ยวกับการแพทย์ เรามีมูลนิธิโรคอัลไซเมอร์ แห่งประเทศไทยมาทำงานกับเราด้วยและได้พัฒนา แอปพลิเคชันขึ้นมาเพื่อคัดกรอง สามารถดาวน์โหลดมาใช้ได้ นอกจากนี้ ยังสามารถฝึกเพื่อป้องกันโรคอัลไซเมอร์ได้ด้วยการเล่นเกมฝึกสมองทุกวัน วันละเล็กน้อย เป็นการฝึกความไวของการตอบสนอง คิดเลข ความจำ แอปพลิเคชันนี้มีชื่อว่า ลูโมซิตี (Lumosity) ซึ่งเราพัฒนาขึ้นมาและเผยแพร่ฟรี

สำหรับยุทธศาสตร์ต่างประเทศของไทย เรามองว่าเป้าหมายของยุทธศาสตร์คือการนำประเทศไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) เราไม่สามารถทำคนเดียวได้เพราะจะไปไม่ถึงฝัน เราต้องร่วมกัน ประการแรกคือใช้กลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิด (Open Innovation) ซึ่งมีการตอบรับดีมาก เราเริ่มกับกลุ่มบริษัทฯ ผนวกร่วมประชุมกับบริษัทฯ ของญี่ปุ่นผ่านการโทรประชุม (Teleconference) ปีละ 4 ครั้ง เดือนนี้ต้องไปเจอกันที่ไต้หวันเพื่อร่วมกันพัฒนายา เขาต้องการต้นน้ำคือการวิจัย เพราะเขามีไม่เพียงพอและผลิตภัณฑ์ธรรมชาติของบ้านเรามีค่า อย่าเอาวัตถุดิบไปขายถูก ๆ เราสามารถนำวัตถุดิบของบ้านเรามาพัฒนา กระทั่งได้เป็นสารที่มีศักยภาพ ในการเป็นยา (Drug Candidate) และขายแพง ๆ คือ ขายเลเซอร์พัส (IP) ให้เขาซื้อ IP ไปใช้ หรืออย่างน้อยวิจัยร่วมกันและแชร์ IP กัน สิ่งที่เราทำอยู่กับบริษัทฯ เราจะได้องค์ความรู้และเรียนรู้วิธีการทำยาของเขา ส่งนักวิจัยไปทำงานด้วยกัน นี่คือกลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิด ซึ่งไม่ได้มีแค่ไทย แต่เขาให้ไทยเป็นผู้นำของผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ผมเสนอตัวเอง เขาก็ยอมให้เป็น การออกไปร่วมทำงานกับต่างชาติจะทำให้ประเทศของเรามีความสามารถมากขึ้น เขาจะได้อยากมาประเทศเรา

สำหรับการลงทุนในประเทศ (Inbound Investment) เราทำงานกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Thailand Board of Investment-BOI) ซึ่งดึงดูดต่างชาติเข้ามาลงทุน เช่น บริษัทออสเตรเลียที่เข้ามาผลิต Encapsulated Cell ฉีดเข้าไปรักษามะเร็ง นี่คือการ

ดึงดูดต่างชาติเข้ามาลงทุนในบ้านเรา และในบ้านเราเองก็มี Thailand Life Sciences and Business Forum ที่พยายามจะจัดทุกเดือน เชิญคนที่มีเทคโนโลยีมาร่วมบรรยาย และหาพาร์ทเนอร์นำนักวิจัยไทยเข้ามาประกบหรือนำบริษัทเอกชนเข้ามาต่อยอดทำธุรกิจด้วยกัน เวลาสำเร็จเราก็ทำกิจกรรมต่อยอดมากมาย เช่น การทำกิจกรรมร่วมกับต่างประเทศ ทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding-MOU) การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและพยายามหาโมเดลลงทุนและนักลงทุนเข้ามา

ในรูปธรรมก็คือ เราพามหาวิทยาลัย หน่วยงานรัฐ บริษัท Start Up และ SMEs ไปเคาะประตูเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ไปร่วมงานในต่างประเทศที่มีบริษัทเยอะ ๆ เช่น สหรัฐฯ ยุโรป ญี่ปุ่น ไต้หวัน ช่วยจับคู่กับพาร์ทเนอร์ บางครั้งก็ใช้เงินช่วย

Co-investment คือการลงทุนเข้าไปถือหุ้นในบริษัทต่างชาติ เรากำลังขอมติคณะรัฐมนตรี ดึงต่างชาติเข้ามาลงทุนในไทยโดยมี BOI เป็นหน่วยงานหลัก มีระเบียบตัวหนึ่งของ BOI ที่ยอมให้บริษัทเทคโนโลยีชีวภาพเข้ามาลงทุน โดยได้สิทธิประโยชน์จาก BOI แต่ BOI ไม่สามารถที่จะตัดสินได้ว่าบริษัทไหนเป็นบริษัทเทคโนโลยีชีวภาพจริงหรือไม่ จึงขอความร่วมมือจาก TCELS ให้ช่วยพิจารณา เวลาที่มีบริษัทต่างชาติสนใจจะต้องมาคุยกับ TCELS หรือ BIOTEC ที่ สวทช. ถ้าเกี่ยวข้องกับทางการแพทย์ก็จะมาที่ TCELS เราจะศึกษาว่าบริษัทนั้นได้ทำวิจัยหรือเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพจริงหรือไม่ จากนั้นก็จะออกจดหมายยืนยันให้เพื่อไปขอ BOI

ความสำคัญของการพัฒนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เราจะเห็นโอกาสใหม่ ๆ ในเรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน และเข้าไปลงทุนทำกลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิดกับเขาหรือให้เขามาร่วมทุนกับเรา นำบริษัทไทยไปลงทุนทำธุรกิจกับต่างประเทศและศึกษาเรื่องเงื่อนไขในการเข้าตลาด ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ ผมอยากให้กระทรวงการต่างประเทศหรือกระทรวงพาณิชย์ช่วยดูหน่อยว่าแต่ละประเทศ

“...ความสำคัญของการพัฒนาความสัมพันธ์กับต่างประเทศ
เราจะเห็นโอกาสใหม่ ๆ ในเรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน
และเข้าไปลงทุนทำกลยุทธ์นวัตกรรมแบบเปิดกับเขาหรือให้เขามาร่วมทุนกับเรา
นำบริษัทไทยไปลงทุนทำธุรกิจกับต่างประเทศ
และศึกษาเรื่องเงื่อนไขในการเข้าตลาดซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ...”

อุตสาหกรรมกลุ่มนี้เป็นอย่างไร ผมอยากชมเชยได้หัวน ซึ่งเขาไม่ได้เป็นแม้กระทั่งสถานทูต แต่ทำงานดีมาก เขาช่วยเหลือเรามาก ช่วยประสานงานกับนักลงทุนหรือบริษัท และยังพานักลงทุนจากไต้หวันมาประชุมที่กระทรวง การต่างประเทศเพราะว่าเขาก็ไม่ค่อยเข้าใจเรื่อง Life Sciences เท่าไร ซึ่งทาง TCELS ได้เข้าไปร่วมจัดด้วย เราตั้งคนมาฟัง ดูว่าเขาจะมาลงทุนในเรื่องใด จากนั้นก็พา ไปดูว่าที่ไต้หวันมีบริษัทหรือโรงงานต้นแบบ มีบางบริษัท เริ่มเข้ามาขอ BOI ในบ้านเราแล้ว เป็นตัวอย่างการทำงาน ที่ดีมากของคนที่อยู่นอกวงการวิทยาศาสตร์ แต่มาช่วยกัน ทำงาน ซึ่งเป็นไปในทางธุรกิจ เข้าใจง่ายขึ้น ไม่ได้เป็น วิชาการทั้งหมด สถานทูตบางแห่งเขากระตือรือร้น อย่างล่าสุด สถานทูตแคนาดาเข้ามาคุยกับ TCELS ถึงที่ ออฟฟิศ บอกว่าอยากจะมารับฟังโจทย์ว่าไทยต้องการ ความร่วมมือในด้านใดจากแคนาดา ผมพูดถึงบริษัท ตรวจยีนแห่งหนึ่งเพื่อจัดอาหารตามยีน ที่โตรอนโต มีบริษัทหนึ่งที่มีเทคโนโลยีที่เราต้องการ เขาก็ไปคุยให้ ที่โตรอนโต ตอนนั้นกำลังเปิดการเจรจา ซึ่งช่วยเราได้มาก เป็นการอุทิศตัวที่ผมขอขอบคุณจริง ๆ สำหรับคนที่อยู่ใน สถานทูตที่ช่วยเราทำ

ถ้าดูในภาพของโลก ปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีจะอยู่ที่สหรัฐฯ มี Start Up อยู่ที่สหรัฐฯ เยอะที่สุด แอ็กทิฟที่สุด ยุโรป ตามมา แต่จะช้ากว่าสหรัฐฯ นิดหน่อยในบางเรื่อง แต่ก็ไม่ได้ห่างกันมาก เอเชียก็จะมีกลุ่มที่เป็นตลาดเกิดใหม่

กับกลุ่มที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง (Hi-tech) เช่น ญี่ปุ่นและเกาหลี เป็นกลุ่มที่เราทำงานด้วยเยอะที่สุด เนื่องจากใกล้กัน เรียนรู้กันง่ายกว่า วัฒนธรรมคล้ายกัน เราเรียนรู้จากไต้หวัน เกาหลี ญี่ปุ่น ส่วนออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เราทำงานด้วย ไม่มาก แต่ก็อยากจะเปิดประตูด้วย แลกตะวันออกกลาง จีน ก็ยังอยากทำงานด้วยมากขึ้น อยากจะขอความช่วยเหลือ เพราะเรายังรู้จักจีนน้อยเกินไป ส่วนอเมริกาใต้ เนื่องจาก ผมเป็นประธานร่วมของ APEC Life Science Innovation Forum เดือนหน้าจะต้องไปเปรูเพราะปีที่เปรูจะมีการจัดประชุม APEC ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยไปอเมริกาได้มาก่อน

สิ่งสำคัญคือเราอยากได้หน่วยงานอย่างน้อย 1 แห่ง มาร่วมมือด้วย เป็นศูนย์กลางการติดต่อ (Contact Point) ในแต่ละภูมิภาค และเราอยากจะเข้าไปเกาะกับกลุ่ม วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต (Life Science Sector) หรือเป็นคลัสเตอร์ (Cluster) อย่างเมืองสุขภาพ เราพบว่าในต่างประเทศมีอะไรหลายอย่างที่ไม่เหมือน เมืองสุขภาพเพราะจะเฉพาะเจาะจงเพียงแคอย่างเดียว แต่เราจะมีเฟือนแบบนั้นอยู่เยอะในแต่ละประเทศ อย่างเบลเยียม ญี่ปุ่น สหรัฐฯ เราได้ไปเรียนรู้และก็มี หลาย ๆ ประเทศที่เราเคยเชิญเขามาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ระหว่างประเทศ (International Advisor) ส่วนมาก ก็จะเป็นการจัดเพื่อความร่วมมือเป็นส่วนใหญ่ และเรา พยายามวิ่งไปสู่การประชุม APEC ซึ่งเรามีบทบาทสำคัญ ใน APEC อยู่ตอนนี้

ปัจจุบัน TCELS มีเครือข่ายความร่วมมือกับสหราชอาณาจักร สกอตแลนด์ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน มาเลเซีย อินเดีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวัน เหล่านี้เป็นประเทศหลัก ๆ ที่เรามี MOU ด้วย และผลจากการที่เราเข้าไปอยู่ใน APEC แล้วเราเอ็กทิว TCELS จึงตั้งศูนย์ภายใต้ APEC ขึ้นมาชื่อว่า Biomedical Technology Commercialization

Training Center หรือ TCTC เป็นศูนย์ฝึกอบรมทางด้านการพัฒนาเชิงพาณิชย์ ตามวิสัยทัศน์ของเราที่ต้องการให้ประเทศไทยเติบโตในเรื่องอุตสาหกรรมชีววิทยาศาสตร์ และดึงคนให้เข้ามารับรู้ว่าคุณภาพประเทศไทยมีสิ่ง ๆ ดีอยู่ และเข้ามาเรียนรู้ในบ้านเรา

“...วิสัยทัศน์ของเราที่ต้องการให้ประเทศไทยเติบโต
ในเรื่องอุตสาหกรรมชีววิทยาศาสตร์
และดึงคนให้เข้ามารับรู้ว่าคุณภาพประเทศไทยมีสิ่ง ๆ ดีอยู่
และเข้ามาเรียนรู้ในบ้านเรา...”

มรดกทางภูมิปัญญาการทูตไทยของพระองค์วรวงศา

วีระศักดิ์ พุทธะกุล แผน วรวงศาเมธี ดร. อรุณ ภาณุพงศ์ ดร. เตช บุณนาค และ กษิต ภิรมย์
บทความพิเศษจากงานเสวนาเพื่อรำลึกและเกิดพระเกียรติ
พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศาไชยยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
เนื่องในโอกาสครบรอบ 125 ปี แห่งวันประสูติ
จัดเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2559

วีระศักดิ์ พุทธะกุล

วันนี้เป็นวันที่มีความหมายยิ่งของชาวบัวแก้วที่ได้มีโอกาสจัดงานรำลึกถึงผู้ที่ทรงมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อประเทศไทย ในด้านการทูตและการต่างประเทศและได้เผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวโลกในเวทีระหว่างประเทศ คือ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หรือที่ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศสมัยก่อนเรียกพระองค์ว่า เสด็จในกรมฯ หรือที่วงการเมืองในต่างประเทศและหนังสือพิมพ์ในต่างประเทศถวายพระนามว่า Prince Wan ในโอกาสครบรอบ 125 ปี แห่งวันประสูติของพระองค์ ซึ่งตรงกับวันที่ 25 สิงหาคม วันนี้จึงนับว่าเป็นโอกาสอันดีที่พวกเราจะได้ร่วมกันย้อนรำลึกถึงพระกรณียกิจในด้านการทูตและการต่างประเทศที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมเสวนาเรื่อง “มรดกทางภูมิปัญญาการทูตไทยของพระองค์วรวงศา” ซึ่งได้รับเกียรติจากอดีตผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ มาร่วมเป็นวิทยากร ได้แก่ คุณแผน วรวงศาเมธี ดร. อรุณ ภาณุพงศ์ ดร. เตช บุณนาค และคุณกษิต ภิรมย์

บางท่านได้มีโอกาสทำงานในช่วงที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของประเทศและในกระทรวงการต่างประเทศ โดยทุกท่านต่างเป็นผู้ที่มีบทบาททางการทูตของไทย จึงนับเป็นโอกาสที่หาได้อย่างยากยิ่งสำหรับข้าราชการและผู้ที่มีสนใจด้านการต่างประเทศในปัจจุบันที่จะได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และการดำเนินกลยุทธ์ทางการทูตของชาติบ้านเมืองในห้วงเวลาต่าง ๆ ที่ได้สั่งสมมา นับจากสมัยของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการมองไปข้างหน้าและเป็นเข็มทิศชี้้นำการดำเนินนโยบายต่างประเทศในปัจจุบัน

ภารกิจทางการทูตของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ที่มีต่อไทยมีมากมายซึ่งเป็นที่ประจักษ์ต่อหลายท่านเป็นอย่างดี ทั้งในการเผยแพร่ชื่อเสียงและยกระดับบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ หรือการเจรจาทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ เพื่อรักษาอธิปไตยและกอบกู้ผลประโยชน์ของไทยซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งของประเทศในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และในช่วงเวลาของสงครามเย็นที่เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างมหาอำนาจทั้ง 2 ค่าย อีกทั้งเป็นยุคสมัยที่มีเหตุการณ์มากมายเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์การทูตของไทย

ภารกิจของพระองค์ที่สมควรได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้รับทราบและเกิดความภาคภูมิใจ ได้แก่ ทรงเป็นผู้แทนการเจรจาตั้งแต่แรกเริ่มเพื่อดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคระหว่างไทยกับนานาชาติ จนบรรลุผลสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2480 ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยเจรจาสันติภาพในกรณีพิพาทอินโดจีนเพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2484 และทรงเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเจรจาเพื่อให้ไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ใน พ.ศ. 2489 ทรงเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกา พระองค์แรก ซึ่งในช่วงนั้นได้ทรงมีบทบาทสำคัญช่วยให้ไทยพ้นวิกฤตการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมเอเชีย-แอฟริกา ณ เมืองบันดุง อินโดนีเซีย ใน พ.ศ. 2498 ซึ่งในโอกาสดังกล่าวทรงได้รับเลือกเป็นผู้เสนอรายงานในที่ประชุม ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการที่ 4, 5 และ 6 ของสมัชชาสหประชาชาติ ในช่วง พ.ศ. 2491-2495 ทรงได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ของสหประชาชาติให้ทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 11 ระหว่าง พ.ศ. 2499-2500 ซึ่งจนถึงบัดนี้ทรงเป็นชาวไทยพระองค์แรกและพระองค์เดียวที่ได้รับเกียรติให้ทรงดำรงตำแหน่งนี้

ในขณะที่ทรงปฏิบัติหน้าที่นี้ พระองค์ได้แสดงพระปรีชาสามารถและสร้างชื่อเสียงของไทยในห้วงนานาประเทศอย่างสูง อาทิ จากการแสดงบทบาทในการแสวงหาทางแก้ไขวิกฤตการณ์ระหว่างประเทศทั้ง 2 ครั้ง คือ เมื่อสหภาพโซเวียตยกกองทัพเข้าไปในฮังการี และเมื่ออังกฤษ ฝรั่งเศส และอิสราเอล ยกกำลังเข้าโจมตีอียิปต์ เพื่อแย่งชิงคลองสุเอซ จนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เห็นได้จากเมื่อทรงมอบตำแหน่งประธานสมัชชาใหญ่ให้ผู้ที่ได้รับเลือกเป็นประธานคนใหม่ในสมัยที่ 12 ที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติได้ยื่นขึ้นปรบมือถวายพระเกียรติแด่พระองค์ ซึ่งเป็นเกียรติคุณที่ไม่เคยมีประธานคนใดได้รับมาก่อน นับเป็นการสร้างเกียรติประวัติอันยิ่งใหญ่ของการต่างประเทศของไทยในเวทีโลก

นอกจากทรงเป็นนักการทูตที่มีพระปรีชาดังกล่าวนั้นแล้ว พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ยังทรงเป็นนักปราชญ์และราชบัณฑิตที่ได้สร้างคุณอนันต์ต่อวงการวรรณกรรมและการศึกษาของไทย ตกทอดมาถึงปัจจุบัน พระองค์ได้พระนิพนธ์ไว้หลากหลายซึ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ทรงเป็นกวี นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ นักประวัติศาสตร์ นักบัญญัติศัพท์ นักแปล นักพูด นักศาสนา นักประชาธิปไตย รวมทั้งก่อตั้งหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ซึ่งในทุกวันนี้ มีการเชิดชูพระเกียรติรำลึกถึงพระองค์ในด้านนี้ในวาระต่าง ๆ

คำศัพท์หลายคำที่เรารู้จักกันดีในวันนี้ มาจากภูมิปัญญาความคิดของพระองค์ที่ได้ทรงบัญญัติศัพท์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยมากมายนับร้อยคำ จนกระทั่งมีการถวายพระสมัญญานามว่า “ศัพท์ท่านวรรณ” ซึ่งติดปากและใช้กันจวบจนปัจจุบัน อาทิ

Citizen - พลเมือง Civilization - อารยธรรม Company - บริษัท Country - ประเทศ
Democracy - ประชาธิปไตย Executive - บริหาร Foreign - ต่างประเทศ International - ระหว่างประเทศ
King - พระมหากษัตริย์ Kingdom - ราชอาณาจักร Legislation - นิติบัญญัติ
Nation - ชาติ Organization - องค์การ Parliament - รัฐสภา Policy - นโยบาย Power - อำนาจ
Prime Minister - นายกรัฐมนตรี Science - วิทยาศาสตร์ Trade - การค้า

“...วันนี้ประเทศไทยอาจหาบุคคลผู้มีความสามารถเฉกเช่นพระองค์ได้ยากยิ่ง
แต่เราสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาตัวเอง
เพื่อสืบสานบทบาททางการทูตไทยและรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้
ให้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าในอดีต...”

ด้วยพระเกียรติประวัติ พระเกียรติคุณ และพระจริยวัตรของพระองค์ ทรงประกอบภารกิจหลากหลายด้วยพระวิริยะอุตสาหะตลอดพระชนม์ชีพ ซึ่งล้วนแต่ทรงคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ ผลงานของพระองค์ปรากฏพระเกียรติคุณอเนกประการทั้งในและนานาประเทศ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2534 เป็นวันคล้ายวันประสูติครบ 100 ปี องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) จึงได้ประกาศยกย่อง พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครยาธิพงศ์ประพันธ์ เป็นปูชนียบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก ประจำปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่านานาประเทศให้การยอมรับความสามารถของพระองค์ อันเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรรู้สึกภาคภูมิใจ

ประวัติศาสตร์ไม่อาจย้อนคืน แต่เราสามารถเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ได้ ความเป็นนักการทูตที่มีพระปรีชาสามารถของพระองค์วรณฯ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ไทยก้าวผ่านช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 วันนี้ไทยอาจหาบุคคลผู้มีความสามารถเฉกเช่นพระองค์ได้ยากยิ่ง แต่เราสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาตัวเองเพื่อสืบสานบทบาททางการทูตไทยและรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ให้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าในอดีต จากบทบาทของพระองค์เราได้ตระหนักถึงมรดกภูมิปัญญาทางการทูตหลายประการที่ถึงวันนี้ก็ยังทรงคุณค่า และเป็นหลักในการทำงานทางการทูตการต่างประเทศ

มรดกภูมิปัญญาทางการทูต

1

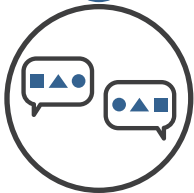
การใช้เชาวน์และความแนบเนียนในการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ซึ่งพระองค์ได้ทรงสะท้อนไว้ในพระนิพนธ์เรื่อง “วิชาชีพระทูต” ความตอนหนึ่งว่า “วุฒิสำคัญที่สุดของการทูตคือเชาวน์และความแนบเนียน เข้าคนได้สนิททั้งความจรจโรจใจ ใฝ่บำเพ็ญคุณประโยชน์ สนองคุณชาติบ้านเมือง” โดยพระองค์ทรงแนะนำอาชีพนักการทูตว่า “ถ้าจะเป็นนักการทูตที่ดีแล้ว ก็ต้องรู้จักใช้เชาวน์และความแนบเนียนหรือการเข้าคนได้สนิท ในการที่เราจะเข้าคนได้สนิทนี้ เราก็ต้องผูกมิตรกับเขา จะต้องรู้จักนิสัยใจคอของเพื่อนมนุษย์ จะต้องพิจารณาดูว่า ถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรบ้าง เหล่านี้เป็นต้น” ซึ่งคุณลักษณะนี้เป็นสิ่งที่นักการทูตทุกคนควรต้องมี เนื่องจากนักการทูตเป็นเสมือนด่านหน้าของประเทศในการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศอื่น นักการทูตจึงต้องศึกษาทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อที่ประเทศของตนจะได้สามารถหลีกเลี่ยงอุปสรรคและสามารถไปถึงจุดหมายปลายทางได้โดยราบรื่น

2

โมตรีจิต หรือ Goodwill ซึ่งทรงหมายถึงความตั้งใจที่จะทำความเข้าใจ เป็นสิ่งที่นักการทูตหรือผู้ทำงานด้านนี้ควรจะพัฒนาขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะนักการทูตต้องการโมตรีจิตมาสนับสนุนการดำเนินงานของตนจนเกิดการสร้างความไว้วางใจ หรือ Confidence Building เป็นขั้นตอนแรก เพื่อนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อไป

3

การมีศิลปะในการเจรจาและการประนีประนอมซึ่งต้องอาศัยความแม่นยำในข้อมูลวิธีการทูตและกฎหมายระหว่างประเทศและความสามารถในการใช้ภาษาทั้งอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ในการพูด การเขียน รวมถึงการยกย่องเกียรติ และการทำสนธิสัญญา

วันนี้ การต่างประเทศของไทยกำลังเผชิญความท้าทายจากหลายด้านทั้งที่เกิดจากสถานการณ์ภายในของไทยเองและพลวัตในเวทีระหว่างประเทศ เช่น การกำหนดหลักสากลและมาตรฐานระหว่างประเทศใหม่ ๆ ในมิติต่าง ๆ พันธกรณีสนธิสัญญาและอนุสัญญา หรือความตกลงที่ไทยเป็นภาคีที่มีผลผูกพันหรือทำให้เกิดกระแสที่ทำให้ไทยต้องปรับตัวเพื่อป้องกันและรับมือกับผลกระทบ ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยภารกิจทางการทูต ควบคู่ไปกับองค์ความรู้ทางเทคนิคเฉพาะด้าน เพื่อหาหนทางปกป้อง แก้ไข รักษา และเสริมสร้างผลประโยชน์ของชาติไม่ให้เสื่อมถอย ด้วยการดำเนินการทูตเชิงรุก ก้าวไปข้างหน้า สร้างความเข้าใจกับความเชื่อมั่นกับประเทศต่าง ๆ พร้อม ๆ กับความพยายามจัดการแก้ไขหรือปรับปรุงปัญหาในบ้านเมืองให้เรียบร้อยและมีเสถียรภาพ

เมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์การทูตไทยจากช่วงของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครานุรักษ์ประพันธ์ สะท้อนให้เห็นว่าไทยได้เคยก้าวผ่านความท้าทายในลักษณะเช่นนี้มาก่อน โดยเฉพาะในช่วงที่เราต้องสร้างมิตร สร้างความเชื่อมั่นกับนานาประเทศ เพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของประเทศในช่วงหลังสงครามโลกและสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ วันนี้เราจะนำบทเรียนในอดีตมาปรับใช้กับการดำเนินการทางการทูตในปัจจุบันได้อย่างไร เชื่อมั่นว่าท่านจะได้รับฟังมุมมองเหล่านี้ จากผู้ใหญ่ในกระทรวงการต่างประเทศของไทยทั้ง 4 ท่าน ในช่วงการเสวนาจากนี้ไป

หวังว่าผู้เข้าร่วมการฟังเสวนาทุกท่าน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ จะตระหนักถึงความสามารถ ไหวพริบ การอุทิศตนเพื่อชาติบ้านเมืองของบรรพบุรุษ และนำประโยชน์จากเรื่องราวที่ท่านได้จากการเสวนาไปพัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

แผน วรรณเมธี

เมื่อท่านเลขาธิการสภาการศึกษาเข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ. 2485 เสด็จในกรมฯ ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากรทรงเป็นที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ ท่านเลขาธิการฯ เป็นเสมือนประจํากรมการเมืองตะวันตก (สมัยนั้น) ได้สังเกตเห็นเรื่องที่ทางกรมเสนอรัฐมนตรี (สมัยนั้นคือ หลวงวิจิตรวาทการ) เพื่อพิจารณา รัฐมนตรีมักจะถวายนเรื่องขอความเห็นท่านที่ปรึกษาเพื่อทรงพิจารณา พระองค์จะทรงทำบันทึกให้ความเห็นซึ่งในบันทึกจะทรงอ้างความเห็นของนักปราชญ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะตำราสองเล่มที่ทรงอ้าง คือตำราฝรั่งเศส Fauchille ตำราอังกฤษ Satow และ Oppenheim ในวรรคสุดท้ายของบันทึก พระองค์ท่านทรงมักจะจบว่า “เพื่อความรวดเร็วฉันได้ร่างตอบให้แล้ว”

บันทึกของท่านที่ปรึกษาจึงเป็นเสมือนตำราวิธีปฏิบัติ การต่างประเทศ บันทึกของท่านที่ปรึกษานี้ เคยเห็นกองบรรณสารได้รวบรวมเป็นแฟ้ม ชื่อว่า “แฟ้มท่านที่ปรึกษา” ท่านเลขาธิการฯ เห็นว่าน่าจะนำรวมพิมพ์เป็นเล่ม เพื่อเป็นประวัติศาสตร์และใช้เป็นบทเรียนในการปฏิบัติงาน

ต่อมาเมื่อเสด็จในกรมฯ ทรงเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และท่านเลขาธิการฯ เมื่อครั้งเป็นหัวหน้าแผนกสารบรรณสำนักงานกลาง เสด็จในกรมฯ ได้ทรงวางระเบียบวิธีปฏิบัติเรียกว่า บันทึกผู้บริหาร (Executive Memo) โดยกำหนดไว้ไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ ประกอบด้วย 4 หัวข้อใหญ่ คือ

1. ภูมิหลังข้อเท็จจริง
2. ประเด็นที่จะให้พิจารณา
3. ข้อเสนอแนะ
4. หนทางปฏิบัติ

ถ้ามีรายละเอียดใด ๆ ให้ทำเป็นเอกสารแนบ ที่สำคัญที่สุดที่จะต้องดูคืออะไรเป็นประเด็น เพราะถ้าจับประเด็นผิด ข้อเสนอแนะก็จะผิดหมด สำหรับหนทางปฏิบัติให้เขียนเรียงเป็นข้อ ๆ พระองค์จะทรงตรวจ ข้อใดถูก จะทรงขีดถูก ข้อใดผิด จะทรงขีดผิด ท่านเลขาธิการฯ หวังว่ากระทรวงการต่างประเทศคงจะปฏิบัติตามระเบียบของเสด็จในกรมฯ

อีกประการหนึ่ง พระองค์มีพระประสงค์ที่จะอบรมข้าราชการผู้น้อย โดยกำหนดว่าหนังสือที่อธิบดีจะเสนอรัฐมนตรีนั้น อธิบดีไม่ต้องมาเสนอเอง ให้ตั้งผู้แทนในระดับหัวหน้าแผนกมา จุดประสงค์การที่ทรงให้ตั้งผู้แทนก็เพื่อพระองค์ประสงค์จะทรงสอนงานข้าราชการผู้น้อยด้วย

ท่านเลขาธิการฯ เล่าว่า เมื่อเข้าเฝ้าถวายหนังสือ ตอนแรกรู้สึกกลัวและประหม่า ต่อมาเมื่อเข้าเฝ้าบ่อยครั้ง มีความคุ้นเคยและมีความรู้สึกเหมือนลูกศิษย์เข้าไปหาอาจารย์ จำได้ว่าครั้งหนึ่งได้ทูลถามว่าคำว่า Negotiation ซึ่งแปลว่าการเจรจานั้นเป็นคำแปลที่ถูกหรือไม่ พระองค์ทรงพระสรวลและรับสั่งว่า ที่ลิเกเขาร้องใช้คำว่า “เจรจาพาที” นั้น ถูกกับความหมายของ Negotiation คือมิใช่เจรจาพูดอย่างเดียว ต้องมี “พาที” ด้วย

ดร. อรุณ ภาณุพงศ์

แม้จะไม่มีโอกาสได้ทำงานกับพระองค์วรวงศ์ฯ โดยตรง เนื่องจากเข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศเมื่อ พ.ศ. 2489 แต่ก็ได้สัมผัสผลงานและพระปรีชาสามารถ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความเมตตาของพระองค์ ซึ่งถือเป็นผู้มีคุณูปการต่อวิชาชีพทางการทูตมาตั้งแต่ พ.ศ. 2485 ตั้งแต่ผมอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ช่วงที่ สงครามโลกครั้งที่ 2 ยังไม่ยุติ ผมก็ได้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับ กิจการทางการต่างประเทศ เริ่มจากเดิมผมทำงานอยู่ที่ กรมโฆษณาการ (ปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์) ทำหน้าที่ เป็นผู้บันทึกข่าวความเคลื่อนไหวของต่างประเทศตามวิทยุ กระจายเสียงและจัดพิมพ์ส่งนายกรัฐมนตรี ในช่วงปลาย สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการรับรู้ด้านการต่างประเทศ ในทางอ้อมครั้งแรก

ต่อมาย้ายมาทำงานที่กองบัญชาการทัพใหญ่ กระทรวงกลาโหม ที่มีการประชุมเป็นประจำกับกองทัพญี่ปุ่น และได้รับทราบ เกี่ยวกับการต่างประเทศผ่านทาง การเจรจาในที่ประชุม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ถูกส่งตัวมาประจำที่ กรมข่าวทหารบก ก่อนที่จะมาสอบเข้ากระทรวงการต่างประเทศ ได้ทำหน้าที่จัดบันทึกการประชุมสภา ระหว่างรอผลสอบ กระทรวงต่างประเทศเมื่อมีการประชุมและขณะกำลัง นั่งจัดการประชุม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศได้ส่งตัวแทน

มาเชิญผมไปรับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศและกองทัพ ต่างก็เป็นนักรบ เพื่อประเทศชาติเหมือนกัน ที่ต่างคือกองทัพเป็นนักรบ ที่ใช้อาวุธเพื่อประเทศชาติ ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศ ก็มีจิตวิญญาณของความเป็นบัวแก้วที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน กระทรวงการต่างประเทศกับกระทรวงกลาโหมเป็นเสมือน เหยี่ยวเดียวกันคือด้านหนึ่งถืออาวุธ อีกด้านหนึ่งใช้สงคราม ปัญญา เปรียบเสมือนเป็นทูตของพระราชา

ผมเคยได้ข้อคิดจากเสด็จในกรมฯ ซึ่งเขียนบันทึกไว้ว่า ทั้ง 3 สิ่ง กล่าวคือ Democracy, Law, Language ซึ่งภาษา เป็นตัวหนังสือที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูด การพูดเป็นสื่อ เพราะฉะนั้นนักการทูตที่ดีคือคนที่สื่อแนวคิดในเรื่อง ผลประโยชน์และเกียรติภูมิของประเทศชาติออกมาให้เป็น ที่ประจักษ์ได้ มีอีกคำสอนที่กล่าวว่า 3 สิ่งที่เกี่ยวข้องกัน คือ

1. Occupation หมายถึง สิ่งที่เราทำอยู่เป็นประจำ
2. Career คือ อาชีพที่ต้องผ่านการฝึกอบรมจากภายใน
3. Profession คือ การประกอบอาชีพที่มีวิชาชีพ

ซึ่งเสด็จในกรมฯ ท่านทรงเป็นมืออาชีพอย่างแท้จริง

“...กระทรวงการต่างประเทศและกองทัพ
ต่างก็เป็นนักรบเพื่อประเทศชาติเหมือนกัน
ที่ต่างคือกองทัพเป็นนักรบที่ใช้อาวุธเพื่อประเทศชาติ
ขณะที่กระทรวงการต่างประเทศก็มีจิตวิญญาณของความเป็นบัวแก้ว
ที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน...”

ดร. เตช บุนนาค

เสด็จในกรมฯ เป็นทั้งเจ้านายของคุณปู่และคุณพ่อของ ผมซึ่งต่างก็เป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ เหมือนกัน จึงรู้สึกว่ามีคามผูกพันและเคารพรักพระองค์ เป็นพิเศษ เมื่อเข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ ในต้น พ.ศ. 2512 เสด็จในกรมฯ ยังทำงานด้านการต่างประเทศอยู่ ในฐานะเป็นรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบงานด้านการต่างประเทศ ผมจึงถือเป็นรุ่นที่ 3 ในครอบครัวที่ได้รับใช้เสด็จในกรมฯ

หากพูดถึงมรดกภูมิปัญญาของพระองค์เกี่ยวกับการต่างประเทศของไทย เราต้องเห็นว่าทุกอย่างที่เสด็จในกรมฯ ทรงทำ จะมีความสมดุลและเป็นกลางเสมอ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการต่างประเทศของไทย ใน พ.ศ. 2559 นี่ สิ่งหนึ่งที่เราควรฉลองกันคือเป็นปีที่ครบรอบ 60 ปี ที่เสด็จในกรมฯ ทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาแห่งสหประชาชาติ ซึ่ง พ.ศ. 2499 ต่อเนื่องไปถึง พ.ศ. 2500 เป็นปีที่สำคัญมากเพราะว่าเป็นปีที่อาจจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 3 ขึ้นได้ เพราะ พ.ศ. 2499 เป็นปีที่มีวิกฤตสหภาพโซเวียตบุกฮังการี ในขณะที่เดียวกันฝรั่งเศส อังกฤษ และอิสราเอลก็โจมตีอียิปต์ สิ่งที่เกิดขึ้นในปีนั้น เสด็จในกรมฯ ในฐานะประธานสมัชชา ท่านได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทั้งโลกอยู่ในความสงบได้

พระองค์มีอิทธิพลต่อการต่างประเทศของไทยอย่างสูง ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 จนถึง พ.ศ. 2514 เอกลักษณ์ของพระองค์ คือได้ทั้งซ้ายและขวา คือมีความสมดุลเป็นเอกลักษณ์ อาทิ เมื่อ พ.ศ. 2484 พระองค์ทรงเป็นหัวหน้าคณะของไทยในการเจรจาอนุสัญญาสันติภาพไทย-ฝรั่งเศสที่กรุงโตเกียว ที่เราได้ดินแดนกลับคืนมาจากฝรั่งเศส ใน พ.ศ. 2488 พระองค์ก็ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยที่เจรจา Treaty of Washington ในการคืนดินแดนที่ได้มาเมื่อ พ.ศ. 2484 กลับไปให้ฝรั่งเศสและอังกฤษ เพราะเป็นเรื่องผลประโยชน์ของชาติ เนื่องจากไทยได้ดินแดนกลับมาก็เพราะเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เราก็ต้องคืนดินแดนเหล่านั้นกลับไป สิ่งที่เราได้มาคือการที่ต้องจ่าย

ค่าปฏิกรรมสงครามน้อยลงและได้เข้าเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ นี่คือการสามารถเข้าได้ทั้งสองทาง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพระองค์ เป็นเอกลักษณ์ “การทูตไทย” ซึ่งเราสามารถรักษามาได้จนถึงทุกวันนี้

เมื่อ พ.ศ. 2497 พระองค์ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยไปประชุมที่มะนิลา และบรรลุข้อตกลง Treaty of Manila นำไปสู่การก่อตั้ง SEATO (Southeast Asia Treaty Organization) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2498 พระองค์ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยไปประชุมที่บันดุงและได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้นำเสนอรายงานหรือ Rapporteur ของการประชุมทั้งหมดที่บันดุง รวมทั้งปฏิญญาบันดุง ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด หรือ Non-aligned Movement แต่ที่สุดท้ายเราไม่ได้เข้าไปร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งเพราะเรามาร่วมก่อตั้ง SEATO แทน ในการประชุมที่บันดุง พระองค์ได้ทรงพบกับนายกรัฐมนตรี โจว เอินไหล (Zhou Enlai) และจากการพบกันครั้งนั้นมีส่วนทำให้อีก 20 ปีต่อมามีการปรับความสัมพันธ์ให้เป็นปกติระหว่างไทยกับจีน ฉะนั้นพระองค์ท่านทรงมีส่วนในการวางพื้นฐานความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนด้วย

เสด็จในกรมฯ เคยทรงรับสั่งเกี่ยวกับการเป็นนักการทูตไว้ในโทรทัศน์ช่อง 4 เมื่อ พ.ศ. 2505 ว่า ถ้าจะเป็นนักการทูตที่ดีก็ต้องรู้จักใช้เขวี้ยงและความแนบเนียน เขวี้ยงนั้นไม่ต้องอธิบาย แต่ความแนบเนียนนั้นหมายความว่า การเข้าคนได้สนิท ในการที่เราจะเข้าคนได้สนิทนี้ เราก็จะต้องผูกมิตรกับเขา จะต้องรู้จักนิสัยใจคอของเพื่อนมนุษย์ จะต้องพิจารณาว่าถ้าเราเป็นเขา เราจะรู้สึกอย่างไรบ้าง เป็นต้น และยังพระนิพนธ์ไว้ว่า ภูมิที่สำคัญที่สุดของทูต คือ เขวี้ยงและความแนบเนียน เข้าคนได้สนิท กับทั้งจรรโลงใจ ใฝ่บำเพ็ญประโยชน์ สมองคนชาติบ้านเมือง ช้อเตือนใจ ในลักษณะที่ทูตจะอบรมตนเองให้มีสมรรถภาพก็คือ มีปัญญาหนึ่ง ฉลาดพูดหนึ่ง เป็นนักปราชญ์หนึ่ง สุขุมในการสังเกตจิตใจของผู้หนึ่งหนึ่ง กล่าวถ้อยคำเป็นหลักฐานหนึ่ง ผู้นี้ควรเป็นทูต

“...ข้อเตือนใจในลักษณะที่กู่จะอบรมตนเองให้มีสมรรถภาพก็คือ
มีปัญญาหนึ่ง จลาตพูดหนึ่ง เป็นนักปราชญ์หนึ่ง
สุขุมในการสังเกตจิตใจของผู้อื่นหนึ่ง กล่าวถ้อยคำเป็นหลักฐานหนึ่ง
ผู้ไม่ควรเป็นกู่...”

กบิต ภิรมย์

ประเพณีที่ถือเป็นแนวปฏิบัติของเสด็จในกรมฯ ที่ได้มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาคือการพูดคุยกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ ในลักษณะที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า In-service Training เพื่อจะได้มีโอกาสเรียนรู้โดยตรงกับผู้ใหญ่ ซึ่งตัวผมเองก็เติบโตมาในลักษณะนี้ การที่เรียกเด็กเข้ามาหลายครั้งเด็กและบรรดาอริบตีต่าง ๆ ก็ไม่เข้าใจว่าทำไมพูดคุยกับเด็กโดยตรง เหตุผลคือเพื่อให้เด็กได้แสดงความสามารถ และเสด็จในกรมฯ ก็จะมีโอกาสช่วยสอนด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรกระทำและสำคัญยิ่งเพราะงานของกระทรวงการต่างประเทศเป็นเรื่องละเอียดอ่อน อีกทั้งการที่ต้องไปประจำการอยู่ในต่างประเทศทำให้ไม่ได้มีเวลาคูญกันบ่อย

ตอนที่ผมเข้ามากระทรวงการต่างประเทศพร้อมกับ ดร. เศษแม้นเสด็จในกรมฯ จะไปเป็นรองนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่เหมือนพระองค์ยังอยู่กับเราตลอดเวลา พวกเราที่เข้ามากระทรวงการต่างประเทศใหม่ ๆ มีทั้งแรงดลใจและแรงปรารถนาที่อยากจะเก่งเหมือนพระองค์ อยากจะมีความเป็นเลิศ มีความเป็นมืออาชีพทางการทูต เพราะความสามารถของพระองค์นั้นเป็นความมหัศจรรย์ จะมีคนไทยกี่คน จะมีเชื้อพระวงศ์สักกี่พระองค์เป็นพลตรี เป็นเอกอัครราชทูต รัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี อธิการบดี นายกสมาคมและมูลนิธิมากมาย นักคิด นักเขียน นักประวัติศาสตร์ นักภาษา เครือราชอิสริยาภรณ์และสายสะพายพระองค์ก็ได้รับมากมาย ที่สำคัญที่สุดคือมันสะท้อนถึงการอุทิศชีวิต อุทิศทุกลมหายใจ และสติปัญญาเพื่อประเทศชาติ

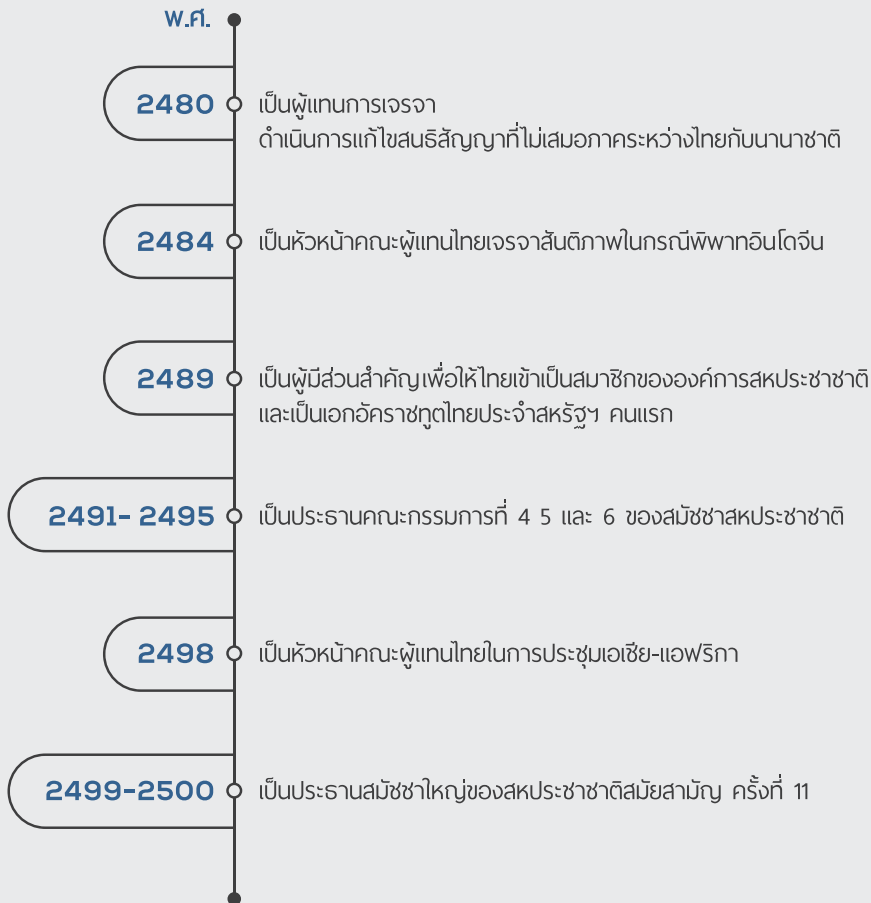
ในความหลากหลายของการทำงาน ประสบการณ์ ความสำเร็จมากมาย การอุทิศชีวิตให้กับประเทศชาติ หรือ To Serve นี่เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง อีกทั้งพระองค์ยังทรงเป็นที่ปรึกษาของรัชกาลที่ 6 ที่ไม่มีผู้ใดเคยได้เป็น และไม่ว่าพระองค์จะทรงรับตำแหน่งหน้าที่ใด ก็จะต้องรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ และทรงทำสุดความสามารถ ทำเพื่อความเป็นเลิศเท่านั้น ทรงทุ่มกำลังใจ ชีวิตทั้งหมดให้ดีที่สุด ให้ได้ผลมากที่สุด นั่นคือประการที่หนึ่ง ประการที่สอง คือ ความสามารถ ความมีเมตตาที่จะแบ่งปันซึ่งประสบการณ์และองค์ความรู้อย่างไม่หยุดนิ่ง หรือ To Share พระองค์ทรงใช้ความรู้ที่เรียนมาเพื่อจรรโลงสังคมและให้กับสังคม และประการที่สามคือ To Teach เป็นเรื่องสำคัญเพราะไม่มีอะไรสำคัญเท่ากับการให้ทานทางวิชาการ การสอนข้าราชการชั้นผู้น้อย

ในสุนทรพจน์ทุกชิ้นของพระองค์จะให้เหตุผลและผลไม่ได้กล่าวลอย ๆ มีที่มาที่ไป บทความที่ดีมากขึ้นหนึ่งซึ่งเสด็จในกรมฯ ได้อธิบายไว้อย่างแจ่มแจ้งคือบทบาทของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยและสามารถโยงไปยังความเชื่อถือแบบโบราณของไทย ตามประเพณี ตามหลักพุทธ ว่าใครมีตำแหน่งหน้าที่ ตั้งแต่พระมหากษัตริย์นั้นต้อง Serve ต้องให้ และทุกสิ่งทุกอย่างต้องทำ โดยมีธรรมะเป็นตัวกำกับ ซึ่งในสังคมปัจจุบันค่อนข้างสับสนเลื่อนกันไป และอีกสิ่งที่สำคัญมาก คือเมื่อมีปัญหาอะไรผู้ใหญ่ก็จะรับฟัง และจะบอกว่าใจเย็น ๆ ดูเหรียญสองด้าน เป็นการสะท้อนว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมมีขามมีตา

พระองค์วรรณฯ ทรงแสดงให้เห็นหลายครั้งถึง Impartiality คือความไม่เอนเอียง และความเพียรพยายามที่จะหาข้อยุติ การแก้ปัญหาที่สำคัญ ๆ ของโลก ของไทยนั้นให้ใช้สติปัญญา ใช้ความรู้ ใช้ความเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต

Dedication คือการอุทิศ อุทิศต่อการทำงาน อุทิศต่อ การเป็นมืออาชีพ ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าพระองค์จะทรง ทำงานใด ๆ ก็จะมีผลงานออกมาและเป็นมรดก เป็น Legacy ให้กับคนพวกเรารุ่นหลังทุกคน

ผลงานเด่นของพระองค์วรรณ

กลไกการบริหารราชการในต่างประเทศ และบูรณาการภารกิจทีมประเทศไทย

วิภาส ศรีวิหค

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรฝึกอบรมหัวหน้าหน่วยงาน รองหัวหน้าฯ

ของส่วนราชการประจำการในต่างประเทศพร้อมคู่สมรส ประจำ พ.ศ. 2559

วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

หลายท่านที่ติดตามสถานการณ์ คงจะจำได้ว่าในสมัยนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ก็เริ่มโครงสร้างเอาไว้แล้วว่าให้มีการดำเนินงานทุกอย่างภายใต้ One Roof Policy ก็คือภายใต้หลังคาเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของงาน เรื่องของเงิน เรื่องของคน โครงสร้างต่าง ๆ ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายให้อยู่ภายใต้หลังคาเดียวกันเพื่อที่ว่า จะได้ประหยัด แล้วก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นการทำงานแบบทีมประเทศไทย นับตั้งแต่เมื่อ 10 กว่าปีที่แล้วก็ได้มีพัฒนาการเรื่อยมา ทั้งในแง่ของการดำเนินงาน กฎระเบียบและกติกาทั้งหลาย ซึ่งในทุกวันนี้ค่อนข้างที่จะลงตัว เรามีทีมประเทศไทย อยู่ในต่างประเทศไม่น้อยทีเดียวนะครับ

ถัดไปเป็นเรื่องการเป็นตัวแทนของประเทศไทย ปัจจุบัน เรามีเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและที่ไม่ใช่ กระทรวงการต่างประเทศ มีสำนักงานของกระทรวง การต่างประเทศ สำนักงานของหน่วยราชการอื่น ๆ ตั้งอยู่ ทั่วโลกประมาณ 97 แห่ง ซึ่งหมายถึงสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลใหญ่ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมก็คือ เอกอัครราชทูต ในการเดินทางไปรับตำแหน่งถือว่าเป็นการ ย้ายถิ่นฐาน การย้ายถิ่นฐานต่างจากการไปท่องเที่ยว อย่างมาก ท่านจะมีความเป็นห่วงสารพัด ทั้งเรื่องข้าวของ ของท่าน ลูก ภริยา ญาติพี่น้อง คุณพ่อ คุณแม่ เป็นห่วงว่าจะ ทำอย่างไรดี จะทิ้งไว้อยู่ที่กรุงเทพฯ หรือจะพากันไป

ทั้งครอบครัว จึงมีเงินช่วยเหลือท่านเป็นการพิเศษ แต่พอเรา ไปอธิบายกับกรมบัญชีกลาง เขาก็จะไม่เข้าใจ เขาก็บอกว่า ท่านเดินทางไปรับหน้าที่ ก็จะมีค่าขนย้าย ค่าขนย้าย ฟังดูแล้วเหมือนเป็นค่า UPS หรือค่าไปรษณีย์ ซึ่งคือ การเดินทางชั่วคราวชั่วคราว จริง ๆ แล้วค่าขนย้าย หมายความว่าเงินก้อนหนึ่งที่ทำให้มาซึ่งดูเหมือนว่ามาก แต่ทันทีที่ท่านไปจัดแจงอะไรต่าง ๆ ทางบ้านท่านให้เรียบร้อย แล้วเดินทางไป รวมถึงบุตรที่อาจจะต้องเดินทางไปศึกษาต่อ ในต่างประเทศ เงินจำนวนดังกล่าวอาจจะหมดไป อย่างรวดเร็วมาก เพราะฉะนั้นการเดินทางไปต่างประเทศ ไม่ใช่การเดินทางไปชั่วคราวชั่วคราวแต่เป็นการย้ายถิ่นฐาน

ไปอยู่ประจำและยังต้องจะปรับตัวต่าง ๆ มากมาย ท่านจะต้องศึกษาประเทศที่ท่านต้องไปประจำการด้วย

ในวันนี้ นอกจากจะพูดถึงเรื่องการบริหารราชการในต่างประเทศซึ่งมีกฎกติกาต่าง ๆ แล้ว ก็ยังจะรวมถึงการเดินทางไปประจำการในต่างประเทศว่าท่านจะต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง ซึ่งผมเคยใช้มาก่อนออกประจำการ แม้บางส่วนอาจจะมิลักษณะคล้ายคลึงกับท่านในตอนนี้อย่างการติดตามหาข้อมูล การไปพบเจ้าหน้าที่โต๊ะประเทศต่าง ๆ การเข้ารับการฝึกอบรม แต่ก็จะไม่เหมือนในวันแรกที่ท่านต้องไปด้วยตัวเองเพื่อเข้ารับหน้าที่ที่นั่น

ฉะนั้นในวันแรกท่านจะต้องตั้งหลักให้ดี เมื่อไปถึง หลังจากจัดข้าวของทุกอย่างของทุกคนในครอบครัวเรียบร้อยแล้ว ท่านจะต้องจัดระเบียบชีวิตตัวเองให้ดี ท่านจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าเรามาอยู่ในประเทศนี้เราจะต้องจับชีพจรของประเทศนี้ให้ได้ ทำให้ผมถึงเรียกว่าจับชีพจร เพราะว่าจะหาเวลาที่ท่านไปหาหมอ หมอก็จะจับชีพจรท่านเป็นอย่างแรก ท่านที่ที่รู้จักชีพจรของท่านก็จะวิเคราะห์ตั้งสมมติฐานต่าง ๆ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่อยู่ในตัวท่านได้อย่างแม่นยำ แล้วจึงจะเริ่มทำการตรวจลงลึกต่อไป เช่นกัน ท่านต้องจับชีพจรของประเทศนั้นให้ได้ว่าจังหวะการเต้นของประเทศที่ท่านจะไปประจำการ ในวงการทหาร วงการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ เรื่องเศรษฐกิจการค้าการลงทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวัฒนธรรมว่าเป็นอย่างไรเพราะว่าจะต้องมีการปรับตัว

เมื่อท่านจับชีพจรของประเทศนั้นได้ ท่านก็จะเริ่มมีความสนุกสนานในการไปประจำการ งานต่าง ๆ ที่ทำอยู่ไม่เพียงแต่จะเป็นแค่ภาระเท่านั้นแต่ยังเป็นสิ่งที่ท้าทายการทำงานเป็นทีมถือเป็นเรื่องสำคัญในการไปประจำการในต่างประเทศเพราะว่าไม่มีใครใดเลยในสถานทูต ที่จะสามารถทำงานได้เพียงลำพัง เมื่อท่านเข้าไป ท่านก็จะเป็นส่วนหนึ่งของทีม ที่สำคัญเราก็มีกฎระเบียบต่าง ๆ แต่การทำงานเป็นทีมในที่นี้จะต้องมีการปรึกษาหารือกัน จะต้องมีการประชุมทีมประเทศไทย ณ เมืองที่ท่าน

ประจำการอยู่ แต่ถ้าในเมืองที่ท่านประจำการอยู่มีทีมประเทศไทยขนาดใหญ่ไม่ใหญ่นัก ก็อาจใช้การรับประทานอาหารเป็นเวทีต่าง ๆ หรืออย่างไม่เป็นทางการบ้าง ถือว่าเป็นการประชุมร่วมกัน

การประชุมร่วมกันจะทำให้ได้ข้อมูลเยอะ โดยอุปนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่แล้วจะทำงานแตกต่างจากคนต่างชาติที่จะมีการแบ่งแยกงานที่ชัดเจน พอไปอยู่แบบนั้นลักษณะที่มีความเป็นครอบครัวก็จะเริ่มมีมากขึ้นซึ่งก็ดูอย่างเสียอย่าง เพราะว่าเมื่อมีมากเกินไปก็อาจจะมีการดิ้นรนหนีเข้ามา จะมีเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เข้ามาทวนใจซึ่งเรื่องนั้นก็ต้อคอยหมั่นสังเกตหรือหากอยู่ในบางประเทศที่มีชุมชนไทยขนาดใหญ่ ท่านก็ต้องคอยเผื่อระวังดูเหมือนกันว่าชุมชนไทยเหล่านั้นเขามีประเด็นปัญหาอะไรหรือไม่ ถ้าไปอยู่ในที่ที่มีวัดไทยหลาย ๆ แห่งก็จะมีเทศกาลม้งงานบุญต่าง ๆ เกิดขึ้น สิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องที่ท่านต้องปรับตัวใหม่ทั้งหมด

วันแรก ๆ ผมแนะนำว่าพอท่านจัดการทุกอย่างลงตัวแล้ว และศึกษาประวัติของประเทศนั้นมาดีแล้ว ท่านพยายามสังเกตให้ดีเพื่อจะจับชีพจรเขา ท่านจะต้องรู้จักคู่ตาแห่งของท่านในประเทศนั้น ๆ ให้ดีว่ามีใครบ้าง เช่น ถ้าท่านมาจากฝ่ายกลาโหม ท่านก็ต้องรู้ว่าทางฝ่ายกลาโหมของประเทศนั้น ๆ มีบุคคลใดบ้าง Who is who ในประเทศนั้น สำคัญมาก เราจะรู้ว่าใครเป็นใครในประเทศนั้นได้โดยการแลกเปลี่ยนบัตร

ท่านต้องพยายามเอานามบัตรนั้นมาพลิกด้านหลังแล้วก็จดเอาไว้ว่าคนนี้มีลักษณะเด่นอะไรบ้างจากการที่ท่านได้คุยกับเขา และยิ่งถ้าเกิดว่าท่านจะไปพบเขาและท่านได้เห็นประวัติของคนเหล่านั้นล่วงหน้า อันดับแรกท่านต้องจำวันเกิดของคนเหล่านั้นให้ได้ ถ้าเกิดเป็นคนที่รุ่นราวคราวเดียวกัน ท่านก็ต้องไปเป็นเพื่อนกับเขา การคบค้าสมาคมที่มีความเป็นมิตรที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งก็คือเมื่อถึงวันเกิด ถ้ามีคนที่เราไม่เคยคาดหวังว่าเขาจะจำวันเกิดเราได้ แล้วเกิดจำได้ขึ้นมา มีการส่งการ์ด ส่งอีเมลล์ ส่งไลน์ไปอวยพรวันเกิด เขาก็จะ

มีความตื่นเต้นมากกว่าทำไมเพิ่งเจอกันไม่กี่ครั้ง ท่านถึงจำได้ขนาดนั้น

คนไหนที่ท่านทำงานด้วยแล้วรู้สึกว่าคุณนี่คือช่องทางที่สำคัญในการที่จะทำให้งานของเรามีความคืบหน้าในเรื่องนั้นเรื่องนี้ เช่น คนนี้เป็นที่ปรึกษาประจำสำนักประธานาธิบดี คนนี้เป็นที่ปรึกษารัฐมนตรี เคยอยู่ในกองทัพนั้่มาก่อน ก็จัดไว้ให้หมดไว้ที่หลังนามบัตร พอถึงเวลาสิ่งนี้จะมีค่าอย่างยิ่งเมื่อท่านครบวาระประจำการเพราะท่านเรียงใส่กล่องหรือใส่แฟ้มไปเรื่อย ๆ คนที่มาแทนท่าน ท่านมอบนามบัตรนี้ทั้งชุดให้เขาไปได้เลยว่าเป็น Connection ในเรื่องต่าง ๆ ด้านต่าง ๆ แล้วก็มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร คนรับก็ไปศึกษาตามและสานต่อได้ เป็นการทำให้ผมส่งมอบงานซึ่งทำให้ดูเหมือนมีชีวิตจิตใจอยู่ในตัว

อย่างที่สอง ท่านต้องพึงสังเกตไว้ว่าบุคคลในขณะเดินทางของท่าน คนที่จะมีอิทธิพลกับท่านมากที่สุดก็คือภริยาจะมีบทบาทมากในฝ่ายใน ซึ่งชาวส่วนใหญ่ก็จะได้จากจากคู่สมรสของท่านเพราะจะมีการพบปะกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนอีกคนที่มามีบทบาทก็คือแม่ครัว แม่ครัวเป็นบุคคลที่สำคัญมากที่จะทำให้ท่านมีชื่อเสียงเพราะครั้งใดก็แล้วแต่ที่ท่านเชิญบุคคลต่าง ๆ มาที่บ้าน แล้วอาหารของท่านเป็นที่ประทับใจ เขาก็จะจดจำท่านได้อีกนาน

เหตุที่ผมพูดเช่นนี้ก็เพราะผมเป็นคนทำครัว ผมทำครัวแบบเป็นเรื่องเป็นราว ถ้าหากผมไม่มานั่งตรงนี้ผมก็จะไปเปิดร้านอาหาร ตอนที่ผมเป็นทูตอยู่ที่ลาว ทวีลาวสตาร์ เขาก็ส่งคนมาถ่ายทำที่ในครัว เขาให้โจทย์ผมทำกับข้าว 2-3 อย่าง แล้วเขาก็ส่งนักร้อง (AF ลาว) ประมาณ 10 คนมาร้องเพลงในครัวระหว่างที่มีการถ่ายทำรายการ ผมทำกับข้าวไป 3 อย่างรวมถึงอธิบายวิธีทำ ท่านเชื่อหรือไม่ว่าวันรุ่งขึ้นผมไปเดินตามที่ต่าง ๆ มีคนทักผมยิ่งกว่าตอนที่ผมไปเป็นทูตอีกนะครับ

อาหารเป็นสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ท่านผูกมิตรคนได้อีกเยอะมาก โดยเฉพาะอาหารไทย ท่านจะต้องเตรียมรายการอาหารดี ๆ

จัดสำหรับ รวมถึงเมนูทั้งหลาย ตอนที่ผมไปอยู่ที่กรุงปรางก็เคยออกรายการโทรทัศน์หลายครั้งในเรื่องของการทำอาหาร ผมงกับภริยาก็ไปอาสาทำอาหารไทยเลี้ยงในงานประกวดนางงาม Princess of the World ซึ่งถ่ายทอดไปทั่วโลก เราก็ทำเฉพาะตอนงานเลี้ยงรับรอง ปรากฏว่ามีคนรับประทานจนหมดจนในที่สุดในรอบที่เราตัดสินกัน ผมเป็นเอกอัครราชทูตคนเดียวที่อยู่ในที่นั้นได้รับเชิญไปเป็นกรรมการในการตัดสินนางงาม ซึ่งผมก็ตั้งใจมากเพราะเป็นโอกาสที่ผมรอยคอยมานาน ตอนนั้นภาพของเราก็ออกไปทั่วยุโรป และสิ่งที่ทำให้ผมตื่นเต้นมากที่สุดคือตอนที่นางงามได้มงกุฎ เขาก็ได้เชิญผมขึ้นไปสวมมงกุฎ

คนที่ 3 ที่จะมีส่วนต่อชีวิตของท่านก็คือเจ้าหน้าที่คลัง ท่านต้องดูแลเจ้าหน้าที่คลังให้ดีนะครับเพราะบัญชีต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่คลังทำขึ้นมาท่านต้องตรวจทาน ถ้ามีการผิดพลาดในเรื่องของระเบียบต่าง ๆ เรื่องของการใช้งบประมาณในต่างประเทศ คนที่จะต้องรับผิดชอบก่อนก็คือคนที่ลงนามรวมถึงเอกอัครราชทูตด้วย เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่มีมักจะบอกกันในทีมประเทศไทยว่าให้มันดูแลเรื่องระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่าย ระเบียบพัสดุ ซึ่งท่านจะได้เห็นด้วยตัวเองเวลาท่านเดินทางไปประจำการ

ถัดจากนี้แล้ว ท่านต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับประเทศของเขาในทุก ๆ ด้านเลยนะครับ แม้ว่าท่านจะรับผิดชอบแต่เฉพาะกระทรวงพาณิชย์หรือกระทรวงกลาโหม แต่พอไปถึงตรงนั้นแล้ว เขาจะไม่จำว่าท่านมาจากหน่วยไหน เขาจะจำได้ว่าท่านมาจากประเทศไทย เอกอัครราชทูตก็อยู่ในฐานะซึ่งพิเศษขึ้นมาอีกมากทีเดียวเพราะเนื่องจากเอกอัครราชทูตเป็นผู้แทนองค์พระประมุขและก็เป็นผู้แทนรัฐบาลด้วยไปในตัว เพราะฉะนั้นการวางตัวของเอกอัครราชทูตก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในประเทศผู้รับ

อันนี้ก็เป็นภาพโดยสั้น ๆ ว่าอันดับแรกเมื่อท่านได้ไปแล้วท่านควรที่จะต้องสะสมนามบัตรที่ท่านได้มาจากที่ต่าง ๆ ให้เหมือนของมีค่า ต้องติดตามอ่านข่าวสารในหน่วยงานที่เป็นคู่ตำแหน่งของท่าน โดยเฉพาะเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่ปรากฏ

“...ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะถ้าคนใดทำเฉพาะหน้าที่ของตัวเองโดยไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็จะดำเนินไปไม่ได้...”

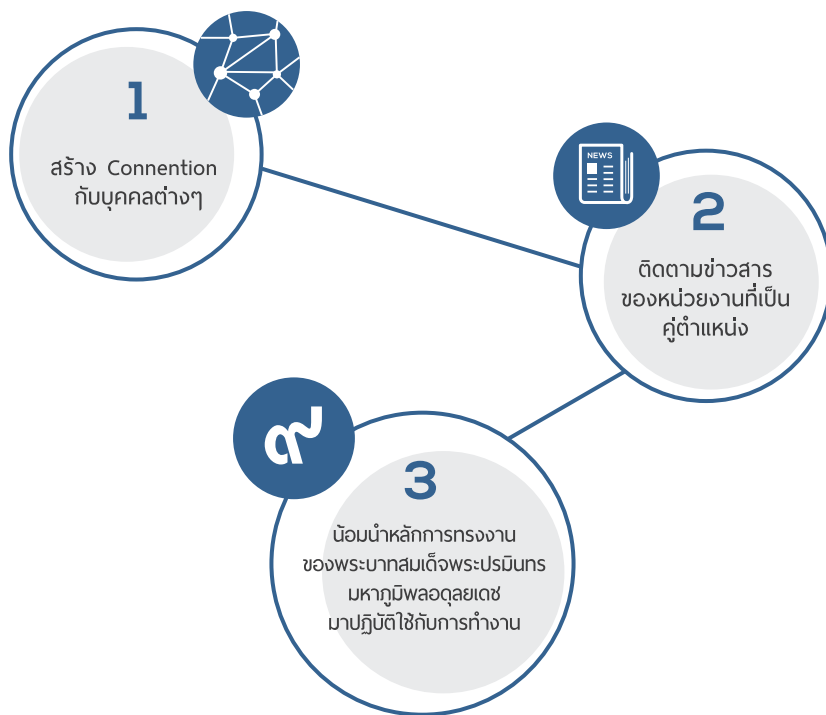
อยู่ในกระทรวงที่ท่านเกี่ยวข้องด้วยอย่างมาก คอยติดตามอ่าน ซึ่งเขาจะมีเว็บไซต์ มีข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ท่านจับชีพจร เขาได้ง่ายขึ้น ตอนที่ผมไปประจำที่ปราสาทนั้นมีทูตอยู่ทั้งหมด 83 คน ในช่วงเดือนแรกยังไม่มีภารกิจอะไรมาก ผมก็ให้เลขาฯ โทรนัดทูตที่นั่นไปเรื่อย ๆ ยิ่งโทรได้มากเท่าไรยิ่งดี เพราะโจทย์หนึ่งที่ท่านจะไปถามเขาก็คือขอให้เขาช่วยเล่าให้เราฟังหน่อยว่างานเหล่านี้มีความสำคัญอย่างไร จากประสบการณ์ของท่าน มีข้อเสนอแนะอะไรให้ได้บ้าง เราได้ประสบการณ์และย่นระยะเวลาที่ต้องไปอ่านจากหนังสือ หรือการที่ต้องไปค้นคว้าเอง จากปากคำของทูตทั้ง 83 คน ผมรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศสาธารณรัฐเช็กภายในเวลาแค่ 2 เดือน รู้ทั้งเรื่องการค้า การลงทุน ศิลปวัฒนธรรม อาหาร การเมือง ผู้นำ ฯลฯ

งานวันกองทัพ งานวันชาติต่าง ๆ ท่านต้องหมั่นไปในวงการที่เป็นคณะทูตก็จะไปได้ข่าวสารจากงานเหล่านี้ งานสัมมนา ที่จัดหัวข้อฟังดูอาจไม่น่าสนใจแต่ข้อคนที่มาร่วมน่าสนใจกว่าหัวข้องานสัมมนา เมื่อเขาเชิญท่านไปงานไหนก็ตาม ท่านควรรับไว้ให้หมด โดยเฉพาะในปีแรก ๆ ท่านจะได้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้มาก ตอนนั้นเทคโนโลยีเราดีแล้ว ท่านตั้งไลน์กลุ่มในหน่วยงานของท่านที่กระจายอยู่ในประเทศต่าง ๆ เลย แล้วแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันว่าหลังจากที่ทุกคนเดินทางไปประจำการได้เจออะไรกันมาบ้าง เอามาพูดคุยกัน หนังสือพิมพ์ท่านควรต้องอ่านภาษาท้องถิ่น ท่านจำเป็นจะต้องเรียนหรือไม่ อันนี้ก็แล้วแต่ เพราะหากว่าเรียนในลักษณะที่พูดกับเขาพอรู้เรื่องบ้างก็จะดี อันนี้น่าจะศึกษาด้วยตัวเอง

อย่างหนึ่งที่สำคัญมากก็คือการน้อมนำหลักการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาถ่ายทอดให้ทุกท่าน ซึ่งในแง่ของการทำงานเป็นทีมประเทศไทย หลักการทรงงานของพระองค์นอกจากจะใช้ได้ในทุกสาขาอาชีพแล้วนั้น ยังนับว่าสอดคล้องเป็นอย่างมาก กับการทำงานในลักษณะที่เป็นทีม เพราะพระองค์รับสั่งอยู่เสมอว่าไม่มีงานสิ่งใดเลยที่เราจะทำได้เพียงลำพัง เราจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งสิ้น งานกับการประสานงาน มีความสำคัญเท่ากัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผมประทับใจมาก เพราะฉะนั้นงานทุก ๆ ชิ้นที่ท่านหยิบขึ้นมาทำ ถ้าท่านนึกแบบที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงสอนให้คิดอยู่เสมอว่างานชิ้นนี้ที่อยู่ในมือเรา เราจะต้องประสานกับใครบ้างเท่านั้น ท่านก็จะมีเครือข่ายในการทำงานเป็นทีม ขึ้นมาทันทีคืออย่างน้อยท่านก็ไม่เหว่งงาน แล้วทันทีที่ประสานงานไป เราก็ได้มิตรภาพ

มีอีกหลายอย่างที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชรับสั่ง เช่น พระองค์รับสั่งว่าต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะถ้าคนใดทำเฉพาะหน้าที่ของตัวเองโดยไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็จะดำเนินไปไม่ได้ เพราะเห็นว่าการงานทุกอย่างจะต้องพาดพิงกัน จะต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคนก็ต้องมีความรู้ถึงงานของผู้อื่นแล้วช่วยกันทำ ซึ่งอันนี้เป็นคอนเซ็ปต์ ไม่ได้ปรากฏอยู่ในระเบียบว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินในต่างประเทศ แต่ปรากฏอยู่ในพระราชดำรัส ซึ่งเราก็น้อมรับใส่เกล้าฯ ว่างานทุกอย่างก็จะมีพาดพิงกัน ถ้าหากเรามัวแต่ก้มหน้าก้มตาทำแต่ของเรา ไม่มองดูงานของคนอื่น งานก็จะไม่มีทางสำเร็จ

การเตรียมตัวเพื่อประจำการ ในต่างประเทศ

เพราะฉะนั้นทีมประเทศไทยในต่างประเทศจึงไม่ต่างอะไรจากทีมฟุตบอล เราจะไม่สามารถทำให้ทีมนี้แข็งแกร่งขึ้นมาได้ ถ้าทุกคนเล่นแต่มุ่งหวังจะยิงประตูอย่างเดียวแล้วไม่ส่งลูกสวย ๆ ให้ใครเป็นคนยิงบ้างหรือว่าเป็นคนคอยกันบ้าง อยู่กองหน้าบ้างกองหลังบ้างหรือแบ่งหน้าที่กัน ถ้าทุกคนมุ่งแต่จะไปทางผู้รักษาประตูของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเดียวก็น่าไม่ได้ เพราะฉะนั้นนี่เป็นสิ่งที่ทำให้มองเห็นภาพได้ว่าการยิงประตูไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของการทำงานเป็นทีม จริงอยู่ที่ผลงานของแต่ละหน่วยงาน ทุกคนก็อยาก

จะยิงประตู แต่ถ้าเกิดเราทำงานเป็นทีม ส่งลูกให้กับคนที่อยู่ในทีมได้อย่างดี พอเล่นกันไปคนอื่น ๆ เขาก็ส่งลูกให้เรา แล้วเกมนั้นก็ดำเนินไปได้ แล้วทุกคนก็จะมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะยิงประตู อันนี้ก็เป็นอีกอันหนึ่งที่อยากฝากท่านนะครับ

คนไทยก็จะมีลักษณะแบบไทย อย่างที่ผมเรียนท่านตอนต้น ท่านอย่าเอานิสัยส่วนตัวมาปนกับเรื่องงานเพราะตอนทำงานในฐานะผู้แทนประเทศ แล้วเอาประเด็นเรื่องนี้

“...อย่าเอานิสัยส่วนตัวมาปนกับเรื่องงาน
เพราะตอนที่ทำงานในฐานะผู้แทนประเทศ
แล้วเอาประเด็นเรื่องนิสัยส่วนตัวมาเป็นอุปสรรคในการทำงาน
มันจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่าน ณ ที่นั้นหมดความสุขไปเยอะทีเดียว...”

ส่วนตัวมาเป็นอุปสรรคในการทำงาน มันจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของท่าน ณ ที่นั้นหมดความสุขไปเยอะทีเดียว การทำงานเป็นทีมพูดง่ายครับ แต่พอเวลาเอาไปปฏิบัติจริง ๆ จะมีตัวแปร จะมีสถานการณ์ จะมีอารมณ์ จะมีเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้มีความรู้สึก จึงคิดว่าเรื่องพวกนี้เราทำคนเดียวง่ายกว่า ซึ่งก็อาจจะเกิดขึ้นจริงในบางกรณี แต่ก็ไม่จริงทุกกรณีไป เพราะเวลาที่เราอยู่ในต่างประเทศเกือบทุกงานจะต้องมีการเรียกทีมประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาที่จะต้องถวายงาน อย่างว่าแต่ทีมประเทศไทยในเมืองนั้น ๆ เลยยังต้องอาศัยทีมที่อยู่ประเทศใกล้เคียงเพื่อทำให้ทีมแข็งแกร่ง ซึ่งเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นเป็นประจำ

ผู้ช่วยทูตทหารหลายท่านก็ให้ความกรุณากับทีมประเทศไทยมาก เวลามีการเสด็จ ตลอดระยะเวลาที่ท่านไปอยู่ในต่างประเทศ ท่านจำคำของผมไว้เลยว่าจะไม่เห็นการปฏิบัติงานของประเทศไทยอีกเลยที่จะมีความละเอียดเท่าของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการถวายงาน เพราะฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงทีมเวิร์คของเรา เวลาที่ท่านเข้าไปประชุม ทีมประเทศไทยนัดแรก ท่านมีอะไรท่านยกขึ้นถามได้เลย กับเอกอัครราชทูต หรือกับคนที่อยู่ในทีม ก็เรียนรู้ซึ่งกันและกันไปเรื่อย ๆ เวลาในงานที่สำคัญที่เป็นของส่วนกลาง ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน เรามีปัญหาอะไรก็สามารถหยิบยกขึ้นในที่ประชุมได้

หลายท่านที่เคยออกประจำการก็จะช่วยท่านในการคิดแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แม้ว่าปัญหาบางอย่างอาจจะ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วและท่านมีความรู้ดีกว่านี้เป็นปัญหาเฉพาะในสำนักงานของเราไม่ควรที่จะปรึกษาใคร ลักษณะปัญหาเหล่านั้นบางทีถ้านำไปหยิบยกสอบถามกับผู้ที่อยู่มาก่อน

จะช่วยท่านได้อย่างดีมาก หรือว่าเรื่องไหนที่ท่านมีประสบการณ์ดีกว่า ท่านเคยประจำการในประเทศอื่นมาก่อน มีความรู้ในประเทศที่ท่านไปประจำการได้อย่างดี ก็ขอให้ท่านแนะนำ คนที่อยู่ในทีม ช่วยเหลือกันไปคนละเล็กคนละน้อยไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ทีมงานแข็งแกร่งมากขึ้น

ทีมประเทศไทยถือว่าเป็นนโยบายอย่างหนึ่งซึ่งผมคิดว่า อยู่ในขั้นที่เรียกว่าประสบผลสำเร็จในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าเราอาจจะไปไม่ถึงฝันในแง่ที่ว่ารวบรวมงบประมาณ เข้าไว้ด้วยกันซึ่งอันนี้ผมคิดว่ายาก เราก็เลยรวมแค่บางหมวด เท่านั้นเองที่อาจจะใช้ร่วมกัน

ผมถือว่าประเทศเพื่อนบ้านสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำที่ผมเรียกว่าจับชีพจร สำหรับเพื่อนบ้านแล้วใช้ได้ดีมาก ตอนที่ผมอยู่ลาว แม้กระทั่งไปบรรยายให้กระทรวงการต่างประเทศลาวฟัง แล้วพูดถึงความในใจของเรา การเป็นทูตอย่างแรกที่เราอยากจะทำก็คือการจับชีพจรของประเทศลาว เขายังประทับใจเลยว่าคำ ๆ นั้นมันเห็นภาพ คือเขารู้เลยว่าการจับชีพจรนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเราจะต้องไปเรียนรู้เกี่ยวกับผู้นำของเขา วงการต่าง ๆ ของเขา ในประเทศต่าง ๆ จะมีหลายจุดที่ท่านได้ไปจับได้ไปศึกษา แล้วก็รู้จักคนท้องถิ่น รู้จักวัฒนธรรม รู้จักวิถีชีวิตของเขาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าท่านรู้จักวิถีชีวิตของคนในประเทศที่ท่านไปประจำการ ท่านก็ค่อนข้างที่จะได้เปรียบ ถ้าท่านรู้จักวิถีชีวิตของเขา ท่านก็จะจับทางได้ แล้วก็รู้ว่าจะทำไมเขาถึงคิดแบบนี้ สิ่งที่เราอาจจะเข้าใจผิดว่ามันไม่เป็นเหตุผลซึ่งกันและกันก็เพราะวัฒนธรรมวิถีชีวิตของเขานั้นเป็นแบบนี้เราก็จะสามารถปรับตัวไปตามมันได้

สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดว่าหากท่านไปประจำการในต่างประเทศ ท่านจะต้องมีการมอบอำนาจให้กับเอกอัครราชทูต เมื่อเอกอัครราชทูตได้รับการมอบอำนาจมาจากหน่วยงานต่าง ๆ แล้ว ในฐานะทีมประเทศไทยก็ฟังที่จะมอบอำนาจนั้นคืนให้กับคนที่มาจากหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งอยู่ในทีมประเทศไทย ผู้ที่รับมอบอำนาจจากเอกอัครราชทูตโดยหลักการแล้วก็มีหน้าที่ที่จะต้องรายงานเรื่องต่าง ๆ ในความรับผิดชอบให้เอกอัครราชทูตทราบอย่างสม่ำเสมอ

โดยทำไปพร้อม ๆ กับรายงานต้นสังกัด ในการบริหารงานในต่างประเทศก็มีทูตเป็นหัวหน้าทีม แต่อย่างไรก็แล้วแต่ทูตก็ไม่ใช่คนที่จะไปรวบอำนาจ ก็ได้มีการมอบอำนาจคืนไปให้กับท่าน เพราะฉะนั้นเวลาที่มีการประชุมศึกษาก็จะเหมือนกัน ๆ ครอบคลุม ทำให้งานค่อนข้างที่จะราบรื่นในทางตรงกันข้าม การบริหารงานแบบหัวหมอกก็จะนำมาซึ่งอันตรายเหมือนกัน

งานการทูตมิติใหม่

ทรงศักดิ์ สายเชื้อ

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมฝึกอบรมหลักสูตรหัวหน้าหน่วยงาน รองหัวหน้า

ของส่วนราชการประจำการในต่างประเทศพร้อมคู่สมรส ประจำ พ.ศ. 2559

วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

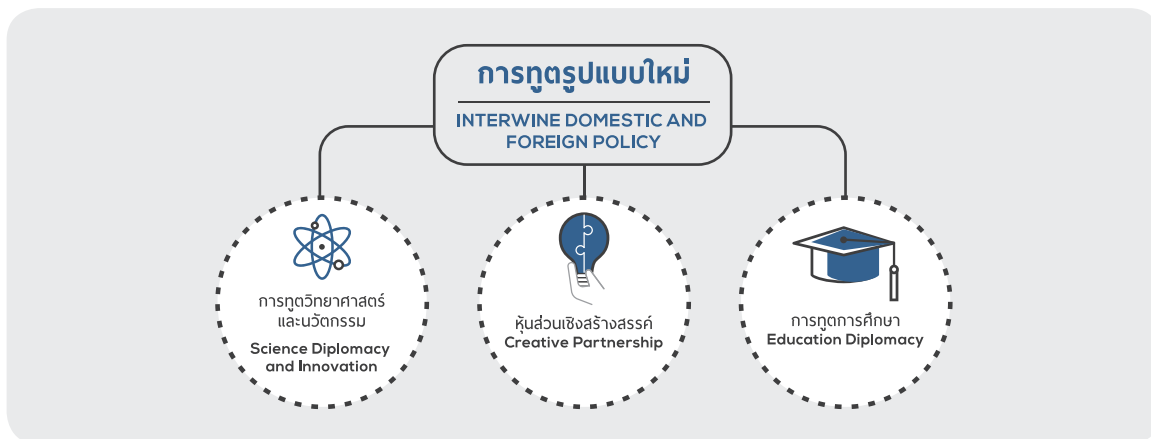
เป็นตัวอย่างที่ดีที่มีมิติของการต่างประเทศและมีมิติภายในประเทศเชื่อมเป็นมิติเดียวกัน ที่เราเรียกว่า Intertwine Domestic and Foreign Policy เป็นการทูตรูปแบบใหม่ ที่รวมทั้ง 3 เรื่อง คือ การทูตวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (Science Diplomacy and Innovation) การทูตการศึกษา (Education Diplomacy) และหุ้นส่วนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Partnership) เป็นการกิจที่ทุกหน่วยงานสามารถที่จะมีส่วนร่วม มีผลงาน ในการทำได้ทั้ง 3 เรื่อง และรวมถึงเรื่องอื่น ๆ

การทูตสมัยใหม่เป็นเรื่องที่ต้องตอบสนองต่อทิศทางที่เกิดขึ้นจริงในประชาคมโลกและในกระแสโลก เพราะฉะนั้น เทรนด์ใหญ่ (Global Trend) ที่สำคัญก็คือนำเสนอเรื่องนี้ ได้ประมาณ 5 นาที และจะพูดถึงการทูตและการต่างประเทศ โดยเฉพาะการทูตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทิศทางใหม่ เมื่อทุกท่านออกไปอยู่ในต่างประเทศก็ถือเป็นนักการทูต ทั้งหมดไม่ใช่แต่กระทรวงการต่างประเทศอย่างเดียว และเวลาที่เหลือก็จะยกตัวอย่าง 3 นโยบายใหม่ เรื่องของ นโยบายการทูตการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องที่ใหม่มาก ๆ เรื่องของ ความร่วมมือทางการศึกษาซึ่งทำมานาน เมื่อเราเอามิติ ของการทูตการต่างประเทศใส่เข้าไป ไทยเป็นประเทศแรก ๆ ที่พยายามทำนโยบายตัวนี้ออกมา และมีเรื่องของ การทูต วิทยาศาสตร์ที่ท่านคงเคยได้ยินบ้างแล้ว ซึ่งกระทรวง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกระทรวงการต่างประเทศ ได้ร่วมกันยกร่างยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนดำเนินการ ในขณะนี้ ส่วนสุดท้ายนี้เกี่ยวกับหลายกระทรวงมาก

คือเรื่องของ การส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ หุ้นส่วน เชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเรื่องนวัตกรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ใหม่มาก ๆ แต่ความจริงในส่วนของการกระทรวงการต่างประเทศก็ทำงาน เรื่องนี้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ที่เป็นรูปธรรมก็ประมาณ 7 ปี มาแล้ว

ทิศทางที่สำคัญของโลกหลายท่านคงทราบแล้ว เรื่องของ ระเบียบโลกที่ขณะนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก โลกสมัยก่อน แบ่งเป็นเหนือใต้ชัดเจน ขณะนี้เส้นแบ่งเหนือใต้มันเบลอ เพราะฉะนั้นหลายเรื่องเป็นเรื่องของประเทศที่เคยจัดอยู่ ในกลุ่มใต้เดิม อาจจะมีมีความก้าวหน้ายิ่งกว่าประเทศ ที่อยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิด โซ่อุปทานระหว่างประเทศ (Global Supply Chain) และ ห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) สิ่งนี้ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทัศนคติการมองโลกหรือ World Views จากแบบเดิมคือจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีชั้น

“...การทูตสมัยใหม่เป็นเรื่องที่ต้องตอบสนองต่อทิศทางที่เกิดขึ้นจริง ในประชาคมโลกและในกระแสโลก...”

หรือ Layer ของประเทศต่าง ๆ ในโลก มากกว่าที่จะแบ่งเป็นเหนือใต้หรือทฤษฎี 3 โลกในอดีต โลกที่ 1 โลกที่ 2 โลกที่ 3 มันเปลี่ยนไป ขณะนี้อาจไม่สามารถแบ่งได้ว่า โลกเป็น 3 โลก เพราะจำนวนชั้นมันเพิ่มขึ้น ประเทศกำลังพัฒนาจะมีหลายชั้น อย่างจีนเขาบอกเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่เขาก็เป็นประเทศมหาอำนาจ ถ้าจะพูดในความหมายแบบใหม่ จีนก็เป็นชั้นที่หนึ่งของประเทศกำลังพัฒนา เป็นต้น

และต่อเนื่องกันมา เป็นเรื่องของกรมองว่าระบบโลกมันมีระบบวิธีการปกครอง (Governance) ที่ชัดเจนบ้าง ไม่ชัดเจนบ้าง และมีตัวผู้เล่นใหม่ ๆ เกิดขึ้นเยอะ อย่างที่ท่านเห็นว่าการปกครองระดับโลก (Global Governance) ในอดีตตัวผู้เล่นมีอยู่ 2 ตัว หนึ่งคือประเทศหรือ State สองคือองค์การระหว่างประเทศ (International Organization) แต่ปัจจุบันมีตัวผู้เล่นใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมาก ลักษณะสำคัญของการปกครองระดับโลกคือมีความสลับซับซ้อน มี Complexity บทบาทของรัฐบาล (Nation State) ก็เปลี่ยนแปลงไป คนที่มองสุดขั้วที่สุดก็คือ The fading away of nation-state คือเห็นว่ารัฐชาติอาจจะหายไป ตอนหลังเขาใช้คำว่า The retreat of nation-state

เพราะมีตัวผู้เล่นอื่นที่มีความสำคัญเพิ่มเข้ามา ขณะนี้ท่านทราบดีว่าเอ็นจีโอและต่างประเทศพูดอะไร บางอย่างอาจมีน้ำหนักมากกว่า แค่ว่ารัฐพูด เพราะฉะนั้นความเป็นรัฐชาติในปัจจุบันไม่เหมือนในอดีต ปัจจุบันมีการถูกกดดัน ถูกคานอำนาจโดยตัวผู้เล่นใหม่ ๆ มากมาย นี่ก็เป็นทิศทางที่สำคัญ

นอกจากจะมีตัวผู้เล่นใหม่ ๆ เกิดขึ้นเยอะมาก มีการรวมตัวขององค์กรภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเป็นเครือข่ายระดับโลก (Global Civil Society) แล้ว ยังมี States International Organizations ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่รวมประเทศต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เช่น สหประชาชาติ (United Nations-UN) องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ต่าง ๆ เหล่านี้ และในปัจจุบันก็มีองค์การระหว่างประเทศที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state International Organizations) เกิดขึ้นเยอะมากเป็นตัวที่กำหนดกติกาของโลกขึ้นมาควบคุมหรือในอนาคตอีกสิบปีข้างหน้าอาจจะเป็นที่มาของกฎระเบียบกติการะหว่างประเทศเท่า ๆ กันหรือมากกว่า องค์การระหว่างประเทศที่เป็นรัฐ เช่น ISO (International

Standards Organization หรือองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน) ที่ผ่านทราบดี และมีอีกหลายองค์การที่กำหนดกฎระเบียบทางด้านอินเทอร์เน็ต ทางด้านการใช้ไซเบอร์มิตเดีย ก็เป็น Non-State International Organizations ทั้งนั้น แต่ตัว State ซึ่งเป็นรัฐ กลับต้องเอากฎระเบียบเหล่านั้นมาปฏิบัติ อย่าง ISO เขาบอกว่าเป็นความสมัครใจ (Voluntary) แต่จริง ๆ แล้วไม่ใช่เพราะถ้าท่านไม่มี ISO ซีรีส์นั้นซีรีส์นี้ ท่านก็ส่งสินค้าออกไม่ได้หรือไม่ได้รับการยอมรับ เป็นต้น เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นดังกล่าวไม่ได้เป็นความสมัครใจแต่เป็นคำสั่งที่มีอำนาจซ่อนเร้นหรือ Mandatory in Disguise ถ้าเป็นภาษาระหว่างประเทศในสมัยใหม่

โลกอีกแบบหนึ่งที่เรามองก็คือ G-World คือ ไม่ได้มีกลุ่มอย่างเป็นทางการเหมือน G-2 ในอดีตหลังสงครามโลกครั้งที่สอง พอพูดถึง G-2 ก็จะหมายถึงสหรัฐฯ กับยุโรปเป็นหลัก ในยุโรปจะมีภาพของอังกฤษซ่อนอยู่ แต่ปัจจุบันเมื่อพูดถึง G-2 จะหมายถึง สหรัฐฯ กับจีนเป็นหลัก โดยเฉพาะในช่วงตั้งแต่หลัง ค.ศ. 2001-2002 เป็นต้นมา ยุโรปจะหัวฟัดหัวเหวี่ยงมากเวลาวิเคราะห์ G-2 แล้วตัวเองไม่ได้อยู่ใน G-2 กับสหรัฐฯ อีกต่อไป แต่ G-2 ไม่ได้เป็นกลุ่มที่เป็นทางการแต่เป็นการวิเคราะห์โลกว่าขณะนี้ขบวนส่วนหัวของจรวดคือ G-2 เป็นตัวนำที่สำคัญและจะมี G-7 G-8 G-20 อย่างที่ทราบกัน การเกิด G-20 มีนัยสำคัญคือการสะท้อนการจัดระเบียบโลก (World Order) คือเดิม G-7 G-8 เป็นประเทศพัฒนาแล้วทั้งหมด การเกิด G-20 หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสหรัฐฯ ใน ค.ศ. 2008 เป็นการเปลี่ยนแปลงโลกขนานใหญ่ ประเทศกำลังพัฒนารวมกลุ่มกับประเทศพัฒนาแล้วและกำหนดทิศทางของโลกทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจเป็นครั้งแรกตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ก็ประมาณ 8 ปีที่ผ่านมา

เพราะฉะนั้นโลกมันเปลี่ยน G-20 มีบทบาทสำคัญ G-7 G-8 ก็พยายามแข่งขันกับ G-20 ซึ่งตอนแรกจะให้ G-20 ทำเรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่จะเห็นว่าตอนหลัง G-20 ก็พูดเรื่องทะเลจีนใต้ การต่อต้านการก่อการร้าย เพราะฉะนั้นแม้จะมี G-7 G-8 และ G-20 แต่การแข่งขันกันระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนาก็ยังมีอยู่อย่างเข้มข้น

ซึ่งในอดีตแข่งขันกันไม่ได้เพราะระดับการพัฒนาต่างกัน ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 เป็นต้นมาโลกเปลี่ยนไป และความจริงในกรอบของสหประชาชาติ มี G ต่าง ๆ หลายกลุ่ม ที่เรารู้จักกันดีก็คือ G-77 ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่ขณะนี้เราเป็นประธาน การเกิดกลุ่ม G ที่หลากหลายอย่าง G-20 G-27 ทำให้กลุ่ม G-7 G-8 ไม่สามารถเป็นกลุ่มผู้นำโลกเพียงกลุ่มเดียวได้เหมือนในอดีต

มีคนมองว่าโลกอาจจะเป็น G-Zero หมายความว่าแต่ละ G ก็มีบทบาทที่แตกต่างกันไป มีภาระหน้าที่ของตัวเอง ที่สำคัญก็คือการกระจายตัวของตัวผู้เล่นใหม่ ๆ ที่เรียกว่าการแพร่กระจายอำนาจ (Diffusion of Power) เกิดกลุ่มใหม่ ๆ ขึ้นมาเยอะมาก ที่ท่านรู้จักดีก็คือ BRICS คือการรวมตัวของ 4 ประเทศ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน จากนั้นจึงมีแอฟริกาได้ตามเข้ามา ความจริง BRICS เกิดจากการวิเคราะห์ของบริษัทโกลด์แมน แซคส์ (Goldman Sachs) ตั้งแต่ ค.ศ. 2005 ว่า 4 ประเทศนี้จะประเทศที่มีบทบาทสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก จากนั้น 11 ปีให้หลังก็เป็นจริง และก็มีแอฟริกาได้ตามมา ใน ค.ศ. 2001 และใน ค.ศ. 2005 บริษัทโกลด์แมน แซคส์ก็วิเคราะห์ต่อว่า นอกจาก 4 ประเทศข้างต้นรวมทั้งแอฟริกาได้ ก็มีอีก 11 ประเทศ ซึ่งวิเคราะห์ไว้ตั้งแต่ 11 ปีที่แล้ว ใน 11 ประเทศท่านจะเห็นว่ามีอาเซียนอยู่ 3 ประเทศ ก็คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม แต่การวิเคราะห์ The Next Eleven ก็เป็นจริงบางส่วน หลายประเทศ เช่น อียิปต์ บังกลาเทศ ไนจีเรีย ปากีสถาน มีปัญหาการเมืองภายในตึงไว้มาก ทำให้ไม่สามารถจะทะยานเป็นประเทศที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างที่ควรจะเป็น

อีกกลุ่มหนึ่งที่ผมยกตัวอย่าง คือ ใน ค.ศ. 2009 EIU (Economist Intelligent Unit) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่วิเคราะห์เศรษฐกิจเป็นหน่วยคลังสมอง (Think Tank) ที่อยู่ในเครือของนิตยสาร The Economist ก็วิเคราะห์เอาไว้ว่า ดาวรุ่งของโลกกลุ่มใหม่ นอกจากกลุ่มมหาอำนาจ นอกจาก BRICS แล้ว ก็จะมีกลุ่ม CIVETS คือ โคลอมเบีย อินโดนีเซีย เวียดนาม อียิปต์ ตุรกี และแอฟริกาใต้ ก็คล้าย ๆ กับที่บริษัทโกลด์แมน แซคส์วิเคราะห์ โดยเฉพาะโคลอมเบีย

เป็นประเทศน่าสนใจมาก เขามีปัญหาภายในเยอะ ต่อสู้กับกลุ่มกบฏ FARC ภายในประเทศ ขณะนี้อยู่ในขั้นเจรจาสันติภาพเกือบจะขั้นสุดท้ายและทำให้โคลอมเบียเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตัวเองได้มากพอสมควร โคลอมเบียกับโคเคนเมื่อก่อนเหมือนชื่อเดียวกัน แต่ปัจจุบันเขาเป็นประเทศดาวรุ่งทางเศรษฐกิจและมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก และในเชิงยุทธศาสตร์ โคลอมเบียเป็นประเทศเดียวในลาตินอเมริกาที่อยู่ทั้งชายฝั่งแอตแลนติกและฝั่งแปซิฟิก แต่ขณะนี้โคลอมเบียไม่สามารถสร้างถนน สร้างทางรถไฟเชื่อมสองฝั่งได้ เพราะมีกลุ่มกบฏอยู่ตรงกลางของประเทศคือถ้าสงครามสงบเมื่อไรโคลอมเบียจะยิ่งทะยานขึ้นไปเป็นประเทศซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในโลก

อันนี้ก็เป็นารทูตแบบใหม่ (New Diplomacy) ที่เราต้องรู้ว่าประเทศไหนกำลังจะทะยาน ประเทศไหนกำลังมีศักยภาพ ประเทศไหนกำลังจะมีบทบาท โคลอมเบียก็เป็น 1 ใน 4 ประเทศที่รวมกลุ่มกันเรียกว่า Pacific Alliance มีเม็กซิโก ชิลี เปรู และโคลอมเบีย ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของลาตินอเมริกา เป็นกลุ่มที่ใช้นโยบายการค้าเสรี และเป็นกลุ่มที่เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากที่สุด มี FTA (Free Trade Area หรือ เขตการค้าเสรี) กับต่างประเทศมากที่สุด ขณะนี้เรากำลังปูทางและพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะจะมีการเจรจา FTA กับโคลอมเบียในอนาคต โดยเริ่มจากการมีกลุ่มเจรจาทางเทคนิค ซึ่งก็คิดว่าน่าจะเริ่มได้ในปีหน้า เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านเทคนิค และกฎระเบียบทางการค้ากันก่อน ซึ่งนอกจากจะเป็นการอำนวยความสะดวกทางการค้าระหว่างกันแล้ว ยังจะเป็นการพิจารณาว่า ในอนาคตจะพัฒนาไปสู่การตกลงทางการค้าระหว่างกันในอนาคตได้หรือไม่ และมีกลุ่มอื่น ๆ อีกเยอะที่เกิดขึ้น มีคอนเซ็ปต์ในเรื่องของ Pivotal Powers, Pivotal States ซึ่งหมายความว่าป็นรัฐที่สามารถที่จะทะยานไปในทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้ และมี Six Markets to Watch ตามการวิเคราะห์ของหน่วยคลังสมองชั้นนำของโลกอย่าง CFR Council on Foreign Relations ซึ่งจัดทำนิตยสาร Foreign Affairs ที่คนทำงานด้านการทูตและการต่างประเทศทั่วโลกนิยมอ่าน เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ อีกฉบับหนึ่ง

ก็คือ Monocle ซึ่งเป็นเรื่องราวของทางลอนดอน (London Based)

เรื่องที่ 2-ในโลกปัจจุบัน การขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่บางทีคน ๆ เดียวก็สามารถขับเคลื่อนให้เกิดเป็นวาระโลก (Global Agenda) ขึ้นมาได้ เหมือนที่บิลล์ เกตส์ (Bill Gates) ทำมูลนิธิเกตส์ (Gates Foundation) ขึ้นมาทำให้เกิดทิศทางใหม่ของ CSR ของโลกขึ้นมา เป็นต้น หรือว่าคน ๆ เดียวโพสต์เฟซบุ๊กแล้วมีคนตามหลายล้านคน นี่เป็นคอนเซ็ปต์ที่เรียกว่า IE-Individual Empowerment ซึ่งก่อนหน้านี้มาจากคอนเซ็ปต์ที่เรียกว่า Super Technological Empowerment Individual เป็นคอนเซ็ปต์ที่มาจากบริษัทไมโครซอฟต์ จากมาร์ก ซักเคอร์เบิร์ก (Mark Zuckerberg) จากกูเกิล (Google) ซึ่งก็คือคน ๆ เดียวหรือกลุ่มคนเพียง 2-3 คน แต่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและกำหนดทิศทางใหม่ ๆ ของโลก ขยายไปถึงคนที่มีความสามารถทางด้านอื่น เช่น นักกีฬา หรือแม้แต่กลุ่มที่เป็นทางลบ เช่น การเกิดกลุ่ม IS หรือ ISIS ขึ้น ก็ถือว่าเป็น Individual Empowerment

เพราะฉะนั้นทิศทางของนโยบายต่างประเทศส่วนหนึ่งก็คือการผลักดันคนของเรา ขณะนี้หลายประเทศอย่างเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น แม้แต่มาเลเซีย พยายามจะสร้างรูปแบบระหว่างประเทศ (International Figures) ของเขา การยกคนในประเทศขึ้นไปสู่ระดับโลกในทุก ๆ วงการ ซึ่งจะเป็นการยกสถานะของประเทศ เป็นการฉายภาพของประเทศว่าประเทศเรามีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและได้คุณภาพระดับโลก สิ่งนี้ก็เป็นทิศทางหนึ่งที่หลายประเทศมีนโยบายยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง เป็นนโยบายที่เรียกว่า Bipartisan คือไม่คำนึงถึงว่าคนนั้นจะมาจากพรรคการเมืองใดกลุ่มใด ถ้ามีความสามารถจะขยับยกขึ้นไป ก็สนับสนุนให้เขาไปสู่เวทีโลก ความจริงเราก็มีหลายคนอย่างที่ท่านก็ทราบดี ในอดีตเราก็มีพระองค์วรรณฯ ในปัจจุบันก็มี ดร. ศุภชัย พานิชภักดิ์ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ และนักกีฬาระดับโลกต่าง ๆ อีกหลายคน

“...ความสามารถด้านนวัตกรรมในการพัฒนาอุปกรณ์ใหม่ ๆ... จะทำให้สินค้าเกิดความเปลี่ยนแปลง (Differentiate Product) สิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศ...”

เรื่องของทิศทางการผลิตและอุตสาหกรรมในอนาคตมีหลายประเด็น แต่อย่างใดจะเน้นที่สำคัญ ๆ คือเรื่องของวัสดุศาสตร์ (Materials Science) และแหล่งวัตถุดิบ อุปกรณ์ (Material Resources) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ใครมีความสามารถด้านนวัตกรรมในการพัฒนาอุปกรณ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้ จะทำให้สินค้าเกิดความเปลี่ยนแปลง (Differentiate Product) สิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องของพลังงานสะอาดและการจัดตั้งเขตที่คล้าย ๆ กับซิลิคอน แวลลีย์ (Silicon Valley) ในสหรัฐอเมริกา เพราะทิศทางของหลายประเทศในขณะนี้ต่างก็ใช้นวัตกรรมมาเป็นตัวขับเคลื่อนในการเติบโตของประเทศ (Innovation Led Growth)

ออสเตรเลียมีนโยบายชัดเจนเรื่อง National Science and Innovation Agenda ที่เพิ่งประกาศเมื่อปลายปีที่แล้วว่าจะเข้าไปสร้างศักยภาพในพื้นที่ 5 แห่ง แห่งที่ 1 คือ ซิลิคอน แวลลีย์ หรือภาษาที่เป็นทางการ คือ Bay Economic Area แห่งที่ 2 คือ เซี่ยงไฮ้ ซึ่งเป็นเขตที่กำลังเจริญเติบโตในเรื่องของนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Innovation Based Technology) แห่งที่ 3 คือ เบงกอลูรู หรือบังกอลอร์ (Bengaluru) ในอินเดีย แห่งที่ 4 คือ สิงคโปร์ แห่งที่ 5 คือ ฮองกง

ปัจจุบัน โลกอยู่ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (The Fourth Industrial Revolution) เรื่องของแนวโน้มประชากร (Demographic Trends) ประเด็นที่สำคัญก็คือเรื่องของการอพยพย้ายถิ่น (Migration) ซึ่งจะเกิดประเด็นเรื่องการข้ามเขตแดน (Cross-border Issue) ตามมา เกิดเป็นปัญหาเรื่องของอาชญากรรมข้ามชาติ แรงงานต่างชาติด การอพยพ การค้ามนุษย์ ยาเสพติดต่าง ๆ เหล่านี้จะยัง

รุนแรงขึ้นจากรูปแบบด้านประชากรศาสตร์ (Demographic Patterns) ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกประเด็นคือเรื่องของความเป็นเมือง (Urbanization) เป็นประเด็นที่ความจริงมีผลกระทบสูงมากแต่อาจจะยังพูดกันไม่มาก ปัจจุบันคนอยู่ในภาคในเมือง (Urban) มีประมาณ 52 เปอร์เซ็นต์ อีก 48 เปอร์เซ็นต์อยู่ในภาคชนบท แต่ในอีกประมาณ 20-25 ปีข้างหน้า คนที่อยู่ภาคในเมืองจะขยายตัวมากขึ้น อาจจะมากกว่า 60-65 เปอร์เซ็นต์ หมายความว่าภาคเกษตรภาคชนบท ซึ่งเป็นแหล่งที่ผลิตอาหาร ผลิตสินค้าเกษตรจะลดลง เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องของอาหาร เรื่องของเกษตรกรรมจะเป็นปัญหาใหญ่มากในอนาคต

เรื่องของความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ ทั้งเพศที่หนึ่ง สอง และสาม ซึ่งขณะนี้เพศที่สามถูกพูดถึงอย่างมาก ในบางรัฐของสหรัฐฯ ก็มีการออกกฎหมายเพื่อความเท่าเทียมกันระหว่างเพศออกมาบ้างแล้ว อย่างไรก็ตามนโยบายของพรรคริพับลิกัน (Republican) กับพรรคเดโมแครต (Democrat) ก็ยังไม่เหมือนกันและถือเป็นประเด็นสำคัญของโลกที่ยังอภิปรายถกเถียงกันต่อไป

เรื่องของสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เรื่องของทรัพยากร ทานคงทราบดี มันทันมาสู่คอนเซ็ปต์เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy) ระบบเศรษฐกิจใดที่สามารถนำเอาทรัพยากร สินค้า มาใช้ซ้ำได้หลายครั้ง มีการรีไซเคิล รีไซเคิล ก็จะถือเป็นเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนที่พึงปรารถนาในทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ในโลกนี้

อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญและเป็นที่พูดกันถึงมากคือ Soft Power และ Hard Power ซึ่งก็เป็นทิศทางใหม่ของ

ยุคการทูตในยุคปัจจุบัน Soft Power เป็นคำที่โจเซฟ เอส. ไน (Joseph S. NYE หรือ Joseph Samuel Nye) ซึ่งเคยเป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ในสมัยรัฐบาลของ บิล คลินตัน (Bill Clinton) และตอนนั้นเป็นศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) นิยามขึ้น นิยามของ Soft Power ที่เขาบอกคือขีดความสามารถที่จะทำให้รัฐอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเปลี่ยนแปลงนโยบาย เปลี่ยนแปลงแนวโน้ม โดยใช้วิธีการจูงใจ เชิญชวน ไม่ได้ใช้กำลังทหารเข้าไปบีบบังคับหรือใช้การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ

Soft Power ในความหมายของ Joseph S. NYE ความคิดแรกเริ่มหมายถึง 3 อย่าง คือ หนึ่ง-ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) ซึ่งสามารถถกเถียงกันได้ อย่างการที่ประเทศหนึ่งไปกำหนดค่านิยมอีกประเทศหนึ่งว่าเป็น Soft Power หรือเป็น Hard Power เช่น การแบ่งประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาและกำลังพัฒนา สอง-บางครั้งการกำหนดคุณค่าของอีกประเทศหนึ่งตามที่กล่าวข้างต้นก็อาจจะไม่ได้เป็น Soft Power เสมอไป อาจจะเป็น Hard Power ก็ได้ แต่สำหรับวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะเป็น Soft Power อย่างชัดเจน สาม-เรื่องของการใช้นโยบายต่างประเทศหรือการทูตที่เป็น Soft Power ก่อนที่จะใช้กำลังเผชิญหน้ากัน การทูตก็เป็น Soft Power เสมอ

มีผู้นำเอาคอนเซ็ปต์ของโจเซฟไปพัฒนาต่อเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญก็คือนิตยสาร Monocle ซึ่งเขาเก็บเป็นคลังสมองในหมวด Institute for Governance เขาไปพัฒนาคอนเซ็ปต์ต่อขยายว่า Soft Power น่าจะแบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ หนึ่ง-กลุ่มบทบาทของรัฐบาลในเชิงของความร่วมมือ มีเวทีการทำงานร่วมกัน (Collaboration Networking) หรือการร่วมมือกันระหว่างประเทศ (International Collaboration) สอง-กลุ่มบริษัทพัฒนาจากต่างประเทศ (Overseas Development Corporation) สาม-กลุ่มที่เป็นเรื่องของการให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ การทูตสี่-กลุ่มที่เป็นกลุ่มการศึกษา และกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่มีนวัตกรรมเข้ามา นอกจากนี้ Monocle ยังเป็นกลุ่มแรกที่จะจัดอันดับว่าประเทศไหนมี Soft Power และใช้ Soft

Power มากที่สุด อีกกลุ่มหนึ่งก็คือกลุ่มคลังสมองที่ชื่อ Elcano Global Presence Index กลุ่มนี้ก็มาขยายว่า Soft Power คืออะไร

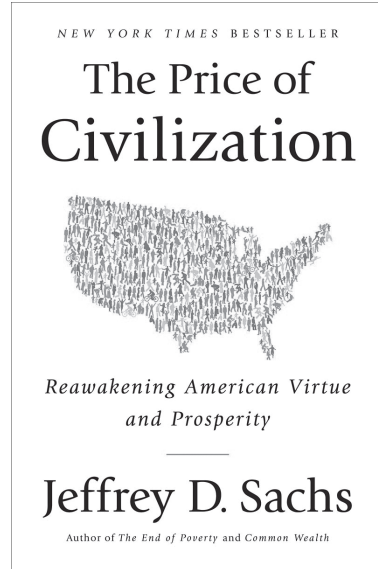
เรื่องการอพยพย้ายถิ่น ในเชิงบวกเขาก็มองว่าการที่มีคนอพยพ โดยเฉพาะคนอพยพที่มีคุณภาพจากประเทศหนึ่งไปสู่ประเทศหนึ่ง ก็จะเป็นเรื่องของ Soft Power หรือนโยบายการรับผู้อพยพเข้ามา อย่างเช่นประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศมีนโยบายการตั้งรกรากใหม่ (Resettle) แต่เขาเลือกเฉพาะคนเก่ง ๆ เข้ามาอยู่ในประเทศ เรื่องของการท่องเที่ยว ก็หา ที่เพิ่มขึ้นมา ข้อมูลเรื่องของเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (Development Cooperation) กลุ่มนี้จึงถูกเรียกว่ากลุ่ม Soft Power เวลามีการจัดอันดับจะเห็นว่าประเทศยุโรป สหรัฐฯ จะเป็นประเทศที่อยู่กลุ่มต้น ๆ ของ Soft Power เพราะประเทศเหล่านี้ใช้เครื่องมือ Soft Power มานาน อย่างเช่นในประเทศไทยก็มีสถาบันเกอเธ่ (Goethe-Institut) สถาบันบริติช เคานซิล (British Council) สมาคมฝรั่งเศส (Alliance Française) สถาบันเหล่านี้ใช้เครื่องมือที่เป็น Soft Power มายาวนาน นอกจากนี้ยังมีพอร์ตแลนด์ (Portland) อีกเมืองหนึ่งที่คล้าย ๆ กัน แต่เพิ่มเรื่องของข้อสัญญา (Engagement) และดิจิทัลเข้ามาด้วย ประเทศไทยเคยติดอันดับ 1 ใน 30 ของ Soft Power โดยคลังสมองของนิตยสาร Monocle หมวด Institute for Governance คือ พ.ศ. 2555/2556 กับ 2556/2557 ปีแรกอยู่ในอันดับ 30 และขยับมา 28 แต่ในปีที่แล้วเราหลุดไป คาดว่าในอนาคตอาจจะกลับมาใหม่

ทุกหน่วยงานในประเทศไทยสามารถใช้ Soft Power ได้ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดกลาง-เล็ก ไม่สามารถใช้ Hard Power เพราะฉะนั้นอำนาจ กำลังของชาติที่สำคัญก็คือเรื่องของ Soft Power ถ้าเรายิ่งขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้มากเท่าไรก็จะทำให้เราสามารถ Soft Power มาสนับสนุนการขยายบทบาทของประเทศ การส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน การส่งเสริมพลเมืองของชาติได้มากยิ่งขึ้น

แนวโน้มของกลยุทธ์ธุรกิจก็มีส่วนสำคัญในการทำงาน เรื่องการต่างประเทศ เรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านต่าง ๆ มีทิศทางใหม่ ๆ เยอะ ผมคิดว่าในฐานะนักการทูต โดยเฉพาะหน่วยงานที่ทำงานด้านเศรษฐกิจจะต้องทำความเข้าใจเรื่องกลยุทธ์น่านน้ำสีคราม (Blue Ocean Strategy) การรื้อโครงสร้างเรื่องห่วงโซ่มูลค่าโลก (Deconstruction of Global Value Chain) เรื่องของความเป็นสากล (Globality) เหล่านี้พอสมควร คือบริษัทประเทศเล็ก ๆ สามารถที่จะรวมกลุ่มกับบริษัทใหญ่สร้างเครือข่ายระดับโลก ขึ้นมาได้ เราเรียกว่า Global Localization และปัจจุบัน มี Local Globalization ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จากกลุ่มเล็ก ๆ อย่างเช่นเลโก้ (Lego) บริษัทระดับโลกที่เริ่มจากหมู่บ้านช่างไม้เล็ก ๆ ในสวีเดน อิกเกีย (IKEA) ก็เช่นเดียวกัน เราเรียกว่า เป็นคอนเซ็ปต์จากท้องถิ่นสู่สากล (Local to Globalization) โดยที่สำนักงานใหญ่ยังอยู่ที่เดิม ประเทศไทยกำลังจะไป ในทิศทางที่คล้าย ๆ แบบนี้ แต่อยู่ในระยะเริ่มต้น เช่น กาแฟ ดอยช้างที่อยู่ดอยช้าง เป็น Local Globalization เป็นกาแฟ ที่ผลิตโดยชุมชนท้องถิ่น นำการบริหารจัดการสมัยใหม่ เข้ามาใช้ ดึงแคนาดามาถือหุ้น เพื่อให้แคนาดาช่วยสร้างแบรนด์ ในต่างประเทศ ขณะนี้กาแฟดอยช้างถือเป็น 1 ใน 10 ของ กาแฟที่มีคุณภาพระดับดีเยี่ยมของโลก นี่เป็นตัวอย่าง Local to Globalization

ทิศทางการพัฒนาเชิงทางเลือกขณะนี้เยอะ เรามี Sufficiency Economy เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่กำลังขับเคลื่อนออกสู่เวทีโลก และมี คอนเซ็ปต์อื่น ๆ ที่คนอื่น ๆ เสนอเข้ามา ประเด็นสำคัญของแนวทางเชิงทางเลือก (Alternative Approaches) ในศตวรรษที่ 21 ก็คือแนวทางเหล่านี้ไม่มีแนวทางไหน ที่ต่อต้านสภาวะไร้พรมแดน (Globalization) แต่เป็น แนวทางที่จะมาเติมเต็มและเพื่อจะแก้จุดอ่อนหรือผลด้านลบ ของสภาวะไร้พรมแดน ขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์จากจุดแข็ง ของสภาวะไร้พรมแดนด้วย

เรื่องคอนเซ็ปต์ของเจฟฟรีย์ แซคส์ (Jeffrey Sachs) ที่ออก หนังสือมา 4 เล่ม มีอยู่เล่มหนึ่งที่เขาพูดถึงเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ใ้ที่น่าสนใจคือเรื่องของเศรษฐกิจกระแสหลัก ชื่อว่า The

Price of Civilization : Reawakening American Virtue and Prosperity พิมพ์เผยแพร่ใน ค.ศ. 2011 หนังสือเล่มนี้ วิจารณ์ระบบเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ใ้ที่น่าสนใจว่าระบบ เศรษฐกิจสหรัฐฯ ที่ใช้ระบบวิ่งเต้นหาเสียง (Lobby) นั้น ทำให้เกิดการบิดเบือนในระบบเศรษฐกิจและทำให้เกิด ความเลื่อมล้ำต่าง ๆ มากขึ้น เห็นด้วยไม่เห็นด้วยเป็นอีก เรื่องหนึ่ง และเขาก็มองว่าเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ซึ่งเป็น ต้นตอของปัญหาหลายอย่างในโลกนี้ ถูกครอบงำโดย 4 อุตสาหกรรมใหญ่ ๆ หนึ่งคืออุตสาหกรรมผลิตอาวุธ สอง คืออุตสาหกรรมการเงิน สามคืออุตสาหกรรมทางด้าน พลังงาน ส่วนมากบริษัทน้ำมันยักษ์ใหญ่ของโลกเป็นของ สหรัฐฯ และสี่คือบริษัทที่ผลิตยาและเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ซึ่งบริษัทยาของสหรัฐฯ มีกำลังวิ่งเต้นหาเสียงสูงมาก เราเคย โดนกระแสของการวิ่งเต้นหาเสียงจากบริษัทยา ตอนที่สู้กัน เรื่องของการบังคับใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (Compulsory Licensing-CL) สมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ การประกาศในครั้งนั้น เราต้องสู้กับอุตสาหกรรมยาในสหรัฐฯ พอสมควร

สุดท้ายคือผมนำการวิเคราะห์ของสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) มาให้ทุกท่านได้ดูทิศทาง

“...การทูต คือ

The ability to tell someone to go to hell
in such a way that they look forward to the trip...”

ใน ค.ศ. 2015-2016 ประเด็นที่สำคัญของโลกที่เป็นความท้าทายคือเรื่องของการต่อสู้กับการก่อการร้ายข้ามชาติ (Combating Transnational Terrorism) ซึ่งหมายถึงทุกรูปแบบ ทั้งเรื่องของกลุ่มไอเอส (Islamic State-IS) ตาลีบัน (Taliban) อัลกออิดะฮ์ (Al-Qaeda) ที่มีพัฒนาการเกิดขึ้นมาใหม่ ซึ่งเราเรียกว่า Irregular TAD 35.14 เป็นภัยคุกคามซึ่งไม่ปกติ และบางทีก็ยากที่จะวิเคราะห์ด้วยว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เช่น IS ผุดขึ้นมาโดยที่ชาวกรองของสหรัฐฯ ไม่ได้ระแคะระคายมากนัก และมีอีกหลายเรื่อง นี่ก็เป็นทิศทางที่สำคัญของโลกในอีก 2-3 ปีข้างหน้า ยังคงเป็นเรื่องท้าทายที่สำคัญต่อไป

ผมเคยให้ข้อคิดเห็นไว้กับหลาย ๆ ที่ว่า ในการวิเคราะห์สภาพองค์กรหรือหน่วยงานโดยใช้ SWOT Analysis จะมีเรื่องของโอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) แต่ความจริงระหว่างตรงกลางมันมีความท้าทาย (Challenge) มันมีความเสี่ยง (Risk) ก่อนที่จะเป็นภัยคุกคาม และบางอย่างมันไม่ได้เป็นภัยคุกคามเลยทีเดียว มันจะมีความท้าทายก่อนต้องถามว่า เราแก้ได้ไหม ถ้าเราแก้ไม่ได้ มันก็จะเป็นความเสี่ยง และถ้าเรายังแก้ไม่ได้อีก มันก็จะเป็นภัยคุกคาม เพราะฉะนั้นในการวิเคราะห์ภัยยุทธศาสตร์ในขณะนี้ โดยเฉพาะตัวผมเองของกรมเราเองก็จะใช้เรื่องของความท้าทายกับความเสี่ยงเข้ามาเสริมเยอะ แทนที่จะไปมองภัยคุกคามอย่างเดียว บางอย่างมันไม่ได้เป็นภัยคุกคาม บางอย่างเป็นความท้าทายที่ต้องปรับแก้หรือรีบดำเนินการโดยเร็ว

เรื่องถัดไปคือการทูตในศตวรรษที่ 21 เพียงแต่เดือนท่านว่าการทูตมีความหมายว่าอย่างไรบ้าง วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) บอกว่าการทูตคือ The ability to tell someone to go to hell in such a way that they look forward to the trip. อันนี้ก็หมายความว่าขีดความสามารถในการทูต

ทำให้คนอยากจะไปรกได้โดยเต็มใจและอยากจะไปด้วยเป็นต้น หน้าที่หลักของการทูตซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ปัจจุบันหลายหน้าที่เป็นหน้าที่ของพวกเขาด้วยที่มาจากหน่วยงานอื่น อันนี้ระบุอยู่ในอนุสัญญาเวียนนา (Vienna Convention 1963) จะมี 6 หน้าที่ที่เป็นความสามารถหลัก (Core Competency) ของการทูต หนึ่ง-การเป็นตัวแทน ทุกท่านทำหน้าที่นี้เหมือนกันหมด เป็น Representation สอง-การรักษาผลประโยชน์ของประเทศเราในประเทศที่ท่านไปประจำการ ทุกหน่วยงานทำหน้าที่นี้เหมือนกันหมด สาม-เรื่องเจรจาต่อรอง (Negotiation) ทุกหน่วยงานทำหน้าที่นี้เช่นเดียวกัน ทำหน้าที่เจรจาในส่วนที่ท่านเกี่ยวข้อง มีหัวหน้าทีมประเทศไทยเป็นหัวหน้าทีมเพื่อให้การกำหนดท่าทีการดำเนินการเป็นไปอย่างมีเอกภาพ สี่-เรื่องการรายงานพัฒนาการในประเทศนั้น ๆ หรือ Reporting Function เรื่องนี้มีความสำคัญอย่างมากและในการรายงานควรจะเน้นในเรื่องของเบื้องลึก (Inside) ข่าวกรอง (Intelligence) นำเสนอเรื่องของข้อมูลในเชิงลึกพอสมควรว่าพัฒนาการด้านการทหาร ด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม นโยบายทางด้านสาธารณสุขต่าง ๆ มีความหมายโดยนัยกับเราอย่างไร ในแง่ของโอกาส ความท้าทาย ความเสี่ยง ในแง่ของภัยคุกคาม เป็นต้น ส่วนหน้าที่ที่ห้าคือการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกท่านเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสถานทูตต่าง ๆ ในต่างประเทศ หัวใจสำคัญคือทำอย่างไร เราถึงจะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีให้กับประเทศต่าง ๆ ที่อาจจะมีความขัดแย้งและความแตกต่าง สิ่งนี้เป็นความท้าทายของสำนักงานในต่างประเทศว่าเราจะสามารถจัดการได้หรือไม่ และจะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีให้เดินหน้าได้อย่างไร หก-หน้าที่ทางด้านกงสุลและการดูแลคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ แม้ว่าแต่เดิมจะเป็นหน้าที่หลักของกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องวีซ่า (Visa) เราได้รับ

หน้าที่หลักของนักการทูต ตามอนุสัญญาเวียนนา VIENNA CONVENTION 1963

การเป็นตัวแทนประเทศ

การรักษาผลประโยชน์ของประเทศ

การเจรจาต่อรอง

การรายงานพัฒนาการ
ในประเทศนั้น ๆ

การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี
ระหว่างประเทศ

การดูแลคุ้มครองคนไทย
ในต่างประเทศ

การมอบอำนาจจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แต่เรื่องหนังสือเดินทาง (Passport) เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศโดยตรงและเรื่องของการดูแลคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ขณะนี้ก็มีสำนักงานแรงงานเป็นผู้ดูแล อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าเป็นหน้าที่ของทุกสำนักงานที่ต้องช่วยกันเพราะเป็นมิติที่ซับซ้อน มีเรื่องของความมั่นคงเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น อย่างที่กัวลาลัมเปอร์แต่ละวันเราปฏิเสธวีซ่า (Reject Visa) เกือบร้อยรายเพราะคนที่เข้ามามีแนวโน้มเรื่องความเสี่ยงต่อความมั่นคงเยอะมาก

การทูตในความหมายอย่างแคบที่ท่านอรุณ ภาณุพงศ์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้ให้ไว้คือเครื่องมือของนโยบายต่างประเทศ ส่วนในความหมายกว้างคือเป็นทางเลือกในการกำหนดนโยบายและการดำเนินวิเทศব্য วิเทศব্যภาษาอังกฤษ คือ Grand Strategy ที่นักวิชาการบางท่านอาจจะไปแปลว่ามหายุทธศาสตร์แต่ความจริงคำไทยมีอยู่แล้ว

การทูตที่เรารู้จักกันแบบดั้งเดิมที่ใช้กันมา นอกจากการทูตในภาพรวมแล้ว ก็มีเรื่องของทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) การเผยแพร่ข่าวสาร การศึกษา เรื่องของวัฒนธรรม และการทูตวัฒนธรรมก็แตกภูมิก่อมาจากทูตสาธารณะ และมีเรื่องการทูตเศรษฐกิจ (Economic Diplomacy) และในแง่ของการเจรจาการค้าก็มี Commercial Diplomacy ซึ่งเน้นเรื่องการเจรจาทะเลทางการค้าโดยเฉพาะ เช่น ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade-GATT) ที่ตอนหลังเปลี่ยนเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization-WTO) การเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement-FTA) เป็นต้น

รูปแบบใหม่ของการทูตในปัจจุบันมีเยอะแต่จะมี Para Diplomacy ซึ่งเกี่ยวกับท่านโดยตรง หมายถึงการทูตที่มีลักษณะเป็น Sub-National หรือ Sub-State ซึ่งมี 2 นัยยะคือหนึ่งคือการประสานงาน (Deal) รัฐธรรมนูญหลายประเทศกำหนดให้รัฐบาลระดับรัฐหรือท้องถิ่นสามารถดำเนินการความสัมพันธ์กับต่างประเทศเองได้ เช่น สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ เบลเยียม ฯลฯ เพราะฉะนั้นพวกนี้จะสามารถตั้งสำนักงานตัวแทนในต่างประเทศสามารถที่จะเจรจาความตกลง ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เองได้ในระดับปฏิบัติ เพราะฉะนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเทศที่ท่านไปอยู่นอกจากที่ท่านจะประสานงานกับรัฐบาลกลางแล้ว การไปประสานงานกับรัฐบาลท้องถิ่นก็มีความสำคัญอย่างยิ่งอีกนัยหนึ่งซึ่งมีระดับความเข้มข้นรองลงมาหมายถึงความร่วมมือ เช่น ความร่วมมือระหว่างเมืองพี่เมืองน้อง (Sister Cities) การส่งเสริมความร่วมมือเมืองต่อเมือง ความร่วมมือระหว่างรัฐต่อรัฐ เป็นต้น เรื่องของ Panda

Diplomacy เราก็อธิบายกันว่าจีนใช้แพนด้าเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์ ส่งเสริมสถานะ เราก็ใช้ Elephant Diplomacy ที่เราเคยส่งให้ออสตราเลีย และเพิงเสียชีวิตไปเมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ความจริง Elephant Diplomacy ของไทยย้อนไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ที่เสนอให้ช้างกับสหราชอาณาจักร แต่สุดท้ายไม่ได้ส่งไป นอกจากนี้ยังมีรูปแบบใหม่ ๆ อย่าง Energy Diplomacy และ Health Diplomacy ที่มีกรอบความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ในกรอบของสหประชาชาติ เป็นความร่วมมือที่เรียกว่า Foreign Policy and Global Health (FPGH) ซึ่งเราก็เป็น 1 ใน 7 ประเทศที่เป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มนี้ขึ้นมา

จะเห็นว่าในขณะนั้นการทูตนั้นคลุมอยู่ในทุกมิติ ไม่ใช่เรื่องของการเมือง ความมั่นคง หรือความสัมพันธ์ในภาพรวมอย่างเดียว เพราะฉะนั้นการต่างประเทศและการทูตเปลี่ยนไปเยอะ ในอดีตทูตมีความหมายว่าเป็นเอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มียอำนาจเต็ม Extraordinary and Plenipotentiary ตามอนุสัญญาเวียนนา คือผู้ดำเนินนโยบายต่างประเทศแต่เพียงผู้เดียว พุดง่าย ๆ คือเป็นผู้ที่ผูกขาดการดำเนินนโยบายต่างประเทศแต่เพียงผู้เดียว Plenipotentiary คือผู้มียอำนาจเต็มในการดำเนินนโยบาย แต่ปัจจุบัน กระทรวงต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเยอะ ทั้งในส่วนกลางและสำนักงานในต่างประเทศ

เพราะฉะนั้นประเด็นสำคัญคือเรามีตัวเล่นในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ นอกจากหน่วยงานภาครัฐที่เพิ่มขึ้นแล้วยังมี Non-State Actors เช่น เอ็นจีโอ และกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาท กลุ่มคลังสมองบางทีก็เป็นตัวกำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศด้วย เพราะฉะนั้นหัวใจสำคัญก็คือเรื่องของ Internal Management of External Relation คือแต่ละประเทศจะจัดกระบวนการอย่างไรเพื่อรักษาเอกภาพ การดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศตัวเองเอาไว้ มีรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในเชิงโครงสร้าง เชิงของการประสานงาน เรื่องของยุทธศาสตร์ต่าง ๆ มากมาย แต่ประเด็นสำคัญคือถ้าประเทศใดสามารถรักษาเอกภาพไว้ได้ การรักษานโยบายต่อการดำเนินการดำเนินนโยบายก็มีมากขึ้น อย่างบางประเทศ

เราจะเห็นว่าเวลาเราจะติดต่อหน่วยงานไหนต้องผ่านกระทรวงต่างประเทศอย่างเดียว เราไม่สามารถจะเจาะตรงได้ การที่เราเปิดให้สถานทูตต่าง ๆ พบตรงได้ก็อาจจะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือมีการกระจายบทบาท แต่ข้อเสียที่เราจะต้องระวังก็คือเราอาจจะถูกแบ่งแยก แล้วปกครอง (Divide and Rule) อาจจะทำให้เราไม่ได้พูดเป็นเสียงเดียวกันในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น อันนี้ก็เป็นปัญหาที่ทุกประเทศต้องหาทางแก้ว่าจะจัดระบบของตัวเอง จัดกระบวนการกันอย่างไรบ้าง

การทูตในศตวรรษที่ 21 มีหลายวิธี วิธีแรกที่เราอยากจะเล่าให้ท่านฟังก็คือ วิธีของนายดาร์ล โคปแลนด์ (Daryl Copeland) อดีตนักการทูตแคนาดา ซึ่งปัจจุบันผันตัวเองมาเป็นนักวิชาการ ที่กระทรวงการต่างประเทศได้เชิญมาพูดที่เมืองไทย เขาเรียกการทูตในศตวรรษที่ 21 ว่า Guerrilla Diplomacy ความหมายของเขาคือเป็นการทูตรูปแบบพิเศษที่ต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่ 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือภัยคุกคามความปลอดภัยระดับโลก (Global Security Threats) ความเชื่อมโยงระหว่างความมั่นคงกับการพัฒนา และบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การทูตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 หรือ Guerrilla Diplomacy ในทัศนะของโคปแลนด์ก็คือ หนึ่ง-ต้องสร้าง National Brand หรือแบรนด์แห่งชาติให้ได้ สอง-จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงใน Foreign Services อย่างน้อย 3 เรื่อง ดังที่ผมเรียนว่าเมื่อกระทรวงการต่างประเทศไม่ได้เป็นหน่วยเดียวที่ทำแล้วเราจะจัดขบวนทัพอย่างไรให้เกิดการประสานงานขับเคลื่อนนโยบายต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันก็มีเอกภาพเป็นอย่างดีด้วย สาม-เรื่องของการ Re-Focus ที่เรียนว่าเราต้องหาข้อมูลที่เป็นเบื้องลึก (Inside) ข่าวกอง (Intelligence) ที่มีนัยสำคัญ มากกว่าการไปนำข้อมูลที่ปรากฏตามสื่อมารายงานกลับเข้ามา ซึ่งจะทำให้ได้อย่างไรนั้นเป็นความท้าทายของทุกสำนักงานที่จะต้องทำ นอกจากนี้ นักการทูตยังต้องเป็นโบรกเกอร์ (Broker) เป็นสื่อกลางในการซื้อขาย เป็นไกด์ (Guide) เป็นนักเล่าเรื่อง (Storyteller)

การทูตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21

ของ DARYL COPELAND

GUERRILLA DIPLOMACY

โดยเป้าหมายของบทบาททั้งหมดนี้ก็คือเพื่อเป็นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน

ในสายงานของตัวเอง ที่เขาเรียกว่าเป็น Whole of Government Approach

อีกวิธีก็คือ Globalised Diplomacy เป็นทัศนคติของอดีตทูตอินเดียซึ่งตอนนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญระดับโลกที่เขียนหนังสือเรื่องเกี่ยวกับการทูต รวมทั้งเรื่องของการทูตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่อดีตทูตอินเดียท่านนี้เรียกว่า Globalised Diplomacy โดยภายในประเทศจะต้องมี Open Communication เน้นว่าจะต้องมีการสื่อสาร มีการรับฟังความคิดเห็นกัน และต้องมี Communication กับต่างประเทศ มีการสื่อสารระหว่างเรากับ Non-State Actors ในประเทศที่เราประจำการด้วย ต้องไปพบเอ็นจีโอ เราต้องไปพบกลุ่มสมาคมต่าง ๆ รวมทั้งพรรคระดับรัฐระดับท้องถิ่น สภาเมือง (Cities Council) ระดับมลรัฐต่าง ๆ เหล่านี้ ความจริงเขาใช้คำว่าชุมชนข้ามถิ่น (Diaspora Communities) คืออาจจะเป็นคนของเราที่ไปอยู่ในต่างประเทศ เติบโตในต่างประเทศ เป็นเจนเนอเรชั่นรุ่นที่ 2 รุ่นที่ 3 ซึ่งเราจะต้องก้าวไปด้วยกัน เป็นต้น จะเห็นว่ามีหลากหลายมาก ไม่ได้เป็นเรื่องของกระทรวงการต่างประเทศอย่างเดียว เป็นทุกเรื่องของทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เรื่องของการปกครองที่มีการปรับรูปแบบใหม่ในทัศนคติก็คือทำอย่างไรกระทรวงการต่างประเทศถึงจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้เป็นเครือข่าย (Networker) ได้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต่างก็มีบทบาทด้านการต่างประเทศ

สำหรับทัศนะของผม ในเรื่องการทูตยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ผมได้รวบรวมประเด็นเอาไว้ แต่ยังไม่สามารถกล่าวถึงได้หมด มีบางอย่างคล้ายกับโคปแลนด์ ซึ่งผมอยากจะเรียนก็คือหนึ่ง-เรื่องของหน้าที่ พวกเราทั้งหมดที่ออกไปอยู่ต่างประเทศ ในฐานะนักการทูตจะจัดการความเป็นสากล (Globalization) อย่างไรให้ได้ประโยชน์สูงสุดกับไทย สอง-เรื่องของมิติที่หลากหลาย (Multi-Dimension) เรื่องการทูตหลายช่องทาง (Multi-Track Diplomacy) อย่างที่ผมเรียนว่าเราคงไม่ได้ไปติดต่อกับหน่วยงานที่เราต้องร่วมงานด้วยเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะต้องติดต่อกับทางเอ็นจีโอ ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ภาครัฐสภา และอื่น ๆ ด้วย

คอนเซ็ปต์ในเรื่องของผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) กับผลประโยชน์ระหว่างประเทศ (International Interests) นโยบายการต่างประเทศในอดีต ทุกประเทศก็จะบอกว่าเป้าหมายสูงสุดคือการทำเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ (Serve National Interests) แต่ในปัจจุบันเราเริ่มที่จะพูดกันว่าแค่ทำเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติอาจจะไม่พอแล้ว บางอย่างเช่น เรื่องของการเปลี่ยนของแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) มันเป็นผลประโยชน์ระหว่างประเทศและก็เป็นผลประโยชน์แห่งชาติด้วย คือถ้าโลกอยู่รอดไม่ได้จากภาวะสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

มันก็จะกระทบทั้งหมด จะเกิดภัยพิบัติใหญ่หลวงต่าง ๆ ถ้าเราไม่ร่วมกันแก้ไขปัญหา เรื่องต่อต้านการก่อการร้าย ก็เช่นเดียวกัน เรื่องนี้เป็นการทำเพื่อผลประโยชน์ระหว่างประเทศซึ่งจะเปลี่ยนมาเป็นผลประโยชน์แห่งชาติด้วย เพราะฉะนั้นเป้าหมายจึงเปลี่ยนไป มีสิ่งที่เป็ผลประโยชน์ระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ คอนเซ็ปต์ของอำนาจอธิปไตยก็เปลี่ยนไป ในความจริง ตอนนี้เริ่มที่จะมีการย้อนกลับ (Reverse) คนที่ทำให้คอนเซ็ปต์ของอำนาจอธิปไตยเปลี่ยนไปก็คือ สหภาพยุโรป (European Union-EU) การเกิดสหภาพยุโรป ทำให้เกิดการแบ่งปันอำนาจอธิปไตย (Shared Sovereignty) มีการโอนอำนาจของรัฐบาลส่วนกลางไปอยู่ที่ EU เป็นจำนวนมาก ทำให้คอนเซ็ปต์เรื่องอำนาจอธิปไตย ไม่ได้เป็นอำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศอย่างแท้จริง (Absolute National Sovereignty) เพราะมีคอนเซ็ปต์ เรื่องการแบ่งปันอำนาจอธิปไตยเกิดขึ้นในบางระดับ ซึ่งเราก็ต้องทำความเข้าใจพอสมควร

เรื่องของการทูตการศึกษา (Education Diplomacy) มี 2 ระดับ ระดับแรกก็คือ Global Education Diplomacy ระดับที่สองคือการกำหนดนโยบายการทูตการศึกษา ของประเทศต่าง ๆ เป็น National Level อย่างที่ผมได้เรียน ตอนต้นว่าเรื่องของการทูตการศึกษาเป็นเรื่องที่ใหม่มาก การกำหนดคอนเซ็ปต์ของ Global Education Diplomacy เพิ่งจะเริ่มเมื่อเดือนมีนาคมปีที่แล้ว โดย Institute for Global Education Diplomacy ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ซึ่งเป็นสถาบัน ที่เพิ่งตั้งขึ้นเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในการประชุมครั้งแรก มีประเทศที่ไปเข้าร่วมประมาณ 10 ประเทศ เราก็ส่งผู้แทน ไปร่วม ตอนนั้นส่งเลขาธิการสภาการศึกษาและผู้แทนจาก กระทรวงการต่างประเทศไป สถาบันนี้พยายามจะกำหนดว่า Global Education Diplomacy ควรจะมีทิศทางอย่างไร โดยส่วนใหญ่ขณะนี้มุ่งไปที่ 2-3 เรื่อง เช่น Education for Peace การศึกษาจะสามารถช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง และช่วยสร้างเสริมภาพได้อย่างไร การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหา ที่เป็น Global Issues เช่น เรื่องการเปลี่ยนแปลงของ

สภาพภูมิอากาศ เรื่องการแพร่ระบาด (Pandemics) เรื่องของช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ประเทศที่ร่ำรวย กับประเทศที่ยากจนต่าง ๆ ได้อย่างไรบ้าง และการศึกษา จะช่วยให้เกิดเรื่องของนวัตกรรม การขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจได้อย่างไรบ้าง

เรื่องของนโยบายการทูตการศึกษา ปัจจุบันยังไม่มีประเทศใด ใช้คำนี้อย่างชัดเจน ในอดีตจะแฝงอยู่ในนโยบายการทูต สาธารณะ เรื่องของข่าวสารข้อมูลการศึกษาวัฒนธรรม เป็นต้น จะไม่ได้แยกการทูตการศึกษาออกมาเป็นเรื่องของการทูตการศึกษาโดยตรง อาจจะมีก็อย่างที่ออสเตรเลีย ที่มี National Strategy for International Education ซึ่งมี โครงสร้างสำคัญ ๆ อยู่ 3 หลัก หนึ่ง-เรื่องการส่งเสริมเรื่องของ พื้นฐาน (Fundamentals) หมายความว่าออสเตรเลีย เขาเป็นระบบการศึกษาในระดับโลกอยู่แล้ว ทำอย่างไร จะรักษาระบบการศึกษาในระดับโลกของตัวเองเอาไว้ได้ สอง-เรื่อง Making Transformative Partnerships คือ การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในด้านการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องที่จะทำอย่างไรเพื่อให้ออสเตรเลียยังคง มีสถานะการเป็นผู้นำด้านการศึกษาเอาไว้ได้ สาม-เรื่อง Competing Globally ทำอย่างไรจึงจะส่งเสริมความเป็นเลิศ (Excellence) ทางการศึกษาของออสเตรเลียให้กว้างออกไป มากกว่าเดิมให้ได้มากที่สุด จะเห็นว่ายุทธศาสตร์ทางด้านการศึกษากับต่างประเทศของออสเตรเลียจะเน้นการส่งเสริมว่า ทำอย่างไรออสเตรเลียถึงจะมีที่ยืนสูงขึ้นในโลกได้ โดยเอา ความเป็นเลิศด้านการศึกษามาเป็นตัวขับเคลื่อน แต่นโยบาย การทูตการศึกษาของเรานำมิติด้านการต่างประเทศเข้ามา เชื่อมโยงว่าจะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือของนโยบาย ต่างประเทศได้อย่างไร ขณะเดียวกันก็ต้องคิดว่าจะใช้ การต่างประเทศมาส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ได้อย่างไรด้วย ซึ่งขณะนี้ไทยของเราอยู่ระหว่างการเริ่มต้น ร่างยุทธศาสตร์นี้ขึ้นมา ยังต้องระดมความคิดเห็นและทำ Focus Group กันอีกหลายรอบ และกำลังรอข้อมูล (Input) จากทุกหน่วยงานที่จะมาร่วมกันทำ

ในเบื้องต้นเรากำหนดไว้ 8 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เราจะใช้การทูตการต่างประเทศมาส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษาได้อย่างไร โดยเฉพาะโจทย์ใหญ่ของเราคือการปฏิรูปการศึกษาในไทย ซึ่งยังเป็นเรื่องที่จะต้องทำงานอีกเยอะ เพราะเมื่อจัดอันดับมา จะเห็นว่าเราไม่ได้ถอยหลัง แต่คนอื่นเขาเดินหน้าไปแล้ว เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เราก็อ้อยหลังลงมาเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นทำอย่างไรจึงจะนำความร่วมมือกับการต่างประเทศมาสนับสนุนในเรื่องนี้ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เราจะใช้การศึกษาให้เป็นเครื่องมือของนโยบายต่างประเทศเพื่อมาส่งเสริมสถานะของประเทศได้อย่างไร เรื่องของการวิจัยเชิงนโยบาย เรื่องการส่งเสริมการสอนภาษาไทยในต่างประเทศ ไทยมีน้อยมาก ในบางประเทศความสัมพันธ์อาจจะไม่ใกล้ชิดมาก หรือใกล้ชิดระดับหนึ่ง แต่ต้องการให้ใกล้ชิดมากขึ้น การขยายความร่วมมือทางการศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะสิ่งที่ซ่อนอยู่ในความร่วมมือทางการศึกษาคือประชาชนกับประชาชน การศึกษาต้องแลกเปลี่ยนนักเรียน แลกเปลี่ยนเยาวชน นี่คือหัวใจสำคัญของการที่ใช้การศึกษามาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมนโยบายต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมมีวิธีคิดใหม่ ๆ ผมเคยไปศูนย์สเต็มเซลล์ที่รัฐวิสคอนซิน (Wisconsin) ที่นั่นมีผู้อำนวยการศูนย์ฯ คนเดียวที่เป็นคนอเมริกัน ที่เหลือเป็นนักวิจัยชาวจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ เขาส่งนักวิจัยจำนวนมากไปฝังตัวอยู่ต่างประเทศเป็นเวลา 3-4 ปี เมื่อกลับมา เขาก็ได้ทั้งความรู้ (Know-How) และได้พัฒนาบุคคลอย่างเต็มที่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 เป็นเรื่องของนวัตกรรม โดยเฉพาะเรื่องการวิจัยทางด้านการเกษตร เราจะต้องหาวิธีใหม่ ๆ ที่จะมาพัฒนาความสามารถพิเศษและกำลังคนของเรา ในทศวรรษที่ 1970 บราซิลล้าหลังเรื่องการเกษตรมากกว่าไทยมาก แต่เขาส่งคนและนักวิจัยจำนวนมากด้านการเกษตรไปอยู่ที่รัฐไอโอวา (Iowa) รัฐมินนิโซตา (Minnesota)

20 ปีให้หลัง บราซิลกลายเป็นประเทศชั้นนำในด้านการพัฒนาการเกษตร นอกจากนี้ การมีเทคโนโลยีเพื่อเป็นการพัฒนาประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญเพราะจากการจัดอันดับเรื่องการวิจัยและพัฒนา (Research and Development-R&D) เรายังอยู่ในลำดับที่ไม่สูงมากนัก

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เป็นเรื่องของกระบวนทัศน์ (Paradigm) เราต้องมองทรัพยากรมนุษย์ในอีกมิติหนึ่ง มาเลเซียเปลี่ยนชื่อจากกระทรวงแรงงานเป็นกระทรวงทรัพยากรมนุษย์มาเกือบ 10 ปีแล้ว ขณะที่เรายังคงใช้คำว่ากระทรวงแรงงานอยู่ เราจะต้องมีภาพว่า ในอีกสัก 20 ปีข้างหน้า เราจะมีกลุ่มคนที่เป็น Knowledge Worker อยู่สักกี่เปอร์เซ็นต์ กลุ่มที่เป็น Semi-Skill อยู่ในกลุ่มไหน สาขาอะไรบ้าง Unskilled Labour ที่เป็นคนไทยควรจะมียุทธศาสตร์อะไร ในสาขาไหนอย่างไร นี่เป็นส่วนสำคัญที่จะไปเชื่อมโยงกับระบบการศึกษา ผลักนักศึกษาออกมาให้มีจำนวนเหมาะสมกับสัดส่วนงานต่าง ๆ มันคงเป็นโจทย์ที่ไม่ง่ายนัก พุดง่ายแต่ทำยาก แต่ว่าต้องขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นมาให้ชัดเจนให้ได้

ยุทธศาสตร์ที่ 6 เรื่องของการส่งเสริมระบบการศึกษา ในภาพรวม เราสามารถที่จะมีโรงเรียนระดับโลก (World Class School) หรือมหาวิทยาลัยระดับโลก (World Class University) ได้ไหมในอีก 25 ปีข้างหน้า ตอนนี้ทุกโรงเรียนในฟินแลนด์ซึ่งเป็นประเทศอันดับ 1 ของโลกด้านการศึกษา ไม่มีความแตกต่างในเรื่องคุณภาพจะไปเรียนที่ไหนหมู่บ้านไหนก็มีคุณภาพเช่นเดียวกัน ซึ่งสิ่งนี้ทำให้เกิดโรงเรียนระดับโลก (World Class School) มีเพียงไม่กี่ประเทศในโลกที่ทำได้อย่างนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 7 คือ การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในสาขาที่มีศักยภาพ หมายความว่าเราไม่ได้เป็นศูนย์กลางทุกเรื่อง เรามีหลายเรื่องที่เราเก่ง หลายเรื่องที่เราแม้แต่เราก็สามารถเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านได้ อันนี้ต้องระบุดอกมาว่าด้านไหนที่เราจะชูความเป็นศูนย์กลางเพื่อส่งเสริมสถานะของเรา เช่น เรื่องของเวชศาสตร์เขตร้อน และอีกหลายเรื่องที่ต้องช่วยระดมความคิดเห็นกัน

และยุทธศาสตร์ที่ 8 คือเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) การใช้โซเซียลมีเดียหรือที่หลายประเทศมียุทธศาสตร์ที่เรียกว่า Smart Education

เรื่องของทศวรรษที่ 20 คือเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) การใช้โซเซียลมีเดียหรือที่หลายประเทศมียุทธศาสตร์ที่เรียกว่า Smart Education

เรื่องของการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ ความจริงมีมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการทูตเชิงวิทยาศาสตร์คือผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารกับที่ปรึกษาการพาณิชย์ของอังกฤษ โดยมีหน้าที่รายงานความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าใหม่ ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์ในประเทศที่ประจำการและในโลก จะเห็นว่าการทูตเชิงวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวงและมีรากที่เกี่ยวกับทุกท่าน มีพัฒนาการต่อเนื่องกันมาเยอะแยะมากมาย

ในศตวรรษที่ 20 การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ในยุคใหม่เริ่มก่อร่างขึ้นมาแล้วใช้คำว่า Science Diplomacy อย่างเป็นทางการตั้งแต่ ค.ศ. 2001 นอกจากนี้ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development-UNCTAD) ก็มีการจัดทำรายงานที่เรียกว่า A Science Diplomacy Initiative และต่อมาสหรัฐฯ ก็มีสมาคมที่เรียกว่า AAAS-American Association for the Advancement of Science และตั้ง Center for Science Diplomacy ขึ้นมาภายใต้ชื่อ AAAS ปัจจุบัน AAAS เป็นที่ปรึกษาให้กับกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ ในการขับเคลื่อนเรื่องการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ และให้ประธาน AAAS เป็นหัวหน้าที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์ (Chief Scientific Advisor) ให้กับรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐฯ คนปัจจุบันนี้ด้วย และขณะนี้สหรัฐฯ มีการตั้ง Special Science Envoys ขึ้นมาในสาขาต่าง ๆ หรือดูในภูมิภาคต่าง ๆ คนที่ได้รับตำแหน่งก็มาจาก AAAS เป็นส่วนใหญ่ การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ถือว่ามีมิติที่ครอบคลุมมากที่สุด แต่ก็ยังถือว่าอยู่ในระดับที่เป็น Modern Science Diplomacy ระยะเริ่มต้น แต่ก็มี ความชัดเจนกว่าเรื่องของการทูตการศึกษาเยอะซึ่งยังต้องพัฒนาต่อไปอีกมาก

การประชุมระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งของกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงอื่น ๆ ต้องใช้ความรู้

ทางวิทยาศาสตร์เข้าไปช่วย ท่านจะไปประชุมเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ จะไปกำหนดคาร์บอนฟุตพริ้นต์ (Carbon Footprint) ร่วมกับเขาว่าเราจะทำให้ลดลงได้กี่เปอร์เซ็นต์ในอนาคต เราต้องมีพื้นฐานเรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Based) เพราะฉะนั้นเราต้องมีนักวิทยาศาสตร์มาบริฟ (Brief)

เมื่อเกือบ 20 ปีที่แล้วผมอยู่กรุงบรัสเซลส์ เจจาเรื่องการเปลี่ยนพิกัดสินค้าระหว่างผลไม้กับผลไม้แช่แข็ง มีการเถียงกันว่าผลไม้ที่นำไปแช่น้ำเยือกหุ้มเซลล์ของผลไม้จะแตกไหม ผมอยู่กระทรวงการต่างประเทศจะไปรู้ได้อย่างไรก็ต้องนำนักวิทยาศาสตร์มานั่งบริฟให้ผมฟังว่า ถ้าแช่ในลักษณะไหน นานเท่าใด จะทำให้ผลไม้ชนิดใดแตกหรือไม่แตก นี่ก็คือเรื่องของวิทยาศาสตร์ในด้านการทูต (Science in Diplomacy)

ตัวอย่างที่เราดำเนินการอยู่ปัจจุบันคือคิวบา ที่เห็นว่าการเดิความสัมพันธ์ระหว่างเรากับคิวบาไม่มีอะไรเพราะห่างไกลกันมาก แต่ 4-5 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีการร่วมลงทุนตั้งบริษัท Siam Bioscience ในเรื่องยาชีววัตถุ (Biopharma) โดยใช้เทคโนโลยีเริ่มต้นจากคิวบาและมาผลิตวัคซีน ผลิตยาทำงานวิจัยและพัฒนาต่อ เราได้จดสิทธิบัตรร่วมกัน (Joint Patent) กับคิวบา ซึ่งความร่วมมือลักษณะนี้จะเกิดขึ้นได้ยากกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะสหรัฐฯ ยุโรปไม่ยอมจดสิทธิบัตรร่วมกับเรา เนื่องจากเทคโนโลยีของเขาสูงกว่าเราเยอะ แต่ประเทศที่ใกล้เคียงกันอย่างคิวบา เขายอมที่จะทำกับเรา และทำให้เกิดกิจการร่วมค้า (Joint Venture) รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีต่อยอดเพิ่มเติมร่วมกัน จากจุดเริ่มต้นนี้ทำให้ความสัมพันธ์ไทย-คิวบา ขยายไปสู่มิติอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว เป็นเรื่องของ Diplomacy for Science ที่สำคัญ และเป็น Science for Diplomacy เช่นเดียวกัน

เราจะใช้วิทยาศาสตร์มาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือได้อย่างไรบ้าง อันนี้ก็เป็นคอนเซ็ปต์อย่างสหรัฐฯ ก็กำหนดการทูตด้านวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy-SD) เป็นของตัวเองไว้ 3 มิติ โดยเน้นที่เศรษฐกิจ ความมั่นคง และนโยบายต่างประเทศ ส่วนของ

ญี่ปุ่นเน้นการทูตด้านวิทยาศาสตร์ด้วยจุดประสงค์ที่ว่าทำอะไรญี่ปุ่นก็จะดูความสามารถ ดูการลงทุนที่ดี ๆ ดูคนเก่ง ๆ ดูการวิจัยและพัฒนาจากต่างประเทศให้เข้ามาสู่ญี่ปุ่นได้มาก ๆ แต่ละประเทศก็กำหนดวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป

ในแง่ของไทย เรายกร่างมาหลายเดือนแล้ว ขณะนี้อยู่ในระยะที่จะทำให้เสร็จสมบูรณ์ เราจะมีการทำ Scientific Briefing อย่างเป็นระบบ เช่น เมื่อคณะของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกระทรวงการต่างประเทศจะไปประชุมเรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ต้องมีนักวิทยาศาสตร์มาบริฟเรา ดังนั้น จะมีการซึนโพลล์ (Poll) ของคนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่เราจะต้องไปเจรจา ไปประชุมระหว่างประเทศในเรื่องใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นโจทย์ที่หลายหน่วยกำลังช่วยกันระบอบอกมามีเรื่องอะไรบ้าง และแต่ละเรื่องมีใครที่เก่งบ้างในไทย ลิสต์ออกมา ทำเป็นโพลล์ออกมา ทำให้เป็น Scientific Briefing อย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ก็คือ Science for Diplomacy เรากำลังทำ Strategy Map กำหนดว่าประเทศเป้าหมายที่เราจะส่งเสริมความร่วมมือมีประเทศใดบ้าง และเราต้องการสิ่งใดจากประเทศนั้น ๆ ที่พวกเขาจะช่วยให้ สิ่งนี้จะช่วยให้ข้อมูลเข้ามาจากทุกสำนักงาน รวมทั้งในแง่ของหน่วยงานความมั่นคง เพราะเรื่องเทคโนโลยีต่อต้านการรุกราน (Defense Technology) เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีเป้าหมายที่อยู่ในการทูตด้านวิทยาศาสตร์ที่เรากำลังยกร่าง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นเรื่องของ Diplomacy for Science เราที่กำหนดประเทศเช่นเดียวกันว่าประเทศไหนเราจะใช้วิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทั้งประเทศที่มีระดับเทคโนโลยีสูงกว่า เท่ากัน และต่ำกว่าเรา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การใช้การทูตด้านวิทยาศาสตร์ไปส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันซึ่งจะมีมาตรการออกมามากมาย เราจะส่งเสริมในเรื่องของ Start Up ความร่วมมือด้านนวัตกรรมกับประเทศต่าง ๆ ได้อย่างไร มีประเทศใด

ที่เป็นประเทศเป้าหมายของเราในเรื่องของ Start up เรื่องของนวัตกรรม เรื่องของเศรษฐกิจดิจิทัลบ้าง

นอกจากนี้ เรามีเรื่องของสมุนไพรที่มีศักยภาพสูงมาก แต่ว่าการเข้าสู่ตลาดโลกยังไม่ดีเท่าที่ควร เราจะเห็นว่า มีสถาบันวิจัย มีหน่วยงานเยอะมาก แต่พอจัดประชุมแล้ว แยกส่วน กฎระเบียบของสำนักงานและของหน่วยงานต่าง ๆ บางที่ยังขัดแย้งกันอยู่ นี่เป็นหัวใจสำคัญ ฝากท่านว่าการจะขับเคลื่อนความร่วมมือในกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะขับเคลื่อนได้อย่างไร

และส่วนสุดท้ายคือการส่งเสริมความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมสถานะทางยุทธศาสตร์รวมทั้งเรื่องความมั่นคงและเพื่อประโยชน์สาธารณะ มีหลายเรื่องที่เราทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อผลประโยชน์ด้านอื่นที่ไม่ใช่เพื่อการค้า แต่ทำเพื่อเป็นตัววัดชีวิตความคุ้มค่า (Cost-Effectiveness) หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น ขณะนี้เรากำลังร่วมมือกับ นิวซีแลนด์อย่างเข้มข้นในเรื่องของ Dairy Products ผลิตภัณฑ์นม ดันทุนเราสูงมาก แต่ว่านโยบายของรัฐบาลคือ เด็กทุกคนต้องได้ดื่มนมเพื่อสุขภาพ เพื่อการพัฒนาสมอง เป็นส่วนของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เราก็จะลงทุนทำการวิจัยและพัฒนาในเรื่องนี้ แม้จะไม่ได้ประโยชน์ในเรื่องของการค้า เราไม่สามารถส่งนมไปแข่งขันกับ นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย แต่เราทำเพื่อให้มั่นใจว่านมของเราเป็นนมที่มีคุณภาพ ผลิตภายในประเทศ มีการตอบสนองความต้องการได้ตลอดเวลา เป็นต้น เป็นเรื่องของประโยชน์สาธารณะและสินค้าสาธารณะ

เรื่องสุดท้ายก็คือเรื่องของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ หุ่นยนต์เชิงสร้างสรรค์ และเรื่องของนวัตกรรม จุดเริ่มต้นที่เราทำงาน คือ พ.ศ. 2553 มีการจัดตั้ง Thai-US Creative Partnership ซึ่งก็ได้กำหนดสาขาเอาไว้ 7 สาขาน่าร้อง หนึ่งในนั้นคือสาขาทางด้านดีไซน์กับศิลปะ แต่ยังไม่มีความหน่วยงานใดในประเทศที่กำหนดยุทธศาสตร์เรื่องสาขาว่าเราจะนำดีไซน์อะไร

มาใช้บ้าง แต่เมื่อเราต้องร่วมมือกับสหรัฐฯ เราก็เลยกำหนดของเราเอง ไม่ได้มีเฉพาะแต่กระทรวงการต่างประเทศ แต่เป็นทุกหน่วยงานมาร่วมกัน

สำหรับดีไซน์ที่ผมเห็นว่าสามารถนำไปใช้เพื่อขยายความร่วมมือกับประเทศที่ท่านประจำการได้นั้นก็คือ กราฟิกดีไซน์ (Graphic Design) การออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Design) การออกแบบผลิตภัณฑ์และวัสดุ (Product and Material Design)

การออกแบบวัสดุใหม่ (Material Design) จะทำให้เกิดความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) และเพิ่มมูลค่าอย่างมาก เป็นการสร้างกลยุทธ์ที่น่าสัครามอย่างที่เด็กสาวไป สิ่งทอ (Textile) เครื่องนุ่งห่ม (Apparel) และแฟชั่นดีไซน์คือหัวใจสำคัญเพราะเรามีศักยภาพ มีการจัดอันดับแฟชั่นดีไซน์เนอร์รุ่นใหม่ มีคนไทยถึง 3 คนที่ติด 10 อันดับแรก แต่ว่าเขาก็ทำของเขาเอง ขณะนี้อยู่ที่ว่าเราจะสนับสนุนนำคนที่มีความสามารถเหล่านี้มาทำให้เป็นระบบ ทำให้เกิดกระบวนการได้อย่างไร

เมื่อ พ.ศ. 2535 สหรัฐฯ ได้เริ่มเรื่องอาหารและการออกแบบผลิตภัณฑ์อาหาร (Food and Food Product Design)

พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา ก็มีการทำกิจกรรมและจัดนิทรรศการอีกหลายเรื่อง นอกจากนี้ยังได้เกิดสมาคม Thai Talent Association ที่เป็นการรวมกลุ่มของดีไซน์เนอร์ไทยที่ไปเรียนรวมถึงไปทำงานที่นิวยอร์ก ซึ่งมีอยู่หลายสิบคน มาทำงานออกแบบด้านต่าง ๆ เช่น ทำภาพยนตร์ ทำเพลงร่วมสมัย ฯลฯ รวมไปถึงมีการจัดนิทรรศการอย่าง Thai-Materials นวัตกรรมใหม่ ๆ ของไทยซึ่งที่อื่นไม่มีมาจัดแสดงเพื่อให้เห็นว่าวัสดุเหล่านี้สามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง

พ.ศ. 2555 ก็มีอีกหลายกิจกรรมที่เน้นในเรื่องของความร่วมมือของมหาวิทยาลัย (University Partnerships) เรื่องของแฟชั่นดีไซน์ก็ทำต่อเนื่องในปี

พ.ศ. 2556 มีการทำเรื่องบรรจุภัณฑ์อาหาร (Food Packaging) และนวัตกรรมอาหาร (Food Innovation) รวมถึงอาหารสุขภาพ (Green Food) และเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Technology) มีการเชิญคนมาพูดเรื่องของ The Smart Growth Movement in America, Principles in U.S. Cities เขามาพูดถึงกระบวนการวางผังเมืองว่าจะทำให้เป็นเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities) ได้อย่างไร ซึ่งก็เป็นเรื่องที่เราทำต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อ 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมา เพิ่งมีผู้เชี่ยวชาญจากออสเตรเลียมาดูว่ามีบริเวณไหนที่เป็นพื้นที่ร้าง ๆ บ้าง แล้วเขาจะใช้คอนเซ็ปต์ในเรื่องของศิลปะไปสร้างเป็นพื้นที่ขึ้นมา จนกลายเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์ (Commercial Area) ที่มีกลิ่นอายของศิลปะ (Art Flavour) อยู่สูงมาก

พ.ศ. 2557 ก็มีอยู่หลายเรื่องด้วยกันที่เราได้ทำ รวมทั้งการส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลปะ มวยไทย เราทำเรื่องแอนิเมชันกันอย่างเข้มข้น นำเอาคนไทยเก่ง ๆ ระดับโลกที่อยู่ในฮอลลีวูด (Hollywood) อยู่ในวอลต์ ดิสนีย์ (Walt Disney) มาพูดมาจัดเวิร์คช็อป เช่น น้องฝน ซึ่งเขียนสตอรี่บอร์ด (Storyboard) การตุนดั่งระดับโลกเรื่อง Frozen น้องนิด ซึ่งเป็น Visual Effects Director การตุนเรื่อง Big Hero 6 ที่ได้รับรางวัลออสการ์ เป็นต้น ผลจากการเชื่อมโยงการทำงาน ที่เราจัดทริปไปใน พ.ศ. 2556-2557 ต่อเนื่องกัน 2 ปี ทำให้บริษัทและสตูดิโอของไทยได้รับจ้างช่วง (Sub-Contract) และมีการผลิตร่วม (Co-Production) กับทางฮอลลีวูดพอสมควร จากที่เมื่อก่อนฮอลลีวูดจะเลือกทำงานร่วมกับฮ่องกง อินเดีย สิงคโปร์

พ.ศ. 2559 เราทำเรื่องแอนิเมชันต่อและมีพื้นที่เพิ่มขึ้นมาคือการจัดคอร์สออนไลน์ โดยให้น้อง ๆ จากฮอลลีวูดและที่อื่น ๆ ที่ผมได้กล่าวมา มาเป็นวิทยากรออนไลน์ เรายิงสัญญาณออกไปหลายจังหวัด โดยที่ส่วนกลางมีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้ประสานให้ แต่ละครั้งมีเด็กฟังประมาณ 500-600 คน เป็นคอร์สที่จัดทำขึ้นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กรุ่นใหม่ในการทำงานด้านนี้เพราะความจริงคนไทยเรามีศักยภาพ แต่ไม่เก่งเรื่องการตลาด (Marketing) และการสร้างเรื่องราว (Stories)

ถ้าจะให้เราสร้างคาแร็กเตอร์เหมือนสหรัฐฯ ญี่ปุ่น เกาหลีได้ เราสร้างไม่ได้ แต่ว่าในระยะปี 2 ปีที่ผ่านมา หลังจากที่เราโหมเรื่องนี้ เริ่มมีการคิดคาแร็กเตอร์ของไทยขึ้นมา แต่ว่ายังไม่ได้เปลี่ยนเป็นหนังหรือแอนิเมชัน เราก็กะโหลกให้โอเคเดียวให้เขาไปเขียน Story เล่าเรื่องขึ้นมาก่อน ซึ่งคงต้องใช้เวลา แต่ตอนนี้เราพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น เรื่องของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์กับนวัตกรรมเป็นเรื่องที่มีผลทวีคูณ (Multiplier

Effect) และเป็นตัวสำคัญที่ส่งเสริมแบรนด์ของประเทศเกาหลีได้ จีน ญี่ปุ่น ต่างประสบความสำเร็จผ่านเรื่องเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเรามีศักยภาพ เราควรจะต้องจัดขบวนทัพอย่างจริงจัง ทั้งหมดนี้ น่าจะทำให้เห็นภาพรวมพอสมควรว่าภาพทิศทางใหม่ ๆ ของการต่างประเทศมีอะไร และท่านจะเอาไปช่วยขับเคลื่อนในการทำงานได้อย่างไรบ้าง

คุณธรรม จริยธรรม และการสร้างสมดุลชีวิตสำหรับนักบริหาร

พระอาจารย์ชยสาโร

บรรยายธรรมให้ผู้เข้าอบรมในหลักสูตรนักบริหารการทูต (unb.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ปัจจุบันนี้นับว่าเป็นเวลาที่ชาวพุทธค่อนข้างสับสนในคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและเมื่อเราเองยังจับหลักหรือจับสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนาไม่ถูก การถ่ายทอดศาสนาให้ลูกหลานได้เป็นที่พึงของชนชาวไทยในอนาคตก็คงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ การที่เราทำงานทางการทูต คำว่าทูตหมายถึงผู้ที่มีโอกาสหรือมีหน้าที่ในการสื่อสารสิ่งต่าง ๆ เราจะสื่อสารได้ดี ต้องจับหลักให้ได้เสียก่อน ต้องเข้าถึงในระดับหนึ่งเสียก่อน สมัยที่ท่านเจ้าคุณพุทธทาสยังมีชีวิตอยู่นั้น ทางวัดสวนโมกข์พิมพ์เผยแพร่หนังสือของท่านปีละหลายเล่ม แต่ปีทางวัดส่งมากถวายอาตมาบ้าง ญาติโยมนำมาถวายบ้าง ก็คิดว่าจะอ่านเล่มไหนก่อนดีเพราะดูน่าสนใจและน่าอ่านทั้งนั้น สุดท้ายเลือกไม่ได้ จึงไม่ได้อ่าน โลกที่เรา มีทางเลือกในการบริโภคมากมักเป็นอย่างนี้ โดยเฉพาะในศาสนาพุทธ คำสอนมีมาก เราจะเริ่มต้นการศึกษาการปฏิบัติตรงไหนก็ต่างดูดีทั้งนั้น ในที่สุดก็ไม่ศึกษาอะไรเลย

ดังนั้น วันนี้อาตมาจะกล่าวถึงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างง่าย ๆ 12 ข้อ คือ จากหัวข้อวันนี้ เรื่อง คุณธรรมกับจริยธรรม ซึ่งเป็นศัพท์ใหม่ ในเมื่อชาวพุทธยังไม่ชัดเจนในหลักการของตัวเองมากนัก เมื่อพบปรัชญาและแนวความคิดของตะวันตกก็พยายามแปลของเราตามภาษาของเขา จึงยังสับสนมากขึ้น

อาตมาขอกลับมาใช้ศัพท์เดิมหมวดธรรมเดิมของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า “ภาวนา” คำว่า “ภาวนา” พวกเราคงคุ้นหูอยู่พอสมควร แต่คนส่วนมากเข้าใจว่า คำว่า “ภาวนา” หมายถึงการปฏิบัติธรรมในรูปแบบการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม เป็นต้น ที่จริงคำว่า “ภาวนา” มีความหมายที่กว้างกว่านั้น ภาวนาหมายถึงการพัฒนา ตามรากศัพท์คือทำให้มีขึ้น

ทำให้ปรากฏ ทำให้เจริญ และคำสอนในทางพุทธศาสนาจะเน้นที่ความเพียร พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่าเป็นประเภท “วิริยวาท” หมายถึงเป็นศาสนาที่ถือว่าความเพียรมีความหมายและมีผลจริง ในสมัยพุทธกาลมีหลายลัทธิ หลายศาสนา เช่นว่า ชีวิตเราเป็นตามพรหมลิขิตบ้าง ตามกรรมดลบันดาลของพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์บ้าง และในลัทธิศาสนาเหล่านี้ มนุษย์เราจะทำหรือไม่ทำอะไรสิ่งใดก็ไม่ค่อยมีความหมายเพราะชีวิตเรานาคนตของเรา ถูกกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว หากคิดที่เราทำให้ชีวิตดีขึ้นหรือเลวลง ก็เป็นการหลอกลวงตัวเอง

แต่พุทธศาสนาปฏิเสธความคิดประเภทนี้ ถือว่าความเพียรมีความหมาย มนุษย์เป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตดีขึ้นหรือเลวลง

“...มนุษย์เป็นผู้ที่ทำให้ชีวิตดีขึ้นหรือเลวลง เจริญหรือเสื่อม ด้วยการกระทำของตัวเอง เราจึงให้ความสำคัญกับการกระทำ และคุณภาพของการกระทำมากกว่าความเชื่อ...”

เจริญหรือเสื่อมด้วยการกระทำของตัวเอง เราจึงให้ความสำคัญกับการกระทำและคุณภาพของการกระทำมากกว่าความเชื่อ อาตมาจะขอแทรกข้อสังเกตในการพิจารณาและการเปรียบเทียบศาสนาทั้งหลายในโลก คือ ปัจจุบันนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมตะวันตกครอบครองโลกมานานแล้ว ความเข้าใจในเรื่องศาสนาของตะวันตกกลายเป็นความเข้าใจที่ให้เกิดว่าเป็นสากล ชาวตะวันตกก็นับถือศาสนาคริสต์เป็นส่วนใหญ่ ศาสนาอิสลามปัจจุบันก็มีอิทธิพลมากเหมือนกัน หรือการที่ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนายิว เป็นศาสนาตระกูลเดียวกัน เกิดที่เดียวกัน มีเอกลักษณ์ที่คล้ายคลึงกันมาก แต่ไม่ค่อยจะถูกกัน นั่นคือความเชื่อในคัมภีร์ของแต่ละฝ่ายที่ถือว่าความเชื่อเป็นคุณธรรมสูงสุดและสำคัญที่สุดในศาสนา

ศาสนาเหล่านั้นกำหนดศาสนิกชนด้วยความเชื่อ หากเชื่อคัมภีร์ของศาสนานั้นได้ ก็เป็นศาสนิกชนได้ หากปฏิเสธไม่เชื่อในคัมภีร์ ก็เป็นศาสนิกชนไม่ได้ ศาสนาเหล่านั้นมักจะมองศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อ เรียกโดยสรุปใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่าเป็น Belief System ดังนั้น ชาวตะวันตกหรือผู้ที่ตกอยู่ใต้อิทธิพลความคิดของตะวันตก จึงมักจะมองศาสนาเป็นเรื่องความเชื่อ สิ่งนี้เราได้จากคำว่า Faith ระยะเวลาหลังใช้คำว่า Religion แทน เช่น Christian Religion ก็เรียกว่า Christian Faith ได้ หรือ Islamic Religion ก็เรียกว่า Islamic Faith ได้ เพราะถือว่าศาสนา คือ Faith และ Faith คือศาสนา

ส่วนทางพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นศาสนาแหวกแนว เป็นศาสนาที่ปฏิบัติศาสนาทั้งหลายเพราะไม่ถือว่าศรัทธาหรือความเชื่อเป็นหัวใจของศาสนา ไม่ใช่คุณธรรมสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะพุทธศาสนาไม่ใช่ Belief System พุทธศาสนาคือระบบการศึกษาหรือเรียกว่า Education System

และคอนเซ็ปต์ของศาสนาต่างกัน ความแตกต่างระหว่างศาสนาที่เป็น Belief System กับศาสนาที่เป็น Education System สำคัญมาก ถ้าเราไม่จับประเด็นนี้ ก็จะกลายเป็นว่าทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี ไม่โกรธกัน ไม่รังเกียจกัน ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันและก็นำไปสู่ปัญหาได้มากมายเหมือนกัน เราต้องเข้าใจในเอกลักษณ์ของศาสนาเราให้ดี ไม่ใช่เพื่อยกตนข่มท่าน ถือว่าเราดีกว่าเขา แต่เพื่อให้เราสามารถตอบคำถามว่า ทำไมคุณเลือกที่จะเป็นชาวพุทธมากกว่าที่จะเป็นอิสลามและคริสต์หรือนับถือศาสนาอื่น

ในการปกป้องพระพุทธศาสนาและการมีส่วนในการสืบต่ออายุของพุทธศาสนา เราควรจะสนใจในข้อนี้มากเหมือนกัน ในเมื่อพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษา ไม่ใช่ศาสนาแห่งความเชื่อ พุทธศานามองความเชื่ออย่างไรและมองศรัทธาอย่างไร มองศรัทธาเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ในการพัฒนาชีวิตหรือการศึกษา การฝึกตน ก็ไม่ถือว่าความเชื่อเป็นดาบสองคม ถือว่าเป็นคุณธรรมที่ต้องมีปัญญากำกับอยู่เสมอ ถ้าศรัทธาขาดปัญญาคอยกำกับ ก็มักจะนำไปสู่ความมกมายหรือความบ้าคลั่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นอยู่ทั่วไปในยุคปัจจุบัน ศรัทธาเป็นเครื่องมือที่มีโทษได้ ถ้าไม่มีปัญญากำกับ

ศรัทธามีข้อดีอย่างไร ศรัทธาคือการโฟกัส (Focus) เป็นการรวบรวมพลัง เป็นการกำหนดแนวทางในชีวิต โดยเลือกจะทำสิ่งนี้ ไม่ทำสิ่งนี้ ในทางพุทธศาสนาเราถือว่าศรัทธาคือคุณธรรมที่นำไปสู่ความเพียร

เราให้ความสำคัญกับความเพียร เราถือว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษา แต่คำว่า “ศึกษา” มีความหมายลึกกว่าเพียงแค่การเล่าเรียน คำว่า “ศึกษา” ครอบคลุมถึงการฝึกตน

พุทธศาสนาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ โดยการฝึกไม่ได้เป็นสัตว์ประเสริฐเพราะเกิดเป็นคน ความประเสริฐเป็นศักยภาพ เป็นสิ่งที่มนุษย์เราเข้าถึงได้โดยการฝึก การฝึกคือการศึกษา ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่ามนุษย์เราต้องศึกษา ต้องทำความเข้าใจ ต้องพัฒนาตนใน 4 ด้าน

4 ด้านนี้เราอาจแบ่งได้เป็น ด้านนอก 2 ข้อ ด้านใน 2 ข้อ อาจพูดได้ว่า ด้านนอก 2 ข้อนั้นตรงกับคำว่า “จริยธรรม” ด้านใน 2 ข้อตรงกับคำว่า “คุณธรรม”

จริยธรรมกับคุณธรรมคือด้านนอกและด้านในชีวิต แต่สิ่งที่ควรจะทราบด้วยก็คือระบบการศึกษาของพระพุทธเจ้าหรือระบบการฝึกมนุษย์และพัฒนาศักยภาพของมนุษย์นั้นคือระบบองค์รวม ไม่ได้หมายความว่าเริ่มต้นที่ด้านหนึ่งแล้วถึงจะขึ้นไปทั้งด้านสองด้านสาม จะต้องไปพร้อมกัน ด้านนอกด้านในต้องพร้อมกัน หรือจะใช้ศัพท์จากตะวันตกว่าจริยธรรมและคุณธรรมต้องสอดคล้องกัน ต้องพัฒนาพร้อมกัน

ดังนั้น วันนี้จะมาบรรยาย 12 ข้อ 12 ข้อนั้น ขยายออกจาก 4 ข้อ คือ 4 ด้าน ด้านละ 3 ข้อ

ข้อที่ 1 เรียกว่าการพัฒนากาย คำว่า “กาย” มีความหมายจำเพาะ ไม่ได้มีความหมายว่าร่างกายอย่างเดียว แต่เราจะขยายความหรือแปลได้ว่าเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกฝ่ายวัตถุ

ข้อที่ 2 การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกฝ่ายสังคมหรือฝ่ายมนุษย์ด้วยกัน จริยธรรมเราแยกเป็น 2 อย่างคือการปฏิบัติต่อกับการปฏิบัติต่อกัน

ในการปฏิบัติต่อกัน เราต้องฉลาด เราต้องใช้ปัญญาในการปฏิบัติต่อร่างกายตัวเองเสียก่อน ถ้าหากว่าเราไม่มีวินัย

ไม่ฉลาดในการบริหารดูแลร่างกาย การปฏิบัติธรรมในขั้นสูง ๆ คงไม่อาจประสบความสำเร็จได้เพราะเป็นระบบองค์รวมอย่างที่กล่าวมา ในการดูแลร่างกาย เราต้องดูแลในเรื่องสุขภาพเป็นหลัก โดยเฉพาะในเรื่องอาหารการกิน การพักผ่อนและการออกกำลังกาย

ข้อที่ 3 เรื่องการดูแลร่างกาย เราต้องคำนึงถึงคำว่า มัชฌิมา-ความพอดี เป็นหลัก กินอะไร กินอย่างไรจึงจะพอดีกับความต้องการของร่างกาย พักผ่อนเท่าไรจึงจะพอดีกับความต้องการของร่างกาย ออกกำลังกายเท่าไรจึงจะพอดีกับความต้องการของร่างกาย เทียบชีวิตของเราในปัจจุบันกับมนุษย์ยุคหิน เราเจริญก้าวหน้าอย่างอัศจรรย์ แต่ปรากฏว่าในเรื่องพื้นฐานของชีวิต อย่างเรื่องการกิน การพักผ่อน การออกกำลังกาย เราก็ไม่ฉลาดกว่าคนในสมัยนั้น กลับตรงกันข้าม ดังนั้นหากเราใช้ปัญญากับการบริหารกาย เราก็จะงดเว้นจากการเอาสิ่งที่เป็นโทษเข้ามาในร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายและยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย เรื่องอาหารขยะหรืออาหารที่มีโทษต่อสุขภาพ รวมถึงเรื่องการกิน ไม่ใช่ว่าเป็นการห้ามไม่ให้มีความสุขในการกิน ไม่ใช่ให้อร่อย แต่เมื่อเราจัดลำดับความสำคัญระหว่างคุณค่ากับความอร่อย คุณค่าควรจะเป็นที่หนึ่ง ความอร่อยเป็นที่สอง อย่ายึดความอร่อยเป็นที่หนึ่ง กินในปริมาณที่พอดี กินเป็นเวลา

เรื่องเหล่านี้ก็เป็นเรื่องธรรมดาในระดับอนุบาล แต่ที่กล่าวพูดวันนี้เพราะรู้ว่าหลายคนก็ยังไม่ทำไม่ได้เท่าไร ต้องนอน ต้องพักผ่อน นานเท่าไร จึงจะพอดีต่อความต้องการของร่างกาย ถ้านอนน้อยเกินไปก็มักจะทำงานผิดพลาด มักจะมีปัญหาบ่อย ๆ ถ้าขาดการพักผ่อนก็ทะเลาะกับเขาได้ง่ายขึ้น เครียดได้ง่ายขึ้น นอนมากเกินไปก็ขี้รำคาญ อยากรู้ว่านอนมากเกินไปหรือไม่ก็มีเครื่องชี้วัดว่าฝันมากไหม ถ้าฝันมากก็หมายความว่านอนมากเกินไปเพราะว่าตอนเข้านอนร่างกายอึดแล้วแต่ไม่ยอมลุก

“...พุทธศาสนาถือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐโดยการฝึก
ไม่ได้เป็นสัตว์ประเสริฐเพราะเกิดเป็นคน...”

สมองก็เริ่มทำงาน ทำงานด้วยการสร้างความฝัน ควรทดลองดูว่าเท่าไรจึงจะพอ ส่วนเรื่องการออกกำลังกาย ทุกคนรู้ว่าดีแต่ไม่ค่อยจะทำสิ่งที่ดีสำหรับร่างกาย ไม่เมตตาร่างกายตัวเองเท่าที่ควร ใน 12 ข้อนี้ สิ่งพื้นฐานที่สุดที่ต้องเริ่มคือต้องเอาใจใส่สุขภาพของร่างกายและนี่คือโลกฝ่ายวัตถุที่เรารับผิดชอบโดยตรง

ข้อถัดมาคือทรัพย์สินสมบัติ เงินทอง เครื่องใช้สอยต่าง ๆ สิ่งรอบตัวที่เราสมมติกันว่าเป็นของเรา เราต้องสำรวจตรวจตราความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้อยู่เสมอ เราสมมติกันว่าเป็นเจ้าของของมัน แต่เรามักจะปล่อยให้มันเป็นเจ้าของของเรา ถ้าหากว่าเรายอมเป็นหนี้เป็นสินเพื่อซื้อของใหม่ของแพงโดยไม่จำเป็น ก็เป็นการเบียดเบียนชีวิตโดยใช้เหตุในการปฏิบัติธรรมะขั้นนี้ การไม่เบียดเบียนเป็นข้อสำคัญ คำว่าพอดีก็เป็นข้อสำคัญ สิ่งที่เราบริโภคทุกวัน เราควรจะเอาใจใส่ว่าบริโภคเพื่ออะไร เท่าไร อย่างไรจึงจะพอดี ถ้าเราใช้ในสิ่งที่ยังใช้ได้ แต่เกิดความไม่พอใจกับมัน เพียงเพราะว่าเห็นคนอื่นมีรุ่นใหม่กว่าเราหรือเห็นว่าของเขาสวยกว่าของเรา ดีกว่าของเรา เราก็เกิดความไม่พอใจกับสิ่งที่มีอยู่เพียงเพราะอิจฉาคนอื่น อันนี้เรียกว่าเราขาดปัญญาในการดูแลจิตใจในการครอบครองทรัพย์สินสมบัติเงินทองวัตถุรอบข้าง ดังนั้นการที่เราเอาใจใส่ในเรื่องนี้จะเป็นเรื่องสำคัญ เราจะระงับความฟุ้งซ่านวุ่นวายได้พอสมควร

นอกจากเรื่องเครื่องใช้สอยทั่วไป อีกเรื่องหนึ่งที่ทุกวันนี้ทำให้จิตใจของเราปั่นป่วนวุ่นวายก็คือโซเชียลมีเดีย การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้สื่อสารกับคนอื่นได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าขาดวินัย ขาดการคำนึงถึงความพอดี สิ่งเหล่านี้จะทำให้เป็นทุกข์มากกว่าสุข สื่อสารกับคนอื่นมาก จนลืมสื่อสารกับตัวเอง ดูข่าวของคนนั้นคนนี้จนสมองไปกับสิ่งไร้สาระ เราต้องมีเครื่องกลั่นกรองชีวิต ต้องดูแลจิตใจของเราว่าจะรับฟัง จะยอมให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เข้ามาในสมองมากน้อยเพียงไร แล้วเรากำหนดหรือไม่ หรือว่าจะไรก็ได้ ถ้าเช่นนั้นก็เหมือนกับเราเปิดประตู เปิดหน้าต่างบ้านให้ใครเข้ามาบ้านก็ได้ ซึ่งคงไม่มีใครกล้าทำเช่นนั้น แต่ทำไมเราปล่อยให้จิตใจให้สมองของเรารับสิ่งต่าง ๆ เข้ามาโดยไม่ค่อยจะระมัดระวัง

ในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ นั้น ต้องทำเท่าไรถึงจะพอดีและเราควรจะกำหนดเวลาหรือไม่ หรือว่าจะรับส่งทั้งวันทั้งคืนตลอด 24 ชั่วโมง ก็ควรจะหาข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมกับตัวเองให้มีการควบคุมอยู่บ้าง แต่สิ่งที่สื่อเกินไปสื่อกันมาส่วนมากไม่ใช่สิ่งชั่วร้าย แต่ปัญหาคือมันกินเวลาและมันกินพลัง ถ้าหากสิ่งที่สื่อสารกันเป็นเรื่องไร้สาระมากก็ทำให้เวลาที่ให้กับสิ่งที่มีสาระลดน้อยลง คือถ้าจะดูเนื้อหาที่ไม่มีอะไรเป็นพิษเป็นภัยก็ใช่ แต่นั่นเหมือนกับว่าเราต้องการจะขึ้นไปอยู่ที่ชั้น 2 แต่เรามัวอยู่ที่ชั้นล่าง ชั้นล่างอาจไม่ใช่ไม่ดี แต่ตราบดีที่อยู่ชั้นล่างก็ไม่ได้ขึ้นชั้น 2 สักที นอกจากการกลั่นกรองเวลาที่ให้กับเรื่องพวกนี้และดูเรื่องเนื้อหาแล้ว ให้คอยสังเกตผลต่อจิตใจเราด้วย ถ้าจิตใจเราฟุ้งซ่านเพราะสิ่งเหล่านี้แสดงว่าไม่พอดี มันเกินพอดีแล้ว

นี่คืออีกเรื่องหนึ่งใน 12 ข้อคือการปฏิบัติ การมีสติ การควบคุมความสำรวมในเรื่องการปฏิบัติต่อวัตถุสิ่งของรอบตัว และอุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ ที่เราชอบใช้กันในทุกวันนี้

ข้อต่อไปคือ การปฏิบัติต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการกอบโกยทรัพยากรของธรรมชาติอย่างต่อเนื่องตลอด 200 กว่าปี เริ่มตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นการสร้างกรรม ลูกหลานเหลนของเราก็จะเป็นผู้รับผลกระทบ เริ่มจะเห็นจากการแปรปรวนของดินฟ้าอากาศและปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและคงจะเพิ่มทวีคูณต่อไป อย่างน้อยตัวเราเองไม่ใช่ว่าจะแก้ปัญหาระดับโลกอย่างนี้ได้คนเดียว แต่เราควรจะถอยมาในปัญหาใหญ่ของโลก เรามีทางเลือกว่าจะอยู่ฝ่ายก่อปัญหาหรือจะอยู่ฝ่ายแก้ปัญหากัน ถ้าเราจะอยู่ฝ่ายแก้ปัญหากัน เราเพียงคนเดียว ถึงจะไม่ได้แก้อะไรมากมาย แต่อย่างน้อยเราก็มีความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจว่าเราเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความระมัดระวัง ไม่บริโภคสิ่งที่มีโทษต่อโลกและสิ่งแวดล้อมโดยไม่จำเป็น

สรุปคือในการพัฒนาชีวิตด้านนอก 2 ด้าน ด้านแรกหรือด้านที่เรียกว่าจริยธรรมเน้นการปฏิบัติต่อโลกวัตถุ 3 เรื่องคือ 1. ร่างกายตัวเอง 2. วัตถุรอบข้าง สิ่งที่สมมติว่าเป็นของเรา 3. ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ประเด็นต่อไปในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน

ข้อแรกคือการใช้ “สิกขาบท” เป็นเครื่องพัฒนาพฤติกรรม คือศาสนาส่วนใหญ่จะมีพระผู้เป็นเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจเหนือมนุษย์และมีคำสั่งลงมาว่ามนุษย์ต้องเชื่อฟัง ต้องทำตาม และมีการดลบันดาลตามความปรารถนาของเรา ถ้าทำตามจะให้รางวัล ถ้าไม่ทำตามจะลงโทษ เป็นระบบศีลธรรมที่อาศัยการกระตุ้นให้คนอยากได้รางวัลและกลัวโทษ เป็นเครื่องผลักดันพฤติกรรมที่ต้องการ

ในทางพุทธศาสนา เราไม่เชื่อว่ามิชู้มีอำนาจที่ดลบันดาลเช่นนั้น ในมุมมองต่อจริยธรรม ต่อศีลธรรม หรือต่อการรักษาศีลนั้น แตกต่างกันมาก เราเริ่มต้นด้วยปัญหา เมื่อมนุษย์อยู่ด้วยกัน มักจะมีปัญหากันเสมอ และเมื่อเราพิจารณาว่าอะไรคือเครื่องรับประกันความสงบร่มเย็น การอยู่ด้วยกันอย่างดี ในระดับพื้นฐานที่สุดก็คือความรู้สึกปลอดภัย ถ้าชุมชนใดตั้งแต่ครอบครัวเป็นต้นไป ขาดความรู้สึกปลอดภัยก็ไม่เจริญ ดังนั้นปัญหาที่เราจะอยู่ด้วยกันอย่างไรจึงจะสร้างความรู้สึกลปลอดภัย และมีชุมชนที่ให้ความสุขความเจริญกับสมาชิกทุกคนได้

พระพุทธองค์สั่งสอนว่ามนุษย์เราสามารถเว้นจากการกระทำ และการพูดบางอย่างได้ โดยยกข้อสังเกตเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ให้เราเห็น เช่น เราเห็นอะไรที่น่าสนใจ แต่ไม่ใช่ของเรา ก็จะมีการชิงใจว่าอยากได้ไหม เอาไหม ไม่เอา ทำไม่ถึงไม่เอา ถ้าเราเอาของเขา เขาจะเสียใจ เราสงสารเขา เมื่อเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เราก็จะมีความรู้สึกต่าง ๆ เช่น เกรงใจ เคารพในตัวเขา สงสารเขา

ความรู้สึกในคำว่าถูกต้องหรือไม่ถูกต้องนี้มีอำนาจในตัวมนุษย์ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า ในเมื่อมนุษย์เรามีสัญชาตญาณต่าง ๆ เหมือนสัตว์ทั่วไป แต่มีธรรมชาติพิเศษว่าสามารถงดเว้นจากการสั่งการที่จะทำตามสัญชาตญาณได้ บางเรื่องก็สามารถใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องพัฒนาชุมชน ดังนั้น ในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ถ้าทุกคนสัญญากันว่าเราอยู่ด้วยกัน เรารักกัน จะเป็นเพื่อนกัน แต่ยอมรับว่าบางครั้งบางคราวถึงจะรัก

แต่บางทีก็โกรธ ซึ่งควบคุมไม่ได้เพราะเป็นอารมณ์ที่เกิดเอง แต่ข้าพเจ้าสัญญาไว้ว่าโกรธเท่าไร ข้าพเจ้าจะไม่เบียดเบียนใครด้วยกาย ด้วยวาจา นี่ก็นับว่าเป็นผู้ที่ให้ความปลอดภัยกับคนรอบข้างทันทีคือไม่ใช่มีมาตรฐานหรืออุดมการณ์สูงเกินไปว่าเราทุกคนต้องอยู่ด้วยความรัก ความเคารพ และความสามัคคีกัน สิ่งนี้ฟังแล้วไพเราะดี แต่ในชีวิตจริงทำไม่ได้ เพราะว่าเราบังคับอารมณ์ของเราให้อยู่ในทางบวกตลอดไม่ได้ มันคือวิสัยของมนุษย์ แต่สิ่งที่เราทำได้คือควบคุมพฤติกรรม

“สิกขาบท” คือบทสิกขา บทฝึกหัดมี 5 ข้อหรือที่เราเรียกตามภาษาชาวบ้านคือศีล 5 แต่ที่จริงเป็นสิกขาบท 5 ไม่ใช่ศีล 5 สิกขาบทคือเครื่องฝึกพฤติกรรมเพื่อให้เกิดศีล เพราะฉะนั้นเราจะอยู่ด้วยกันได้ จะอยู่อย่างรู้สึกปลอดภัยไว้ว่าใจซึ่งกันและกันได้ก็ต่อเมื่อเรายอมงดเว้นจากการกระทำ 5 อย่างนี้ เป็นพื้นฐาน เป็นหลักประกัน ศีลธรรมจึงเป็นเรื่องของการฝึกตนและเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

เงื่อนไขสำคัญในเรื่องนี้คือต้องทำด้วยความสมัครใจ ถ้างดเว้นจากการกระทำบางอย่าง การพูดบางอย่าง เพราะกลัวติดคุกติดตารางหรือเพราะกลัวคนอื่นดูถูกดูหมิ่น นั้นยังไม่ใช่การพัฒนาที่ต้องการเพราะไม่มีความสม่ำเสมอและไม่ได้เกิดจากจิตใจของเราโดยแท้ กลายเป็นว่าถ้าอยู่ในที่ที่อื่นจะเห็นก็เรียบร้อย แต่ถ้าอยู่ในที่ที่มันใจว่าไม่มีใครรู้ก็ไม่อาย ทำอะไรก็ได้เต็มที่ ที่เป็นแบบนี้เพราะเราทำโดยปราศจากหิริโอตตัปปะ ระบบศีลที่ใช้การลงโทษอย่างรุนแรง ไม่สามารถทำให้คนมีศีลได้ เพราะไม่ได้เกิดจากความสมัครใจแต่เกิดจากความกลัว สิ่งนอกตัว

นอกจากการใช้สิกขาบทต่าง ๆ แล้ว ข้อต่อไปคือการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร เราคงสังเกตเห็นว่า ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์กรใด เกือบทุกองค์กรมีปัญหาமாக ขาดทักษะ ขาดความสามารถในการสื่อสาร แม้ในครอบครัว คู่ครอง หรือคนรักกันก็มีบ่อยมาก ที่รักกันแล้วยังทะเลาะกันทุกวัน ทะเลาะกันเพราะขาดความสามารถในการสื่อสาร

**“...การสื่อสารเป็นสิ่งที่จะต้องฝึกสำหรับผู้มีปัญญา
ต้องเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ รู้จักว่าในชุมชนนี้เวลาไหนควรจะเป็นผู้พูด
เวลาไหนควรจะเป็นผู้ฟัง เวลาไหนควรจะเป็นผู้คล้อยตาม
เวลาไหนควรจะทำอย่างนี้ เวลาไหนควรจะทำอย่างโน้น...”**

แต่คนก็คิดแบบโรแมนติกว่าสองคนรักกันแล้วทุกอย่างคงจะเข้าที่ไปเอง แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่ เพราะเรื่องการสื่อสารเป็นสิ่งที่จะต้องฝึกสำหรับผู้มีปัญญา ต้องเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ รู้จักว่าในชุมชนนี้เวลาไหนควรจะเป็นผู้พูด เวลาไหนควรจะเป็นผู้ฟัง เวลาไหนควรจะเป็นผู้คล้อยตาม เวลาไหนควรจะทำอย่างนี้ เวลาไหนควรจะทำอย่างโน้น ผู้มีปัญญาก็จะฝึกเช่นนั้น แล้วก็จะฝึกในการใช้ภาษาที่เหมาะสมแก่ผู้ฟัง

อย่างแต่ก่อน อาตมาจะไม่ยอมพูดภาษาอังกฤษระหว่างการแสดงธรรมแม้แต่คำเดียวเพราะอยากจะพิสูจน์ว่าไม่จำเป็นต้องทับศัพท์อยู่ตลอดเวลาเพราะภาษาเป็นสะพาน ไม่ใช่เป็นกำแพง บางทีคนใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่ออวดความรู้และเป็นการสร้างกำแพง คนที่ไม่ถนัดภาษาก็รู้สึกต่ำต้อยหรือฟังไม่ค่อยเข้าใจ ถ้าอาตมาพูดในหมู่คนที่รู้จักภาษาอังกฤษพอสมควร อาจทับศัพท์บ้างได้ แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษ เมื่อพูดกับชาวบ้าน เพราะยึดการสื่อสารเป็นหลัก ไม่ต้องอวดความรู้ หลวงปู่ชาซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ของอาตมา เป็นผู้มีความสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการสื่อสาร ท่านสามารถปรับภาษา ปรับสำนวน ให้เหมาะสมกับผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านหรือเป็นชาวกรุง พูดกับชาวต่างชาติ ท่านก็ใช้ภาษาง่าย ๆ สั้น ๆ เพราะท่านคำนึงถึงการสื่อสารเป็นหลัก เรื่องการพัฒนาการสื่อสารเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางจริยธรรม ทุกวันนี้คนมักจะมองว่าการสื่อสารเป็นการพูด แต่พร้อมกับการพูดเราก็ต้องฝึกในการฟัง การพูดที่สื่อสารได้เก่ง ต้องเก่งทั้งสองฝ่าย ฝ่ายพูดและฝ่ายฟัง การรับฟังคนอื่นด้วยจิตที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ ฟังด้วยการเอาใจใส่ ด้วยการเคารพในข้อคิดของคนอื่น ไม่ใช่เรื่องง่าย

โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับเขา การฝึกนี้จะเป็นวิธีแก้ปัญหาก็ได้ หรือจะทำให้เข้าใจกันได้

ข้อถัดมาคือการทำประโยชน์แก่ส่วนรวม คือผู้มีศีลธรรมและจริยธรรมมักจะมองในแง่ลบว่าไม่ทำอย่างนั้นไม่ทำอย่างนี้ แต่ที่จริงหมายถึงการที่มีกิจกรรมเพื่อส่วนรวม เริ่มโดยการทำบุญทำทานในการแบ่งปันของของเราเพื่อศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั่วไป และยังมีกิจกรรมในการปรนนิบัติดูแลผู้มีพระคุณ เช่น คุณพ่อ คุณแม่ ก็อยู่ในส่วนนี้เช่นกัน แต่นอกเหนือจากนั้นแล้วก็อยากให้มีกิจกรรม โดยแบ่งเวลาในชีวิตเราไปทำสิ่งที่เป็นการแบ่งปันเพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นสิ่งที่เพิ่มความภาคภูมิใจในชีวิตตัวเองได้มากและเป็นส่วนในการเสริมสร้างสังคมที่อบอุ่น เป็นกัลยาณมิตรต่อกันและกันในส่วนของจริยธรรม

วันนี้อาตมาแสดงในเรื่อง “ภาวนา” 2 ข้อ เรียกว่า “กายภาวนา” กับ “ศีลภาวนา” แบ่งเป็น 6 หัวข้อ กายภาวนา คือ

1. ความฉลาดในการบริหารร่างกายตัวเอง
2. ฉลาดในการบริหารทรัพย์สมบัติเงินทองและการปฏิบัติต่อเทคโนโลยีที่ใช้กันทุกวัน
3. การปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนศีลภาวนา คือ

1. การปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน คือพัฒนาตนด้วยการใช้สิกขาบทต่าง ๆ เป็นเครื่องฝึกหัดพฤติกรรม งดเว้นจากการกระทำและการพูดที่เบียดเบียนตน เบียดเบียน

ผู้อื่นเพื่อสร้างบรรยากาศในชุมชนที่เต็มไปด้วย
ความปลอดภัย ความเคารพซึ่งกันและกัน การให้อภัย
ซึ่งกันและกัน

2. การพัฒนาการสื่อสาร
3. การพัฒนาการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

รวมเป็นด้านนอกมี 6 ข้อใน 12 ข้อ ส่วนด้านในที่เรียกว่า
คุณธรรม แบ่งออกเป็น “จิตภาวนา” กับ “ปัญญาภาวนา”
จิตภาวนานี้จะเน้นในการปฏิบัติเพื่อระงับกิเลส สิ่งเศร้าหมอง
ในจิตใจ และการพัฒนาสิ่งดีงามในจิตใจ แบ่งเป็น 3 ข้อ คือ

1. การพัฒนาความเข้มแข็งของจิต
2. การพัฒนาสุขภาพของจิต
3. การพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า “กัมมณีโย” คือภาวะจิต
ที่ควรแก่งาน จิตที่ควรแก่นั่นคือคนไฉไลงาน คือ
ปัญญานั้นเอง

ข้อแรก เราทุกคนนั้นคงจะเคยรู้สึกบางสิ่งบางอย่างในชีวิต
ที่ไม่ดีเลยและอยากจะเลิกแต่ไม่เลิกสักที และบางสิ่ง
บางอย่างที่ว้าวดี ที่ว่าควรจะทำ ตั้งใจจะทำ แต่ไม่ทำสักที
นี่คือเครื่องบ่งบอกถึงความอ่อนแอของจิตใจ ไม่สามารถ
เลิกในสิ่งที่ตัวเองต้องการจะเลิก ไม่สามารถทำในสิ่งที่ตัวเอง
สมควรจะทำ ในโลกนี้เราอยู่กับโลกธรรม เรียกว่า ลาก
เลื่อนลาก ยศ เลื่อนยศ มีสุข มีทุกข์ สรรเสริญ นินทา
ถือว่าโลกธรรมเหล่านี้อยู่ที่ไหนก็หนีไม่พ้น แม้จะอยู่ในวัด
ก็หนีไม่พ้น จิตใจของคนทั่วไปจะหวั่นไหวเพราะโลกธรรมมาก
เขาสรรเสริญก็ดีใจ เขานินทาก็เสียใจ ได้สิ่งใดมาเป็นกำไรก็ดีใจ
ขาดอะไรไปพลั้ดพรากอะไรไปก็เสียใจ โลกธรรมต้องมีอยู่
รอบตัวตลอดเวลา ต้องพบทุกวัน แต่จิตใจของเรามากจะ
เป็นทุกข์กับมันมากเพราะอ่อนแอ ขาดความเข้มแข็ง

การพัฒนาจิตคือการมุ่งที่จะสร้างความเข้มแข็งของจิต
โดยกำหนดว่าจะทำสิ่งนั้น จะสู้สิ่งนั้น จะชนะในสิ่งนั้น
จะไม่ท้อแท้ในสิ่งนั้นเพื่อจะได้ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม
เป็นต้น

วิธีแรกในการพัฒนาจิตนั้นง่ายมากคือให้จิตกำหนดสิ่งใด
สิ่งหนึ่งเป็นอารมณ์ เช่น ลมหายใจ เมื่อจิตเพเลอ รู้สึกตัวแล้ว
ก็กลับมาตั้งต้นใหม่ ทุกครั้งที่จิตเพเลอแล้วรู้ตัว ให้ดึงกลับมา
ไม่ใช่เสียเวลา เรากำลังฝึกจิตให้มีพลัง ให้จิตมีวินัย

อาตมาในเมืองไทยเกือบ 40 ปีแล้ว มีแต่บ่นกันว่าคนไทย
ไม่มีวินัย ที่จริงแล้ว วินัยนี้มันไม่ยากเลย ถ้าเข้าใจว่าวินัย
เกิดอย่างไร วินัยจะเกิดเมื่อเรากำหนดสิ่งที่ป็นหน้าที่
แล้วก็ไม่ยอมทิ้งสิ่งนั้น วิธีที่สร้างวินัยดีที่สุด ตรงที่สุด ได้ผล
มากที่สุดคือการฝึกสมาธิ ภาวนาให้จิตอยู่กับลมหายใจ
จิตเพเลอก็ดึงกลับมา ไปเพเลินอยู่กับความจำก็ดึงกลับมา
เพเลออยู่กับความคิดก็ดึงกลับมา อยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่
กำหนดไว้ด้วยความสมัครใจ นั่นคือการฝึกวินัย ถ้าทำอย่างนี้
บ่อย ๆ สม่่าเสมอต่อเนื่อง จิตใจจะเพเลอน้อยลง เพเลอแล้ว
รู้ตัวเร็วขึ้น ดึงจิตกลับมาอยู่ในปัจจุบันกับหน้าที่ได้ง่ายขึ้น
นี้เรียกว่าจิตใจเริ่มเข้มแข็ง

มนุษย์เราในทางพุทธศาสนาถือว่าต้องมีกิจกรรมฝึกจิต
ให้เข้มแข็ง เพราะปกติจิตที่ขาดการฝึกอบรมจะไม่เข้มแข็ง
จิตอ่อนแอ เข้มแข็งเพียงบางเรื่องในบางเวลา แต่ไม่ถึงระดับ
จะเป็นที่พึ่งของเราได้ จิตขาดความสุข เราเดินร่นวนวาย
แสวงหาทางรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ตลอดเวลา เพราะเรา
รู้สึกว่าเราขาดความสุข มีความหิวโหยในความสุข เมื่อถึง
ระดับหนึ่ง จะนำไปสู่ความทุกข์ได้ง่ายเพราะถ้าถือว่า
ความสุขในชีวิตขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราซื้อได้ บริโภคได้ อยากได้มาก
ไม่นานก็จะเกิดการทุกข์ ยอมหาทางลัดในทางที่ไม่ถูกต้อง
เพราะความต้องการในความสุขประเภทนี้ครอบงำจิต
ข้อบกพร่องของความสุขที่เกิดจากการกระตุ้นประสาท
ก็คือสิ่งกระตุ้นนั้นเราควบคุมไม่ได้ แล้วก็แปรปรวนอยู่
ตลอดเวลา จากนั้นต้องเพิ่มอัตรา เพิ่มการกระตุ้น เพื่อจะ
ให้ได้ความสุขเท่าเดิม ถ้าเราเคยกระตุ้นในระดับหนึ่ง
อยู่ไปอยู่มากจิตจะเริ่มชิน เริ่มเฉย เริ่มด้าน ก็ต้องเพิ่ม
ตัวกระตุ้นให้มากขึ้นเพื่อจะได้ความสุขเท่าเดิม นี่ก็เป็น
ข้อบกพร่องที่เห็นได้ง่ายจากการแสวงหาความสุขนอกตัวเรา
จนเกินไป

“...ถ้าถือว่าความสุขในชีวิตขึ้นอยู่กับสิ่งที่เราซื้อได้ บริโภคได้...ไม่นานก็จะเกิดการทุจริต...”

พระพุทธองค์จึงตรัสให้เราหาความสุขจากภายใน เริ่มโดยการให้ทาน ความปลาบปลื้มที่ได้เสียสละ ที่ได้ช่วยคนอื่นที่ได้ทำสิ่งที่ดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ได้ความสุขจากการรักษาศีล ที่สำคัญคือเมื่อเราฝึกจิตให้รู้เท่าทันสิ่งเศร้าหมองในจิตใจอย่างสม่ำเสมอ ก็จะทำให้เริ่มมีวิชาความรู้ เริ่มมีความสามารถ เริ่มมีพลังในการปล่อยวางอารมณ์เศร้าหมองในจิตใจ เช่น ความซึมเศร้า ความหดหู่ใจ ความวิตกกังวล และความเครียด สุขภาพจิตก็จะดีขึ้น จนกระทั่งเราสามารถฝึกจิตให้สงบ สงบแล้วก็เกิดความสุขที่เรียกว่า “นิรามิสสุข” สุขที่ไม่มีอามิส ไม่มีวัตถุ ไม่มีสิ่งกระตุ้น เป็นความสุขที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งเศร้าหมองหายไป การที่สัมผัสความสุขประเภทนี้เรียกว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในชีวิตเพราะเป็นการพิสูจน์ว่าความสุขไม่ใช่สิ่งที่ต้องแสวงหานอกตัว เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่เราปล่อยให้สิ่งอื่นทับถมมันไว้คือเราปล่อยให้สิ่งเศร้าหมองในจิตใจครอบงำ ถ้าเราได้สุขภาพจิตในลักษณะนี้ การแสวงหาความสุขทางรูป เสียง กลิ่น รส จะลดน้อยลงหรืออย่างน้อยจะเป็นไปในขอบข่ายของความถูกต้อง ไม่เบียดเบียนตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นความสุขระดับชีวิต ไม่ใช่หัวใจชีวิต

ข้อถัดมาเราเรียกว่า “กัมมณีโย” คือจิตใจที่จะใช้ปัญญา ตั้งแต่ระดับสามัญถึงระดับลึกซึ้ง ต้องมีความมั่นคง ความเป็นกลาง พ้นจากอคติต่าง ๆ สร้างการฝึกจิตใจของเราให้มีคุณสมบัติเหล่านี้ ถือว่าควรแก่งานคือปัญญา จิตที่ฝึกได้แล้วมั่นคง ความยินดียินร้ายอาจเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว รู้ตัวแล้ววาง วางแล้วสามารถอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ตะครุบเอา ไม่ผลักไส อยู่กับมัน รู้กับมันอย่างเป็นกลาง นี่คือการฝึกคุณภาพจิตโดยเฉพาะในส่วนที่จะนำไปสู่ปัญญา

การพัฒนาจิต 3 ข้อ คือพัฒนาความเข้มแข็ง พัฒนาสุขภาพ พัฒนาการควรแก่งาน คือมีความเป็นกลาง ปราศจากอคติต่าง ๆ

ส่วนของปัญญานั้นเรียกว่าเป็นสุดยอดการศึกษาการพัฒนาทางพุทธศาสนา เริ่มต้นด้วยการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การใช้เหตุผลทั่วไป เป็นเรื่องที่ต้องฝึก ต้องหัดไม่ใช่ว่าจะเป็นเอง

ระดับที่สูงขึ้นจากการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผลต่าง ๆ การคิดสร้างสรรค์ ต้องการให้ฝึกการคิดเป็นพิเศษที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการคือการคิด การมองในทางที่ระงับกิเลสได้ หรือกระตุ้นคุณธรรมได้ เป็นการแก้ปัญหาโดยความคิด เช่น ในกรณีที่จิตใจกำลังโกรธ กำลังโมโห กำลังมองคนอื่นในแง่ร้าย และกำลังจับผิดเพิ่มโทษ สามารถคิดในสิ่งที่ปล่อยวางอารมณ์เหล่านั้นได้ คิดในเรื่องของเมตตาธรรม อานิสสของเมตตา ระลึกถึงผู้ที่มีเมตตาอย่างน่าเลื่อมใส นึกถึงโทษของความโกรธต่อสุขภาพร่างกาย ต่อสุขภาพจิตใจ นึกถึงกฎแห่งกรรม คือใช้ความคิดที่จะแก้อารมณ์ที่เป็นบาป เป็นอกุศล ผู้ที่หลงใหลในความสวยความงามก็ให้พิจารณา อสุภกรรมฐานคือความไม่สวยไม่งามของร่างกายเพื่อให้รู้ตัว จิตจะได้กลับมาอยู่บนเส้นทางสายกลางและโยนิโสมนสิการ ใช้ความคิดเพื่อแก้อารมณ์เศร้าหมอง เพื่อสนับสนุนอารมณ์ที่เป็นบุญเป็นกุศล เช่น เรานึกถึงความตาย เราต้องตายแน่ จะตายเมื่อไรอย่างไรก็ไม่รู้ แล้วก็คิดบ่อย ๆ เรื่องนี้มีผลต่อจิตใจของเรามาก จะทำให้เราเริ่มเห็นคุณค่าของเวลา คุณค่าชีวิตของตัวเอง เห็นคุณค่าของคนรอบข้างมากขึ้น เพราะรู้ว่าการอยู่ด้วยกันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน เป็นการสัมผัสชั่วคราวเท่านั้น ดังนั้นโยนิโสมนสิการเป็นสิ่งที่มุ่งตรงต่อความจริงของชีวิต จะเน้นเรื่องความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความเป็นอนัตตา ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเปลี่ยนแปลงตามเหตุตามปัจจัย รักก็ไม่แน่น ชังก็ไม่แน่น ชอบก็ไม่แน่น ไม่ชอบก็ไม่แน่น คือเอาความจริงเรื่องความไม่เที่ยง ความไม่แน่นอนในเรื่องทุกขัง ความไม่มั่นคง ความไม่สมบูรณ์

ของสิ่งทั้งหลายที่เกิดดับเป็นธรรมดา ความเป็นอนัตตา การที่ไม่มีอัตตาที่จริงแท้ถาวรอยู่ท่ามกลางชีวิต แต่ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงแปรปรวนไหลไปเหมือนแม่น้ำอยู่ตลอดเวลา เป็นการใช้ความคิดในทางที่เกิดปัญญาให้เห็นตามความเป็นจริง เป็นการใช้ความคิดพิจารณาละทิ้งสิ่งเศร้าหมอง สนับสนุนคุณธรรมและเพื่อให้คุ้นเคยกับความจริงของชีวิตมากขึ้น

ข้อสุดท้าย คือ “วิปัสสนา” คือ การพิจารณาไตรลักษณ์ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความเป็นอนัตตาในระดับที่

พ้นจากภาษา พ้นจากความคิด เป็นการรู้การเห็นในจิตใจที่สงบระงับแล้วซึ่งเป็นทางเดียวที่จะถอดถอนกิเลสสิ่งเศร้าหมองซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ในชีวิตของมนุษย์เราได้

สรุปคือวันนี้あたมาได้บรรยายหลักพุทธศาสนาในภาคปฏิบัติโดยพูดถึง 4 ด้านที่ต้องเอาใจใส่คือด้านนอกหรือจริยธรรมมี 2 ด้าน คือกายภาวนาและศีลภาวนา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับโลกฝ่ายวัตถุ ความสัมพันธ์กับตัวเรากับสังคมรอบตัว แต่ละด้านมี 3 หัวข้อ

ภาวนา 4

กายภาวนา

- ข้อ 1. การปฏิบัติต่อร่างกายตัวเอง
- ข้อ 2. การปฏิบัติต่อวัตถุสิ่งของรอบตัว โดยเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ต้องใช้สอยในทุกวัน
- ข้อ 3. การปฏิบัติต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการอยู่ในสังคมอย่างปราชญ์อย่างมีปัญญา อย่างไม่เป็นทุกข์ อย่างไม่สร้างทุกข์

ศีลภาวนา

- ข้อ 4. ใช้สีกขาบทต่าง ๆ เช่น ศีล 5 ข้อ เป็นเครื่องฝึกหัดพฤติกรรม เพื่อความปลอดภัยเพื่อชุมชนที่น่าอยู่
- ข้อ 5. พัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
- ข้อ 6. พัฒนาการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่น เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ด้านในหรือคุณธรรม มี 2 ด้าน คือจิตภาวนาและปัญญาภาวนา แต่ละด้านมี 3 หัวข้อ

จิตภาวนา

ข้อ 7. ฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง

ข้อ 8. ฝึกจิตให้มีความสุข

ข้อ 9. ฝึกจิตให้เป็นกลางพร้อมที่จะใช้ปัญญา เมื่อทำได้แล้วก็ฝึกปัญญาที่เรียกว่า
ปัญญาภาวนา

ปัญญาภาวนา

ข้อ 10. ปัญญาสามัญ การรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล รู้จักวิเคราะห์ รู้จักพิจารณา
อย่างเป็นกลาง รู้จักคิดสร้างสรรค์

ข้อ 11. การพัฒนาโยนิโสมนสิการ การพิจารณาในทางธรรม โดยเฉพาะในการระงับ
สิ่งเศร้าหมอง อารมณ์เศร้าหมองในจิตใจ การพัฒนาสิ่งดีงามในจิตใจ
การทำให้เกิดความคุ้นเคย เกิดสัญญา เกิดความเข้าใจในเรื่องไตรลักษณ์

และสุดท้าย

ข้อ 12. การเจริญวิปัสสนาให้รู้เห็นตามความเป็นจริง

รวมด้านใน 6 ข้อ

รวมด้านนอกและด้านในเป็น 12 ข้อ

การพัฒนาตนตามหลักพุทธศาสนา มี 2 ด้าน ได้แก่

ความท้าทายไร้พรมแดน

ทะเลจีนใต้ : อะไร ทำไม อย่างไร

มงคล วิศิษฐ์สัทม์¹

บทความพิเศษโดยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา ท่านที่ติดตามข่าวสารต่างประเทศ คงคุ้นเคยดีกับข่าวความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ ที่พัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และยิ่งไร้แววว่าจะจบสิ้นลงโดยง่าย ซึ่งคงต้องใช้เวลาและความพยายามอีกมากในการหาทางออกอันเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย เพราะปัญหานี้มีความสลับซับซ้อนและกระทบต่อทุกประเทศที่ใช้ประโยชน์จากทะเลจีนใต้ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งหากไม่สามารถจัดการกับปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือโดยสันติวิธี ก็จะเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพและเสถียรภาพ รวมทั้งเป็นตัวจุดรั้งความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค ดังนั้น เรามาดูความรู้จักกับปัญหาทะเลจีนใต้กันดีกว่าว่าคืออะไร ทำไมถึงเป็นปัญหา แล้วจะมีทางออกอย่างไร

ปัญหาทะเลจีนใต้คืออะไร

ทะเลจีนใต้เป็นผืนทะเลที่ใหญ่เป็นอันดับห้าของโลก มีขนาดราว 3.5 ล้านตารางกิโลเมตร กินอาณาบริเวณตั้งแต่ช่องแคบไต้หวัน เรื่อยลงมาจนถึงช่องแคบมะละกา ในแต่ละปี จะมีเรือขนส่งน้ำมันราว 3 ใน 4 จากตะวันออกกลางและเรือขนส่งสินค้าราวครึ่งหนึ่งของโลก แล่นผ่านทะเลจีนใต้เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และออกไปยังเอเชียตะวันออก ผืนน้ำแห่งนี้ยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางทหารที่สำคัญของโลก และเป็นเส้นเลือดใหญ่ทางเศรษฐกิจของภูมิภาค เพราะเป็นช่องทางเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก โดยผ่านช่องแคบมะละกาและช่องแคบอื่น ๆ ในแถบนี้ เช่น ช่องแคบซุนดาและลอมบ็อกในอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ทะเลจีนใต้ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากร

ทางทะเลทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมถึงปลาและสัตว์ทะเลนานาชนิด ส่งผลให้ทะเลจีนใต้มีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ที่สำคัญ คาดว่าทะเลจีนใต้เป็นแหล่งสำรองน้ำมันและก๊าซธรรมชาติปริมาณมหาศาล โดยจีนเคยประมาณการเอาไว้ว่า อาจมีน้ำมันดิบมากถึง 200,000 ล้านบาร์เรล และก๊าซธรรมชาติ 2,000 ล้านล้านลูกบาศก์ฟุต ซึ่งปัจจัยหลังนี้ เป็นหนึ่งในแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกิดการแข่งขันกันอ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ในอดีต ถึงกับต้องใช้กำลังทหารเข้าไปแย่งชิงหรือส่งคนเข้าไปจับจองอยู่อาศัย แต่ในปัจจุบัน มีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้แต่ละฝ่ายไม่ยอมถอยให้แกกัน โดยเฉพาะการปกป้องยุทธศาสตร์และผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล การอ้างสิทธิ์จึง

¹ ผู้อำนวยการกองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นของผู้เขียน แต่เพียงผู้เดียว มิได้สะท้อนท่าทีหรือนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศ

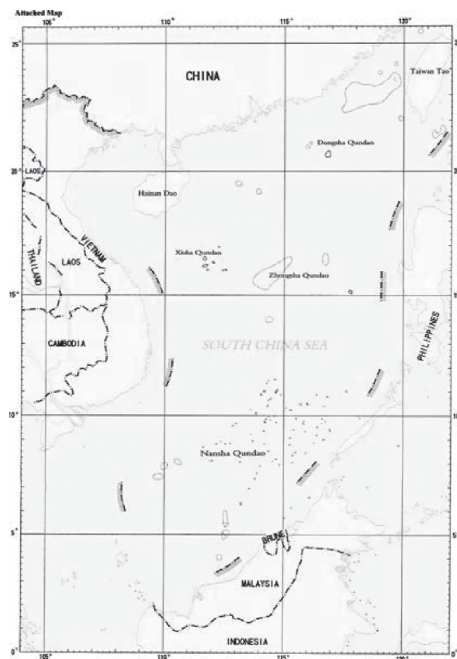
ทวีความเข้มข้นและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทะเลจีนใต้จึงกลายเป็นพื้นที่สุ่มเสี่ยงที่จะเป็นชนวนแห่งความขัดแย้ง (Flashpoint) ในภูมิภาค และเป็นสนามแข่งขันระหว่างประเทศมหาอำนาจ ทั้งจากในและนอกภูมิภาค จนอาจกระทบต่อสถานะเดิม (Status Quo) ของภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แท้จริงแล้ว ปัญหาทะเลจีนใต้มิใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้วหลายสิบปี รากเหง้าของปัญหาคือ

การอ้างเขตทางทะเลทับซ้อนกัน และการแก่งแย่งกันเข้าครอบครองลักษณะทางทะเล (Maritime Features) ต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ ได้แก่ เกาะ โขดหิน โขดปะการัง สันทราย ฯลฯ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตาม 2 หมู่เกาะใหญ่ คือ หมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) และหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) โดยมีจีน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน เป็นประเทศที่อ้างอธิปไตย (Sovereignty) หรือสิทธิอธิปไตย (Sovereign Rights) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จีนอ้างสิทธิเหนือทะเลจีนใต้เกือบทั้งหมด บนพื้นฐานของ

สิทธิทางประวัติศาสตร์ (Historic Rights) และแผนที่เส้นประ 9 เส้น (9-Dash Line Map)² เวียดนามอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะใหญ่ทั้งสอง รวมทั้งเขตเศรษฐกิจจำเพาะ³ และไหล่ทวีป⁴ บนพื้นฐานของหลักฐานทางประวัติศาสตร์และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea : UNCLOS) ค.ศ. 1982 ส่วนฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน เข้าครอบครองลักษณะภูมิประเทศทางทะเลและอ้างสิทธิ์เหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป ตามการตีความสิทธิของตนตาม UNCLOS ค.ศ. 1982

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ลักษณะของความขัดแย้งในปัญหาทะเลจีนใต้มีหลากหลายรูปแบบ นับตั้งแต่การใช้กำลังเพื่อแย่งชิงพื้นที่ เช่น ระหว่างจีนกับเวียดนามใต้ที่หมู่เกาะพาราเซลเมื่อ ค.ศ. 1974 และระหว่างจีนกับเวียดนามที่ Johnson South Reef เมื่อ ค.ศ. 1988 ทำให้แต่ละฝ่ายได้รับความสูญเสีย มีการจับและยึดเรือประมงของฝ่ายตรงข้าม การประกาศเขตห้ามทำการประมง การประกาศให้สัมปทานขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน จนนำไปสู่การขึ้นวิวาทะซึ่งกันและกัน และเกิดกระแสชาตินิยมที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเกลียดชังและประท้วงต่อต้านกัน ทำให้ทะเลจีนใต้กลายเป็นที่มาของความขัดแย้งตั้งแต่ระดับรัฐบาลลงมาถึงประชาชน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อทุกประเทศในภูมิภาค ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้ความขัดแย้ง

แผนที่เส้นประ 9 เส้น ที่จีนส่งให้องค์การสหประชาชาติเมื่อ ค.ศ. 2009

- 2 จีนได้แนบแผนที่แสดงเส้นประ 9 เส้น รูปตัวยูในทะเลจีนใต้แนบไปกับหนังสือที่มีถึงเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อ ค.ศ. 2009 เกี่ยวกับการอ้างสิทธิ์เหนือเขตไหล่ทวีปในส่วนที่เกินกว่า 200 ไมล์ทะเล โดยจีนชี้แจงว่า “China has indisputable sovereignty over the islands in the South China Sea and the adjacent waters, and enjoys sovereign rights and jurisdiction over the relevant waters as well as the seabed and subsoil thereof.” โดยมีได้แจ้งที่กักสถานะ และความหมายที่ชัดเจนของเส้นประ 9 เส้น (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ขององค์การสหประชาชาติที่ http://www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/mysvnm33_09/chn_2009re_mys_vnm_e.pdf)
- 3 ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations on the Law of the Sea : UNCLOS) ค.ศ. 1982 เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone : EEZ) วัดจากเส้นฐานที่ชายฝั่งออกไปในทะเลจนถึงระยะ 200 ไมล์ทะเล (หรือประมาณ 370 กม.) โดยรัฐชายฝั่งมีสิทธิที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และมีเขตอำนาจเกี่ยวกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการคุ้มครองรักษาสัตว์น้ำในขณะที่ยังมีเสรีภาพในการเดินเรือ บินผ่าน วางสายเคเบิลและท่อใต้ทะเล
- 4 ตาม UNCLOS ค.ศ. 1982 ไหล่ทวีป (Continental Shelf) ของรัฐชายฝั่งประกอบด้วยพื้นดินท้องทะเลและดินใต้ผิวดิน ซึ่งขยายจากชายฝั่งออกไปในทะเลจนถึงริมนอกของขอบทวีป หรือจนถึงระยะ 200 ไมล์ทะเล ซึ่งรัฐชายฝั่งมีสิทธิที่จะสำรวจและแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่บนไหล่ทวีป หรือใต้ผิวดิน เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุต่าง ๆ

ขยายตัวจนกระทบต่อสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคจีนและอาเซียนในฐานะที่เป็นองค์กระระหว่างรัฐบาลเพียงแห่งเดียวในภูมิภาคแห่งนี้ จึงได้ตัดสินใจร่วมกันจัดทำปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea : DOC หรือดีโอซี) ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและจีนใน ค.ศ. 2002 เพื่อเป็นเครื่องแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองที่จะร่วมกันส่งเสริมความร่วมมือเพื่อไม่ให้ปัญหาขยายลุกลามเกิดความไว้นือเชื่อใจ และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเจรจาแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศอย่างสันติวิธีที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต⁵

หลังจากที่อาเซียนและจีนมี DOC เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความร่วมมือและป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายตัวแล้ว ได้มีการจัดตั้งกลไกขึ้นมาเพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติตาม DOC ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ได้แก่ คณะทำงานร่วมอาเซียน-จีนว่าด้วยการปฏิบัติตาม DOC (ASEAN-China Joint Working Group on the Implementation of the DOC : JWG on DOC) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-จีนว่าด้วยการปฏิบัติตาม DOC (ASEAN-China Senior Officials'

Meeting on the Implementation of the DOC : SOM on DOC) ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนและจีนจะสลับสับเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทั้งสอง โดยมีจีนและประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ทำหน้าที่ประธานร่วม ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญอันหนึ่งของ DOC คือ การจัดทำแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ (Code of Conduct in the South China Sea : COC หรือซีโอซี) ซึ่งจะเป็นการต่อยอด DOC ในการเป็นกฎเกณฑ์และบรรทัดฐาน (Rules And Norms) สำหรับปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ ในหลักการแล้ว COC ควรมีความเข้มข้นมากกว่า DOC และอาจถึงขั้นมีผลผูกพันทางกฎหมายที่บังคับให้ประเทศภาคีต้องปฏิบัติตาม แต่ขึ้นอยู่กับว่าอาเซียนและจีนจะตกลงกันให้ COC ออกมามีรูปร่างหน้าตาเช่นไร หากสามารถทำให้ COC มีผลผูกพันทางกฎหมาย ก็น่าจะช่วยลดความขัดแย้ง มีความร่วมมือกันมากขึ้น และเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนถาวรต่อไป

ประเทศไทยได้มีโอกาสแสดงบทบาทอย่างแข็งขันและสร้างสรรค์ในปัญหาทะเลจีนใต้ เมื่อต้องทำหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-จีน เป็นเวลา 3 ปีระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555-วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ในช่วงจังหวะที่จีนและประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่อ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้บางประเทศกำลังมีปัญหาระหว่างกัน ซึ่งกระทบต่อความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ดังนั้น เป้าหมายของไทยจึงมุ่งให้ความสำคัญต่อการเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความไว้วางใจต่อกัน ด้วยการผลักดันให้มีการหารือและประชุมร่วมกันให้บ่อยครั้งมากขึ้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และในระดับต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือตาม DOC การปฏิบัติตาม DOC อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพควบคู่กับการเจรจาจัดทำ COC ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว (Full and effective implementation of the DOC in tandem with early conclusion of a COC) โดยไทยได้ทำหน้าที่ประธานร่วมการประชุม JWG on DOC ครั้งที่ 8-14 และการประชุม SOM on DOC ครั้งที่ 6-9 รวมทั้งสิ้น 11 ครั้ง และยังเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทั้งสองหลายครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งได้ก่อให้เกิดความคืบหน้ามาโดยตลอด เช่น การประชุม SOM on DOC ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2556 ที่เมืองซูโจว มณฑลเจียงซู ซึ่งมีการหารือเรื่อง COC ในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสเป็นครั้งแรก

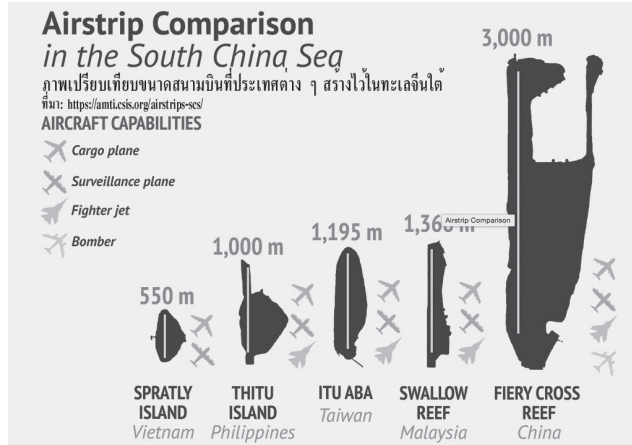
ทำไมทะเลจีนใต้ถึงเป็นปัญหา

ทุกวันนี้ ปัญหาทะเลจีนใต้ยังคงคุกรุ่น และเปรียบเสมือนระเบิดเวลาที่รอการเก็บกู้ ซึ่งอาจปะทุขึ้นได้หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังโดยประเทศที่อ้างสิทธิ์หรือประชาคมระหว่างประเทศ ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีการดำเนินการบางอย่างในพื้นที่เพื่อแสดงให้เห็นว่าสามารถควบคุมพื้นที่ได้อย่างเด็ดขาด (Effective Control) หรือเป็นเครื่องมือยับยั้งการอ้างสิทธิ์ของตน เช่น การขยายหรือแย่งชิงพื้นที่ครอบครองเพิ่มเติม การส่งกองกำลังหรือคนในชาติของตนเข้าไปอยู่อาศัยในพื้นที่ที่ไม่เคยมีผู้อยู่อาศัยมาก่อน การส่งกองเรือเข้าไปทำการประมงในพื้นที่ที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกัน

การประชุม JWG on DOC ครั้งที่ 12 และ SOM on DOC ครั้งที่ 8 ที่กรุงเทพฯ ซึ่งมีการหารือกันเกี่ยวกับการรวบรวมประเด็นที่อาเซียนและจีนเห็นตรงกัน (Commonalities) เพื่อใช้ประกอบการยกยกร่าง COC รวมทั้งผลักดันการดำเนินมาตรการเร่งด่วน (Early Harvest Measures) เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ และลดโอกาสของการเกิดความขัดแย้งในพื้นที่ในระหว่างที่รอการเจรจา COC ให้แล้วเสร็จ เช่น การจัดตั้งโทรศัพท์สายด่วนระหว่างเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-จีน และระหว่างหน่วยงานด้านการค้นหาและกู้ภัย การฝึกซ้อมด้านการค้นหาและกู้ภัยทางทะเล ปัจจุบันสิงคโปร์กำลังทำหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานฯ สืบต่อจากไทย (วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2558-เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561) ในช่วงที่อาเซียนและจีนได้ก้าวเข้าสู่ขั้นตอนใหม่ของการเจรจาจัดทำ COC (new phase of COC consultation) โดยมุ่งเจรจาเพื่อให้เกิดความคืบหน้าในเรื่องเค้าโครงของ COC สำหรับใช้เป็นกรอบสำหรับการยกยกร่าง COC ทั้งฉบับต่อไป

การป้องกันเรือของฝ่ายตรงข้ามเข้าถึงพื้นที่อ้างสิทธิ์ การฝึกซ้อมทางทหารและการลาดตระเวนของเรือและอากาศยาน การดัดแปลงสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติ เช่น การถมทะเลเพื่อปรับเปลี่ยนลักษณะภูมิประเทศทางทะเล เช่น ถมทะเลบริเวณโขดปะการังให้เป็นเกาะเทียม⁶ การก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ เช่น ท่าเรือ สนามบิน อาคารที่พักอาศัย ป้อมค่าย สถานีเรดาร์ ประภาคาร พื้นที่เพาะปลูก ฯลฯ ซึ่งมีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและขัดกับข้อ 5 ของ DOC ที่กำหนดไว้ว่า “ภาคีรับที่จะใช้ความยับยั้งชั่งใจในการดำเนินกิจกรรม ที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งขยายตัว

6 ปรากฏข้อมูลข่าวสารว่าจีนได้เริ่มถมทะเลบริเวณโขดปะการัง 7 แห่งในหมู่เกาะสแปรตลีย์มาตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2557 เพื่อสร้างเกาะเทียมและสิ่งปลูกสร้างถาวร อาทิ อาคาร ท่าเรือ และสนามบิน ได้แก่ Fiery Cross Reef, Subi Reef และ Mischief Reef (ซึ่งทั้ง 3 แห่งมีลานามบิน) Johnson South Reef, Cuarteron Reef, Gaven Reef และ Hughes Reef โดยจีนได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสร้างเกาะเทียมว่า เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่พลเรือน ให้บริการข้อมูลด้านอุทกศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยในการเดินเรือ การค้นคว้าวิจัย การค้นหาและกู้ภัยตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยจีนเห็นว่าประเทศอ้างสิทธิ์อื่น ๆ (มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม) ก็ทำการถมทะเลและปลูกสิ่งก่อสร้างในทะเลจีนใต้ด้วยเช่นกัน และบางประเทศครอบครองลักษณะภูมิประเทศทางทะเลที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของจีนโดยผิดกฎหมาย

หรือมีความยุ่งยากและกระทบต่อสันติภาพและเสถียรภาพ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่อาศัยบนเกาะ โขดปะการัง สันทราย สันดอน หรือภูมิประเทศอื่น ๆ ที่ยังไม่มีผู้อยู่อาศัย ในปัจจุบัน และจัดการกับปัญหาความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์...” นอกจากนี้ ยังปรากฏรายงานข่าวด้วย ว่าอาจมีสิ่งก่อสร้างที่ใช้ประโยชน์ทางด้านทหารได้ด้วย ทำให้กระทบต่อความไว้วางใจในภูมิภาค

ปัญหาที่กล่าวถึงเหล่านี้ ยังถูกนำไปใช้กล่าวหาฝ่ายตรงข้าม ว่าเป็นการกระทำที่สวนทางกับความพยายามทางการทูต ที่มุ่งคลี่คลายและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ ยังมีความหวาดกลัวว่าจะมีการนำทหารและอาวุธยุทโธปกรณ์เข้าไปในพื้นที่ เกิดการขยายความร่วมมือด้านการทหารและการเพิ่มกิจกรรมด้านการทหาร ไม่ว่าจะโดยประเทศที่อ้างสิทธิ์ หรือประเทศจากนอกภูมิภาค เช่น การลาดตระเวน และการซ้อมรบ⁷ ซึ่งจะทำให้ทะเลจีนใต้กลายเป็นพื้นที่ทางทหาร (Militarisation of the South China Sea) และเกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะเดิมของทะเลจีนใต้

อันอาจนำไปสู่การตอบโต้หรือการปะทะกันจากการคาดการณ์ผิดพลาดหรือโดยอุบัติเหตุ ซึ่งอาจเลยเถิดไปจนกระทั่งฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สามารถทนต่อแรงกดดันได้ และประกาศเขตปลอดภัย (Safety Zone) รอบ ๆ พื้นที่ที่ตนครอบครองอยู่ หรือกำหนดเขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense Identification Zone : ADIZ) ซึ่งจะยิ่งทำให้ความตึงเครียดและความขัดแย้งขยายตัว เกิดกระแสต่อต้านซึ่งกันและกัน ในท้ายที่สุด ปัญหาก็จะไม่จบ และทวีความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจนยากแก่การแก้ไข เยียวยา ทั้งนี้ ที่ผ่านมา อาเซียนได้แสดงความเป็นห่วงกังวล และเรียกร้องให้ทุกฝ่ายใช้ความอดทนอดกลั้น มีความยับยั้งชั่งใจ ไม่ใช้กำลังหรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลัง และแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง UNCLOS ค.ศ. 1982

ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทระหว่างกันนั้น นอกจากจะมีการเจรจาแก้ไขปัญหาระหว่างกันโดยตรงแล้ว ฟิลิปปินส์ ยังได้นำปัญหาที่มีกับจีนฟ้องร้องต่อศาลอนุญาโตตุลาการ

7 เช่น ปฏิบัติการเพื่อเสรีภาพในการเดินเรือ (Freedom of Navigation Operations : FONOPs) ของสหรัฐฯ โดยเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2558 สหรัฐฯ ได้ส่งเรือพิฆาต USS Lassen และเรือคุ้มกันเข้าไปในเขต 12 ไมล์ทะเล บริเวณโขดปะการัง Subi ซึ่งจีนอ้างสิทธิ์และสร้างเกาะเทียม ต่อมาเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2559 สหรัฐฯ ได้ส่งเรือรบ USS Curtis Wilbur เข้าไปในเขต 12 ไมล์ทะเล ใกล้เกาะไทรตัน (Triton) ในหมู่เกาะพาราเซล (Paracel) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เวียดนามและจีนอ้างสิทธิ์ และเมื่อปลายเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 เรือรบ USS Decatur แล่นนอกเขต 12 ไมล์ทะเลบริเวณหมู่เกาะพาราเซล ล่าสุดตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เรือบรรทุกเครื่องบิน USS Carl Vinson พร้อมกองเรือคุ้มกันได้ปฏิบัติการลาดตระเวนตามปกติ (routine operation) ในทะเลจีนใต้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อส่งเสริมเสรีภาพในการเดินเรือในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีหลายประเทศที่จัดการฝึกซ้อมทางทหารในพื้นที่ทะเลจีนใต้ด้วย เช่น บาลิกันตัน (Balikatan) ซึ่งเป็นการซ้อมรบและปฏิบัติการทางทะเลประจำปีระหว่างสหรัฐฯ กับฟิลิปปินส์ ล่าสุด ฟิลิปปินส์จัดขึ้นระหว่างวันที่ 11-16 เมษายน พ.ศ. 2559 โดยมีทหารออสเตรเลียเข้าร่วมด้วย

ในกรอบ UNCLOS ค.ศ. 1982 เพื่อขอให้ศาลมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการอ้างสิทธิ์ของฟิลิปปินส์และจีนในทะเลจีนใต้ว่าเป็นไปตามบทบัญญัติของ UNCLOS ค.ศ. 1982 หรือไม่อย่างไร⁸ นับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของความพยายามในการแสวงหาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยสันติวิธีบนพื้นฐานของหลักแห่งกฎหมาย (Rule of Law) อย่างไรก็ดี

จีนประกาศไม่เข้าร่วมกระบวนการอนุญาโตตุลาการดังกล่าว และปฏิเสธที่จะเข้าร่วม และเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจาวิภาคี ดังนั้น ปัญหาใหญ่ที่จะตามมาคือแล้วจะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลได้อย่างไร ซึ่งคงต้องติดตามพัฒนาการต่อไป เพราะเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับผู้ที่อยู่ในแวดวงการเมืองและกฎหมายระหว่างประเทศไม่มากนัก

ปัญหาทะเลจีนใต้ควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

ปัญหาทะเลจีนใต้เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคซึ่งมีหลากหลายมิติ มีความสลับซับซ้อนจากปัจจัยทางการเมืองและกฎหมายระหว่างประเทศและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงสันติภาพ เสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค ดังนั้น ทุกประเทศที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่าง

ประเทศที่อ้างสิทธิ์ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนและถาวร และช่วยกันเปลี่ยนภาพลักษณ์ของทะเลจีนใต้จากทะเลแห่งความขัดแย้งให้เป็นทะเลที่มีแต่สันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางที่น่าจะมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ดังนี้

8 เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2556 ฟิลิปปินส์ได้นำข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ที่มีกับจีนเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการ ตามข้อ 287 และภาคผนวก 7 ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (1982 United Nations Convention on the Law of the Sea : UNCLOS) เพื่อให้วินิจฉัยและให้ความเห็นเกี่ยวกับสิทธิ์และหน้าที่ของทั้งสองประเทศตาม UNCLOS ในขณะที่จีนปฏิเสธที่จะเข้าร่วมโดยอ้างว่าเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดินแดน ซึ่งเกินขอบเขตของ UNCLOS ค.ศ. 1982 และจะไม่ยอมรับผลการตัดสินใด ๆ แต่กระบวนการอนุญาโตตุลาการก็ยังดำเนินต่อไป จนกระทั่งศาลได้มีคำชี้ขาดเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 สรุปได้ว่า (1) ไม่มีกฎหมายรองรับเส้นปะ 9 เส้น (2) ไม่มีลักษณะทางธรรมชาติทางทะเลใดในหมู่เกาะสแปรตลีย์ที่เข้าข่ายเป็นเกาะ แต่เป็นแค่อิโดหิน (rock) ที่สามารถมีทะเลอาณาเขตโดยรอบได้ไม่เกิน 12 ไมล์ทะเล (3) ลักษณะทางธรรมชาติทางทะเลใดที่ตั้งอยู่ในเขตไหล่ทวีปหรือเขตเศรษฐกิจจำเพาะของฟิลิปปินส์ย่อมตกเป็นของฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ สามารถศึกษารายละเอียดของคำชี้ขาดของศาล PCA Case No. 2013-19 ได้จากเว็บไซต์ของศาลที่ <https://pca-cpa.org>

“...ทุกประเทศที่เกี่ยวข้องของจึงควรสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศที่อ้างสิทธิ์
เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาค้างที่ยั่งยืนและถาวร
และช่วยกันเปลี่ยนภาพลักษณ์ของทะเลจีนใต้จากทะเลแห่งความขัดแย้ง
ให้เป็นทะเลแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน...”

1. ไม่ว่าจะต้องใช้ความพยายามยากเพียงสักเพียงไรหนทางเดียวที่จะช่วยให้ปัญหาทะเลจีนใต้คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้น คงหนีไม่พ้นการแก้ไขปัญหาระหว่างกันด้วยวิถีทางการทูตและการเจรจาโดยสันติวิธี ตามหลักการอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง UNCLOS ค.ศ. 1982 ไม่หมิ่นชู้คุกคาม หรือใช้กำลังในการแก้ไขปัญหามา รวมทั้งเคารพเสรีภาพในการเดินเรือและบินผ่านในทะเลจีนใต้ หรือสิทธิต่าง ๆ ที่ทุกประเทศพึงมีพึงได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงหลักการว่าด้วยมรดกร่วมกันของมวลมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) ในการแสวงประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ยึดถือร่วมกันตามหลักสากล

2. สนับสนุนให้ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็ระหว่างประเทศที่อ้างสิทธิ์ด้วยตนเอง หรือกับประเทศอื่น ๆ จากนอกภูมิภาคได้เจรจาทะเลจีนใต้โดยตรงไปตรงมา เพื่อแสวงหาทางออกอันเป็นที่ยอมรับร่วมกัน และอาจสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกันในเรื่องที่ระหว่างประเทศต่าง ๆ เพราะอาจนำมาซึ่งหนทางในการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์และไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะสามารถกระทำได้ เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยประเทศที่สาม การจัดการเจรจาในประเทศที่เป็นกลางหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติอันเป็นเลิศเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี และการส่งเสริมความร่วมมือในทางเทคนิค เช่น ความปลอดภัยในการเดินเรือปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัย การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางทะเล เป็นต้น

3. ต้องส่งเสริมการสร้างควมไว้นื้อเชื่อใจและสภาวะแวดล้อมที่สงบสุขผ่านการปฏิบัติตาม DOC อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพในทุกข้อบท รวมทั้งการดำเนินโครงการความร่วมมือตามแผนงานประจำปีภายใต้ DOC ให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม เช่น การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเล หรือแม้กระทั่งการพัฒนาความร่วมมือ (Joint Development) เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในทะเลจีนใต้ร่วมกัน เช่น ทรัพยากรประมง น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ และแร่ธาตุ โดยไม่กระทบต่อสถานะของการอ้างสิทธิ์ ซึ่งเรื่องนี้คงต้องอาศัยเจตนารมณ์ทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ

4. สนับสนุนให้อาเซียนและจีนบรรลุการเจรจาจัดทำ COC ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และหากทำให้มีผลผูกพันทางกฎหมายและมีการปฏิบัติตามพันธกรณีได้ด้วยแล้ว ก็จะเป็นเครื่องป้องกันมิให้ปัญหาขยายตัวลุกลามหรือเกิดความขัดแย้งขึ้นในอนาคต

5. ผลักดันให้มีการดำเนินมาตรการเร่งด่วนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความไว้นื้อเชื่อใจ ป้องกันการเกิดความขัดแย้ง และสามารถบริหารจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันความขัดแย้งขยายตัว เช่น การใช้ประโยชน์จากโทรศัพท์สายด่วนระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานด้านการค้นหาและกู้ภัยของอาเซียนและจีน รวมทั้งการปฏิบัติตาม ASEAN-China Code For Unplanned Encounters at Sea (CUES) in the South China Sea เพื่อมิให้การเผชิญหน้ากันของเรือรบหรืออากาศยานของกองทัพเรือที่เกิดขึ้นโดยมิได้นัดหมาย กลายเป็นการจุดชนวนความขัดแย้งที่ไม่พึงประสงค์

6. สนับสนุนการสร้างความเป็นเอกภาพและความเป็นแกนกลางของอาเซียน เพื่อให้อาเซียนสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและพูดเป็นเสียงเดียวกันในปัญหาทะเลจีนใต้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อธำรงสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาค โดยปล่อยให้การแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของประเทศที่อ้างสิทธิ์ที่จะเจรจาให้ได้ ข้อยุติที่ถาวรและยั่งยืนต่อไป

7. ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ควรมีความเข้าใจและสนับสนุนให้อาเซียนและจีนได้มีโอกาสส่งเสริมความร่วมมือ เพื่อคลี่คลายปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และไม่ควรมุ่งดำเนินการใด ๆ อันอาจกระทบต่อบรรยากาศที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีระหว่างประเทศที่อ้างสิทธิ์โดยตรงสืบไป

ปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ พ.ศ. 2545⁹

รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ยืนยันเจตนารมณ์ของตนที่จะหล่อหลอมและพัฒนามิตรภาพและความร่วมมือที่มีอยู่ ระหว่างประชาชนและรัฐบาล เพื่อมุ่งส่งเสริมหุ้นส่วนในศตวรรษที่ 21 ของความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและไว้ใจกัน

รับรู้ถึงความต้องการที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่สันติ เป็นมิตร และสมานฉันท์ในทะเลจีนใต้ ระหว่างอาเซียนและจีน เพื่อเสริมสร้างสันติภาพ เสถียรภาพ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาค

ให้คำมั่นที่จะเสริมสร้างหลักการและวัตถุประสงค์ของแถลงการณ์ร่วมของการประชุมประมุขแห่งรัฐ/หัวหน้ารัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียนกับประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1997

ปรารถนาที่จะเพิ่มพูนเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องที่ถาวรและสันติ

ขอประกาศดังต่อไปนี้

1. ภาคียืนยันคำมั่นสัญญาของตนต่อวัตถุประสงค์และหลักการแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักปรัชญาที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการ และหลักการอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลอื่น ๆ ตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งใช้เป็นบรรทัดฐานพื้นฐานสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ
2. ภาคีให้คำมั่นที่จะแสวงหาวิถีทางในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจตามหลักการข้างต้น และบนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเคารพซึ่งกันและกัน
3. ภาคียืนยันการเคารพและคำมั่นของตนต่อเสรีภาพในการเดินเรือและการบินผ่านในทะเลจีนใต้ โดยสอดคล้องกับหลักการอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982
4. ภาคีที่เกี่ยวข้องรับที่จะแก้ไขความขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจและอาณาเขตโดยสันติวิธี โดยไม่ใช้วิธีการข่มขู่คุกคามหรือใช้กำลัง ด้วยการหารือและเจรจาฉันมิตรระหว่างรัฐอธิปไตยที่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยสอดคล้องกับหลักการ อันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982

9 รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน และนายหวัง อี้ (Wang Yi) ผู้แทนพิเศษและรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ พ.ศ. 2545 ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 8 ที่กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545

5. ภาครับที่จะใช้ความยับยั้งชั่งใจในการดำเนินกิจกรรมที่อาจทำให้ความขัดแย้งขยายตัว หรือมีความยุ่งยากและกระทบต่อสันติภาพและเสถียรภาพ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่อาศัยบนเกาะ ปะการัง สันทราย สันดอน หรือภูมิประเทศอื่น ๆ ที่ยังไม่มีผู้อยู่อาศัยในปัจจุบัน และจัดการกับปัญหาความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ในระหว่างที่รอการแก้ไขปัญห ความขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจและอาณาเขตโดยสันติวิธี ภาครับที่เกี่ยวข้องรับที่จะเพิ่มพูนความพยายามในการแสวงหาหนทาง เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นระหว่างกัน ด้วยจิตวิญญาณแห่งความร่วมมือและความเข้าใจกัน ซึ่งรวมถึง

- (ก) หากเห็นสมควร ให้จัดการพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่กาโหมและทหาร
- (ข) ประกันการปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายหรือต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนเยี่ยงมนุษย์ และอย่างยุติธรรม
- (ค) แจ้งให้ภาคีอื่นที่เกี่ยวข้องทราบถึงการฝึกซ้อมร่วมทางทหารที่กำลังจะเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และ
- (ง) แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจ

6. ในระหว่างที่รอการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้ข้อยุติที่ถาวรและครอบคลุม ภาครับที่เกี่ยวข้องอาจแสวงหาหรือดำเนินกิจกรรมความร่วมมือ โดยอาจรวมถึง

- (ก) การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเล
- (ข) การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล
- (ค) ความปลอดภัยในการเดินเรือและการสื่อสารในทะเล
- (ง) ปฏิบัติการค้นหาและกู้ภัย และ
- (จ) การปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการลักลอบค้ายาเสพติด การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นทรัพย์ในทะเล และการลักลอบค้าอาวุธ ภาครับที่เกี่ยวข้องควรตกลงกันเกี่ยวกับรูปแบบ ขอบเขต และสถานที่สำหรับความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีก่อนดำเนินกิจกรรมจริง

7. ภาครับที่เกี่ยวข้องพร้อมที่จะดำเนินการหารือและพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบที่ได้ตกลงกัน รวมถึงการปรึกษาหารือกันบ่อยครั้งในการปฏิบัติตามปฏิญญานี้ เพื่อมุ่งส่งเสริมความเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ดีและความโปร่งใส การสร้างความสมานฉันท์ ความเข้าใจร่วมกันและความร่วมมือ และการอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาระหว่างกัน

8. ภาครับที่จะเคารพทบทวนมติแห่งปฏิญญานี้ และดำเนินการที่สอดคล้องกัน

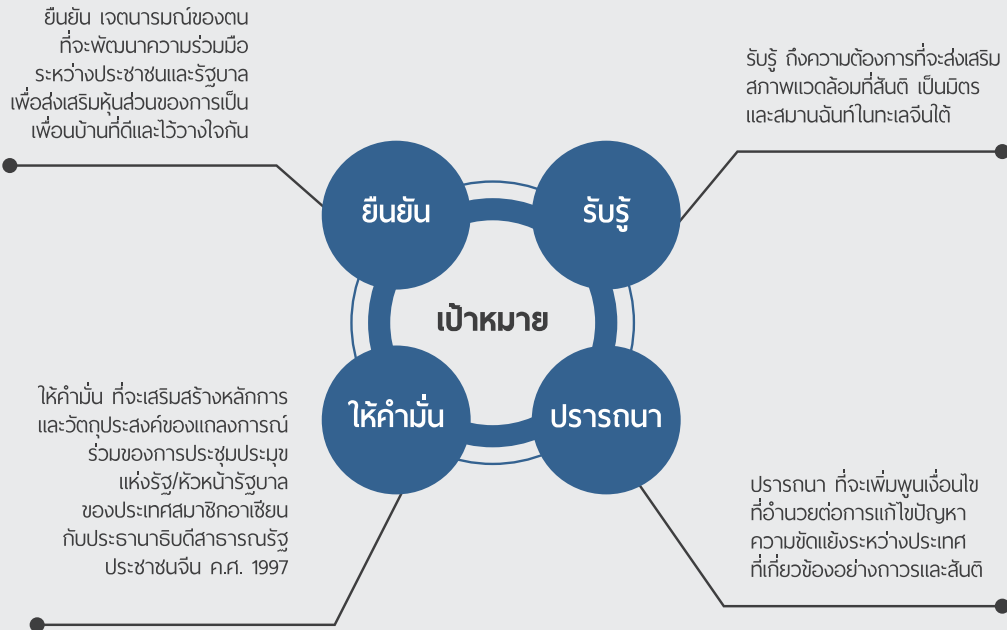
9. ภาครับสนับสนุนให้ประเทศอื่น ๆ เคารพต่อหลักการที่ปรากฏในปฏิญญานี้

10. ภาครับที่เกี่ยวข้องยืนยันว่า การรับรองแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้จะส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค และตกลงที่จะทำงานบนพื้นฐานของหลักฉันทามติ ในการบรรลุเป้าหมายนี้ในท้ายที่สุด

ทำในวันที่สี่ของเดือนพฤศจิกายนในปีคริสต์ศักราชสองพันสอง ที่กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา

ลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน และนายหวัง อี้ ผู้แทนพิเศษและรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน

เป้าหมายของปฏิญญา ว่าด้วยการปฏิบัติของภาคีทะเลจีนใต้ พ.ศ. 2545 (DOC)

ประเทศไทย 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์

บรรยายให้ผู้นำอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2559

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

โครงสร้างทางสังคมของโลกในศตวรรษที่ 21 มีความสลับซับซ้อนขึ้น จากสังคมเล็ก ๆ ใช้ชีวิตง่าย ๆ ไม่เร่ร่อนกลับเป็นสังคมที่ผู้คนต่างอพยพมาหางานทำในเมืองหลวง นำไปสู่การใช้ชีวิตที่เร่งรีบ แข่งขัน แข่งขัน ผู้คนมีความเป็นตัวของตัวเองสูง ยกย่องความสำเร็จในชีวิตด้วยวัตถุ การเปลี่ยนแปลงนี้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการศึกษา ก่อให้เกิด “ภาวะปกติใหม่” (New Normal) ที่นอกจากจะมีระดับของความสลับซับซ้อน ความไม่แน่นอนแล้ว ยังมีจังหวะของการเปลี่ยนแปลงที่หนักหน่วง รุนแรง ในความถี่และความรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น โดยมี 3 กระแสหลักแห่งการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

1 โลกาภิวัตน์ (Globalization)

เป็นกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั่วโลก เช่น

- กระแส Digitization ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คนและรูปแบบในการทำธุรกิจ
- กระแส Urbanization ที่มีการกระจายตัวไปโดยรอบ ทุกคนเริ่มมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบคนเมือง มีการกระจายตัวทางความเจริญไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น
- กระแส Commonization ที่เป็นเรื่องที่ผู้คนในโลกได้รับผลกระทบร่วมกันอย่างถ้วนทั่ว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ การก่อการร้าย โรคภัยไข้เจ็บ

2 ภูมิภาคภิวัตน์ (Regionalization)

กระแสการรวมกลุ่มกันในภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นในเชิงของภูมิรัฐศาสตร์หรือภูมิเศรษฐศาสตร์ การรวมกลุ่มดังกล่าวทำให้มีอำนาจต่อรองของประเทศที่อยู่ในกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

3 ก้องถิ่นวิวัฒน์ (Localization)

กระแสของการมีความเป็นท้องถิ่นและชุมชนอย่างเข้มข้น แสดงออกผ่านเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่ชัดเจน รวมทั้งการมีศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดและเชื่อมโยงคนในท้องถิ่นมายาวนาน

การเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 มีชุดของโอกาส ภัยคุกคาม ข้อจำกัด และขีดความสามารถที่แตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ในศตวรรษที่ 21 มีสิ่งที่น่าสนใจ 4 เรื่อง

1

ภูมิปัญญามหาชน (Wisdom of the Crowd)

การเปลี่ยนผ่านจาก “การถือสิทธิ์” ที่ต่างคนต่างปกป้องภูมิปัญญาของตนเอง ในภูมิปัญญาที่ทุกคนร่วมกันรังสรรค์นวัตกรรม เป็น “การร่วมสิทธิ์” ภายใต้แนวคิด NEA

- Nobody owns ไม่มีใครเป็นเจ้าของ
- Everybody can use it ทุกคนสามารถใช้ร่วมกันได้
- Anybody can improve it ทุกคนสามารถแก้ไขปรับปรุงได้

2

การร่วมรังสรรค์ (Co-creation)

3

การทำงานในรูปแบบใหม่ (New Work Order) เป็นการทำงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- การเปิดใจให้กว้าง (Open)
- การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Connect)
- ความร่วมมือร่วมใจกัน (Collaborate)
- การรังสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Create)
- การเกื้อกูลและแบ่งปันกัน (Sharing)

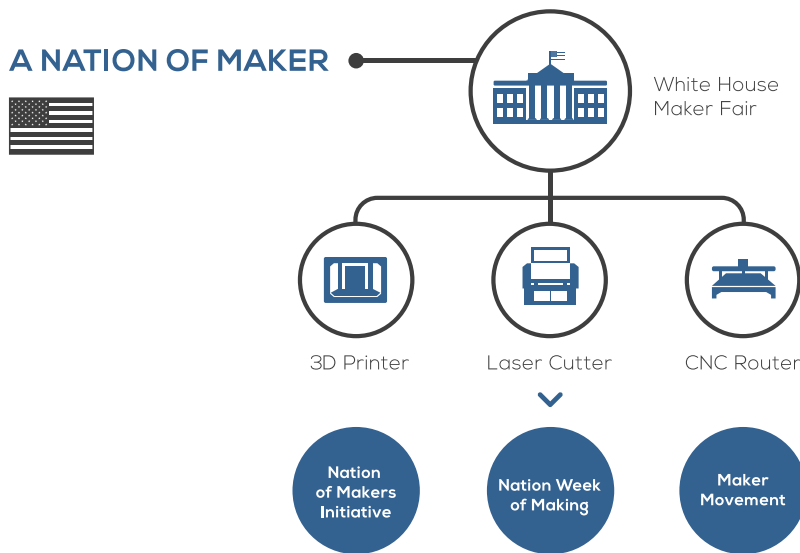
4

สกุลเงินใหม่ (New Currencies)

เช่น สกุลเงิน Bitcoin ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในโลกออนไลน์ มี Blockchain เป็นไฟล์บันทึกข้อมูลการฝากถอนเงินซึ่งอาจต้องช่วยกันติดตามเพราะในอนาคตจะเข้ามามีบทบาทในชีวิตเพิ่มมากขึ้น

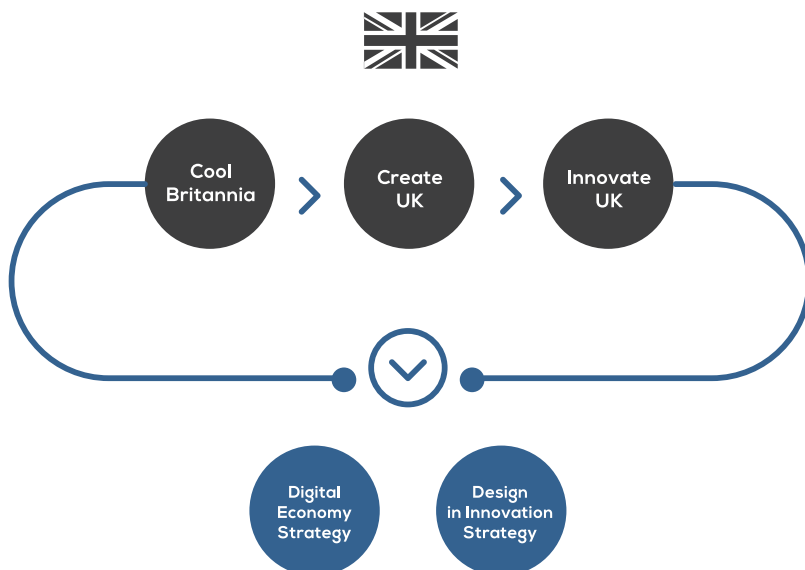
กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ เริ่มปรับตัวเพื่อให้ทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลง เช่น

“A Nation of Maker” ของสหรัฐฯ ที่เปลี่ยนตัวเองจาก Manufacturing เป็น Making ซึ่งนายบารัค โอบามา ได้ประกาศภายหลังจากการเข้ารับตำแหน่งเพื่อสนับสนุนกลุ่มคนที่ใช้งานเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Maker) เช่น 3D Printer, Laser Cutter, CNC Router ในการผลิตและประยุกต์ใช้งานด้านต่าง ๆ

“Design in Innovation” ของอังกฤษที่มีการปรับเปลี่ยนแรงงานไร้ทักษะ (Blue Collar) หรือพนักงานออฟฟิศ มนุษย์เงินเดือน (White Collar) ไปเป็นแรงงานฝีมือหรือแรงงานที่ใช้ทักษะสูง (High Skilled Talents) ที่ใช้นวัตกรรม ในการผลิตนำเรื่องนวัตกรรมและทักษะความสามารถมารวมไว้ภายใต้กระทรวงเดียวกัน

DESIGN IN INNOVATION

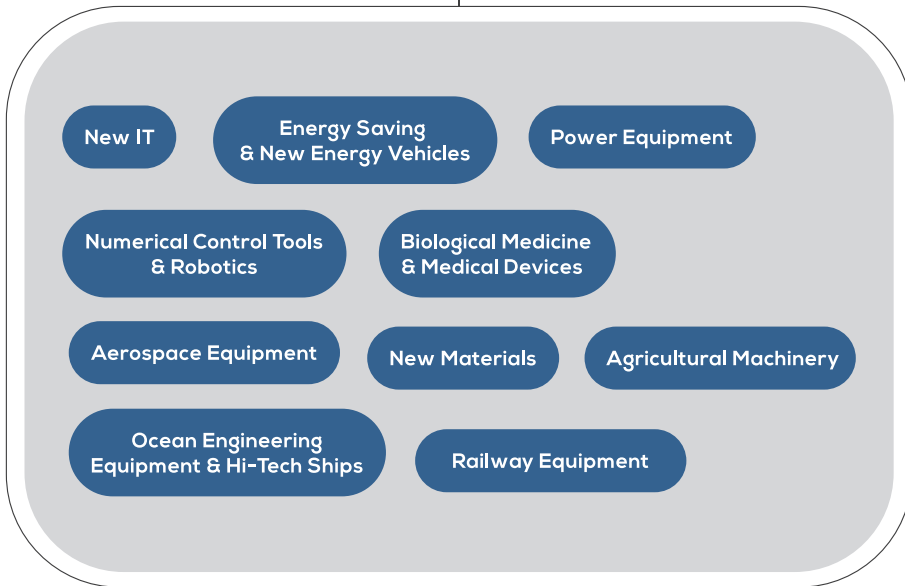

“Made in China 2025” ของจีนเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ปรับปรุงการใช้ทรัพยากร และพลังงานให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพของสินค้า โดยกำหนด 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายที่จะก้าวขึ้นมา ทัดเทียมกับประเทศอุตสาหกรรมของโลกใน ค.ศ. 2025

MADE IN CHINA 2025

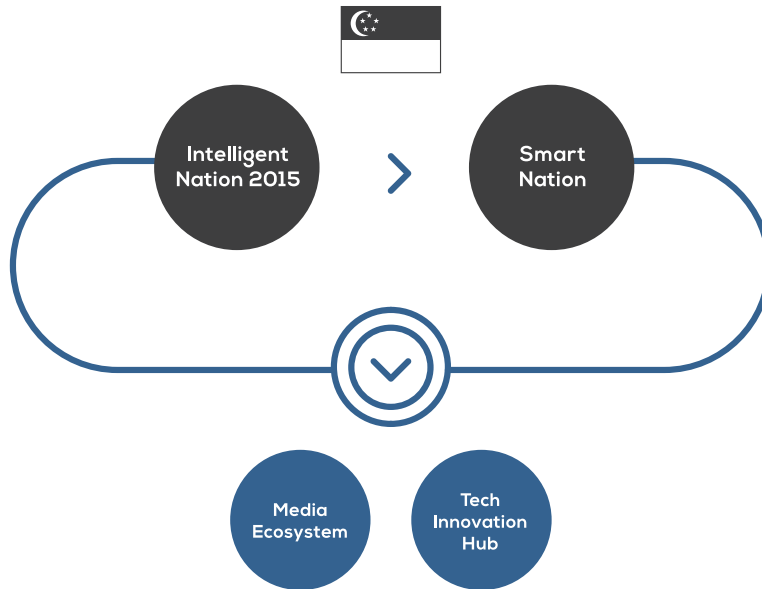

10 TARGET INDUSTRIES

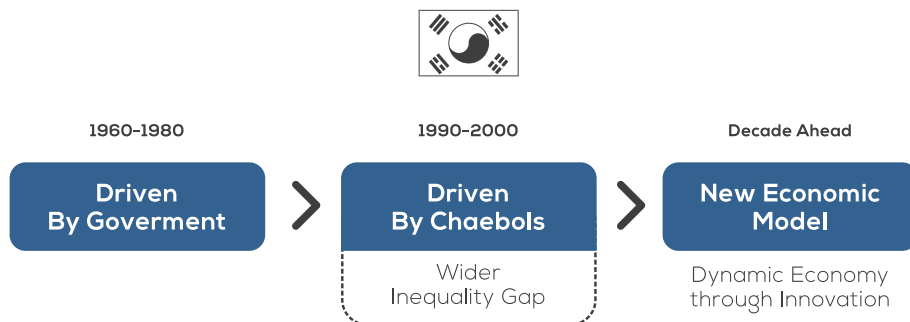
“Smart Nation” ของสิงคโปร์ เน้นอุตสาหกรรมคมนาคมขนส่งและสุขภาพเป็นหลักและจากแผน Infocomm Media 2025 ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติฉบับแรกที่รวมภาคสื่อสารสนเทศ (Infocomm) และสื่อ (Media) เข้าไว้ด้วยกันของรัฐบาลจะนำไปสู่การเตรียมประเทศให้พร้อมต่อการเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีนวัตกรรม (Tech Innovation Hub)

SMART NATION

“Creative Economy” ของเกาหลีมีรูปแบบการดำเนินการคล้ายกับลักษณะประชารัฐของไทย ซึ่งมีรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ เป็นแรงผลักดันสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ สร้างสรรค์มิติใหม่ ๆ ภายใต้เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นเอง ตามแนวคิด Technology as Utility

KOREAN ECONOMY

รูปแบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทย

โลกในศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่กับโอกาส ภัยคุกคาม ข้อจำกัด และขีดความสามารถชุดใหม่ ไทยซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตามให้ทันกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง “เมื่อโลกเปลี่ยน ไทยต้องปรับ” โดยเฉพาะการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา รวมทั้งการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

ก่อนที่กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้น รูปแบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยได้ปรับเปลี่ยนมาหลายยุคสมัย โดยมีพัฒนาการดังนี้

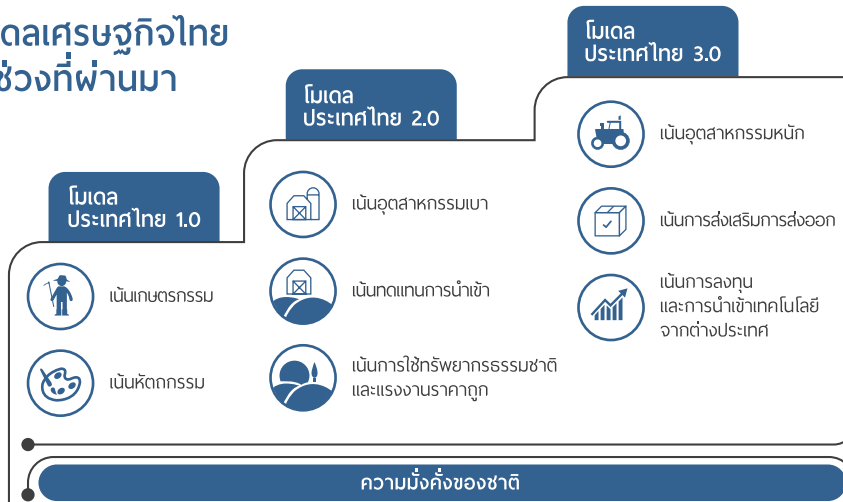
ประเทศไทย 1.0 เน้นเกษตรกรรม ด้วยภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมถึง และภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน มีฝนตลอดทั้งปี ส่งผลให้ไทยมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการทำการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ดังนั้น อาชีพหลักที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลาช้านานจึงเป็นอาชีพเกษตรกร

ประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา (Light Industry) ความเจริญจากประเทศในโลกตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาท

กระแสเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrialization) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พื้นที่เกษตรกรรมเริ่มถูกแทนที่ด้วยพื้นที่อุตสาหกรรม เกษตรกรเริ่มผันตัวเองไปสู่กรรมกร มีการนำทรัพยากรธรรมชาติ (Resource) เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ พืชผักผลไม้ มาแปรรูปกันมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โรงงานถลุงแร่ โรงงานแปรรูปไม้ โรงงานแปรรูปอาหาร โรงงานสิ่งทอ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) และในขณะเดียวกันไทยก็ต้องการเม็ดเงินจากต่างประเทศจึงเริ่มที่จะผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution) เป็นสำคัญ โดยอาศัยแรงงานราคาถูก (Cheap Labor)

ประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนัก (Heavy Industry) เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) เปิดกว้าง มีการหลั่งไหลของทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศ (Foreign Direct Investment) คนในสังคมเริ่มมีความคิดความเป็นอยู่แบบตะวันตก (Westernization) มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูง (Hi-technology) ที่แปลกใหม่เข้ามาใช้ อุตสาหกรรมมีความซับซ้อนมากขึ้นเน้นเรื่องการส่งเสริมการส่งออก (Export Promotion)

โมเดลเศรษฐกิจไทย ในช่วงที่ผ่านมามี

ในช่วงเวลาดังกล่าว อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 7-8 เปอร์เซ็นต์ เป็นช่วงเวลาแห่งความเป็น NICs (Newly Industrialized Countries) ทุกอย่างเหมือนจะไปได้ดี หากเทคโนโลยีของต่างชาติที่นำเข้ามามีการถ่ายทอด (Transfer Technology) ให้เป็นของคนไทย ไทยคงไม่ติดอยู่กับกับดักรายได้ปานกลางเหมือนที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ประกอบกับการที่ประเทศประสบกับวิกฤตต้มยำกุ้ง อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ที่ 3-4 เปอร์เซ็นต์ คงที่มาโดยตลอด เศรษฐกิจของไทยจึงอยู่ในภาวะที่ชะงักงันมาเกือบ 20 ปี ไทยจึงเหมือนเป็นประเทศที่ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา

กับดักที่ถ่วงความเจริญของไทย

สาเหตุสำคัญที่ไทยไม่สามารถเดินไปได้ไกลกว่านี้ เพราะ กำลังติดอยู่ในกับดัก 3 ประการ

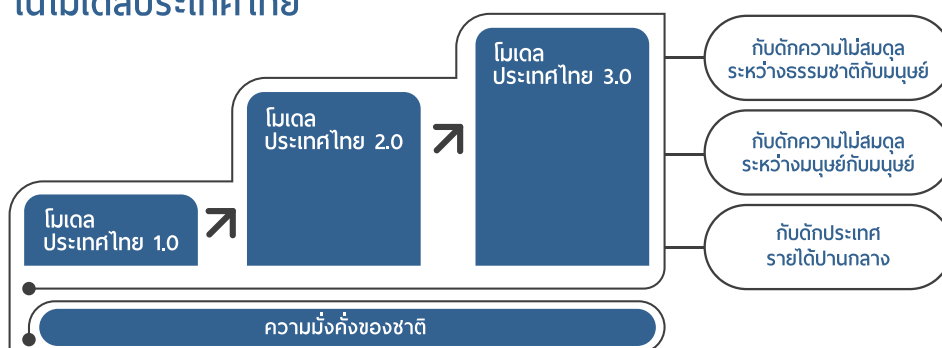
ถูกภัยจากธรรมชาติลงโทษมากขึ้น เช่น วาตภัย อุทกภัย ปัญหามลพิษ

1. กับดักความไม่สมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ (Imbalance Trap) ที่ผ่านมามีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth) แต่ละเลยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Wellness) ละเลยสังคมที่อยู่ดีมีสุข (Social Well-Beings) และละเลยภูมิปัญญามนุษย์ (Human Wisdom) จึงต้องตามเก็บผลกระทบเชิงลบ (Negative Consequence) ต่าง ๆ มากมาย และ ณ วันนี้ มนุษย์เริ่ม

2. กับดักความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (Inequality Trap) ที่ในปัจจุบันมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวย ระหว่างคนเมืองกับคนชนบท คนได้โอกาสกับคนด้อยโอกาส

3. กับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)

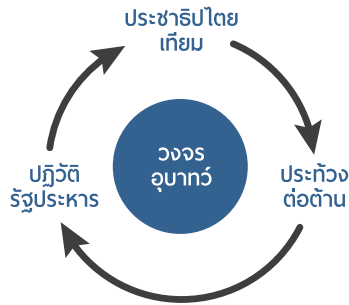
การเผชิญกับ 3 กับดัก ในโมเดลประเทศไทย

ที่ผ่านมาไทยตกอยู่ในวิกฤตของปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการบินไม่ได้มาตรฐาน (ICAO) ปัญหาการประมงผิดกฎหมาย (IUU) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในชาติ ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ประกอบกับเศรษฐกิจโลกอยู่ในภาวะที่ผันผวน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจึงอยู่ในขาลง

ซ้ำร้ายไปกว่านั้น ไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) หากไม่มีการเตรียมการรองรับแก้ไข ไทยจะตกอยู่ในศตวรรษแห่งความว่างเปล่า (Lost Decades) อย่างแน่นอน

วงจรรอบาทว์ ก่อน 22 พฤษภาคม 2557

ในวิกฤตยังมีโอกาส

การตัดสินใจเข้ามาบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา ประเทศอยู่ในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ (GDP ขยายตัวสูงขึ้น) มิติด้านสังคม (การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยมีมากขึ้น) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และพื้นที่ชลประทานเพิ่มมากขึ้น) มิติด้านความมั่นคงและกฎหมาย (มีกฎหมายที่เป็นธรรมอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น) มิติด้านการต่างประเทศ และมิติด้านการบริหารงานภาครัฐ (การติดต่อกับส่วนราชการมีระยะเวลาและขั้นตอนที่ชัดเจนขึ้น)

ช่วงเวลาที่เหลืออยู่ของรัฐบาลประมาณ 1 ปีจากนี้ ภารกิจที่สำคัญนอกจากการรักษาแรงพื้นฐานตัวทางเศรษฐกิจ เช่น ตัวเลข GDP รายได้จากนักท่องเที่ยว โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ การบริหารงานภาครัฐแล้ว ยังมีอีกภารกิจหนึ่งที่สำคัญคือการเดินทางประเทศไปสู่ “Thailand 4.0” เพื่อนำพาประเทศไปสู่ “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” ให้เป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

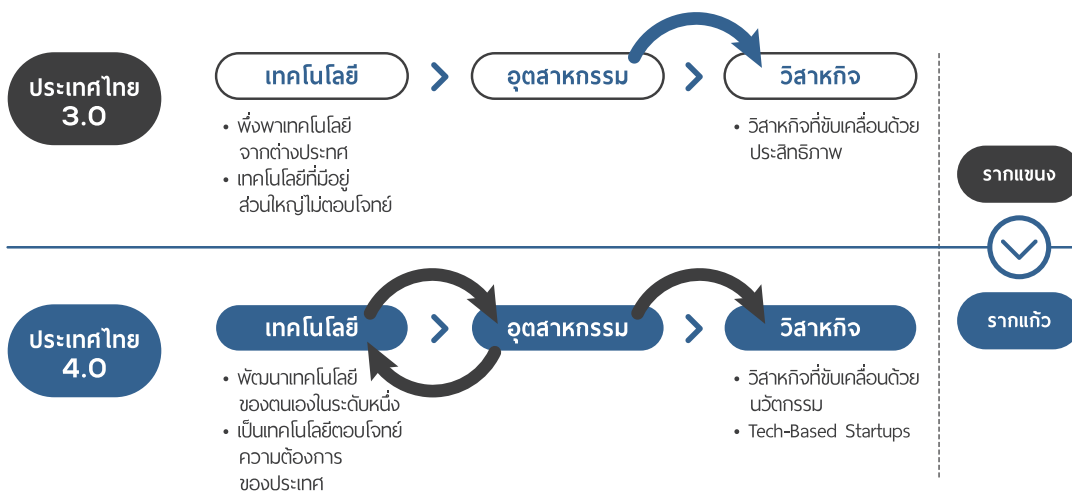
การเดินทางสู่ “Thailand 4.0”

ประเทศไทย 3.0 มีพัฒนาการที่ค่อนข้างบอบบาง หากเปรียบเทียบเป็นการเพาะปลูกต้นไม้ก็คงเป็น “การปักชำ” เป็นการเจริญเติบโตแบบรากแขนงที่เร่งรีบเจริญเติบโต เพื่อตามให้ทันกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ประเทศอื่น ๆ ที่ทันสมัยมีการนำอุตสาหกรรมของต่างประเทศเข้ามา ผ่านการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Board of Investment of Thailand-BOI) ซึ่งดูเหมือนไทยจะทันสมัยแต่ไม่พัฒนาเพราะขาดการคิดต่อยอด

เทคโนโลยี เมื่อบริษัทต่างชาติกลับไปก็นำเทคโนโลยีกลับไปด้วย ไม่มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไว้ให้คนไทย

Thailand 4.0 จึงต้องเปลี่ยนจากการเจริญเติบโตแบบ “รากแขนง” เป็นการเจริญเติบโตแบบ “รากแก้ว” ซึ่งจะต้องยืนอยู่บนขาของตนเองให้ได้เพื่อวันหนึ่งจะได้มีอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่งและวิสาหกิจที่แข็งแกร่ง

จาก “รากแขนง” สู่ “รากแก้ว”

การเป็น Thailand 4.0 ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จะต้องหลุดพ้นจาก 3 กับดัก ที่เป็นตัวถ่วงความเจริญของประเทศให้ได้ โดยเปลี่ยนกลไกในการขับเคลื่อนประเทศใหม่ (New Engines of Growth) ดังนี้

1. การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักของความไม่สมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน การปรับแนวคิดเรื่องลดต้นทุน (Cost Advantage) เป็นการลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage) เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นการนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse/Recycle)

2. การกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดัก

ของความเหลื่อมล้ำ โดยการสร้างคลัสเตอร์เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

3. การขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์เพื่อแข่งขันได้ในเวทีโลก (Competitive Growth Engine) เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูง (High-income Country) เปลี่ยนจากการทำมากได้น้อย (More for Less) ทำแล้วเหนื่อย Work Hard แต่ไม่ Smart เป็น ทำน้อยได้มาก (Less for More) เพื่อไปสู่การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจด้วย “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy)”

“...โลกในศตวรรษที่ 21 ประเทศต่าง ๆ กำลังเผชิญอยู่กับโอกาส
ภัยคุกคาม ข้อจำกัด และขีดความสามารถชุดใหม่
ไทยซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ ในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตามให้ทันกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง
“เมื่อโลกเปลี่ยน ไทยต้องปรับ”...”

3 NEW ENGINES FOR GROWTH ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0

ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือสินค้าเกษตรหลัก โดยเฉพาะ “ข้าว” ที่ปัจจุบันมีราคาลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้รัฐบาลจะมีมาตรการให้ความช่วยเหลือออกมาเป็นระยะ แต่ก็ไม่สามารถทำให้ชาวนากินดีมีสุขอย่างยั่งยืน ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดองค์ความรู้ในการทำนา แคมิน้ำ มีพืชนา ก็ลงมือเพาะปลูกโดยไม่ได้นิ่งถึงสภาพของพื้นที่ว่าเหมาะสมหรือไม่ และยิ่งกว่านั้น ในบางพื้นที่ ใน 1 ปี มี 365 วัน สามารถทำนาได้เพียงครั้งเดียว (นาปี) ซึ่งใช้ระยะเวลาประมาณ 150 วัน อีก 215 วันที่เหลือคือการว่างงาน

Thailand 4.0 คือการขับเคลื่อนประเทศด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ตั้งแต่กระบวนการผลิต ที่จะต้องเปลี่ยนจาก “การผลิตนำความต้องการของตลาด” เป็น “ความต้องการของตลาดนำการผลิต” จากที่ต่างคนต่างปลูก อยากจะปลูกอะไรก็ปลูก เป็นการรวมแปลงใหญ่ วางแผนการปลูก

ร่วมกัน การปลูกพืชขึ้นสลับในแปลง เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน มีทั้งปลูกข้าว ปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่เดียวกันหรือการอาศัยแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ สمارตโฟนตรวจสอบสภาพของดินเพื่อเลือกพืชที่จะเพาะปลูก ตรวจสอบสภาพของน้ำเพื่อเลือกเพาะเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสม

การนำนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการผลิตจะเป็นการสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าได้เป็นอย่างดี เช่น ข้าวปลอดสารกลูเตน (Gluten Free) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของข้าวหอมมะลิ และข้าวเจ้าของไทยซึ่งควรทำการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างตลาดในกลุ่มลูกค้าที่มีอาการแพ้ การขายข้าวจากเกวียนเป็นกรรม โดยขายสารสกัดจากข้าวเพื่อนำไปใช้ในการผลิตเครื่องสำอาง ซึ่งนี่จะเป็นตัวอย่างหนึ่งของการเป็นเกษตรกรสมัยใหม่ (Smart Farmer) ที่จะช่วยให้ชาวนามีรายได้ที่มั่นคง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คนไทย 4.0 เพื่อ Thailand 4.0

สิ่งสำคัญในการสร้างคนไทยให้เป็นคนไทย 4.0 คือการปลดล็อกข้อจำกัดที่มีอยู่ในตัวคน (Unlock Constraints) ควบคู่ไปกับการสร้างความเจริญเติบโตในตัวคน (Growth for People) ด้วยการสร้างความสามารถและสร้างโอกาสให้คนได้ปลดปล่อยศักยภาพ (Empowerment for People) เมื่อถึงเวลาคนที่เต็มไปด้วยศักยภาพจะกลับกลายเป็นคนที่สร้างความเจริญเติบโต (People for Growth) นำไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation Driven Economy) และการแบ่งปันความเจริญร่วมกัน (Shared Prosperity) ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

THAILAND 4.0 & LEARNING SOCIETY CREATION	PURPOSEFUL LEARNING	Standardized Duty-Driven	>	Personalized Passion-Driven
	GENERATIVE LEARNING	Fact-Based Passive Learning Transmitting	>	Idea-Based Active Learning Mentoring
	MINDFUL LEARNING	Individual Creating Competing Incentive	>	Common Creating Sharing Incentive
	RESULT-BASED LEARNING	Theory Lecture Completion Credit	>	Theory in Practice Project/Assignment/Workshop Achievement Credit

“...Thailand 4.0 คือ การขับเคลื่อนประเทศด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม ตั้งแต่กระบวนการผลิต ที่จะต้องเปลี่ยนจาก “การผลิตนำความต้องการของตลาด” เป็น “ความต้องการของตลาดนำการผลิต”...”

คนไทย 4.0 จะต้องเปลี่ยนมุมมองของการเรียนรู้ จากเดิมที่เรียนรู้เพื่อใบปริญญา ต้องเปลี่ยนเป็น

เรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงดลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย (Purposeful Learning)

เรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Generative Learning)

เรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful Learning)

เรียนเพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Learning)

นอกจากการเปลี่ยนมุมมองในการเรียนรู้แล้ว คนไทย 4.0 จะต้องปรับเปลี่ยนตนเองในอีก 4 มิติ คือ

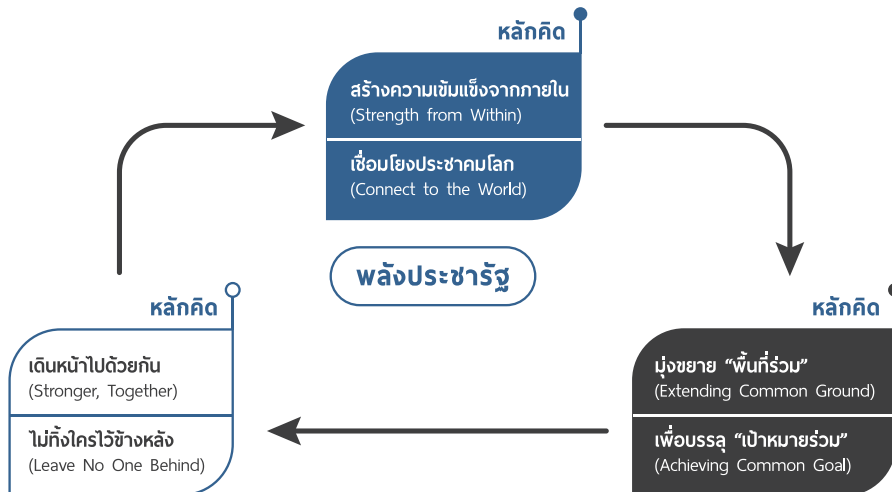
1. เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ความสามารถจำกัด (Incompetent Thai) เป็น คนไทยที่มีความรู้ความสามารถ (Capable Thai)
2. เปลี่ยนจากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์ส่วนตน (Self-centered Thai) เป็น คนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Thai)
3. เปลี่ยนจาก Thai-Thai เป็น Global-Thai เป็นคนไทยที่สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล
4. เปลี่ยนจาก Analog Thai เป็น Digital Thai เพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ Digital Age

เราจะเดินหน้าไปด้วยกัน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ภายใต้หลักคิดของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ว่า “เราจะเดินหน้าไปด้วยกัน” (Strong Together) และ “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” (Leave No One Behind) ถอดออกมาเป็นนโยบายที่สำคัญ 2 ส่วน คือ

1. การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within)
2. การเชื่อมต่อประชาคมโลก (Connect to the World)

3 ชุดความคิดประยุทธ์ จันทร์โอชา (PRAYUTH'S PRINCIPLES)

การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน

กลไกหลักของการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน มี 3 ประการ ได้แก่

- การยกระดับนวัตกรรม (Innovation Driven Proposition) ของทุกภาคส่วนในประเทศ
- การสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Driven Proposition)
- การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (Community Driven Proposition)

การยกระดับนวัตกรรม เมื่อผนวกกับการสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของผู้ประกอบการจะเอื้อให้เกิดการสร้าง Smart Enterprise ที่มีโมเดลการทำธุรกิจแบบใหม่ ๆ มากมาย ท่ามกลาง Enabling Ecosystem เกิดการรังสรรค์นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และเมื่อนำไปผนวกกับการสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากหรือชุมชนจะก่อให้เกิดการขับปรับเปลี่ยนสถานะของผู้คนในสังคม (Social Mobility) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส (Society with Opportunity) ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่สามารถ (Society with Competence)

การเชื่อมต่อประชาคมโลก

เมื่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเกิดความเข้มแข็ง การเชื่อมโยงภายนอกเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป ซึ่งระบบในการเชื่อมโยงกับโลกใน 3 ระดับ คือ

1. Domestic Economy เศรษฐกิจภายในประเทศ
2. Regional Economy เศรษฐกิจภูมิภาค
3. Global Economy เศรษฐกิจโลก

เศรษฐกิจภายในประเทศ เมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้าง ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากจะก่อให้เกิดการเติมเต็มพลังในท้องถิ่น (Local Empowerment) ผ่านการค้า และการลงทุนในท้องถิ่น การจ้างงานในท้องถิ่นและนำไปสู่ ความเป็นเจ้าของของคนในท้องถิ่น

ขณะเดียวกัน การผนวก Domestic กับ Regional Economy เข้าด้วยกัน ภาพใหญ่ที่เห็นจะเป็นอาเซียน (ASEAN) และเป็นกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม และไทย) ในภาพที่เล็กลงมา ซึ่งส่วนนี้จะสอดคล้องกับแนวคิด “CLMV as Our Home Market” ที่รัฐบาลชุดนี้กำลังผลักดันอยู่ ผ่านการเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในระดับ รัฐบาลกับรัฐบาล ธุรกิจกับธุรกิจ และประชาชนกับประชาชน

สุดท้ายเป็นการเชื่อมโยง Regional กับ Global Economy ขยายความเชื่อมโยงและเรื้อร่อยอาเซียนเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นพลังต่อรองกับส่วนอื่น ๆ ของประชาคมโลก ผ่านบทบาทในมิติทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ของภูมิภาคแห่งนี้

การเชื่อมต่อกับไทย 1.0-3.0 เป็น คนไทย 4.0

การเชื่อมคนไทย 1.0-3.0 เข้าด้วยกัน สู่การเป็นคนไทย 4.0 เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักความไม่สมดุลกับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักประเทศรายได้ปานกลาง จะต้องมีการสร้างพื้นที่ร่วม (Extending Common Ground) และการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Achieving Common Goal) ซึ่งถือเป็นแผนที่นำทาง

(Roadmap) ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ 4.0 โดยมี 2 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ

1. การปิดลดช่องว่าง (Bridging Divides)
2. การสร้างความมั่งคั่งร่วมกัน (Thriving Together)

เชื่อมคนไทย 1.0 กับคนไทย 3.0 ไปสู่การเป็นคนไทย 4.0 ร่วมกัน

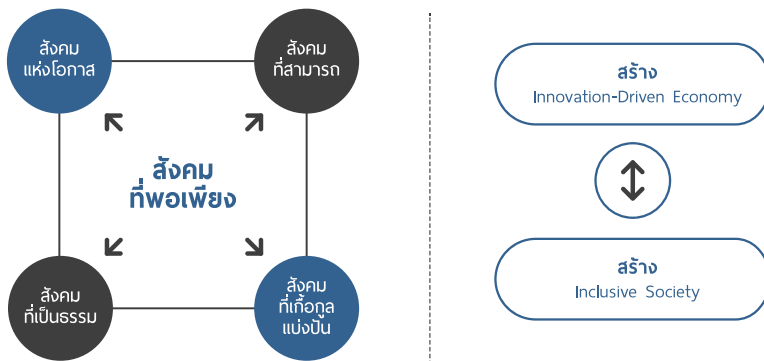
สังคมที่พอเพียงเบื้องหลัง Thailand 4.0

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรม (Innovation Driven Economy) นอกจากจะต้องอาศัยคนไทย 4.0 แล้ว ยังต้องอาศัยสังคม 4.0 หรือ “สังคมที่พอเพียง” เพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันให้แก่คนในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข (Inclusive Society)

สังคมที่พอเพียงจะประกอบด้วยหลาย ๆ สังคมรวมตัวกัน ได้แก่

- “สังคมที่เป็นธรรม” ทุกคนในสังคมเท่าเทียมกัน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- “สังคมแห่งโอกาส” ทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน
- “สังคมแห่งสามารภ” ต้องเติมเต็มความสามารถตามศักยภาพที่มีและเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถที่มี
- “สังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปันกัน” (Caring & Sharing)

5 NEW SOCIAL ARCHITECTURE ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0

“สังคมที่พอเพียง” จึงเป็นสถาปัตยกรรมทางสังคม (Social Architecture) โดยถอดรหัสมาจาก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ว่า

- เมื่อขาดต้องรู้จักเติม กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการเติมโอกาสและความสามารถให้แก่คนในสังคม
- เมื่อพอต้องรู้จักหยุด
- เมื่อเกินต้องรู้จักปัน เกิดเป็นสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปันกัน

การเปลี่ยนความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

การเดินหน้าไปสู่ Thailand 4.0 จะต้องเปลี่ยน “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)” ได้แก่ การนำทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น เขา ป่า นา ทะเล ซึ่งเป็นความหลากหลายทางชีวภาพ (Bio-diversity) และวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี (สงกรานต์ ลอยกระทง) โบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปะต่าง ๆ ซึ่งเป็นความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity) เปลี่ยนให้เป็น “ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage)” โดยอาศัยการบริหารจัดการที่ดี การใช้ปัญญาและองค์ความรู้ เติมเต็มด้วยเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ การวิจัยและพัฒนา เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สร้างคนไทย 4.0 เพื่อขับเคลื่อน “ประเทศไทย 4.0”

ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ	ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน
ความหลากหลายเชิงชีวภาพ	Food, Agriculture & Bio-Tech
	Health, Wellness & Bio-med
	Smart Devices, Robotics & Mechatronics
ความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม	Digital, IOT & Embedded Technology
	Creative, Culture & High Value Services

คนไทย 4.0 เพื่อสังคม 4.0

การเปลี่ยนเกษตรกรรายย่อยที่ยากจน ผู้ประกอบการ OTOP คนจนในเมือง SMEs รายย่อย แรงงานไร้ทักษะ ตลอดจนผู้สูงวัยที่มีอยู่ในสังคมไทย เพื่อให้เป็นคนไทย 4.0 จะต้องเปลี่ยนองค์ประกอบของสังคมเพื่อยกระดับวิถีชีวิตของคนไทย

โดยเปลี่ยนเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) เกษตรกรจะต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

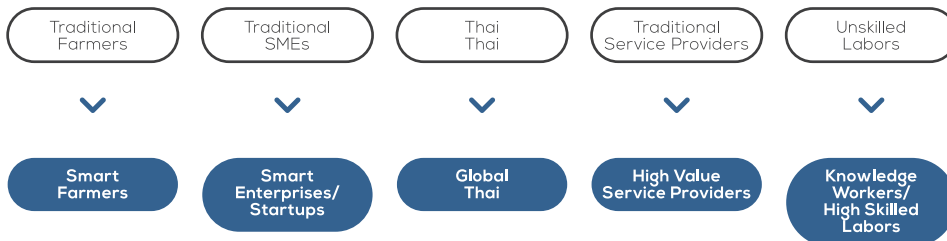
เปลี่ยนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม : SMEs (Traditional SMEs) ที่เดือดร้อนในการประกอบธุรกิจธุรกิจไปไม่รอด (Turn Around SMEs) ให้เป็น SMEs ที่สามารถอยู่รอด สามารถพึ่งตนเองได้ และเปลี่ยน SMEs ที่อยู่กันแบบพอเพียง (Regular SMEs) ให้เป็น SMEs ที่มีความยั่งยืน โดยมีเป้าหมายปลายทางในการเป็น Smart SMEs เป็น SMEs ที่ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยนวัตกรรม Innovation-driven Entrepreneurs และ Innovation-driven Enterprises

เปลี่ยนการบริการแบบดั้งเดิมที่ใช้แรงงานทักษะต่ำ ไม่เน้นการใช้เทคโนโลยี (Traditional Services) ซึ่งเป็นการบริการที่สร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่การบริการที่เป็น High Value Services

เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำ (Unskilled Labor) ไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ (Knowledge Worker) และทักษะสูง (Skilled Labor) โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวคน เช่น การศึกษา การอบรม พัฒนาความรู้ต่าง ๆ

เปลี่ยนจาก Thai-Thai เป็น Global-Thai เป็นคนไทยที่สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล

สร้างคนไทย 4.0 เพื่อขับเคลื่อน “ประเทศไทย 4.0”

เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่ง Thailand 4.0

จากการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบทั้ง 4 ของสังคม นำไปสู่การเกิดใหม่ของ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายได้แก่

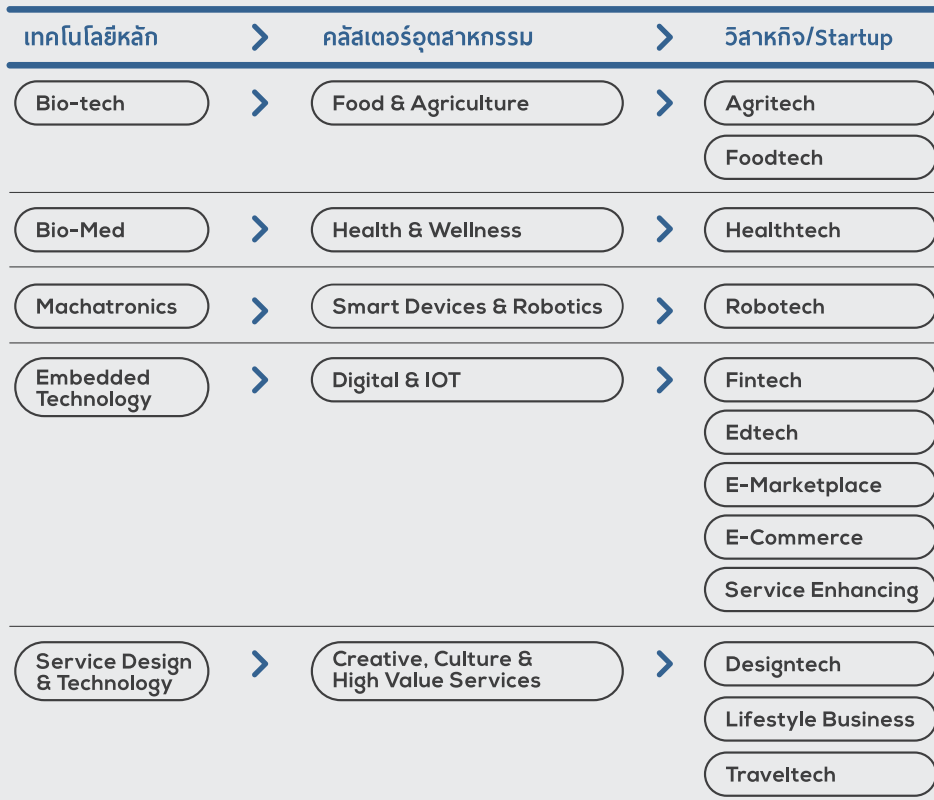
- กลุ่มอาหาร (Food) เกษตร (Agriculture) พัฒนาไปสู่เทคโนโลยีชีวภาพ (Bio-tech)
- กลุ่มสาธารณสุข (Health) สุขภาพ (Wellness) พัฒนาไปสู่ เทคโนโลยีทางการแพทย์ (Bio-Med)
- กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ (Smart Devices) หุ่นยนต์ (Robotics) พัฒนาไปสู่ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (Mechatronic)

- กลุ่มดิจิทัล (Digital, IOT) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ (Artificial Intelligence) ปัญญาประดิษฐ์ พัฒนาไปสู่เทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (Embedded Technology)
- กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative) วัฒนธรรม (Culture) พัฒนาไปสู่การบริการออกแบบ (Service Design) หรือการบริการด้วยเทคโนโลยี (Technology Services) นำไปสู่บริการที่มีมูลค่าสูง (High Value Services)

เมื่อ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งเป็นต้นน้ำเริ่มแข็งแรง เปรียบได้กับต้นไม้ที่ปักชำไว้ตั้งแต่ประเทศไทย 3.0

ได้เจริญเติบโตจากรากไปสู่ลำต้น แผ่ขยายไปสู่ใบที่เป็น Enterprise เป็น SMEs ธุรกิจเริ่มนำนวัตกรรมเข้ามาขับเคลื่อน (Innovation Driven Enterprise : IDE) ร่วมกันองค์ความรู้และปัญญา ก่อให้เกิดคุณค่าที่สร้างสรรค์ (Value Creation) SMEs รายเล็ก ๆ กลายเป็น Entrepreneur เป็น Start Up นำไปสู่การผลิตออกผลเป็นเทคโนโลยีการเกษตร (AgriTech) เทคโนโลยีอาหาร (FoodTech) เทคโนโลยีสุขภาพ (HealthTech) เทคโนโลยีหุ่นยนต์ (Robotech) เทคโนโลยีการท่องเที่ยว (TravelTech) และเทคโนโลยีการออกแบบ (DesignTech) รวมทั้งการพัฒนา Start Up ให้เป็น Smart Enterprise เป็น Innovation Driven Enterprise โดยอาศัยการมีรูปแบบ (Platform) ที่มีเทคโนโลยี มีอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง

ห่วงโซ่การสร้างมูลค่าในประเทศไทย 4.0

วาระเร่งด่วนในการขับเคลื่อนประเทศ

Thailand 4.0 เป็นการปฏิรูปแบบ Reform in Action ซึ่งเป็นการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัย และการพัฒนา และการปฏิรูปคนและการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน โดยช่วงเวลาที่เหลืออยู่ของรัฐบาล ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งใหม่ มีภารกิจสำคัญเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการ รัฐบาลจะต้องซ่อมเสริมฐานรากและเตรียมการสู่อนาคตในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การสร้างสังคมแห่งโอกาสและสังคมที่สามารถให้แก่มนุษย์ในสังคม สร้างโอกาสในการได้รับความเป็นธรรม การเข้าถึงทรัพยากร การสร้างความสามารถให้แก่ผู้คน เพื่อเพิ่มรายได้ ลดค่าใช้จ่าย ปลดหนี้ ยกระดับคุณภาพชีวิต
2. การสร้าง Multiple Growth Poles ผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัด 4.0 โดยจังหวัด 4.0 จะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อต่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กับ Thailand 4.0 เข้าด้วยกัน ทุกคน

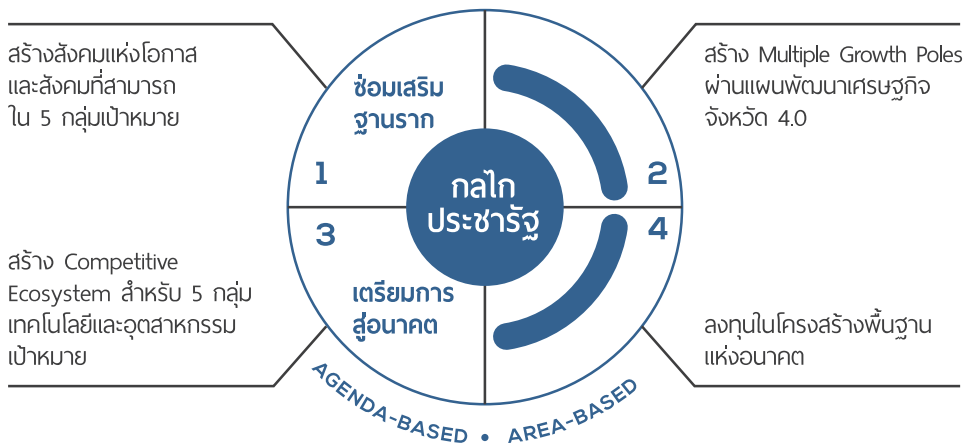
ในสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและสร้างอนาคต จังหวัดของตนเอง เป็นการปลูกฝังประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง พร้อมกับการกระจายความมั่งคั่งให้ทั่วถึง

3. การสร้างระบบนิเวศทางการแข่งขัน (Competitive Ecosystem) สำหรับ 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย

4. การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานแห่งอนาคตโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชุมชน จังหวัด กลุ่มจังหวัด เป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) กลุ่มจังหวัดกับอาเซียน ตามเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจแนวตะวันออก (Eastern Economic Corridor) และในที่สุดเชื่อมโยงกับโลกด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

4 วาระขับเคลื่อนเร่งด่วน

THAILAND 4.0 IN ACTION

“...สิ่งสำคัญในการสร้างคนไทยให้เป็นคนไทย 4.0 คือ
การปลดล็อกข้อจำกัดที่มีอยู่ในตัวคน (Unlock Constraints)
ควบคู่ไปกับการสร้างความเจริญเติบโตในตัวคน (Growth for People)
ด้วยการสร้างความสามารถ และสร้างโอกาสให้คนได้ปลดปล่อยศักยภาพ
(Empowerment for People)...”

เป้าหมายของการดำเนินงานตาม Thailand 4.0 คือการขับเคลื่อน 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา 3-5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนปัญหาและความท้าทายให้เป็นศักยภาพและโอกาสเมื่อประเทศไปสู่ Thailand 4.0 เติมรูปแบบ ธุรกรรมที่จะเห็นได้อย่างเด่นชัดคือรายได้ต่อหัวของประชากรจะเพิ่มขึ้น ความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ จะลดลง ประเทศจะมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทุกคนในสังคมมีความอยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สุขภาพในฐานะนโยบายประเทศ : กรณีศึกษาประเทศไทย (Global Health Challenge : Learn From the Real Cases)

นพ. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

ขณะนี้ประเทศไทยเรากำลังอยู่ในรัฐบาลพิเศษเรียกว่ารัฐบาลทหาร ซึ่งประเทศที่เป็นประชาธิปไตยทั้งหลายทั่วโลกไม่ค่อยยอมรับ แต่มีข้อสังเกตว่าเมื่อปีที่แล้วนายกรัฐมนตรีไปประชุมสมัชชาสหประชาชาติ โดยทั่วไปจะกล่าวสุนทรพจน์ในห้องประชุมใหญ่ 5 นาที แต่ครั้งนี้ได้รับเชิญขึ้นเวทีพิเศษพร้อมกับผู้นำฝรั่งเศส ผู้นำญี่ปุ่น และผู้อำนวยการใหญ่องค์การอนามัยโลก นายกรัฐมนตรีได้รับเชิญเป็นการเฉพาะเพื่อพูดถึงเรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของไทย และเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 นายกรัฐมนตรีได้รับเชิญไปอีกครั้งเพื่อประชุมระดับสูงเรื่องโรคเอดส์ แต่ไปไม่ได้ จึงมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไปแทน ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขก็จะปฏิเสธไม่ไป แต่ทางโครงการเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS) แจ้งมาว่าจะมอบรางวัลให้ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศแรกในเอเชียที่จัดการติดเชื้อเอดส์จากแม่สู่ลูกได้สำเร็จ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจึงตัดสินใจไป เมื่อไปถึงได้รับเชิญให้ขึ้นพูดถึง 5 เวทีด้วยกันในระดับสมัชชาสหประชาชาติ

หากว่าประเทศเราไม่ได้เป็นตัวอย่งที่ดีในด้านการสุขภาพ เราคงจะไม่ได้รับเชิญ ทั้ง ๆ ที่เราเป็นรัฐบาลทหาร เมื่อด้านสุขภาพทำได้ แปลว่าท่านที่มาจากภาคส่วนอื่น ๆ ก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน ขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศใช้เรื่องสุขภาพเป็นประเด็นนโยบายต่างประเทศเพื่อสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ ทำงานร่วมกับประเทศอื่น ๆ เนื่องจากงานด้านสุขภาพ เรามีเรื่องที่ประสบความสำเร็จมากพอสมควร

เรื่องหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ประเทศกำลังพัฒนาที่ทำได้แบบไทยมีน้อยมาก เรามี 3 กองทุนซึ่งครอบคลุมทุกคน และทุกบริการอย่างครบถ้วน เรา คือ ต้นแบบของประเทศ

กำลังพัฒนา หากมีการจัดประชุมระดับโลกหรือภูมิภาคในเรื่องนี้ต้องเชิญไทยทุกครั้ง มีคนเข้ามาดูงานมากมาย

เรื่องเอดส์เราก็สามารถทำให้การติดเชื้อจากแม่สู่ลูกแทบจะเป็นศูนย์ เขาจึงต้องมาดูงานที่เรา ช่วงต้น ค.ศ. 1990 มีคนไทยติดเชื้อเอดส์รายใหม่ประมาณ 150,000 คนต่อปี ถ้าเป็นแบบนี้เรื่อย ๆ เราจะมีคนติดเชื้อเป็นล้าน ๆ คน แต่ในขณะนี้เรามีคนติดเชื้อในไทยประมาณ 400,000 คน มีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพียง 6,000-7,000 คนต่อปี ลดลงจาก 150,000 คนต่อปี เป็นตัวอย่างของความสำเร็จที่โด่งดังไปทั่วโลก และนี่แสดงให้เห็นถึงสินทรัพย์ด้านสุขภาพ (Health Asset) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการทูต (Diplomatic Tools)

“...บทบาทของนักการทูตที่แท้จริง คือ การรักษาผลประโยชน์ของประเทศ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ รักษาความมั่นคงของประเทศ...”

เมื่อเร็ว ๆ นี้ กระทรวงสาธารณสุขได้รับหนังสือจากกระทรวงการต่างประเทศว่ากระทรวงการต่างประเทศพิຈิจะส่งคนมาร่วมอบรมหลักสูตร Global Health Diplomacy Workshop กับเรา ซึ่งปกติจะจัดเฉพาะภายในหมู่คนไทย แต่ทางพิຈิทราบเรื่องนี้จากคำแนะนำของ ดร. มาร์กาเรต ชาน (Dr. Margaret Chan) ท่านได้แนะนำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของพิຈิมาหาไทย เพื่อศึกษาเรื่องขีดความสามารถของบุคลากรเนื่องจากคนของเขาไม่มีขีดความสามารถด้านสุขภาพโลก เวลาไปประชุมเวทีระหว่างประเทศ ไม่สามารถรักษาผลประโยชน์ของประเทศได้ เราจึงเชิญเขามาร่วมด้วย

ทุกวันนี้ในแต่ละวันจะมีคนจากประเทศต่าง ๆ มาดูงานสาธารณสุขที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นจำนวนมากเพราะเรามีความสำเร็จในประเทศ ไม่ใช่เพราะเราพูดเก่ง แต่เราตั้งใจทำ และไม่เฉพาะเรื่องสุขภาพ หากเราช่วยกันทำความสำเร็จในทุก ๆ ภาคส่วน กระทรวงการต่างประเทศก็จะสบายเพราะสามารถหยิบมาใช้เป็นเครื่องมือทางการทูตได้ทันที

เมื่อก่อนผมเข้าใจว่านักการทูตในกระทรวงการต่างประเทศไม่มีงานอะไรมาก ตกเย็นไปดินเนอร์ กินไวน์ราคาแพง ไม่เห็นทำอะไร จุดเปลี่ยนเกิดเมื่อ ค.ศ. 1998 ผมไปประชุมสมัชชาอนามัยโลก (World Health Assembly) ครั้งแรกปรากฏว่าปีนั้น มีข้อเสนอให้ลดงบประมาณของภูมิภาคเราลงครึ่งหนึ่ง ออฟฟิศองค์การอนามัยโลกในประเทศต่าง ๆ คงต้องปิด เราต้องตั้งทีมสู้ แต่เราไม่รู้กลไกกระบวนการ แต่ได้รับความช่วยเหลือจากท่านทูตอังกฤษ กาญจนกฤษกร ซึ่งตอนนั้นคือท่านราชเลขาธิการ ผมเขียนเรื่องนี้ลงในวารสารเทเวศร์ว่าโครงการที่เพิ่งออกมาปีที่แล้ว ท่านมานำการต่อสู้

ด้วยตัวเองและเราได้เรียนรู้ว่านี่คือบทบาทของนักการทูตที่แท้จริงคือการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ รักษาความมั่นคงของประเทศ ถ้าเรามีการทูตที่ดีก็ไม่มีใครมาโจมตีเราแบบสหรัฐฯ โจมตีอิรัก ถึงแม้จะผิดก็เถอะ อังกฤษเพิ่งออกรายงานมา อดีตนายคาโทนี แบลร์ นี่แย่เลย ตัดสินใจโดยไม่มีหลักฐานที่เพียงพอ นำประเทศเข้าสู่สงคราม แต่ถ้าเรามีการทูตที่ดี อยู่ดี ๆ จะไม่มีใครมาโจมตีเรา เมื่อประเทศมีสันติภาพ การพัฒนาประเทศก็ไม่สะดุด เพราะฉะนั้นเราจะเข้าใจกระทรวงการต่างประเทศมากขึ้น เมื่อเราได้ไปทำงานร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศตอนนี้ทุกวันผมจะได้รับอีเมลจากน้อง ๆ ในกระทรวงการต่างประเทศถามคำถามทางวิชาการเข้ามาเพื่อที่เขาจะนำไปต่อรองในเวทีระหว่างประเทศ หากเขามาเข้ามาแล้วทางกระทรวงสาธารณสุขไม่ตอบ กระทรวงการต่างประเทศก็ทำอะไรไม่ได้ ไม่มีอะไรไปต่อรองเขา เพราะกระทรวงการต่างประเทศไม่มีข้อมูลเชิงเทคนิค (Technical Content) เพียงพอ

ผมขอให้ท่านนำกระดาดขึ้นมา 1 แผ่น และเขียนว่าอะไรที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศด้านสาธารณสุขที่มาจากปัจจัยภายนอกประเทศ 17 เรื่อง

1. โรคอีโบล่า นักท่องเที่ยวนำพาเชื้อโรคเข้ามาในประเทศ และอาวุธชีวภาพ

อันนี้สำคัญ แม้ใช้ทริพจะหมดไปจากโลกแล้ว แต่ยังมีเชื้อใช้ทริพเก็บไว้ที่รัสเซียและสหรัฐฯ อ้างว่าเก็บไว้เพื่อวิจัยขนาดองค์การอนามัยโลกมีมติให้ทำลายตั้งแต่ห้วง ค.ศ. 1990 จนบัดนี้ก็ยังไม่ยอมทำลาย โรคอีโบล่าทำลายเศรษฐกิจของ 3 ประเทศในแอฟริกาตะวันตก คือ กินี (Guinea) เซียร์ราลีโอน (Sierra Leone) และไลบีเรีย (Liberia) อย่างย่อยยับ

2. กัยปัตติ

จะกระทบเรื่องเศรษฐกิจ ยกตัวอย่าง จ. พุกขิมะ ญี่ปุ่น เกิดโรงไฟฟ้านิวเคลียร์รั่วไหล ไทยมีการห้ามนำเข้าอาหารญี่ปุ่นที่มีแนวโน้มปนเปื้อน แต่ญี่ปุ่นก็มากัดดันเราว่าเมื่อไรจะปล่อยอาหารของญี่ปุ่นเข้ามาเสียที สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็บอกว่ายังเกินค่ามาตรฐานอยู่ ญี่ปุ่นก็คิดว่าเราแก้งและชู้ว่าอาจมีมาตรการตอบโต้ทางการค้ากับไทยบ้าง

3. โกรรอน

เมื่อปีที่ผ่านมาเกิดข้อตกลงปารีสเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาโลกร้อนฉบับใหม่ซึ่งอยู่ภายใต้ต้นสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC) จะมาทดแทนพิธีสารเกียวโตและมีผลบังคับใช้ ใน ค.ศ. 2020 โดยประกาศให้ประเทศต่าง ๆ มาร่วมกันตั้งเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกไม่ให้อุณหภูมิโลกสูงขึ้นอีก ส่วนหนึ่งจะต้องสร้างกลไกการปรับตัว ต้องมีการระดมทุน มีการเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) และประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Technology Transfer) และความโปร่งใสในการดำเนินการทั้งหมดเป็นหลักการ 6 หลักของข้อตกลงปารีส พิธีสารเกียวโตไม่ได้ผล เพราะประเทศใหญ่ ๆ ไม่ให้ความร่วมมือด้วย แต่ทุกประเทศเห็นด้วยกับข้อตกลงปารีส แม้จะเป็นด้วยความสมัครใจแต่ใช้มาตรการทางสังคมซึ่งจะเปิดเผยว่าแต่ละประเทศทำแค่ไหน นี่เป็นครั้งแรกที่ สหรัฐฯ จีน อินเดีย เข้าร่วมด้วยเพราะมีปัจจัยคุกคามเข้ามาแล้ว โลกร้อนขึ้น ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงชัดเจน

4. ยาเสพติดข้ามชาติ

แก๊งค้ายาเสพติดข้ามชาติมีอิทธิพลมหาศาล แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้ พลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ออกมาบอกว่าเรามาผิดทาง รายงานระดับโลกเปิดเผยว่า ใน 50 ปีที่ผ่านมา เราใช้นโยบายปราบปรามอย่างหนักลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตหรือนโยบาย Hard on Drug แต่ไม่ได้ผลและกลับระบาดหนักขึ้น มียาเสพติดชนิดใหม่ ๆ มากขึ้น ราคาเสพติดถูกลง นโยบาย Hard on Drug

น่าจะผิดทางแล้ว เราคงจะต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย เป็นเรื่องการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Harm Reduction) แทน เช่น ยาบ้าก็เปลี่ยนให้เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ไม่ถึงกับเป็นยาเสพติดประเภท 4 ซึ่งมีโทษถึงตายและคนเสกก็ให้ถือว่าเป็นคนป่วย

เมื่อ ค.ศ. 2002 ผมเป็นรองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดูแลด้านต่างประเทศ คุณสุรารัตน์ เกยุราพันธุ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ไปร่วมประชุมสมัชชาอนามัยโลก ที่เจนีวา ระหว่างทางก็แวะที่อัมสเตอร์ดัมจะดูเรื่องยาเสพติด ที่อัมสเตอร์ดัม การขายกัญชาที่ร้านกาแฟเป็นเรื่องปกติ ปัจจุบันในสหรัฐฯ มีหลายรัฐที่สามารถขายกัญชาเพื่อสูบได้ และมีหลายรัฐที่ให้ขายเพื่อใช้เป็นยา ที่อัมสเตอร์ดัมมีคลินิกที่มีเฮโรอีนประเภทต่าง ๆ ไว้ให้บริการ โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลให้เฮโรอีน 2 ครั้งต่อวัน โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย คนที่ติดยาก็มารับเข้าที่เย็นที่ ผมสงสัยว่าถ้าทำแบบนี้ คนก็เสพติดกันหมด จึงขอดูตัวเลข แต่ปรากฏว่าตัวเลขผู้เสพไม่ได้เพิ่มขึ้น เพราะเปลี่ยนจากสินค้าในตลาดมืดมาเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ฟรี ทำให้อาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติดหายไป และโรคที่เกี่ยวข้อง เช่น ตับอักเสบ เอชไอ หายไปด้วยเพราะเข็มที่ใช้สะอาด ผมก็ถามรัฐมนตรีว่าเมื่อกลับไปแล้วเราลองเริ่มทำแบบนี้ที่กรุงเทพฯ ดีหรือไม่ ซึ่งคุณสุรารัตน์บอกว่าทำไม่ได้ เพราะสังคมจะไม่ยอมรับ

เหตุที่พลเอกไพบูลย์ออกมาพูดแบบนี้ มีหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุน เราทำตามนโยบาย Hard on Drug มาแล้ว 50 ปี มีการควบคุมทุกอย่างอย่างเข้มงวดและปราบปรามอย่างเด็ดขาด มีองค์กรตั้งแตระดับยูเอ็นจนถึงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) แต่ยาเสพติดก็ยิ่งเพิ่มขึ้น ทั้งจำนวนผู้เสพ ปริมาณการเสพ และประเภทยาเสพติดใหม่ ๆ ราคาเสพติดถูกลง นี่คือความจริงที่เจอทั่วโลก และบางประเทศที่ไปไกลกว่าเราก็คือรู้แล้วว่านโยบาย Hard on Drug ไม่ได้ผล จึงเปลี่ยนนโยบายเป็นแบบการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดคือ เสพได้แต่อย่าสร้างปัญหาหรือไม่ให้เกิดอันตรายต่อคนอื่น ในเมืองไทยมีการดำเนินนโยบายการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด อย่างอ่อน ๆ และแอบ ๆ คือการให้สารบำบัด

ทดแทน เช่น ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ใครที่ติดเฮโรอีน สามารถไปขอยามเมทาโดน (Methadone) กินแทนได้คือให้ติดเมธาโดนแทน และไม่ถือว่าคนพวกนี้เป็นอาชญากร ซึ่งสามารถช่วยลดการติดเฮโรอีนหรือการใช้เข็มฉีดยาร่วมกันซึ่งเป็นการแพร่เชื้อโรค ที่เจเนียวาก็ให้มีการแจกเข็มหรือไซริงจ์ (Syringe) ที่ฆ่าเชื้อแล้วและมีสถานที่ที่ปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ช่วยดูแลตอนฉีด นี่เป็นสิ่งที่ทั่วโลกกำลังทำ

5. สิ่งแวดล้อม

ทุกปลายปีเราจะเจอหมอกควันจากอินโดนีเซียมาทางใต้จากพม่ามาทางเหนือ และนี่ก็เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม

6. ทัศนคติและความศรัทธาที่สูงโด่ง

ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่างความเชื่อหรือลัทธิต่าง ๆ เช่น ISIS ส่งผลต่อความมั่นคง และเดี๋ยวนี้พวกนี้ยังหน่วยแพทย์ด้วย ความขัดแย้งทางใต้ของไทยยังดีที่เว้นหน่วยแพทย์ไว้

7. การโยกย้ายถิ่นฐานจากสงคราม

ปีนี้เป็นปีแรกที่มีคนอพยพทั้งโลกมากเกิน 60 ล้านคน ถือเป็นปัญหาใหญ่ ถ้ามีโอกาสแนะนำให้ไปดูที่แม่สอดมีคนไร้รัฐจำนวนนับแสนคน ไม่รู้จะจัดการอย่างไร ก่อนที่จะมีการกำหนดเขตแดนระหว่างไทย-พม่า ทุกชนเผ่าก็อยู่กันได้แบบพี่น้อง และเมื่อสองประเทศปักปันเขตแดนชัดเจน รัฐบาลพม่าได้มีการจดทะเบียน คนที่อยู่ฝั่งไทย รัฐบาลไทยให้มีการจดทะเบียนคนไทย ส่วนคนที่อยู่ในป่าเขาไม่รู้เรื่องนี้ พูดภาษาไทยก็ยังไม่ได้ จนเกินกำหนดขึ้นทะเบียนก็กลายเป็นคนไร้รัฐ ผมไม่เคยรู้เรื่องพวกนี้จนกระทั่ง พ.ศ. 2522 ผมเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่ อ. ฮอด จ. เชียงใหม่ วันหนึ่งมีผู้หญิงกะเหรี่ยงมาคลอดบุตรเราก็กู้ช่วยกันทำคลอดให้ปลอดภัย บ้านของหญิงคนนี้อยู่หลังโรงพยาบาล แต่ไม่มาฝากท้องเพราะไม่มีเงิน ไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีทะเบียนบ้าน วันรุ่งขึ้นผมส่งลูกน้องไปสำรวจหมู่บ้าน ปรากฏว่าทั้งหมู่บ้านไม่มีบัตรประชาชนเลย ทั้ง ๆ ที่อยู่หลังรั้วโรงพยาบาล ถ้าเป็นอย่างนี้เด็กไม่ได้ฉีดวัคซีน

ก็จะทำให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรค ผมจึงให้เจ้าหน้าที่ไปออกบัตรผู้มีรายได้น้อยของโรงพยาบาลให้ 3 ปีผ่านไปจึงทราบว่าเกือบครึ่งอำเภอเป็นแบบนี้ เรามีคนไร้รัฐอยู่เยอะมาก เมืองไทยมีอยู่เป็นล้านคน คุณหมอวรวิทย์ ตันติวัฒนทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุ้มผาง จ. ตาก เคยพาผมไปดูการให้บริการด้านสุขภาพบริเวณชายแดนในสถานื่อนามัย (Health Post) ที่ฝั่งพม่า ซึ่งเขาสร้างด้วยเงินของโรงพยาบาลร่วมกับชาวบ้านฝั่งพม่ามีสภาพดีแต่ไม่ได้ขออนุญาตการสร้าง ทั้งจากฝั่งไทยและพม่า ปรากฏว่า Health Post ที่สร้างขึ้นสามารถทำให้คนในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ และคนพวกนี้ก็ถือเป็นภัยคุกคามที่นำโรคเข้ามาและโดยมนุษยธรรมแล้วเราไม่สามารถปฏิเสธได้

8. Food Security

การขาดแคลนน้ำ เช่น จีนสร้างเขื่อนหลายแห่งในแม่น้ำโขงและไม่รู้ว่าน้ำจะเหลือมาถึงเราไหม โดยเฉพาะในภาคอีสาน แต่ในภาคกลางและเหนือ เรายังมีแหล่งต้นน้ำลำธารสำหรับแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ ซึ่งก็มีปัญหาเช่นกัน

9. Ozone Layer Depression

ก๊าซโอโซนถูกทำลายทำให้อัลตราไวโอเลต (Ultraviolet-UV) ส่องเข้ามายังพื้นโลกมากยิ่งขึ้น กรณีนี้ประเทศในซีกโลกใต้จะเดือดร้อนที่สุด ประเทศแถบเราไม่ค่อยสนใจเพราะโอโซนเรายังดีอยู่

10. การก่อการร้าย

ส่งผลต่อสุขภาพจิต ก็คล้าย ๆ เรื่อง ISIS ที่กล่าวไปจริง ๆ แล้ว สงครามระหว่างศาสนาคริสต์และอิสลามมีมานานแล้ว อิสราเอลเป็นต้นกำเนิดของ 3 ศาสนา คือ ยิว เกิดขึ้นก่อน ตามด้วยคริสต์ และอิสลาม ซึ่งมีความยิ่งใหญ่ในช่วงศตวรรษที่ 7-14 กินพื้นที่ถึงโปรตุเกส สเปน จนถึงเมืองมาลากา มีความยิ่งใหญ่มาก ผมเพิ่งไปเอเซียกลาง คือ อุซเบกิสถาน มีวีรบุรุษของเขาชื่อ อามิร ตีมูร์ (Amir Timur) ซึ่งเป็นเหลนเขยของเจงกิส ข่าน เขาเป็นข่านไม่ได้เพราะไม่ได้เป็นเชื้อสายโดยตรง อามิร ตีมูร์สามารถตีจักรวรรดิออตโตมานแตกซึ่งในตอนนั้นกำลังจะบุกยุโรป

เพราะฉะนั้นคนยุโรปจะยอมรับนับถืออาหรับ ตีมูลค่าที่ทำให้รอดปลอดภัยจากออตโตมาน พวกนี้นับถือศาสนาอิสลาม ค้าขาย และทำสงครามกันอยู่ตามเส้นทางสายไหม โดยชาวจีนและชาวยุโรปจะเดินทางตามเส้นทางสายไหมและไปพบกันที่เมืองบูคารา (Bukhara) และซามาร์คันด์ (Samarkand) ในอุซเบกิสถาน ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางในการค้าขาย ส่วนเส้นทางสายไหมทางน้ำก็คือ เส้นทางผ่านมหาสมุทรอินเดียมายังช่องแคบมะละกา เข้าทะเลจีนใต้ไปยังจีน

11. การแย่งชิงแหล่งพลังงาน

ก่อให้เกิดสงคราม หากคุณตีความคำว่าสุขภาพตามความหมายที่ระบุในธรรมนูญขององค์การอนามัยโลก “Health is a state of complete physical, mental and social well being, not merely the absence of disease and infirmity.” จะเห็นว่าสุขภาพไม่ใช่การปราศจากโรคและความพิการเท่านั้น สุขภาพคือภาวะของความปกติสุขทั้งทางกาย จิตใจ และสังคม เพราะฉะนั้นความไม่มั่นคง ดูจากสงครามมันจึงมีผลกระทบต่อสุขภาพ

12. การทำงานวิจัย (Individual Study)

ทำให้เกิดความเครียดและกดดัน ถ้าเผื่อกดดันคุณมาก ๆ ก็เป็นปัญหาสุขภาพ แต่ผมจะบอกเคล็ดลับในการทำงานวิจัย (IS) คือต้องทำให้สนุก อย่าทำเรื่องใหญ่เกินไป คิดเรื่องเล็กที่ใกล้ตัวและสนุก เราอยากทำและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น เวลามารับการอบรม จุดประสงค์หลักคือการมาหาเพื่อนจากกระทรวงต่าง ๆ เพราะการอบรมเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถซึ่งขีดความสามารถที่สูงที่สุดคือขีดความสามารถจากเครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน (Networking)

13. การลักลอบค้าสัตว์ป่าข้ามแดน

สัตว์ป่านำเชื้อโรคมารู้นเยอะมาก โดยเฉพาะโรคที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ดังนั้น จึงมีการเคลื่อนไหวระดับโลกที่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างแพทย์และสัตวแพทย์ เรียกว่า One Health

14. Cyber Crime

ภัยคุกคามทางไซเบอร์ พวกนี้สามารถขโมยฐานข้อมูลด้านสุขภาพของเราได้หรือใช้สายลับไซเบอร์ (Cyber Spy) ก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องของสุขภาวะทางสังคม (Social Well-being)

15. การค้าและการลงทุน

โดยเฉพาะเรื่องการผลิตยา ข้อมูลถูกปกปิดไว้และยากที่จะแข่งขัน นี่คือนี่สิ่งที่ผมอยากได้ยินทุกท่านยกขึ้นมา เช่นกรณีข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership-TPP) เวียดนามเข้าร่วมแล้ว แต่ไทยยังไม่เข้า TPP เกิดจากการที่สหรัฐฯ จับมือกับหลายประเทศ โดยเฉพาะญี่ปุ่น สิงคโปร์ เพื่อสร้างข้อตกลงทางการค้าในระดับภูมิภาคขึ้นมา จริง ๆ ระดับโลกมีองค์การการค้าโลก (World Trade Organization-WTO) เป็นข้อตกลงทางการค้าอยู่แล้ว และภายใต้ WTO ก็มีข้อตกลงอยู่หลายฉบับ เช่น ข้อตกลงทรัพย์สินทางปัญญา TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) ข้อตกลงการค้าบริการ GATS (General Agreement on Trade in Services) ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสิทธิบัตรยา ซึ่งสำคัญมาก ตอนผมเริ่มทำงานเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ยาที่ใช้ในไทยประมาณร้อยละ 30 เป็นยานำเข้า ร้อยละ 70 ผลิตในประเทศ ปัจจุบันสถานการณ์กลับกัน โดยเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2535 สมัยรัฐบาลนายกฯ อานันท์ ปันยารชุน ตอนนั้น ผมทำงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สหรัฐฯ บังคับให้ไทยรับรอง TRIPS ซึ่งทำให้เราต้องแก้ไข พ.ร.บ. สิทธิบัตร ต้องขยายระยะเวลาของสิทธิบัตรยาจาก 15 ปี เป็น 20 ปี รวมถึงต้องทำการรับรองทั้งกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์เมื่อก่อนเรามีแต่การรับรองกระบวนการผลิต เวลาเมียฯ ชนิดใหม่เข้ามาเราจะซื้อสารเคมีจากอินเดีย จีน หรือที่อื่น ๆ และนำมาผลิตได้ทันที แต่ตอนนี้ต้องรับรองตัวผลิตภัณฑ์ด้วย ซึ่งหมายความว่าเราจะนำสารชนิดเดียวกันจากอินเดีย จีน หรือที่อื่น ๆ มาผลิตไม่ได้แล้ว องค์การการค้าโลกให้ระยะเวลาแก้ไขกฎหมายถึง พ.ศ. 2543 แต่เราแก้ก่อนหน้านั้น 8 ปี เพราะถูกสหรัฐฯ บังคับข่มขู่ เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้ลองไปดูยาใหม่ ๆ บางตัวมีราคาเป็นพันหรือหมื่นบาท บางที่

“...เราเป็นทาสเทคโนโลยีมากขึ้นทุกวัน...

เพราะฉะนั้นเรื่องการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ราคาแพง เป็นเรื่องสำคัญมากที่เราไม่สนใจไม่ได้...”

เป็นแสนบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งยารักษาโรคมะเร็ง และนี่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้หลักประกันสุขภาพมีปัญหา จะเห็นได้ว่าการค้าระหว่างประเทศนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างรุนแรงอย่างที่เราคาดไม่ถึง

16. Chronic Disease

มีคนบอกว่าคนแก่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ค่าใช้จ่ายสุขภาพสูงขึ้น ซึ่งไม่จริง คนแก่มากขึ้นแต่ไม่ได้เป็นต้นเหตุทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพแพง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ต่างหากเป็นสิ่งที่ราคาแพงมาก ยกตัวอย่าง ผู้ช่วยแม่บ้านผมเกิดปวดท้อง ผมคาดว่าน่าจะเป็นไส้ติ่ง จึงให้ส่งตัวไปโรงพยาบาลซึ่งเป็นโรงเรียนแพทย์ ตกบ่ายผมกลับมาอีกทีก็ยังไม่รู้ว่าคืออะไร แพทย์บอกว่าจะนำคนไข้ไปทำซีทีสแกน ผมก็บอกว่าเป็นแค่ไส้ติ่งทำไมต้องทำซีทีสแกน แพทย์ก็บอกว่ามันยังไม่ชัดเจน ผลซีทีสแกนออกมาก็ไม่ชัดเจน และต้องรอดูอาการจนถึงเย็น ผมจึงให้ภรรยาของผมซึ่งเป็นอาจารย์ด้านเอกซเรย์มาดู ปรากฏว่าเป็นไส้ติ่งจริง ๆ แต่หมีระดับเด็ก ๆ ขาดประสบการณ์ อ่านไม่ได้ สุดท้ายก็ได้ผ่าและโชคดีที่ไส้ติ่งยังไม่แตก แต่ที่ร้ายไปกว่านั้น ตรวจพบว่าผู้ช่วยแม่บ้านคนนี้เป็นช็อกโกแลตซิสในรังไข่ทั้งสองข้าง หมอผ่าตัดก็เห็นแต่ไม่ทำอะไร กลับเย็บแผลปิด เพราะหมอผ่าตัดอ้างว่าตนเป็นศิษย์แพทย์ไม่ใช่สูตินรีแพทย์ นี่คือผลของการที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง หากเป็นเมื่อก่อน ตอนผมอยู่โรงพยาบาลอำเภอ ใช้เวลา 15 นาทีก็ผ่าตัดได้ทั้งไส้ติ่งและช็อกโกแลตซิสคือไส้ติ่งมีหลักการอยู่แล้วว่าถ้าสงสัยให้ผ่า เพราะฉะนั้นศิษย์แพทย์ที่เก่งจะต้องเคยผ่าตัดไส้ติ่งที่ไม่ใช่ไส้ติ่งอีกเสบแต่เดี๋ยวนี้ต้องเสียเวลาไปทำซีทีสแกนและโดนผ่าตัดสองครั้งด้วย เราเป็นทาสเทคโนโลยีมากขึ้นทุกวัน คนป่วยเป็นหวัดไปหาหมอที่โรงพยาบาลเอกชนได้รับยาปฏิชีวนะทุกราย เสียเงินครั้งละเป็นพันบาท จริง ๆ ไม่ควรต้องเสียเงินมากขนาดนั้น ไม่จำเป็นต้องกินยาปฏิชีวนะ และไม่จำเป็นต้องไปหาหมอ เพราะฉะนั้นเรื่องการค้าระหว่างประเทศ

ซึ่งเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ราคาแพง เป็นเรื่องสำคัญมากที่เราไม่สนใจไม่ได้

17. Non-communicable Disease-NCD

ปัจจุบันมีคนจำนวน 2 ใน 3 ของประเทศที่เสียชีวิตจากสาเหตุนี้ ร้ายแรงกว่าโรคไข้ฉิกกา (Zika) เมอร์ส (Mers) หรือไข้หวัดใหญ่มาก แต่เราไม่รู้สึกละไร เพราะ NCD เป็นโรคเรื้อรังเรื้อรัง มีอยู่ 4 โรคใหญ่ ๆ

1. โรคเส้นเลือดหัวใจและเส้นเลือดอื่น ๆ ทำให้เป็นโรคหัวใจขาดเลือด เส้นเลือดในสมองแตก ตีบ หรืออุดตัน (Stroke)
2. มะเร็ง
3. โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Chronic obstructive pulmonary disease-COPD) เกิดขึ้นเนื่องจากมลภาวะและการสูบบุหรี่ จะเห็นว่าคนแก่มีไอหนัก เพราะตอนหนุ่มสูบบุหรี่
4. เบาหวาน

นอกจากนี้ยังมี Time Bomb คือ มีปัจจัยเสี่ยง 4 ตัว ได้แก่ สุรา บุหรี่ พวกมีพฤติกรรมเนือยนิ่ง และพวกกินมากไม่คุมน้ำหนักตัว พวกอาหารแคลอรี กินรสเค็ม ปัจจัยเสี่ยง 4 ตัวนี้ทำให้เกิดระเบิดเวลา 4 ลูก คือ น้ำตาลในเลือดสูง ความดันสูง ไขมันสูง และน้ำหนักตัวสูง ยังไม่เป็นโรคแต่เป็นตัวเกิดโรคต่อไป

เดี๋ยวนี้คนเป็นเบาหวานเพิ่มขึ้นเยอะ คนไทยกินน้ำตาลเฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้น 3 เท่า ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา กินแป้งเยอะ ซึ่งจะกลายเป็นน้ำตาล กินเกลือเยอะเป็นความดันสูง มีน้ำหนักเกิน โดยดูจากค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index-BMI) เอน้ำหนักตัวหน่วยเป็นกิโลกรัม ตั้งหารด้วยส่วนสูงเป็นเมตรแล้วยกกำลังสอง ในห้องนี้

การคำนวณค่าดัชนีมวลกาย Body Mass Index-BMI

น้ำหนักตัว (กก.)

ส่วนสูง (ม.)²

ค่าเกิน 28

ระหว่าง 23-28

ต่ำกว่า 23

ต่ำกว่า 18.5

อ้วน
Obeseอวบ
Overweightปกติ
Normalผอม
Thin

น้ำหนักมี BMI เกิน 28 ประมาณ 2-3 คน เรียกว่า Obese คืออ้วน หากค่าที่ได้อยู่ระหว่าง 23-28 เรียกว่า Overweight คืออวบ ต่ำกว่า 23 คือ Normal ปกติ ต่ำกว่า 18.5 เรียก Thin หรือเป็นพวกผอม พวกอวบและอ้วนจะมีความเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดหัวใจและมะเร็งมากกว่าคนปกติ

4 โรคด้านบนจะแปรผันตามค่าดัชนีมวลกายและไม่มีทางแก้แน่นอนนอกจากลดน้ำหนัก ซึ่งวิธีลดน้ำหนักที่ดีที่สุด คือคุมอาหาร การออกกำลังกาย แต่จะเหนื่อยมาก ขนาดผมซ้อมวิ่งมาราธอนซึ่งต้องวิ่ง 1,000 กิโลเมตร ใน 4 เดือน รับประทานอาหารตามปกติ น้ำหนักลดไปแค่ 2 กิโลกรัมเท่านั้น การลดความอ้วนอยู่ที่ใจ และหากจะทำให้สำเร็จจะต้องมีการควบคุมทางสังคม (Social Control) มีใครสักคนที่คุณเกรงใจ และจะไลน์ไปบอกทุกเช้าว่าน้ำหนักตัวเท่าไรทุกเช้า ซึ่งได้ผล และการลดน้ำหนักที่ดีที่สุด อย่าให้เกิน 1 กิโลกรัมใน 2 สัปดาห์ เมื่อก่อนผมเคยเป็นผู้อำนวยการหลักสูตรอบรมผู้บริหารแบบหลักสูตรนี้ประมาณ 3 เดือน ตอนเริ่มต้นเข้ารับการอบรมจะนำวิทยาศาสตร์การกีฬามาใช้ทำการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย (Physical Fitness Test) และเจาะเลือดตรวจ ทุกเช้าทุกคนจะมามากำลึงกายตามถนัด และพอครบ 3 เดือน จะทำการทดสอบสมรรถภาพร่างกายใหม่และเจาะเลือดดู ผลปรากฏว่าคลอเรสเตอรอลก็ลดลงทุกคน นอนหลับสบาย คนที่นอนกรนหรือ Sleep Apnea เป็นเพราะอ้วนและคอสั้น เวลานอนหนุนหมอนคอจะงอ ทางเดินหายใจจะแคบ หายใจเข้าได้แต่ออกลำบากทำให้ขาดออกซิเจน เข้าตื่นมาไม่สดชื่น กลางวันก็จะมึนงัวงมเมื่อกินน้ำตาลหรือแป้ง สิ่งเหล่านี้ก็จะเปลี่ยนเป็นไขมันหรือคลอเรสเตอรอลไปเกาะตามเส้นเลือด ลองนึกถึงสายยางฉีดน้ำที่ถูกทิ้งตากแดดตากลมจนแข็งและมี

ตะกอนจับ ค่อย ๆ ตีบ และต่อมาก็ตัน เส้นเลือดก็เช่นเดียวกันถ้าอยู่เฉย ๆ ไม่ออกกำลังกาย เส้นเลือดก็จะค่อย ๆ แข็งตัวไปเรื่อย ๆ และมีไขมันจับ เลือดลมก็จะไม่เดิน แต่ถ้าเราขยับหรือออกกำลังกายก็จะดีขึ้น

เรื่อง NCD เป็นเรื่องระดับโลก มีมติสมัชชาสหประชาชาติใน พ.ศ. 2513 ถือเป็นความภูมิใจของผมต่อกระทรวงการต่างประเทศเพราะการต่อรองให้ได้มติ NCD มีอยู่ 1 ย่อหน้า เรื่อง TRIPs Flexibility หรือความยืดหยุ่นในระบบสิทธิบัตรยา ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศไทยที่นิวยอร์กเก่งมาก สู้ทุกเม็ดไม่ยอมสหรัฐฯ ไม่ยอมประเทศพัฒนาแล้ว ยืนยันว่าประเทศกำลังพัฒนาต้องมีความยืดหยุ่นที่จะให้มาตรการบังคับใช้สิทธิ อย่างที่ไทยทำเมื่อ ค.ศ. 2007 เราใช้วิธีบังคับใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยาเพื่อนำเข้ายาที่มีราคาแพงในราคาถูกเพื่อให้คนไทยเข้าถึงยาได้ เป็นการสู้ที่สุดยอดของกระทรวงการต่างประเทศ แต่ก่อนหน้านั้น ตอน พ.ศ. 2550 ตอนที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศสิทธิเหนือสิทธิบัตรยา (Compulsory License หรือ CL) เกิด พ.ร.บ. สิทธิบัตรฉบับใหม่ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขยังไม่เข้าใจ มีบริษัทมาจดสิทธิบัตรกับกระทรวงพาณิชย์ พอขายออกสู่ท้องตลาด เราไม่สามารถผลิตยานี้ได้ ในไทย จึงเกิดการผูกขาด ทำให้ยามีราคาแพงมาก ตอนนั้นกระทรวงการต่างประเทศเล่นงานกระทรวงสาธารณสุขอย่างหนัก

ผมเคยถามเพื่อนที่อยู่ในบริษัทว่าทำไมไปถึงมีราคาแพงขนาดนี้ เพื่อนผมตอบว่าคุณรู้จักกฎของป่าหรือไม่ (The Law of Jungle) นั่นก็คือสัตว์ใหญ่กินสัตว์เล็ก เพราะฉะนั้นยาตัวนี้ออกมาเป็นยาที่ดีที่สุดในการรักษาโรคนี้อแล้ว และมี

“...You never get what you deserve;
you always get what you negotiate for...”

บริษัทเดียวจะซื้อหรือไม่ เดียวนี้มียารักษาโรคตับอักเสบซี ซ็อยาโซฟอสบูเวียร์ (Sofosbuvir) ออกโดยบริษัท จิลัด ไซแอนเซส (Gilead Sciences) ใช้ปริมาณในการรักษา ประมาณ 100 เม็ด ราคาที่สหรัฐฯ คือ 84,000 ดอลลาร์สหรัฐ ยานี้เพิ่งเข้ามาในไทย จะตั้งราคา 3,000 ดอลลาร์สหรัฐ แต่ไม่สามารถเอาเข้าหลักประกันสุขภาพได้เพราะมีราคาแพงเกินไป ทั้งที่ต้นทุนยาราคาไม่ถึง 50 ดอลลาร์สหรัฐ ขายในอินเดียเพียงแค่ว่า 300 ดอลลาร์สหรัฐ เราควรจะซื้อได้ประมาณ 400 ดอลลาร์สหรัฐ และถ้าเราซื้อเพื่อนำมาเข้าระบบหลักประกันจะใช้ในปริมาณหลักแสนคน ดังนั้นจึงต้องมีการเจรจาต่อรอง ซึ่งจะทำให้ได้ราคาลงอีก

การทำ CL ใน ค.ศ. 2007 เราปรึกษากระทรวงพาณิชย์ กฎหมาย สภาทนายความ เสร็จแล้วจึงประกาศ เพราะเราต่อรองแล้ว แต่ไม่ได้ลดราคา เราโดนโจมตีว่าเราไม่เจรจาก่อนการประกาศ CL ทั้งที่จริง ๆ แล้วเราเจรจาแล้ว แต่ลดไม่ได้ มีหลักฐานประกอบ แต่ตามกฎหมายสิทธิบัตรยา ถ้าทำเพื่อประโยชน์สาธารณะแล้วเราไม่จำเป็นต้องเจรจา สามารถทำได้เลย ปรากฏว่ากระทรวงการต่างประเทศไม่พอใจ กระทรวงสาธารณสุขอย่างรุนแรง ผมได้คุยกับท่านทูต กฤษณ์ กาญจนกุลบุตร ปรึกษากันและจัดให้ผู้ใหญ่ของทั้งสองกระทรวงพบกันเพื่อคุยกันเรื่องนี้ว่าจะทำอะไรต่อไป ปรากฏว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดนโจมตีอย่างหนักจากผู้ใหญ่ของกระทรวงการต่างประเทศ วันนั้นเป็นวันแรกที่เราเข้าใจว่ากระทรวงที่รับผลมากที่สุด

จากภายนอกคือกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุขก็เลยต้องทำงานกับกระทรวงการต่างประเทศ จนตอนนี้เข้าใจแล้วว่ากระทรวงการต่างประเทศคือความมั่นคงของไทย เพราะฉะนั้นเวลาไปเจรจาเรื่องสิทธิบัตรยา กระทรวงการต่างประเทศก็ปกป้องเราเต็มที่ นี่คือความภูมิใจที่ได้ทำงานกับกระทรวงการต่างประเทศ แต่ทั้งหมดคือทีมไทยแลนด์ กระทรวงสาธารณสุขต้องเข้าใจว่ากระทรวงการต่างประเทศได้รับผลกระทบต้องรักษาภาพ ต้องปกป้องความมั่นคงของประเทศ และต้องช่วยเรื่องเศรษฐกิจด้วย ขณะเดียวกันกระทรวงสาธารณสุขก็มีหน้าที่ปกป้องสุขภาพของคนไทย แต่ก็ต้องคิดเรื่องค้าขายด้วย ต้องช่วยเหลือกระทรวงพาณิชย์ ถ้าเราปรองดองกันได้ ไทยก็มีอะไรดี ๆ เยอะ ตอนนี้เรามีคณะกรรมการ National Committee on International Trade and Health ซึ่งกรมเศรษฐกิจและกรมสนธิสัญญาเข้าร่วมด้วยตลอด นอกจากนี้ยังมีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศของกระทรวงพาณิชย์ เอ็นจีโอ และภาคเอกชนก็ร่วมด้วย มาคุยกันและทำวิจัยร่วมกันว่าไทยจะมีทางออกเรื่องนี้อย่างไร ทำให้กระทรวงต่างประเทศมีข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้พูดคุยกับประเทศต่าง ๆ ได้

การเจรจาต่อรองเป็นสิ่งสำคัญ “You never get what you deserve; you always get what you negotiate for.” แต่การเจรจาต่อรองก็มีวิธีเยะเยะ เป็นวิชาที่ต้องเรียน ถ้าหลักสูตรนี้มีสอนด้วยก็ดี

อนาคตประเทศไทย และบทบาทผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ

ดร. อภิชาติ ชินวรรณ

บรรยายให้ผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบก.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ผมได้หารือกับท่านรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ท่านพิริยะ เข็มพล ท่านหยิบยก เรื่องที่เป็นปัญหาต้องแก้ไขมาพูดคุยคืออาคารสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง ใช้เวลาสร้างมาเป็น 10 ปี แต่ยังเข้าไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ กลายเป็นปัญหาที่กระทรวงการต่างประเทศต้องเข้าไปแก้ไข แม้ว่าผมเพิ่งรับตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ก็ต้องมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในตัวอาคารสถานทูตได้ เพราะฉะนั้นเมื่อท่านขึ้นมาเป็นนักบริหารในวันข้างหน้า จึงจำเป็นที่ท่านจะต้องเรียนรู้ การทำหน้าที่ของท่านเพื่อเป็นนักบริหารอย่างสมบูรณ์และไม่ทิ้งปัญหาไว้เบื้องหลัง

ขอให้ท่านเรียนรู้เรื่องการเป็นผู้นำในองค์กรของท่าน เรื่องยุทธศาสตร์การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารงาน เงิน คน ให้ดีจากหลักสูตรนี้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต เมื่อก้าวขึ้นมาเป็นผู้บริหารจะได้ทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพราะความสุจริตจะช่วยเป็นเกราะคุ้มครองท่านได้ การเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบ จะไม่ทำให้ผู้บริหารในกระทรวงการต่างประเทศต้องคอยตามแก้ปัญหาให้ในภายหลัง ขอเรียนว่าขณะนี้ใกล้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ปักกิ่งเรียบร้อยแล้ว ด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งทางผู้บริหารและคณะข้าราชการปัจจุบันที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ตลอดจนจนท.ราชการที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาที่คล้าย ๆ กันนี้ ยังมีที่สถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้ แต่จริง ๆ แล้ว ปัญหาไม่ได้เกิดเพราะฝ่ายเราเองเท่านั้น แต่เป็นปัญหาความล่าช้าที่เกิดจากองค์กรหรือหน่วยงานของจีนด้วย บางครั้งสถานเอกอัครราชทูตก็ขอแก้ไขสัญญาบ้าง

ขอเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น หรือการถูกเรียกร้องค่าชดเชยจากบริษัทก่อสร้าง สิ่งนี้เป็นตัวอย่างเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจส่งผลกระทบในอนาคต ซึ่งนักบริหารต้องสามารถคาดการณ์ได้

วันนี้ผมจะบรรยายเรื่อง **อนาคตประเทศไทยและบทบาทผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ** อนาคตของไทย เป็นเรื่องยากที่จะล่วงรู้ได้ ก็ขึ้นอยู่กับพวกท่านทั้งหลายว่าจะช่วยดูแลขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตอย่างไร แต่สิ่งที่จะคุยได้ในขั้นแรกคือการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต จากนั้น เราจะมาพิจารณายุทธศาสตร์ จุดแข็ง จุดอ่อนของไทย รวมถึงเรื่องที่รัฐบาลจะมียุทธศาสตร์ 20 ปี ก็จะมองเห็นภาพว่าอนาคตของไทยจะเป็นอย่างไร แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นเช่นนั้นเสมอไป แต่อย่างน้อย เราจะเห็นภาพกว้าง ๆ ในช่วงสุดท้ายของการบรรยาย เราจะมาพูดถึงบทบาทของผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ

“...ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี... ส่งผลอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งต่อชีวิตประจำวันของเรา รวมถึงส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศ...”

1. การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
ปัจจัยที่ 1 การขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงของโลก เมื่อมองไปรอบตัวเราจะเห็นว่าโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ตามคติพุทธศาสนาคือโลกเราเป็นอนิจจัง เป็นความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอยู่เป็น สัจธรรม

ปัจจัยหนึ่งที่ขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงของโลกคือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งส่งผลอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งต่อชีวิตประจำวันของเรา รวมทั้งส่งผลต่อการ ดำเนินนโยบายต่างประเทศ มีการศึกษาว่าเมื่อ 20 ปีก่อน โลกมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 1 แต่ปัจจุบันนี้ ประชากรกว่าครึ่งโลก สามพันกว่าล้านคนมีการใช้อินเทอร์เน็ต เพราะฉะนั้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาคนไทยก็ใช้อินเทอร์เน็ต เป็นจำนวนมาก ทุกท่านใช้อินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โซเชียลมีเดีย ทุกวันนี้เราซื้อขายสินค้าทาง E-commerce ไปกินข้าวที่ถ้วยรูปโพลสตังเฟชบุ๊ก สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบ ต่อการดำเนินชีวิตของเรา เป็นปัจจัยที่ทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โลกจะเล็กลง แคลบง การสื่อสารจะมีความรวดเร็ว ในแง่การก่อการร้ายระหว่าง ประเทศ เช่น ISIS ก็ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างสื่อออนไลน์ในการโฆษณาชักชวนให้คนมาเข้าร่วม ขบวนการผู้ก่อการร้าย

เราจำเป็นต้องติดตามอย่างใกล้ชิดและนำเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของเรา สื่อมวลชนต่าง ๆ ก็เปลี่ยนรูปร่าง รูปแบบ แทนที่จะอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ทุกคน Copy and Paste ทางไลน์ ทางเฟชบุ๊ก ฯลฯ เพราะฉะนั้นจะมีกระแสข่าวสารที่รวดเร็ว รุนแรง และ ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งทั้งในด้านบวก และลบ อันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยีดิจิทัล ทางด้านคอมพิวเตอร์ ทางด้านอินเทอร์เน็ต

แต่แท้จริงแล้ว ยังมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอีกหลายด้าน ที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง เช่น เรื่องเวชบริบาล (Medical Care) ทางด้านการใช้วิทยาการหุ่นยนต์ (Robotics) เป็นต้น

ปัจจัยที่ 2 เรื่องประชากรศาสตร์ (Demographics) ท่านคง ได้ฟังบรรยายเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างแล้ว เช่น สังคมต่าง ๆ รวมถึง สังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุหรือ Aging Society ซึ่งต่อไปจะกลายเป็น Aged Society รวมทั้งการเคลื่อนไหว หรือเคลื่อนย้ายของประชากรระหว่างประเทศในรูป การโยกย้ายถิ่นฐานข้ามประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของ ผู้อพยพลี้ภัยหรือแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งปัจจัยอีกด้านคือ การเริ่มมีชนชั้นกลางมากขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในประเทศที่มีการพัฒนาหรือการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจในระดับสูง อันเป็นปัจจัยที่ทำให้เห็น การเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การผลิต รูปแบบการบริโภค รวมถึงการวางนโยบาย ของแต่ละประเทศ และอีกปัจจัยหนึ่งก็คือ Urbanization หรือการเคลื่อนย้ายเข้ามาอาศัยในตัวเมืองมากขึ้น

ปัจจัยที่ 3 คือ ความเจริญเติบโตในแง่ศูนย์กลางอำนาจ เศรษฐกิจที่เคลื่อนย้ายมาสู่เอเชีย จีนกับอินเดียจะมีประชากร รวมกันในอนาคตถึงครึ่งหนึ่งของประชากรโลก ผลิตภัณฑ์ มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product-GNP) รวมกันก็เป็น 1 ใน 4 ของ GNP ทั้งโลก เพราะฉะนั้น ศูนย์กลางการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลกจะมาอยู่ที่ เอเชียซึ่งจะส่งผลให้มีการค้าขายกันในภูมิภาคมากขึ้น แต่เดิมที่พึ่งพาตลาดดั้งเดิม เช่น สหรัฐฯ ยุโรป ก็พึ่งพา ตลาดในภูมิภาคมากขึ้น รวมทั้งจะมีตลาดใหม่ ๆ เกิดขึ้นด้วย

ปัจจัยที่ 4 คือ การนำมาตรฐานสากลมาใช้ในการติดต่อค้าขาย หรือดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น การที่ ICAO (International Civil Aviation Organization) หรือ

องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศติดธงแดงไทย แสดงว่าเรบกพร่องในการดำเนินการตามมาตรฐานของเขา หรือในเรื่องของ TIP Report (Trafficking in Persons Report) มาตรฐานด้านการค้ามนุษย์ หรือ IUU (Illegal, Unreported and Unregulated Finishing) มาตรฐานการใช้ทรัพยากรทางน้ำที่มีการจับปลาอย่างผิดกฎหมาย ไม่มีการรายงานหรือไม่เป็นไปตามระเบียบ ซึ่งมาตรฐานใหม่ ๆ จะออกมาอยู่ตลอดเวลาและจะเกิดผลกระทบอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความจำเป็นที่เราจะต้องปรับตัว

นอกจากเรื่องมาตรฐานของ ICAO IUU และ TIP Report แล้ว ผมได้สังเกตเมื่อครั้งผมเป็นเอกอัครราชทูตประจำสหภาพยุโรป ณ กรุงบรัสเซลส์ ว่า ยังมีมาตรฐานอื่น ๆ ของสหภาพยุโรป เช่น ระเบียบการใช้ไม้ หรือ EU Timber Regulation (EUTR) ซึ่งบังคับว่าผู้ส่งออกสินค้าที่ทำจากผลิตภัณฑ์ไม้ เช่น เฟอร์นิเจอร์ ต้องใช้ไม้ที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ได้ว่าไม้นั้นมาจากแหล่งใด โดยสหภาพยุโรป เข้ามาใช้วิธีบังคับผู้ซื้อหรือผู้นำเข้าว่าผู้ซื้อไม้จากไทย จะต้องรู้ที่มาที่ไปของไม้ว่าไม่ได้เป็นไม้ผิดกฎหมาย นอกจากนั้น ยังมีมาตรฐานที่ควบคุมทรัพยากรที่หายากหรือที่กำลังจะสูญพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ สิ่งมีชีวิต หรือพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ข้อตกลงไซเตส (CITES) เป็นต้น เรื่องางช้าง ก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เห็นว่าการระเบียบต่าง ๆ ได้เข้มงวดมากขึ้น

มาตรฐานด้านแรงงานเป็นอีกหนึ่งมาตรฐานสากลที่มีบทบาทมากยิ่งขึ้นและทำให้ผู้บริโภคต้องใส่ใจเกี่ยวกับที่มาของสินค้าที่จะบริโภคมากขึ้นว่ามีมาตรฐานแรงงานถูกต้องหรือไม่ มีการใช้แรงงานบังคับ มีการใช้แรงงานทาสในการผลิตหรือไม่ หรือแม้กระทั่งมาตรฐานคุณภาพสินค้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่กำหนดค่ามาตรฐานว่ามีสารเคมีตกค้างหรือไม่ มีเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนหรือมีแมลงติดมาด้วยหรือไม่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีอำนาจตลาดและมีกำลังซื้อให้ความสำคัญในเรื่องที่มาของสินค้าว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ สินค้ามีคุณภาพ ได้มาตรฐานความปลอดภัยต่อผู้บริโภคหรือไม่ โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ

เมื่อเห็นภาพของโลกที่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่เราจะต้องปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงก็มีทั้งโอกาสและความท้าทาย คือเราจะต้องรู้ 3 อย่างด้วยกัน คือ รู้เขา รู้เรา รู้ข้อมูลที่แม่นยำในการดำเนินงาน และรู้วิธีรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ จะต้องมีความกล้าหาญที่จะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เมื่อเรามองภาพของโลกและประเมินความเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกแล้ว เราก็มาประเมินว่าไทยอยู่ตรงไหน ซึ่ง “การรู้เรา” ต้องมาดูจุดแข็งจุดอ่อนทางยุทธศาสตร์ของไทย

จุดแข็งแรกของไทยคือเราเป็นประเทศสายกลาง เป็นตัวเชื่อมกลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เวลาเราไปหาเสียงเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงไม่ถาวร เราก็ใช้จุดนี้แจ้งฝ่ายต่าง ๆ ว่าเราเป็นสะพานเชื่อมระหว่างประเทศต่าง ๆ เป็น Bridge Builder แม้กระทั่งการที่เราเป็นประธาน G-77 ก็เช่นกัน เราก็ใช้จุดแข็งนี้ในการหาเสียงและอธิบายให้ฝ่ายต่าง ๆ ทราบว่าเราสามารถทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมภายในกลุ่มประเทศสมาชิก G-77 หรือเป็นสะพานเชื่อมระหว่างกลุ่ม G-77 กับกลุ่มประเทศภายนอกได้

จุดแข็งที่ 2 คือ การที่เรามีที่ตั้งอยู่ตรงใจกลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จุดนี้เป็นจุดยุทธศาสตร์จุดที่สำคัญที่ได้รับการยอมรับ ถ้าพิจารณาภาคพื้น (Mainland) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเห็นว่าหากท่านสามารถรวมประชากรไทย กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว และเวียดนามเข้าด้วยกันแล้ว ก็ถือว่าเป็นตลาดใหญ่ที่น่าสนใจ ในมุมมองของนักธุรกิจและนักลงทุนจากต่างประเทศ และไทยเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคนี้ หากเราสามารถเชื่อมโยง ไม่ว่าทางกายภาพ การติดต่อ ขนส่งทางรถไฟ เรือ เครื่องบิน ถนน รวมถึงหากสามารถเชื่อมโยงกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ จะทำให้ไทยไม่เพียงเป็นตลาดของประชากร 60 กว่าล้านคน แต่จะถูกมองว่าเป็นตลาดทั้งภูมิภาค เป็นตลาด 200 ล้านคน เป็นตลาด Mainland Southeast Asia จุดแข็งนี้เป็นจุดแข็งหนึ่งที่ทุกรัฐบาลตระหนักและพยายามใช้ประโยชน์จากจุดนี้มาโดยตลอด

“...ทุกประเทศก็มีจุดอ่อน เพียงแต่ว่าเราต้องยอมรับความจริงว่ามีจุดอ่อน และหาวิธีที่แก้ไขหรือปิดจุดอ่อนของเรา...”

จุดแข็งที่ 3 คือ การที่เรามีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและอนุภูมิภาคของเรา เนื่องจากเรามีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เรามีเอกราชมาโดยตลอด เราเป็นประเทศผู้ก่อตั้งอาเซียน เป็นจุดแข็งที่ทุกคนเล็งเห็นว่าหากประสงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคนี้ ก็ต้องเข้ามาหาไทย เพราะเราสามารถโน้มน้าว โดยอาศัยจุดยุทธศาสตร์ที่ 1 2 และ 3 ในการกำหนดนโยบายแนวทางของภูมิภาคอาเซียนนี้ได้ อย่าลืมว่าตอนที่อาเซียนตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area-AFTA) ก็ดี หรือตอนที่เกิดปัญหาทกมพูชาที่เวียดนามยึดครองทกมพูชาที่ดี ไทยมีบทบาทนำ

อย่างไรก็ดี จุดอ่อนเราก็มีเช่นกัน ผมคิดว่าทุกคน ทุกประเทศก็มีจุดอ่อน เพียงแต่ว่าเราต้องยอมรับความจริงว่ามีจุดอ่อน และหาวิธีที่แก้ไขหรือปิดจุดอ่อนของเรา

จุดอ่อนแรกที่ต้องยอมรับก็คือเสถียรภาพทางการเมืองภายในของเรา

จุดอ่อนข้อที่ 2 คือ ความสามารถในการแข่งขันลดลง ปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเข้มแข็ง หรือการที่ประเทศอื่นจะประเมินค่าประเทศเราอย่างไร นั่นคือการที่เศรษฐกิจของเรามีความเข้มแข็ง สามารถยืนส่งา ผงาด และมีบทบาทในเวทีโลก ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งภายใน ถ้าเราเข้มแข็งภายในแล้ว การดำเนินการต่าง ๆ ในต่างประเทศจะทำให้ได้สะดวกขึ้นเพราะเราได้รับการยอมรับ ความเคารพนับถือหรือการยกย่องชื่นชม ปัจจัยนี้ย่อมจะทำให้เราดำเนินงานด้านการต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เรื่องความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง ผมคิดว่ารัฐบาลตระหนักดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณภาพด้านการศึกษา ก็คงต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เราขาดการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐานมานาน จึงมี

ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยกเครื่องโครงสร้างพื้นฐานของเรา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องถนน รถไฟ รถไฟความเร็วสูง รถไฟรางคู่ สนามบิน ท่าเรือ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานในแง่สังคมด้วย การรักษาพยาบาล และสวัสดิการสำหรับประชาชน เรื่องของผลิตภาพการผลิตหรือ Productivity ก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องเร่งเพิ่มผลิตภาพต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

เรื่องปัญหาในระบบราชการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาการทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวงต่าง ๆ ก็ยังมีอยู่ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่เราต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป นอกจากนี้ยังมีเรื่องเหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนประการหนึ่งที่ต้องแก้ไขให้คลี่คลายไป

เมื่อพิจารณาบริบทข้างต้นเกี่ยวกับอนาคตของไทยแล้ว ถัดมาเราจะมาพิจารณาอนาคตของไทยที่รัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์นี้จะมีแผนของสหภาพฯ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ฉบับที่ 12 ซึ่งทั้งหมดนี้ รัฐบาลมีวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า ผมคิดว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประการหนึ่งคือต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติที่เรียกว่า Agenda 2030 ที่ย่อว่า SDGs (Sustainable Development Goals) ที่มี 17 เป้าหมาย (Goals) และ 169 เป้าประสงค์ (Targets) ที่ทุกท่านจำขึ้นใจกันแล้ว

ผมคิดว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นวิสัยทัศน์ที่ดี “มั่นคง” มีความสำคัญเพื่อให้ประชาชนมีความสงบสุข “มั่งคั่ง” ประชากรมีการกินดี อยู่ดี มีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ มีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร “ยั่งยืน” มีการดูแลสิ่งแวดล้อม สามารถดูแลตัวเองได้ในระยะยาว มีความเข้มแข็ง

ในสังคม มีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนของการพัฒนาซึ่งเป็นเป้าหมายที่ถูกต้อง

ผมจะไม่ลงรายละเอียดว่าแผนต่าง ๆ เป็นอย่างไร สรุปแผนยุทธศาสตร์ 20 ปีนี้ มุ่งลดความยากจนและแก้ไขจุดอ่อนทั้งหลาย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำภายในสังคมทำให้สังคมมีความสงบ ยุติธรรม ให้ความสำคัญกับเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความยั่งยืน และเรื่องของการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักสากลหรือวาระการพัฒนาของสหประชาชาติซึ่งจะมาพิจารณาต่อไปในอนาคตว่าเราทำได้ตามแผนนี้หรือไม่ ถ้าทำได้ อนาคตของไทยก็น่าจะแจ่มใส เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่องของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยกำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ทำอย่างไรที่จะให้คนไทยสามารถพัฒนาทักษะของตนเองได้ตลอดช่วงชีวิตที่มีอยู่

หากเราต้องการที่จะเห็นอนาคตที่ดี คงต้องพูดถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วยว่าเราจะทำอย่างไรในการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

ในส่วนของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ สิ่งแรกที่เราให้ความสำคัญคือยุทธศาสตร์ด้านต่างประเทศของกระทรวงการต่างประเทศที่มียุทธศาสตร์ 8 ด้าน เข้าใจว่าสำนักนโยบายและแผนได้บรรยายให้ฟังในเรื่องยุทธศาสตร์ต่างประเทศแล้ว

ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้แก่ การพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การส่งเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน การเสริมสร้างสถานะความสัมพันธ์กับประเทศยุทธศาสตร์ การผลักดันบทบาทของไทยที่สร้างสรรค์และรับผิดชอบเป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเสริมสร้างภาพลักษณ์ความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อไทย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และพัฒนาคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชน และการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรของกระทรวงการต่างประเทศ

การสร้างความเชื่อมั่นที่กระทรวงการต่างประเทศทำคือการสร้างความเชื่อมั่นในทุกระดับในทุกประเทศ เรายังมีปัญหาระหว่างการสร้างเชื่อมั่นให้ประเทศตะวันตกเห็นว่าเรากำลังเดินหน้าสู่การเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ซึ่งต้องชี้แจงต่อไปให้เห็นว่ารัฐบาลดำเนินการอย่างเต็มที่ในการปฏิรูปอย่างรอบด้าน ใช้โอกาสนี้ให้เป็นประโยชน์ และเรากำลังดำเนินการตามโรดแมป (Road Map) โดยจะมีการลงประชามติในวันที่ 7 สิงหาคมที่จะถึงนี้ ถ้าหากเป็นไปตามโรดแมป ก็จะนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งในอนาคต

นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นในด้านการเมืองแล้ว ต้องมีความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจด้วย เรายังเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะให้ชาวต่างชาติเชื่อมั่นว่าภาวะเศรษฐกิจเรากำลัง

“...ผมคิดว่า “มันคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นวิสัยทัศน์ที่ดี...”

ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องในการพัฒนา ตัวเลขทางเศรษฐกิจภาพใหญ่ของเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเลขในด้านการเงิน การคลังถือว่ารัฐบาลชุดนี้ได้บริหารเศรษฐกิจเป็นอย่างดี เงินทุนสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับที่ดี แม้ตัวเลขการค้า ตัวเลขการส่งออกไม่ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากมายนและมีปัญหาบ้างเล็กน้อยในด้านของหนี้สินครัวเรือน แต่โดยรวมแล้วมีการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจที่ดี อัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างประเทศอยู่ในระดับที่มีเสถียรภาพ ตัวเลขหนี้ระดับประเทศของเราอยู่ในระดับที่เหมาะสม อยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product-GDP)

เสถียรภาพของเศรษฐกิจพื้นฐานของไทย สร้างความมั่นใจให้มีการลงทุน มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในไทยเป็นจำนวนมากเป็นประวัติการณ์ เพราะฉะนั้นเราสามารถดำเนินการให้ต่างชาติมีความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญในการปฏิรูปและการบริหารจัดการที่ดี มีความต้องการที่จะขจัดปัญหาการทุจริต การฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างจริงจัง มีการใช้กฎหมายอย่างเป็นไปตามครรลองของกฎหมาย

การทูตของเราไม่มองเพียงระยะสั้นหรือประโยชน์เฉพาะหน้าของไทยหรือการค้าการลงทุนเพียงอย่างเดียว บางครั้งเราต้องสร้างเพื่อน สร้างมิตรประเทศของเรากับประเทศต่าง ๆ จึงต้องมองไกล ๆ เช่นกัน การสร้างเพื่อนในระยะยาว อาจใช้เครื่องมือการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาซึ่งเรามีองค์ความรู้ระหว่างประเทศในการช่วยให้มิตรประเทศพัฒนาอย่างมั่นคง แข็งแรงมากขึ้นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาที่เรามีความเข้มแข็ง เช่น สาขาสาธารณสุข การเกษตร การท่องเที่ยว สาขาเหล่านี้ หลาย ๆ ประเทศมองว่าเราเป็นตัวอย่างที่ดีและเรามีประสบการณ์ที่สามารถช่วยแบ่งปันให้กับประเทศทั้งในเอเชียและในแอฟริกา สิ่งนี้เป็นเรื่องของการทูตระยะยาว

การแสดงท่าทีหรือจุดยืนของเราที่เช่นกัน เราต้องแสดงบทบาทที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของไทย เพราะฉะนั้นในเชิงยุทธศาสตร์แล้ว เราต้องแสดงท่าทีที่มีความรับผิดชอบต่อประชาคมโลก ไม่ว่าจะเป็นประเด็นที่เป็นความสนใจในเวทีระหว่างประเทศ เช่น

เรื่องสิทธิมนุษยชน เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เรื่องการต่อต้านการก่อการร้าย เรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ เรื่องการค้ามนุษย์ เรื่องยาเสพติด รวมทั้งเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในโลก เช่น เรื่องเกาหลีเหนือ ทดลองขีปนาวุธนิวเคลียร์ มีการละเมิดพันธกรณีทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency-IAEA) ที่กำหนดไว้หรือการที่เกาหลีเหนือ ละเมิดข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เราสามารถแสดงท่าทีให้เห็นว่าไทย ยึดหลักการและยึดความถูกต้องเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และความน่าเชื่อถือ เพราะฉะนั้นการสร้างเชื่อมั่น จากประเด็นเหล่านี้ทั้งในเรื่องการให้ความช่วยเหลือ ทำให้ ประชาคมระหว่างประเทศมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการเมือง ภายในของเรา เกี่ยวกับเศรษฐกิจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเรา ความเชื่อมั่นว่าเราพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบ ต่อประชาคมโลก ทั้งในการแสดงท่าที ทั้งการให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็น สำคัญในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์ การสร้างความเชื่อมั่น

การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในปีที่ผ่านมา ถือว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านดีเยี่ยม มีการ ไปมาหาสู่ติดต่อกัน มีการยกระดับการเยือน เช่น

เวียดนาม เป็นพันธมิตรทางธุรกิจ (Strategic Partner) หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับเราและเราก็มีความสัมพันธ์อันดี ในทุกระดับ ในทุกเวทีที่นายกรัฐมนตรีเข้าร่วมประชุม ก็จะมีการติดต่อหาพบปะกับนายกรัฐมนตรี ของเวียดนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ผู้นำของเวียดนามในช่วงที่ผ่านมา

กัมพูชา เมื่อปลายปีนี้ ท่านนายกรัฐมนตรี ฮุน เซน (Hun Sen) มาเยือนไทยและเข้าร่วมการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมกับไทย เรื่องประเด็นที่เคยเป็นความขัดแย้งกว้างขวางไว้ข้าง ๆ ก่อน เรื่องประเด็นปราสาทพระวิหารก็หารือกัน แต่ไม่นำมา เป็นประเด็นที่จะกระทบต่อความสัมพันธ์ภาพรวม เราให้

ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการกับกัมพูชา เพราะฉะนั้น เราประทับใจความสัมพันธ์ให้เป็นไปด้วยดี

เมียนมาร์หรือพม่า ตอนนี้มีการตั้งรัฐบาลใหม่ โดยพรรค สันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National League for Democracy-NLD) ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ที่ผ่านมาเรามีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลเดิมของเมียนมาร์ ในระยะเปลี่ยนผ่าน เราต้องดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐบาลไทยกับรัฐบาลชุดเดิมของเมียนมาร์และรัฐบาลไทย กับรัฐบาลชุดใหม่ด้วยความระมัดระวังเพื่อให้ความสัมพันธ์ เป็นไปอย่างราบรื่น ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากในการ ดำเนินนโยบายทางการทูต ที่สำคัญคือรัฐมนตรีต่างประเทศ ของเราไปเยือนเมียนมาร์ในฐานะผู้แทนพิเศษของนายกรัฐมนตรี เพื่อพบกับนางอองซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) ซึ่งดำรง ตำแหน่งมนตรีแห่งรัฐ (State Counsellor) เป็นประเทศแรก ๆ และเป็นประเทศแรกสุดของอาเซียน และเราสามารถเชิญ นางอองซาน ซูจี มาเยือนไทยเป็นประเทศแรก ประธานาธิบดี เมียนมาร์ไปเยือนลาวก่อน ซึ่งถูกต้องตามธรรมเนียมอาเซียน เนื่องจากลาวเป็นประธานอาเซียน แต่ในแง่ผู้มีอำนาจสูงสุดในเมียนมาร์ในปัจจุบันก็คือ นางอองซาน ซูจี ถึงแม้ว่า โดยตำแหน่งแล้ว ประธานาธิบดีจะมีลำดับสูงกว่ามนตรีแห่งรัฐ เมื่อนางอองซาน ซูจีมาเยือนไทยก็มีการต้อนรับเป็นอย่างดี เกิดความประทับใจในการต้อนรับ มีการหารือในหลาย ๆ ประเด็น ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเมียนมาร์อยู่ในระดับ ที่ดีและจะส่งผลต่อไปในการดำเนินความร่วมมือระหว่างกัน ให้ก้าวหน้า

ลาว นายกรัฐมนตรีลาวมาเยือนไทยเป็นประเทศแรก ๆ หลังจากได้รับตำแหน่ง แม้จะไม่ได้เป็นประเทศแรกสุด แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงความไว้วางใจและความต้องการ ของทั้งสองฝ่ายที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

มาเลเซีย ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาเรื่อง 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่รอบปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ของไทยและมาเลเซีย ดำเนินไปด้วยดี มีการประชุมคณะกรรมการร่วม นายกรัฐมนตรีของไทยได้พบนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย

ในการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ที่มาเลเซียปีที่แล้ว และในเดือนกันยายนนี้ นายกรัฐมนตรี มาเลเซียจะเดินทางมาเยือนไทย ในเรื่องของ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ มาเลเซียต้องการเป็นผู้ให้บริการ (Facilitator) ในกระบวนการพูดคุยระหว่างรัฐบาลไทยกับกลุ่มผู้เห็นต่าง ซึ่งเรื่องนี้คงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เพราะมาเลเซียเป็นสมาชิกองค์กรที่ชื่อว่า OIC หรือ Organization of the Islamic Conference ซึ่งมีกอกอก ข้อมติแปลก ๆ มาซึ่งเราไม่ได้เป็นสมาชิก OIC เราเป็นแค่ ผู้สังเกตการณ์ แต่เราก็เฝ้าติดตามอย่างระมัดระวังไม่ให้ OIC ออกข้อมติที่จะนำไปสู่การยอมรับสถานะกลุ่มผู้เห็นต่าง ไม่ว่าจะเป็นทางใด เพราะการยอมรับสถานะกลุ่มผู้เห็นต่าง จะทำให้เรื่องนี้กลายเป็นประเด็นสากล นำไปสู่การแบ่ง จำแนกประเภทของเหตุการณ์ เกิดเป็นภาพความขัดแย้ง หรือความขัดแย้งระหว่างประเทศขึ้นมา ซึ่งจะส่งผลให้มีการแทรกแซงจากประเทศภายนอกได้ เพราะฉะนั้น การดำเนินการพูดคุยเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องดำเนินการ ด้วยความระมัดระวังและไม่เปิดช่องให้ประเทศภายนอก เข้ามาแทรกแซงปัญหาภายในของไทย

อาเซียน เราต้องให้ความสำคัญกับอาเซียนเพราะถือว่าเป็น เสาหลักของการดำเนินนโยบายด้านต่างประเทศของไทย ปีนี้อาเซียนเป็นประชาคมอาเซียนแล้ว สัปดาห์ที่ผ่านมา เพิ่งประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศที่เวียงจันทน์ ปัจจุบัน มีการประชุมในกรอบอาเซียนในระดับรัฐมนตรีอาเซียน 14 การประชุม เพราะอาเซียนได้รับความสนใจจากประเทศ นอกภูมิภาค นอกจากประเทศคู่เจรจาแล้ว ประเทศอื่น ๆ ที่ประสงค์จะมีความสัมพันธ์ก็จะติดต่อมา

อาเซียน นับวันจะขยายการประชุมออกไปมากขึ้นซึ่งต้อง ระมัดระวัง หากมีมากเกินไปก็จะจัดการลำบาก มีการประชุม ผู้แทนอาเซียนที่ประจำอยู่ที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งคณะกรรมการ ผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives-CPR) ต้องประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ อยู่แล้ว ต่อด้วยการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials) ซึ่งเป็นการประชุมเตรียมการ ในระดับรัฐมนตรี มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน และมีการประชุม

PMC+1 คือ อาเซียนกับประเทศคู่เจรจา 10 ประเทศ ประชุมพร้อมกัน 2 ห้อง ก็คือ สลับกันเข้าไป 5 กลุ่ม พร้อม ๆ กัน เป็น 11 การประชุม และหลังจากนั้น มีการประชุมอาเซียน+3 (ASEAN+3) คือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ซึ่งเป็นอีกการประชุมหนึ่ง และการประชุมสุดยอดเอเชีย ตะวันออก (East Asia Summit-EAS) คือ 10+8 กล่าวคือ อาเซียน 10 ประเทศ ประชุมกับจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย สหรัฐฯ รัสเซีย และยังมี การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมือง และความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum-ARF) อีก 27 ประเทศ รวมทั้งหมด 14 การประชุม

เพราะฉะนั้นการประชุมจะมีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น ยังมีการประชุมอนุภูมิภาคแทรกอีก เช่น การประชุมประเทศ กลุ่มแม่น้ำโขง คือ ไทย ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ กับประเทศ สำคัญ เช่น ญี่ปุ่น จีน สหรัฐฯ ฯลฯ จะเห็นว่าอาเซียน มีความน่าสนใจมาก แต่ประเด็นที่เป็นเรื่องร้อนที่สื่อมวลชน ให้ความสนใจคือประเด็นข้อพิพาทในทะเลจีนใต้

แม้ว่าไทยจะไม่ได้เป็นประเทศคู่กรณีในข้อพิพาท แต่ไทย เป็นประเทศผู้ประสานงานระหว่างอาเซียนกับจีนในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งไทยช่วยลดความตึงเครียดระหว่างอาเซียน กับจีนได้ดีมาก หลายคนคงจำได้ เมื่อ ค.ศ. 2012 การประชุม รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนที่กรุงเทพมหานครไม่สามารถ ออกแถลงการณ์ร่วมได้ หลังจากเสร็จสิ้นการประชุม อันเนื่องมาจากปัญหาทะเลจีนใต้ แต่ว่าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา เมื่อไทยเป็นประเทศผู้ประสานงานแล้ว สามารถลด ความตึงเครียดและความขัดแย้งลงได้ สามารถดึงจีนเข้ามา ร่วมเจรจา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเริ่มเจรจาดำเนินการตามมาตรฐาน Code of Conduct (COC) ถึงแม้ว่าความก้าวหน้าในการ เสร็จจะดำเนินไปอย่างค่อนข้างเชื่องช้าแต่อย่างน้อย ก็ยังมีการเจรจาอยู่

สิ่งที่เป็นปัญหาคือการที่ฟิลิปปินส์ยื่นขอให้อนุญาตตุลาการ ระหว่างประเทศในเรื่องกฎหมายทางทะเลพิจารณา ประมาณ 9 ประเด็น ศาลอนุญาโตตุลาการเพิ่มมีคำตัดสิน

ไปเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ทางฝ่ายจีนไม่ต้องการให้พูดถึงอนุญาโตตุลาการเพราะจีนไม่ยอมรับ จีนไม่ยอมรับองค์ประกอบของศาล คำตัดสินของศาล วิธีการพิจารณา ไม่ยอมรับทุกอย่าง และไม่เข้าร่วมในกระบวนการด้วยฟิลิปปินส์ก็อ้างว่าที่ใช้กระบวนการทางศาลอนุญาโตตุลาการ เพราะในการเจรจากับจีนที่ผ่านมา ทั้ง 2 ฝ่ายไม่เกิดความคืบหน้า เพราะฉะนั้นเมื่อจำเป็นจึงต้องพึ่งกระบวนการกฎหมายระหว่างประเทศ

ที่ผ่านมาในข้อมติของอาเซียน ไม่ว่าจะออกมาในรูปแบบใดจะเป็นคำแถลงของประธาน (Chairman's Statement) หรือแถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) ก็ไม่มีการพูดถึงเรื่องอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ เพราะบางประเทศในอาเซียน เช่น กัมพูชา ไม่เห็นด้วย ที่ผ่านมานายกรัฐมนตรีฮุน เซน กล่าวว่าเมื่อฟิลิปปินส์เสนอเรื่องนี้ให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาไม่ได้มาถามความเห็นอาเซียน แต่เมื่อเสร็จแล้วกลับมากดดันให้อาเซียนต้องออกข้อมติหรือแถลงการณ์ต่าง ๆ ที่ระบุถึงอนุญาโตตุลาการ

บทบาทของไทย แม้เราพ้นจากวาระการเป็นประเทศผู้ประสานงานแล้วและได้ส่งไม้ต่อให้สิงคโปร์เป็นผู้ประสานงานซึ่งมีวิธีการดำเนินการทางการทูตที่อาจแตกต่างกับเรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการปฏิบัติด้านนี้ แต่เรายังมีบทบาทได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยเป็นตัวกลางที่ทุกฝ่ายให้ความไว้วางใจ เช่น เมื่อผมไปประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-สหรัฐฯ (ASEAN-US Commemorative Summit) ที่ซันนิแลนด์ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐฯ และเมื่อมีการจัดทำเอกสารการลงนาม (Declaration) ซึ่งตอนแรกจะตั้งชื่อว่า Sunnylands Principles ความยาวประมาณ 2 หน้าครึ่ง สั้น ๆ ฟิลิปปินส์คงเห็นว่าไปจัดที่แผ่นดินของสหรัฐฯ จึงพยายามผลักดันในการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนให้ใส่คำว่า Arbitration เข้าไปในเอกสารการลงนาม ให้ทุกคนเคารพ แต่ลากับกัมพูชาคัดค้านอย่างมากไม่ให้ใส่ถ้อยคำดังกล่าวทำให้เกิดภาวะทางตัน ดูท่าจะไม่รอด สงสัยจะไม่ได้ออกเอกสารการลงนามเสียด้วยซ้ำ

ในช่วงหลัง ๆ มีหลายครั้งที่การโต้แย้งในที่ประชุมอาเซียนเป็นไปด้วยท่าทีที่แข็งกร้าวทำให้เกิดว่าอาเซียนอาจจะ

ไปไม่รอด แต่บทบาทในที่ประชุมของเรา ในฐานะที่ไม่ได้เป็นผู้อ้างสิทธิ์ในพื้นที่นี้คือบทบาทการถนอมหรือประคับประคองเอกภาพและความเป็นปึกแผ่นของอาเซียนให้ได้ร่วมกับประเทศอื่น ๆ ที่มีท่าทีที่ค่อนข้างเป็นกลางด้วยการสรรหาถ้อยคำที่เป็นที่ยอมรับได้ของทั้ง 2 ฝ่ายทำให้อาเซียนจึงยังมีท่าทีที่ดีในสายตาประชาคมโลกว่ายังมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการยึดหลักการที่ถูกต้อง และสามารถที่จะออกเอกสารผลลัพธ์ได้

ผมจำได้ว่าวันนั้น การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Senior Officials Meeting-ASEAN SOM) เสร็จกันจนดึก และดูท่าจะไม่รอดแน่ สิงคโปร์ก็เสนอถ้อยคำอื่นขึ้นมาแทน และผมก็ช่วยเสนอถ้อยคำ ซึ่งพอแก้ไขเดิมถ้อยคำแล้วได้ถ้อยคำที่ว่า “Full respect for legal and diplomatic process” แทนคำว่า “Arbitration” ในที่ประชุม คือการให้มีการเคารพกระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการทางการทูตและกียุติกันด้วยการเติมคำว่า “Full” ลงไปคือเริ่มต้นจาก Arbitration ก่อน แล้วก็ค่อยยอมกันเลยม ต่อมาก็มีประเทศหนึ่ง เสนอเรื่อง Dispute Settlement Mechanism แทน Arbitration ซึ่งก็ประกอบด้วยหลายอย่างในเรื่องของกลไกวิธีการแก้ไขข้อพิพาท

ในที่สุดผมก็เสนอคำว่า “Respect for legal process” แล้วก็มีคนเติมว่า “Legal and diplomatic process” แล้วฟิลิปปินส์ก็ยอม ขอเติม Full ลงไปเป็น “Full respect for legal and diplomatic process” เดิมที่ฟิลิปปินส์ต้องการถ้อยคำคล้าย ๆ “Strict adherence to the result or the outcome of arbitration process” แต่พอได้คำนี้ออกมาแล้วฟิลิปปินส์ก็ยอมรับได้ ส่วนลากับกัมพูชาขอไปคุยกับผู้นำก่อนว่ารับได้หรือไม่ ในที่สุดวันรุ่งขึ้นระหว่างประชุมสุดยอดที่ประธานาธิบดีโอบามาอยู่ด้วยทุกประเทศก็ยอมรับถ้อยคำนี้ได้ คำนี้เป็นคำที่สหรัฐฯ นำจะรับได้เช่นเดียวกันเพราะว่าเขาต้องการให้มีเอกสาร Sunnylands Declaration ออกมา

นับจากนั้นเป็นต้นมาทุกหนทุกแห่งที่มีการประชุมอาเซียนจะมีถ้อยคำนี้ที่ได้รับการอ้างอิงอยู่ตลอดเวลา “Full respect

for legal and diplomatic process” ถ้อยคำ ๆ นี้แล้วแต่จะตีความว่าอย่างไร ฝ่ายสหรัฐฯ เองหรือฝ่ายฟิลิปปินส์ คิดว่านี่คือ “Arbitration” แต่ว่าฝ่ายอื่นบอกว่าไม่ใช่ นี่เป็นกระบวนการทั่วไปในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นเทคนิคหรือเคล็ดลับการเจรจาคือคุณจะต้องหาถ้อยคำหรือข้อความที่เปิดให้ต่างฝ่ายตีความเข้าข้างตัวเองได้และคิดว่าตัวเองได้รับชัยชนะในการเจรจา แล้วกลับบ้านนอนหลับสบาย

ประเด็นคือต่อมาสหรัฐฯ แจ้งจีนว่าถ้อยคำนี้แปลว่า “Arbitration” จีนจึงไม่ยอม และให้เพื่อนอาเซียนคัดค้านจนกระทั่งครั้งล่าสุดที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนการประชุมระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและประเทศคู่เจรจา (ASEAN Ministerial Meeting-AMM/Post Ministerial Conferences-PMC) ยกร่างแถลงการณ์ร่วมเรื่องทะเลจีนใต้ เมื่อมีการระบุถ้อยคำนี้ กัมพูชาก็คัดค้านให้ใส่วลีเต็มถ้อยคำ “Full respect for legal and diplomatic process” อาเซียนก็เสนอหาวิธีแก้ไขปัญหาคือย้ายทั้งย่อหน้าที่มีถ้อยคำว่า “Full respect for legal and diplomatic process” ออกจากส่วนของทะเลจีนใต้มาอยู่ในย่อหน้าที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนของเรื่องทั่วไป จึงสามารถหาฉันทามติได้ ตอนแรกกัมพูชาไม่ยอมและทำนายกรัฐมนตรียุทธ เชน กล่าวก่อนการประชุม ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่เหมาะสมเพราะอาเซียนควรจะต้องหารือกันก่อนเพื่อหาฉันทามติ ไม่ใช่ว่าคุณไม่รับแล้วคุณออกมากล่าวก่อนเลยว่าจะต้องเป็นอย่างไรรซึ่งเป็นการบีบบังคับอาเซียนมากเกินไป แต่ในที่สุดอาเซียนก็สามารถหาทางออกตามวิถีของอาเซียนและยังคงหลักการเดิม ทุกอย่างจะยังอยู่ครบ แต่จะไม่เจอในส่วนของทะเลจีนใต้ แม้ในการประชุมที่จีนนี้แลนด์แถลงการณ์อาเซียน-สหรัฐฯ ก็จะไม่มีการระบุถ้อยคำว่าทะเลจีนใต้ และไม่มีการระบุเรื่อง “Arbitration” และพูดหลักการเรื่อง “Full respect for legal and diplomatic process”

ขอเล่าเป็นเกร็ดให้ฟังเล็กน้อยว่า จีนค่อนข้างเดือดร้อนมากเพราะเห็นว่าการตัดสินของอนุญาโตตุลาการ เป็นไปในทางที่เป็นคุณต่อฟิลิปปินส์ จีนจึงยืนยันกระต่ายขาเดียวว่าไม่สามารถยอมรับผลการตัดสินได้ ซึ่งการตัดสินของ

ศาลอนุญาโตตุลาการถาวร (Permanent Court of Arbitration) ไม่สามารถบังคับใช้ได้ เพราะผู้บังคับใช้คือคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council-UNSC) ซึ่งจีนสามารถใช้สิทธิยับยั้งในที่สุดก็จะต้องกลับมาสู่โต๊ะเจรจาระหว่างผู้อ้างสิทธิ์ทั้งหลาย โดยเฉพาะจีนกับฟิลิปปินส์ สำหรับฟิลิปปินส์นั้นมีท่าทีที่ผ่อนคลายลง เพราะคงถือว่าเมื่อศาลตัดสินเรียบร้อยแล้วย่อมเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพัน (Binding) กับทุกประเทศ

แต่จีนก็คงเถียงว่าไม่มีผลผูกพัน โดยให้พิจารณาจุดเริ่มต้นของศาลที่กระบวนการแต่งตั้งคณะตุลาการ ซึ่งจีนไม่ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นเลย เพราะปกติแล้วประเทศคู่ขัดแย้ง เช่น ฟิลิปปินส์จะมีสิทธิ์เสนอชื่อผู้พิพากษาได้ 2 คน จีนมีสิทธิ์เสนอได้ 2 คน แต่ในจุดเริ่มต้น จีนปฏิเสธที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้พิพากษาก็เป็นฝ่ายของฟิลิปปินส์ทั้งสิ้นหรือเป็นผู้ที่ประธานศาลระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทางทะเลเป็นผู้กำหนด ดังนั้น ผลการตัดสินจึงไม่มีความเที่ยงธรรมหรือชอบธรรมในมุมมองของจีน

การดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ และประเทศที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ เราจะต้องหาจุดที่สมดุลในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นจีน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น หรืออินเดีย และเห็นอยู่แล้วจากสภาพแวดล้อมในโลก การเปลี่ยนแปลงในโลกที่ศูนย์กลางการเจริญเติบโตมาอยู่ที่เอเชีย มาอยู่ที่จีนมากยิ่งขึ้น จีนเติบโตร้อยละ 7 ทุกปี เพราะฉะนั้นจีนเป็นประเทศมหาอำนาจที่กำลังผงาดขึ้นมาแน่นอนสหรัฐฯ ที่เป็นประเทศมหาอำนาจในปัจจุบันก็ย่อมจะมีความไม่ไว้วางใจ เพราะฉะนั้นสภาพการแข่งขันทางยุทธศาสตร์ระหว่างจีนซึ่งเป็นมหาอำนาจใหม่ กับสหรัฐฯ ก็จะมีแนวโน้มยิ่งขึ้นในภูมิภาคนี้

เราต้องพยายามแสวงหาจุดสมดุลในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ เราต้องพยายามให้มหาอำนาจดำเนินนโยบายอย่างสร้างสรรค์ในภูมิภาคนี้ด้วยการรักษาความสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาในภูมิภาคนี้เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของภูมิภาค การที่อาเซียนสามารถ

“...การดำเนินการทางการเมืองจะต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส อย่างมืออาชีพ ต้องทำให้ประชาชนเชื่อมั่น และมั่นใจ และจะต้องทำให้ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน...”

ผมนึกกำลังกันและทำให้มหาอำนาจให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น และจับตาดูท่าทีของอาเซียน เพราะฉะนั้นการรวมกลุ่มหรือผนึกกำลังกับอาเซียน เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย เป็นอย่างมากและทำให้เพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองของไทย

เรื่องของในประเทศ ยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้าใจ ภายในประเทศ เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากเราต้องให้ประชาชน รับทราบและมีส่วนร่วมในการกำหนดและดูแลการดำเนินการ ด้านต่างประเทศ ไม่ให้การทูต การดำเนินการด้านต่างประเทศ กลายเป็นประเด็นการเมืองภายในประเทศ เพราะว่าเรื่องนี้ หลาย ๆ ประเทศมองว่าเป็นเรื่องของสองพรรค (Bipartisan) ไม่ว่าพรรคการเมืองใดขึ้นมาก็ตาม ไม่ควรจะนำเรื่อง ผลประโยชน์ทางการเมืองมาทำให้การดำเนินนโยบาย ต่างประเทศได้รับผลกระทบ เพราะฉะนั้นการดำเนินการ ทางการทูตจะต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส อย่างมืออาชีพ ต้องทำให้ประชาชนเชื่อมั่น และมั่นใจ และจะต้องทำให้ ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

การเป็นผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ บทบาทของเรา จะต้องทำอย่างไร ก่อนอื่นเราก็ต้องมาดูคุณสมบัติการเป็น ผู้แทนในเวทีระหว่างประเทศ พูดย่าง ๆ ก็คือ 5C ได้แก่

1. Conception หรือ Conceptualisation คือการที่มีความสามารถในการมองภาพรวมและสามารถเชื่อมโยง ส่วนต่าง ๆ ได้

2. Conduct หรือการวางตัวในฐานะที่เป็นผู้แทนไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอสังหาริมทรัพย์ บุคลิก ความรอบรู้ มีการทำการบ้านเป็นอย่างดี และเข้าใจในแต่ละประเด็น อย่างลึกซึ้ง

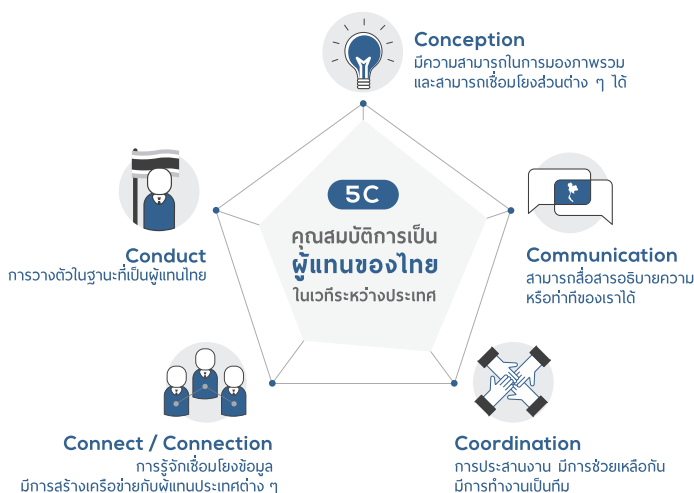
3. Communication คือการที่สามารถสื่อสาร อธิบายความหรือท่าทีของเราได้ ใช้ถ้อยคำที่ถูกต้อง มีจังหวะ ในการให้ข้อมูลหรือเสริมข้อความต่าง ๆ รู้จักวิธีการสื่อสาร และเทคนิคในการนำเสนอ สิ่งที่เป็นอีกประการหนึ่ง คือ ต้องรู้ท่าทีของประเทศต่าง ๆ ด้วยว่ามีท่าทีอย่างไร สนับสนุน ท่าทีเราหรือไม่หรือเป็นฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น วิธีการนำเสนอ ขอความสนับสนุนในแต่ละเรื่องก็จะแตกต่างกันออกไป ต้องรู้จักหาแนวร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ ให้มาสนับสนุน การดำเนินงานในฐานะผู้แทนไทย สำหรับผมแล้ว Communication ถือว่ามีความสำคัญ

4. Connect หรือ Connection คือการรู้จักเชื่อมโยง ข้อมูล มีการสร้างเครือข่ายกับผู้แทนประเทศต่าง ๆ มีการ ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศของเรา เราต้อง รู้จักประสานงานเพื่อสร้างท่าทีของไทยที่มีเอกภาพ มีการ สร้างเครือข่ายกับผู้แทนประเทศต่าง ๆ ในการประชุม ระหว่างประเทศ จำเป็นจะต้องเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ และ เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

5. Coordination คือ การประสานงาน มีการช่วยเหลือกัน มีการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะทีมจากส่วนราชการต่าง ๆ เดียวนี้เรามีทีมไทย ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ส่วนราชการ แต่รวม ภาคเอกชนด้วย

ดังนั้น เหล่านี้เป็นคุณสมบัติของผู้แทนไทยที่จะได้ทำหน้าที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการเข้าประชุมระหว่างประเทศ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของไทยให้ได้สูงสุด จำเป็นต้องมี การเตรียมการที่ดี

1. เราต้องรู้จักศึกษาเอกสารการประชุมล่วงหน้า ไม่ว่า จะระเบียบวาระการประชุม เอกสารประกอบการประชุม ทั้งหลาย จำเป็นที่จะต้องอ่านล่วงหน้า ทำความเข้าใจ ประเด็นเหล่านั้น ถ้าไม่เข้าใจ เรื่องบางเรื่องมักจะมีภูมิหลัง การไปประชุมระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องอ่านเยอะมาก

โดยเฉพาะการประชุมสหประชาชาติ เอกสารมีมากมาย เรื่องแต่ละเรื่อง มีภูมิหลังของเรื่องนั้น ๆ ที่ทุกคนจะต้องศึกษา พอเริ่มการเจรจาแล้ว ทุกคนก็จะใช้อ้างอิงเป็นเหตุผล ในการสนับสนุนท่าที ประเด็นที่เราต้องการให้ทุกฝ่าย มาสนับสนุน เราต้องอ้างอิงเรื่องเดิม ๆ ได้ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร ในการแสดงความคิดเห็น เราต้องพยายามหาทางออก อย่างที่เล่าให้ฟังในเรื่องอาเซียน เรื่องทะเลจีนใต้ ถ้าเรา ช่วยหาทางออกได้ เราจะได้รับเกียรติยอมรับมากขึ้น การแสดง ท่าทีของเราจะมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นและสามารถเป็นผู้แทน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ควรพูดแต่เรื่อง ของไทยเท่านั้น พูดถึงเรื่องของประเทศอื่นด้วย เรื่องที่เป็น ผลประโยชน์โดยรวม

2. ต้องใช้ทุกโอกาส ไม่ว่าในหรือนอกห้องประชุม เพื่อสร้างเครือข่าย ผมว่าการสร้างเครือข่าย การสร้างเพื่อน แนวร่วม และพันธมิตร เพื่อมาสนับสนุนท่าทีของเรา เป็นเรื่องสำคัญ รวมทั้งเป็นแหล่งข่าวด้วย เพราะฉะนั้น เราจำเป็นต้องหาท่าที ไม่ใช่ของเพื่อนเราเท่านั้น แต่มีชาวอื่น ๆ

มาแลกเปลี่ยน การรู้ท่าทีของเขาของเรา จะทำให้เรามีท่าที ได้อย่างถูกต้อง และทำให้เราติดตามได้ว่าการประชุม ไม่ได้มีท่าทีที่เพียงที่ปรากฏอยู่ในเอกสารเท่านั้น แต่การประชุม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บางการประชุมมีพลวัต เพราะฉะนั้นเราควรเป็นผู้ที่รู้เรื่องหรือติดตามโดยตลอด

3. แม้เราจะไม่ได้เป็นผู้ที่กล่าวถ้อยแถลงในที่ประชุม แต่เราไปเข้าร่วมการประชุมในเวทีระหว่างประเทศแล้ว เราสามารถช่วยประสานเรื่องการประชุมต่าง ๆ ได้ หรือ เสนอแนะนอกห้องประชุม เพื่อนำไปสู่ผลการประชุมที่ดี หรือที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของเรา และสุดท้าย ถ้าต้องกล่าวถ้อยแถลงก็ต้องมีวิธีหรือเทคนิคการนำเสนอ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดในการนำเสนอแนวทาง หรือท่าทีของไทย

นี่คือภาพกว้าง ๆ ของอนาคตของไทย และบทบาทผู้แทนไทย ในการประชุมระหว่างประเทศ ที่อยากจะฝากทุกท่าน

הכנתה

บรรณานุกรม

กิตติ วัฒนสินธ์. การบรรยายหลักสูตรงานบริหารในต่างประเทศ ระดับเอกอัครราชทูตและกงสุลใหญ่ ประจำ พ.ศ. 2559 ของ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: 2559.

ชยสาโร. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน คุณธรรม จริยธรรม และการสร้างสมดุลชีวิตสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: 2559.

ทวารัฐ สูตะบุตร. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน การพัฒนาพลังงานทางเลือก. กรุงเทพฯ: 2559.

ทรงศักดิ์ สายเชื้อ. การบรรยายหลักสูตรฝึกอบรมหัวหน้าหน่วยงาน รองหัวหน้าฯ ของส่วนราชการประจำการในต่างประเทศ พร้อมคู่มือสรุปรายการประจำ พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศ เทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน งานการทูต มิตินใหม่. กรุงเทพฯ: 2559.

นเรศ ดำรงชัย. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน ยุทธศาสตร์กับต่างประเทศ ในการพัฒนายกระดับธุรกิจและอุตสาหกรรมในด้านชีววิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: 2559.

แผน วรณเมธี, วีระศักดิ์ พุตระกูล, อรุณ ภาณุพงศ์, เดช บุญนาค และกษิต ภิรมย์. บทความพิเศษจากงานเสวนาเพื่อรำลึกและ เทิดพระเกียรติพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 125 ปี แห่งวันประสูติ วันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2559. ใน มรดก ทางภูมิปัญญาการทูตไทยของพระองค์วรวงศ์. กรุงเทพฯ: 2559.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน วิสัยทัศน์ธุรกิจที่มีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: 2559.

ไพศาล หรพานิษฐ์กิจ. บทความพิเศษโดยข้าราชการกระทรวง การต่างประเทศ. ใน ประเทศไทยกับการเป็นประธานกลุ่ม 77. กรุงเทพฯ: 2559.

บรรณานุกรม

มงคล วิศิษฐ์สตั้มภ. บทความพิเศษโดยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ. ใน ทะเลจีนใต้ : อะไร ทำ ไม่ อย่างไร. กรุงเทพฯ: 2559.

มีชัย วีระไวทยะ. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน CSR กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: 2559.

วัชรมงคล เบญจธนฉัตร. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน องค์กรนวัตกรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: 2559.

วิทวัส ศรีวิหค. การบรรยายหลักสูตรฝึกอบรมหัวหน้าหน่วยงานรองหัวหน้าฯ ของส่วนราชการประจำการในต่างประเทศ พร้อมคู่สมรส ประจำปี พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน กลไกการบริหารราชการในต่างประเทศและบูรณาการภารกิจกับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: 2559.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน ประเทศไทย 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน. กรุงเทพฯ: 2559.

สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2559. ใน สุขภาพในฐานะนโยบายประเทศ: กรณีศึกษาประเทศไทย (Global Health Challenge : Learn From the Real Cases). กรุงเทพฯ: 2559.

อภิชาติ ชินวรรณ. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2559. ใน อนาคตประเทศไทยและบทบาทผู้แทนไทยในเวทีระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: 2559.

Kanchana Patarachoke. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2559. ใน Sustainable Development: Thailand's Role in International Arena. กรุงเทพฯ: 2559.

Priyanut Dharmapiya. การบรรยายหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 8 พ.ศ. 2559 ของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2559. ใน Sufficiency Economy Philosophy. กรุงเทพฯ: 2559.

ประวัติผู้เขียน

ดร. ไพศาล ทรูพานิชย์กิจ

สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ จาก The Australian National University-ANU พ.ศ. 2541

เข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2532 เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองอาเซียน 2 (ปัจจุบัน คือ กองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์การระหว่างประเทศ) กรมอาเซียน พ.ศ. 2554 และผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ พ.ศ. 2558

นอกจากนั้น ยังเคยดำรงตำแหน่งเลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอังการา ตุรกี (พ.ศ. 2542-2545) และดำรงตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษา คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก (พ.ศ. 2555-2558)

ต่อมาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 ได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก ณ สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญในกองทุน Perez Guerrero Trust Fund for South-South Cooperation (PGTF) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ

มีชัย วีระไวทยะ

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์การพาณิชย์ จากมหาวิทยาลัย
เมลเบิร์น ออสเตรเลีย และได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากหลายสถาบัน
ทั้งในและต่างประเทศ

เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน
และรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงอุตสาหกรรม โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และยังได้รับการแต่งตั้ง
เป็นวุฒิสมาชิกอีกหลายสมัย นอกจากนั้นยังเคยดำรงตำแหน่งทูตพิเศษของการ
สหประชาชาติ (UNAIDS)

มีชัย วีระไวทยะ เป็นที่รู้จักในวงกว้างจากบทบาทการณรงค์การใช้ถุงยางอนามัย
สำหรับการคุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเป็นผู้ก่อตั้ง
สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ทั้งยังก่อตั้งและดำรงตำแหน่ง
ประธานมูลนิธิ มีชัย วีระไวทยะ จนทำให้ในช่วงเวลาหนึ่งคนไทยนิยมเรียกชื่อ
ถุงยางอนามัยว่า “ถุงมีชัย” ด้วยการทำงานด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง
ทำให้ได้รับรางวัลทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ อาทิ รางวัลแมกไซไซ
สาขาบริการสาธารณะ พ.ศ. 2537 และรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล สาขาสาธารณสุข
พ.ศ. 2552

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยมหิดล
และเป็นประธานกรรมการคณะกรรมการบริหารโครงการเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อยกระดับชุมชน ธรรมชาติการระดับสูงของสหประชาชาติเพื่อป้องกันเอดส์
ประธานคณะกรรมการบริหารและกรรมการสภา สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
กรรมการมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDRI) และรองประธาน
กรรมการมูลนิธิชาวไทย

กาญจนา กัทรโชค

ได้รับทุนเล่าเรียนหลวง เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ Georgetown University สหรัฐฯ จากนั้นได้รับทุนรัฐบาลในระดับปริญญาโท ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ University of Chicago สหรัฐฯ และศึกษาเพิ่มเติมในสาขานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เข้ารับการฝึกอบรมที่สำคัญในหลายหลักสูตร

- หลักสูตร Advanced Security Studies, Asia – Pacific Center for Security Studies เมืองไฮโนลูลู สหรัฐฯ
- พ.ศ. 2542 หลักสูตรนักบริหารระดับสูง (นบส.) รุ่นที่ 70 สำนักงาน ก.พ.
- พ.ศ. 2553 หลักสูตรนักบริหารการเงินการคลังภาครัฐระดับสูง (บงส.) รุ่นที่ 1
- พ.ศ. 2557 หลักสูตร Senior Executive Fellow Program ณ Kennedy School of Government, Harvard University เมืองเคมบริดจ์ สหรัฐฯ
- พ.ศ. 2558 หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.)

เข้ารับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ปฏิบัติราชการในกรมการเมือง กรมยุโรป กรมเอเชียตะวันออก กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ และสำนักนโยบายและแผน ปฏิบัติราชการในต่างประเทศ ประจำการ ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ คณะทูตถาวรแห่งประเทศไทย ประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา และคณะทูตถาวรแห่งประเทศไทย ประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และยังคงดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ ดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของไทยในด้านสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาภายใต้กรอบสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศ

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ดร. วัชรมงคล เบญจระนะจัตร์

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีจากคณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จากนั้นศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาบริหารการตลาด (ภาคภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการจัดการ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ บริษัท บารูมดีไซน์ จำกัด ดำเนินธุรกิจในด้านของผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เป็นตัวอย่างของธุรกิจ SME โดยคนไทยที่ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ โดยมีรูปแบบการทำธุรกิจจากการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

นอกจากงานบริหารบริษัท ยังดำรงตำแหน่งในหลายองค์กรทั้งด้านการศึกษา สังคม และสิ่งแวดล้อม อาทิ กรรมการและเลขานุการโครงการครูเจ้าฟ้ากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ รองประธานมูลนิธิสืบนาเคเสถียร กรรมการด้านการดูแลกำกับกิจการที่ดีและการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมบริษัท ทั้งยังเป็นอาจารย์พิเศษด้านการประยุกต์แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารองค์กรที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้รับรางวัลจากการดำเนินธุรกิจนวัตกรรมสร้างสรรค์บนแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลายรางวัล อาทิ รางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านธุรกิจขนาดกลาง ประจำปี พ.ศ. 2554 จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และมูลนิธิชัยพัฒนา รางวัลหน่วยงานดีเด่นแห่งชาติ สาขาพัฒนาเศรษฐกิจ (ด้านเศรษฐกิจพอเพียง) พ.ศ. 2552 โดยสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังได้รับรางวัลในระดับนานาชาติหลายรางวัล เช่น Red Dot Design Award Winner รางวัล G.MARK จากญี่ปุ่น และรางวัล GOOD DESIGN AWARD สหรัฐฯ

ดร. พิพัฒน์ ยอดพฤติกการ

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาโทสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ
ปริญญาเอกสาขาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันไทยพัฒน์ ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ขับเคลื่อนงาน CSR ภายใต้อาณัติไปทั่วประเทศในประเทศไทย โดยการจัดตั้งโครงการ กิจกรรม โดยร่วมดำเนินการกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษจากมหาวิทยาลัยชั้นนำในไทย รวมถึงการเป็นผู้บรรยายพิเศษในหัวข้อเกี่ยวกับการสร้างเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่เสมอ

กิตติ วะสีนงค์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ระดับปริญญาโท พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
และ Certificate in Diplomatic Studies มหาวิทยาลัย Oxford อังกฤษ
นอกจากนั้นได้ศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น พ.ศ. 2546

ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกระทรวงการต่างประเทศหลายตำแหน่งทั้งตำแหน่ง
ด้านการบริหารและประจำการในต่างประเทศ อาทิ เป็นกงสุลใหญ่ ณ นครซิดนีย์
พ.ศ. 2543 ต่อมาดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมอาเซียนและอธิบดีกรมสารนิเทศ
จากนั้น พ.ศ. 2550 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูต ณ สหราชอาณาจักร
และไอร์แลนด์ตามลำดับและเคยดำรงตำแหน่งโฆษกประจำกระทรวงการต่างประเทศ

นอกจากตำแหน่งในกระทรวงการต่างประเทศแล้วยังรับตำแหน่งด้านอื่น ๆ
อีกหลายองค์กร อาทิ ที่ปรึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สมาชิก
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.
ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ดร. ปรียานุช ธรรมปิยา

ได้รับทุนรัฐบาลไทยเข้าศึกษาในระดับมัธยมปลายที่ญี่ปุ่น ปริญญาตรีสาขา Socio-Economic Planning ระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ จาก The University of Tsukuba และได้รับทุนรัฐบาลแคนาดาศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย Simon Fraser และได้รับเลือกให้เป็นนักศึกษาดีเด่นจากผลงานวิทยานิพนธ์ An Outline of Buddhist Economic Theory and System

เข้ารับราชการที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2530-2547 ดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิ ผู้อำนวยการส่วนศึกษาวิจัย สำนักนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ ผู้อำนวยการส่วนเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำนักเศรษฐกิจมหภาค และผู้อำนวยการกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ และดำรงตำแหน่งคณะกรรมการมูลนิธิมั่นพัฒนา มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางวิชาการในเรื่องพุทธเศรษฐศาสตร์และการออกแบบการเรียนรู้สำหรับการบ่มเพาะหลักคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ดร. กวาร์ฐ์ สุตะบุตร

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (Soil Mechanics) สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) และวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต (Civil & Environmental Engineering) สถาบันเทคโนโลยีแห่งแมสซาชูเซตส์ (MIT) สหรัฐฯ

ผ่านการฝึกอบรมในหลักสูตรสำหรับผู้บริหารทั้งในและต่างประเทศ หลายหลักสูตร อาทิ Infrastructure in a Market Economics ของ Harvard University สหรัฐฯ หลักสูตรนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 61 สำนักงาน ก.พ. และหลักสูตร Advance Management Program (AMP) ณ สถาบัน INSEAD ฝรั่งเศส โดยทุนพัฒนาข้าราชการสำนักงาน ก.พ.

เริ่มเข้ารับราชการเมื่อ พ.ศ. 2542 ในตำแหน่งวิศวกรปิโตรเลียม กองเชื้อเพลิงธรรมชาติ กรมทรัพยากรธรณี ก่อนจะเข้าทำงานที่กระทรวงพลังงานในตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจัดทำรายละเอียดการจัดตั้ง และหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ จากนั้นดำรงตำแหน่งสำคัญอีกหลายตำแหน่งในเวลาต่อมา อาทิ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ รองอธิบดีกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) และรองปลัดกระทรวงพลังงาน

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) และโฆษกกระทรวงพลังงานควบคู่กัน นอกจากนั้น ยังดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท ปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) และอุปนายกสมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย (สนร.)

ดร. นเรศ ดำรงชัย

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยี (Technology Roadmap) จากมหาวิทยาลัย Cambridge สหราชอาณาจักร และปริญญาเอกด้านเทคโนโลยีชีวภาพจากสถาบันเทคโนโลยีโตเกียว ญี่ปุ่น

เริ่มต้นการทำงานเป็นนักวิจัยในหลายสถาบัน ได้แก่ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (BIOTEC) ศูนย์คาดการณ์เทคโนโลยีเอเปค สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ต่อมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ศูนย์คาดการณ์เทคโนโลยีเอเปค (APEC Center for Technology Foresight) และผู้อำนวยการฝ่ายอาวุโส สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.)

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ (TCELS) และ Lead Shepherd of APEC Industrial Science and Technology Working Group (ISTWG) ทั้งยังเป็นผู้ริเริ่มโครงการวิจัยด้านเทคโนโลยีชีวภาพที่สำคัญหลายโครงการ

วีระศักดิ์ พุทธะกุล

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขา Political Science จากมหาวิทยาลัย
แห่งวอชิงตัน ระดับปริญญาโทสาขา Foreign Affairs จากมหาวิทยาลัย
แห่งเวอร์จิเนีย สหรัฐฯ ผ่านการอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง (นบส.)
รุ่นที่ 6 วิทยาลัยนักบริหาร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
พ.ศ. 2532 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน (ปรอ.)
รุ่นที่ 16 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. 2546

ขณะรับราชการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางด้านการบริหาร
หลายตำแหน่ง อาทิ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออก รองปลัดกระทรวง และปลัดกระทรวง
รวมถึงยังเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศต่าง ๆ อีก 4 ประเทศ
ได้แก่ เอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง เอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย เอกอัครราชทูต
ณ กรุงปารีส และเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

ทั้งยังมีประสบการณ์ด้านการทูตพหุภาคี โดยเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต
ผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทย ณ นครเจนีวา และนครนิวยอร์ก เป็นผู้แทนถาวรไทย
ประจำองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)
และผู้แทนไทยใน Governing Board ของศูนย์พัฒนาองค์การเพื่อความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ก่อนเกษียณอายุราชการใน พ.ศ. 2555
ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ญี่ปุ่น

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

แพน วรณเมธี

สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตยศึกษาด้านประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาตรี สาขาประวัติศาสตร์ วิทยาลัยโอเบอร์ลิน สหรัฐฯ และระดับปริญญาโท ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ สหรัฐฯ และศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 15

เริ่มรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2485 โดยได้ดำรงตำแหน่งสำคัญตลอดอายุราชการ อาทิ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ อธิบดีกรมการเมือง รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน และเอกอัครราชทูต ณ กรุงดับลิน นอกจากนี้ ในช่วง พ.ศ. 2499-2500 ได้ปฏิบัติราชการพิเศษเป็นผู้แทนสำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ ประสานงานกับหน่วยงานข่าวกรองสำนักข่าวกรองกลาง (CIA) ของสหรัฐฯ ที่กรุงไคโร อียิปต์

หลังจากเกษียณอายุราชการ เมื่อ พ.ศ. 2527 ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย หลังจากหมดวาระแล้วได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ และเป็นทีปรีชารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจนถึง พ.ศ. 2534

ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาาชาดไทย และยังคงดำรงตำแหน่งประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกจนถึงปัจจุบัน

ดร. อรุณ ภาณุพงศ์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และปริญญาโทด้านเศรษฐศาสตร์จากฝรั่งเศส จากนั้นสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกด้านกฎหมายจากฝรั่งเศสและได้รับปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2537

เข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ เคยปฏิบัติหน้าที่ประจำการในต่างประเทศหลายแห่ง อาทิ อินโดนีเซีย สหภาพโซเวียต สหรัฐฯ และฝรั่งเศส จนดำรงตำแหน่งระดับสูงคือปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ต่อมาได้รับแต่งตั้งในทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศและเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นอกจากนี้ยังได้รับตำแหน่งสำคัญด้านกฎหมายหลายตำแหน่ง อาทิ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2520 สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2526 และ 2529

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ 6 อนุญาตตุลาการประจำศาลอนุญาโตตุลาการถาวรระหว่างประเทศ ณ กรุงเฮก และยังเป็นอาจารย์พิเศษบรรยายวิชากฎหมายให้แก่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ อีกด้วย

ดร. เตช บุนนาค

ได้รับทุนรัฐบาลเข้าศึกษาที่ Malvern College อังกฤษ จากนั้นสำเร็จในระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมที่ King's College มหาวิทยาลัย Cambridge ในสาขา Exhibitioner และศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยเดียวกัน ก่อนจะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขา Philosophy ที่ St. Antony's College มหาวิทยาลัย Oxford อังกฤษ

เริ่มรับราชการกระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่งเลขานุการโท กรมสารนิเทศ และกรมการเมือง จากนั้นดำรงตำแหน่งสำคัญด้านการบริหารหลายตำแหน่ง อาทิ ผู้อำนวยการกองนโยบายเศรษฐกิจและการคลัง สำนักงานอาเซียนแห่งประเทศไทย มีตำแหน่งระดับสูงที่สำคัญอีกคือเป็นรองเลขาธิการสำนักงานอาเซียนแห่งประเทศไทย รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ จากนั้นโอนมารับตำแหน่งที่ปรึกษาสำนักพระราชเลขาธิการ ระดับ 11 จนเกษียณอายุราชการ ก่อนจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2551

นอกจากนั้น ยังได้รับการแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตไทยในหลายเมืองใหญ่ อาทิ กรุงปักกิ่ง นครเจนีวา กรุงปารีส และกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายบริหาร สภาอากาศไทย และยังดำรงตำแหน่งสำคัญทางวิชาการหลายสาขา อาทิ ประธานคณะกรรมการวิชาการว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือด้านวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะมนตรีสถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง ที่ปรึกษาสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย กรรมการบริหารศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร และกรรมการบริหารสถาบันคลังสมองแห่งชาติ เป็นต้น

กิต กิรมย์

สำเร็จการศึกษาด้านกิจการต่างประเทศจากมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ สหรัฐฯ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจาก Institute of Social Studies เนเธอร์แลนด์ นอกจากนี้ยังศึกษาในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 32

รับราชการในกระทรวงการต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2511 เดิมได้ก้าวหน้าในราชการในระดับบริหาร เป็นผู้อำนวยการกองต่าง ๆ ได้แก่ กองพาณิชย์และอุตสาหกรรม กรมอาเซียน กองสนเทศเศรษฐกิจ กรมเศรษฐกิจ และกองนโยบายและวางแผน สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และ พ.ศ. 2531 เลื่อนตำแหน่งเป็น รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจและเอกอัครราชทูตประจำกระทรวงการต่างประเทศ หลังจากนั้นได้รับตำแหน่งอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ ใน พ.ศ. 2534 เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตหลายประเทศ รัสเซีย อินโดนีเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น ก่อนเกษียณอายุราชการในตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. จากนั้นได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ปัจจุบันได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

วิฑวัธ ศรีวิหค

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับสอง) รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระดับปริญญาโท (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี สหรัฐฯ

เริ่มต้นรับราชการในกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ และกองนโยบายและวางแผน สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ จากนั้นได้รับตำแหน่งเลขานุการเอก คณะทูตถาวรประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ได้รับเลือกตั้งให้เป็นผู้เสนอรายงานคณะกรรมการด้านสังคมและมนุษยธรรมที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 47 และได้รับเลือกตั้งให้เป็นรองประธานคณะกรรมการด้านสังคมและมนุษยธรรมของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 49 จากนั้นได้รับตำแหน่งสำคัญต่อเนื่องเป็นลำดับ จนถึงระดับบริหาร อาทิ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวง เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง และอธิบดีกรมอาเซียน

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

ทรงศักดิ์ สายเชื้อ

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระดับปริญญาโทสาขา Industrial Location and Development จากมหาวิทยาลัย Vrije เบลเยียม ผ่านการอบรมในหลักสูตรนักบริหารระดับสูงผู้มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.) รุ่นที่ 66 พ.ศ. 2552 และหลักสูตรผู้บริหารระดับสูงด้านการค้าและการพาณิชย์ (TEPCOT) รุ่นที่ 3 พ.ศ. 2553

เริ่มรับราชการเป็นอาจารย์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ ก่อนโอนมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ มีประสบการณ์การทำงานในหลายกรมกอง อาทิ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมอาเซียน กรมยุโรป และประจำการในต่างประเทศครั้งแรกที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ จากนั้นดำรงตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และอัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์

ด้านงานบริหารการต่างประเทศ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวง พ.ศ. 2552 รองอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ และอธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา

นอกจากนั้นยังมีประสบการณ์กว่า 30 ปี ในการเป็นผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมในระดับนานาชาติ และเป็นหนึ่งในคณะเจรจาความตกลงการค้าระหว่างประเทศหลายวาระ เป็นที่ปรึกษาและคณะกรรมการในองค์กรและโครงการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นวิทยากรให้แก่สถาบันการศึกษาหลายแห่ง ทั้งยังมีบทบาทในการก่อตั้งโครงการด้านการศึกษามากมาย อาทิ ริเริ่มและผลักดันให้เกิด Thailand-US Think Tank Summit พ.ศ. 2550 การจัดตั้งโครงการไทยศึกษา (Thai Study Program) ในมหาวิทยาลัยหลายแห่งในสหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ ริเริ่มและผลักดันการยกย่องยุทธศาสตร์ Science diplomacy พ.ศ. 2557

พระอาจารย์ชัยสาร

เป็นชาวอังกฤษ มีนามเดิมว่า ฌอน ชิเวอร์ตัน (Shaun Chiverton) พ.ศ. 2501 ได้ถือเพศเป็นอนาคาริก (ปะขาว) อยู่กับคณะพระอาจารย์สุเมโธ ณ วิหารแฮมสเต็ด อังกฤษ 1 พรรษา จากนั้นเดินทางมาไทยเพื่อฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของพระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภโท) ณ วัดหนองป่าพง จ. อุบลราชธานี ก่อนบวชเป็นสามเณร พ.ศ. 2522

ในปีต่อมาได้อุปสมบทที่วัดหนองป่าพง โดยหลวงพ่ochaเป็นพระอุปัชฌา หลังจากอุปสมบทไม่กี่ปีได้ดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ จ. อุบลราชธานี ก่อนที่จะเป็นเจ้าอาวาสใน พ.ศ. 2540-2545 ปัจจุบันพำนักอยู่ ณ สถานพำนักสงฆ์บ้านไร่ทอสี อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา

แม้จะเป็นภิกษุชาวตะวันตก แต่สามารถถ่ายทอดธรรมะเป็นภาษาไทยได้อย่างลึกซึ้งและเรียบง่าย สร้างความประทับใจต่อพุทธศาสนิกชนทั้งในไทยและต่างประเทศ

มงคล วิศิษฐ์สถัมภ์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 2) และปริญญาโท สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เริ่มต้นรับราชการ พ.ศ. 2534 ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่นโยบายและแผน 3 กองการต่างประเทศ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ก่อนประจำการในกระทรวงการต่างประเทศ ดำรงตำแหน่งเลขานุการตรีและเลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย จากนั้นปฏิบัติหน้าที่ที่กองเอเชียตะวันออก 1 กองเอเชียตะวันออก 3 กรมเอเชียตะวันออก ก่อนไปประจำการในต่างประเทศอีกครั้ง พ.ศ. 2542 ดูแลงานกงสุลด้านเศรษฐกิจและสารนิเทศ สถานกงสุลใหญ่ ณ นครโอซากา ในช่วง พ.ศ. 2546-2552 ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่การทูต 6 กองเอเชียตะวันออก 2 กรมเอเชียตะวันออก และที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย พ.ศ. 2552-2555

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองความสัมพันธ์กับคู่เจรจาและองค์กรระหว่างประเทศ กรมอาเซียน ดูแลความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ อาเซียน+3 การประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาโทด้านการตลาดจากคณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และระดับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น สหรัฐฯ

เคยดำรงตำแหน่งกรรมการสถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และผู้อำนวยการ SIGA (Sasin Institute of Global Affairs) จากนั้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงพาณิชย์ และที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ต่อมาใน พ.ศ. 2557 ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กรรมการในคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง ได้รับความไว้วางใจให้รับผิดชอบดูแลหน่วยงานด้านยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และดูแลในฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.)

พว. สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ

สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิตและแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 เหรียญทองจากคณะวิทยาศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล และได้รับทุน Humphrey Fellowship เพื่อส่งเสริมความรู้ในสาขาที่เรียนมา ณ มหาวิทยาลัยทูเลน นิวออร์ลีน สหรัฐฯ เป็นเวลา 2 ปี ได้รับหนังสืออนุมัติผู้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม (Thai Board) สาขาเวชศาสตร์ป้องกันแขนงเวชศาสตร์ป้องกันคลินิก พ.ศ. 2527 และสาขาเวชศาสตร์ป้องกันแขนงสาธารณสุขศาสตร์ของแพทยสภา พ.ศ. 2532

เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนระดับอำเภอ 4 แห่ง ต่อมาเป็นผู้บริหารวิทยาลัยการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น และเคยดำรงตำแหน่งหน่วยงานด้านสาธารณสุขสำคัญ ๆ อาทิ ผู้อำนวยการกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข ก่อนจะได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยปลัดกระทรวงสาธารณสุขและรองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ก่อนจะเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. 2556 ในตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านควบคุมป้องกันโรค นักวิชาการสาธารณสุขระดับ 11 กระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้กำกับดูแลสำนักวิชาการสาธารณสุข

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPF) และมูลนิธิเพื่อการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAF) ประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์ (สคม.) ประธานมูลนิธิสร้างสรรค์สังคมและสุขภาพ (มสส.) ประธานมูลนิธินโยบายท้องถิ่นปลอดภัย (มนป.) ที่ปรึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขด้านต่างประเทศ และเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนในคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอระบบบริหารการจ่ายค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ดร. อภิชาติ ชินวรรณโณ

รับราชการกระทรวงการต่างประเทศ เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ อาทิ อธิบดีกรมเอเชียตะวันออกและรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนั้น ยังเคยปฏิบัติงานในตำแหน่งเอกอัครราชทูตในหลายประเทศ ได้แก่ กรุงสต็อกโฮล์ม กรุงบรัสเซลส์ และกรุงปารีส เป็นตำแหน่งสุดท้ายในหน้าที่การงานในต่างประเทศ ก่อนที่จะดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และเกษียณอายุราชการ พ.ศ. 2559

DEVAWONGSE SARN เฑาะว์วงศ์ สาร

หนังสือรวมคำบรรยายคดีสรร
ของสถาบันการต่างประเทศเฑาะว์วงศ์โรปการ

ประธานที่ปรึกษา

นางนงนุช เพ็ชรรัตน์

เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง

และผู้บริหารสถาบันการต่างประเทศเฑาะว์วงศ์โรปการ

คณะผู้จัดทำ

นางสาวภัทรีรัตน์ หงษ์ทอง

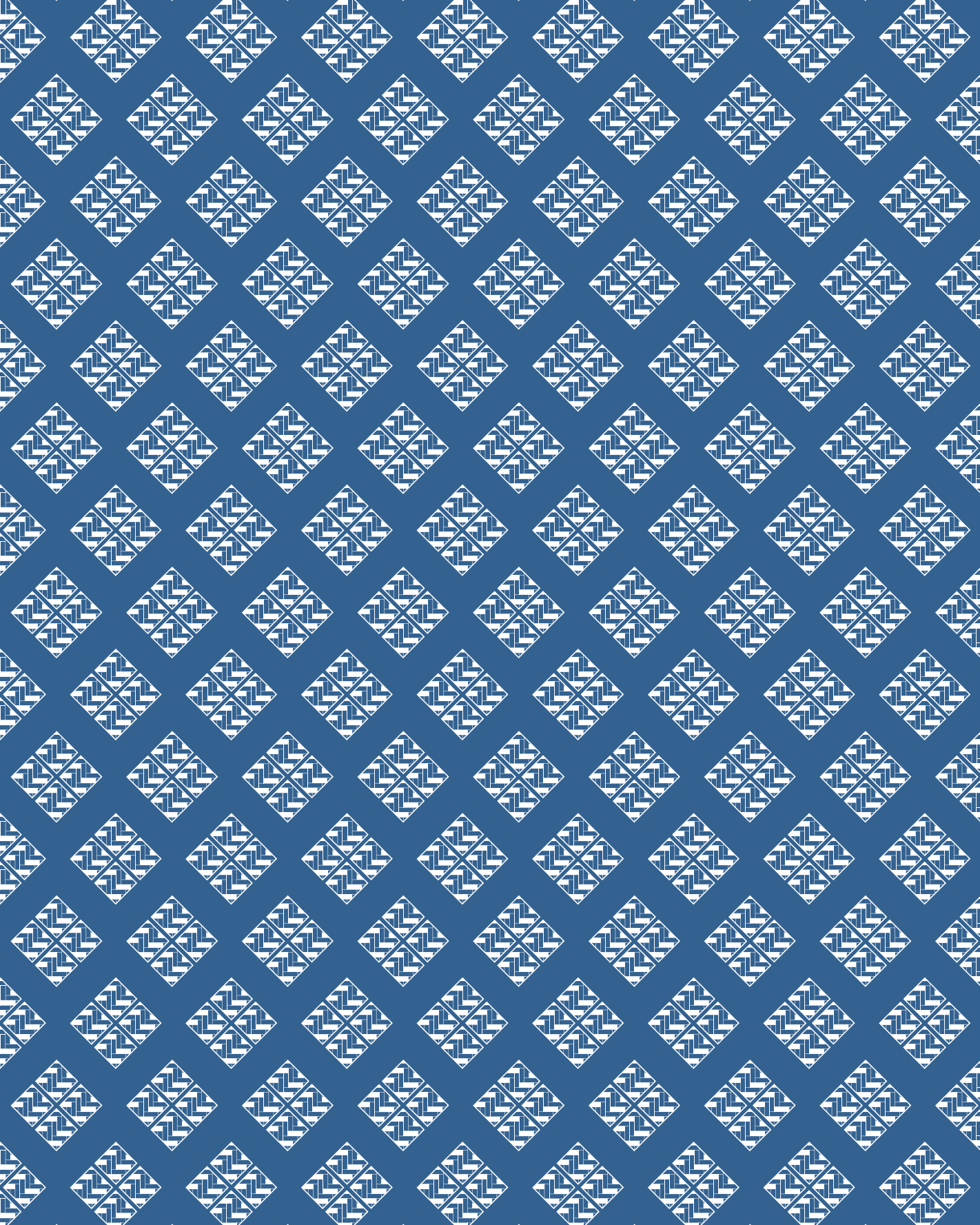
นางอรทัย ภูบุญลาภ ภูนาชีลาน

นางสาวระพีพัฒน์ กองรักษา

ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเฑาะว์วงศ์โรปการ

นักการทูตชำนาญการ

พนักงานปฏิบัติการและสนับสนุนการฝึกอบรม

“ลายสาน”

โครงสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เรียบง่าย แต่มีความแข็งแรงสูง
เป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ มากมาย
และยังสื่อความหมายเชิงวัฒนธรรม
ชาวไทยโบราณถือเป็นสัญลักษณ์ของ “ครุ”
หมายถึงครุ หรือการถ่ายทอดความรู้
สะท้อนภารกิจของสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ
ในการพัฒนากักขะและเผยแพร่องค์ความรู้
ด้านการทูตและการต่างประเทศ สู่ภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

DEVAWONGSE SARN
เทวะวงศ์ฯ สาร

ความรู้รอบด้าน
กิจการต่างประเทศของไทย
ที่สัมพันธ์กับประเด็นโลก

DEVAWONGSE SARN เดอะวงศ์ฯ สาร

ไทยกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก
การบริหารและการต่างประเทศ
ความท้าทายไร้พรมแดน

สถาบันการต่างประเทศเดอะวงศ์ฯ ไรปการ
กระทรวงการต่างประเทศ

เลขที่ 120 หมู่ 3 ซีน 7 อาคารรัฐประศาสนภักดี (ทีศใด)
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210